

การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการ
ท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

วิทยานิพนธ์

ของ

สกันธ์ ภู่งามดี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์

ตุลาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการ
ท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

วิทยานิพนธ์

ของ

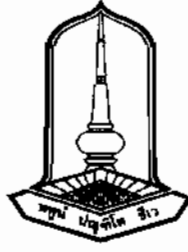
สภณัฐ ภู่งามดี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์

ตุลาคม 2553

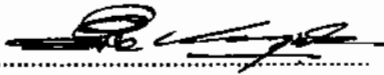
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายสกนธ์ ภู่งามดี
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

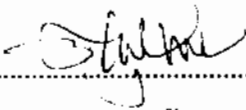
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รศ.ดร.ชำนาญ รอดเหตุภัย)

ประธานกรรมการ

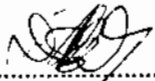
(กรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

(ผศ.ดร.ทรงคุณ จันทจร)

กรรมการ

(ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)

(อาจารย์ ดร.ยิ่ง กิริติบุรณะ)

กรรมการ

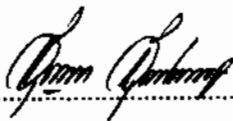
(กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)

(อาจารย์ ดร.ไพรัช ถิตย์ผาด)

กรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

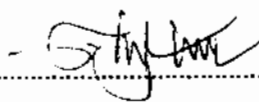

(อาจารย์ ดร.สุญาดา สุนทรสารทูล)

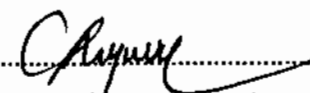
กรรมการ

(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(ผศ.ดร.ทรงคุณ จันทจร)

(รศ.ดร.ไพฑูริย์ สุขศรีงาม)

การสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน
Mahasarakham University

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 15 เดือน 10 พ.ศ. 2553

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ยิ่ง กิรติบุรณะ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชานาญ รอดเหตุภัย ประธาน กรรมการสอบ อาจารย์ ดร.ไพรัช ถิตย์ผาด กรรมการสอบ อาจารย์ ดร.สุญาดา สุนทรสารทูล กรรมการสอบ และคณาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ค.) สาขาวิชาวัฒนธรรม ศาสตร์ ที่กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำในเชิงวิชาการอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ นักวิชาการทุกท่านที่ได้กล่าวนามถึงในวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ พระมหาขวัญ ธิรมโน ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดอรุณราชวราราม ที่ได้เมตตาให้ความอนุเคราะห์ในทุกเรื่อง งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ (พิเศษ) อารี สุทธิพันธ์ ที่กรุณาห่อห้อมให้ผู้วิจัยเป็นคนตรงเวลา มีวินัยทางการเรียน และเป็นคนกล้าในทางวิชาการ รวมทั้งกรุณาติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) คุณอนุวัฒน์ รามศิริ และหัวหน้าฝ่ายแผนงาน คุณประสิทธิ์ สุขเกษม รวมทั้งคณะนำเที่ยวของอุบลางเขน ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยว ไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. โดยละเอียด ข้อมูลที่ได้นี้ มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการบรรลุความมุ่งหมาย ของวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณพ่อ แม่ และพี่สาว ที่กรุณาอบรมเลี้ยงดูให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้รักการเรียน และให้กำลังใจจนกระทั่งผู้วิจัยประสบความสำเร็จในวันนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมชั้นที่เป็นแรงผลักดัน ให้มุ่งมั่นในการเรียนจนจบการศึกษา ขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้ความเข้าใจ กำลังใจ และช่วยเหลือในระหว่างการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล และจัดพิมพ์รูปเล่มวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงในที่สุด

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นผลงานวิชาการที่แสดงถึงการก้าวข้ามไปยังศาสตร์ใหม่ซึ่งต่างจาก ศาสตร์ที่ผู้วิจัยเคยรู้ ศิลปกรรมศาสตร์เป็นเรื่องที่ผู้วิจัยมีความชำนาญ แต่ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาโครงการท่องเที่ยว นั้น เป็นศาสตร์ใหม่ที่มีคุณค่าสำหรับผู้วิจัย อย่างยิ่ง ประโยชน์และคุณค่าจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยมอบบูชาพระคุณบุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สกนธ์ ภู่งามดี

ชื่อเรื่อง	การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
ผู้วิจัย	นายสกันธ์ ภู่งามดี
กรรมการควบคุม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร และอาจารย์ ดร.ยิ่ง กิริติบุรณะ
ปริญญา	ปร.ด. สาขาวิชา วัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2553

บทคัดย่อ

พุทธศาสนิกชนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าหากได้ท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ก็จะเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว โดยกำหนดว่าต้องเดินทางไปสักการะให้ครบทั้ง 9 แห่งในวันเดียว การวิจัยนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาและการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) 2) ศึกษาสภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และ 3) พัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบสังเกต และแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ข้อมูลภาคสนามได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการประชุมเชิงปฏิบัติการ จากผู้รู้ 14 คน ผู้ปฏิบัติ 15 คน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป 55 คน ในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร สิงห์บุรี เพชรบุรี ฉะเชิงเทรา และราชบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2551

ผลการวิจัยพบว่า การจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดเป็นภารกิจเพิ่มเติมจากหน้าที่หลักขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ โดยมีเหตุผล 3 ประการ คือ ประการแรก ต้องการสนองตอบนโยบายรัฐบาล ประการที่สอง มองเห็นศักยภาพและโอกาสขององค์การขนส่งมวลชนคนในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้วยรถประจำทางปรับอากาศขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก.) และประการที่สาม ต้องการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นเพื่อให้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

สภาพปัญหาจากการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) พบว่ามี 1. ปัญหาภายใน 3 ประการได้แก่ ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร และคุณภาพการให้บริการ ส่วนปัญหาด้านนอกได้แก่ 1) ปัญหาด้านคุณภาพการให้บริการจากวัดเป้าหมาย 2) ปัญหาด้านกฎหมาย คือ การรับรองทางกฎหมายในการดำเนินโครงการระยะยาว การร้องเรียนจากบริษัทเอกชน เงื่อนไขการต่อใบอนุญาต และการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น และ 3) ปัญหาจากเหตุสุดวิสัยที่เกิดจากวิกฤตการณ์ทางการเมือง

การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT Analysis และจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ได้นำไปสู่การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ฉบับสมบูรณ์ที่ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์เชิงรุก ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ และยุทธศาสตร์การตัดทอน

โดยสรุป โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร เป็นโครงการที่ดีและมีประโยชน์แก่ชาวพุทธที่สนใจในการท่องเที่ยวและการทำบุญในคราวเดียวกัน ทั้งยังเป็นวิธีการสร้างรายได้ของ ขสมก. ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้คนเข้าวัด ทั้งยังเป็นผลดีด้านเศรษฐกิจแก่ชุมชนเหล่านั้น สมควรที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้การสนับสนุนเพื่อก่อให้เกิดสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขสืบไป

TITLE Temples Tourism in Central Thailand : Strategic Development for Tourism Promotion on Paying Homage to 9 Temples Project Arranged by Bangkok Mass Transit Authority (BMTA)

AUTHOR Mr. Sakon Phu-ngamdee

ADVISORS Asst. Prof. Dr. Songkoon Chantachon and Dr.Ying Kiratiburana

DEGREE Ph.D. **MAJOR** Cultural Science

UNIVERSITY Maharakham University **DATE** 2010

ABSTRACT

Most Thai Buddhists believe that if they had travelled to pay homage to 9 temples, it would be auspicious for themselves and their families. However, the trip had to be done only within one day. This study aimed at : 1) examining the history and the operation of 9- temple paying homage tourism project of the Bangkok Mass Transit Authority (BMTA.), 2) investigating the problematic conditions in 9-temple paying homage tourism project of the Bangkok Mass Transit Authority (BMTA.), and 3) developing the 9-temple paying homage tourism project promotional strategy of the Bangkok Mass Transit Authority (BMTA.) This was a qualitative study. Written documents and fieldwork data were gathered. Research included an interview form, an observation form, and a seminar workshop form. Fieldwork data were collected through interviews, observations, and a seminar workshop from 14 key-informants, 15 casual informants, and 55 general informants, in Bangkok Metropolitan, Sing Buri, Phetburi, Chachoeng Sao, and Rachaburi, between 2006-2008.

The results of the study revealed that the operation of the 9-temple paying homage tourism project was an additional task of the Bangkok Mass Transit Authority which based on 3 reasons: firstly, for responding to the government's policy; secondly, for the potentiality and the opportunity of the organization in service providing for groups of people to the tourism sites with air-conditioned buses of the Bangkok Mass Transit Authority (BMTA.); thirdly, for making more income for the organization in order to rely on itself.

On the problematic conditions in the operation of 9-temple paying homage tourism project of the Bangkok Mass Transit Authority (BMTA), it was found that there were 3 internal

problems. These included public relation, ticket price, and service quality. The external problems included: 1) the service quality provided by the promoted temples; 2) legal problems : legal right for long term operation, complaints from private companies, conditions for license extension, having more competitors; and 3) the uncontrollable problems caused by political crisis.

In terms of the strategic development for tourism promotion on 9-temple paying homage project of the Bangkok Mass Transit Authority (BMTA), from SWOT analysis and seminar workshop, these lead to the complete version of strategic development for the 9-temple paying homage tourism project of the Bangkok Mass Transit Authority (BMTA.) These 4 main strategies included : offensive strategy, recuperative strategy, stabilized strategy, and curtailment strategy.

In conclusion, the 9-temple paying homage tourism project of the Bangkok Mass Transit Authority (BMTA) was a good and useful project for Buddhists who were interested in travelling and making merit in the same trip. It was also a way to create the income for the Bangkok Mass Transit Authority, as well as to lead the people into the temples. This project was also worthy for those communities in terms of economic benefit. The government and the organizations involved should support the project which, in turn, would lead to the continuity of peaceful and healthy society.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
คำถามของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงกระบวนการทัศน์	8
แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพุทธศาสนากับการท่องเที่ยวทางศาสนา และวัฒนธรรม	11
กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม	15
แนวความคิดพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม	27
โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)	31
บริบทของพื้นที่วิจัย	40
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	100
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	139
งานวิจัยในประเทศ	139
งานวิจัยต่างประเทศ	144
3 วิธีดำเนินการวิจัย	149
ขอบเขตการวิจัย	149
วิธีดำเนินการวิจัย	154

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษาวิจัย	158
ความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)	158
สภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)	208
การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)	220
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	254
ความมุ่งหมายของการวิจัย	254
สรุปผล	254
อภิปรายผล	261
ข้อเสนอแนะ	264
บรรณานุกรม	265
ภาคผนวก	281
ภาคผนวก ก เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล	282
ภาคผนวก ข ข้อมูลภาคสนาม (Field Notes)	295
ภาคผนวก ค เอกสารยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยว ไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฉบับที่มอบให้เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุ้มบางเขน)	325
ภาคผนวก ง สำเนาจดหมายที่ใช้ประสานงานขอความอนุเคราะห์ จากเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุ้มบางเขน)	369
ภาคผนวก จ สำเนาจดหมายแสดงความขอบคุณจาก องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)	374
ประวัติย่อของผู้วิจัย	376

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 วิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT Analysis ของฮัมเฟรย์	102
2 การวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกแบบ TOWS Matrix	103
3 การจับคู่ปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์แบบ SWOT Matrix	105
4 การวิเคราะห์ศักยภาพภายในหน่วยงาน	109
5 การวิเคราะห์ศักยภาพภายนอกหน่วยงาน	110
6 การวิเคราะห์ SWOT แบบ Matrix ในภาพรวม	111
7 รายชื่อผู้อำนวยการองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)	162
8 สรุปผลการจัดกลุ่มความโดดเด่นของวัดในเส้นทางทั้ง 5 จังหวัด	183
9 สรุปผลการเดินรถโครงการท่องเที่ยวไว้พระ 9 ปี พ.ศ. 2549-2550	191
10 สรุปผลการเดินรถโครงการท่องเที่ยวไว้พระ 9 ปี พ.ศ. 2549-2550 (ต่อ)	192
11 ข้อมูลการให้บริการเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2550	192
12 ข้อมูลการให้บริการเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2550	193
13 ข้อมูลการให้บริการเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2550	194
14 ข้อมูลการให้บริการเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2551	195
15 ผลการให้น้ำหนักคะแนน SWOT โครงการท่องเที่ยวไว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.	228
16 การจับคู่ปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไว้พระ 9 วัดของ ขสมก.	232

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงกระบวนการขั้นต้น	9
2 ภูมิความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน	25
3 กิจกรรมทำความสะอาด	34
4 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก	34
5 หนังสือพระราชทานจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช	35
6 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดราชประดิษฐฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	35
7 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดราชประดิษฐฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	36
8 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดพะเนียงแตก จังหวัดนครปฐม	36
9 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดพวงมาลัย จังหวัดเพชรบุรี	36
10 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดเกตุไชโย จังหวัดอ่างทอง (ตลาดสามชุก)	37
11 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดสวนหลวง จังหวัดราชบุรี	37
12 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดท่าเจ็ดชัย จังหวัดสุพรรณบุรี	37
13 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดจันทร์เจริญสุข จังหวัดสมุทรสงคราม	38
14 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดประโชติ จังหวัดสิงห์บุรี	38
15 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดจันทร์ทาราม จังหวัดกาญจนบุรี	38
16 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดสุวรรณวนาราม จังหวัดนครนายก	39
17 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดถ้ำศรีวิไล จังหวัดสระบุรี	39
18 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์	108
19 ตัวแบบ BCG Matrix	113
20 แผนภูมิการตรวจสอบ 3 มุม (The Triad) ตามแนวคิดเฮเกล	114
21 แผนภูมิกระบวนการติดต่อสื่อสาร ของวีริชและคุนทซ์	131
22 ตราสัญลักษณ์ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ในปัจจุบัน	161
23 แผนภูมิจำนวนนักท่องเที่ยวของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) เดือนมกราคม-สิงหาคม ปี พ.ศ. 2549 ปี 2550 และปี 2551	190

24	เส้นทางการชุมนุมประท้วงบริเวณถนนราชดำเนินที่กระทบต่อการจัด โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ในกรุงเทพมหานครของ ขสมก.	213
25	แผนภูมิขั้นตอนการยกย่องยุทธศาสตร์โดยผู้วิจัย	231
26	การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 1 วันที่ 14 สิงหาคม 2552	237
27	แผนภูมิการตรวจสอบ 3 มุม (The Triad) เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของการจัดทำ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก	238

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวถือเป็นภาคบริการในระบบเศรษฐกิจไทยที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยได้มากนอกเหนือจากรายได้จากการส่งออก นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาความตึงเครียดทางจิตใจของคนจำนวนมาก ซึ่งปัญหาความตึงเครียดดังกล่าวเกิดจากสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ ทั้งนี้ ปัญหาความตึงเครียดทางจิตใจ มีผลต่อสุขภาพทางกาย และกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีส่วนช่วยบรรเทาความตึงเครียดทางจิตใจได้เป็นอย่างดี

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2548 : 13-14) กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจไทย ซึ่งการท่องเที่ยวมีนัยสำคัญต่อเศรษฐกิจทั้งในด้านการขยายตัวและด้านเสถียรภาพ โดยในด้านการขยายตัวพบว่าในปี 2548 สัดส่วนของการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง (Real GDP) คิดเป็นประมาณร้อยละ 6.3 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ขณะที่ด้านเสถียรภาพ พบว่าการจ้างงานของภาคโรงแรมและภัตตาคารในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวน 2.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของการจ้างงานรวมและเป็นแหล่งงานสำคัญในการรองรับการว่างงานนอกฤดูเก็บเกี่ยวของภาคการเกษตร ทั้งนี้ สถานการณ์การท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2549 นั้นนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น โดยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศขยายตัวร้อยละ 21.9 ต่อปี บ่งชี้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังมีความมั่นใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เช่นเดียวกับการใช้จ่ายรายหัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน สำหรับการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2550 นั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ต่อหัวจะขยายตัวจากปี พ.ศ. 2549 ที่ร้อยละ 8.4 และร้อยละ 5.0 ตามลำดับ จากการวิเคราะห์ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) พบว่า หากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 100,000 คน จะทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2550 เพิ่มขึ้นประมาณ 3,700 ล้านบาท ทำให้และดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลเพิ่มขึ้นประมาณ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และทำให้ GDP ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.15 ต่อปี ทั้งนี้ รายได้จากการท่องเที่ยวจากต่างชาติเป็นหนึ่งในภาคบริการที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย โดยเป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และมีความเกี่ยวข้องกับการรักษาเสถียรภาพ

ทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ภาคการส่งออกซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยมีแนวโน้มขยายตัวในอัตราที่ชะลอตัว รายได้จากการท่องเที่ยวที่ขยายตัวได้อย่างดีนั้นน่าจะมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวได้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม โลกยุคโลกาภิวัตน์มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว อีกทั้งพัฒนาการความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมถึงการพัฒนาการระบบข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารในยุคโลกไร้พรมแดน ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทย นอกจากนี้ ในสังคมไทยเองเกิดความวุ่นวายหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมือง ปัญหาสังคม และปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้คนในสังคมเกิดความตึงเครียดทางจิตใจ

องค์การอนามัยโลกระบุยอดผู้ป่วยจากความตึงเครียดทางจิตใจ โดยเฉพาะโรคซึมเศร้าจะพุ่งขึ้นเป็นอันดับ 2 รองจากโรคหัวใจ ปัจจุบันขณะนี้เป็นโรคซึมเศร้าถึง 154 ล้านคนทั่วโลก เฉพาะในประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 20 หรือ 12 ล้านคนจากประชากรทั้งหมด เฉลี่ยปีละ 2 หมั่นแพทย์หญิงจันทิมา องค์ไวยิต ไกรฤกษ์ ประธานกรรมการโรงพยาบาลมนารมย์ ระบุว่า สถานการณ์สุขภาพจิตในปี 2551 น่าเป็นห่วงเป็นอย่างยิ่ง และจากสถิติผู้ป่วยที่เข้ามารับการปรึกษาและรับการรักษาจากโรงพยาบาลมนารมย์ เฉลี่ยแล้วปีละ 2 หมั่นคน หรือ 2,000 คนต่อเดือน แนวโน้มของผู้ป่วยที่เข้ามารักษาจะเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 5 ในแต่ละเดือน ทั้งนี้ ปัญหาสุขภาพจิตมีความซับซ้อนมากมีหลายปัจจัยประกอบด้วยกัน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ความไม่แน่นอนทางการเมือง ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านสังคมและวัฒนธรรม กลายเป็นภาวะความเครียดที่นำมาสู่โรคทางจิตเวช ทั้งนี้ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ระบุว่า วิธีการผ่อนคลายความเครียดมีหลากหลายวิธี วิธีหนึ่ง ได้แก่ การเปลี่ยนบรรยากาศชั่วคราว ด้วยการชักชวนคนในครอบครัวหรือเพื่อนฝูงออกไปท่องเที่ยว หลีกหนีบรรยากาศที่จำเจไปชั่วคราว หยุดงานชั่วคราว หยุดพักผ่อน เดินทางไปสถานที่ที่ทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายและเพลิดเพลินระยะหนึ่ง จะทำให้ความตึงเครียดลดลงและพร้อมที่จะกลับมาทำงานหรือเผชิญกับปัญหาต่างๆ ต่อไป (กรมสุขภาพจิต. 2552 : เว็บไซต์) นอกจากนี้ นายแพทย์ไกรสิทธิ์ นฤชิตพิชัย จิตแพทย์โรงพยาบาลมนารมย์ ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่า การหาความรู้เพิ่มเติมด้านจิตวิทยาและศาสนาเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะรับมือกับความเครียดได้ เพราะจะเป็นการเพิ่มมุมมองชีวิต มุมมองปัญหาได้กว้างขึ้น เมื่อชีวิตจะต้องประสบกับปัญหาที่สามารถมองเห็นทางเลือกสำหรับทางออกได้มากขึ้นกว่าเดิม โอกาสจะรู้สึกว่าการเกิดทางตัน ท้อแท้ หรือโกรธแค้นก็น้อยลง ความสามารถคิดหรือมองโลกแง่บวก และการให้อภัยก็ทำได้ดีขึ้น เพื่อเป็นการตัดวงจรเครียดก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ (โรงพยาบาลมนารมย์. 2552 : เว็บไซต์)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า การผ่อนคลายความตึงเครียดตามองค์ความรู้ทางการแพทย์ และทางจิตวิทยานั้น ทำได้หลายประการ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวหรือการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ก็เป็นหนทางลดความตึงเครียดทางจิตใจได้เช่นกัน ฝ่ายวางแผน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550 : 30) ระบุว่า ในปัจจุบัน นอกจากการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ชายทะเล ภูเขาที่มีทิวทัศน์สวยงาม ยังมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่พุทธศาสนิกชนให้ความสนใจมากขึ้น ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อไหว้พระ 9 วัด ในจังหวัดต่างๆ ทั้งนี้ ในพื้นที่ภาคกลางก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งครอบคลุมถึงแหล่งท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดด้วย โดยในแต่ละจังหวัดจะมีศาสนสถานและแหล่งวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจจำนวนมาก เช่นกัน

ชาติ ภิรมย์กุล (2551 : 14-15) กล่าวว่า พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า หากได้ท่องเที่ยวและไหว้พระ 9 วัด หรือ 109 วัด ก็จะเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ทั้งนี้ คนไทยมีความเชื่อเรื่องสิริมงคลอันเกิดจากการไหว้พระ 9 วัด ตัวอย่างเช่น สิริมงคลจากการไหว้พระ 9 วัดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร ศาลหลักเมือง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์) วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร ศาลเจ้าพ่อเสือ วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร (วัดแจ้ง) และ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร คนไทยบางส่วน มีความเคร่งครัดมากและกำหนดว่าต้องเดินทางไปสักการะให้ครบทั้ง 9 แห่งในวันเดียว ซึ่งบางครั้ง การเดินทางไหว้พระ 9 วัดดังกล่าวนี้ เรียกว่า “ทัวร์มงคล” โดยหน่วยงานต่างๆ ที่นอกเหนือจาก บริษัททัวร์เอกชนแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และองค์การขนส่งมวลชน (ขสมก.) ก็ได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดด้วยเช่นกัน

แม้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะมีหน้าที่หลักในการจัดการเดินรถประจำเส้นทางกรุงเทพมหานครสำหรับคนจำนวนมากที่อาศัยในกรุงเทพมหานครมายาวนาน แต่การที่ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดซึ่งเป็นภารกิจเพิ่มเติมจากหน้าที่หลักนั้น มีเหตุผล 3 ประการ คือ ประการแรก องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสนองตอบนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจไทย ประการที่สอง องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มองเห็นศักยภาพในองค์กรตนเองด้านการรับส่งกลุ่มคนในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้วยรถประจำทางปรับอากาศขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เอง และประการที่สาม องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นเพื่อให้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ด้วยเหตุผลทั้ง 3 ประการข้างต้น ทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ริเริ่มโครงการท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2549 ซึ่งกำหนดเป็น “โครงการครอบครัวสุขสันต์ไหว้พระ

9 วัด กับ ขสมก.” ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ในภาคกลาง โดยในปี พ.ศ. 2551 ได้จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์ จำนวน 13 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร (อนุวัฒน์ รามศิริ. 2551 : สัมภาษณ์)

ปัจจุบันโครงการครอบครัวสุขสันต์ไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ถูกเรียกชื่อโครงการให้ง่ายขึ้น คือ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. โดยเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) เป็นเขตการเดินรถเขตเดียวในปัจจุบันที่ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงในช่วงปี พ.ศ. 2552 โดยมีนักท่องเที่ยวให้ความนิยมเดินทางมาร่วมท่องเที่ยวเกี่ยวกับเขตการเดินรถนี้มากที่สุด ดังจะเห็นได้จากจำนวนผู้ใช้บริการ ในปี พ.ศ. 2549 ที่มีนักท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 55,002 คน และเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนทั้งสิ้น 63,916 คนในปี พ.ศ. 2550 (ประสิทธิ์ สุขเกษม. 2551 : สัมภาษณ์)

แม้ว่าโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จะเป็นโครงการที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาล และเป็นช่องทางการสร้างรายได้เพิ่มเติมเพื่อให้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น รวมทั้งมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ที่ดำเนินการโดยเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ได้ประสบปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวที่กลายเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ (ประสิทธิ์ สุขเกษม. 2551 : สัมภาษณ์) ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องการรับรองทางกฎหมายในการดำเนินโครงการระยะยาว กล่าวคือ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ต้องต่อใบอนุญาตปีต่อปีซึ่งต้องขออนุญาตและต่อสัญญากับกระทรวงคมนาคม กรณีดังกล่าวนี้ ทำให้การจัดการท่องเที่ยวของ ขสมก. อยู่ท่ามกลางเงื่อนไของวามไม่แน่นอน

2. ปัญหาเรื่องการร้องเรียนจากบริษัทเอกชน กล่าวคือ กระทรวงคมนาคมได้รับการร้องเรียนจากบริษัทเอกชนด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเส้นทางเดียวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. โดยมีข้อร้องเรียนว่า ขสมก. จัดการท่องเที่ยวทับเส้นทาง โดยมีราคาบัตรโดยสารถูกกว่า ทำให้กระทบต่อรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวของบริษัทเอกชนเหล่านั้น ซึ่งข้อร้องเรียนดังกล่าว จะมีผลต่อการพิจารณาของกระทรวงคมนาคมในการต่อใบอนุญาตจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ให้แก่ ขสมก.

3. ปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไของวามการต่อใบอนุญาต กล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระบุว่า หากต้องการต่อสัญญาการดำเนินโครงการต่อไป ทาง ขสมก. ต้องส่งพนักงาน ขสมก. ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นคณะนำเที่ยว นั้น เข้าฝึกอบรมด้านการให้บริการการท่องเที่ยวในหลักสูตรต่างๆ เงื่อนไของวามดังกล่าวนี้เป็นข้อจำกัดของ พนักงาน ขสมก. ที่ไม่สามารถรับ

การฝึกอบรมได้ เพราะมีปัญหาด้านเวลา เนื่องจากต้องปฏิบัติงานของตนตลอดเวลา ทั้งงานประจำ ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ และงานในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ในวัดหยุดสุดสัปดาห์

4. ปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2551 เริ่มมีธุรกิจเอกชน ที่ให้บริการรถประจำทางเส้นทางต่างๆ ด้วยรถปรับอากาศ และเพิ่มกิจกรรมในวันหยุดด้วยการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดในบางจังหวัด เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแม้ว่าธุรกิจเอกชน ดังกล่าวจะจัดเส้นทางท่องเที่ยวเพียงไม่กี่จังหวัดซึ่งน้อยกว่าที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ดำเนินการอยู่ก็ตาม แต่ในระยะยาว บริษัทเหล่านี้ จะมีการเพิ่มเส้นทางและปรับคุณภาพการบริการ ให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า แม้โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จะตอบสนองนโยบายรัฐบาล และโครงการดังกล่าวยังช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ของ ขสมก. รวมทั้งมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่โครงการดังกล่าว ยังคงประสบ ปัญหาถึง 4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย จึงสนใจดำเนินโครงการวิจัย เรื่องการท่องเที่ยว วัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เพื่อทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สามารถดำเนินโครงการที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาล พร้อมทั้งช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาตนเองด้านการเงินของ ขสมก. ได้มากขึ้นต่อไป ทั้งนี้ ผลกระทบ ในขอบเขตที่กว้างขึ้นหากโครงการดังกล่าวสามารถดำเนินการต่อไปได้ในระยะยาวนั้น คือ จะเป็นโครงการท่องเที่ยวที่ช่วยทำนุบำรุงศาสนาและวัฒนธรรมท่ามกลางสังคมที่กำลังมีปัญหา ด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
3. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

คำถามการวิจัย

1. โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนหรือไม่ หากมี แนวทางการดำเนินงานดังกล่าวเป็นอย่างไร
2. การใช้แนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นั้น ประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง
3. โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ประกอบด้วยจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคใดบ้าง และมีผลต่อการดำเนินโครงการในระยะต่อไปอย่างไรบ้าง

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นำมาใช้ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2551 โดยองค์ความรู้ที่ได้นี้ จะประกอบด้วยความเป็นมา รายละเอียดของแนวทางการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรคในการใช้แนวทางดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ภายใต้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ในฐานะเป็นฐานข้อมูลเพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่ดำเนินการโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
2. การวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่งศึกษาได้จากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นำมาใช้ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2551 ยุทธศาสตร์ที่นำเสนอใหม่นี้ จะเป็นแนวทางแก้ปัญหา 4 ประการ ได้แก่ ปัญหาแรก ปัญหาการรับรองทางกฎหมายในการจัดการท่องเที่ยว ปัญหาที่สอง ปัญหาการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชน ปัญหาที่สาม ปัญหาเงื่อนไขการต่อใบอนุญาต ที่เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ประสบอยู่ในปีที่ผ่านมา รวมทั้งปัญหาที่สี่ ปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น ซึ่งยุทธศาสตร์ที่นำเสนอใหม่โดยผู้วิจัย จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดด้านการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องบริษัทคู่แข่งได้มากขึ้นต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

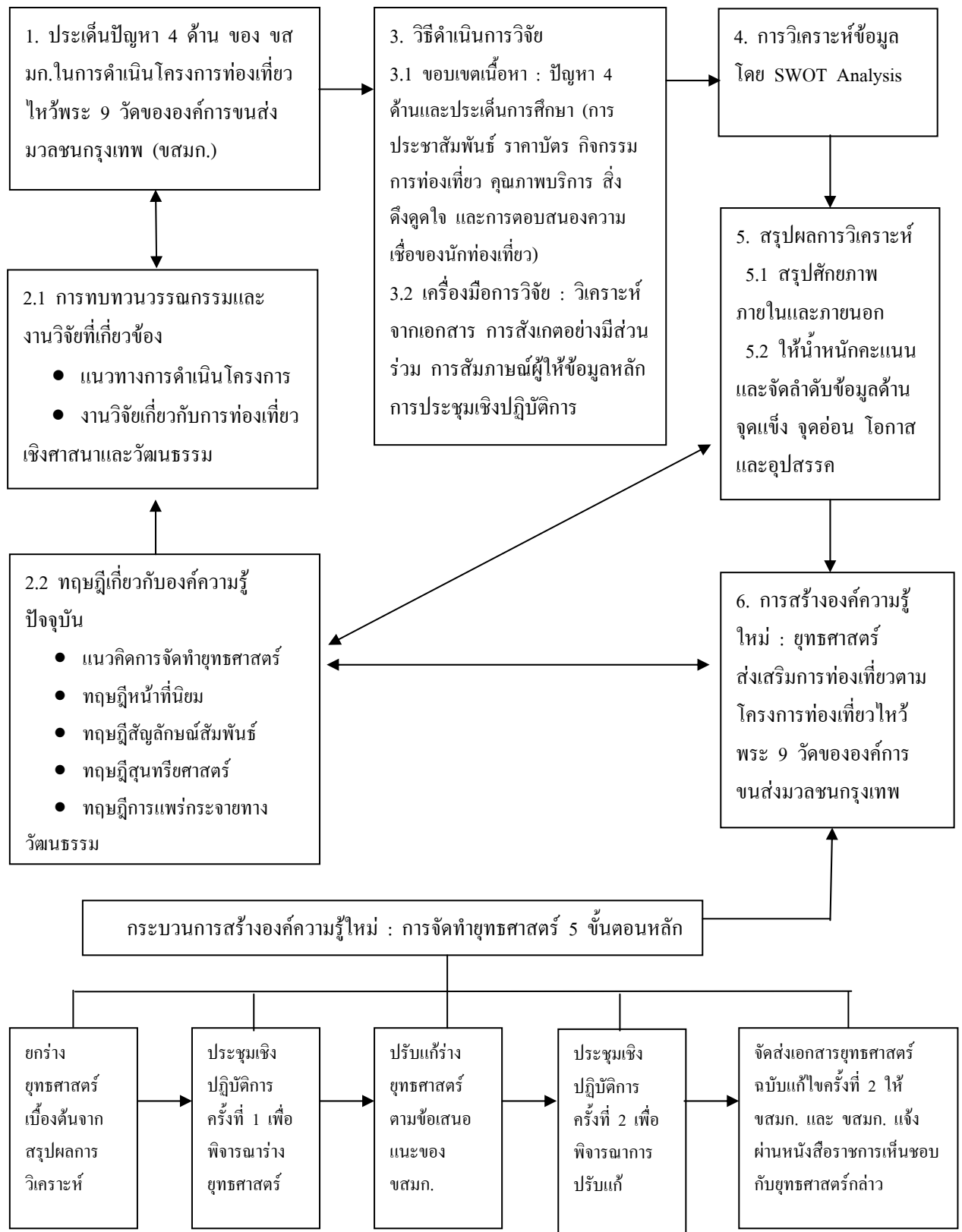
1. องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ หมายถึง หน่วยงานรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภค สังกัดกระทรวงคมนาคม มีชื่อย่อ คือ ขสมก. จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ พุทธศักราช 2519 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2519 มีหน้าที่จัดบริการรถโดยสารประจำทาง เพื่อรับส่งประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี นครปฐม ปทุมธานี สมุทรสาคร และสมุทรปราการ รวม 118 เส้นทาง โดยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ เป็นหน่วยงานที่จัดการท่องเที่ยวในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก.
2. การท่องเที่ยววัดภาคกลาง หมายถึง การเดินทางไปยังวัดในจังหวัดเขตภาคกลาง เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในวัดเป้าหมาย
3. การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง การปรับปรุงยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยการศึกษาแนวทางปฏิบัติระหว่างการจัดการท่องเที่ยวแบบเดิมกับยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่กำหนดขึ้นใหม่เพื่อนำไปสู่คุณภาพการดำเนินโครงการท่องเที่ยวโดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้เกี่ยวข้องของ ขสมก. เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรับปรุงยุทธศาสตร์ดังกล่าว
4. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหา 4 ด้าน ประกอบด้วย ปัญหาการต่อใบอนุญาตปีต่อปี ปัญหาการร้องเรียนจากบริษัทเอกชนในกรณีเดินรถทับเส้นทาง ปัญหาการเข้ารับการฝึกอบรมด้านมัคคุเทศก์ของพนักงาน ขสมก. ตามเงื่อนไขการต่อใบอนุญาต และปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้นในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าวทำให้การจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีคุณภาพมากขึ้น และดำเนินการต่อไปได้ในระยะยาว
5. การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด หมายถึง การเดินทางไปยังวัด จำนวน 9 วัด ในจังหวัดที่อยู่ในเส้นทางของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในวัดเป้าหมาย

กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงกระบวนการทัศน์

กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงกระบวนการทัศน์สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย ซึ่งเชื่อมโยงกับกระบวนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ อันหมายถึง กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) กรอบแนวคิดดังกล่าว มีรายละเอียดปรากฏในภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงกระบวนการทัศน์

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคิดการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ของแซนด์เลอร์ (Chandler 1918-2007) และเทคนิค SWOT Analysis ของฮัมเฟรย์ (Humphrey 1926-2005)
2. ทฤษฎีหน้าที่นิยมของมาลินอฟสกี (Malinowski 1884-1942)
3. ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ของมีด (Mead 1863 – 1931) และบลูเมอร์ (Blumer 1900-1987)
4. ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของเฮเกล (Hegel. 1770 –1831)
5. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของวิสเลอร์ (Wissler 1870-1947) และโกรเบอร์ (Kroeber 1876–1960)
6. ทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ของแม็กซ์ลูฮาน (McLuhan 1911 –1980)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดกับองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ผู้วิจัยได้นำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยมีลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพุทธศาสนากับการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม
2. กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
 - 2.1 นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
 - 2.2 นโยบายด้านการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)
 - 2.3 นโยบายการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
 - 2.4 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องเคื่องคัมแอลกอฮอล์พ.ศ.2551 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัด
 - 2.5 ระเบียบมหาเถรสมาคมเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลของวัด
3. แนวคิดการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
 - 3.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 - 3.2 แนวคิดการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
4. โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
5. บริบทของพื้นที่วิจัย
6. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพุทธศาสนากับการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับศาสนาพุทธกับสังคมไทยที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม

ภัทรา ไวทยกุล (2538 : 12) ระบุถึงแนวคิดเกี่ยวกับศาสนาพุทธที่สัมพันธ์กับสังคมไทย ไว้ว่า ศาสนาเกิดจากความพยายามของมนุษย์ที่ต้องการแก้ไขปัญหาชีวิตบางประการของตน ศาสนาจะมีความสำคัญและได้รับการยอมรับนับถือจากมนุษย์เพียงใด ขึ้นอยู่กับว่า ศาสนายังให้ประโยชน์ที่ช่วยสนองความต้องการของมนุษย์ได้ การดำรงอยู่ การเจริญมากขึ้น หรือการเสื่อมลงของศาสนานั้นขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่มีต่อสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งอาจจะพิจารณาได้จากบทบาทและหน้าที่ที่ศาสนามีต่อสังคมซึ่งสรุปได้ 5 ด้าน คือ หน้าที่ในการอธิบายเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดผลในเรื่องต่างๆ เช่น คำถามที่ว่าทำไมมนุษย์จึงเกิดมา ทำไมต้องพลัดพรากจากกัน ทำไมต้องตายจากกัน เป็นต้น หน้าที่ในการให้การสนับสนุนสถาบันพื้นฐานต่างๆ ของสังคม เพื่อให้สถาบันเหล่านี้ สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ต่างๆ ทางสังคม และสร้างประโยชน์ให้มากที่สุดแก่คนหมู่มาก เช่น ด้านเศรษฐกิจ ศาสนาให้คำสอนในการใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า ด้านการเมือง ศาสนาให้คำสอนในการบริหารจัดการอย่างมีคุณธรรม ด้านสังคม ศาสนาให้คำสอนเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นต้น หน้าที่เกี่ยวกับบุคคล โดยศาสนาจะทำหน้าที่ให้พลังใจแก่บุคคลทั้งในกรณีที่มีความปกติสุขและกรณีเกิดวิกฤตการณ์ หน้าที่ในการผลึกกำลังของหน่วยต่างๆ ทางสังคมให้เป็นเอกภาพ โดยผ่านทางขนบธรรมเนียมประเพณี และระบบความเชื่อต่างๆ เพื่อนำไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศชาติโดยรวม หน้าที่สุดท้ายที่ตอบสนองต่อความเป็นไปของโลกปัจจุบันอย่างยิ่ง คือ หน้าที่ด้านการพัฒนา

สำหรับคำว่า “การพัฒนา” นั้น พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 221) ให้ความหมายของคำว่า “พัฒนา” ในภาษาไทย โดยระบุว่า คำดังกล่าวมาจากคำว่า “วฑฺฒน” ในภาษาบาลี และคำว่า “วรุณ” ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ความเจริญ ดังนั้น “การพัฒนา” ก็คือ การทำให้เจริญ แต่เมื่อมาให้เป็นคำแปลของภาษาอังกฤษที่ว่า “Development” จะมีความหมายครอบคลุมไปถึงการทำให้ดีขึ้นจากที่เป็นอยู่ โดยการนำเทคโนโลยีเข้าไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือการนำวิชาการเข้าไปใช้ การพัฒนาในความหมายนี้ มิได้หมายถึงการพัฒนาด้านวัตถุเท่านั้น แต่หมายถึง การพัฒนาทั้งด้านจิตใจและความคิดด้วย นอกจากนี้ ทิตยา สุวรรณชฎ (2525 : 23) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า “การพัฒนา เป็นกระบวนการในอันที่จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง โดยการจัดสรรทรัพยากรของสังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่สังคมได้เลือกสรรแล้ว ด้วยการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ”

นอกจากนี้ ชัยพร พิบูลศิริ (2530 : 35) ได้กล่าวถึงคำว่า การพัฒนา โดยระบุว่า แต่เดิมนั้น “การพัฒนา” มีความหมายเน้นหนักด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศที่พัฒนาแล้ว หมายถึงประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ส่วนประเทศที่ด้อยพัฒนา หมายถึงประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจตกต่ำ ทั้งนี้ พิจารณาจากรายได้ประชาชาติ (GNP) เป็นสำคัญ ดังนั้น การพัฒนา

ตามแนวทางนี้ คือ การยกระดับเศรษฐกิจนั่นเอง ต่อมา ได้มีการตื่นตัวว่า การพัฒนาที่แท้จริงไม่ควรหมายถึง การพัฒนาทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่น่าจะหมายถึงการพัฒนาสังคมด้วย จึงเกิดการกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาด้านสังคมขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ คือ การพัฒนาสังคมมุ่งเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ทั้งในด้านสุขอนามัย การศึกษา การประกอบอาชีพ การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ด้านการพัฒนา ตามแนวคิดที่ว่า “เมื่อคนได้รับการพัฒนา สังคมและประเทศชาติก็ได้รับการพัฒนาไปด้วย”

สำหรับแนวความคิดในการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและพระสงฆ์นั้น ภัทรา ไวทยกุล (2538 : 22-23) ระบุไว้ว่า พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้วยความสมัครใจ และมีความตื่นตัวเพื่อการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง แนวคิดในการพัฒนาจึงเป็นแนวความคิดที่หลากหลายซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และลักษณะทางกายภาพของชุมชนที่พระสงฆ์รูปนั้นอยู่ อย่างไรก็ตาม แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของพระสงฆ์สรุปได้ดังนี้

แนวความคิดดั้งเดิมด้านการพัฒนากับบทบาทสงฆ์นั้น สืบเนื่องจากปรัชญาพื้นฐานทางพุทธศาสนาที่ปรารถนาชี้ทางหลุดพ้นจากทุกข์ และชี้ทางสู่ความสุขให้แก่มนุษย์ ดังนั้น การช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้พ้นจากสภาพความด้อยพัฒนา สภาพด้อยการศึกษา สภาพความเจ็บป่วย สภาพความยากจน เป็นต้น จึงเป็นความคิดที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พระนักพัฒนาบางรูปได้กล่าวจากประสบการณ์ว่า พระสงฆ์ที่เกิดและดำรงชีวิตในชุมชนหนึ่งๆ ย่อมตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาโดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แนวความคิดต่อมาด้านการพัฒนากับบทบาทสงฆ์ เน้นว่า การพัฒนาเพื่อให้รอดพ้นจากความทุกข์นั้น จะต้องเป็นการพึ่งพาตนเอง ในส่วนของพระสงฆ์นั้น ต้องเป็นผู้เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องตนเป็นที่พึ่งแห่งตน การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้เมื่อคนในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกันแต่ละหน่วยของสังคม ควรพยายามช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุดก่อนจึงจะเกิดการช่วยเหลือสังคมได้ต่อไป ในเวลาต่อมาแนวคิดการพัฒนา เน้นว่า จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านวัตถุด้วย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางด้านวัตถุ ต้องกระทำอย่างเหมาะสม เน้นกระบวนการพัฒนา “ทางสายกลาง” ตามแนวคิดหลักของพุทธศาสนา ดังนั้น ในส่วนของพระสงฆ์เอง ต้องเป็นผู้เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องความพอดีและการควบคุมตนเองในการแสวงหาวัตถุ และการสร้างสุขสงบทางจิตใจ ทั้งนี้ การพัฒนาด้านวัตถุ ต้องไม่ทำให้เกิดการบั่นทอนทำลายสภาพแวดล้อม และสิ่งดีงามที่จรโลงสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น นอกจากนี้ การพัฒนาต้องสอดคล้องกับสภาพของชุมชน ความต้องการของชุมชน ทรัพยากรที่มีอยู่ของชุมชน และดำเนินการในสถานที่และช่วงเวลาที่เหมาะสม รวมทั้ง ประชาชน

ต้องเป็นปัจจัยสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้ พระสงฆ์จึงควรทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้สติคิดวิเคราะห์ความสอดคล้อง และเรื่องสามัคคีธรรม รวมทั้งเป็นผู้ประสานงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้บรรลุผลในที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทและหน้าที่ที่ศาสนามีต่อสังคมทั้ง 5 ด้าน จะพบว่า หน้าที่เกี่ยวกับบุคคล ที่ระบุว่า ศาสนาทำหน้าที่ให้พลังใจแก่บุคคลทั้งในกรณีที่มีความปกติสุขและกรณีเกิดวิกฤตการณ์นั้น มีความสัมพันธ์กับการจัดการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความสนใจเฉพาะด้าน (Special Interest) ของพุทธศาสนิกชน ทั้งนี้ หน่วยงานที่มีภารกิจด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับการทำหน้าที่ให้พลังใจแก่บุคคลของศาสนาด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2548 : 59-62) ระบุว่า การเดินทางที่นำไปสู่การเยือนแหล่งท่องเที่ยว มีเป้าหมาย 5 ประการคือ เพื่อการพักผ่อน (Leisure) ด้วยการทำกิจกรรมกลางแจ้ง (Outdoor Recreation) หรือ กิจกรรมความบันเทิง (Entertainment) เพื่อการเยี่ยมเพื่อนหรือญาติ (Visiting Friends and Relatives : VFR) เพื่อการประกอบภารกิจส่วนตัวหรือครอบครัว (Personal or Family Business) เช่น การรักษาสุขภาพ การร่วมงานต่างๆ เพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย (Mission) และเพื่อการประชุมลักษณะต่างๆ ที่รวมเรียกว่า MICE (Meeting = ประชุม Incentive = โอกาสพิเศษ Convention = งานประชุมใหญ่ Exhibition = งานแสดงสินค้า : MICE) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวแบ่งเป็น 10 ประเภท (Type of Tourism) คือ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (Nature Tourism) เช่น การเดินทางชมความสวยงามของทัศนียภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เช่น การเดินทางชมสถานที่ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ พิพิธภัณฑน์ มรดกทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อสังคม (Social Tourism) เช่น การเยี่ยมเพื่อน เยี่ยมญาติ การอาศัยอยู่กับคนท้องถิ่นลักษณะโฮมสเตย์ การท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายในการสร้างความสำเร็จเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Active Tourism) เช่น การสำรวจแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาภาษาอังกฤษ การท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิง (Recreation Tourism) เช่น การทัวร์สันตนาการ แคมป์ ปิกนิก การท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬา (Sport Tourism) การท่องเที่ยวแบบความสนใจเฉพาะด้าน (Special Interest) เช่น ทัวร์ชมนก ทัวร์เรียนหนังสือ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism) เช่น เดินทางร่วมพิธีเมกกะ ทัวร์ทอดกฐิน ไหว้พระ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) และการท่องเที่ยวเกี่ยวกับมนุษยชาติ (Ethnic Tourism) เช่น ทัวร์เยี่ยมบ้านบรรพบุรุษ

ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวใน ประเทศไทย (2550 : 59-62) ได้ระบุว่า มีปัจจัย 5 ประการ ที่เกี่ยวข้อง คือ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย (Modern Information Technology) การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตคนที่มีวันหยุดพักผ่อนมากขึ้น (Change in Lifestyle) รายได้ในครอบครัวมีมากขึ้น (Dual Household Income)

การประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมให้เกิดความตื่นตัวต่อการท่องเที่ยว (Travel Promotion and Tourism Awareness) และการมีสถานที่รองรับมากขึ้น (Expanded Tourism Industry) เช่น โรงแรม สายการบิน สถานที่ท่องเที่ยว

จะเห็นได้ว่า ประเภทของการท่องเที่ยว 10 ประเภทที่จัดกลุ่มโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้น มี 2 ใน 10 ประเภทที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของศาสนาที่ทำหน้าที่ให้พลังใจแก่บุคคลทั้งในกรณีที่มีความปกติสุขและกรณีเกิดวิกฤตการณ์ซึ่งได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

นอกจากนี้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2550 : 20) ได้กล่าวถึง ประเภทสถานที่ท่องเที่ยว (Categories of Tourist Attractions) ซึ่งประกอบด้วย สถานที่ท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ (Natural Attractions) สถานที่สิ่งปลูกสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ใช่เพื่อท่องเที่ยว (Man-made not Objective for Tourism) เช่น วัด ปราสาท อนุสาวรีย์ สถานที่สิ่งปลูกสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อท่องเที่ยว (Man-made Objective for Tourism) เช่น ซาฟารี สวนสนุก สวนน้ำ และสถานที่ที่จัดขึ้นในลักษณะเทศกาล งานแสดงพิเศษในโอกาสต่าง ๆ (Special Events) ทั้งนี้ องค์ประกอบสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Major Components of Tourism Industry) ได้แก่ จุดหมายที่จะเดินทางไปท่องเที่ยว (Destination) การคมนาคม (Transportation) สถานที่พักแรม (Accommodation) สถานที่ที่น่าสนใจ (Attractions) เช่น ธรรมชาติ วัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถาน รวมทั้งบริษัทนำเที่ยวประเภทต่างๆ (Travel Brokers) และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวกับการเดินทาง (Travel-related Factors) เช่น สถานะการเงิน หนังสือนำเที่ยว การศึกษา การฝึกอบรม

แนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จัดว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและเชิงวัฒนธรรมตามที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กล่าวไว้ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับแนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของศาสนาพุทธและพระสงฆ์ที่มีต่อคนในสังคมไทยได้เช่นกัน หากวัดและพระสงฆ์ทำหน้าที่และแสดงบทบาทต่อสังคมจนเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยังใจของคนแล้ว ย่อมทำให้นักท่องเที่ยวสนใจร่วมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและเชิงวัฒนธรรม ซึ่งรวมทั้งการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ด้วยเช่นกัน

กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

1. นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2544 : เว็บไซต์) ได้ระบุว่า รัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (ระหว่างวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544-10 มีนาคม 2548) ได้มีนโยบายให้อุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามากระตุ้นสภาพเศรษฐกิจของไทย โดยเร่งด่วนและถือเสมือนเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ดำเนินการจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว รวมถึงการขยายกลุ่มตลาดไปยังนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการเดินทางด้วย นอกจากนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2548 : เว็บไซต์) กล่าวถึงมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2547 ที่กำหนดให้ทุกวันอาทิตย์เป็นวันครอบครัวแข็งแรง (Healthy Family Day) ของสังคมไทย ต่อมามติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2548 ซึ่งมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (นายวัฒนา เมืองสุข) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปศึกษาการจัดกิจกรรมวันอาทิตย์ให้เป็นวันครอบครัว เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว เพราะสถาบันครอบครัวแม้เป็นหน่วยเล็กที่สุดในสังคม แต่ก็มีความสำคัญมากที่สุด และเป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานภาพและความกินดีอยู่ดีของประชาชน หากครอบครัวเข้มแข็งก็จะทำให้ประเทศชาติมั่นคง ต่อมาเมื่อประเทศไทยเกิดวิกฤติการณ์การเมือง ทำให้มีการเปลี่ยนคณะผู้บริหารประเทศ ด้วยเหตุนี้ จึงมีการแถลงนโยบายของรัฐบาลอีกครั้ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ (2549 : 12) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ซึ่งมี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อสภาการศึกษาแห่งชาติ ในวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 โดยนโยบายแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ในส่วนของนโยบายด้านสังคมนั้น รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ของคนในชาติ เพื่อร่วมมือกันกอบกู้และฟื้นฟูประเทศ โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุข

จากนโยบายของรัฐบาลในปี พ.ศ. 2544-2548 ที่เน้นให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ในการกระตุ้นสภาพเศรษฐกิจของไทย ผนวกกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2547 ที่กำหนดให้ทุกวันอาทิตย์เป็นวันครอบครัวแข็งแรง (Healthy Family Day) ประกอบกับนโยบายด้านสังคมของนโยบาย พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ที่เน้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขนั้น ทำให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวริเริ่มจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นให้สมาชิกในครอบครัวสามารถร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วยกันได้ในวันหยุด ทั้งนี้ เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลและเพื่อแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมในการทำให้การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้เพื่อกระตุ้นสภาพเศรษฐกิจของไทยได้ต่อไป

นอกจากนี้ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2550 : เว็บไซต์) ได้กำหนดแนวทางดำเนินการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยเน้นให้ 75 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมอบหมาย

ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาว่าแต่ละจังหวัด
มีศักยภาพด้านใดที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอันดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาว
ต่างประเทศ และพิจารณาความพร้อมของท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมถึง
ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมได้ ซึ่งทรัพยากรดังกล่าวควรเป็น
แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี
ตลอดจนความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

จากนโยบายและมติคณะรัฐมนตรีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2550 ดังกล่าวข้างต้น ทำให้
หน่วยงานต่างๆ ริเริ่มจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวแบบครอบครัวในแหล่งท่องเที่ยว
เชิงศาสนาและเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ก็เป็นหน่วยงานหนึ่ง
ที่ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเช่นกัน ซึ่งได้แก่ โครงการครอบครัวสุขสันต์ไหว้พระ 9 วัด
กับองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2549
(อนุวัฒน์ รามศิริ, 2551 : สัมภาษณ์)

2. นโยบายด้านการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550 : 30-41) ได้กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว
สำหรับการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2552 โดยจัดทำเป็นแผนการตลาดการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2552
ที่อยู่ภายใต้กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์หลัก 3 กรอบ ได้แก่ 1) กรอบนโยบายรัฐบาล
ที่เน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพ
และยั่งยืนทั้งในมิติ “มูลค่า” และ “คุณค่า” ด้วย “สะดวก สะอาด ปลอดภัย” และให้เอกลักษณ์
ที่ชัดเจนง่ายต่อการรับรู้ จดจำในลักษณะกลุ่มพื้นที่ (Cluster) 2) กรอบนโยบายคณะกรรมการ
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่เน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งใหม่ที่เชื่อมโยงกลุ่มพื้นที่
(Cluster) และ 3) แผนวิสาหกิจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ปี พ.ศ. 2551-2554)
เน้นดำเนินการด้านการตลาดภายใต้แนวคิดเชิงกลยุทธ์ โดยสร้างความแตกต่างในจุดขาย ประยุกต์
ใช้นวัตกรรมด้านการตลาดแนวใหม่ และพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
เชิงกลยุทธ์

เป้าหมายของแผนการตลาดการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2552 ประกอบด้วยเป้าหมายหลัก
2 ข้อ คือ 1) เป้าหมายด้านตำแหน่งทางการตลาด (Positioning) โดยเน้นให้ประเทศไทยเป็น
“แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่หลากหลาย ให้ประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าและน่าประทับใจ” และ
2) เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ ที่เน้นการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว 2 ส่วน คือ ตลาดในประเทศ
ไทย ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 (ประมาณการรายได้ 407,600 ล้านบาท) โดยประมาณการว่า

จะมีนักท่องเที่ยวจำนวน 87 ล้านคน และตลาดต่างประเทศ ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 (ประมาณการรายได้ 630,000 ล้านบาท) และคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวจำนวน 16 ล้านคน

แนวทางการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2552 ตามแผนการตลาดดังกล่าว คือ จะเน้นการสร้างกระแสการเดินทางทั้งตลาดต่างประเทศและในประเทศให้เกิดขึ้นตลอดทั้งปี ภายใต้กลยุทธ์การรณรงค์ส่งเสริม “ปีท่องเที่ยวไทย 2551-2552” ตามนโยบายของรัฐบาล ผสานกับการดำเนินงานสานต่อกลยุทธ์การตลาดในปีที่ผ่านมา ซึ่งจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปตามสภาวะและแนวโน้มตลาดในแต่ละพื้นที่โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 กลยุทธ์ส่งเสริมปีท่องเที่ยวไทยทั้งในตลาดต่างประเทศและในประเทศ มีแนวทางการดำเนินงาน คือ การสร้างกระแสให้เกิดการรับรู้และความร่วมมือสนับสนุนปีท่องเที่ยวไทย โดยยังคงนำเสนอแผนรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เรียกว่า “Amazing Thailand Campaign” และจัดกลุ่มผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว 7 หมวด (7 Wonders of Amazing Thailand) ในตลาดต่างประเทศ ดังนี้

01 Thainess : The world’s friendliness culture นำเสนอความเป็นตัวตนของคนไทย วิถีชีวิตที่เป็นรากเหง้า ที่มีความเรียบง่าย สงบ เป็นเสน่ห์ของไทย โดยนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่สะท้อนแนวคิดของสังคมไทย อาทิ วิถีชีวิตของชุมชน การทำอาหารไทย มวยไทย และประเพณีไทย เป็นต้น

02 Treasures : Land of heritage and history นำเสนอกลุ่มสินค้าด้านวัฒนธรรมไทย ที่สร้างความภูมิใจในความเป็นชาติ และพร้อมที่จะอวดสู่สายตาชาวโลก กลุ่มผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเหล่านี้ อาทิ สถานที่ซึ่งเป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา รวมไปถึงพิพิธภัณฑ์ต่างๆ

03 Beaches : Sun surf and serenity นำเสนอความแตกต่างที่หลากหลายของทะเลไทย สามารถสร้างความสุข และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ทุกรูปแบบ อาทิ พักผ่อน หัวหิน-ชะอำ

04 Nature : The beauty of natural wonders นำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ Green tourism การท่องเที่ยวแบบประหยัดพลังงาน สร้างความตระหนักและเกิดความเข้าใจคุณค่าของการเป็นผู้หวังใยสิ่งแวดล้อม อาทิ การเดินชมเส้นทางศึกษาธรรมชาติและระบบนิเวศ ส่องสัตว์ดูนก การล่องแก่ง

05 Health & wellness : The beauty of wellness and wellbeing นำเสนอสินค้าและบริการที่ให้ความสำคัญต่อการบำรุงสุขภาพกายและใจ อาทิ สปา สมาธิ การแพทย์ที่ทันสมัย

06 Trends : Your Henses with nique rends นำเสนอกลุ่มสินค้าบริการที่สอดคล้องตามกระแสนิยม หรือ In Trend ซึ่งเป็นจุดขายด้วยรูปแบบที่ทันสมัย แปลกตาในแนว

Chic, Hip, Modern ทั้งร้านอาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า โรงแรม รวมถึงสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น อาทิ สวนสนุก ห้างสรรพสินค้าชั้นนำ

07 Festivities : The land of year round festivities นำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยว ควบคู่กับความสนุกสนาน รื่นเริง และความบันเทิง โดยนำเอางานเทศกาลระดับโลกและระดับ นานาชาติต่างๆ เป็นbจ'ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและสื่อมวลชนต่างชาติ อาทิ Pattaya music festival, The royal trophy Europe vs. Asia golf championship

กลยุทธ์ข้างต้น มีแนวทางการดำเนินงานร่วมกับการตอกย้ำจุดแข็งในด้าน ภาพลักษณ์มิตรไมตรี และสีสันของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ภายใต้การนำเสนอจุดขาย ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างของพื้นที่ในแต่ละภาค ซึ่งได้แก่

ภาคเหนือ : ภาพลักษณ์ “แหล่งวัฒนธรรมล้านนาผานความมีระดับ” (Classy Lanna) นำเสนอความโดดเด่นของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนา ผสมผสานกับความมีรูปแบบ เฉพาะของสินค้าและบริการ

กรุงเทพมหานคร : ภาพลักษณ์ “วิถีชีวิตเมืองกรุง” (The ouch of Bangkok) นำเสนอบรรยากาศของชุมชนชาวบางกอกดั้งเดิม ที่แฝงอยู่ในชีวิตทันสมัยแบบชาวกรุง ปัจจุบัน

ภาคกลาง : ภาพลักษณ์ “การท่องเที่ยวแบบถวิลหาอดีต” (Nostalgia Tourism) นำเสนอความสงบสบายตามรูปแบบการใช้ชีวิตของชาวไทยภาคกลางในอดีต

ภาคตะวันออก : ภาพลักษณ์ “เที่ยวสนุก ทุกระดับ” (Affordable Active Beach) นำเสนอความสนุกสนานของกิจกรรมชายหาด ที่ทุกคนสามารถสัมผัสได้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ภาพลักษณ์ “แหล่งเรียนรู้ อู่อารยธรรม” (The Cradle of Learning and Civilization) นำเสนอความลึกซึ้งของอารยธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สืบสายย้อนไปได้ถึงยุคดึกดำบรรพ์

ภาคใต้ : ภาพลักษณ์ “ป่าสวย ทะเลใส” (Blue and Green : Clean and Clear) นำเสนอความบริสุทธิ์ สดใสของผืนป่าและท้องทะเล ที่ได้รับการยอมรับในระดับโลก

2.2 กลยุทธ์ปีการท่องเที่ยวไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดำเนินการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริม ปีท่องเที่ยวไทยอย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2552 โดยการรณรงค์ปีท่องเที่ยวไทยในต่างประเทศ ยังคงใช้แผนรณรงค์ “Amazing Thailand Campaign” เป็นตัวหลัก และควบคู่กับแผนรณรงค์ “Visit Thailand Year 2009 Campaign” ส่วนตลาดในประเทศ จะรณรงค์การท่องเที่ยวภายใต้ แนวคิด “เที่ยวไทยครีกครั้น เศรษฐกิจไทยคึกคัก” เพื่อสร้างความรู้สึกรักให้นักท่องเที่ยวเกิดความภูมิใจ ในการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยมีส่วนในการกระตุ้นเศรษฐกิจไทยให้ฟื้นตัว

แนวทางดำเนินการสำหรับการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ คือ เน้นการระดมใช้สื่อโฆษณาที่หลากหลายครอบคลุมทุกช่องทาง และใช้สื่อผ่านบุคคลผู้มีชื่อเสียง รวมถึงการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ (Below the Line) ทั้งในและต่างประเทศ เช่น สร้างเครือข่ายประชาสัมพันธ์ โดยจัดอบรมให้ความรู้แก่เยาวชน เพื่อประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวไทย เป็นต้น

2.3 กลยุทธ์ส่งเสริมตลาดในประเทศ

สำหรับตลาดในประเทศ นอกเหนือจากการดำเนินงานในกลยุทธ์ปีการท่องเที่ยวไทยแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังคงดำเนินการสานต่อกลยุทธ์ของปี พ.ศ. 2551 เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อเนื่องโดยการใช้กลยุทธ์ 5 กลยุทธ์ ดังนี้

2.3.1 กลยุทธ์สร้างกระแสให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต จะใช้แนวคิดในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เช่นเดียวกับกลยุทธ์ปีการท่องเที่ยวไทยในการสร้างกระแสให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต คือ “เที่ยวไทยครีกครีน เศรษฐกิจไทยคึกคัก” นอกจากนี้จะนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเพิ่มเติมที่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวแปลกใหม่ในหลากหลายมิติตามความชอบและความสนใจของนักท่องเที่ยว อาทิ การงานเทศกาลท่องเที่ยวภาคใต้ เพื่อส่งเสริมให้มีการเดินทางไปยังภาคใต้มากขึ้น การจัดงาน Northern Eco & Adventure Mart ภาคเหนือสำหรับกลุ่มผู้รักการผจญภัย การส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบประหยัดพลังงาน โดยการเดินทางท่องเที่ยวโดยใช้รถตู้ (พลังงานหาร 10) รถบัส (พลังงานหาร 30) และรถไฟ (พลังงานหาร 100) รวมถึงการใช้จักรยานและสามล้อถีบในการเดินทางในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2.3.2 กลยุทธ์ส่งเสริมการเดินทางเชื่อมโยง จะเน้นการส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวระยะใกล้และภายในภูมิภาค โดยกำหนดเส้นทางและคู่มือท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จเฉพาะพื้นที่ และนำเสนอในลักษณะโครงการท่องเที่ยวเฉพาะด้าน เช่น โครงการขับรถสุขใจเที่ยวเมืองไทย ใกล้กรุงเทพฯ (ท่องเที่ยวภายในภาคกลาง) โครงการร้อยเรื่องเมืองใต้ (ท่องเที่ยวภายในภาคใต้) และมีการนำนวัตกรรมทางการตลาดมาใช้ในส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยว เช่น โครงการขับรถสุขใจไปกับ Mobile Phone โครงการขับรถสุขใจไปภาคกลางกับ GPS

2.3.3 กลยุทธ์สร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ จะนำเสนอจุดต่างภาพลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้ถึงความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ โดยโฆษณาประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมที่สะท้อนภาพลักษณ์ของพื้นที่ที่แตกต่างตามแนวคิดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

2.3.4 กลยุทธ์รณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างรู้ค่ารักษาแหล่งท่องเที่ยว โดยรณรงค์ให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในมุมของการเป็นนักท่องเที่ยวที่ดีและการเป็นเจ้าบ้านที่ดีต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2551 ภายใต้อาณัติรณรงค์ “เก็บเมืองไทยให้สวยงาม” ผ่านสื่อต่างๆ และจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น โครงการ

รู้จักสิ่งแวดล้อม โครงการเที่ยวอีสานสุขใจ...ตระหนักภัยโลกร้อน โครงการตามรอยกินรี (การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว ที่พัก ชุมชน และรายการนำเที่ยวที่ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว) ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในระยะยาว

2.3.5 กลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติของการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน เช่น จัดค่ายเยาวชนให้ความรู้ด้านระบบนิเวศทางทะเล ระบบนิเวศทางบก รวมทั้งจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

นอกจากกลยุทธ์ทั้ง 5 ข้อข้างต้นแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดโครงการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวในกลุ่มคนไทย ที่เน้นการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการเดินทาง อาทิ โครงการ “ท่องเที่ยวประทับใจ เพื่อไทยทุกคน” ส่งเสริมให้คนไทยกลุ่มต่างๆ อาทิ กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มท่องเที่ยวพร้อมสัตว์เลี้ยง กลุ่มท่องเที่ยวทางบุญ สนใจท่องเที่ยวโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับคนแต่ละกลุ่ม และมีการจัดทำคู่มือการเดินทาง พร้อมกับร่วมมือกับพันธมิตรจัดทำรายการท่องเที่ยวพิเศษ เช่น การเสนอขายราคาบัตรโดยสารราคาพิเศษ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาแผนรณรงค์การเดินทางท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด “เที่ยวไทยครีกครีน เศรษฐกิจไทยคึกคัก” ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้สึกลึกซึ้งให้นักท่องเที่ยวเกิดความภาคภูมิใจในการท่องเที่ยวภายในประเทศและมีส่วนในการกระตุ้นเศรษฐกิจของไทยให้ฟื้นตัวนั้น จะพบว่า การดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ลักษณะเดียวกัน คือ มุ่งตอบสนองนโยบายรัฐบาลในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจไทย

3. นโยบายการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

นอกจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแล้ว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2546 : 18-25) เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้กำหนดนโยบายที่สนองตอบต่อนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล โดยมุ่งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สร้างงานให้กับประชาชนและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งการเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่มเพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยควบคู่กับการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อร่วมกันจัดอุปสรรคทาง

การท่องเที่ยว เพื่อสร้างหนทางการค้าสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จึงดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศด้านการท่องเที่ยว โดยทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัยด้านท่องเที่ยวแบบครบวงจร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ ในขณะที่เดียวกันยังเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ต่อไปด้วย ดังนั้นชุดโครงการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจึงเกิดขึ้นในต้นปี พ.ศ. 2546 เพื่อตอบสนองการใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

ชุดโครงการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน (Area-based Tourism Research for Sustainable Tourism Tevelopment) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ ใช้งานวิจัยท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการสร้างธนาคารข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ (Area – based Tourism Databank) เพื่อใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์และจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ สร้างกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยจากสถาบันการศึกษาต่างๆ (Synergy) ในพื้นที่ร่วมกับผู้ใช้ประโยชน์ (Research Users) จากงานวิจัยนั้น และสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการวิจัยและการทำงานเชิงเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การดำเนินงานของชุดโครงการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ตั้งอยู่บนรากฐานที่สำคัญ 3 ประการ ประการที่หนึ่ง คือ “การสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ” สามารถนำไปใช้ได้จริง ประการที่สอง คือ “การสร้างคน” ซึ่งหมายถึง นักวิจัยที่มีคุณภาพ โดยผ่านกระบวนการวิจัยท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ และประการสุดท้ายเป็น “การสร้างวิธีบริหารจัดการการวิจัยแบบใหม่” ซึ่งเป็นวิธีบริหารจัดการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับทุกฝ่าย ทุกขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการลงไปสำรวจพื้นที่ที่จะศึกษาวิจัยร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้องและผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนั้น ทั้งนี้เพื่อสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้ใช้ประโยชน์ ภาคีที่เกี่ยวข้องและนักวิจัยที่มีคุณภาพ (Synergy) รวมทั้งเพื่อให้งานวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ได้จริง รากฐานสำคัญ 3 ประการดังกล่าวกำหนดขึ้นเพื่อขจัดปัญหา งานวิจัยชิ้นนี้ ในกรณี การตั้งโจทย์วิจัยที่จะศึกษาร่วมกันระหว่างนักวิจัยและเครือข่ายต่างๆ จึงมีความจำเป็น จากนั้น จะเป็นขั้นตอนของการพัฒนาเอกสารเชิงหลักการ (Concept Paper) อย่างเป็นระบบ โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จะให้การสนับสนุนในเรื่องวิธีการเขียนเอกสารเชิงหลักการ (Concept Paper) ระเบียบวิธีวิจัย ขั้นตอนการทำสัญญาโครงการและงบประมาณ นอกจากนี้ยังให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาข้อเสนอโครงการ (Proposal) โดยการให้การสนับสนุนเป็นระยะๆ จนกระทั่งนักวิจัยทำงานวิจัยเสร็จสิ้นเพื่อให้ได้มาซึ่ง “คำตอบ” หรือ “ทางเลือก” ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนนั้น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยให้ความสำคัญใน 3 ประเด็นหลัก คือ องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Tourism Components) ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Products) และระบบรวมทางการท่องเที่ยว (Whole Tourism System)

องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Tourism Components) ได้แก่ ที่พักหรือโรงแรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก นอกจากนี้ ยังหมายถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นจุดดึงดูดและเป็นเป้าหมายสำคัญในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่งที่สะดวก รวดเร็วเพียงพอต่อความต้องการและมีความปลอดภัยสูง บริษัทที่ทำธุรกิจด้านการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและมีความเป็นสากล รวมไปถึงหน่วยงานส่งเสริมทางการท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่สามารถให้บริการได้อย่างครอบคลุม สะดวกและรวดเร็ว

ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Products) ประกอบด้วยการท่องเที่ยวแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวชุมชนสัมพันธ์ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ยังประกอบด้วย การแสดงเลียนแบบวัฒนธรรมดั้งเดิม การประชุมทางการท่องเที่ยวระดับชาติและนานาชาติ การจัดงานแสดงสินค้าและของที่ระลึกในเทศกาลต่างๆ

ระบบรวมทางการท่องเที่ยว (Whole Tourism System) ครอบคลุมตั้งแต่การให้บริการด้านการท่องเที่ยวจากจุดเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด ซึ่งหมายถึง จุดเริ่มต้นของการเดินทาง จุดแวะพักระหว่างการเดินทาง จนกระทั่งถึงจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงหน่วยงานส่งเสริมทางการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว เช่น การรณรงค์ การโฆษณา หรือรูปแบบการต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 ความสมดุลระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน (Host – Guest Relationship)

ชุดโครงการนี้ เป็นกิจกรรมส่งเสริมการวางแผนพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นให้เกิดความสมดุลกันระหว่างเจ้าบ้าน (Host) และผู้มาเยือน (Guest) กล่าวคือ แผนการจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและแผนการการตลาดทางการท่องเที่ยวจะต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน

แผนการจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว มีประเด็นที่ต้องพิจารณา ได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ รวมไปถึงการจัดการภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยว การพัฒนาและจัดการพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาเส้นทางในการเดินทาง การพัฒนาสุนทรียศาสตร์

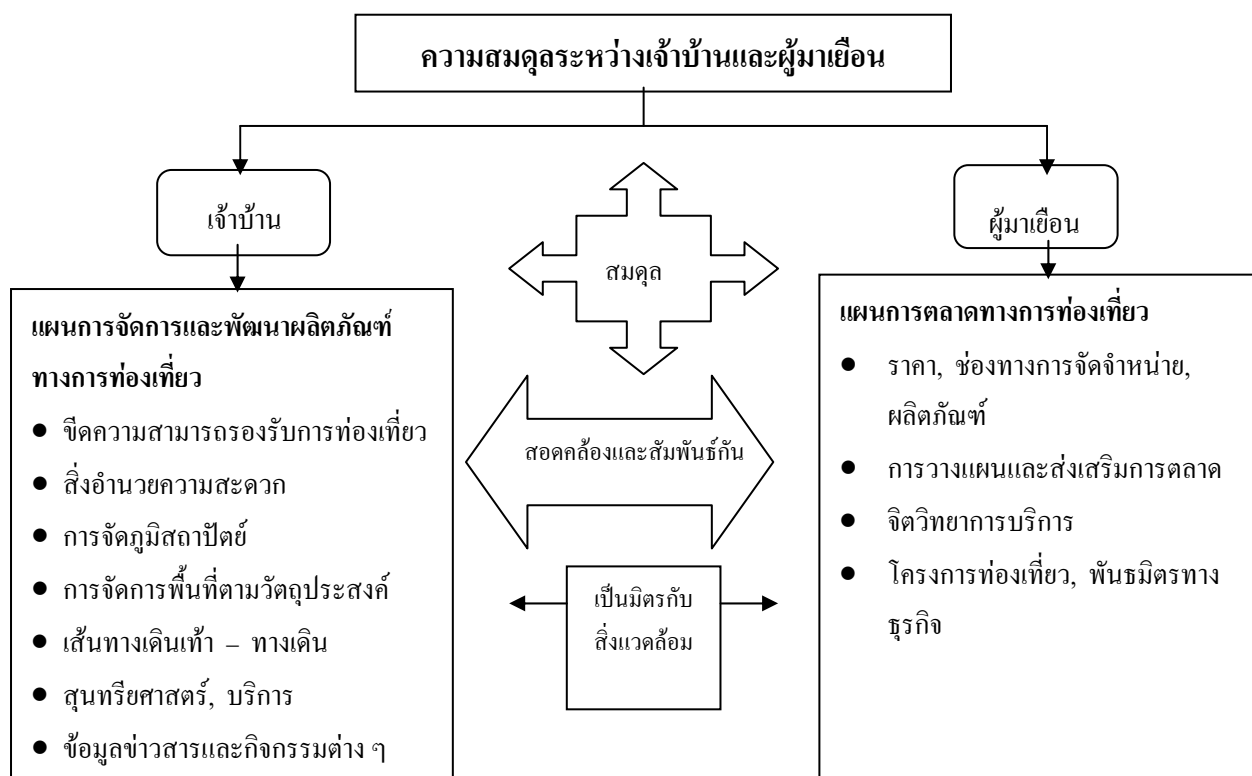

ทางการท่องเที่ยวและบริการด้านต่างๆ ที่เหมาะสมและเพียงพอ การพัฒนานักกิจกรรมและระบบฐานข้อมูลที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

แผนการตลาดทางการท่องเที่ยว มีประเด็นที่ต้องพิจารณา ได้แก่ การตั้งราคาสินค้าและบริการที่เป็นธรรม การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าและบริการที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพระดับสากล รวมไปถึงการส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมจิตวิทยบริการ การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ การจัดโครงการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อเสนอทางเลือกแก่ผู้บริโภค และควรมีการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจที่กว้างขวางและครอบคลุม

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไป เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพที่เพียงพอสำหรับรองรับการขยายตัวและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวทั้งทางบวกและทางลบ การศึกษากฎหมายการท่องเที่ยวและแก้ไขกฎหมายบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเป็นธรรมแก่ทั้งเจ้าบ้าน (Host) และผู้มาเยือน (Guest) การเพิ่มความสะดวกในการเดินทาง เช่น ระบบการตรวจคนเข้าเมือง การขอวีซ่า และระบบการรักษาความปลอดภัยและให้ความคุ้มครองในการเดินทาง การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น รถรับส่ง ถนน ร้านอาหาร และศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำหรับนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการลงทุน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ รวมทั้งการพัฒนาและเพิ่มบทบาทหน้าที่ขององค์กรด้านการท่องเที่ยวให้มีความครอบคลุมในทุกๆ ระดับ ดังรายละเอียดในภาพประกอบ ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 ความสมดุลระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน

จากนโยบายการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ข้างต้น จะพบว่า นโยบายดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายลักษณะเดียวกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) กล่าวคือนโยบายของ สกว. และโครงการของ ขสมก. มุ่งดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาลในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจไทยเช่นเดียวกัน

4. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัด

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ได้มีการประกาศใช้แล้ว เมื่อกลางปี พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ อำนาจ บัวศิริ (2551 : เว็บไซต์) ได้กล่าวว่า จากการประชุมมหาเถรสมาคม (มส.) เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 มีการแจ้งว่า ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 แล้ว และมีบางมาตราที่เกี่ยวข้องกับวัด และศาสนสถาน ซึ่งกำหนดให้วัด และศาสนสถานเป็นเขตห้ามดืม และซื้อขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ ตามมาตรา 27 และ 31 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แต่ปรากฏว่าตั้งแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ มีพระสงฆ์และประชาชนจำนวนมากยังไม่ทราบว่า พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้แล้ว ทำให้ยังพบว่ามีผู้นำเครื่องดืมแอลกอฮอล์เข้าไปในวัด ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ทางสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า จึงขอให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เสนอเรื่องต่อมหาเถรสมาคม

ให้พิจารณาหาแนวทางในการแก้ไข ซึ่ง มหาเถรสมาคม ได้มีมติให้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อให้แจ้งต่อไปยังวัดในเขตปกครองของตนให้ทราบและปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

ทั้งนี้ มาตรา 27 (1) ของ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ระบุว่า วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา เป็นสถานที่ห้ามขายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ ขณะที่มาตราที่ 31(1) ระบุว่าห้ามมิให้ผู้ใดบริโภคน้ำแอลกอฮอล์ในวัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา เว้นแต่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา สำหรับโทษนั้นในมาตรา 39 ระบุว่าผู้ใดขายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา 27 หรือมาตรา 28 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ ในมาตรา 42 ระบุว่าผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 31 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ขณะเดียวกัน หากพบว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่กระทำความผิดเองจะถือว่ามิโทษ 2 เท่า คือ นอกจากจะถูกสึก เพราะทำผิดพระธรรมวินัยแล้ว ยังจะต้องออกไปปรับโทษตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างยิ่ง ซึ่งรวมทั้งโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ด้วย โดยผู้รับผิดชอบโครงการท่องเที่ยว ต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในการดูแลสอดส่อง มิให้นักท่องเที่ยวที่ร่วมเดินทางกับโครงการกระทำความผิดในวัดหรือศาสนสถานที่ย้ายไปเยือน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนองนโยบายรัฐบาลเรื่องการทำนุบำรุงศาสนา และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมให้ยั่งยืนต่อไป

5. ระเบียบมหาเถรสมาคมเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลของวัด

ข้อ 8 ในการจัดงานเทศกาลของวัด ให้มีกรรมการจัดงานคณะหนึ่งอย่างน้อย 7 คน มีหน้าที่วางโครงการและดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ 9 คณะกรรมการจัดงานเทศกาลของวัดดังกล่าวในข้อ 8 ประกอบด้วย

1. กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดเป็นประธานกรรมการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายฆราวาสหรือผู้แทนกรรมการ หากงานมีกำหนดตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป ให้เจ้าคณะตำบลหรือผู้แทนเป็นที่ปรึกษา หากงานมีกำหนดตั้งแต่ 5 วันขึ้นไป ให้เจ้าคณะอำเภอหรือผู้แทนเป็นที่ปรึกษา และหากงานมีกำหนดตั้งแต่ 7 วันขึ้นไป ให้เจ้าคณะจังหวัดหรือผู้แทนเป็นที่ปรึกษา และอธิบดีกรมศาสนา หรือผู้แทนเข้าร่วมด้วย

2. กรรมการโดยการแต่งตั้ง ได้แก่ พระภิกษุในวัดนั้น อุบาสิก ผู้บำรุงวัดนั้น หรือบรรพชิต หรือคฤหัสถ์อื่น ที่เจ้าอาวาสวัดนั้นแต่งตั้ง

3. หากเป็นการสมควรเจ้าอาวาสจะเชิญบุคคลอื่นเป็นกรรมการอีกคณะหนึ่งก็ได้
ข้อ 10 ในโครงการจัดงานเทศกาลดังกล่าวในข้อ 8 ให้ระบุ

1. ราชานามกรรมการจัดงาน
2. วัตถุประสงค์ของการจัดงาน
3. กำหนดวันเวลาที่จัดงาน
4. ประเภทหรศพที่วัดจะจัดให้มาแสดงในงาน
5. ประเภทการแสดงที่วัดจะนำออกแสดงในงาน
6. ประเภทการประกวดแข่งขันที่วัดจะจัดขึ้นในงาน
7. ประเภทผลประโยชน์ที่วัดจะได้จากการจัดงาน
8. รายการอื่นที่สมควรจะรายงานให้ทราบ

ข้อ 17 ผู้ใดจะจัดงานชุมนุมในวัด ซึ่งไม่ใช่งานเทศกาล หรืองานมหรหรรรมให้ผู้นั้น
ขออนุญาตต่อเจ้าอาวาส เมื่อเจ้าอาวาสอนุญาตแล้วจึงจัดได้ เว้นแต่กรณีที่วัดจัดขึ้นเอง

ข้อ 18 งานชุมนุมซึ่งจัดขึ้นในบริเวณวัด ต้องเป็นงานเกี่ยวกับการบำเพ็ญกุศลทาง
พระพุทธศาสนา การส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของประชาชน การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริม
ศีลธรรม การส่งเสริมกิจการทางราชการ และการบำเพ็ญศาสนกิจของบรรพชิตและคฤหัสถ์

ข้อ 19 ผู้ใดได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสให้จัดงานชุมนุมในวัด จะต้องรับผิดชอบต่อวัด
ในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่วัด

จากระเบียบมหาเถรสมาคมเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลของวัด จะเห็นได้ว่า สาระส่วนที่
เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมหลักของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชน
กรุงเทพ (ขสมก.) คือ สาระในข้อ 18 ที่ระบุว่า งานชุมนุมซึ่งจัดขึ้นในบริเวณวัด ต้องเป็นงาน
เกี่ยวกับการบำเพ็ญกุศลทางพระพุทธศาสนา การส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของประชาชน
การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริมศีลธรรม การส่งเสริมกิจการทางราชการ และการบำเพ็ญศาสนกิจ
ของบรรพชิตและคฤหัสถ์

แนวความคิดพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำว่า การมีส่วนร่วม มีความหมายที่หลากหลายตามแนวคิดของนักวิชาการชาวไทย
และต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

McGregor (1960 : 9) ให้ทัศนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยสภาวะ
เงื่อนไขที่เหมาะสมที่ให้นักพลใช้สำหรับการเข้าไปมีอิทธิพลในการตัดสินใจในส่วนที่มีผลกระทบต่อ

ตัวเขาเอง โดยที่ระดับของการเข้าไปมีอิทธิพลนั้นจะมีมากหรือน้อยก็แตกต่างกันไปตามปัจจัยต่างๆ

Koontz และคณะ (1986 : 385) ได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารนำมาใช้โดยต้องการให้ได้รับการสนับสนุนที่เข้มแข็ง อันเป็นผลมาจากการวิจัยและทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจที่ตระหนักถึงผลประโยชน์ของการมีส่วนร่วม และการสร้างความยอมรับนับถือ

Irwin (1976 : 18) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมพิจารณาได้ใน 3 มิติ กล่าวคือ มิติที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำอย่างไร มิติที่สอง การมีส่วนร่วมเสียดสีในการพัฒนา และลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สามคือ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ

ในทัศนะของนักวิชาการไทย ได้มีผู้ให้ความหมายคำว่า การมีส่วนร่วมที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ดังนี้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2534 : 182-183) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือหรือสนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อันอาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร

นอกจากนี้ ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 138-139) ระบุว่า การมีส่วนร่วมครอบคลุมประเด็นการพัฒนา 2 ส่วน คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประกอบด้วยกิจกรรม 2 ส่วน คือ การส่งเสริมสิทธิของประชาชนหรือชุมชนในการพัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม เพื่อควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน และเพื่อรับประโยชน์จากการพัฒนา กิจกรรมส่วนที่สอง คือ การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาของรัฐที่เน้นให้ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยกระจายอำนาจเป็นการคืนอำนาจ (Empowerment) ให้แก่ประชาชน ให้มีส่วนร่วมกับราชการในการกำหนดอนาคตของตนเอง

Cohen และ Uphoff (1977 : 6) กล่าวถึงประเด็นที่ต้องพิจารณาในการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ต้องพิจารณาประเด็นต่อไปนี้ คือ ประเด็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรด้วยวิธีใด ประเด็นการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรและความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ประเด็นการมีส่วนแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา และประเด็นการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ

ในส่วนของการระดมทุนการมีส่วนร่วมนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2550 : เว็ปไซต์) ระบุว่า การระดมทุนการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการพัฒนาซึ่งธนาคารโลกใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาประเทศด้อยพัฒนาเป็นครั้งแรกในทวีปแอฟริกา และได้สร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกกว่า 30 ปี

กระบวนการดังกล่าวเรียกว่า กระบวนการ AIC ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ การเห็นคุณค่า (Appreciation : A) การใช้อิทธิพล (Influence : I) และการควบคุม (Control : C) แต่ละองค์ประกอบ นำมาเชื่อมโยงกันและมีขั้นตอน ดังนี้

การเห็นคุณค่า (Appreciation : A) การทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนานั้น ต้องทำให้คนเหล่านั้นเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกันและเห็นคุณค่าของสิ่งที่ต้องการพัฒนา ซึ่งดำเนินการได้โดยร่วมทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพในอดีต ร่วมพิจารณาและนำเสนอสภาพการพัฒนาปัจจุบัน จากนั้นร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ปรารถนาในอนาคตต่อไป

การใช้อิทธิพล (Influence : I) หลังจากร่วมกันพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาในอดีต ปัจจุบัน รวมทั้งกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในอนาคตแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการรวมพลังในการควบคุมการทำงานเพื่อการร่วมกันจำแนกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และพิจารณาตามความจำเป็นของสิ่งที่ต้องการการพัฒนาโดยยึดเรื่องประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักและไม่ปล่อยให้ประโยชน์ส่วนบุคคลมีอำนาจเหนือกว่า

การควบคุม (Control : C) เป็นขั้นตอนของการนำเสนอแนวทางการปฏิบัติ และเลือกแนวทางที่เหมาะสมโดยความสมัครใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายต่อไป

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับแนวทางการดำเนินการเดิมของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะพบว่า โครงการดังกล่าวดำเนินการโดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมเช่นกัน พิจารณาจากกรณีมีส่วนร่วมจากวัดเป้าหมายที่เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา จากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้วัดที่ทำหน้าที่จัดเตรียมดอกไม้ รูป เทียน อาหาร และเครื่องคัมสำหรับนักท่องเที่ยวด้วยความสมัครใจ และจากนักท่องเที่ยวที่ร่วมเดินทางกับโครงการ โดยให้ความเคารพต่อสถานที่และไม่ฝ่าฝืนข้อกำหนดในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ซึ่งการดำเนินโครงการท่องเที่ยวโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องนั้น จะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเชิงวัฒนธรรมสามารถดำเนินการและพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2. แนวคิดการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550 : 51) ได้กำหนดให้ “คุณภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว” เป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายด้านตำแหน่งทางการตลาด (Positioning) ที่เน้นให้ประเทศไทยเป็น “แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่หลากหลาย ให้ประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าและน่าประทับใจ” โดยเป้าหมายดังกล่าวระบุไว้ในแผนการตลาดการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2552 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ศรีอรุณ ชื่นนางสี และหทัยกาญจน์ แม็คคลอตัน (2552 : เว็บไซต์) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์และบริการ โดยสรุปได้ว่า ผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลผลิตที่จับต้องได้ มีการบริโภคหลังจากการซื้อ โดยการผลิตนั้นที่ใช้อุปกรณ์มากกว่าคน และวัดคุณภาพได้ง่าย ส่วนบริการนั้น เป็นผลผลิตที่จับต้องไม่ได้ แต่เกี่ยวข้องกับลูกค้าในแง่ของการติดต่อหรือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยลูกค้ามีส่วนร่วมในการรับและส่งผลผลิตนั้นมากและบริโภคทันที ทั้งนี้ บริการเป็นผลผลิตที่ใช้คนในการผลิตมาก แต่วัดคุณภาพได้ยาก ส่วนประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการนั้น ในมุมมองของผู้ผลิตหรือองค์กร จะมองว่า คุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น มาจากการปฏิบัติงานด้วยความเป็นเลิศ โดยการตั้งข้อกำหนดและมาตรฐานการผลิตสินค้าและให้บริการไว้ ซึ่งต้องวัดได้ มีคุณค่าด้านตัวเงินและสนองความต้องการหรือความคาดหวังของลูกค้า นอกจากนี้ ในการวัดคุณภาพในอุตสาหกรรมบริการนั้น มีแนวคิดที่จัดให้แกลูกค้าหรือผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ต้องมีความสมบูรณ์ หากไม่สมบูรณ์ตามความคาดหวังของลูกค้า จะถือว่าบริการนั้นเป็นของเสีย ซึ่งลักษณะของของเสียจะแตกต่างกันในบริการแต่ละประเภท และของเสียจากการบริการคือความล้มเหลวในการสนองความต้องการของลูกค้า

เมื่อต้องการรักษาคุณภาพการบริการ ผู้ผลิตควรคำนึงถึงมิติการจัดการคุณภาพการให้บริการ ซึ่งประกอบด้วย 7 มิติ คือ

มิติเวลา หมายถึง การให้บริการที่ลูกค้าต้องไม่รอนานและบริการเสร็จทันเวลา
 มิติความครบถ้วน หมายถึง การให้บริการที่ลูกค้าต้องได้รับทุกสิ่งที่ต้องการ
 มิติจิตบริการ หมายถึง การให้บริการที่พนักงานต้องปฏิบัติต่อลูกค้าให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและเป็นไปตามความคาดหวัง

มิติความคงที่ หมายถึง การให้บริการที่ลูกค้าแต่ละคนต้องได้รับการบริการระดับเดียวกันในแต่ละครั้ง

มิติความสะดวก หมายถึง การให้บริการที่ลูกค้าต้องได้รับบริการโดยสะดวกและง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน

มิติความถูกต้อง หมายถึง การให้บริการที่ต้องให้บริการที่ถูกต้องตามที่ผู้ผลิตนำเสนอไว้ให้แก่ลูกค้าทุกครั้ง

มติการตอบสนอง หมายถึง การให้บริการที่ผู้ผลิตต้องให้บริการที่สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ไม่ปกติหรือเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไปได้

เมื่อพิจารณาแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการให้บริการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น จะพบว่า การพัฒนาคุณภาพบริการเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความเติบโตของการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ อย่างปฏิเสธไม่ได้ ดังนั้น การศึกษาแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จึงต้องให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาคุณภาพบริการเช่นกัน

โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

1. ที่มาของโครงการ

เขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) เป็นผู้ริเริ่มโครงการครอบครัวสุขสันต์ ไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2549 โดยเน้นการท่องเที่ยววัดในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ในภาคกลาง ซึ่งในเวลาต่อมา เปลี่ยนชื่อโครงการเป็น “โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก.” ซึ่งเขตการเดินรถอื่นๆ ได้นำโครงการดังกล่าวไปดำเนินการด้วยเช่นกัน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2551 เขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) เป็นเขตเดียวที่ยังคงดำเนินโครงการนี้ เนื่องจากให้บริการเรื่องบัตรโดยสารที่ไม่มีขึ้นตอนยุ่งยาก และได้จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์ จำนวน 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร

2. แนวทางดำเนินโครงการ

2.1 แหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย

เขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) ดำเนินโครงการครอบครัวสุขสันต์ ไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. โดยเน้นที่กิจกรรมการไหว้พระ 9 วัดในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงในภาคกลาง เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ ได้มีโอกาสทำกิจกรรมการไหว้พระ 9 วัด ตามความเชื่อทางพุทธศาสนา

เกณฑ์การเลือกวัดที่สามารถจัดไว้ในเส้นทางไหว้พระ 9 วัดนั้น เขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) กำหนดไว้ดังนี้คือ เป็นวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ เป็นวัดที่ยากจน เป็นวัดที่มีพระสงฆ์ซึ่งปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และเป็นวัดที่พร้อมจะให้ความร่วมมือในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดยเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) นั้น จัดขึ้นทั้งวันเสาร์และอาทิตย์ โดยทั้ง 2 วัน จะมีบางวัดที่เขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) จัดการท่องเที่ยวซ้ำกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวจะเลือกวันในการท่องเที่ยวตามอัธยาศัย เส้นทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด มีดังนี้

เส้นทางท่องเที่ยววันเสาร์

จังหวัดอ่างทอง-สามชุก ประกอบด้วย วัดลาดระโห่ง วัดนิเวศธรรมประวัติ วัดชุมพล วัดเกตุไชโย วัดโลกพุทรา วัดป่าโมก วัดจันทรังสี วัดม่วง วัดบ้านกร่าง ตลาดร้อยปี สามชุก

จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย วัดบางพลีใหญ่ วัดศิริเสาชง วัดบางวัว วัดเขาดิน วัดพุทธพ่อโสธร วัดโพธิ์บางกล้า วัดเสม็ดเหนือ วัดอุภัยภาติการาม วัดถวิลศิลามงคล

จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย วัดจันทาราม วัดหนองโรง วัดไร่แดงทอง วัดพระแท่นดงรัง วัดบ้านไร่จิตศรัทธาธรรม วัดตระครี่เอน วัดวังขนายทาศิการาม (บ่อน้ำแร่) วัดถ้ำเสือ วัดนางโน (วัดมโนธรรมาราม)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย วัดกลางคลองตะเคียน วัดท่ากาเรือ วัดธรรมิกราช วัดราชประดิษฐฐาน วัดแม่นางปลื้ม วัดหน้าพระเมรุ วัดกลางคลองสระบัว วัดมงคลบพิตร วัดใหญ่ชัยมงคล

จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย วัดสุวรรณคลองเก่า วัดประสิทธิ์เวช วัดวังบัว วัดช้าง วัดสันตยาราม วัดพรหมณี วัดโพธิ์งาม วัดอุดมธานี วัดธรรมปัญญา

จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย วัดตาลเอน วัดปราสาทนครหลวง วัดใหม่ชุมพล วัดสมุหประดิษฐาราม วัดสะตือ วัดพระพุทธบาทสระบุรี วัดถ้ำศรีวิไล วัดสูง (แม่นางตะเคียน) วัดพระพุทธฉาย

จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย วัดวังมะนาว วัดพวงมาลัย วัดถ้ำเขาย้อย วัดเขาตะเครา วัดมหาธาตุ วัดเพชรพลี วัดพระพุทธไสยาสน์ (วัดพระนอน) วัดเขานันไดอิฐ วัดท่ากระเทียม

เส้นทางท่องเที่ยววันอาทิตย์

จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ราชวรมหาวิหาร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย วัดกลางคลองตะเคียน วัดท่ากาเรือ วัดธรรมิกราช วัดราชประดิษฐฐาน วัดแม่นางปลื้ม วัดหน้าพระเมรุ วัดกลางคลองสระบัว วัดมงคลบพิตร วัดใหญ่ชัยมงคล

จังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วย วัดเสถียรวัฒนดิษฐ์ วัดประโชติการาม วัดศาละโคดม วัดสะเดา วัดพระปรางค์มณี วัดอัมพวัน วัดพระนอนจักรสีห์ วัดพิบูลทอง วัดโบสถ์

จังหวัดสมุทรสงคราม (แม่กลอง) ประกอบด้วย วัดจันทร์เจริญสุข วัดอัมพวา
เจติยาราม วัดศรัทธาธรรม วัดบางกุ้ง วัดเพชรสมุทรวรวิหาร วัดจุฬามณี วัดกุ่มรินทร์กู่ทอง
วัดบางแคใหญ่ วัดบางแคน้อย

จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย วัดปราสาท วัดดอนหวาย วัดไร่จิง วัดสว่าง
อารมณ์ วัดพระราหู หรือวัดศรีษะทอง วัดกลางคูเวียง วัดพระศรีมหาโพธิ์ วัดพะเนียงแตก
วัดพระปฐมเจดีย์

จังหวัดสุพรรณบุรี-สามชุก ประกอบด้วย วัดเล่งเน่ยยี่ 2 วัดวัดไผ่โรงวัว
วัดท่าเจดีย์ วัดบางซอ วัดสองพี่น้อง วัดป่าเลไลยก์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดแค วัดสารภี
รวมทั้งห้องเที่ยวตลาดร้อยปีสามชุก

จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย วัดสุวรรณคดลองเก่า วัดประสิทธิ์เวช วัดวังบัว
วัดช้าง วัดสันตยาราม วัดพราหมณี วัดโพธิ์งาม วัดอุดมธานี วัดธรรมปัญญา

จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย วัดสวนหลวง วัดสุนทราราม วัดโลกบำรุงราช
วัดมหาธาตุรวมหาวิหาร วัดอรัญญิกาวาส วัดเกาะตาพูด วัดถ้ำน้ำ วัดขนอนหนังใหญ่
วัดพระศรีอารีย์

จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย วัดสระเกษ วัดมหานาม วัดโลกแก้ว วัดไลย์
วัดเกริ่นกฐิน วัดหนองเต่า วัดตองปุ วัดเขาแก้ว วัดป่าเวลูวัน

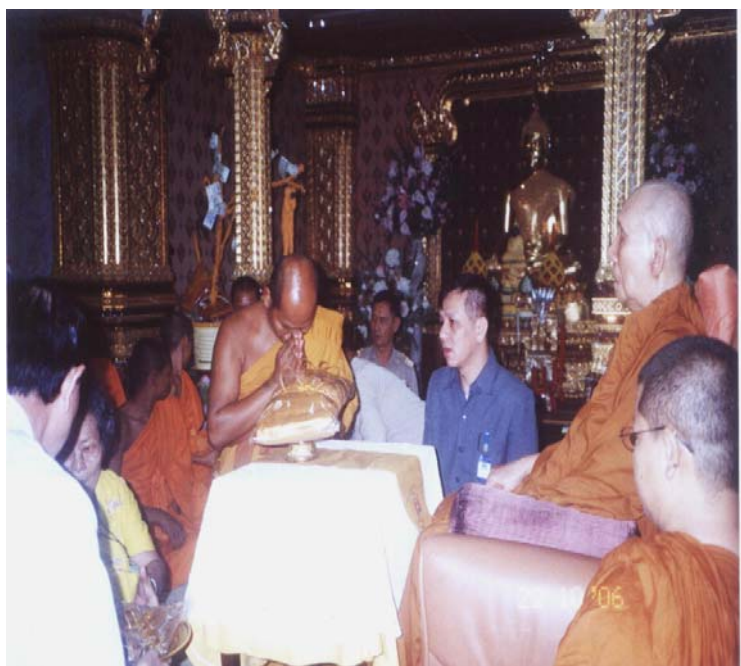
2.2 การให้บริการ

เขตการเดินทางที่ 1 (อุ้มางเขน) กำหนดแนวทางการให้บริการด้านต่างๆ ดังนี้คือ
เน้นการจำหน่ายบัตรที่ไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก มีการจัดรถยูโรทูที่มีเครื่องปรับอากาศไว้บริการ โดยมี
การตรวจสอบสภาพความพร้อมของรถและทำความสะอาดรถก่อนให้บริการ มีการจัดกิจกรรมของ
การท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งเป็นกิจกรรม 3 ช่วง คือ ช่วงเริ่มต้นการเดินทางระหว่างการเดินทางเยือนศาสนสถาน
และช่วงเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร

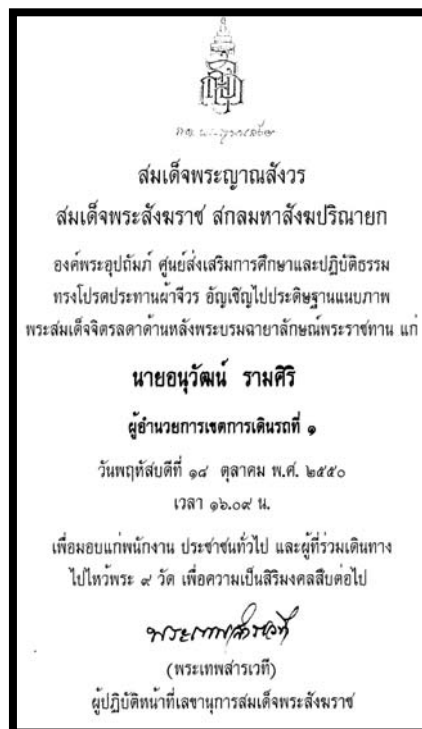
ภาพประกอบ 3 แสดงกิจกรรมทำความสะอาดรถ

ภาพประกอบ 4 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

องค์อุปถัมภ์ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาและปฏิบัติธรรม ทรงโปรดประทานจีวรอัญเชิญไปประดิษฐานแบบภาพสมเด็จพระจิตรถาด้านหลังพระบรมฉายาลักษณ์ พระราชทานแก่นายอนุวัฒน์ รามศิริ ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 พร้อมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดเส้นทางกรุงเทพมหานครซึ่งได้เข้าเฝ้าด้วยเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2550 (ภาพจาก เขตการเดินรถที่ 1 อุบ่างเจน ได้รับภาพเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2551)

ภาพประกอบ 5 หนังสือพระราชทานจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช

ที่พระราชทานแก่ นายอนุวัฒน์ รามศิริ ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 ในโอกาสที่
 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ ทรงประทานจีวรอัญเชิญไปประดิษฐานแบบภาพ
 สมเด็จพระจิตรลดา ด้านหลังพระบรมฉายาลักษณ์พระราชทาน เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2550

ภาพประกอบ 6 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดราชประดิษฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพประกอบ 7 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดราชประดิษฐฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพประกอบ 8 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดพะเนียงแตก จังหวัดนครปฐม

ภาพประกอบ 9 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดพวงมาลัย จังหวัดเพชรบุรี

ภาพประกอบ 10 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดเกตุไชโย จังหวัดอ่างทอง (ตลาดสามชุก)

ภาพประกอบ 11 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดสวนหลวง จังหวัดราชบุรี

ภาพประกอบ 12 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดท่าเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพประกอบ 13 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดจันทร์เจริญสุข จังหวัดสมุทรสงคราม (แม่กลอง)

ภาพประกอบ 14 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดประโชติ จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพประกอบ 15 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดจันทร์ทาราม จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพประกอบ 16 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดสุวรรณาราม จังหวัดนครนายก

ภาพประกอบ 17 กิจกรรมปลูกต้นไม้ วัดถ้ำศรีวิไล จังหวัดสระบุรี

2.3 ผลการประกอบการ

ผลประกอบการจากโครงการท่องเที่ยวไว้พระ 9 วัด ของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) รวมทุกจังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2550 จะพบว่า เมื่อเปรียบเทียบเรื่องรายได้ และจำนวนผู้ให้บริการหรือนักท่องเที่ยวระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ทั้งรายได้และจำนวนผู้ให้บริการของปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2549 อย่างเห็นได้ชัด ข้อมูลที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ได้แก่ ข้อมูลรายได้ในเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2549 มีรายได้ 228,185 บาท ส่วนในปี พ.ศ. 2550 มีรายได้ 1,790,892 บาท ดังนั้นเมื่อเทียบจำนวนรายได้ในเดือนเดียวกัน ระหว่าง ปี พ.ศ. 2549 และ ปี พ.ศ. 2550 จะเห็นได้ว่า การจัดโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว มีรายได้เพิ่มขึ้น 1,562,707 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.7 (ประสิทธิ์ สุขเกษม. 2551 : สัมภาษณ์)

บริบทพื้นที่วิจัย

บริบทพื้นที่วิจัยของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จังหวัดในภาคกลางที่อยู่ในเส้นทางโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จำนวน 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร จึงรวมทั้งสิ้น 14 จังหวัด ซึ่งวัดในแต่ละจังหวัดมีสถานที่ตั้งและสิ่งที่น่าสนใจ ดังนี้

1. เส้นทางจังหวัดอ่างทอง-สามชุก ประกอบด้วย วัดลาดระโห่ง วัดนิเวศธรรมประวัติ วัดชุมพล วัดเกตุไชโย วัดโคกพุทธรา วัดป่าโมก วัดจันทรังสี วัดม่วง วัดบ้านกร่าง

1.1 วัดลาดระโห่ง

1.1.1 สถานที่ตั้ง วัดลาดระโห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลวัดชุม อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งทางคณะนำเที่ยว ได้จัดให้เป็นวัดแรกของการเดินทางไหว้พระ 9 วัด เส้นทางจังหวัดอ่างทอง-สามชุก

1.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดลก คล่องพิทยาพงษ์ (2551 : 14) กล่าวถึงสิ่งที่น่าสนใจของวัดลาดระโห่ง ว่า วัดดังกล่าวมีสิ่งที่น่าสนใจ คือ พระพุทธรูปปางไสยาสน์ขนาดใหญ่ พระพุทธรูปปางสมาธิ และรูปหล่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปางบำเพ็ญทุกรกิริยา นอกจากนี้ วัดลาดระโห่งยังเป็นวัดที่มีพระอาจารย์ผู้มีประสบการณ์การสอนฝึกสมาธิวิปัสสนาแก่ชาวต่างชาติ ทั้งในเอเชีย ยุโรป อเมริกา เป็นเวลานานหลายปี โดยจัดตั้งศูนย์วิปัสสนาภาษาอังกฤษและฝึกสมาธิ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

1.2 วัดนิเวศธรรมประวัติ

1.2.1 สถานที่ตั้ง วัดนิเวศธรรมประวัติ ยังคงเป็นวัดที่ตั้งอยู่บนเกาะกลางแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตรงข้ามกับพระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งทางคณะนำเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดที่ 2 ของการเดินทางไหว้พระ 9 วัดเส้นทางจังหวัดอ่างทอง-สามชุก

1.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดลก คล่องพิทยาพงษ์ (2551 : 18) กล่าวถึงสิ่งที่น่าสนใจของวัดนิเวศธรรมประวัติ โดยเน้นว่ามีการตกแต่งเป็นแบบตะวันตก พระอุโบสถคล้ายกับโบสถ์ฝรั่งในศาสนาคริสต์ มีหลังคายอดแหลมและช่องหน้าต่างเจาะโค้งแบบโกธิค ผนังอุโบสถเหนือหน้าต่างด้านหน้า พระประธานประดับกระจกสี เป็นพระบรมฉายาลักษณ์ของรัชกาลที่ 5 ฐานชุกชีที่ประดิษฐานพระประธาน “พระพุทธรูปมณฑลธรรมโมภาส” จัดสร้างเหมือนที่ตั้งไม้กางเขนในโบสถ์คริสต์ศาสนา ด้านขวามือของพระอุโบสถนั้นมีห่อประดิษฐาน พระคันธารราช ซึ่งเป็นพระพุทธรูปยืนปางขอฝน ตรงข้ามกับห่อพระคันธารราช เป็นห่อประดิษฐานพระพุทธรูปศิลาเก่าแก่ปางนาคปรก อันเป็นพระพุทธรูปสมัยลพบุรี ฝีมือช่างขอมอายุเก่านับพันปี โดยพระนาคปรกนี้อยู่ติดกับดินพระศรีมหาโพธิ์ใหญ่ ที่แผ่กิ่งไปทั่วบริเวณ หน้าพระอุโบสถ ถัดไปไม่ไกล มีสวนหิน“ดิศกุลถอ

นุสรณ์” ซึ่งรวบรวมหินชนิดต่างๆ เช่น หินปูน หินทราย หินกรวด หินชนวน และยังเป็นสถานที่บรรจุอัฐิของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กรมพระยาคลังราชนาฎภาพ และอัฐิของเจ้าจอมมารดาชุ่ม พระสนมเอก ในรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นพระมารดาของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กรมพระยาคลังราชนาฎภาพ และมีอัฐิของเจ้านายราชสกุลดิศกุลอีกหลายองค์

1.3 วัดชุมพล

1.3.1 สถานที่ตั้ง วัดชุมพลหรือวัดชุมพลนิกายราม ตั้งอยู่ในตำบลบ้านเลน อำเภอบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งทางคณะนาเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดที่ 3 ของการเดินทางไหว้พระ 9 วัดเส้นทางจังหวัดอ่างทอง-สามชุก

1.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดลก คล่องพิทยาพงษ์ (2551 : 22) กล่าวถึงสิ่งที่น่าสนใจของวัดชุมพลแห่งนี้ ว่ามีสิ่งที่น่าสนใจในแง่ของประวัติความเป็นมาควบคู่กับศาสนาวัตถุโบราณ โดยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดนี้ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2175 บริเวณเขตสถานเดิมของพระราชชนนีของพระองค์ ต่อมาขุนหลวงท้ายสระซึ่งผนวช อยู่ที่วัดโคกแสงได้เสด็จมาปฏิสังขรณ์ในครั้งนั้น และต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ได้รับการปฏิสังขรณ์อีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2406 ดังมีพระกระแสพระราชปรารภอยู่ในศิลาจารึกซึ่งติดอยู่ที่พระเจดีย์ ทั้งสององค์หลังพระอุโบสถ ซึ่งปัจจุบันมาสามารถอ่านได้เพราะตัวอักษรลบเลือน ในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2451) ได้ทรงปฏิสังขรณ์ ทรงซ่อมพระอุโบสถและพระวิหาร พระประธานปูนปั้นหินทรายในพระอุโบสถ ทั้ง 7 พระองค์และมีพระประวัติจารึกแผ่นศิลาติดอยู่ตามผนังพระอุโบสถด้วยทุกพระองค์ ในพระอุโบสถมีภาพเขียนพระพุทธรูปประวัติ หอระฆังด้านใต้พระอุโบสถมีระฆังขนาดใหญ่และเสียงดังมาก

1.4 วัดเกตุไชโย

1.4.1 สถานที่ตั้ง วัดเกตุไชโย หรือ วัดไชโยวรวิหาร ตั้งอยู่ในอำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง เป็นวัดเก่าแก่ ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดแห่งนี้ห่างจากอำเภอมืองอ่างทองประมาณ 18 กิโลเมตร อยู่บนเส้นทางสายอ่างทอง-สิงห์บุรี ด้านตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร

1.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดอ่างทอง (2552 : 20) ระบุว่า วัดเกตุไชโย แห่งนี้ มีประวัติและศาสนวัตถุที่น่าสนใจ คือ เดิมเป็นวัดราษฎร์สร้างมาแต่ครั้งใดไม่ปรากฏ แต่เริ่มมีความสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) แห่งวัดระฆังโฆสิตาราม ได้ขึ้นมาสร้างพระพุทธรูปปางสมาธิองค์ใหญ่หรือหลวงพ่โตไว้กกลางแจ้งองค์เป็นปูนขาวไม่ปิดทอง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เสด็จฯ มานมัสการและโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดไชโยขึ้นเมื่อ พ.ศ.2430 แต่แรงสั่นสะเทือนระหว่างการลงรากพระวิหารทำให้องค์หลวงพ่โตพังลงมาจึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างหลวงพ่โตขึ้นใหม่ตามแบบหลวงพ่โต

วัดกัลยาณมิตร มีขนาดหน้าตักกว้าง 8 วา 6 นิ้ว สูง (สุดยอดศรีพระ) 11 วา 1 ศอก 7 นิ้ว และพระราชทานนามว่า พระมหาพุทธพิมพ์ มีการจัดงานฉลองซึ่งนับเป็นงานใหญ่ที่สุดของจังหวัดอ่างทองในสมัยนั้น และในวิหารที่หันหน้าออกสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาได้ประดิษฐานรูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ขนาดหน้าตักกว้าง 5 เมตร สูง 7 เมตร สร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2437 นอกจากนี้ พระอุโบสถก่อสร้างแบบสถาปัตยกรรมไทยอันงดงามหันด้านหน้าออกสู่มแม่น้ำเจ้าพระยา ภายในพระอุโบสถมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติ ฝีมือช่างสมัยรัชกาลที่ 5 ประดิษฐานรูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) แห่งวัดระฆังโฆสิตาราม ปัจจุบันวัดไชโยวรวิหารได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ใหม่จนมีความงามสมบูรณ์

1.5 วัดโลกพุทธา

1.5.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ตำบลโลกพุทธา อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่ม อยู่ริมคลองโลกพุทธา มีทุ่งนาโดยรอบ มักถูกน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน

1.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดอ่างทอง (2552 : 23) ระบุว่า วัดโลกพุทธามีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ที่สำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ เช่น อุโบสถกว้าง 8 เมตร ยาว 25.50 เมตร สร้าง เมื่อปี พ.ศ. 2520 โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญกว้าง 24.50 เมตร ยาว 40 เมตร สร้างด้วยไม้และคอนกรีต พ.ศ. 2491 หอสวดมนต์กว้าง 11.50 เมตร ยาว 19.20 เมตร สร้างด้วยไม้และคอนกรีต พ.ศ. 2493 กุฏิสงฆ์ 13 หลัง เป็นอาคารไม้และครึ่งตึกครึ่งไม้ นอกจากนี้ยังมีหอระฆัง หอฉัน หอวิหาร ศาลาการเปรียญ และศาลาพักร้อน สำหรับปูชนียวัตถุ มีพระประธานในอุโบสถ อย่างไรก็ตาม วัดแห่งนี้ ยังไม่มีสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมากนัก เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ ซึ่งอาจรวมถึงปัญหาเรื่องงบประมาณที่จะนำมาปรับปรุงภูมิทัศน์ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ วัดโลกพุทธา ไม่ได้ถูกจัดให้อยู่ในรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่แนะนำแก่นักท่องเที่ยวทั่วไปบนเว็บไซต์ของจังหวัดอ่างทอง ด้วยเหตุนี้ทางวัดจึงมีโอกาสได้ต้อนรับนักท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย เว้นแต่นักท่องเที่ยวที่มากับ ขสมก. ที่เดินทางมาเป็นประจำในทุกวันเสาร์ ซึ่งทำให้บรรยากาศของวัดลึกลับได้ชั่วขณะ

1.6 วัดป่าโมก

1.6.1 สถานที่ตั้ง วัดป่าโมก อยู่ในเขตเทศบาลตำบลป่าโมก ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศตะวันตกห่างจากอำเภอเมืองอ่างทอง 18 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 309 (สายอ่างทอง-อยุธยา) กิโลเมตรที่ 40

1.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดอ่างทอง (2552 : 31) กล่าวถึง สิ่งที่น่าสนใจของวัดป่าโมก ไว้ว่า ภายในวัดแห่งนี้มีพระพุทธรูปไสยาสน์ที่งดงามมากองค์หนึ่งของเมืองไทย องค์พระก่ออิฐถือปูนปิดทอง มีความยาวจากพระเมาลีถึงปลายพระบาท 22.58 เมตร

สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยสุโขทัย มีประวัติความเป็นมาเล่าขานกันว่า พระพุทธรูปองค์นี้ลอยน้ำ มาจมอยู่หน้าวัด ราษฎรบวงสรวงแล้วชักลากขึ้นมาประดิษฐานไว้ที่ริมฝั่งแม่น้ำ ในพระราชพงศาวดารกล่าวว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชก่อนที่จะยกทัพไปรบกับพระมหาอุปราชาได้เสด็จมาชุมนุมพลและถวายสักการบูชาพระพุทธรูปองค์นี้ ต่อมากระแสน้ำเซาะเข้ามาใกล้พระวิหาร สมเด็จพระศรีสรรเพชญ์ที่ 3 โปรดเกล้าฯให้พระยาราชสงครามเป็นแม่กองงานจัดการชะลอลากให้ห่างจากแม่น้ำเดิม ทั้งนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ได้เสด็จมาควบคุมการชะลอองค์พระให้พ้นจากกระแสน้ำเซาะตลิ่งพังและนำไปประดิษฐานในวิหารใหม่ที่วัดตลาดห่างจากฝั่งแม่น้ำ 168 เมตร แล้วโปรดให้รวมวัดตลาดกับวัดชีปะขาวเป็นวัดเดียวกัน พระราชทานนามว่าวัดป่าโมกเพราะบริเวณนั้นมีต้นโมกมากมาย นอกจากพระพุทธไสยาสน์แล้ว ยังมีวิหารเขียนซึ่งเล่ากันว่า ผนังวิหารด้านที่หันออกสู่มแม่น้ำมีแท่นสูงเข้าใจว่าเป็นแท่นที่เคยมีกษัตริย์เสด็จประทับขึ้นบริเวณนั้น อีกทั้งยังมีฉพพระพุทธรูป 4 รอย และหอไตรที่สวยงาม เป็นต้น

1.7 วัดจันทรังสี

1.7.1 สถานที่ตั้ง วัดจันทรังสี ตั้งอยู่ที่บ้านนา หมู่ 9 ตำบลหัวไผ่ จากแยกสายเอเชียเข้าตัวอำเภอเมืองอ่างทองประมาณ 1 กิโลเมตร

1.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดอ่างทอง (2552 : 42) ระบุว่า วัดจันทรังสี มีพื้นที่สองฝั่งถนน ฝั่งหนึ่งมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ประชาชนนิยมเรียกว่า “หลวงพ่อยก” และอีกฝั่งหนึ่งของถนน เป็นที่ตั้งของวิหารหลวงพ่อด องค์ใหญ่ที่สุดในโลก องค์หลวงพ่อดทำจากโลหะ เริ่มสร้างเมื่อปีพ.ศ. 2539 ขนาดหน้าตักกว้าง 6 เมตร 9 นิ้ว สูง 9.9 เมตร เหลืองอร่าม มีความงดงามมาก

1.8 วัดม่วง

1.8.1 สถานที่ตั้ง วัดม่วง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลหัวตะพาน อยู่ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ ประมาณ 8 กิโลเมตร ไปตามเส้นทางสายอ่างทอง-วิเศษชัยชาญ (ทางหลวงหมายเลข 3195) กิโลเมตรที่ 29 วัดจะอยู่ทางซ้ายมือ

1.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 6 (2551 : 12) ระบุว่า ภายในวัดม่วง มีสถานที่สำคัญหลายแห่ง เช่น พระอุโบสถ ล้อมรอบด้วยกลีบบัวสีชมพูขนาดใหญ่ที่สุดในโลก วิหารแก้ว ชั้นล่าง เป็นพิพิธภัณฑ์วัดมุงคลและวัดอุโบราณ เปิดเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ 09.00-17.00 น. ภายในมีรูปปั้นเกจิอาจารย์ชื่อดังทั่วประเทศ ชั้นบนประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ เนื้อเงินแท้ องค์แรกองค์เดียวที่ใหญ่ที่สุดในโลก สร้างขึ้นเพื่อเป็นเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่ครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี บริเวณวัดมีรูปปั้นแสดงแดนนรก แดนสวรรค์ แดนเทพเจ้าไทย และแดนเทพเจ้าจีนซึ่งมีรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิมขนาดใหญ่

มีรูปปั้นแสดงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสงครามไทย-พม่าที่เมืองวิเศษชัยชาญ ด้านหลังมีวังมัจฉาและสามารถหาซื้อผลิตภัณฑ์ของดีเมืองอ่างทองได้

1.9 วัดบ้านกร่าง

1.9.1 สถานที่ตั้ง วัดบ้านกร่าง เป็นวัดที่ในจังหวัดสุพรรณบุรีในเส้นทางที่เชื่อมต่อกับจังหวัดอ่างทองด้านตะวันตก

1.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุพรรณบุรี (2552 : 33) กล่าวถึง ประวัติศาสตร์และศาสนสถานของวัดบ้านกร่างที่น่าสนใจ โดยวัดบ้านกร่างเป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา สันนิษฐานว่ามีอายุร่วม 400 ปี เป็นวัดที่มีกรุพระขุนแผนบ้านกร่างเป็นเนื้อดินเผาศิลปะอยุธยา วัดแห่งนี้สร้างขึ้นหลังสงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชา เมื่อตอนยกทัพกลับผ่านอำเภอสรีประจันต์ ได้พักที่พริมน้ำแม่่น้ำสุพรรณบุรี ทรงรับสั่งให้ทหารสร้างพระเครื่องซึ่งเล่ากันว่า เป็นจำนวนถึง 84,000 องค์ บรรจุในกรุวัดบ้านกร่าง เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ทหารที่เสียชีวิต พระพิมพ์บ้านกร่างจึงเป็นพระที่มีความหมายมาก ในการสร้างพระครั้งนี้แม่พิมพ์แกะเป็นสององค์คู่กัน โดยสมมติให้เป็นองค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชและสมเด็จพระเอกาทศรถ พระรูปแบบนี้หายากในกรุอื่นๆ ทั่วประเทศไทย นอกจากนี้ภายในวัดยังมีพระอุโบสถและวิหารที่เป็นโบราณสถานเก่าแก่ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา ภายในประดิษฐานพระประธานองค์ใหญ่ ศิลปะสมัยอุทอง โบสถะที่เรียงรายรอบพระอุโบสถมีที่มาจาก การนำพระวัดกร่างพิมพ์ทรงพลใหญ่มาจำลองให้มีขนาดเท่าโบสถะ โบสถะของวัดนี้จึงมีลักษณะโดดเด่นไม่เหมือนวัดใด ส่วนวิหารมีอายุราว 450 ปี ประดิษฐานหลวงพ่อก้าวและพระประธานภายในวิหารมณฑป อยู่ถัดจากวิหาร ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 ด้านหลังวิหาร ประดิษฐานเจดีย์ที่ได้รับการปฏิสังขรณ์ใหม่ จากองค์เดิมที่สร้างในสมัยอยุธยาซึ่งชำรุด ความสูงจากฐานถึงยอดเจดีย์ราว 5.70 เมตร สร้างขึ้นเพื่อบรรจุพระเครื่องตระกูลวัดบ้านกร่าง(พระขุนแผน) และภายในพระเจดีย์ เคยพบพระพุทธรูปเนื้อสัมฤทธิ์จำนวน 20-30 องค์ และพระเครื่องซึ่งมีลักษณะเป็นแก้วสีเขียว บริเวณริมแม่น้ำประดิษฐาน เจดีย์กลางน้ำ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 มีอายุราว 150 ปี มีลักษณะย่อมุมไม้สิบสองแต่เดิมองค์พระเจดีย์ตั้งอยู่กลางแม่น้ำท่าจีน สร้างขึ้นไว้สำหรับคนทั่วไปสักการบูชาในวันลอยกระทง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เคยเสด็จทรงนมัสการเจดีย์กลางน้ำองค์นี้ เมื่อคราวเสด็จประพาสเมืองสุพรรณบุรีวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2451 และตั้งพลับพลาที่ตำบลบ้านกร่างบริเวณหน้าวัด นอกจากนี้จะสังเกตเห็นเรือนแถวหน้าทางเข้าวัดบ้านกร่าง เป็นเรือนแถวไม้สองชั้น แบบโบราณบรรยากาศเงียบสงบ สะท้อนความเป็นอยู่เรียบง่ายแบบดั้งเดิมของผู้คนแถวนี้

2. เส้นทางจังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย วัดบางพลีใหญ่ วัดศิริเสาชง วัดบางวัว วัดเขาดิน วัดพุทธพ่อโสธร วัดโพธิ์บางคล้า วัดเสม็ดเหนือ วัดอุทัยภาติการาม วัดถวิลศิลาามงคล

2.1 วัดบางพลีใหญ่

2.1.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่บริเวณริมคลองลำโรง ตำบลบางพลี จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดฉะเชิงเทรา (2551 : 16) กล่าวถึง ประวัติศาสตร์และศาสนวัตถุของวัด ทั้งนี้ วัดบางพลีใหญ่ เป็นวัดเก่าแก่แต่โบราณ สร้างขึ้นสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช หลังเสียกรุงศรีอยุธยา ด้วยเหตุที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงกระทำพิธีพลีกรรมบวงสรวงที่บริเวณริมคลองลำโรงแห่งนี้ ชาวบ้านจึงเรียกว่า ตำบลบางพลี และเป็นชื่อวัดในปัจจุบัน พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ หลวงพ่อโต ซึ่งเป็นหลวงพ่อบุญศักดิ์สิทธิ์แห่งวัดบางพลีใหญ่ที่เล่ากันว่าเป็นองค์น้อยเล็ก ส่วนหลวงพ่อโสธร วัดโสธร เป็นองค์กลาง และหลวงพ่อบ้านแหลม วัดบ้านแหลม เป็นองค์พี่ ทั้งนี้ หลวงพ่อโต เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย เนื้อทองสัมฤทธิ์ สมัยสุโขทัย ทั้งนี้ เมื่อประมาณ 200 ปีก่อน มีพระพุทธรูป 3 องค์ลอยมาตามแม่น้ำเจ้าพระยา ประชาชนจึงอาราธนาเพื่อหลบหนีข้าศึก (พม่า) พระพุทธรูปทั้ง 3 องค์ได้ลอยทวนน้ำมาถึงตำบลหนึ่ง ใช้คนสามแสนคนช่วยกันจูงไม่สำเร็จ จึงได้ชื่อว่าตำบลสามแสน จนลอยมาถึงจังหวัดฉะเชิงเทรา หน้าวัดแห่งหนึ่ง ประชาชนช่วยกันจูงแต่ไม่สำเร็จ และจมหายไป จึงได้ชื่อว่าวัดสามพระทวน(สัมปทวน)ในปัจจุบัน องค์น้อยได้ลอยวกเข้าคลองลำโรง ประชาชนอาราธนาพระพุทธรูปองค์นี้ที่บริเวณปากคลองลำโรงแต่ไม่เป็นผลเช่นกัน จึงร่วมมือกันใช้เรือลากจูงและอธิษฐาน หากประสงค์จะโปรดขึ้นที่ใดของจงแสดงอภินิหารหยุดตรงนั้น และได้มาหยุดที่หน้าวัดบางพลี และสามารถอัญเชิญขึ้นจากน้ำได้ง่ายดาย นอกจากนี้ยังมีตลาดน้ำโบราณ ที่มีสินค้าภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ปลาสดบางบ่อ และอื่นๆ อีกมากมาย

2.2 วัดศิริเสาชง

2.2.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในตำบล บางเสาชง อำเภอ บางเสาชง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งทางคณะนำเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดที่ 2 ของการเดินทางไหว้พระ 9 วัด เส้นทางจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดฉะเชิงเทรา (2551 : 30) ระบุว่า เป็นวัดสร้างใหม่ สร้างเมื่อปี 2526 พระอุโบสถสร้างเสร็จเมื่อ ปี 2549 วัดแห่งนี้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินในการสร้างจำนวน 200 ล้านบาทจากบริษัทซีพี จึงมีโบสถ์วิหาร และอุโบสถที่สวยงาม ซึ่งบางคนเรียกว่า “วัดสวย” วัดแห่งนี้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือ คือ พระพุทธชินราชในพระอุโบสถองค์ใหญ่สวยงาม ภายในวัดได้จัดกิจกรรมเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ปิดทองลูกนิมิตในพระอุโบสถ นมัสการหลวงพ่อบุญศักดิ์ หลวงพ่อบาน และหลวงพ่อดุสิต หน้าพระอุโบสถ

2.3 วัดบางวัว

2.3.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลบางวัว อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นวัดที่ยากจนที่สุดในเส้นทางไหว้พระ 9 วัดจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.3.3 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดฉะเชิงเทรา (2551 : 11) กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของวัดบางวัวที่น่าสนใจ โดยวัดแห่งนี้สร้างเมื่อ 223 ปีก่อน วัดแห่งนี้ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ หลวงพ่อด้ง เกจิองค์แห่งวัดบางวัว ที่รักษาโรคด้วยคาถา และ ยาแผนโบราณ และมีความสามารถในด้านโหราจารย์ และการขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายทางคุณไสย ท่านมรณภาพเมื่อ ปี 2495 (อายุ 75 ปี) นอกจากนี้ ยังเปิดให้พุทธศาสนิกชนนมัสกาลหลวงพ่อน้อย ปางมารวิชัย เนื้อทองคำริต สร้างสมัยอยุธยา อายุ 400 -500 ปี หน้าตัก 14 นิ้ว สูง 24 นิ้ว ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดังนี้ คือ เมื่อครั้งหนึ่งเกิดไฟไหม้ป่า บริเวณโดยรอบที่ประดิษฐาน หลวงพ่อน้อยไม่เกิดอันตรายใดๆ สิ่งที่เคยถูกโจรกรรม ก็ได้กลับคืนมา วัดแห่งนี้ จัดสร้าง วัดดุมงคลให้ชาวบ้านจำนวนมาก เช่น รูปหล่อลอยองค์ เหรียญและ ยันต์หลวงพ่อดัง เหรียญ หลวงพ่อน้อย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำรายได้ไปทำนุบำรุงวัด

2.4 วัดเขาดิน

2.4.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลเขาดิน อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นวัดที่สร้างอยู่บนเขาแห่งเดียวในอำเภอบางปะกงซึ่งเรียกว่า “เขาดิน” ทั้งนี้ เขาดินมีลักษณะเป็นเนินหินแกรนิตที่เป็นหินชนิดเดียวกับหินที่ราบบริเวณเขาสามมุข จังหวัดชลบุรี มีความสูงจากพื้นที่ราบรอบบริเวณเขาดินประมาณ 15 เมตร ตั้งอยู่โดดเดี่ยวล้อมรอบด้วยทุ่งนา และป่าจาก บนยอดเขาดินซึ่งมีต้นไม้ขนาดเล็กขึ้นอยู่บนนั้นเป็นที่ตั้งของ “วัดเขาดิน” หรือ “วัดปลิว บัพตาราม”

2.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8 (2551 : 27) ระบุว่า วัดเขาดินนอกจากจะมีความน่าสนใจในพื้นที่ตั้งแล้ว ประวัติศาสตร์ และศาสนวัตถุของวัดแห่งนี้ ยังมีความน่าสนใจอีกด้วย โดยวัดสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2470 เป็นสถานที่ พักทัพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อ 200 ปีก่อน ภายในวัดมีการนมัสการพระธาตุบนยอดเขา ในพระมหาธาตุเจดีย์ รูปประฆังคว่ำ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2540 เช่นกัน ภายในวัดมีมณฑปร้างเหลือ แต่อิฐสีเทาอยู่หลังหนึ่ง สันนิษฐานว่าเป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยเสด็จประพาสตอนขากลับจากเสด็จฯ ชายทะเลตะวันตก เมื่อ พ.ศ. 2401 สถานที่แห่งนี้ นับว่าเป็นแหล่งโบราณคดีบนเนินหินและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งเดียวของอำเภอบางปะกงที่มีความสูงกว่าที่แหล่งอื่น นอกจากนี้ ยังมีพระพุทธรูปไสยาสน์ องค์ขนาดไม่ใหญ่นักประดิษฐานในวิหาร รวมทั้งมีมหาธาตุเจดีย์จำลองให้สักการะ

2.5 วัดพุทธโสธร

2.5.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่ถนนมรุพงษ์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง ห่างจากศาลากลางจังหวัดฉะเชิงเทราไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 2 กิโลเมตร บนเนื้อที่ 21 ไร่ 42 ตารางวา

2.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา (2552 : 18) กล่าวถึง ประวัติศาสตร์และศาสนวัตถุของวัดพุทธโสธร โดยระบุว่า วัดแห่งนี้ เดิมชื่อวัดหงส์ โดยมีเสาใหญ่ มีหิ้งอยู่บนยอดเสา ต่อมาหิ้งหักและหล่นลงมา ประชาชนจึงนำผ้าฝืนใหญ่ไปแขวนไว้ และได้ชื่อวัดเสาธง ต่อมาพายุพัดเสาหักสองท่อน จึงได้ชื่อว่า วัดเสาทอน จนถึงสมัยที่มีเหตุการณ์ พระ 3 องค์พี่น้องลอยน้ำมาจากทางเหนือ จึงได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐาน 1 องค์ จึงพร้อมใจกัน เปลี่ยนชื่อวัดเสียใหม่ว่า วัดโสธร มีความหมายว่า พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ มาจนทุกวันนี้ ภายในวัด มีพระพุทธรูปที่เรียกว่า หลวงพ่อโสธร เป็นพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ ปางขัดสมาธิเพชร หน้าตัก 1 ศอก ปัจจุบันพอกปูนลงลักปิดทอง หน้าตัก 3 ศอก 5 นิ้ว ชื่อสามัญคือ พระลาว ซึ่งนิยมสร้าง กันมากในหลวงพระบางเพื่อป้องกันโจรขโมยพระ วัดแห่งนี้ มีวิธีการแก้บนด้วยไข่ต้มหรือละคร ชาตรี ส่วนวัตถุมงคล ได้แก่ รูปหล่อลอยองค์หลวงพ่อโสธร รวมทั้งเหรียญและพระผงหลวง พ่อโสธร

2.6 วัดโพธิ์บางคล้า

2.6.1 สถานที่ตั้ง วัดโพธิ์บางคล้าตั้งอยู่ในอำเภอบางคล้า อยู่ห่างจากตัวเมือง ฉะเชิงเทรา 23 กิโลเมตร ไปตามทางหลวงหมายเลข 304 (สายฉะเชิงเทรา-กบินทร์บุรี) ประมาณ 17 กิโลเมตร

2.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา (2552 : 24) คือ ประวัติศาสตร์และศาสนวัตถุของวัด วัดแห่งนี้ สร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2310-2325 สมัย พระเจ้าตากสิน ณ วัดแห่งนี้ นักท่องเที่ยวจะได้ชมค้างคาวแม่ไก่ เป็นสายพันธ์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก น้ำหนักสูงสุด 800 กรัม ปีกกว้าง 3 ฟุต ซึ่งประชาชนในบริเวณใกล้เคียงเล่ากันว่า ค้างคาว ไม่เคยสร้างความเดือดร้อนให้แม่แต่น้อย เนื่องจากจะไปหากินตามบริเวณเขตชายแดนหรือ ถึงฝั่งกัมพูชา เพราะสามารถบินได้เร็วและไกลเหมือนนก ครั้งหนึ่งทางวัดมีงาน 9 วัน 9 คืน เจ้าอาวาสเกรงว่าค้างคาวจะสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่มาช่วยงานวัด จึงจูดรูป บอกให้ออกไปหากินและพักที่อื่นเป็นเวลา 9 คืนก่อน ปรากฏว่างาน 9 คืนไม่มีค้างคาวแม่ไก่ ตัวเดียวที่กลับมาพักที่วัด และเมื่องานวัดเสร็จเรียบร้อย ผุงค้างคาวก็กลับมาอาศัยที่วัดตามเดิม เป็นที่น่าอัศจรรย์ นอกจากนี้ วัดยังมีวิหารจตุรมุข หลังคากระเบื้องเกร็ดเต่า ประดับด้วยขาม สังคโลก ปัจจุบันมีพระพุทธรูปปางมารวิชัยองค์ใหญ่เป็นพระประธานในโบสถ์ รวมทั้งมีพระพุทธรูปไสยาสน์ 1 องค์ที่สวยงามมาก นอกจากความสวยงามของวัดและพระพุทธรูปแล้ว บริเวณใกล้เคียง

ยังมีตลาดน้ำบางคล้า ซึ่งเป็นชุมชนริมน้ำที่เรียกว่าเป็นเมือง 2 น้ำ (น้ำกร่อย+น้ำจืด) ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้ บางคล้า เป็นชื่อของต้นคล้า ที่มีอยู่มากมายในสมัยนั้น ปัจจุบันมีน้อยมาก ต้นคล้ามีลำต้นที่สามารถนำมาเย็บจากมุงหลังคา หรือเครื่องจักสาน นักท่องเที่ยวจะได้ชมตลาดน้ำบางคล้า ซื้อผลไม้พื้นบ้าน ชิมอาหารหลากหลายชนิดจากเรือที่ชาวบ้านนำมาจำหน่าย ราคาขอมเยา

2.7 วัดเสม็ดเหนือ

2.7.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 ตำบลเสม็ดเหนือ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ติดถนน 304 ใกล้เคียงแยกบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดฉะเชิงเทรา (2551 : 19) กล่าวถึง ศาสนวัตถุและกิจกรรมของวัดเสม็ดเหนือ ไว้ว่า นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสการพระประธานในพระอุโบสถ (โสภิตะ) รวมทั้งหลวงพ่อโสธร หลวงพ่อโต พระสีวลี และอดีตเจ้าอาวาสในวิหาร วัดดุมงคลขึ้นชื่อของวัดนี้ คือ เกรียงหลวงพ่อดิต วัดเสม็ดเหนือ ปี พ.ศ. 2512 ทั้งนี้ วัดเสม็ดเหนืออยู่ใกล้กับสถานที่ราชการสำคัญ คือ สำนักงานโครงการพัฒนาส่วนพระองค์ เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่จัดทำแปลงสาธิตการใช้ประโยชน์ที่ดินตามทฤษฎีใหม่ วัดแห่งนี้ จึงได้รับอานิสงส์จากการทำงานของหน่วยราชการแห่งนี้ คือ มีคนรู้จักวัดและเข้าเยี่ยมชม วัดมากขึ้น โดยเฉพาะเข้ามาทำบุญ ถวายสังฆทาน และหาข้อมูลเกี่ยวกับวัดดุมงคลของวัด

2.8 วัดอุทัยภาติการาม (วัดไทย-จีน)

2.8.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่บนถนนสุขุมกิจ ใกล้กับบริเวณตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดฉะเชิงเทรา (2551 : 30) กล่าวถึงศาสนาวัตถุของวัดอุทัยภาติการาม เน้นว่า นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสหลวงพ่อดิต ซ้ำปออง (พระไตรรัตนนายก) ซึ่งเชื่อว่าท่านคุ้มครองรักษากิจการค้าเจริญรุ่งเรือง หอมทุกข์ หายโศก โศก สุข สวัสดิ์ ค้าขายที่รุ่งเรือง มีโชคลาภ และหายเจ็บป่วย ทั้งนี้ ซ้ำปอองในประเทศไทย มี 3 องค์ คือ องค์ที่ 1 ซ้ำปออง วัดพนัญเชิง สร้างก่อนกรุงศรีอยุธยา ประมาณปี พ.ศ. 1867 องค์ที่ 2 ซ้ำปออง วัดกัลยาณ์ ฝั่งธนบุรี สร้างสมัยรัชกาลที่ 3 ประมาณปี พ.ศ. 2380 และองค์ที่ 3 ซ้ำปออง วัดซ้ำปอองแปดริ้วเป็นองค์น้องเล็กสร้างสมัยรัชกาลที่ 5 ปี พ.ศ.244

2.9 วัดถวิลศีลามงคล

2.9.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในบริเวณหมู่ที่ 8 ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ อนุวัฒน์ รามศิริ (2551 : สัมภาษณ์) กล่าวถึงวัดถวิลศิลามงคล ระบุว่า เป็นวัดที่คณะนักท่องเที่ยวนอกจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ร่วมกันสร้างอุโบสถ ประมาณปี พ.ศ. 2549 ซึ่งปัจจุบัน นักท่องเที่ยวจะได้ทำกิจกรรมปิดทองลูกนิมิต ซึ่งทางวัดประมาณไว้ว่าจะฝังลูกนิมิตประมาณ ปี พ.ศ. 2553 นอกจากนี้ จะได้สัมผัสการพระพุทธรชินราช พระประธานในพระอุโบสถหลังใหม่ เพื่อความเป็นสิริมงคล ทั้งนี้ ในบางกรณีทางองค์การขนส่งมวลชน (ขสมก.) อาจเปลี่ยนเส้นทางจากวัดถวิลศิลามงคลแห่งนี้ เป็นวัดสลุดในบางครั้งตามความเหมาะสมของเวลาและระยะทาง ทั้งนี้ วัดสลุด มีสิ่งที่น่าสนใจไม่แพ้กัน โดยวัดสลุด มีอายุ 107 ปี (พ.ศ. 2443) นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสการหลวงพ่อบูใหญ่ สูง 14 ม. (7 วา 9 นิ้ว) รวมทั้งสังฆารพระครูโกศล อดีตเจ้าอาวาส รวมทั้งมีพระพุทธรูปบาทจำลอง มหาเจดีย์ พระสังกัจจายย์ และแม่ตะเคียน

3. เส้นทางจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย วัดจันทาราม วัดหนองโรง วัดไร่แดงทอง วัดพระแท่นดงรัง วัดบ้านไร่จิตศรัทธาธรรม วัดตระคร้ำเอน วัดวังขนายทายิการาม (บ่อน้ำแร่) วัดถ้ำเสือ วัดนางโน (วัดมโนธรรมาราม)

3.1 วัดจันทาราม

3.1.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองอ้อ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งทางคณะนำเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดที่ 1 ของการเดินทางไหว้พระ 9 วัดเส้นทางจังหวัดกาญจนบุรี

3.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี (2551 : 16) ซึ่งดูแลการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีด้วยนั้น ระบุว่า วัดจันทารามมีจุดเด่นที่ พระพุทธรูปหลวงพ่อบุโธ องค์ที่ 3 ซึ่งเป็น 1 ใน 3 ของพระพี่น้องตามคติความเชื่อ รวมทั้งมีพระพุทธรูปหลวงพ่อบุโธ ซึ่งมีประวัติว่า หลวงพ่อบุโธ ได้ถูกอัญเชิญให้ประดิษฐานบนเกวียนเพื่อเดินทางไปไต่ที่ใดที่หนึ่ง และมีเหตุให้ล้อเกวียนหัก ณ บริเวณวัดจันทารามแห่งนี้ พระสงฆ์และชาวบ้านจึงได้อัญเชิญพระพุทธรูปหลวงพ่อบุโธ มาประดิษฐาน ณ วัดนี้ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา นอกจากนี้ ยังมีค้างคาวแม่ไก่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากในบริเวณวัดแห่งนี้มีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นจึงเป็นที่อยู่อาศัยและแพร่พันธุ์ค้างคาวแม่ไก่และนกนานาชนิดมาหลายชั่วอายุคน ค้างคาวแม่ไก่เหล่านี้จะออกหากินในเวลากลางคืน ส่วนเวลากลางวันจะห้อยหัวอยู่ตามกิ่งไม้เป็นสีดากลุ่มใหญ่ซึ่งมองเห็นแต่ไกล และสามารถจะไปชมได้ในทุกฤดูกาล ทั้งนี้ ทางวัดได้จัดสร้างเหรียญหลวงพ่อบุโธให้นักท่องเที่ยวเช่าบูชา เพื่อนำรายได้ไปทำนุบำรุงวัดต่อไป

3.2 วัดหนองโรง

3.2.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

3.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกาญจนบุรี (2551 : 23) ระบุว่า วัดหนองโรงแห่งนี้ มีจุดเด่นที่ “รอยพระพุทธบาท 28 รอย” แต่ละรอย คือ พระพุทธบาทของพระพุทธเจ้านามต่างๆ ซึ่ง 1 ใน 28 รอยนั้น เป็นพระพุทธบาทของ “พระธีปังกร” ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปสักการบูชาด้วยการจุ่มรูป เทียน ถวายดอกไม้ จากด้านนอก จากนั้นเดินวนจากขวาไปซ้ายพร้อมกับปิดทองคำเปลวบนรอยพระพุทธบาทแต่ละรอย หรือวางเหรียญบนรอยพระพุทธบาท แล้วอธิษฐานในสิ่งที่ปรารถนา นอกจากนี้ ยังมีพระพุทธรูป หลวงพ่อโต และมีกิจกรรมการลอดใต้โบสถ์ 3 รอบพร้อมกับการสวดภาวนา ตามความเชื่อในเรื่อง การสร้างสิริมงคลให้กับตนเอง ส่วนวัดดงมดนั้น วัดแห่งนี้ มีชื่อเสียงเรื่องการจัดสร้าง “ตะกรุด” และให้เข้าบูชา ด้วยความเชื่อเกี่ยวกับการปกป้องภัยอันตรายต่างๆ ส่วนรูปเคารพในคติความเชื่ออื่น ในวัดแห่งนี้ ได้แก่ การมีรูปเคารพเจ้าแม่กวนอิมสำหรับให้นักท่องเที่ยวสักการบูชาตามความเชื่อของแต่ละคน

3.3 วัดไร่แดงทอง

3.3.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัด นครปฐม ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดนครปฐมและจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งทางคณะ นำเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดที่ 3 ของการเดินทางไหว้พระ 9 วัดเส้นทางจังหวัดกาญจนบุรี

3.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสมุทรสงคราม (2551 : 40) ที่ดูแลการท่องเที่ยวครอบคลุมถึงจังหวัดนครปฐมด้วยนั้น ได้กล่าวถึงสิ่งที่น่าสนใจ ของวัดไร่แดงทองแห่งนี้ ซึ่งได้แก่ รูปปั้นหลวงปู่หลิวจีหลังพญาเต่าเรือน ที่เป็นรูปเคารพขนาดใหญ่ ประดิษฐานภายในโบสถ์ รูปเคารพนี้ มีผู้คนให้ความเคารพนับถือและเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของ หลวงปู่หลิวอย่างมาก นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมการลอดใต้ท้องพญาเต่าเรือน ซึ่งเป็นการลอด ใต้ท้องเต่าที่เป็นพาหนะของหลวงปู่หลิว โดยต้องเดินลอด 3 รอบ ในขณะที่ลอดใต้ท้องเต่า มีความเชื่อว่า ต้องอธิษฐานในสิ่งที่ปรารถนา และในขณะที่เดินผ่านส่วนกลางของท้องเต่า ให้พยายามใช้มือแตะท้องเต่าให้ได้ เพื่อทำให้คำอธิษฐานบรรลุผล การลอดพระเต่าเรือนนี้ มีความคล้ายคลึงกับการลอดโบสถ์ 3 รอบที่วัดหนองโรง ส่วนวัดดงมดนั้น วัดแห่งนี้ ได้จัดทำ เหรียญจตุคามรามเทพสำหรับให้นักท่องเที่ยวสักการบูชาตามความเชื่อของแต่ละคน และได้จัดสร้าง รูปลอยองค์ พระผาง และยันต์หลวงปู่หลิวจีหลังพญาเต่าเรือน ให้เข้าบูชา โดยมีความเชื่อที่ว่า จะทำให้ค้าขายเจริญรุ่งเรือง

3.4 วัดพระแท่นดงรัง

3.4.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่ ตำบลพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัด กาญจนบุรี

3.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี (2550 : 31)

กล่าวถึงสิ่งที่น่าสนใจของวัดพระแท่นดงรัง ซึ่งได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุก้อนพระโลหิตที่เป็นเหมือนอัญมณีสีแดงสดบรรจุในฐานแก้ว รวมทั้งพระบรมสารีริกธาตุสีขาว นอกจากนี้ ยังมีพระแท่นที่มีความเชื่อว่า เป็นอาสนะที่พระพุทธเจ้าทรงประทับ ซึ่งแต่เดิม พระแท่นดังกล่าว อยู่ใต้ดินรั้งต่อมา สมเด็จพระเพทรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จมาและมีทรงอุปถัมภ์วัดแห่งนี้ จึงมีการปฏิสังขรณ์พระแท่น ด้วยการนำพระแท่นไปประดิษฐานในโบสถ์อย่างสง่างาม นอกจากนี้ ยังมีการจัดสร้าง “หลวงพ่อแท่น” เพื่อเป็นพระพุทธรูปบูชาประจำวัด รวมทั้งวัดแห่งนี้ ยังจัดสร้างรูปเคารพพระสังกัจจายน์ ขนาดใหญ่ที่ถูกระบุว่าเป็นพระสังกัจจายน์องค์ใหญ่ที่สุดในจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนวัดดงมดนั้น ทางวัดได้จัดสร้างเหรียญพระปิยมหาราช รัชกาลที่ 5 เหรียญหลวงพ่อเปี ซึ่งเป็พระสงฆ์รูปสำคัญของวัดแห่งนี้ และได้จัดรูปหล่อลอยองค์ และพระผงพระสังกัจจายน์ ให้เช่าบูชา ด้วยความเชื่อว่า หากบูชาจะมีโชคลาภ

3.5 วัดบ้านไร่จิตศรัทธาธรรม

3.5.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

3.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี (2550 : 29)

ระบุว่า วัดบ้านไร่จิตศรัทธาธรรม สภาพของวัดที่ต้องการความช่วยเหลือในการบูรณปฏิสังขรณ์ เนื่องจากเป็นวัดที่ขัดสนมากที่สุดในบรรดา 9 วัดของเส้นทางไหว้พระ 9 วัดจังหวัดกาญจนบุรี โดยสภาพของวัดที่เห็นได้ชัด คือ ศาสนสถานที่มีสภาพเก่าทรุดโทรม อย่างไรก็ตาม ทางวัดยังไม่วิธีการที่แน่ชัดในการหารายได้เพื่อนำมาทำนุบำรุงวัด แม้จะมีการจัดสร้างวัดดงมด ซึ่งได้แก่ เหรียญหลวงพ่อบาน และยันต์พ่อก่ แต่ทางวัดก็นำวัดดงมดดังกล่าวมาแจกผู้มาเยือน โดยไม่มีการจำหน่ายในลักษณะเช่าบูชา ด้วยเหตุนี้ ทางวัดจึงมุ่งหวังที่จะได้รับเงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา ในการบริจาครูปเพื่อใช้ทำนุบำรุงศาสนสถานและสิ่งต่างๆ ภายในวัดต่อไป

3.6 วัดตระคร้ำเอน

3.6.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในตำบลตระคร้ำเอน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

3.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกาญจนบุรี

(2551 : 43) กล่าวถึงวัดตระคร้ำเอน ว่า พระพุทธรูปนามว่า หลวงพ่อดำ เป็นพระพุทธรูปที่สำคัญของวัดแห่งนี้ ซึ่งมีตำนานเล่าว่า พระพุทธรูปหลวงพ่อดำองค์ได้มาปรากฏให้เห็นในความฝันของท่านเจ้าอาวาสของวัดแห่งนี้ โดยในฝัน หลวงพ่อดำท่านกล่าวว่า ไม่ต้องการให้อัญเชิญท่านไปประดิษฐานในโบสถ์ ท่านต้องการอยู่นอกโบสถ์ ด้วยเหตุนี้ จึงมีการย้ายหลวงพ่อดำออกมาประดิษฐานอยู่ด้านหน้าของโบสถ์จนถึงปัจจุบัน ส่วนวัดดงมดนั้น วัดแห่งนี้ ได้จัดสร้างหลวงพ่อดำเป็นพระพุทธรูปบูชาและเป็นเหรียญบูชาเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เช่าบูชาตามกำลังศรัทธา

นอกจากนี้ ได้จัดทำวัตถุมงคลเป็นรูปหล่อลอยองค์ขนาดต่างๆ รวมทั้งเหรียญ พระผง ผ้ายันต์ และภาพถ่ายหลวงพ่อดำให้เข้าบูชา เพื่อนำรายได้ไปบริหารจัดการภายในวัดต่อไป

3.7 วัดวังขนายทายทการาม (บ่อน้ำแร่)

3.7.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในตำบลวังขนาย อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

3.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี (2551 : 50) กล่าวถึงประวัติ

ความมา ศาสนวัตถุ และการรักษาโรคด้วยน้ำแร่ธรรมชาติ ของวัดวังขนายทายทการาม (บ่อน้ำแร่) แห่งนี้ ที่มาของชื่อ วัดคือ คำว่า วัง หมายถึง “ตาน้ำ” คำว่า ขนาย แปลว่า “ข้าง” โดยคำว่า “วังขนาย” สามารถสรุปความโดยรวมได้ว่า ศาสนสถานแห่งนี้ มีความเกี่ยวข้องกับข้างซึ่งแม้ว่า ยังระบุที่มาไม่ได้ชัดเจนวัดแห่งนี้ถือว่าเป็นสัต์วมงคลคู่บ้านคูเมืองของไทย นอกจากนี้ ยังเกี่ยวข้องกับตาน้ำซึ่งหมายถึงสระน้ำแร่ธรรมชาติที่มีคุณประโยชน์ต่อการรักษาโรค วัดแห่งนี้ เป็นวัดที่มีความเก่าแก่ อายุนับร้อยปี ในครั้งหนึ่งวัดแห่งนี้เกือบเป็นวัดร้าง แต่ด้วยพระบารมีของหลวงพ่อดำ สมพงษ์ พุทธสโร (เจ้าอาวาส องค์ปัจจุบัน) ทำให้วัดวังขนายรอดพ้นวิกฤติ และกลายเป็นวัดที่มีความเจริญ รุ่งเรือง สิ่งที่น่าสนใจของวัดนี้ในปัจจุบัน คือ พระพุทธรูปนามว่า หลวงพ่อสรรเพชร ที่มีความเชื่อว่า ท่านลอยน้ำมาตามแม่น้ำแม่กลอง ชาวบ้านจึงอัญเชิญมาประดิษฐานไว้ที่วัดวังขนายแห่งนี้ ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดำสรรเพชรเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปก็คือ เรื่องของ “โชคกลาก” นอกจากนี้ วัดแห่งนี้ ยังมี บ่อน้ำร้อนอุณหภูมิประมาณ 42 องศาเซลเซียส ที่คนส่วนใหญ่เชื่อว่า "ศักดิ์สิทธิ์" โดยมีผู้ผ่านประสบการณ์ในการอาบน้ำร้อนแห่งนี้ ยอมรับว่าสามารถรักษาโรคได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในทางการแพทย์ที่ว่า การแช่ตัวในน้ำอุณหภูมิพอเหมาะที่มีแร่ธาตุตามธรรมชาติเป็นประจำ จะสามารถรักษาโรคบางชนิดให้หายไปได้ อย่างเช่น โรคปวดเมื่อยตามข้อ หรือคนป่วยที่เป็นอัมพฤกษ์ มือสั่น ปากคอแห้ง เป็นต้น ทั้งนี้ การอาบน้ำร้อนที่วัดวังขนาย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ทุกอย่างขึ้นอยู่กับจิตศรัทธาของผู้มาเยือนในการที่จะทำบุญให้กับทางวัด นอกจากหลวงพ่อดำสรรเพชร และบ่อน้ำร้อนแล้ว ยังมีพิธีพิธีบวงสรวงข้างเพื่อความเป็นสิริมงคล ทั้งนี้ ปัจจุบัน ทางวัดได้จัดงานวันกำเนิดวัดประจำปี ครั้งที่ 1 โดยเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมงานด้วยการนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ปิดทองหลวงพ่อดำสรรเพชร หลวงพ่อเสนาะ และเข้าร่วมพิธีบวงสรวงข้าง ในวันที่ วัด 4 กรกฎาคม 2552

3.8 วัดถ้ำเสือ

3.8.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่ตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง อยู่ห่างจากเขื่อนวชิราลงกรณ์ ประมาณ 4 กิโลเมตร

3.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี (2551 : 45) ระบุว่า วัดถ้ำเสือ เป็นวัดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ กล่าวคือ เป็นวัดในถ้ำ โดยสิ่งที่น่าสนใจของวัดนี้ นอกจากการเป็นวัดในถ้ำแล้ว ยังมีรูปสังขารของอดีตเจ้าอาวาสนามว่า หลวงพ่อชื่น ที่ละสังขาร

ไปนานแล้วแต่ยังไม่เฝ้าเปื่อย ปัจจุบัน สังฆารของท่านได้ถูกบรรจุในโรงแก้ว เพื่อให้พุทธศาสนิกชนสักการบูชา นอกจากนี้ ยังมีวัดอุโมงค์ที่น่าสนใจ ได้แก่ เจริญพระกฤตเนศวร พระกริ่ง 3 พี่น้อง พระองค์เล็กรูปหลวงพ่อบุญชี่หลังเสือ ซึ่งมีรูปลักษณะแปลกตาสวยงาม รวมทั้ง เจริญหลวงพ่อบุญชี่ ซึ่งทั้งหมดนี้ ทางวัดได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เช่าบูชา โดยรายได้จากการให้เช่าบูชาพระนี้ ทางวัดจะนำไปปฏิสังขรณ์วัดและสาธารณูปโภคของวัดที่ต้องดูแลซ่อมแซมตลอดเวลา เนื่องจากเป็นวัดที่ตั้งภายในถ้ำ ย่อมได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายในถ้ำเสมอ เช่น ดินทรูดความชื้น ที่มีผลต่อฐานรากสิ่งปลูกสร้างของวัด เป็นต้น

3.9 วัดนางโน

3.9.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลม่วงชุม อำเภอบางแพ้ว จังหวัดกาญจนบุรี

3.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี (2551 : 26) ระบุว่าวัดนางโน เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วัดมโนธรรมาราม เป็นวัดที่มีลักษณะเหมือนวัดถ้ำเสือประการหนึ่งคือ มีสังฆารของอดีตเจ้าอาวาสที่ละสังขารไปนานแล้วแต่ยังไม่เฝ้าเปื่อย นามของท่าน คือ หลวงพ่อแบน ปัจจุบันสังฆารของท่านได้ถูกบรรจุในโรงแก้ว เพื่อให้พุทธศาสนิกชนสักการบูชา ส่วนวัดอุโมงค์ที่น่าสนใจ คือ เจริญหลวงพ่อบุญชี่ และเจริญพระพิฆเนศวร ที่ทางวัดได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เช่าบูชา ทั้งนี้ ในบางกรณี ทางองค์การขนส่งมวลชน (ขสมก.) จะนำชมวัดที่ 10 ของเส้นทาง คือ วัดถ้ำแฝด เป็นการสมานาคูณนักท่องเที่ยวอีกด้วย โดยวัดถ้ำแฝดแห่งนี้ มีชื่อเสียงเรื่องการทำพิธีสวบน้ำตาเทียนเพื่อการสะเดาะเคราะห์ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเวลาในการเดินทาง 9 วัดแรก และขึ้นอยู่กับความพร้อมของทางวัด

4. เส้นทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดกลางคลองตะเคียน วัดท่ากร้อ วัดธรรมิกราช วัดราชประดิษฐาน วัดแม่นางปลื้ม วัดหน้าพระเมรุ วัดกลางคลองสระบัว วัดมงคลบพิตร วัดใหญ่ชัยมงคล

4.1 วัดกลางคลองตะเคียน

4.1.1 สถานที่ตั้ง วัดกลางคลองตะเคียน หรือวัดกลางปากกราน ตั้งอยู่เลขที่ 1 ปากคลองตะเคียนบน เป็นชุมชนคลองมอญบ้านเหนือ หมู่ที่ 13 ตำบลปากกราน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่มอยู่ทางทิศใต้ของแม่น้ำเจ้าพระยาห่างประมาณ 500 เมตร ด้านทิศเหนือวัด จรดกับหมู่บ้านชาวไทยอิสลาม หมู่ที่ 14 ตำบลปากกราน ทิศใต้จรดหมู่บ้านคลองมอญ (ไทย-พุทธ) ทิศตะวันออกจรดกับลำคลองตะเคียน ทิศตะวันตกจรดกับตำบลบ้านป้อม

4.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 6 (2551 : 44) ซึ่งดูแลการท่องเที่ยวครอบคลุมถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น กล่าวประวัติศาสตร์

ของวัดที่น่าสนใจ โดยวัดกลางคลองตะเคียน ชาวบ้านเรียกอีกนามหนึ่งว่า “วัดกลางปากกราม” เป็นวัดที่สร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นซึ่งสร้างคู่กับวัดนาค (ปัจจุบันเป็นวัดร้าง) ตั้งอยู่ท่ามกลางชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยคริสต์ เมื่อ พ.ศ. 2310 กรุงศรีอยุธยากลายเป็นเมืองแตก วัดหลายวัดได้กลายเป็นวัดร้างเพราะการศึกสงคราม วัดกลางคลองตะเคียนก็เป็นอีกวัดหนึ่งที่เสื่อมโทรมแทบจะร้าง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2430 ได้รับการบูรณะพัฒนาโดยย้ายเสนาสนะต่าง ๆ ทั้งกุฏิ ศาลาการเปรียญ อุโบสถ ฯ จากพื้นที่ตั้งวัดด้านทิศตะวันตกมาทำการก่อสร้างใหม่ทั้งหมดทางทิศตะวันออก ติดกับลำคลองตะเคียน เสนาสนะที่เป็นศาสนสถานและถาวรวัตถุของวัดกลางคลองตะเคียนที่สำคัญได้แก่ พระอุโบสถ กว้าง 9 เมตร ยาว 27.49 เมตร ก่ออิฐถือปูน สร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2439 หอระฆัง กว้าง 5 เมตร ยาว 12 เมตร เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กคิดให้ใต้ถุนสูง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2540 หอระฆัง เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กสร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2517 นอกจากนี้ ยังมีศาสนวัตถุที่สำคัญประจำวัดกลางคลองตะเคียน คือ พระพุทธรูปหามิ่งมงคล สร้างสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น อายุกว่า 546 ปี เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่คู่วัด คู่บ้านคู่เมืองของชาววัดกลางคลองตะเคียนและพุทธศาสนิกชน พระพุทธรูปสมเด็จพระเจ้ากรุงคลองตะเคียน ถือเป็นพระพุทธรูปองค์แรกของเมืองไทยที่หล่อเป็นเนื้อโลหะเนื้อผสมโดยจำลองมาจากพระเครื่องสมเด็จพระเจ้ากรุงคลองตะเคียนที่ชาววัดกลางได้ร่วมกัน สร้างไว้ เพื่อถวายเป็นพุทธรูปบูชา ในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งถือว่าเป็นใหญ่ที่สุดในโลก และพระพุทธรูปพระเจ้าสิริราชดิ นับเป็นองค์แรกของเมืองไทยที่หล่อด้วยโลหะผสมสวยงามและใหญ่ที่สุด กว้าง 1.59 เมตร สูง 2.29 เมตร โดยจำลองมาจากพระพุทธรูปแห่งพระเจ้าสิริราชดิเนื้อดินเผา ที่เป็นพระกรุเก่าในเจดีย์วัดเจ้าชาย ซึ่งชาววัดกลางคลองตะเคียนได้ร่วมกันสร้างถวายเป็นพุทธรูปบูชา

4.2 วัดท่ากร้าง

4.2.1 สถานที่ตั้ง วัดท่ากร้าง ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา นอกเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาทางด้านเหนือ ในเขตตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ คือ ประวัติศาสตร์ของวัด ประทีป เพ็งตะโก (2528 : 102) ระบุว่า วัดท่ากร้างเกิดจากการรวมวัด 2 วัดเข้าด้วยกัน คือ “วัดท่า” วัดหนึ่ง และ “วัดกร้าง” เนื่องจากเมื่อคราวที่พระยาโบราณราชธานินทร์สำรวจภูมิสถานกรุงเก่า ได้ทำแผนที่ไว้ฉบับหนึ่งพิมพ์ขึ้นในรัชกาลที่ 6 โดยลงตำแหน่งวัดท่าอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา และวัดกร้างตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของวัดท่า ระยะห่างกันราว 400 เมตร วัดทั้งสองเป็นวัดเก่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาแล้วได้รับการฟื้นฟูให้เป็นวัดขึ้นใหม่หลังรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจุบันสภาพของวัดกร้างถูกทำลายลงเกือบทั้งหมด คงเหลือแต่เพียงเนินดินและพระพุทธรูปองค์หนึ่ง

อาจเป็นพระพุทธรูปของเดิมซึ่งมีผู้ศรัทธาได้สร้างศาลาคลุมไว้เป็นที่สักการบูชา พระพุทธรูปองค์นี้เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยประทับนั่งสมาธิ ถูกปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้งองค์ด้วยฝีมือช่างชาวบ้าน จนไม่หลงเหลือเค้าเดิมของพระพุทธรูปสมัยอยุธยา อย่างไรก็ตามวัดการ้องเคยปรากฏหลักฐานในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา 2 ครั้ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สงครามทั้งสิ้น

4.3 วัดธรรมิกราช

4.3.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ติดกับพระราชวังโบราณ และวัดพระศรีสรรเพชญ์

4.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 6 (2551 : 56) กล่าวถึง ประวัติศาสตร์ของวัดธรรมิกราช ซึ่งเดิมตั้งอยู่ด้านหน้าพระราชวังหลวง พระยาธรรมิกราชโอรสของพระเจ้าสายน้ำผึ้งเป็นผู้สร้าง จึงสันนิษฐานว่าคงสร้างขึ้นก่อนที่จะสถาปนากรุงศรีอยุธยา เดิมชื่อวัดมูราช ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อตามผู้สร้างเป็นวัดธรรมิกราช ปัจจุบันมีโบราณสถานที่สำคัญ คือ วิหารหลวง ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำริดศิลปะอู่ทอง แต่พระพุทธรูปนี้ถูกนำไปเก็บรักษาและจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา นอกจากนี้ยังมีเจดีย์ทรงระฆังคว่ำ วิหารพระพุทธไสยาสน์เป็นศิลปกรรมสมัยอยุธยา ราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 และพระอุโบสถสมัยรัตนโกสินทร์ วัดแห่งนี้ มีสิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ หลวงพ่อขาว พระธรรมิกราช และพระนอนลีมนेत्र ส่วนวัดดุมงคลนั้น วัดนี้จัดสร้างรูปหล่อลอยองค์เศียรพระธรรมิกราช เกรียงพระธรรมิกราช และพระผงพระปางไสยาสน์ ให้เข้าบูชา

4.4 วัดราชประดิษฐาน

4.4.1 สถานที่ตั้ง วัดราชประดิษฐาน ตั้งอยู่ริมคลองประขาวเปลือก ฝั่งตะวันตก ถนนอู่ทอง ตำบลหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ กรมการศาสนา (2528 : 119) กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของวัดราชประดิษฐาน ซึ่งวัดนี้สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น เป็นวัดที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็นพระเจี๊ยะราชทรงผนวชอยู่ และเมื่อก่อนเสียกรุง ใน พ.ศ. 2310 พระเจ้าอุทุมพรภรรยาขุนพรพินิต (ขุนหลวงหาวัด) ซึ่งทรงผนวชอยู่ ณ วัดประคูโรจธรรม นอกพระนครก็ได้เสด็จมาประทับอยู่ ณ วัดนี้ จวบจนกระทั่งเสียกรุงแล้วจึงถูกพม่าเชิญไปยังประเทศพม่าด้วย ภายในวัด มีสิ่งผลงานจิตรกรรมที่ผนังพระอุโบสถเก่าของวัดซึ่งเป็นภาพเขียนสมัยอยุธยา ประกอบด้วย รูปภาพสมัยครั้งคนไว้ผมยาว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เคยเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทอดพระเนตร และโปรดเกล้าฯ ให้กรมขุนรชสีหวิกรมถ่ายอย่างภาพนั้นไว้ นอกจากนี้ รัชกาลที่ 5 ก็ทรงเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรภาพเขียนดังกล่าวนี้ถึง 2 ครั้ง ปัจจุบันปรากฏว่ารูปภาพลบเลือนไปหมด เพราะพระอุโบสถไม่มีหลังคา และพระอุโบสถหลังนี้ทางวัดได้รื้อถอนเมื่อ พ.ศ. 2507 เพื่อสร้างพระอุโบสถใหม่ ในปัจจุบันได้รวม “วัดท่าทราย” ซึ่งในรัชสมัยสมเด็จพระ

พระบรมโกศเป็นที่อยู่ของพระมหานาค ผู้รจนานาม “ปฐมโณวาทคำฉันท์” อันมีชื่อเสียงอยู่ในวงวรรณคดีทุกวันนี้ เข้าเป็นวัดเดียวกันด้วย เรียกว่า “คณะท่าทราย” สิ่งที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้ อีกส่วนหนึ่ง คือ พระพุทธรูปพระไตรโลกนารถ ที่ทรงเครื่องจักรพรรดิที่งดงาม นอกจากนี้ยังจัดสร้างวัดอุโมงค์ที่เป็นรูปหล่อลอยองค์ เจริญ และพระกริ่งพระพุทธรูปพระไตรโลกนารถไว้ให้เช่าบูชาด้วย

4.5 วัดแม่นางปลื้ม

4.5.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ริมคลองเมือง (แม่น้ำลพบุรีเดิม) ตรงข้ามกับตลาดหัวรอ ในตำบลหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 6 (2551 : 55) กล่าวถึงวัดแม่นางปลื้ม ว่า วัดแห่งนี้มีพระพุทธรูปนามว่า หลวงพ่อขาว ประดิษฐานไว้ให้นักท่องเที่ยวสักการบูชา อย่างไรก็ตาม วัดนี้เป็นวัดที่มีฐานะทางการเงินไม่สูงนัก ยังต้องรับความช่วยเหลือทางการเงินจากผู้มีจิตศรัทธาอย่างต่อเนื่อง สภาพทั่วไปของวัด คือ มีโบสถ์ วิหาร ตามสภาพการณ์ที่ไม่มีการประดับตกแต่งอย่างวิจิตรพิสดาร มีสภาพเหมือนวัดในพื้นที่ห่างไกลทั่วไปด้วยเหตุนี้ เมื่อมีนักท่องเที่ยวไปเยือน ทางวัดจึงแจกวัดอุโมงค์ที่เป็นพระผงเพื่อเป็นสิ่งตอบแทนแก่ผู้บริจาคทรัพย์ตามอัธยาศัย เป็นที่น่าสังเกตว่า วัดแห่งนี้ ไม่มีการเรียกร้อยหรือระบุจำนวนเงินในการบริจาคเพื่อแลกเปลี่ยนกับวัดอุโมงค์ตามอัตราค่าต่าง ๆ

4.6 วัดหน้าพระเมรุ

4.6.1 สถานที่ตั้ง วัดหน้าพระเมรุ ตั้งอยู่ริมคลองสระบัวด้านเหนือของคูเมือง (แม่น้ำลพบุรีเก่า) ตรงข้ามกับพระราชวังหลวง ตำบลท่าवासกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ กรมการศาสนา (2528 : 221) กล่าวถึงประวัติศาสตร์และศาสนวัตถุของวัด โดยวัดแห่งนี้มีชื่อเดิมว่า “วัดพระเมรุราชการาม” แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้สร้างและสร้างในสมัยใด แต่คาดว่าน่าจะเป็นวัดสร้างขึ้นตรงที่ถวายพระเพลิงกษัตริย์องค์ใดองค์หนึ่งในต้นสมัยอยุธยา เป็นวัดเดียวในกรุงศรีอยุธยาที่ไม่ถูกพม่าทำลาย และยังคงสภาพที่ดีมาก เพราะพม่าได้ไปตั้งกองบัญชาการอยู่ที่วัดนี้ พระอุโบสถเป็นแบบอยุธยาซึ่งมีเสาอยู่ภายใน แต่น่าจะมาเพิ่มเสารับชายคาภายหลังในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ภายในพระอุโบสถมีพระพุทธรูปประธานทรงเครื่องใหญ่ ซึ่งสร้างขึ้นประมาณรัชกาลของพระเจ้าปราสาททอง หน้าบันของพระอุโบสถเป็นไม้แกะสลักปิดทองที่แสดงรูปพระนารายณ์ทรงครุฑแวดล้อมด้วยเหล่าเทวดาคิดดังกล่าวเป็นที่นิยมในสมัยโบราณที่ถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นสมมติเทพ คือเป็นพระนารายณ์อวตาร ดังนั้น หน้าบันของโบสถ์ วิหาร หรือปราสาทราชวังที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้างหรือทรง

บูรณะก็มักจะทำรูปพระนารายณ์ทรงครุฑเป็นสำคัญ ชื่อสื่อความหมายว่าวัดแห่งนี้เป็นวัดหลวง ทั้งนี้ ด้านหลังพระอุโบสถยังมีพระพุทธรูปอันสวยงามอีกองค์หนึ่งแต่มีขนาดเล็กกว่า คือ พระศรีอริยเมตไตรย์

4.7 วัดกลางคลองสระบัว

4.7.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในตำบลคลองสระบัว อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 6 (2551 : 70) กล่าวถึงสิ่งที่น่าสนใจของวัดกลางคลองสระบัว คือ พระพุทธรูปนามว่า หลวงพ่อทันใจ และหลวงพ่อเพชร ประดิษฐานไว้ให้นักท่องเที่ยวสักการบูชา โดยเฉพาะหลวงพ่อทันใจ เป็นที่กล่าวขานว่า ท่านให้พรและคลบันดาลให้คนที่มาบนบานศาลกล่าวให้ได้ในสิ่งที่ปรารถนา นอกจากนี้ มีการจัดสร้างพระพุทธรูปและเหรียญ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เช่าบูชา ซึ่งเงินที่ได้นั้น ทางวัดจะนำไปปฏิสังขรณ์ส่วนต่างๆ ของวัดที่ชำรุดทรุดโทรมจากสภาพน้ำท่วมที่เกิดขึ้นทุกปี การจัดหารายได้เพื่อการปฏิสังขรณ์ส่วนต่างๆ ของวัดนี้ ถือว่าทางวัดมีการบริหารจัดการแบบพึ่งพาตนเองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากปัญหาน้ำท่วมในบริเวณศาสนสถานเป็นปัญหาของจังหวัด อยุธยามาตั้งแต่อดีต และทางราชการไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ให้หมดไปได้

4.8 วัดมงคลบพิตร

4.8.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา ทางด้านใต้ของวัดพระศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ กรมการศาสนา (2528 : 203) กล่าวถึงประวัติศาสตร์และศาสนวัตถุของวัด วิหารพระมงคลบพิตร ซึ่งเดิมตั้งอยู่ทางด้านใต้ของวัดพระศรีสรรเพชญ์ ภายในประดิษฐานพระมงคลบพิตร ซึ่งเป็นพระพุทธรูปบุสำริดองค์ใหญ่องค์หนึ่งในประเทศไทย เดิมอยู่ทางทิศตะวันออกนอกพระราชวัง สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมทรงโปรดฯให้อัญเชิญมาไว้ทางด้านตะวันตก ที่ซึ่งประดิษฐานในปัจจุบันและโปรดฯ ให้ก่อมณฑปสวมไว้ ทั้งนี้ แต่เดิมเมื่อสมัยแผ่นดินของสมเด็จพระเจ้าเสือ ยอดมณฑปเกิดไฟไหม้เพราะอสุณิบาต ทำให้ส่วนบนของพระมงคลบพิตรเสียหาย จึงโปรดฯ ให้ก่อสร้างใหม่แปลงเป็นวิหารแทน เมื่อเสียกรุงครั้งที่ 2 วิหาร พระมงคลบพิตรได้ถูกไฟไหม้ พระวิหารและองค์พระพุทธรูปได้รับการปฏิสังขรณ์ใหม่ ฝีมือไม่คงงามอ่อนช้อยเหมือนของเก่า บริเวณข้างวิหารพระมงคลบพิตรทางด้านทิศตะวันออก เดิมเป็นสนามหลวง ใช้สำหรับเป็นที่สร้างพระเมรุ พระบรมศพของพระมหากษัตริย์และเจ้านาย เช่นเดียวกับที่ท้องสนามหลวงของกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ สมัยอยุธยาตอนต้น ยังมีได้กำหนดสถานที่สำหรับการพระเมรุไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นเมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จสวรรคต จะเลือกพื้นที่ว่างแห่งใดแห่งหนึ่งสำหรับการพระเมรุ เมื่อเสร็จพระราชพิธีแล้วบริเวณดังกล่าวมักจะสถาปนาวัดไว้

เพื่อพุทธศาสนาเสมอ เช่น บริเวณวัดพระรามที่ทำการพระบรมศพสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เป็นต้น ในปัจจุบันวัดมงคลบพิตร เป็นวัดที่มีพระพุทธรูปที่มีนามว่า หลวงพ่อมงคลบพิตร ประดิษฐานไว้ให้นักท่องเที่ยวสักการบูชา นอกจากนี้ ยังจัดทำพระผงหลวงพ่อมงคลบพิตร ลักษณะพระบูชาขนาดเล็กในปางต่างๆ ถึง 12 ปาง บรรจุในตลับเป็นชุด เพื่อให้นักท่องเที่ยวเช่าบูชา เป็นการหารายได้เพื่อพัฒนาวัด

4.9 วัดใหญ่ชัยมงคล

4.9.1 สถานที่ตั้ง วัดใหญ่ชัยมงคล ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของ พระนครศรีอยุธยา ในตำบลคลองสวนพลู อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ กรมการศาสนา (2528 : 193) กล่าวถึงประวัติศาสตร์ และศาสนวัตถุของวัดใหญ่ชัยมงคล ทั้งนี้ วัดใหญ่ชัยมงคลสร้างโดยพระเจ้าอู่ทอง ในราว พ.ศ. 1900 เพื่อเป็นสำนักสงฆ์ที่บวชเรียนมาจากลังกา เดิมเรียกว่า วัดป่าแก้ว หรือ วัดเจ้าไท ต่อมา เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงประกาศอิสรภาพในปี พ.ศ. 2135 ทรงสร้างเจดีย์ใหญ่ขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะ จุดเด่นของวัดได้แก่เจดีย์องค์ใหญ่ที่เชื่อกันว่า ได้รับการปฏิสังขรณ์ ขึ้นใหม่ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ภายในได้มีการค้นพบชัยมงคลคาถาบรรจุอยู่ ภายใน พระอุโบสถ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปชัยมงคล พระประธานที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของวัด นอกจากนี้ ภายในวัดยังเป็นที่ประดิษฐานศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2544 อีกด้วย

5. เส้นทางจังหวัดนครนายก ประกอบด้วย วัดสุวรรณคลองเก่า วัดประสิทธิเวช วัดวังบัว วัดช้าง วัดสันตยาราม วัดพรหมณี วัดโพธิ์งาม วัดอุดมธานี วัดธรรมปัญญา

5.1 วัดสุวรรณคลองเก่า

5.1.1 สถานที่ตั้ง วัดสุวรรณคลองเก่า หรือวัดสุวรรณบำรุงราชวราราม เป็นวัดที่อยู่ในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แต่ทางคณะนันทิเยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดแรกในการเดินทาง ไหว้พระ 9 วัดจังหวัดนครนายก

5.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8 (2551 : 124) ระบุว่า วัดสุวรรณคลองเก่า มีสิ่งสำคัญของวัด คือ พระบรมสารีริกธาตุ ที่ประดิษฐานในโบสถ์ และพระพุทธรูปหลวงพ่โสรธร นอกจากนี้ ทางวัดได้จัดกิจกรรม การลอดใต้โบสถ์ ซึ่งโบสถ์แห่งนี้ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 การลอดโบสถ์ดังกล่าวนี้ ดำเนินไป บนความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล รวมทั้งมีการร่วมบริจาคทรัพย์ในการทอดผ้าป่าสามัคคี ซึ่งทรัพย์จากการทอดผ้าป่านี้ ทางวัดจะนำไปปฏิสังขรณ์ศาสนสถานที่มีความสง่างามมากขึ้น ส่วนวัดอุ้มงคลนั้น วัดแห่งนี้ ได้จัดสร้างตะกรุด และเหรียญพระ เพื่อให้เช่าบูชา

5.2 วัดประสิทธิเวช

5.2.1 สถานที่ตั้ง วัดประสิทธิเวช วัดแห่งนี้ ยังคงอยู่บริเวณถนนคลอง 15 ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีที่เป็นรอยต่อจังหวัดนครนายก ซึ่งทางคณะนาเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดที่ 3 ของการเดินทางไหว้พระ 9 วัดเส้นทางจังหวัดนครนายก

5.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8 (2551 : 128) กล่าวว่า วัดวัดประสิทธิเวช แห่งนี้ได้รับรางวัลวัดพัฒนาตัวอย่างเมื่อปี พ.ศ. 2536 กิจกรรมที่ต่างไปจากวัดในจังหวัดอื่น คือ การจัดพิธีสะเดาะเคราะห์ เสริมบารมีโดยพระสงฆ์ จะสวดมนต์แล้วใช้ผ้าขาวคลุมผู้คนที่ร่วมในพิธี ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. ไม่สามารถร่วมพิธีนี้ได้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลา กิจกรรมที่ทำได้คือ การร่วมกันถวายสังฆทาน การบริจาคเงินตามกำลังศรัทธา สิ่งที่น่าสนใจ คือ การสวดมนต์ในวัดแห่งนี้ ใช้รูปตามจำนวนของวันเกิด (เช่นเกิดวันอังคาร ใช้รูป 8 ดอก) พร้อมเทียน 1 เล่ม

5.3 วัดวังบัว

5.3.1 สถานที่ตั้ง วัดวังบัว ตั้งอยู่บ้านคอนทราย ตำบลพิบูลย์นอก จังหวัดนครนายก

5.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8 (2551 : 131) กล่าวว่า วัดวังบัว เป็นวัดขนาดเล็ก มีโบสถ์ และวิหารดังเช่นวัดทั่วไป มีพระประธานสมัยรัตนโกสินทร์ ศิลปะสุโขทัย ชื่อหลวงพ่อบุญรอดโรทัย สร้างจากวัดสุทัศน์เทพวราราม นำมาประดิษฐานเมื่อปี พ.ศ. 2510 นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระ ที่นำโดยพระสงฆ์ พร้อมกับการรับน้ำพระพุทธมนต์ และการบริจาคทรัพย์ตามกำลังศรัทธา อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้ คือ พระพุทธรูปที่เป็นพระพุทธรูปชินราชอันสวยงาม และพระรูปหล่อหลวงพ่อดโต ที่คนส่วนใหญ่นับถือและสักการบูชาในทุกวัดที่มีพระทั้ง 2 องค์ ประดิษฐานอยู่

5.4 วัดช้าง

5.4.1 สถานที่ตั้ง วัดช้าง ตั้งอยู่ในตำบลบ้านนา จังหวัดนครนายก ดังนั้นวัดแห่งนี้ จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วัดช้างบ้านนา

5.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8 (2551 : 119) กล่าวว่า สิ่งที่น่าสนใจของวัดช้างแห่งนี้ คือ พระพุทธรูปทรงเครื่อง ประมาณ 100 องค์ซึ่งถูกค้นพบในยุคก่อนขณะการรื้อโบสถ์เก่า พระพุทธรูปเหล่านี้มีทั้งทำจากไม้และทองเหลืองสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ ในปัจจุบัน มีพระบรมสารีริกธาตุ และพระรูปหล่อหลวงพ่อดโต 3 องค์ คือ หลวงพ่อดโต หลวงพ่อเสริมสุข และหลวงพ่อดโต -ทั้งนี้ เจ้าอาวาสวัดช้าง เป็นเจ้าอาวาสที่อายุน้อยเช่นเดียวกับเจ้าอาวาสวัดแค จังหวัดสุพรรณบุรี คือ ท่านอายุ 35 ปี (ปี พ.ศ. 2551) โดยท่านเป็นศิษย์เอกของพระผู้ใหญ่แห่งวัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร

เจ้าอวาสวัตซังองค์นี้ มีชื่อเสียงเรื่องการใช้น้ำมันและคาถารักษาอาการปวดตามร่างกายให้หายขาด นอกจากนี้ บริเวณโดยรอบใต้โบสถ์ ยังมีศิลปะปูนปั้นที่ผนังซึ่งเป็นภาพตัวเอกในวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ เช่น ภาพหนุมาน ภาพเทวดา เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีรูปหล่อพระพิฆเนศวร ประดิษฐานอยู่หน้ากุฏิเจ้าอวาสวัตซัง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสักการบูชาด้วย

5.5 วัดสันตยาราม

5.5.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในตำบลพรหมณี อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

5.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8

(2551 : 131) ระบุว่า วัดสันตยาราม มีสิ่งที่น่าสนใจและสำคัญ คือ สังกะขันธ์ของอดีตเจ้าอวาสวัตซังที่ไม่เน่าเปื่อย ซึ่งได้แก่ หลวงปู่กัญญา โดยทางวัดบรรจุสังข์ของท่านไว้ในโรงแก้ว เพื่อให้ผู้คนที่ได้สักการะ ท่านมรณภาพเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2551 สิริอายุได้ 94 ปี 39 วัน ท่านบวชมาแล้ว 72 พรรษา ซึ่งนอกจากสังข์ของท่านจะไม่เน่าเปื่อยแล้ว เส้นผมของท่านยังงอกและยาวเหมือนคนที่ยังมีชีวิตอยู่ สิ่งน่าสนใจประการอื่น ได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูปที่เรียกว่าพระเจ้า 5 พระองค์ พระรูปหล่อหลวงปู่มั่น รูปหล่อเจ้าแม่กวนอิม รูปหล่อพระพิฆเนศวร รูปหล่อพระปัทมหาราช ส่วนวัตถุมงคลนั้น ทางวัดได้จัดสร้างเหรียญพระพิฆเนศวร และยันต์เจ้าคุณอน

5.6 วัดพรหมณี

5.6.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในตำบลพรหมณี อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

เช่นเดียวกับวัดสันตยาราม

5.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8

(2551 : 144) ระบุว่า วัดพรหมณี เป็นวัดที่มีผู้คนเดินทางมาสักการบูชาเป็นจำนวนมากจนแน่นขนัด โดยในวันหยุด สิ่งที่มีชื่อเสียงของวัดนี้ คือ หลวงพ่อปากแดง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปขนาดไม่ใหญ่มากนัก แต่มีชื่อเสียงเรื่องการให้โชคลาภ โดยคนส่วนใหญ่มักสักการบูชาด้วยเครื่องบูชาที่ประกอบด้วยกล้วยน้ำว้าดิบ ผลมะพร้าวอ่อน กล้วยดอกดาวเรือง หมากพลู และน้ำแดง สิ่งที่น่าสนใจส่วนใหญ่อยู่ชัฏฐานของจากหลวงพ่อปากแดง คือ ขอให้มิโชคลาก ถูกหอยรวยเบอร์ ด้วยเหตุนี้ในบริเวณใกล้เคียง จึงมีการขายเครื่องเส้นไหว้และโพงหอยระบุตัวเลขต่างๆ ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป นอกจากนี้ ยังมีรูปหล่อเจ้าแม่กวนอิม รูปหล่อพระพิฆเนศวร รูปหล่อพระปัทมหาราช พระรูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) รูปหล่อพระชื่อดังองค์อื่นๆ อีกมากมาย และศาลเจ้าแม่ตะเคียนทอง รวมทั้งยังมีศาลารับบริจาคเงินเพื่อซื้อโลงศพแก่ผู้ยากไร้ พร้อมกับการสะเดาะเคราะห์อีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีพิธี 2 พิธี พิธีแรก คือ พิธีเจิมหน้าผากเพื่อเสริมสิริมงคล ซึ่งประกอบพิธีโดยหลวงพ่อดิ่ง (วาจาศักดิ์สิทธิ์) พิธีดังกล่าวนี้ มีผู้นิยมมาร่วมพิธีรับการเจิมหน้าผาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มิอาชีพรับราชการในตำแหน่งผู้บริหาร รวมทั้งข้าราชการตำรวจและทหาร พิธีที่สอง คือ พิธีนอนในโลงศพเพื่อสะเดาะเคราะห์ โดยทางวัดได้กำหนดให้สามารถ

นอนในโลงครั้ง 9 คน พิธีทั้ง 2 ส่วนนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะสามารถร่วมพิธีการเจิมหน้าผากได้หากพระผู้ประกอบพิธีท่านอยู่ที่วัด ส่วนพิธีนอนในโลงศพนั้น ไม่สามารถร่วมพิธีได้เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลา

5.7 วัดโพธิ์งาม

5.7.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในตำบลนครนายก อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

5.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8 (2551 : 147) ระบุว่า วัดโพธิ์งาม เป็นวัดที่หลวงพ่อดิ่ง (วาจาศักดิ์สิทธิ์) แห่งวัดพราหมณีเป็นผู้ฝากฝังให้เจ้าอาวาสวัดโพธิ์งามดูแล วัดโพธิ์งามมีพระบรมสารีริกธาตุ และพระรูปหล่อหลวงพ่อดิ่งใหญ่ ให้สักการะ ที่วัดแห่งนี้ มีการรับบริจาคเงินเพื่อซื้อกระเบื้องมุงหลังคาโบสถ์และหลังคาห้องน้ำ นอกจากนี้ ยังแจกวัตถุมงคลให้นักท่องเที่ยวทุกคน

วัดโพธิ์งามแห่งนี้ อยู่ในเส้นทางเดียวกับอุทยานพระพิฆเนศวร ซึ่งทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะพานักท่องเที่ยวแวะมาสถานที่แห่งนี้ด้วย อุทยานพระพิฆเนศวร เป็นสถานที่ประดิษฐานองค์พระพิฆเนศวรขนาดใหญ่ ความเชื่อในการสักการบูชาพระพิฆเนศวรองค์นี้ คือ การจุดธูปเทียน ถวายเครื่องสักการะอันประกอบด้วยกล้วย กล้วยดอกไม้ ของหวานหลากหลาย จากนั้นมีการเดินรอบฐานพระพิฆเนศวร 3 รอบ เป็นอันเสร็จพิธี ภายในอุทยานจะมีพิพิธภัณฑ์พระพิฆเนศวรที่จัดแสดงพระพิฆเนศวรปางต่างๆ รวมทั้งมีร้านขายสินค้าของที่ระลึก และให้เช่าบูชาพระพิฆเนศวรขนาดต่างๆ อีกด้วย นอกจากนี้ จะมีซุ้มที่ทำพิธีครอบครุตามคติความเชื่อแบบพราหมณ์

5.8 วัดอุดมธานี

5.8.1 สถานที่ตั้ง วัดอุดมธานี ตั้งอยู่ตำบลบ้านใหญ่ อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

5.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8 (2551 : 149) ระบุว่า วัดอุดมธานี เป็นวัดอารามหลวง ที่มีความสวยงาม พระพุทธรูปองค์สำคัญคือ หลวงพ่อพุทธสัมฤทธิ์สิทธิ์โชค นอกจากนี้ ยังมีพระบรมสารีริกธาตุ รอยพระพุทธรูปที่จำลองหินโบราณอายุร่วมพันปี พระพุทธรูปเป็นพระสีวลีอันสวยงาม รวมทั้งพระพุทธรูปปางลีลาหลายองค์ นอกจากนี้ มีพระรูปหล่อหลวงพ่อดิ่ง หลวงพ่อเชียงแสน หลวงพ่อสุโขทัย รวมทั้งยังมีรูปหล่อเจ้าแม่กวนอิม รูปหล่อพระพิฆเนศวร รูปหล่อพระปัทมหาราช และศาลพระพรหมขนาดใหญ่ด้วย

5.9 วัดธรรมปัญญา

5.9.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้อยู่ในตำบลพราหมณี อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายกเช่นเดียวกับวัดสันตยาราม และวัดพราหมณี

5.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8 (2551 : 146) กล่าวว่า วัดธรรมปัญญา มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ พระพุทธรูปที่เรียกว่าหลวงพ่อเสาร์ห้า ซึ่งเป็นพระประธานในโบสถ์ นอกจากนี้ ยังมีพิธีสวดเสริมมงคลภายในโบสถ์ใช้เวลา 1 ชั่วโมงเต็ม ซึ่งบทสวดที่ใช้ คือ บทสวดชยันโตที่นำสวดโดยพระสงฆ์ หลังสวดเสร็จจะมีการพรมน้ำพระพุทธรูปมนต์ และโปรยข้าวตอกดอกไม้ โดยพิธีดังกล่าว ผู้ร่วมพิธีมีความเชื่อว่า ให้เก็บข้าวตอกดอกไม้กลับบ้านไปโปรยหน้าบ้านของตนก่อนเดินเข้าบ้านจะเป็นสิริมงคล อย่างไรก็ตาม ทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ไม่อาจรอให้นักท่องเที่ยวร่วมในพิธีเป็นเวลา 1 ชั่วโมงเต็มได้ เพราะจะทำให้เดินทางกลับถึงกรุงเทพมหานครในเวลาที่ยาวเกินไป ดังนั้น จึงมีแนวทางเบื้องต้นว่า หากคำนวณเวลาแล้ว สามารถเดินทางจากวัดที่ 8 มาถึงวัดที่ 9 แห่งนี้ได้เร็ว ก็จะให้นักท่องเที่ยวร่วมฟังสวดคาถาชยันโตจนจบเท่านั้น แม้ทางพระสงฆ์จะให้หรือทำพิธีปลีกย่อยอื่นๆ ก็ต้องปฏิเสธแล้วขึ้นรถเดินทางกลับทันที หรือหากคำนวณเวลาแล้ว คงไปถึงวัดแห่งที่ 9 นี้ล่าช้ามาก เมื่อไปถึงวัดก็จะให้นักท่องเที่ยวไหว้พระประธานในโบสถ์แล้วเดินทางกลับทันที ทั้งนี้ ทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้เตรียมสำรวจวัดเป้าหมายใหม่แทนวัดธรรมปัญญา โดยวัดเป้าหมายใหม่ จะต้องเป็นวัดที่มีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่การทำพิธีที่ใช้เวลานานมาก และ/หรือต้องเป็นวัดที่ต้องการความช่วยเหลือจากญาติโยมอย่างแท้จริง

6. เส้นทางจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย วัดตาลเอน วัดปราสาทนครหลวง วัดใหม่ชุมพล วัดสมุหประดิษฐาราม วัดสะตือ วัดพระพุทธบาทสระบุรี วัดถ้ำศรีวิไล วัดสูง (แม่นางตะเคียน) วัดพระพุทธฉาย

6.1 วัดตาลเอน

6.1.1 สถานที่ตั้ง เป็นวัดที่อยู่ในพื้นที่อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ทางคณะนำเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดแรกของเส้นทางไหว้พระ 9 วัดจังหวัดสระบุรี

6.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี (2551 : 72) ที่ดูแลการท่องเที่ยวครอบคลุม 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลพบุรี สระบุรี และสิงห์บุรี ระบุว่า สิ่งที่น่าสนใจของวัดตาลเอนนั้น นอกจากจะมีพระพุทธรูปในโบสถ์เช่นเดียวกับวัดทั่วไปแล้ว วัดแห่งนี้ยังเน้นกิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระซึ่งมีพระสงฆ์เป็นผู้นำการสวดมนต์แก่นักท่องเที่ยว วัดแห่งนี้ยังมีศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อันเป็นที่สักการบูชาของคนไทย นอกจากนี้ ยังมีฝูงค้างคาวแม่ไก่และนกน้ำนานาชนิดอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเช่น นกกาน้ำ นกเป็ดน้ำ นกกระยาง เป็นต้น แวดล้อมด้วยบรรยากาศร่มรื่นและธรรมชาติอันเงียบสงบ ด้านหลังของวัดติดกับ คลองชลประทาน มีฝูงปลาน้ำจืดอาศัยอยู่นานาชนิด ทั้งนี้ ก่อนจะเดินทางไปวัดที่ 2 ทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้พาแวะร้านโอท็อปของหมู่บ้านอรุณญิก เพื่อชมการตีมีด โดยที่กลุ่มชาวบ้านได้นำอาหารว่างและเครื่องดื่มมาจัดเลี้ยงแก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ

6.2 วัดปราสาทนครหลวง

6.2.1 สถานที่ตั้ง เป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำป่าสักฝั่งทิศตะวันออก ในเขตตำบลนครหลวง อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ทางคณะนำเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดที่ 2 ของเส้นทางไหว้พระ 9 วัดจังหวัดสระบุรี

6.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี (2551 : 80) ระบุว่า วัดปราสาทนครหลวง เดิมเป็นตำหนักที่ประทับของกษัตริย์ในระหว่างเสด็จไปนมัสการพระพุทธบาทสระบุรี และเป็นที่ประทับแรมในระหว่างเสด็จไปลพบุรี สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม แต่มาสร้างเป็นที่ประทับก่อนอิฐถือปูนในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง เมื่อ ปี พ.ศ. 2147 พระองค์โปรดให้ช่างถ่ายแบบมาจากปราสาทศิลาที่เรียกว่า “พระนครหลวง” ในกรุงกัมพูชา นำมาสร้างใกล้กับวัดเทพจันทร์เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติที่ได้กรุงกัมพูชา กลับมาเป็นประเทศราชอีก แต่สร้างไม่เสร็จสมบูรณ์ด้วยประการใดไม่ปรากฏ ต่อมาจึงมีผู้สร้างมณฑปและพระบาทสี่รอยขึ้นบนปราสาทนี้ ส่วนตำหนักที่สร้างอยู่ข้างปราสาทนี้ได้รื้อหักพังหมดแล้ว ศาสนสถานของวัดแห่งนี้ มีลักษณะเป็นแบบปราสาท ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความรุ่งโรจน์และอำนาจเช่นเดียวกับวัดไชยวัฒนาราม ปราสาทนี้สร้างขึ้นหลังตีกรุงกัมพูชาได้ โดยลอกเลียนรูปแบบปราสาทของกัมพูชา จึงเป็นโบราณสถานที่ได้รับอิทธิพลด้านสถาปัตยกรรมจากขอม ตัวปราสาทตั้งอยู่บนเขา มีขนาดกว้างขวางใหญ่โต หากขึ้นไปยืนบนปราสาทจะเห็นท้องทุ่งนครหลวงอันกว้างขวาง ตรงข้ามกับทางเข้าปราสาทนครหลวงเป็นที่ตั้งของวัดใหม่ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณที่มีพุทธลักษณะงามน่าชม

6.3 วัดใหม่ชุมพล

6.3.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 ตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ทางคณะนำเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดที่ 3 ของเส้นทางไหว้พระ 9 วัดจังหวัดสระบุรี

6.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี (2551 : 84) กล่าวว่า วัดใหม่ชุมพลแห่งนี้ มีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ โดยสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าทรงธรรม เนื่องจากด้านหลังวัดติดกับแม่น้ำป่าสัก ซึ่งเป็นเส้นทางที่กระบวนเรือของพระมหากษัตริย์สมัยกรุงศรีอยุธยาผ่านไปนมัสการพระพุทธบาทสระบุรี จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดใหม่ชุมพลเพื่อเป็นที่ประชุมไพร่พล สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ พระพุทธรูปทรงเครื่องปางมารวิชัย มีพระนามเป็นทางการว่า “หลวงพ่อทรงธรรม” แต่ชาวบ้านนิยมเรียกขานกันติดปากว่า “หลวงพ่อดินตึก” พระพุทธรูปองค์นี้ พระเจ้าทรงธรรมโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเช่นกัน ทั้งนี้ หลวงพ่อทรงธรรมมีพุทธลักษณะงดงาม และประดิษฐานเป็นองค์ประธานในวิหารของวัดแห่งนี้

6.4 วัดสมุหประดิษฐาราม

6.4.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่ตำบลสวนดอกไม้ ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 2 กิโลเมตร อยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำป่าสัก จังหวัดสระบุรี

6.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี (2551 : 78) ระบุว่า วัดสมุหประดิษฐาราม มีประวัติความเป็นมาของวัดและประเพณีของชุมชนที่น่าสนใจ กล่าวคือ พระอุโบสถสร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2440 ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องกาวิสวยงามมาก พระประธานในพระอุโบสถอัญเชิญมาจากเมืองเก่าสุโขทัย เป็นพระพุทธรูปสำริดปิดทองปางมารวิชัย และประดิษฐานพระโมคคัลลา พระสารีบุตร อัครสาวกซ้ายขวา และในเดือนกันยายน ของทุกปีจะมีการแข่งขันเรือยาวประเพณีที่วัดแห่งนี้

6.5 วัดเสด็จ

6.5.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 ตำบลตะกุด อำเภอเมือง. จังหวัด สระบุรี

6.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดสระบุรี (2551 : 42) กล่าวถึง สิ่งที่น่าสนใจ ในวัดเสด็จซึ่งได้แก่ ประวัติศาสตร์ของวัด กล่าวคือ วัดแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ราวปีพุทธศักราช 2400 ซึ่งเป็นสถานที่คุณโยมมารดา ของพระคุณเจ้าสมเด็จฯ เคยขึ้นจากเรือมาผูกอยู่เปลห่มกล่อม เป็นที่รู้กันว่าชื่อของวัดเสด็จ มาจาก สภาพแวดล้อมในอดีตของวัดที่มีต้นเสด็จใหญ่เป็นสัญลักษณ์ ภายในวัดยังมีพระพุทธรูปไสยาสน์ ขนาดความยาว 25 วา ประดิษฐานอยู่ทางทิศใต้ หรือที่ชาวบ้านมักเรียกกันว่า “พระนอนใหญ่” การนมัสการกราบไหว้และบนบานศาลกล่าวต่อพระองค์นี้มีความเชื่อว่า พระนอนใหญ่ มักจะ ดลบันดาลให้ประสบความสำเร็จกัน โดยทั่วหน้า และเมื่อประสบกับความสำเร็จ ก็มักจะมีผู้นำเอา สิ่งของมาแก้บน อันประกอบด้วยขนมเงินทั้งกระเจาด หรือขบวนกลองยาวรำไปรอบองค์พระ บางคนแก้บนเป็นร้อยรอบ ซึ่งปัจจุบันมีคณะกลองยาว แตรวงไว้คอยให้ความสะดวกอยู่บริเวณ ใกล้เคียง นอกจากนี้ ยังมีพระเศียรของพระนอนที่แกะจากไม้ฝีมือการขุดของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ซึ่งไม่ได้นำไปติดบนเศียรของพระนอนใหญ่จริงๆ เพราะมีขนาดเล็กเกินไป จึงนำพระเศียรของสมเด็จพระโตฯ มาประดิษฐานไว้ในอุโบสถให้ผู้คนสักการะ โดยมีระเบียบว่า ผู้ชายสามารถถอดพระเศียรแล้วอธิษฐานเพื่อความเป็นสิริมงคลได้ ส่วนผู้หญิงห้ามถอดพระเศียร ให้นำสิ่งของแก้สักการะแล้วอธิษฐานเท่านั้น วัดอุ้มงคลของวัดนี้ ได้แก่ พระรูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) พระกริ่ง และพระชัยวัฒน์

6.6 วัดพระพุทธบาทสระบุรี

6.6.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

6.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดสระบุรี (2551 : 50) กล่าวถึง ประวัติวัด พระพุทธบาทสระบุรีที่น่าสนใจ กล่าวคือ วัดแห่งนี้มีชื่อเต็มว่า วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร

สิ่งที่น่าสนใจ คือ รอยพระพุทธรูป โดยตามพระราชพงศาวดารกล่าว ว่า มีพระภิกษุไทยคณะหนึ่ง เดินทางไปยังลังกาทวีป เพื่อนมัสการรอยพระพุทธรูป พระสงฆ์ลังกากล่าวว่า ประเทศไทยก็มีรอยพระพุทธรูปอยู่แล้วที่เขาสุวรรณบรรพต จึงได้นำความกราบทูลสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมให้ทรงทราบ และได้สืบหาจนพบรอยพระพุทธรูป เพื่อเป็นที่สักการบูชา เป็นศูนย์รวมแห่งพลังศรัทธาอันยิ่งใหญ่ พระพุทธรูปสระบุรีเป็นพระอารามหลวง ที่พระมหากษัตริย์แทบทุกพระองค์ทรงทำนุบำรุงและเสด็จไปนมัสการตลอดมา ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์ สิ่งที่น่าสนใจนอกเหนือจากรอยพระพุทธรูป คือ ประเพณี "ตักบาตรดอกไม้" เป็นประจำทุกปี ซึ่งในช่วงเวลาของการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ไม่สามารถร่วมงานตักบาตรดอกไม้ได้ แต่ถือว่าเป็นประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและเดินทางมาร่วมประเพณีตักบาตรดอกไม้ครั้งต่อไปหากมีโอกาส

6.7 วัดถ้ำศรีวิไล

6.7.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ห่างจากตัวเมือง ประมาณ 22 กิโลเมตร

6.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ อนุวัดน์ รามศิริ (2551 : สัมภาษณ์) ระบุว่า วัดแห่งนี้ เป็นวัดที่ยากจนที่สุดในบรรดา 9 วัดในเส้นทางไหว้พระ 9 วัด จังหวัดสระบุรี ทั้งนี้ วัดตั้งอยู่ภายในถ้ำ มีพระสงฆ์จำพรรษาเพียง 4 รูป เนื่องจากการเดินทางบิณฑบาตของพระสงฆ์มีความยากลำบาก เพราะต้องเดินทางลงมาจากถ้ำสูง ประกอบกับชุมชนด้านล่างมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงมีผู้นำอาหารมาทำบุญใส่บาตรจำนวนน้อย ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้พระสงฆ์มีความลำบากในการดำรงสมณเพศ โดยก่อนหน้านี้ มีพระสงฆ์ย้ายไปจำพรรษาที่วัดอื่นมาแล้ว ความลำบากดังกล่าว ทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เลือกวัดนี้เป็นวัดเป้าหมายในการนำนักท่องเที่ยวไปกราบสักการะพระพุทธรูปในถ้ำ พร้อมกับร่วมสวดมนต์ไหว้พระโดยมีพระสงฆ์ทั้ง 4 รูปเป็นผู้นำการสวดมนต์ นอกจากนี้ ยังร่วมกันทำสังฆทานและถวายปัจจัยตามกำลังทรัพย์เพื่อทำนุบำรุงวัด สิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งแม้วัดจะยากจน คือ พระสงฆ์ของวัดนี้มีความตั้งใจปฏิบัติธรรมและตั้งใจถ่ายทอดสาระสำคัญของธรรมะให้แก่นักท่องเที่ยว โดยท่านจะสวดมนต์เป็นภาษาไทยที่ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจคำสั่งสอนและรับพรที่พระมอบให้ด้วยความเข้าใจ ทั้งนี้ทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้จัดเตรียมอาหารคาวหวาน เพื่อเลี้ยงเพลพระ รวมทั้งถวายอาหารแห้งแด่พระเพื่อเก็บไว้ใช้ระยะยาวและเป็นการลดความลำบากในการออกบิณฑบาตของพระด้วย ทั้งนี้ มีชาวบ้านสูงอายุมาช่วยล้างจานชาม ทำความสะอาด และจัดเตรียมอาหารถวายพระในเวลาที่ไม่สามารถออกบิณฑบาตได้ สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ภายในวัดสามารถเดินชมพื้นที่ในถ้ำที่สวยงาม โดยเฉพาะหินงอกหินย้อยรูปร่างแปลกตาจำนวนมาก โดยมีมีคฤหะที่เด็กมาช่วยนำทางและให้ความรู้

6.8 วัดสูง (แม่นางตะเคียน)

6.8.1 สถานที่ตั้ง เป็นวัดที่อยู่ในตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

6.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดสระบุรี (2551 : 56) กล่าวถึง ประวัติความเป็นมาอันเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจของอำเภอเสาไห้และของวัดนี้ เริ่มจาก บ้านเสาไห้ แต่เดิมชื่อว่า บ้านไผ่ล้อมน้อย เป็นชุมชนที่มีมานานแล้ว เพราะในอดีตถิ่นนี้เคยเป็นที่ตั้งเมืองสระบุรีมาก่อน สมเด็จพระยาราชราชนุภาพทรงสันนิษฐานว่า เมืองสระบุรีก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2092 ในรัชสมัยของ พระมหาจักรพรรดิ (พ.ศ. 2091-2099) บ้านไผ่ล้อมน้อยนี้ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นบ้านเสาไห้ เหตุก็คือ มีเสาต้นหนึ่งจมอยู่ในลำน้ำป่าสัก เยื้องหน้าที่ว่าอำเภอเสาไห้ ทุกวันนี้เป็นเวลานาน สมัยเมื่อยังไม่มีเขื่อนกั้นน้ำท่าหลวง ฤดูแล้งน้ำในแม่ป่าสักจะแห้งขอดสามารถเดินข้ามได้ จึงพบเสาต้นนี้อยู่ และเล่าลือกันว่าในฤดูน้ำหลาก บางคืนจะมีหญิงปรากฏตัวบนผิวน้ำ ร้องไห้โหยหวน เชื่อกันว่านั่นคือเสียงนางไม้ ขึ้นมาร้องไห้ กิตติศัพท์เรื่องนี้เล่าลือกันมาตลอด ในปัจจุบัน มีแม่นางตะเคียนแห่งวัดสูง (แม่นางตะเคียน) ที่ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวอำเภอเสาไห้ และยังคงได้รับการสักการะจากผู้คนที่เชื่อถือศรัทธาโดยตลอด ทั้งนี้ เทศบาลตำบลเสาไห้ได้จัดระบบประมาณเพื่อส่งเสริมงานประเพณีอาบน้ำแม่นางตะเคียน เนื่องในเทศกาลสงกรานต์วัดสูงเป็นประจำทุกปี เพื่อสืบสานงานประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

6.9 วัดพระพุทธราย

6.9.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลหนองปลาไหล อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

6.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดสระบุรี (2551 : 49) ระบุว่า วัดพระพุทธรายแห่งนี้ มีพระพุทธราย เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ พระพุทธราย คือเงาของพระพุทธรเจ้า มีลักษณะเป็นเงาเดือนกลาง ประทับอยู่ที่หน้าผา คล้ายพระพุทธรูปยืน นอกจากนี้ ยังมีรอยพระพุทธรบาทที่เป็นรอยพระพุทธรบาทเบื้องขวา ประทับรอยอยู่ในเนื้อหินยอดเขาลม (เขาพระพุทธราย) สันนิษฐานว่า มีการค้นพบในสมัยพระเจ้าทรงธรรม กรุงศรีอยุธยา ในครั้งนั้นมีพระสงฆ์จำนวนหนึ่งออกไปถึงลังกาทวีปเพื่อบวชเรียนพระพุทธรบาทที่เขาสุมนคฤ กณะสงฆ์ดังกล่าวถูกพระสงฆ์ลังกาถามว่า “เขาสวรรณบรรพตในประเทศไทยก็มีรอยพระพุทธรบาทอยู่ เหตุใดคนไทย จึงไม่ไปบวชเรียนพระพุทธรบาทที่นั่น แต่ดันดันมาบวชถึงลังกาทวีป” พระภิกษุสงฆ์คณะนั้นกลับมานำความขึ้นบังคมทูลพระเจ้าทรงธรรม พระองค์จึงโปรดให้มีตราสั่งไปยังหัวเมืองเที่ยวตรวจค้นดูตามภูเขาวัดจะมีรอยพระพุทธรบาทอยู่ ณ ที่แห่งใด เมื่อค้นพบจึงโปรดให้สร้างเป็นมหาเจดีย์สถานมีพระมณฑปสวมรอยพระพุทธรบาท และโปรดให้สร้างสังฆาราม แล้วทรงพระราชอุทิศที่ส่วนหนึ่งโดยรอบพระพุทธรบาทและพระพุทธรายถวายเป็นพุทธบูชา ต่อมาถึงรัชสมัยพระเสือ ราว พ.ศ. 2246-2251 ปรากฏว่าทรงปฏิสังขรณ์พระมณฑปโปรดให้เปลี่ยนแปลงเป็นพระมณฑป 5 ยอด รวมอายุของพระมณฑป

นับจากสมัยพระเจ้าเสือได้ประมาณเกือบ 400 ปี สิ่งที่น่าสนใจประการอื่น ได้แก่ ถ้ำอายุ
อายุประมาณพันปี และภาพเขียนโบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์

7. เส้นทางจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย วัดวังมะนาว วัดพวงมาลัย วัดถ้ำเขาย้อย
วัดเขาตะเครา วัดมหาธาตุ วัดเพชรพลี วัดพระพุทธไสยาสน์ (วัดพระนอน) วัดเขาบันไดอิฐ
วัดท่ากระเทียม

7.1 วัดวังมะนาว

7.1.1 สถานที่ตั้ง เป็นวัดที่อยู่ในตำบลวังมะนาว อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
แต่คณะนำเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดแรกของเส้นทางไหว้พระ 9 วัดจังหวัดเพชรบุรี

7.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี ซึ่งดูแล
การท่องเที่ยวครอบคลุม 2 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบุรี และราชบุรี ได้กล่าวถึงวัดวังมะนาว
จังหวัดเพชรบุรี (2551 : 73) ไว้ว่า วัดแห่งนี้ มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ โบสถ์ลักษณะพิเศษ คือ
เป็นโบสถ์ที่ไม่มีหน้าต่าง มีทางออกด้านหน้าด้านเดียว รูปทรงของโบสถ์เป็นแบบ 8 เหลี่ยม
หลังคาโบสถ์เป็นเจดีย์ 9 ยอด นอกจากโบสถ์ลักษณะพิเศษแล้ว ยังมีเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
และภายในวิหาร มีพระพุทธรูปหลวงพ่อดุ และหลวงพ่อบุญ ซึ่งพระพุทธรูปองค์นี้ทำด้วยหยก
ที่มีความงดงามมาก นอกจากพระพุทธรูป ยังมีต้นไม้โบราณที่หาชมได้ยาก คือ ต้นมะนาวโห่
ที่ผลิดอกออกผลตลอดทั้งปี ส่วนวัดอุโมงค์ของวัดนี้ ได้แก่ เจริญพงษ์พระกาฬพิศดา

7.2 วัดพวงมาลัย

7.2.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ด้านตะวันตก ตำบล
แม่กลอง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

7.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี
(2551 : 69) ระบุว่า สิ่งที่น่าสนใจสำหรับวัดพวงมาลัยแห่งนี้ คือ พระพุทธรูปหลวงปู่แก้ว
พระสีวลี พระปางปฐมพยาบาลกัญญาพาธ หรือเรียกอย่างเป็นทางการว่า พระไภษัชยคุรุไวฑูรย์
ประภาตถาคต ทั้งนี้ พระไภษัชยคุรุไวฑูรย์ประภาตถาคต มีสาระสำคัญที่น่าสนใจ คือ
เป็นพระพุทธรูปที่พบเฉพาะในนิคายมหายาน พระนามของท่านหมายถึงพระตถาคตเจ้าผู้เป็นบรมครู
แห่งยารักษาโรค ผู้มีรัศมีสีน้ำเงินดั่งไพฑูรย์ พระนามอื่นๆ ของท่านคือ พระไภษัชยคุรุตถาคต
พระมหาแพทย์ราชาพุทธเจ้า พระมหาไภษัชยราชพุทธเจ้า เป็นที่นิยมนับถือในหมู่ชาวจีนและ
ชาวทิเบต วัดแห่งนี้ ยังมีรูปเคารพตามคติความเชื่ออื่น คือ รูปเคารพเจ้าแม่กวนอิม รวมทั้ง
“ลูกกรอก” ชื่อกุมาริ ที่มีคนมาราบไหว้ เพื่อขอโชคลาภและความเป็นสิริมงคล วัดอุโมงค์ของวัดนี้
ได้แก่ เจริญหลวงปู่แก้ว สาริกา และเจริญครูบาฤกษ์

7.3 วัดถ้ำเขาย้อย

7.3.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของเขาย้อย ซึ่งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 4 ก่อนถึงตัวเมืองเพชรบุรีประมาณ 22 กิโลเมตร

7.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี (2551 : 75) ระบุว่า วัดแห่งนี้ ต่างจากวัดอื่น คือ เป็นวัดที่ตั้งอยู่บนเขา การเดินทางเข้าสักการบูชาพระ หรือทำพิธีใดๆ ต้องเดินขึ้นเขา อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความลำบากในการเดินทางอยู่บ้าง แต่วัดแห่งนี้ ก็มีสิ่งที่น่าสนใจไม่น้อย ได้แก่ พระนอนที่ประดิษฐานภายในถ้ำ รอยพระพุทธรูป นอกจากนี้ ยังมีรูปเคารพตามคติความเชื่ออื่น ได้แก่ รูปเคารพเจ้าแม่กวนอิม และพญางูใหญ่ รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ที่เรียกว่า ถ้ำท้าวอุทอง ซึ่งก่อนเดินทางไปวัดที่ 4 ทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มักจะนำไปชมโรงงานผลิตน้ำปึกที่ใช้เตาเคี้ยวน้ำตาลแบบโบราณ โดยการแวะชมสถานที่แห่งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตน้ำตาลที่ยังคงรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยเอาไว้

7.4 วัดเขาตะเครา

7.4.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ตำบลบางครก จังหวัดเพชรบุรี

7.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี (2551 : 79) กล่าวว่า วัดเขาตะเครา มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ พระพุทธรูปที่เรียกรวมกันว่า พระสามพี่น้อง ประกอบด้วยพระชื่อดัง 3 องค์ คือ พระพุทธรูปหลวงพ่อโสธร พระพุทธรูปหลวงพ่อวัดบ้านแหลม และพระพุทธรูปหลวงพ่อวัดเขาตะเครา นอกจากนี้ ยังมีพระพุทธรูปนามว่าหลวงพ่อทอง ซึ่งมีตำนานเล่าว่า หลวงพ่อรูปนี้ ไม่ประสงค์จะให้ผู้คนมาปิดทองคำเปลวลงบนองค์ท่าน จึงสลัดทองคำเปลวทั้งหมดให้หลุดออกจากองค์ เมื่อทองคำเปลวหลุดออกทางวัดจึงนำไปเป็นส่วนผสมในการจัดทำวัตถุมงคลเพื่อสร้างรายได้ของวัดต่อไป

7.5 วัดมหาธาตุ

7.5.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลคลองกระแชง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

7.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี (2551 : 68) ระบุว่า วัดมหาธาตุแห่งนี้ เดิมชื่อวัดหน้าพระธาตุ มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ พระพุทธรูปที่เป็นพระประธานในโบสถ์ เป็นพระที่ทรงเครื่องแบบเดียวกับพระพุทธรูปที่วัดพระเมรุในจังหวัดอยุธยา นอกจากนี้ ยังมีพระปรางค์ 5 ยอดที่สวยงาม และมีพระพุทธรูปไสยาสน์ รวมทั้งพระพุทธรูปนามว่า หลวงพ่อศักดิ์สิทธิ์ ที่สวยงามอีกด้วย

7.6 วัดเพชรพลี

7.6.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ ถนนเพชรพลี ตำบลท่าราบ อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

7.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี (2551 : 81) กล่าวถึงวัดเพชรพลีแห่งนี้ ว่า มีสิ่งสำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับสมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี หรือหลวงพ่โต เนื่องจากวัดแห่งนี้ เป็นสถานที่ที่สมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสีมาจำพรรษาอยู่ ระยะเวลาหนึ่ง และเป็นสถานที่ที่เก็บรักษาเรือที่สมเด็จพระพุฒาจารย์โตฯ ใ้พายในแม่น้ำเพื่อออกบิณฑบาตเป็นประจำ นอกจากนี้ ยังมีเสาชิงช้าจำลอง และต้นไม้ประวัติศาสตร์ คือ ต้นจันทน์ที่สมเด็จพระพุฒาจารย์โตฯ ลงมือปลูกด้วยตนเอง และเป็นที่เก็บพระธาตุของอรหันต์สาวกของพระพุทธเจ้า โดยพระธาตุดังกล่าว ถูกเก็บรักษาไว้ในเจดีย์แก้วที่เชื่อมติดกับลิฟท์ยก เมื่อมีนักท่องเที่ยวกลุ่มสำคัญมาเยี่ยมชม เชื้อนเจ้าอาวาสของวัดจึงจะอนุญาตให้เข้าชม โดยการกดลิฟท์เก็บพระธาตุลงมาให้ชมพร้อมบรรยายความเป็นมา ทั้งนี้ การชมพระธาตุดังกล่าว มีเวลาจำกัด เมื่อสมควรแก่เวลา พระผู้ช่วยจะกดลิฟท์กลับขึ้นไปไว้ในห้องชั้นบนที่เป็นเขตหวงห้าม ที่ต้องประดิษฐานพระธาตุและต้องมีวิธีการเก็บรักษาพระธาตุในลักษณะนี้ เพราะต้องการป้องกันการลักขโมยจากโจรผู้ร้าย โดยก่อนหน้านี้ ทางวัดได้สูญเสียทรัพย์สินบางส่วนจากการลักขโมยไปแล้ว ด้วยเหตุนี้ ทางวัดจึงต้องมีมาตรการป้องกันดังกล่าว อย่างไรก็ตาม คณะนักท่องเที่ยวโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ได้รับความกรุณาเป็นพิเศษ ในการเข้าชมพระธาตุดังกล่าว แต่ต้องมีการประสานงานล่วงหน้าเสียก่อน กรณีเช่นนี้ ถือเป็นจุดขายและข้อได้เปรียบของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. เมื่อเปรียบเทียบกับ การท่องเที่ยวที่จัดโดยองค์กรอื่น

7.7 วัดพระพุทธไสยาสน์ (วัดพระนอน)

7.7.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่เชิงเขาวังด้านทิศใต้ ถนนคีรีรัฐยา ไม่ไกลจากศาลหลักเมือง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

7.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี (2551 : 84) กล่าวว่าวัดพระพุทธไสยาสน์ หรือวัดพระนอนแห่งนี้ เป็นวัดเก่าแก่อีกวัดหนึ่งของ จังหวัดเพชรบุรี สิ่งที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้ คือ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธไสยาสน์ ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในสี่ของพระพุทธไสยาสน์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีความยาวถึง 43 เมตร ก่ออิฐถือปูน ลงรักปิดทอง เป็นพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามยิ่ง พระพุทธไสยาสน์องค์นี้ เชื่อกันว่าสร้างด้วยฝีมือสกุลช่างในสมัยอยุธยา หมอนหนุนของพระพุทธไสยาสน์องค์นี้มีลักษณะเป็นทรงกลม เติมพระพุทธไสยาสน์ประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้สร้างหลังคาคลุมไว้ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการซ่อมหลังคาใหม่ และสร้างผนังล้อมรอบองค์เป็นวิหารพระพุทธไสยาสน์

7.8 วัดเขابันไดอิฐ

7.8.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

7.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี (2551 : 80)

กล่าวว่า แต่เดิม วัดเขابันไดอิฐ เป็นสำนักสงฆ์เก่าแก่ตั้งแต่สมัยสุโขทัย ต่อมาในฐานะเป็นวัดในสมัยกรุงศรีอยุธยา ทั้งนี้ บนเขابันไดอิฐ มีถ้ำอยู่มากมาย นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานระบุว่า ในแผ่นดินพระบรมราชาที่ 2 พระเชษฐาธิราช พ.ศ. 2171 พระศรีศิลป์ ซึ่งเป็นเชื้อสายพระเจ้าทรงธรรม ได้ถูกจับกุมและถูกเนรเทศจากอยุธยาคุมขังอยู่ในถ้ำแห่งนี้ เพราะคิดคดช่องสุ่มผู้คนแย่งชิงราชสมบัติ สิ่งที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้ คือ หน้าบันอุโบสถ ที่มีความงามด้วยศิลปะปูนปั้นชั้นครู ซึ่งเป็นช่างสกุลเพชรบุรี โดยเน้นลวดลายกนกเปลวพลีวล้อมรูปครุฑ นอกจากนี้ ในบริเวณใกล้เคียงกับวัด ยังมีถ้ำที่ชื่อว่า ถ้ำประทุน ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไว้บริเวณผนังถ้ำทั้ง 2 ด้าน ส่วนลึกเข้าไป จะเป็นถ้ำพระเจ้าเสือ โดยมีตำนานเล่าว่า พระเจ้าเสือได้เคยเสด็จมาหาพระอาจารย์แสง และได้ถวายพระพุทธรูปยืน ปางห้ามสมุทร ให้ประดิษฐานในถ้ำแห่งนี้ด้วย ถัดไป เป็นถ้ำพระพุทธรูปไสยาสน์ที่มีพระนอนองค์ใหญ่ประดิษฐานอยู่ จะเห็นได้ว่า การไปเที่ยวชมวัดเขابันไดอิฐ เปรียบได้กับการเที่ยวชมความสวยงามตามธรรมชาติที่เป็นถ้ำพร้อมกับการสักการะพระพุทธรูปอันศักดิ์สิทธิ์ปางต่างๆ ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ

7.9 วัดท่ากระเทียม

7.9.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

7.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี (2551 : 85)

กล่าวว่า สิ่งที่น่าสนใจของวัดท่ากระเทียม คือ รูปเหมือนหลวงพ่อเหรียญ พระผู้ใหญ่ที่เป็นที่นับถือของคนในจังหวัดเพชรบุรี นอกจากนี้ ยังมีอนุสรณ์สถาน มิตร ชัยบัญชา ที่ออกแบบและปั้นโดยคาราชื่อ ยอดชาย เมฆสุวรรณ ส่วนวัดอุโมงค์ของวัดท่ากระเทียมนั้น ทางวัดได้จัดสร้างเหรียญหลวงพ่อเหรียญ วัดท่ากระเทียม รุ่นอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ปี 25 เพื่อหารายได้ทำนุบำรุงวัด

8. เส้นทางจังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วย วัดเสถียรวัฒนดิษฐ์ วัดประโชติการาม

วัดศาลาโคดม วัดสะเดา วัดพระปรารักษ์มณี วัดอัมพวัน วัดพระนอนจักรสีห์ วัดพิศกุลทอง วัดโบสถ์

8.1 วัดเสถียรวัฒนดิษฐ์

8.1.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ตำบลม่วงหมู อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

8.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี (2551 : 15) กล่าวถึงวัดเสถียร

วัฒนดิษฐ์ ว่ามีสิ่งที่น่าสนใจคือ พระพุทธรูปนามว่า หลวงพ่อทองคำ ที่มีความเชื่อว่า หลวงพ่อองค์นี้สามารถลดบันดาลให้ผู้มากราบไหว้ให้ประสบความสำเร็จทางการเรียนและการงาน นอกจากนี้ ยังมีรูปเคารพตามคติความเชื่ออื่น ได้แก่ รูปเคารพเจ้าแม่ตะเคียน โดยมีทั้งรูปปั้นหญิงสาวแต่งกาย

ด้วยชุดไทยและต้นตะเคียนที่มีขนาดใหญ่มากและมีความยาวกว่าความยาวของรถโดยสารประจำทาง ส่วนวัดอุโมงค์ที่มีชื่อเสียงนั้น ได้แก่ พระปิตดาขนาดเล็ก

8.2 วัดประโชติการาม

8.2.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่ตำบลบางกระบือ อยู่ห่างจากตัวเมืองสิงห์บุรี ประมาณ 5 กิโลเมตร เส้นทางหลวงหมายเลข 311 เส้นสิงห์บุรี-ชัยนาท

8.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ อนุวัฒน์ รามศิริ (2551 : สัมภาษณ์) ระบุว่า วัดประโชติการามเป็นวัดที่ยากจนที่สุดในบรรดา 9 วัดตามเส้นทางไหว้พระ 9 วัดจังหวัดสิงห์บุรี แต่ทั้งนี้ สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี (2551 : 12) กล่าวว่า วัดแห่งนี้ มีศาสนสถานที่ไม่มีการประดับประดา โดดเด่นแต่อย่างใด และมีพระพุทธรูปประดิษฐานในโบสถ์เช่นเดียวกับวัดทั่วไป วัดแห่งนี้ มีพระสงฆ์จำพรรษาจำนวนน้อย และยังต้องการการบริจาทรูปเพื่อนำไปปฏิสังขรณ์พระพุทธรูป และศาสนสถานจนถึงปัจจุบัน แต่สิ่งที่น่าสนใจแม้วัดประโชติการามจะเป็นวัดที่ยากจน คือ วัดแห่งนี้ มีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ 2 องค์ ที่สร้างคู่กัน คือ หลวงพ่อเสริม และหลวงพ่อดุส พระ 2 องค์นี้ สร้างคู่กัน และประดิษฐานด้านหลังประกบกันในซุ้มซีเมนต์ที่ทั้งเล็กทั้งแคบ ที่แม้จะดูภายนอกไม่สง่างาม ทั้งๆ ที่พระทั้ง 2 องค์ มีขนาดสูงใหญ่ แต่เมื่อเข้าไปใกล้และสักการบูชาพระพุทธรูปทั้ง 2 องค์ จะรู้สึกถึงความสุขสงบและสัมผัสถึงพระเนตรที่มีความเมตตาได้ ส่วนวัดอุโมงค์นั้น ได้แก่ เจริญพระผงสีด้า และพระกริ่ง นอกจากนี้ มีการค้าขายสินค้าของชาวบ้านในบริเวณวัดเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว สินค้าหลัก คือ น้ำพุทราฝีมือชาวบ้าน

8.3 วัดศาลาโคดม

8.3.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 บ้านทับยา ตำบลทับยา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

8.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี (2551 : 19) ระบุว่า วัดศาลาโคดม เป็นวัดที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาเสด็จมาบ่อยครั้ง จึงมีการปรับปรุงภูมิทัศน์อย่างต่อเนื่อง ทำให้วัดแห่งนี้ มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดเป็นระเบียบและน่ามองในสายตานักท่องเที่ยว พระพุทธรูปสำคัญ คือ หลวงพ่อเศียร ที่มีแต่เศียรพระประดิษฐานบนแท่น ซึ่งมีความเชื่อว่า หลวงพ่อเศียร สามารถช่วยเหลือให้มีโชคลาภด้านอสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมการลอดโบสถ์ ตามความเชื่อที่ว่า การลอดโบสถ์จะทำให้เกิดสิริมงคลแก่ผู้ประกอบการนี้

8.4 วัดสะเดา

8.4.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

8.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี (2551 : 15) กล่าวว่า วัดสะเดา มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ โบสถ์เป็นไม้สักทั้งหลังแห่งเดียวในจังหวัดสิงห์บุรี นอกจากนี้ ยังมีความแปลก

ใหม่ที่น่าสนใจต่างจากวัดอื่น คือ มีพระสงฆ์สวดให้พรในลักษณะการร้องแห่ ซึ่งท่านจะแห่ในระหว่างที่นักท่องเที่ยวกำลังรับประทานอาหารกลางวันตามที่วัดจัดเลี้ยงในโรงทาน ส่วนวัตถุมงคลนั้น ที่สะดุดตา คือ พระกริ่ง

8.5 วัดพระพรางค์มุนี

8.5.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลเชิงกลัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

8.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี (2551 : 20) กล่าวว่า วัดพระพรางค์มุนีแห่งนี้ มีศาสนสถานและมีพระพุทธรูปประดิษฐานในโบสถ์เช่นเดียวกับวัดทั่วไป ส่วนสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว คือ นารีผลที่จัดแสดงไว้ในตู้กระจก ซึ่งมีลักษณะคล้ายหญิงสาวที่ย่อส่วนขนาดเล็ก นอกจากนี้ ยังมีบ่อน้ำโบราณที่เรียกว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เดินชมโดยรอบบ่อในบรรยากาศของโบราณสถาน ส่วนวัตถุมงคล ได้แก่ พระผงสีขาว

8.6 วัดอัมพวัน

8.6.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่หมู่ 4 ตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

8.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี ซึ่งดูแลการท่องเที่ยวครอบคลุม 3 จังหวัด อันประกอบด้วย จังหวัดลพบุรี สระบุรี และสิงห์บุรี นั้นได้กล่าวถึงวัดอัมพวัน (2550 : 39) ไว้ว่า วัดแห่งนี้ มีชื่อเสียงอย่างมาก โดยเฉพาะชื่อเสียงการปฏิบัติธรรมและการช่วยเหลือสังคมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ หรือหลวงพ่ोजรัญ ผู้คนจากจังหวัดต่าง ๆ ได้ลั่งไหลไปกราบสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และกราบหลวงพ่ोजรัญอย่างแน่นขนัดเกือบทุกวัน โดยเฉพาะวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ทั้งนี้ การเข้ากราบสักการะหลวงพ่ोजรัญทางวัดจะกำหนดไว้เป็นช่วงเวลา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วง คือประมาณเวลา 10.00 น. และ เวลา 14.00 น. ของแต่ละวัน สำหรับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. นั้น คณะนำเที่ยวจะมีการประสานงานกับทางวัดเพื่อตรวจสอบว่า หลวงพ่ोजรัญท่านคิดกิจกรรมดีที่อื่นหรือไม่ หรือบางครั้ง เจ้าหน้าที่ของวัดจะโทรศัพท์มายังคณะนำเที่ยวเพื่อแจ้งว่า หลวงพ่ोजรัญกำลังรออยู่ให้เร่งเดินทางมายังวัด การทำงานประสานกันเช่นนี้ เกิดจากความตั้งใจของทั้งคณะนำเที่ยวขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และทางวัด ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้กราบสักการะหลวงพ่ोजรัญท่ามกลางฝูงชนจำนวนมาก สิ่งนี้ถือว่าเป็นจุดขายและข้อได้เปรียบของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เมื่อเปรียบเทียบกับการท่องเที่ยวที่จัดโดยองค์กรอื่น หรือการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเอง ซึ่งในบางครั้งอาจพลาดโอกาสในการกราบสักการะหลวงพ่ोजรัญเนื่องจากไปถึงวัดในเวลาทีหลวงพ่อไม่อยู่หรือไม่ใช่เวลาที่วัดกำหนด ความเลื่อมใสศรัทธาของคนจำนวนมากนี้ ทำให้วัดมีการจัดสร้างวัตถุมงคล

หลากหลายรูปแบบและเป็นแหล่งที่มาของรายได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวัดอุ้มผางที่เกี่ยวข้องกับหลวงพ่ोजรัญ จะเห็นได้ว่า สถานะของวัดอุ้มผางนี้ ต่างจากวัดประโชติการามที่กล่าวถึงแล้วก่อนหน้านี้

8.7 วัดพระนอนจักรสีห์

8.7.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในหมู่ 2 ตำบลจักรสีห์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

8.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี (2550 : 41) ระบุว่าวัดพระนอนจักรสีห์ เป็นวัดเก่าแก่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2247 สันนิษฐานว่าวัดนี้สร้างสมัยก่อนกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี สิ่งที่น่าสนใจ คือ ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ มีพุทธลักษณะแบบสุโขทัยที่มีความงดงามมาก มีความยาว 47 เมตร 42 เซนติเมตร (1 เส้น 3 วา 2 ศอก 1 คืบ 7 นิ้ว) ลักษณะพระพักตร์ หันไปทางทิศเหนือ นอกจากนี้ยังมีพระกาฬ เป็นพระพุทธรูปศิลาปางรักปิดทอง และพระแก้วปางสมาธิเพชรอันศักดิ์สิทธิ์และมีพระพุทธรูปลักษณะงดงาม ทั้งพระกาฬและพระแก้วสร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 ใช้เป็นพระประธานในการถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของข้าราชการ ทั้งนี้ ด้านหน้าวิหารมีต้นสาละลังกาขนาดใหญ่หลายต้นซึ่งเป็นต้นไม้สำคัญในพระพุทธศาสนาที่ผลิดอกบานสะพรั่งตลอดปีและสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน

8.8 วัดพิศุททอง

8.8.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในหมู่ 3 ตำบลพิศุททอง อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี

8.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี (2550 : 44) ระบุว่าวัดพิศุททองแห่งนี้ เรียกกันทั่วไปว่า"วัดหลวงพ่อแพ" สิ่งที่น่าสนใจ คือ มีพระพุทธรูปนั่งปางประทานพรใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือ พระพุทธสุวรรณมงคลมหามุนี หรือหลวงพ่อใหญ่ ขนาดหน้าตัก 11 วา 2 ศอก 7 นิ้ว สูง 21 วา 1 คืบ 3 นิ้ว พระวิหารมีวิหารคด เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางประจำวันต่าง ๆ มีสวนธรรมชาติร่มรื่น พิพิธภัณฑสถานหลวงพ่อแพ (พระเทพสิงหนุราจารย์) ที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติและเครื่องอัฐบริขารของหลวงพ่อบริเวณหน้าวัดมีแม่น้ำน้อยไหลผ่าน เป็นที่อาศัยของฝูงปลาจำนวนมาก ส่วนวัดอุ้มผางที่ขึ้นชื่อ คือ เจริญและขันต์หลวงพ่อแพ

8.9 วัดโบสถ์

8.9.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในหมู่ 6 ตำบลดอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี

8.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี (2550 : 47) ระบุว่าวัดโบสถ์แห่งนี้มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ ประวัติศาสตร์ของวัด กล่าวคือ วัดโบสถ์เป็นวัดเก่าแก่มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมากลายเป็นวัดร้าง จนถึง พ.ศ. 2416 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงมีพระภิกษุ 3 รูป คือ พระอาจารย์คง พระอาจารย์แผน และพระอาจารย์ต่าย แห่งวัดประยูรวงศาวาส ได้มาถากถางปลูกเป็นกระท่อม

พักอยู่ที่วัดโบสถ์นี้ วัดโบสถ์เดิมเป็นวัดมหานิกาย ภายหลังเปลี่ยนเป็นวัดธรรมยุต เพราะมีพระสงฆ์ วัดโบสถ์ที่ศึกษาพระธรรมวินัยกับสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมหมื่นวชิรญาณวโรรสที่วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร ไปเปลี่ยนแปลงเป็นวัดธรรมยุต ทั้งนี้เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2519 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ได้เสด็จมาทรงตัดลูกนิมิต พระอุโบสถ และได้พระราชทานพระราชทรัพย์จำนวน 30,000 บาท เพื่อบำรุงวัดนี้ วัดอุ้มงคลของวัดโบสถ์ที่มีชื่อเสียง คือ พระกริ่งชุดแรกที่ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

9. เส้นทางจังหวัดสมุทรสงคราม-แม่กลอง ประกอบด้วย วัดจันทร์เจริญสุข วัดอัมพวาเจดียงาราม วัดศรัทธาธรรม วัดบางกุ้ง วัดเพชรสมุทรวรวิหาร วัดจุฬามณี วัดกุมารินทร์กุฎีทอง วัดบางแคใหญ่ วัดบางแคน้อย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสมุทรสงคราม ซึ่งดูแลการท่องเที่ยวครอบคลุม 3 จังหวัด คือ จังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร และนครปฐม ได้กล่าวถึงวัดสำคัญของจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งรวมทั้ง 9 วัด ในโครงการไหว้พระ 9 วัดเส้นทางจังหวัดสมุทรสงคราม-แม่กลอง ที่จัดโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยสำนักงานสมุทรสงครามได้กล่าวถึง สิ่งที่น่าสนใจของวัดเหล่านั้น (2551 : 90-113) ดังต่อไปนี้

9.1 วัดจันทร์เจริญสุข

9.1.1 สถานที่ตั้ง เป็นวัดที่ตั้งอยู่ในตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

9.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดจันทร์เจริญสุข เป็นวัดเล็กๆ ที่วัดนี้มีพิธีการลอดใต้พระอุโบสถ 3 รอบ ด้วยความเชื่อที่ว่าทำให้มนต์คำคุณไสยที่คิดตัวเราหายไป สิ่งที่สร้างชื่อเสียงในวัดแห่งนี้ คือ พระครูสมุทรมงคล (หลวงพ่อบุญ) เป็นที่เคารพนับถือของคณะศิษย์ เมื่อท่านมรณภาพแล้วสังขารไม่น่าเปื่อย ขณะนี้ถูกบรรจุในโลงแก้ว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสักการบูชา นอกจากนี้ ด้านหลังของโบสถ์มีต้นประดู่ใหญ่และมีศาลเจ้าแม่ประดู่ ที่มีความเชื่อว่า หากบูชากราบไหว้ขอพร และบูชาใบหรือดอกประดู่ จะทำมาค้าขายดีมาก และสุขภาพสตรีเก็บใส่กระเป๋าสตางค์เงินจะไม่ขาดกระเป๋า

9.2 วัดอัมพวาเจดียงาราม

9.2.1 สถานที่ตั้ง เป็นวัดที่ตั้งอยู่ในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

9.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดอัมพวาเจดียงารามมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ วัดแห่งนี้ เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ตั้งอยู่ปากคลองอัมพวาด้านเหนือ เดิมเรียกกันว่า “วัดอัมพวา” ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานนามใหม่ว่า “วัดอัมพวันเจดียงาราม” มีความหมายว่า “วัดที่มีเจดีย์และมีสวนมะม่วงเป็นที่รื่นรมย์และเกษมสำราญน่าเคารพบูชา” วัดนี้

เป็นวัดต้นวงศ์ราชินิกุล โดยสมเด็จพระรูปศิริโสภาคย์มหานาคนารี (สั้น) พระชนนีในสมเด็จพระอัมรินทรามาตย์ (นาค) ทรงบริจาคที่ดินและสมเด็จพระอัมรินทรามาตย์ได้ทรงรวบรวมพระพี่พระน้องร่วมกันสร้างวัดขึ้นมา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการบูรณะใหญ่และทรงสร้างพระปรารักษ์ เป็นที่บรรจุพระบรมสรีรังคารและพระบรมอัฐิบางส่วน ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระบรมราชชนก นอกจากนี้ยังทรงสร้างพระวิหาร และพระที่นั่งทรงธรรมขึ้นอีกด้วย นอกจากประวัติศาสตร์แล้ว ในพระอุโบสถของวัดแห่งนี้ มีผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงามมากเช่นกัน

9.3 วัดศรีท้าวธรรม

9.3.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลบางจะเกร็ง ถนนชนบุรี-ปากท่อ (พระราม 2) ประมาณกิโลเมตรที่ 64 เส้นทางเดียวกับไปดอนหอยหลอด เข้าไปประมาณ 1 กิโลเมตร วัดนี้จะอยู่ทางขวามือก่อนถึงดอนหอยหลอด

9.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดศรีท้าวธรรม หรือวัดมอญ เป็นวัดที่มีพระอุโบสถ เป็นจุดเด่นสร้างโดยพระครูสมุทรวิสุทธิวงศ์ (อดีตเจ้าอาวาส) เมื่อ พ.ศ. 2535 พระอุโบสถทำด้วยไม้สักทองผนังฝังมุกทั้งด้านในและด้านนอก ลวดลายมีความละเอียดงดงามมาก แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติและรามเกียรติ์ ภายในประดิษฐานหลวงพ่อบ้านแหลม หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด หลวงพ่อพุทธโสธร เป็นที่สักการะของชาวสมุทรสงครามและจังหวัดใกล้เคียง ในบริเวณวัดมีขนมกาะละแมรามัญจำหน่าย โดยกลุ่มแม่บ้านรามัญพัฒนา เป็นขนมที่ขึ้นชื่อของวัด มีรสชาติเหนียว หวาน มัน ห่อด้วยกาบหมาก โดยนักท่องเที่ยวสามารถชมการสาธิตกาะละแมในกะทะใบใหญ่ได้ในบริเวณวัด

9.4 วัดบางกุ้ง

9.4.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่บนถนนราชบุรี-วัดโบสถ์ หมู่ที่ 4 ตำบลบางกุ้ง อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

9.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดบางกุ้ง (ค่ายบางกุ้ง) เป็นวัดเก่าแก่ สมัยกรุงศรีอยุธยา อยู่คนละฝั่งกับค่ายบางกุ้งโดยมีถนนผ่านกลาง สิ่งที่น่าสนใจในวัดนี้ได้แก่ คัมภีร์โบราณ ส่วนมากจะเป็นตำรายาโบราณ และบริเวณหน้าวัดด้านที่ติดกับแม่น้ำแม่กลอง จะมีปลาน้ำจืดต่าง ๆ อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จนได้ชื่อว่า “วังมัจฉา” บริเวณใกล้เคียงกับวัดบางกุ้ง จะมีโบสถ์ปรกโพธิ์ (ค่ายบางกุ้ง) ซึ่งแต่เดิมเป็นค่ายทหารเรือไทยที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ยกกองทัพเรือมาตั้งค่ายที่เรียกว่า “ค่ายบางกุ้ง” โดยสร้างกำแพงล้อมวัดบางกุ้งให้อยู่กลางค่าย เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นที่พักพิงของทหาร ภายหลังเสียกรุงครั้งที่ 2 ค่ายบางกุ้งก็ร้างไปจนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ชาวจีนจากกระยอง ชลบุรี ราชบุรี

และกาญจนบุรีรวบรวมผู้คนมาตั้งกองทหารรักษาค่าย จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ค่ายเงินบางกุ้ง” ในปี พ.ศ. 2311 พระเจ้ากรุงอังวะทรงยกทัพผ่านกาญจนบุรีมาล้อมค่ายเงินบางกุ้ง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระมหามนตรี (บุญมา) เป็นแม่ทัพยกไปช่วยเหลือทหารเงินขับไล่กองทัพพม่าทำให้ข้าศึกแตกพ่าย หลังจากนั้นค่ายบางกุ้งแห่งนี้ก็ถูกปล่อยให้รกร้างเกือบ 200 ปี จนมาถึง พ.ศ. 2510 กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ตั้งเป็นค่ายลูกเสือขึ้น ซึ่งปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว แต่ได้สร้างศาลพระเจ้าตากสินไว้เป็นอนุสรณ์ นอกจากนี้ ยังมี หลวงพ่อนิลมณี เป็นพระพุทธรูปที่ประดิษฐานภายในโบสถ์ปรกโพธิ์ ซึ่ง ชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อโบสถ์น้อย ทั้งนี้ ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนัง สมัยปลายกรุงศรีอยุธยาเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ

9.5 วัดเพชรสมุทรวรวิหาร

9.5.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ตำบลแม่กลอง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ติดกับตลาดแม่กลอง

9.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร หรือวัดบ้านแหลม เป็นวัดที่ใหญ่ที่สุดในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม มีชื่อเสียงเลื่องลือกันในกลุ่มพุทธศาสนิกชนทั่ว ๆ ไป เพราะเป็นวัดที่มีพระพุทธรูปสำคัญประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถ เรียกกันว่า “หลวงพ่อบ้านแหลม” สำหรับความเป็นมาของหลวงพ่อบ้านแหลมนั้น จะสร้างขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่ตามพงศาวดารว่าเมื่อปี พ.ศ. 2307 พม่ายกทัพเข้ามาตีเมืองเพชรบุรี แต่ทางกรุงศรีอยุธยาได้ส่งกองทัพมาช่วยทัน พม่าจึงยกกองทัพกลับ ชาวบ้านแหลมในเขตเมืองเพชรบุรี ต่างก็พากันอพยพหนีพม่าไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลแม่กลอง เหนือวัดศรีจำปาขึ้นไปและเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านแหลม” ตามชื่อบ้านเดิมของตนในเมืองเพชรบุรี และได้บูรณะวัดศรีจำปาขึ้นใหม่เรียกกันว่า “วัดบ้านแหลม” ชาวบ้านแหลมเหล่านี้ส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำประมง วันหนึ่งไปตีอวนในอ่าวแม่กลองและได้พระพุทธรูปติดอวนมา 2 องค์ เป็นพระพุทธรูปนั่งองค์หนึ่ง ส่วนอีกองค์หนึ่งเป็นพระพุทธรูปยืน พระพุทธรูปนั่งนั้นชาวบ้านแหลมได้ส่งไปให้ญาติของตนนำไปประดิษฐานไว้ที่วัดเขาตะเครา จังหวัดเพชรบุรี และเรียกกันว่า หลวงพ่อตะเครา สำหรับพระพุทธรูปยืนอุ้มบาตร สูงประมาณ 167 เซนติเมตร แต่บาตรนั้นได้สูญหายไปในการเล่นน้ำ ได้เอามาประดิษฐานไว้ที่วัดบ้านแหลม เรียกกันว่า “หลวงพ่อบ้านแหลม” แต่ขึ้นมา หลวงพ่อบ้านแหลมเป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ปางอุ้มบาตร ขนาดสูงนับตั้งแต่ปลายนิ้วพระบาทถึงยอดพระเกตุมาลา 167 เซนติเมตร เป็นพระพุทธรูปสมัยกรุงศรีอยุธยาลักษณะเด่นเป็นพิเศษ คือ พระพักตร์งามเหมือนพระพักตร์เทพบุตร ซึ่งมีคนกล่าวว่าหลวงพ่อบ้านแหลมเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ เพราะมีพระพักตร์เป็นเทวดา ปัจจุบัน วัดเพชรสมุทรวรวิหาร หรือวัดบ้านแหลมแห่งนี้ มีนักท่องเที่ยวเข้าชมจำนวนมาก ที่น่าสนใจคือ ด้านข้างของวัดมี “ตลาดร่มหุบ” ที่มักถูกนำออกอากาศทางรายการทีวี ตลาดร่มหุบดังกล่าวนี้ เป็นตลาดที่ตั้งแผงขายของชิดกับรางรถไฟ ของที่ขายเป็นของที่มิขายตามตลาดทั่วไป

แต่ที่น่าสนใจ คือ ตลาดดังกล่าวแสดงถึงภูมิปัญญาของช่างทำแผงขายของ เนื่องจากแผงขายของ มีกลไกที่สามารถเก็บพับได้อย่างรวดเร็วเมื่อมีรถไฟผ่านมา และเมื่อรถไฟผ่านไปแล้ว พ่อค้าแม่ค้า ก็จะกางแผงขายของออกมาติดตั้งยังที่เดิมด้วยความรวดเร็ว

9.6 วัดจุฬามณี

9.6.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข 325 (สมุทรสงคราม-บางแพ) กิโลเมตร 34–35 ตำบลบางช้าง จังหวัดสมุทรสงคราม

9.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดจุฬามณีมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ เป็นวัดโบราณ ริมฝั่งคลองอัมพวา ต่อเนื่องกับคลองผีหลอก สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายรัชกาล พระเจ้าปราสาททอง สันนิษฐานว่า ท้าวแก้วพลี (น้อย) นายตลาดบางช้าง ต้นวงศ์ราชินิกุลบางช้าง เป็นผู้สร้างขึ้นบริเวณหลังวัด เดิมเป็นนิเวศสถานของคุณนาค และคุณบุญรอด (สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี และสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2) นอกจากนี้จะมีพระพุทธรูปในโบสถ์แล้ว วัดแห่งนี้ ยังมีสิ่งที่น่าสนใจคือ สังขารที่ไม่เนาเปื่อยของหลวงพ่อดีต่านเจ้าอวาสที่บรรจุโลงแก้วเช่นเดียวกับวัดจันทร์เจริญสุข

9.7 วัดกุฎุมรินทร์กุฎีทอง

9.7.1 สถานที่ตั้ง วัดกุฎุมรินทร์กุฎีทอง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง ตรงปากคลอง ประชาชื่นฝั่งตะวันตก ตำบลสวนหลวง จังหวัดสมุทรสงคราม

9.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดจุฬามณีมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจเช่นกัน โดยวัดแห่งนี้ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2431 ในสมัยรัชกาลที่ 5 นางพุ่มหรือนางสาวพุ่ม พงษ์พิทักษ์ เป็นผู้สร้างจึงเรียกว่าวัดกุฎุมรินทร์ นอกจากนางสาวพุ่ม พงษ์พิทักษ์ แล้วก็มี นายแจ้ง นางชม พงษ์พิทักษ์ เป็นผู้ร่วมบริจาคทรัพย์สร้างด้วย นางสาวพุ่ม เป็นบุตรตรี นายเหล็ง พงษ์พิทักษ์ เกี่ยวเนื่องเป็นวงศ์ญาติกับตระกูล อัสเวศน์และนาคสวัสดิ์ นางกู่ พงษ์พิทักษ์ ภรรยา นายเหล็ง มารดานางสาวพุ่ม เป็นคนนครปฐมเป็นเจ้าของโรงหีบอ้อย ประวัติวัดกุฎุมรินทร์ก็เกี่ยวเนื่องอยู่ในสามตระกูลนี้ สิ่งที่น่าสนใจอื่นๆ ของวัดนี้ คือ พิพิธภัณฑวัตถุและอุทยานการศึกษา เป็นสถานที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุล้ำค่าสมควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์ ไว้ เช่น พระพุทธรูป หนังสือไทย โถลายคราม และเครื่องทองเหลือง พระพุทธรูปเก่าแก่อายุกว่า 300 ปี เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปิดทอง ปางมารวิชัยชื่อ พระพุทธรัดนมมงคลหรือหลวงพ่อดี และพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยประดิษฐาน ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและกราบสักการะกันเป็นจำนวนมาก

9.8 วัดบางแคใหญ่

9.8.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง บริเวณปากคลองบางแค ตำบล
 แควอ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม

9.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดบางแคใหญ่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ กล่าวคือ
 ตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ที่อาศัยอยู่ละแวกวัดและท่านเจ้าอาวาส (พระครูโฆษิตสุตคุณ)
 ซึ่งขณะนั้นมีอายุได้ 93 ปี โดยนับจาก พ.ศ. 2531 ซึ่งก็พอจะสรุปได้ว่าเจ้าพระยาวงษาสุรศักดิ์
 (แสงวงษาโรจน์) ได้เป็นผู้สร้างวัดนี้ขึ้นเพื่อมอบให้ภรรยาหลวงของท่านจึงได้ตั้งชื่อว่าวัดบางแคใหญ่
 และท่านยังได้สร้างวัดขึ้นมามากกว่าหนึ่งชื่อว่าวัดบางแคน้อยเพื่อมอบให้กับภรรยาผู้น้อยของท่าน
 จึงได้ชื่อว่าวัดบางแคน้อย ซึ่งก็อยู่ห่างกันไม่มากนักต่อมาภายหลังได้มีวัดบางแคกลางเกิดขึ้นแต่ก็มีได้
 เกี่ยวข้องกัน แต่อย่างไรก็ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดีก็มีปรากฏที่ผนังโบสถ์ด้าน
 ในด้านหน้าพระอุโบสถซึ่งเป็นแผ่นหินชนวนมีตัวอักษรภาษาไทยอ่านได้ความว่า... “วันอาทิตย์
 เดือนห้าขึ้นค่ำหนึ่ง จุลศักราช พันร้อยเจ็ดสิบสามปีมะแม ตรีศก เจ้าพระยาวงษาสุรศักดิ์ ผู้ว่ามี
 สมุหพระกลาโหมได้สร้างพระอารามนี้ไว้แล้ว ณ วันสุกร เดือนสิบแรมสิบค่ำพุทธศักราชร่วมแล้ว
 ได้ สองพันสามร้อยห้าสิบเจ็ด ปีจอฉ้อศก” หากแปลเป็นไทยพอจะได้อ่านได้ว่า...เจ้าพระยาวงษา
 สุรศักดิ์ ได้สร้างวัดนี้ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2357 อันเป็นช่วงต้นแผ่นดิน รัชกาลที่ 2 แห่งราชวงศ์จักรี
 นอกจากนี้ พระพุทธรูปโบราณอันเป็นที่มาสนใจของนักท่องเที่ยว คือ พระพุทธรูปหินทรายแดง
 รอบพระระเบียง ซึ่งนี้ว่าพระหัตถ์ปางแบบปาละหน้าองค์พระเป็นรูปไข่แบบอุ้งทอง จนกระทั่งในสมัย
 รัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการนำปูนมาปั้นพอกพระศิลาทรายแดงเอาไว้ และพระพุทธรูปบางองค์
 ก็มีการปั้นเพิ่มเติมในส่วนเครื่องทรงของพระ

9.9 วัดบางแคน้อย

9.9.1 สถานที่ตั้ง วัดบางแคน้อยตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง อำเภออัมพวา จังหวัด
 สมุทรสงคราม

9.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดแห่งนี้ แต่เดิมอุโบสถของวัดสร้างบนแพไม้ไผ่ผูกไว้กับ
 ดันโพธิ์ ต่อมาพระอธิการรอด เจ้าอาวาสองค์ที่ 2 ได้สร้างอุโบสถบนพื้นดินในปี พ.ศ. 2418 ต่อมา
 อุโบสถหลังเดิมได้ชำรุดทรุดโทรม พระอธิการเชียว เจ้าอาวาสองค์ที่ 6 ได้สร้างอุโบสถขึ้นใหม่
 ในปี พ.ศ. 2492 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2540 อุโบสถหลังเดิมเกิดชำรุดอีก พระครูสมุทรนันทคุณ
 (แพร) จึงได้ดำเนินการสร้างอุโบสถหลังใหม่ขึ้น ปัจจุบัน อุโบสถที่สร้างขึ้นใหม่นี้ ภายในจะเป็น
 ไม้สักและสลักทั้งหมดซึ่งมีความงดงามอย่างยิ่ง นอกจากนี้ วัดบางแคน้อย ยังมีพระพุทธรูปนามว่า
 โขคดี ซึ่งมีความเชื่อว่า หากกราบไหว้บูชาแล้วจะโขคดีตลอดไป

10. เส้นทางจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย วัดปราสาท วัดดอนหวาย วัดไร่จิง วัดสว่างอารมณ์ วัดพระราหู หรือวัดศิระชะทอง วัดกลางคูเวียง วัดพระศรีมหาโพธิ์ วัดพะเนียงแตก วัดพระปฐมเจดีย์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสมุทรสงคราม (2551 : 127-139) ซึ่งดูแลการท่องเที่ยวครอบคลุม 3 จังหวัด คือ จังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร และนครปฐม ได้กล่าวถึงวัดสำคัญซึ่งรวมทั้ง 9 วัด ในโครงการไหว้พระ 9 วัดเส้นทางจังหวัดนครปฐม ที่จัดโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เช่นกัน โดยสำนักงานสมุทรสงครามได้กล่าวถึง สิ่งที่น่าสนใจของวัดเหล่านั้น ดังต่อไปนี้

10.1 วัดปราสาท

10.1.1 สถานที่ตั้ง วัดปราสาท เป็นวัดโบราณที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ซึ่งทางคณะนำเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดแรกของการเดินทางไหว้พระ 9 วัดจังหวัดนครปฐม

10.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดแห่งนี้ได้รับการจดทะเบียนเป็นโบราณแห่งชาติ วัดปราสาท สร้างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (อยุธยาตอนปลาย) ที่หน้าบันพระอุโบสถเป็นไม้สักสลักรูป นารายณ์ทรงครุฑ ซึ่งปัจจุบันตัวครุฑถูกขโมยไปแล้ว เครื่องบนเป็นไม้สักแกะสลักที่ทอดตัวลงมาบนหัวแปดตอนหน้าจั่วเป็นศิลปะมอญ ตรงหุ่นนกเป็นรูปราชสีห์และคชสีห์ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นโบสถ์แบบมหาอุดไม่มีการเจาะฝาผนัง ฐานพระอุโบสถเป็นแบบตกท้องช้างหรือท้องสำเภานอกจากนี้ ยังมีภาพจิตรกรรมที่เขียนขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลายโดยฝีมือของสกุลช่างชั้นสูงนนทบุรีนับว่าเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนัง ที่เก่าแก่ที่สุดในขณะนี้ของจังหวัด และถือว่าวัดนี้เป็นวัดหนึ่งที่ดำเนินการอนุรักษ์โบสถ์ และศิลปกรรมได้อย่างถูกวิธี จึงทำให้เป็นแหล่งวิทยาการที่น่าสนใจยิ่งของทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ เมื่อนักท่องเที่ยวไปถึงวัดแห่งนี้ เจ้าอาวาสจะเป็นพระนำสวดมนต์ แล้วบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับวัด ความเป็นมาของวัด นอกจากนี้ ท่านยังให้คติเตือนใจที่เรียกว่า คาถา “รอย” แก่ักท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ “อุ-อา-กะ-สะ” โดย “อุ” หมายถึง ขยัน “อา” หมายถึง รักษาของ “กะ” หมายถึง อย่าคบคนที่มี 3 ขี้ คือ คนขี้เกียจ คนขี้เหล้า คนขี้เล่นไม่เอาการเอางาน และ “สะ” หมายถึง รู้จักใช้อย่างพอประมาณ

10.2 วัดดอนหวาย

10.2.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่ ต.บางระทิก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ดิตรีมแม่น้ำท่าจีน

10.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดดอนหวาย เป็นวัดที่มีชื่อเสียงอีกวัดหนึ่งของ จังหวัดนครปฐม สิ่งทีผู้คนที่มาเยือนขาดไม่ได้และมักจะเข้ากราบไหว้บูชา ก็คือพระบรมสารีริกธาตุ ที่ประดิษฐานอยู่ในผอบแก้ว ตั้งอยู่บนศาลา องค์พระบรมสารีริกธาตุตั้งอยู่ไม่สูงเกินไปนัก ผู้ศรัทธา

สามารถกราบไหว้ได้อย่างใกล้ชิด เมื่อเย็นขึ้นก็สามารถมองเห็นองค์พระบรมสารีริกธาตุได้ผ่านขอบแก้ว มีลักษณะเป็นรูปยาวเรียวเหมือนเม็ดข้าวสารสีใส วัดคอนหาวยนี้ บางคนเรียกว่าวัดละลวย ทรัพย์ ซึ่งความจริงทางวัดไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับที่จะไปทำให้ทรัพย์ของผู้มาเยี่ยมละลวยหรือลดลงจนกระเป๋าค้นได้เลย แต่ที่เรียกว่าวัดละลวยทรัพย์ก็เป็นเพราะว่า วัดนี้อยู่ติดกับตลาดสดคอนหาวยอันโด่งดังของจังหวัดนครปฐมนั่นเอง ที่ตลาดน้ำคอนหาวย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว เพราะใช้เวลาในการเดินทางจากปิ่นเกล้าเพียง 30 นาที หรือหากไม่มีรถยนต์ส่วนตัวก็สามารถเดินทางโดยรถตู้ ราคาค่าโดยสารคนละ 40 บาท แต่รถตู้นี้จะให้บริการเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์เท่านั้น ตลาดแห่งนี้มีทุกสิ่งให้เลือกสรร ไม่ว่าจะเป็นผัก ผลไม้ที่มีชื่อเสียงของนครปฐม ซึ่งแน่นอน ผลไม้นั้นก็คือ ส้มโอบอกดี หลังจากไหว้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัดคอนหาวยแล้ว ทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้ให้เวลากับนักท่องเที่ยวในการจับจ่ายใช้สอยในตลาดประมาณ 30 นาที จึงออกเดินทางไปวัดที่ 3

10.3 วัดไร่ขิง

10.3.1 สถานที่ตั้ง วัดไร่ขิง หรือ วัดมงคลจินดาราม ตั้งอยู่ที่อำเภอสามพราน ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 32 กิโลเมตร

10.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดไร่ขิง เป็นวัดราษฎร์ สร้างเมื่อ พ.ศ.2334 โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) เรียกชื่อวัดตามชื่อตำบล เมื่อสร้างเสร็จแล้ว ได้อัญเชิญพระพุทธรูปจากวัดศาลาปูนมาประดิษฐานไว้ที่วัดไร่ขิงด้วย ปัจจุบัน ชาวบ้านเรียกกันว่า หลวงพ่อวัดไร่ขิง เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 4 ศอก 2 นิ้วเศษ สูง 4 ศอก 16 นิ้วเศษ พุทธลักษณะเป็นสมัขีเขียงแสน สันนิษฐานว่าเป็นฝีมือช่างสมัยไทยล้านนา และล้านช้าง ตามตำนาน เล่าว่า พระพุทธรูปองค์นี้ลอยน้ำมา และอัญเชิญขึ้นไว้ที่วัดศาลาปูน วัดไร่ขิงนี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงพระราชทานนามให้ว่า วัดมงคลจินดาราม (ไร่ขิง) แต่ชาวบ้านเรียกกันเต็ม ๆ ว่า วัดมงคลจินดารามไร่ขิง จนกระทั่งเหลือแต่ชื่อวัดไร่ขิงในที่สุด วัดไร่ขิง เป็นวัดที่พุทธศาสนิกชนรู้จักกันดี นิยมเดินทางไปนมัสการหลวงพ่อดาววัดไร่ขิงนอกจากนี้ ทุกวันอาทิตย์จะมีตลาดนัดอาหารและผลไม้จำหน่ายหน้าวัด และที่บริเวณริมแม่น้ำหน้าโบสถ์จะมีชาวสวนพายเรือนำผลไม้มาขาย โดยบริเวณริมแม่น้ำหน้าโบสถ์จะเป็นเขตอภัยทาน ร่มรื่น มีปลาชุกจำนวนมากอาศัยอยู่นักท่องเที่ยวสามารถซื้อขนมปังเลี้ยงปลาได้ รวมทั้งยังมีพิพิธภัณฑ์ของเก่า รวบรวมของเก่าเช่นถ้วยชาม หนังสือเก่า ซึ่งชาวบ้านนำมาถวายวัดจัดแสดงไว้ ที่สำคัญคือในระหว่างวันขึ้น 13 ค่ำ ถึงแรม 3 ค่ำเดือน 5 ของทุกปี ทางวัดไร่ขิงจะจัดงานนมัสการหลวงพ่อดาววัดไร่ขิงขึ้น และมีการออกร้านและมหรสพมากมาย

10.4 วัดสว่างอารมณ์

10.4.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่บนถนนเพชรเกษม กิโลเมตรที่ 39 ตำบลขุนแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

10.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดสว่างอารมณ์ เป็นวัดแห่งเดียวในจังหวัดนครปฐม ที่มีการถอดโบสถ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามคติพุทธศาสนาของวัดแห่งนี้ คือ หลวงพ่อโสธร นอกจากนั้น จะเป็นรูปเคารพตามคติความเชื่ออื่น เช่น องค์จำลองพระโพธิสัตว์กวนอิม พระพิฆเนศวร ทั้งนี้ วัดสว่างอารมณ์ มีองค์จำลองที่เรียกว่า ปู่ฤาษี และพระราหู เพื่อให้ผู้คนสักการะและทำพิธีสะเดาะเคราะห์ตามความเชื่อของแต่ละบุคคล โดยมีคำเล่าขานว่า แต่โบราณเชื่อกันว่า เมื่อมีเหตุการณ์ "จันทรุปราคา" หรือ "ราหูอมจันทร์" เกิดขึ้น จะทำให้เกิดผลร้ายต่อมนุษย์ ดังนั้นจึงมีการจัดพิธี สวดบูชาพระราหู เพื่อทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง มีโชคลาภ สิ่งชั่วร้ายต่างๆ จะไม่มากล้ำกราย การบูชาไหว้พระราหู ต้องบูชาด้วยของดำ 8 อย่าง จึงจะทำให้เกิดสิริมงคล แก้อาถรรพ์ เสริมมงคลชีวิต และบันดาลโชคลาภให้ผู้กราบไหว้ นอกจากนี้ วัดยังจัดพิธีนอนในโลงศพเพื่อสวดสะเดาะเคราะห์ รวมทั้งจัดทำตุ้มงมกลที่เน้นเมตตามหานิยม โชคลาภ และคงกระพันชาตรี เป็นที่น่าสังเกตว่า วัดสว่างอารมณ์ เน้นพิธีในแบบของฤาษีและแบบไสยเวทมากกว่าพิธีทางพุทธศาสนา แต่ก็ยังมีคนจำนวนมากเดินทางไปกราบไหว้สิ่งที่เป็นคติความเชื่อที่นอกเหนือจากคติทางพุทธศาสนา ซึ่งอาจเป็นเพราะต้องการสร้างกำลังใจในการดำรงชีวิตท่ามกลางปัญหาความทุกข์ร้อนทั้งปวง

10.5 วัดพระราหู หรือวัดศิระทอง

10.5.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

10.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดพระราหู หรือวัดศิระทอง สร้างขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2358 ตรงกับต้นสมภารต้นโกสินทร์ ตามตำนานกล่าวไว้ว่า ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในครั้งที่สร้างกรุงรัตนโกสินทร์ ได้อัญเชิญพระแก้วมรกตมาจากเวียงจันทร์ และได้อพยพชาวลาวเวียงจันทร์มาตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนฝั่งตะวันตกแถววัดกลางคูเวียง กลุ่มคนดังกล่าวได้ทำมาหากินจนมีฐานะขึ้น จนมีความศรัทธาที่จะสร้างวัด จากนั้นจึงได้ช่วยกัน ถากถางบริเวณที่จะใช้สร้างวัด ซึ่งการถากถางพื้นที่นั้น ทำให้พบเศียรพระพุทธรูปในบริเวณดังกล่าว จึงได้ตั้งชื่อวัดที่สร้างขึ้นว่า "วัดหัวทอง" ต่อมาทางราชการได้ขุดคลองเพื่อใช้เป็นเส้นทางพระราชดำเนินนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จึงได้ย้ายวัดมาอยู่ริมน้ำ เพื่อสะดวกในการสัญจรและได้ทำการเปลี่ยนชื่อวัดเป็น "วัดศิระทอง" จนมาถึงในปัจจุบันนี้ วัดแห่งนี้ เน้นการสักการบูชาพระราหู โดยจัดเป็นศาลาขนาดใหญ่ประดิษฐานรูปหล่อพระราหูอย่างเป็นสัดส่วน นอกจากนี้ ยังมีคณะรำแก้บนพระราหูคอยให้บริการอยู่ด้านข้าง ทั้งนี้ มีการรำแก้บนพระราหูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้คนนิยมเดินทางมาสักการะพระราหูและบนบานศาลกล่าวจำนวนมากและต่อเนื่อง จะสังเกต

ได้ว่า รูปเคารพและพิธีของวัดนี้ มีจุดเน้นคล้ายกับวัดสว่างอารมณ์ โดยเฉพาะการเน้นที่พิธีกรรมที่ไม่ใช่คติความเชื่อทางพุทธศาสนา

10.6 วัดกลางคูเวียง

10.6.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ใกล้ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

10.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดกลางคูเวียงมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ วัดแห่งนี้เดิมชื่อว่า วัดกลางลาว เป็นวัดเก่าแก่ สร้างมาแต่เมื่อใดไม่ปรากฏแน่ชัดแต่มีการบูรณะวัดนี้ในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คือ รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในสมัยนั้นประเทศไทยหรือประเทศสยาม ได้ทำการรบชนะเมืองเวียงจันทร์จึงกวาดต้อนราษฎรชาวเมืองเวียงจันทร์ลงมาตามลำน้ำท่าจีน เข้าสู่เขตมณฑลนครชัยศรีและหยุดตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสัมปทวน คือ ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรีในปัจจุบัน “วัดกลางลาว” จึงเป็นชื่อโบราณที่ชาวบ้านเรียกเพราะเป็นวัดที่ตั้งอยู่ระหว่างกลางที่อยู่ของชาวลาวเวียงจันทร์ ต่อมาในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ทำการเขียนชื่อวัดเสียใหม่เพื่อให้ถูกต้องตามวัฒนธรรมและสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศที่มีคูล้อมรอบวัด จึงได้ตั้งชื่อวัดใหม่ว่า “วัดกลางคูเวียง” วัดแห่งนี้มีพระครูโสภณสาธุการ เป็นเจ้าอาวาสวัดในปัจจุบัน ท่านเป็นพระนักพัฒนา ได้ทุ่มเทความรู้ความสามารถ ความริเริ่ม และประสบการณ์ สร้างสรรค์ พัฒนา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในวัดและสิ่งแวดลอมโดยรวมในลักษณะการพัฒนาเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี หรือสิ่งใดที่ดีที่มีประโยชน์ก็ให้ดำรงรักษาไว้ จึงได้ดำริให้จัดสร้างตลาดน้ำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ โดยร่วมกับกลุ่มราษฎรริมฝั่งแม่น้ำ กลุ่มองค์กรบริหารส่วนตำบล กลุ่มแม่บ้านและชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีน จัดตั้งตลาดน้ำแห่งนี้ขึ้นภายใต้คำขวัญที่ว่า “ตลาดน้ำ แพลลา หม้อยาใหญ่” ส่วนวัดอุ้มงคลของวัดกลางคูเวียง เน้นที่พระรูปหล่อลอยองค์และเหรียญที่เป็นพระสังกัจจายน์ รวมทั้งน้ำมันต์ 108 วัด ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาบูชา นอกจากนี้ ยังมีตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ใกล้บริเวณวัด มีการจำหน่ายอาหาร ผลไม้ นานาชนิดและแพลลา ทั้งยังมีบริการท่องเที่ยวชมทิวทัศน์แม่น้ำนครชัยศรี ชมวิถีชีวิตชุมชนและเที่ยวชมวัดต่างๆ ด้วย

10.7 วัดพระศรีมหาโพธิ์

10.7.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

10.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดพระศรีมหาโพธิ์ เป็นวัดราษฎร์สังกัดมหานิกาย

สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยอยุธยาตอนต้น ในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ จากคำบอกเล่าของชาวบ้านได้เล่าว่า ในอดีตบริเวณที่ตั้งวัดมีต้นโพธิ์ลอยทวนกระแสน้ำในลำคลองบางพระ ซึ่งแยกจากแม่น้ำท่าจีน ต้นโพธิ์ได้ถูกนำมาปลูกไว้ในบริเวณนี้และก่อตั้งเป็นวัดขึ้น ชื่อว่า “วัดศรีมหาโพธิ์” นอกจากนี้ ยังมีพระรูปหล่อหลวงพ่อแดง แสงกายสิทธิ์ ซึ่งเป็นพระปางไสยาสน์ และหลวงพ่อ

ตะโกสีในโบสถ์โบราณสมัยกรุงศรีอยุธยาอายุ 400 ปี รวมทั้งวัดนี้ยังมีองค์เจ้าแม่กวนอิมปางยืน และปางพันมือที่ทำจากทองสัมฤทธิ์อีกด้วย

10.8 วัดพระเนียงแตก

10.8.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในตำบลมาบแค อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

10.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดพระเนียงแตก เป็นวัดที่มีชื่อเสียงด้านพระเครื่อง

และวัตถุมงคล เช่น พระรูปหล่อหลวงพ่อกา พระปิดตา พระบูชา 3 สมัย พระสังกัจจายน์ ศิระษะพ้อแก้ว รูปหล่อลอยองค์พระแม่ธรณีบีบมวยผม และพระพิฆเนศวร ทั้งนี้ ทางวัดได้จัดสร้างพระรูปหล่อหลวงพ่อกาให้นักท่องเที่ยวกราบขอพรซึ่งถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด ที่สำคัญ วัดแห่งนี้ เป็นวัดตัวอย่างของจังหวัดนครปฐมด้วย

10.9 วัดพระปฐมเจดีย์

10.9.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

10.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ คือ วัดพระปฐมเจดีย์มีเจดีย์องค์ใหญ่ที่นับว่าเป็นปูชนียสถานที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในไทย สันนิษฐานว่า สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช องค์พระปฐมเจดีย์ เป็นพระเจดีย์ใหญ่ รูปประฆังคว่ำ ปากผายขนาดใหญ่ โครงสร้างเป็นไม้ซุง รััดด้วยโซ่เส้น ก่ออิฐ ก่อปูน ประดับด้วยกระเบื้องปูทับ ประกอบด้วยวิหาร 4 ทิศ กำแพงแก้ว 2 ชั้น และเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และยังมีพระร่วงโรจนฤทธิ์ที่สง่างาม เป็นที่เคารพสักการบูชาของพุทธศาสนิกชนจำนวนมาก ในปัจจุบัน สถานที่แห่งนี้ มีกิจกรรมบางส่วนที่แตกต่างจากวัดอื่นๆ คือ กิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเขียนชื่อตนเองและคนที่ตนเองปรารถนาดีลงบนจิวรผืนใหญ่พร้อมบอชยฐานในสิ่งที่ต้องการ โดยบริจาคเงินตามศรัทธาหลังเขียนชื่อเสร็จ ทั้งนี้ หากบนจิวรมีชื่อเต็มแล้ว เจ้าหน้าที่วัดจะนำไปพันรอบองค์พระปฐมเจดีย์ การทำกิจกรรมนี้ มีความเชื่อว่าจะเกิดสิริมงคลและได้ในสิ่งที่อธิษฐาน นอกจากนี้ ในบริเวณลานหน้าองค์พระปฐมเจดีย์ เมื่อปี พ.ศ. 2551 ได้กลายเป็นสถานที่ที่สมาชิกชมรมรถจักรยานยนต์ฮาลีย์ใช้เป็นแหล่งรวมตัว พบปะสังสรรค์ และจอดรถของตนเหมือนเป็นลานจัดแสดงรถจักรยานยนต์กลางแจ้งขนาดย่อม

11. เส้นทางจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย วัดสวนหลวง วัดราษฎร์เจริญธรรม วัดโลก บำรุงราช วัดมหาธาตุรวมหาวิหาร วัดอรัญญิกาวาส วัดเกาะตาพูด วัดถ้ำน้ำ วัดขนอนหนังใหญ่ วัดพระศรีอารีย์

สำนักงานจังหวัดราชบุรี (2550 : 22-39) ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี ซึ่งรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นวัดสำคัญของจังหวัด โดยวัดที่อยู่ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดกับ ขสมก เส้นทางจังหวัดราชบุรีนั้น สำนักงานจังหวัดราชบุรีได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมา และสิ่งที่น่าสนใจ สรุปได้ดังนี้

11.1 วัดสวนหลวง

11.1.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม แต่ทางคณะนันทิเยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดแรกของการเดินทางไหว้พระ 9 วัด จังหวัดราชบุรี

11.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ คือ ประวัติความเป็นมาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด วัดนี้มีอายุการสร้างมาประมาณ 180-200 ปี มีอดีตเจ้าอาวาสคือ หลวงพ่อปึก เกจิอาจารย์ผู้มีเมตตาและแก้คำวิชาวาคมแห่งลุ่มน้ำแม่กลอง เวลานั้นผ่านไปหลายสิบปีจึงมีพระคุณเจ้ารูปหนึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสที่ว่างลงเพื่อให้ถูกต้องตามประเพณีและดูแลปกครองพระลูกวัด หลังจากท่านได้มาดำรงตำแหน่ง ท่านได้พิจารณาสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นในการประกอบศาสนกิจของพระสงฆ์และจำเป็นต่อชาวบ้านในการประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนา ท่านมองดูแล้วเห็นว่าสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อุโบสถ กำแพงแก้ว เมรุเผาศพ กุฏิ พระ ศาลาการเปรียญ ที่มีอายุนับร้อยปีได้ชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก ควรจะต้องมีการบูรณะซ่อมแซมกันครั้งใหญ่ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เงินหลายล้านบาท ท่านจึงได้อธิษฐานต่อหน้าพระประธานในอุโบสถเพื่อขอพรให้ท่านชี้ทางสว่างในการดำเนินการครั้งนี้ให้สำเร็จ ต่อมา คืนหนึ่งก่อนจะจำวัดหลวงพ่อบ้านสวนหลวงท่านฝันเห็นหน้าโตะหมู่บูชาและนั่งสมาธิตามปกติ จนกระทั่งเกือบเที่ยงคืนตอนนั้นจิตของท่านกำลังสงบนิ่งจากนั้นจึงได้ยินเสียงเด็กมาเรียกท่านอยู่ไม่ไกล เสียงดังมาจากด้านโตะหมู่บูชา ท่านจึงค่อยๆ เพ่งมองผ่านแสงเทียน มองเห็นเด็กผมจุกผิวดำไม่สวมเสื้อ มีลูกประคำห้อยคอกำลังยื่นมือมาขอร้องเด็กคนนั้นพูดในทำนองว่ามีของคืออยู่ในวัดนี้แล้วจะกลัวอะไร พร้อมกับรับปากว่าจะช่วยหาทุนในการก่อสร้างและบูรณะและปฏิสังขรณ์วัดจนสำเร็จ โดยเด็กคนนั้นบอกหลวงพ่อดังว่าต้องเรียกว่าพี่จุก ไม่ใช่หนูจุก เพราะอยู่คู่กับวัดนี้มานานแล้ว ครั้นเมื่อหลวงพ่อบ้านสวนหลวงท่านถอนออกจากสมาธิแล้วก็ลุกขึ้นยืนและรีบค้นหาของดีที่พี่จุกบอกไว้ จนกระทั่งพบรูปกุมารไม้แกะสลัก มีฝุ่นจับรังไปหมด จึงทำความสะอาดและนั่งพิจารณาดูก็ตรงกับที่เห็นพี่จุกในนิมิต จากนั้น จึงจ้างช่างทำการหล่อ “รูปพี่จุกกุมาร” ขนาดบูชาต่างๆ กันและขนาดห้อยคอ หล่อเป็นเนื้อโลหะ โดยนำไปเข้าพิธีปลุกเสกหลายครั้ง และมีผู้คนศรัทธาพากันมาเช่าบูชากันอย่างมากมาย

11.2 วัดราษฎร์เจริญธรรม

11.2.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่เลขที่ 59 หมู่ 6 ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

11.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ คือ ประวัติความเป็นมาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด โดยวัดสุนทราราม มีชื่อเดิมถึง 3 ชื่อ ชื่อแรกคือ วัดแมวแขวน เหตุที่เรียกเพราะว่ามีคนเอาแมวมาโยนทิ้งแล้วไปค้างต้นไม้อยู่จนแห้ง จึงได้เรียกว่าวัดแมวแขวน ชื่อที่สองคือ วัดศาลเจ้า เหตุเพราะมีศาลเจ้า

เล็กอยู่หน้าอุโบสถชื่อที่สามคือ วัดคันมะกอก เหตุที่เรียกเพราะว่าหน้าวัดมีต้นมะกอกขึ้นอยู่หนาแน่น ชื่อที่สี่ คือวัดสุนทราราม เหตุที่เรียกเพราะว่าตั้งชื่อตามนามสกุลของไวยาวัจกร ที่ดำเนินการสร้างพระอุโบสถจนเสร็จ คือ ขุนชาติ สุนทรโรดม วัดแห่งนี้ มีพระพุทธรูปให้นักท่องเที่ยวสักการบูชา โดยเฉพาะ “พระรูปหล่อหลวงพ่อโต” ที่คนส่วนใหญ่จะมานับนาศาลกล่าว และแก้บนด้วยรูป 9 ดอกพร้อมกับจุดประทัดให้มีเสียงดังมาก ๆ วัดแห่งนี้ มีเนื้อที่ 18 ไร่ ได้รับอนุญาตให้สร้างวัดเมื่อปี พ.ศ. 2433 ประกาศเป็นวัดและได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2470 ใกล้บริเวณวัดจะมีตลาดน้ำลัดพลี ที่เพิ่งดำเนินการเมื่อประมาณปลายปี พ.ศ. 2549 ซึ่งตลาดมีขนาดเล็กกว่าตลาดน้ำอัมพวาและยังมีผู้คนรู้จักไม่มากเท่าที่ควร

11.3 วัดโคกบึงราช

11.3.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

11.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ แม้วัดโคกบึงราช เป็นวัดที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา แต่มีพระพุทธรูปให้นักท่องเที่ยวสักการบูชา ได้แก่ พระพุทธชินราช ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดราชบุรี และทางวัดได้จัดสร้างพระพุทธชินราชองค์จำลองอีกองค์หนึ่งในขนาดเล็กลงประดิษฐานอยู่ด้านหน้าพระพุทธชินราชองค์ใหญ่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ปิดทองคำปลวและสักการะด้วยถ้วยตะเกียงแทนการจุดธูปเทียน ซึ่งสิ่งสักการะดังกล่าวแตกต่างไปจากวัดอื่นๆ นอกจากนี้ ยังมีรูปหล่อเจ้าแม่กวนอิม และเทพ 8 เซียนที่สวยงามให้นักท่องเที่ยวกราบขอพรอีกด้วย

11.4 วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร

11.4.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ถนนเขางู ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยอยู่เกือบใจกลางเมืองราชบุรี ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำแม่กลอง

11.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ แม้วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นวัดที่อยู่ในสภาพยากจนและอยู่ระหว่างการซ่อมแซมบูรณะโบสถ์และวิหารขนาดใหญ่ แต่มีพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่มีความสวยงามและแปลกตาเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว พระพุทธรูปองค์ดังกล่าว คือ พระมงคลบุรี ซึ่งมี 2 องค์ประกบหน้าหลัง บนความเชื่อที่ว่า การหันหน้าและหลังของพระ ก็เพื่อปกป้องเมืองจากภัยอันตรายที่มาจากด้านหน้าและหลังนั่นเอง นอกจากนี้ มีพระรูปหล่อหลวงพ่อพันปี และพระรูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ที่มีตำนานเล่าว่า รูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ไม่ถูกไฟเผาแต่อย่างใดในเหตุการณ์ไฟไหม้กุฏิซึ่งพระพุทธรูปองค์อื่นๆ ถูกทำลายจากเปลวไฟทั้งสิ้น พระรูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) องค์นี้ จึงถูกนำไปประดิษฐานในเรือนปูนที่สร้างขึ้นใหม่ภายหลัง ซึ่งคนที่เข้าไปสักการะสมเด็จพระโตองค์นี้ จะจุดธูปเทียนและท่องพระคาถาชินบัญชรบทเต็มอย่างน้อย 1 จบต่อหน้าท่านด้วยความเชื่อว่าจะเป็นที่ลี้ภัยทั้งนี้

มีเรื่องเล่าจากนักท่องเที่ยวนคนหนึ่งว่า ตนเองได้จุดธูปเทียนและท่องพระคาถาจีนบัณฑิตบทเต็ม 1 จบ ต่อหน้ารูปหล่อของท่านได้ระยะหนึ่ง ไม่นานก็รู้สึกว่ สายตาของสมเด็จพระโตนั้น จ้องมองมาที่ตนเอง ด้วยความเมตตา ซึ่งตนเองพยายามหลับตาและลืมตาอีกครั้งเพื่อตรวจสอบว่าตนเองสร้างจินตนาการไปเองหรือไม่ แต่เมื่อลืมตาอีกครั้งก็ยิ่งเห็นว่าสมเด็จพระโตจ้องหน้าด้วยสายตาที่เมตตาเช่นเดิม

11.5 วัดอรุณญิกาวาส

11.5.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ใน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

11.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดอรุณญิกาวาสเป็นวัดที่มีพระธาตุของพระสาวก พระพุทธเจ้าประดิษฐานอยู่ นอกจากนี้ ยังมีพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่มาก ทำด้วยปูนสีขาว ประดิษฐานบนแท่นยาวกลางแจ้ง อย่งไรก็ตาม วัดแห่งนี้ มีแม่ชีอาศัยอยู่ ซึ่งแม่ชีบางท่าน ได้จัดอาหารกลางวันและเครื่องดื่มเลี้ยงนักท่องเที่ยวจากโครงการไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. แต่มีแม่ชีบางท่าน เดินตามนักท่องเที่ยวสอบถามว่าจะดูดวงชะตาหรือไม่ หากไม่ดู ก็จะขอบริจาคเงินอย่างตรงไปตรงมา และแม่ชีท่านเดียวกันนี้ ได้เดินตามนักท่องเที่ยวขึ้นมาบนรถ เพื่อมาพูดคุย ในทำนองขอบคุณที่มาเยี่ยมชมวัดและพยายามช่วยเก็บขยะบนรถเพื่อขอค่าตอบแทนเป็นเงิน

11.6 วัดเกาะตาพูด

11.6.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

11.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดเกาะตาพูด เป็นวัดที่มีจุดเด่นที่กิจกรรมของพระผู้ใหญ่ ท่านหนึ่งซึ่งชื่อว่า พระครูสังฆรักษ์อุทัย ปภังโ หรือหลวงพ่ออุทัย พระผู้ใหญ่รูปนี้ ไม่ได้เป็นเจ้าของอาวาสอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ ท่านยังตาบอด อย่งไรก็ตาม ท่านมีความอดุสาหะและมีความตั้งใจในการหารายได้มาพัฒนาวัดโดยการเปลี่ยนจากวัดที่เจียบเหงาจากจนมาเป็นวัดที่น่าสนใจ ในสายตานักท่องเที่ยวได้ต่อไปในอนาคต วิธีการของท่าน คือ แม้ท่านจะตาบอด แต่ท่านสามารถสวดให้พรพร้อมปะพรมน้ำพระพุทธมนต์ให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวถึง 10 จบอย่างต่อเนื่อง พิธีการจะคล้ายกับทำพิธีเปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายและรับสิ่งดีเข้าตัวคนแต่ละคน ท่านจะนั่งอยู่กลางวงล้อมของผู้ร่วมพิธี จากนั้นจะเริ่มสวดมนต์ 5 จบแรกเพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ร่วมพิธีนึกถึงสิ่งชั่วร้ายและอธิษฐานให้สิ่งชั่วร้ายนั้นออกไปจากตนเอง จากนั้นท่านจะสวด 5 บทสุดท้ายให้นักท่องเที่ยวอธิษฐานขอสิ่งมงคลและความเจริญเข้ามาสู่ตนเอง ระหว่างที่ท่านสวดท่านจะพรมน้ำมนต์จำนวนมากไปยังกลุ่มผู้ร่วมพิธีจนพื้นเปียกชุ่ม ตามคำบอกเล่าของไวยาวัจกร ทราบว่า ท่านมีความอดุสาหะในการทำพิธีนี้มาเป็นเวลาหลายปี ทั้ๆ ที่ท่านตาบอด และร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง โดยท่านจะสวดเช่นนี้ วันละหลายรอบ และขอพักเพียงไม่กี่นาที เพื่อฉันอาหาร น้ำ และยา พิธีดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้เข้าร่วมพิธีเห็นถึงความตั้งใจและความอดทนของหลวงพ่ออุทัย ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะให้ความช่วยเหลือ ด้วยการบริจาคทรัพย์ตามกำลังศรัทธา และถวายอาหาร และยารักษาโรคแก่ท่านด้วย

11.7 วัดถ้ำน้ำ

11.7.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในหมู่ 9 ตำบลวัดถ้ำน้ำ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

11.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดถ้ำน้ำ เป็นวัดที่สร้างขึ้นติดกับถ้ำ และมีสิ่งจำนวนมากในบริเวณนั้น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของวัดแห่งนี้ คือ พระรูปหล่อหลวงพ่อบุญ นอกจากนี้ ยังมีการทำพิธีสวดสะเดาะเคราะห์แบบฤกษ์ยาม รวมทั้งจัดทำวัตถุมงคลต่างๆ และข่ามปลุกเสกที่มีคาถาและธนบัตรใบละ 20 บาท 1 ใบ โดยมีความเชื่อว่า ข่ามนี้เป็นข่ามที่ทำให้ผู้ครอบครองเกิดโชคลาภและสิริมงคล

11.8 วัดขนอนหนังใหญ่

11.8.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

11.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดขนอนหนังใหญ่ เป็นวัดที่มีศิลปะการแสดงที่โด่งดัง นั่นคือ การแสดงหนังใหญ่วัดขนอน การแสดงดังกล่าว มีท่านเจ้าอาวาส ผู้ใหญ่หลายท่าน และฆราวาสผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ฝึกฝนและควบคุมการแสดง ทั้งนี้ ผู้เชิดหนังใหญ่เป็นเด็กอายุในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและตอนปลาย ซึ่งสามารถแสดงได้อย่างมีความชำนาญและสวยงามอย่างยิ่ง ที่น่าสนใจคือ ปัจจุบัน มีเด็กระดับอนุบาลสนใจมาขอฝึกฝนได้ระยะหนึ่ง และได้ร่วมแสดงต่อหน้าผู้ชมในชุดการแสดงที่ง่าย ๆ การแสดงของเด็กอนุบาลคนนี้เป็นที่เพลิดเพลิน และน่าเอ็นดูของผู้ชม นอกจากนี้ วัดยังมีห้องจัดแสดงหนังใหญ่ชิ้นสำคัญๆ แต่ไม่ได้นำมาใช้แสดง เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ประกอบกับการชมการแสดง นอกจากห้องจัดแสดงแล้ว ยังมีการจำหน่ายของที่ระลึกที่มีภาพหนังใหญ่ปรากฏอยู่บนตัวสินค้า เช่น กระเป๋าตุง ลีเก็ด พวงกุญแจ อย่างไรก็ตาม วัดแห่งนี้ยังคงมีพระพุทธรูปสวยงามให้นักท่องเที่ยวกราบสักการะเช่นเดียวกับวัดอื่นๆ

11.9 วัดพระศรีอารีย์

11.9.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

11.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ คือ ภายในโบสถ์ จะมีพระพุทธรูปเป็นพระหยกขาวที่สวยงาม และพระศรีอารีย์ที่สว่างงาม ประดิษฐานอยู่ แต่ผู้ที่ต้องการสักการบูชา ต้องจุดธูปและเทียนปักไว้ภายนอกโบสถ์ แล้วจึงเข้าไปกราบพระในโบสถ์ ทั้งนี้เนื่องจากวัดพระศรีอารีย์เป็นวัดที่ประดับตกแต่งสวยงามมากเพราะได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากบริษัทอาร์เอส โปรโมชัน จำกัด (มหาชน) ซึ่งบางครั้งจะเรียกว่า วัดอาร์เอส หรือโบสถ์ร้อยล้าน นอกจากนี้ทางวัดยังเลี้ยงวัวไว้จำนวนมาก ซึ่งวัวเหล่านี้ มีความคุ้นเคยกับคนเหมือนสุนัขหรือแมวที่เดินมา

ขออาหารจากนักท่องเที่ยวอย่างน่าเอ็นดู วัดอุโมงค์ชื่อดังของวัดแห่งนี้ คือ เหยี่ยวพระเจ้า
5 พระองค์

12. เส้นทางจังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย วัดสระเกษ วัดมหานาม วัดโคกแก้ว วัดไผ่
วัดเกริ่นกฐิน วัดหนองเต่า วัดตอแง วัดเขาแก้ว วัดป่าเวฬุวัน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี (2550 : 56-78) ได้กล่าวถึงแหล่ง
ท่องเที่ยวที่เป็นวัดโบราณและวัดสำคัญของจังหวัดลพบุรี โดยวัดที่อยู่ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ
9 วัดกับ ขสมก เส้นทางจังหวัดลพบุรีนั้น สำนักงานลพบุรี ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาและสิ่ง
ที่น่าสนใจ สรุปได้ดังนี้

12.1 วัดสระเกษ

12.1.1 สถานที่ตั้ง เป็นวัดที่ตั้งอยู่เลขที่ 53 บ้านสระเกษ หมู่ที่ 7 ตำบลชัยภูมิ
อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง แต่ทางคณะนำเที่ยว ขสมก. ได้จัดให้เป็นวัดแรกของเส้นทางไหว้พระ
9 วัดจังหวัดลพบุรี

12.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดสระเกษ หรือวัดหลวงพ่อโต๊ะ มีสิ่งที่น่าสนใจคือ
รูปหล่อลอยองค์หลวงพ่อโต๊ะ และปัจจุบันทางวัดกำลังจัดสร้างอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
อยู่ วัดแห่งนี้ เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเยือน พระสงฆ์จะเป็นผู้นำสวดมนต์ รวมทั้งมีการร่วมบริจาค
ทรัพย์ ถวายสังฆทาน นอกจากนี้ ยังจัดทำวัดอุโมงค์เป็นรูปหล่อลอยองค์และเหยี่ยวหลวงพ่อโต๊ะ
รวมทั้งเหยี่ยวจตุคามรามเทพให้เช่าบูชาอีกด้วย

12.2 วัดมหานาม

12.2.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณ
เขื่อกับวัดไชโยวรวิหาร ลงไปทางทิศใต้เล็กน้อย ในตำบลไชโย อำเภอไชโย จังหวัดลพบุรี

12.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดแห่งนี้ เดิมชื่อวัดเสาชงหิน เนื่องจากอยู่บริเวณเสาหิน
ของสถานที่ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเดินทัพมาแห่งนี้ สิ่งน่าสนใจของวัดแห่งนี้ คือ
พระพุทธรูปขนาดใหญ่นามว่า หลวงพ่อขาว ที่ประดิษฐานท่ามกลางเสาหินตามชื่อเดิมของวัด
หลวงพ่อขาว มีชื่อเสียงเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ คือ ใครก็ตามที่ของหาย จะมาบนบานศาลกล่าวต่อ
หลวงพ่อขาว แล้วจะได้ของคืนในไม่ช้า นอกจากนี้ ยังมีพระสังกัจจายน์ขนาดใหญ่และสวยงาม
ให้นักท่องเที่ยวสักการบูชา รวมทั้งยังรูปเคารพที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามคติความเชื่ออื่น เช่น รูปปั้น
เจ้าแม่กวนอิม ทั้งนี้ ทางวัดได้จัดทำวัดอุโมงค์เพื่อให้เช่าบูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปหล่อลอย
องค์พระสังกัจจายน์ และเหยี่ยวหลวงพ่อขาวด้วย

12.3 วัดโคกแก้ว

12.3.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่
จังหวัดลพบุรี

12.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดแห่งนี้ มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ วัดโคกแก้ว เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วัดบางประทุน วัดแห่งนี้ จัดว่าเป็นวัดที่ยากจนที่สุดในเส้นทางไหว้พระ 9 วัด จังหวัดลพบุรี วัดโคกแก้วเป็นวัดที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา และถูกพม่าเผาถึง 3 ครั้งในยุคนั้น เหตุการณ์เช่นนี้ ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยทั่วบริเวณ จนพระสงฆ์และชาวบ้านต่างย้ายถิ่นฐาน ไปอยู่ที่อื่น ยังคงเหลือพระผู้ใหญ่จำพรรษาเพียงไม่กี่รูป จนเกือบกลายเป็นวัดร้าง ปัจจุบัน มีการบูรณะใหม่ แต่ก็ยังไม่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของวัดให้ดีขึ้นเท่าที่ควร ผู้คนที่อยู่บริเวณ ใกล้เคียงกับวัดซึ่งมีฐานะทางการเงินดี มักจัดงานทอดผ้าป่าตามเวลาที่สามารถทำได้

12.4 วัดไผ่

12.4.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี

12.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดไผ่ เป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา สิ่งที่น่าสนใจ ของวัดนี้ คือ พระพุทธรูปนามว่า พระศรีอารย์ พระพุทธรูชินราชเนื้อหินทราย และวิหาร 9 ห้อง ที่มีช่องแสงแบบหน้าต่างโบราณ นอกจากนี้ ยังมีต้นมณฑาทิพย์ที่อยู่ในบริเวณวัดนี้ตั้งแต่โบราณ ต้นไม้ดังกล่าว จะออกดอกชุกมาก และเมื่อออกดอก จะเรียกว่า ดอกไม้สวรรค์

12.5 วัดเกริ่นกฐิน

12.5.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลบ้านชี อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

12.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดเกริ่นกฐิน เป็นวัดชื่อโด่งดังที่คนส่วนใหญ่มักเรียกว่า วัดหลวงพ่อเพี้ยน ทั้งนี้ ปัจจุบัน วัดได้จัดสร้างโบสถ์อันสวยงามซึ่งถูกเรียกว่า “วัดอสังการ กลางทุ่งนา” ภายในวัด จะมีพระพุทธรูปหลายปางให้สักการะ แต่ที่เด่นๆ คือ กิจกรรมมารับ นำนมต์จากหลวงพ่อเพี้ยนที่ท่านจะท่องมนต์และพรมนมนมต์ให้นักท่องเที่ยวจนเปียกชุ่ม นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำวัดดุมงคลที่เกี่ยวข้องกับหลวงพ่อเพี้ยน เช่น ผ้ายันต์ เหริยญ รูปหล่อลอยองค์ ปฏิทิน ภาพหลวงพ่อเพี้ยน เป็นต้น รวมทั้งยังมีเหริยญพระพิฆเนศวรให้เช่าบูชาอีกด้วย

12.6 วัดหนองเต่า

12.6.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลหนองเต่า อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

12.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดหนองเต่าเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วัดพานิกการาม สิ่งที่น่าสนใจของวัดนี้ คือ อาจารย์ของหลวงพ่อเพี้ยน ชื่อหลวงพ่อแปลง เป็นอดีตเจ้าอาวาสวัดหนองเต่า แห่งนี้ หลวงพ่อแปลง จำพรรษาถึง 54 ปี มรณภาพแล้วแต่สังขารไม่น่าเปื่อย ซึ่งทางวัดได้บรรจุสังขารท่านไว้ในโลงแก้ว ปัจจุบัน วัดแห่งนี้ มีเจ้าอาวาสที่อายุน้อยอยู่แล้วคืออยู่ นอกจากนี้ โบสถ์ของวัดหนองเต่า ยังมีความแปลกกว่าวัดอื่น คือ มีโบสถ์ตั้งอยู่บนหลังรูปกระดองเต่า ด้านล่างภายใน

ฐานกระดองเต่า มีงานจิตรกรรมแบบปูนปั้นปูนดำเรื่องรามเกียรติ์ ฝีมือนายชุ่ม ชัยเดช ศิษย์ของ อาจารย์เหม เวชกร โดยใช้เวลาสร้างผลงานจิตรกรรมนี้ 2 ปีเศษ เหตุที่โบสถ์มีความเกี่ยวข้องกับเต่า นั้น เนื่องจากบริเวณนี้มีเต่าอาศัยอยู่จำนวนมาก นอกจากนี้ อดีตเจ้าอาวาส เล่าว่า ในยุคโบราณมีพ่อค้าคนหนึ่งติดอยู่ในเกาะ ไม่มีอาหารและน้ำกิน พระพุทธเจ้าชาติที่เกิดเป็นเต่า ได้คลานขึ้นมาแล้วบอกให้พ่อค้าคนนั้นกินเนื้อเต่าและใช้กระดองเป็นเรือพายไปยังฝั่ง เหตุการณ์นี้ ถือว่าเป็นชาติหนึ่งของพระพุทธเจ้าได้ทรงบำเพ็ญทาน จึงถือมาเป็นคติในการสร้างโบสถ์บนหลังเต่า แห่งนี้

12.7 วัดตองปุ

12.7.1 สถานที่ตั้ง วัดตองปุตั้งอยู่หลังโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย ตำบลทะเลชุบศร จังหวัดลพบุรี

12.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดตองปุ เป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญวัดหนึ่ง วัดตองปุแห่งนี้ เป็น 1 ใน 3 ของวัดตองปุ 3 แห่ง คือ วัดตองปุหรือวัดชนะสงครามในกรุงเทพมหานคร วัดตองปุในจังหวัดอยุธยา และวัดตองปุแห่งนี้ในจังหวัดลพบุรีซึ่งได้ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากรแล้ว คำว่า ตองปุ เป็นภาษามอญ แปลว่า การรวมพลเพื่อสวดคาถาพระปริตรก่อนออกรบ ในอดีต วัดตองปุจังหวัดลพบุรี เคยเป็นที่ชุมนุมกองทัพไทย ในวัดตองปุนี้มีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น พระอุโบสถทรงไทยที่มีฐานอ่อนโค้ง วิหารมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมแบบสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คือ หน้าต่างและประตูเป็นช่องโค้งแหลม นอกจากนี้ยังมีเจดีย์ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับเจดีย์หลวงพ่อแสงวัดมณีชลขันธ์ แต่มีขนาดเล็กกว่า และยังมีโบราณวัตถุที่สำคัญเหลืออยู่เพียงชิ้นเดียวในเมืองไทย คือ ที่ทรงน้ำพระโบราณ หรือที่เรียกกันว่า น้ำพุทรงน้ำพระ เก็บรักษาไว้ที่วัดแห่งนี้ นอกจากนี้ยังมี หอไตร คลัง และหอรบที่ควรชม

12.8 วัดเขาแก้ว

12.8.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่หมู่ 3 ตำบลเขารวก อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี

12.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดเขาแก้ว เป็นวัดที่สร้างวิหารและโบสถ์อยู่บนภูเขาหินขนาดเล็ก เป็นวัดที่สร้างในสมัยอยุธยา ก่อนยุคของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ปัจจุบัน มีการปฏิสังขรณ์วัดจนสวยงามและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวอย่างยิ่ง โดยเฉพาะวิหารที่อยู่ส่วนบนของเขา ที่เมื่อนักท่องเที่ยวขึ้นไปกราบสักการบูชาพระพุทธรูปแล้ว หากเดินออกมาภายนอกกระเบื้องจะสามารถสูดอากาศที่สดชื่น และมองเห็นทิวทัศน์ที่สวยงามโดยรอบได้

12.9 วัดป่าเวฬุวัน

12.9.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในพื้นที่ของตำบลนิคม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

12.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดป่าเวพูน เป็นวัดลักษณะสำนักสงฆ์สายปฏิบัติ เช่นเดียวกับวัดสวนโมกข์ ภายในวัดมีพระพุทธรูปปางต่างๆ ให้สักการะเช่นเดียวกับวัดอื่นๆ โดยทั่วไป ที่น่าสนใจคือ วัดแห่งนี้มีพื้นที่กว้างขวางเพื่อรองรับผู้ปฏิบัติธรรม มีบรรยากาศเงียบๆ ไม่เน้นการสร้างศาสนสถานมากมาย รวมทั้งไม่เน้นการประดับตกแต่งบริเวณวัดให้วิจิตรตระการตา แต่อย่างใด และด้วยเหตุที่เส้นทางก่อนถึงวัดแห่งนี้ เป็นทุ่งทานตะวัน ทางโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จึงพานักท่องเที่ยวไปเยือนสถานที่แห่งนี้เพื่อถ่ายรูปและซื้อผลิตภัณฑ์จากดอกทานตะวัน

13. เส้นทางจังหวัดสุพรรณบุรี-สามชุก ประกอบด้วย วัดเล่งเน่ยยี่ 2 วัดวัดไฟโรงวัว วัดท่าเจดีย์ วัดบางซอ วัดสองพี่น้อง วัดป่าเลไลยก์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดแค วัดสารภี รวมทั้งท่องเที่ยวตลาดร้อยปีสามชุก

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 6 ซึ่งดูแลการท่องเที่ยว ครอบคลุม 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรี และสุพรรณบุรี ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นวัดสำคัญของทั้ง 5 จังหวัด โดยวัดที่อยู่ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดกับ ขสมก. เส้นทางจังหวัดสุพรรณบุรีนั้น สำนักงานภาคกลาง เขต 6 ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าสนใจ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551 : 126-140) สรุปได้ดังนี้

13.1 วัดเล่งเน่ยยี่ 2

13.1.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งทางคณะนำเที่ยว ขสมก. กำหนดให้เป็นวัดแรกของการเดินทางไหว้พระ 9 วัดเส้นทางสุพรรณบุรี-สามชุก

13.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดเล่งเน่ยยี่ 2 มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า วัดบรมราชา กาญจนานิกะกอนุสรณ์ เป็นวัดที่เพิ่งจัดตั้งเพียงไม่นาน คือ มีพิธีสถาปนาวัดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2551 ความน่าสนใจของวัดนี้ คือ เป็นวัดจีนที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำคัญคล้ายกับวัดเล่งเน่ยยี่ที่ถนนเขาวราช ในกรุงเทพมหานคร สิ่งที่น่าสนใจนอกเหนือจากความอลังการและสง่างามของศาสนสถานแบบจีนแห่งนี้ ก็จะมีพระพุทธรูปหมื่นองค์ กล่าวคือ เป็นพระพุทธรูปขนาดเล็กสีทองติดเรียงรายโดยรอบของบริเวณผนังวิหาร นอกจากนี้ ยังมีเจดีย์พระบรมราชานุสรณ์ประดิษฐานในชั้น 4 ซึ่งสร้างเลียนแบบวังต้องห้ามในประเทศจีน วัดแห่งนี้ มีเณรบวชเรียนจำนวนหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ให้การต้อนรับและประกอบพิธีทางศาสนาให้แก่ักท่องเที่ยวด้วย อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ ทางวัดยังไม่มีเจ้าอาวาส จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดเล่งเน่ยยี่ ถนนเขาวราชเป็นผู้รักษาการแทน คติความเชื่อในการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัดแห่งนี้ คือ การจุดธูป 9 ดอก เพื่อสักการะเจ้าแม่กวนอิมพันมืออันสง่างามเพื่อขอพรจากท่าน

13.2 วัดไผ่โรงวัว

13.2.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลบางตาเถร ริมคลองพระยาบันลือ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

13.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดไผ่โรงวัว เป็นวัดที่มีโบสถ์ใหญ่ที่สุดในบริเวณอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี วัดแห่งนี้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2469 เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปโคดม ซึ่งเป็นพระพุทธรูปหล่อโลหะที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีขนาดหน้าตักกว้าง 10 เมตร สูง 26 เมตร ภายในบริเวณวัดมีสิ่งปลูกสร้างเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น วิังสามฤดูของเจ้าชายสิทธัตถะ สถานที่แสดงปฐมเทศนา ตรัสรู้ และปรินิพพาน เมืองนรก เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีพระพุทธรูปราชยกเขี้ยวที่สวยงาม รวมทั้งมีรูปปั้นหลวงพ่อบรมที่เป็นที่นับถือของชาวอำเภอสองพี่น้องอย่างมาก

13.3 วัดท่าเจดีย์

13.3.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

13.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดท่าเจดีย์ แต่เดิมเป็นสถานปฏิบัติธรรม ต่อมาได้พัฒนาเป็นวัดขนาดเล็ก โดยเลขาธิการของสมเด็จพระสังฆราชได้เดินทางมาที่วัดแห่งนี้และให้การอุปถัมภ์ วัดนี้มีจุดสนใจ คือ โบสถ์แก้วที่สวยงาม ทั้งนี้ เมื่อมีนักท่องเที่ยวไปเยือน ทางวัดจะจัดให้มีการสวดมนต์ไหว้พระและนั่งสมาธิตามคตินิยมของพุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการฝึกให้นักท่องเที่ยวนั่งสมาธิอย่างถูกต้องโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ให้คำอธิบายที่เข้าใจได้ง่าย

13.4 วัดบางซอ

13.4.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

13.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดบางซอมีสิ่งที่น่าสนใจ คือ สังฆารของหลวงพ่อบรมที่ไม่เปื่อยเน่า โดยมีเรื่องเล่าว่า เทียงของวันหนึ่ง หลวงพ่อบรมได้ลงจากกุฏิแล้วพายเรือในแม่น้ำท่าจีนวนไปมา 3 รอบ จากนั้นท่านจึงเดินกลับมายังกุฏิแล้วมรณภาพอย่างสงบโดยไม่มีอาการเจ็บป่วยใดๆ เมื่ออายุ 113 ปี กิจกรรมที่วัดแห่งนี้กระทำเมื่อนักท่องเที่ยวไปเยือน คือ พระสงฆ์เป็นผู้นำสวดมนต์ไหว้พระและรับพรพร้อมน้ำพุทธมนต์ ส่วนวัดอุ้มงคลนั้น ทางวัดได้จัดทำเหรียญหลวงพ่อบรมให้เช่าบูชาเพื่อจัดหารายได้มาทำนุบำรุงวัด

13.5 วัดสองพี่น้อง

13.5.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในตำบลต้นตาล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

13.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดสองพี่น้อง เป็นวัดเก่าแก่ที่มีอายุมากกว่า 300 ปี เคยเป็นที่ที่สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 จำพรรษาอยู่ ซึ่งปัจจุบัน ท่านมรณภาพไปแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นวัดใกล้สถานที่เกิดของหลวงพ่อดล สิ่งที่น่าสนใจของวัดนี้ คือ พระสมเด็จปิดเคราะห์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปลักษณะพิเศษองค์เดียวในประเทศไทยที่ยกมือปิดหูสองข้างในท่านั่งไขว่ห้าง ผู้คนทั่วไปมีความเชื่อว่า หากต้องการขจัดเคราะห์ร้ายของตนเองให้มาสักการบูชาพระองค์นี้ นอกจากนี้ ยังมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ที่งดงาม และภาพจิตรกรรมฝาผนังภาพพุทธประวัติ 3 มิติ วัดแห่งนี้ ได้จัดสร้างพระผง และรูปหล่อลอยองค์พระปิดเคราะห์ ซึ่งเชื่อว่า หากนำไปบูชา จะทำให้แคล้วคลาดจากเคราะห์กรรม

13.6 วัดป่าเลไลย์

13.6.1 สถานที่ตั้ง วัดป่าเลไลย์ ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสุพรรณบุรีริมถนนมาลัยแมน ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

13.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดแห่งนี้ เป็นวัดเก่าแก่ ที่เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร หน้าบันของวิหารวัดป่าเลไลย์มีเครื่องหมายพระมหามงกุฎอยู่ระหว่างฉัตรคู่ ที่แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จฯ มาพบวัดแห่งนี้สมัยยังทรงผนวชอยู่ เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์แล้วจึงทรงมาปฏิสังขรณ์ สันนิษฐานว่าวัดนี้สร้างในสมัยที่เมืองสุพรรณบุรีรุ่งเรือง วัดแห่งนี้ประชาชนนิยมมานมัสการ “หลวงพ่อดล” ซึ่งประดิษฐานอยู่ในวิหารสูงเด่นเห็นแต่ไกล เป็นพระพุทธรูปปางป่าเลไลย์ ศิลปะสมัยอุทงสุพรรณภูมิ มีลักษณะประทับนั่งห้อยพระบาท พระหัตถ์ซ้ายวางคว่ำบนพระชานุ พระหัตถ์ขวาวางหงายบนพระชานุอีกข้างหนึ่งในท่าทรงรับของถวาย องค์พระสูง 23.46 เมตร รอบองค์ 11.20 เมตร ภายในองค์พระพุทธรูปนี้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่ได้มาจากพระมหาเถรไลยลาย จำนวน 36 องค์ หลวงพ่อดลเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง สิ่งที่น่าสนใจประการอื่นๆ ของวัดนี้ได้แก่ เรือนขุนช้าง ซึ่งทางวัดจัดสร้างไว้เป็นเรือนไทยหมู่ขนาดใหญ่ บริเวณโดยรอบร่มรื่นไปด้วยต้นไม้สวยงาม จิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวจากวรรณคดีขุนช้างขุนแผน อยู่บริเวณระเบียงคด นอกจากนี้ ยังมีอนุสาวรีย์ครูสุรพล สมบัติเจริญ รูปปั้นตัวละครเอกเรื่องขุนช้างขุนแผน ได้แก่ รูปปั้นขุนแผน รูปปั้นนางพิมพิลาไลย รูปปั้นพระราหูพร้อมคทาสักการะ รวมทั้งได้จัดสร้างพระผงพิมพ์ขุนแผนซุ่มกอ และพระเชรามิกพิมพ์ขุนแผนซุ่มกอ โดยมีความเชื่อว่า พระดังกล่าวให้คุณทางเมตตามหานิยม

13.7 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

13.7.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

13.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุแห่งนี้ มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ พระบรมสารีริกธาตุที่ผู้คนนิยมสักการบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคล ในวิหาร มีพระพุทธรูปที่สร้างจากหินทรายอายุเก่าแก่ประมาณ 279 ปี และรูปปั้นหลวงพ่อบิษัศเสสี อายุประมาณ 700 ปี นอกจากนี้ ยังมีห้องกระจกสังฆารอิตเจ้าอาวาสที่ไม่เนาเปื่อย ทั้งนี้ ทางวัดได้เน้นกิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนพร้อมกับรับน้ำพระพุทธรมนต์และพระผงเป็นของที่ระลึก

13.8 วัดแค

13.8.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

13.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดแค เป็นวัดที่มีเจ้าอาวาสอายุน้อย คือ อายุ 36 ปี (นับถึง พ.ศ. 2551) โดยที่เจ้าอาวาสรูปนี้ ก่อนบวชเป็นพระ เคยเป็นนักเลงเก่า มีสมญานามว่า โก๊ สปาซันักเลงบางลำพู เมื่อท่านครองสมณเพศแล้ว ก็มุ่งปฏิบัติธรรมและช่วยเหลือสังคม จนได้เป็นเจ้าอาวาสของวัดแคแห่งนี้ สิ่งที่น่าสนใจของวัดแค คือ คุ่มขุนแผน ซึ่งเป็นการสร้างคู่กับเรือนขุนช้างที่วัดป่าเลไลยก์ โดยเรือนขุนแผน จะมีป้ายระบุว่า คุ่มขุนแผน (บ้านคนจน) เพื่อสื่อความรู้สึกเรื่องฐานะที่ต่างจากเรือนขุนช้าง ภายในเรือน มีรูปจำลองขุนแผน ทั้งนี้ มีเรื่องเล่าว่า หากนักท่องเที่ยวคนใดสักยันต์ที่เรียกว่า “เสือแผ่น” ก็จะไม่สามารถก้าวข้ามธรณีประตูเรือนขุนแผนได้ รวมทั้งนักท่องเที่ยวทุกคน หากต้องการถ่ายภาพในเรือนแห่งนี้ ต้องตั้งจิตอธิษฐานขออนุญาตสักยันต์สักยันต์ในเรือนเสียก่อน มิฉะนั้น จะถ่ายภาพไม่ติด หรือไม่ก็ถ่ายติดภาพที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ บริเวณคุ่มขุนแผน ยังมีต้นมะขามยักษ์อายุ 100 ปี รวมทั้งมีเสาดกน้ำมันด้วย ที่แปลกตา คือ มี “พญาต่อ” ซึ่งเป็นรูปหล่อของตัวต่อขนาดใหญ่ ตั้งบริเวณริมน้ำ ถัดจากคุ่มเรือนขุนแผน ซึ่งมีคนจำนวนมากไปจุดธูป ผูกผ้าสามสี บูชาพญาต่อ และลอดใต้ท้องพญาต่อ เพราะเชื่อว่าสักยันต์ สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ รูปปั้นหลวงปู่คง ที่คนส่วนใหญ่ในจังหวัดสุพรรณบุรี รู้จักกันดี เนื่องจากมีความเชื่อว่า หลวงปู่คงสามารถช่วยให้คนที่มีความทุกข์ ได้รับสิ่งที่ปรารถนาได้ โดยผู้ที่บนบานศาลกล่าวกับหลวงปู่คง หากได้ในสิ่งที่บนบานไว้แล้ว ต้องแก้บนด้วย เครื่องดื่ม “เอ็ม 150” นอกจากนี้ ยังได้จัดทำพระกริ่งนามว่า ไก่ชุกรูไวยุทธย์ประภา ซึ่งมีความเชื่อว่าพระดังกล่าว สามารถป้องกันโรคร้ายและเสนียดจัญไรได้ นอกจากนี้ ยังมีรูปเหมือนพญาต่อ (ตัวต่อ) ให้เช่าบูชาด้วยความเชื่อเรื่องการทำมาค้าขึ้นได้ต่อเงินต่อทองให้มีมากขึ้นต่อไป

13.9 วัดสารภี

13.9.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

13.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ อนุวัฒน์ รามศิริ (2551 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า วัดสารภี เป็นวัดสุดท้ายของเส้นทางไหว้พระ 9 วัดจังหวัดสุพรรณบุรี สิ่งที่น่าสนใจของวัดนี้ คือ รูปปั้นขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “ปู่พระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ 3 เศียร” โดยมีความเชื่อว่า หากต้องการสักการบูชาปู่พระอินทร์องค์นี้ ต้องจุดธูปเทียน ถวายดอกไม้ และเดินลอดใต้ท้องช้างเอราวัณ ระหว่างเดิน ให้ท่อง นะโม 3 จบ แล้วต่อด้วย “สุขะโต ะกะวา” 3 จบ วัดแห่งนี้ ได้จัดทำรูปหล่อพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ 3 เศียร เหริยญพระผงบนน้ำอ้อยรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ 3 เศียร รวมทั้งจุดคามรามเทพไว้ให้บูชาด้วย หลังจากเดินทางไหว้พระครบทั้ง 9 วัดในเส้นทางจังหวัดสุพรรณบุรีแล้ว หากมีเวลามากพอ ทางคณะนำเที่ยวจะพาชมตลาด 100 ปี สามชุก

14. เส้นทางจังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร

วิไลรัตน์ ยักรอด และรัชชัช องค์กรุฒิเวทย์ ได้กล่าวถึงวัดสำคัญในกรุงเทพมหานคร โดยวัดที่อยู่ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดกับ ขสมก เส้นทางจังหวัดกรุงเทพมหานครนั้น วิไลรัตน์ ยักรอด และรัชชัช องค์กรุฒิเวทย์ (2551 : 48-71) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมา และสิ่งที่น่าสนใจ สรุปได้ดังนี้

14.1 วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร

14.1.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่บริเวณใกล้อนุสาวรีย์ปราบกบฏ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน ด้านหลังของวัดติดกับมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ใกล้กับสำนักงานองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เขตการเดินรถที่ 1 (อยู่บางเขน)

14.1.2 สิ่งที่น่าสนใจ เป็นวัดพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร เป็นพระอารามแห่งหนึ่งที่มีชื่อเสียง เจ้าอาวาสองค์แรก คือ สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) ได้วางรากฐานของการพัฒนา และรากฐานของการศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง จึงเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่สนใจเข้ามาบรรพชา อุปสมบทเป็นจำนวนมากต่อปี สิ่งที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้ คือ พระวิหารพระพุทธรูปชินราช ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปชินราชซึ่งนับถือกันว่าเป็นพระพุทธรูปที่งดงามที่สุดองค์หนึ่งในโลก และพระพุทธรูปชินราช ที่เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยสำริด ปางมารวิชัย ศิลปะสุโขทัยตอนปลาย หน้าตักกว้าง 5 ศอก 1 คืบ 5 นิ้ว สูง 7 ศอก หล่อในสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท)

14.2 วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร

14.2.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

14.2.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหารเป็นพระอารามหลวงชั้นโทชนิดวรมหาวิหาร เดิมเรียกว่า วัดบางหว้าใหญ่ เป็นวัดโบราณมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาจนถึงเมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า และต่อมาเมื่อพระเจ้าตากสินมหาราชได้กู้อิสรภาพของไทยกลับคืนมาได้ และเสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ จึงตั้งพระนครหลวงขึ้นใหม่เรียกว่า กรุงธนบุรี ในปีพุทธศักราช 2311 ในรัชสมัยที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ทรงครองราชย์แล้ว ทรงใฝ่พระทัยเป็นธุระในพระพุทธศาสนาพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ ยกวัดบางหว้าใหญ่แห่งนี้ขึ้นเป็นพระอารามหลวง ที่มาของชื่อ “วัดระฆัง” มีตำนานเล่าว่าในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์พระวัดบางหว้าใหญ่ขุดพบระฆังเสียงดี 1 ลูก ชาวบ้านจึงเรียกวัดนี้ว่า “วัดระฆัง” ต่อมารัชกาลที่ 1 โดยได้นำระฆังลูกนั้นไปไว้ที่วัดพระแก้ว และโปรดให้สร้างหอรฆังพร้อมทั้งระฆังอีก 5 ลูกไว้ให้แทน จึงเป็นที่มาของชื่อวัดระฆัง วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร มีหอพระไตรปิฎกที่เคยได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นประจำปี 2530 จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ อีกด้วย นับว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมชิ้นเอกแห่งกรุงธนบุรีที่พุทธศาสนิกชนและชาวไทยทั้งประเทศควรเอาใจใส่อนุรักษ์ไว้ สิ่งที่น่าสนใจของวัดนี้อีกประการหนึ่งคือ หลวงพ่อโตและพระคาถาชินบัญชร เพราะหลวงพ่อโตหรือ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่มีชื่อเสียงของวัดนี้ และเป็นที่เคารพนับถือของเหล่าพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก ท่านยังเป็นผู้ที่นำบทสวดอันศักดิ์สิทธิ์ที่ตกทอดมาจากลังกามาคัดแปลงแต่งเดิมให้สมบูรณ์ขึ้น จนกลายเป็นพระคาถาชินบัญชรที่พุทธศาสนิกชนรู้จักดี ซึ่งหากผู้ใดสวดเป็นประจำแล้วก็จะเกิดความปิติระรื่นคล่องแคล่วแก่ตนเอง

14.3 วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร

14.3.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ใกล้บริเวณกรมอุทการเรือ และวัดอรุณราชวราม รวมทั้งวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร

14.3.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นโทชนิดวรมหาวิหาร มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ คือ เจ้าพระยาบดินทร์ (โต) ต้นสกุลกัลยาณมิตร ชื่อจีนว่า “เต้า แซ่เอ็ง” ว่าที่สมุหนายก บุตรพระยาพิชัยวาริ (มัน แซ่เอ็ง) ได้อุทิศที่ดินและซื้อที่เพิ่มเติมสร้างวัดนี้ขึ้นสันนิษฐานว่า มีการลงมือก่อสร้างเมื่อครั้งที่ท่านยังเป็นพระยาพิชัยวาริ ผู้ช่วยกรมเจ้าท่า เมื่อปีระกา พ.ศ. 2368 (เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลที่ 3) สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วถวายเป็นพระอารามหลวง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานนามว่า “วัดกัลยาณมิตร” ซึ่งหมายถึง “มิตรดี หรือเพื่อนดี” หรือเพื่อนมีกัลยาณธรรม โบราณสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่น่าสนใจ คือ พระอุโบสถ ที่ตั้งเดิมของบ้านเจ้าพระยาบดินทร์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2370 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน กว้าง 20.88 เมตร ยาว 30.90 เมตร ลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นแบบจีน

ไม่มีข้อฟ้าใบระกาทางหงส์ประดับหน้าบันปั้นลายดอกไม้ กระเบื้องเคลือบสลักสีลายจีน พระประธานภายในพระอุโบสถ คือ พระพุทธรูปหล่อปางปาลิไลยก์ ที่มีความสูงจากพระบาทถึงพระเศียรสูง 5.65 เมตร และพระพุทธรูปไตรรัตน์นายก หรือ “หลวงพ่อดุ” เป็นพระประธานในพระวิหารหลวง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่อดุ” และชาวจีนนิยมเรียกว่า “ซำปอกง” เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 11.75 เมตร สูง 14.45 เมตร

14.4 วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร

14.4.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

14.4.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร หรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “วัดชนะสงคราม” เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรมหาวิหาร เดิมวัดชนะสงครามเป็นวัดโบราณขนาดเล็ก เรียกกันว่า “วัดกลางนา” เพราะบริเวณโดยรอบวัดเป็นทุ่งนา ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 1 สมเด็จพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ทรงรวมชาวรามัญและพระสงฆ์รามัญที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ให้ตั้งหลักฐานอยู่รอบวัดกลางนา และให้ก่อสร้างปฏิสังขรณ์วัดกลางนา เพื่อให้พระสงฆ์รามัญจำพรรษา แล้วตั้งนามใหม่ว่า “วัดตองปุ” โดยลอกเลียนนามวัดและขนบธรรมเนียมของวัดในกรุงศรีอยุธยา และลพบุรี ซึ่งเป็นวัดที่พระสงฆ์รามัญพำนักอยู่ และรัชกาลที่ 1 ทรงโปรดให้วัดตองปุเป็นวัดพระสงฆ์ฝ่ายรามัญ เพื่อตอบแทนคุณความดีและเชิดชูเกียรติทหารรามัญในกองทัพกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทที่เป็นกำลังสำคัญในการรบกับพม่าเมื่อบ้านเมืองสงบสุข สมเด็จพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ได้บูรณะวัดตองปุใหม่ทั้งวัด โดยบูรณะพระอุโบสถและสร้างกุฏิสงฆ์พร้อมทั้งถาวรวัตถุอื่นๆ เมื่อสำเร็จแล้วจึงน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระอารามหลวง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดฯ พระราชทานนามใหม่ตามเหตุการณ์หลังจากทำสงครามชนะพม่าถึง 3 ครั้ง พ.ศ. 2328, 2329 และ 1220 ว่า “วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร” トラบเท่าทุกวันนี้ สิ่งที่น่าสนใจของวัดนี้นอกจากประวัติความเป็นมา คือ พระประธานในพระอุโบสถมีพระนามว่า “พระพุทธรุณรสีห์ตรีโลกเชษฐ ัมมเทวิศักดิ์ปุชนิยะชยันตะโคดม บรมศาสดอนาวรญาณ” หรือเรียกสั้นๆ ว่า “หลวงพ่อดุ” และศาลพระบรมราชานุสาวรีย์ของสมเด็จพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ผู้สถาปนาและบูรณะวัดชนะสงคราม

14.5 วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

14.5.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

14.5.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดสุทัศนเทพวรารามเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรมหาวิหาร มีชื่อเรียกกันเป็นสามัญหลายชื่อในสมัยโบราณ เช่น วัดพระใหญ่ วัดพระโต

ซึ่งเป็นการเรียกตามลักษณะพระพุทธรูปสำคัญของวัด คือ พระศรีศากยมุนี นอกจากนี้ยังนิยมเรียกอีกหลายชื่อ เช่น “วัดเสาชิงช้า” ตามสถานที่ซึ่งอยู่ใกล้กับเสาชิงช้าเทวสถานของพราหมณ์กลางเมือง รวมทั้งชื่อ วัดมหาสุททवास เป็นนามที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 พระราชทาน อันหมายถึงสวรรค์ชั้นพรหมโลกชื่อสุททवास นอกจากนี้ ยังมีวัดสุทัศนเทพวรารามที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 พระราชทาน และ วัดสุทัศนเทพวรารามที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระราชทาน ทั้งสองชื่อนี้หมายถึงสุทัศนนครบนเขาพระสุเมรุศูนย์กลางของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ที่ประทับของพระอินทร์ สิ่งที่น่าสนใจของวัดนี้ คือ ตำนาน 200 ปีแห่งการสร้างวัดสุทัศนฯ ซึ่งได้กล่าวถึงสาเหตุการก่อสร้างไว้ว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ทรงสถาปนาราชธานี และประดิษฐานราชจักรีวงศ์แล้ว พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระบรมมหาราชวังเพื่อเป็นที่ประทับสำหรับพระมหากษัตริย์ และโปรดให้ก่อสร้างกำแพงและป้อมปราการสำหรับป้องกันพระนครและทำนุบำรุงอาณาประชาราษฎร์ให้มีความร่มเย็นเป็นสุข ทั้งนี้ โปรดให้บูรณะบำรุงพระอารามต่าง ๆ และโปรดฯ ให้สร้างวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงกลางพระนครให้มีความสูงใหญ่วิจิตรงดงามเป็นสง่า ทั้งนี้ พระศรีศากยมุนี เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยที่เป็นพระประธานประดิษฐานในพระวิหารหลวงซึ่งหล่อด้วยสำริด ขนาดหน้าตักกว้าง 6.25 เมตร สถานที่ประดิษฐานของพระประธานองค์นี้ ถือว่าอยู่ในจุด “ประดิษฐานทับใจเมือง” ตามตำรามหาพิไชยสงครามที่สอดคล้องกับความศักดิ์สิทธิ์แห่ง “พระศรีศากยมุนี” ซึ่งมีความหมายว่า ชนมารและเป็นมหามงคลแห่งการสร้างเมืองหลวงใหม่เช่นเดียวกับเมืองอโยธยา คือ “เมืองที่ไม่แพ้ใคร”

14.6 วัดอรุณราชวราราม

14.6.1 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่เลขที่ 158 ถนนวังเดิม แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

14.6.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดอรุณราชวราราม เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรมหาวิหาร ซึ่งมีเกียรติชั้นสูงสุดพระอารามหนึ่ง มีนามเต็มว่า “วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร” ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา วัดแห่งนี้ เป็นวัดโบราณสร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เป็นสถาปัตยกรรมแบบอยุธยา แต่เดิมชื่อ “วัดบางมะกอก” หรือ “วัดมะกอก” ตามชื่อตำบลในขณะนั้น ต่อมาต้นสมัยกรุงธนบุรี จึงมาเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดแจ้ง” และเปลี่ยนเป็นวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารในปัจจุบัน พระพุทธรูปสำคัญของวัดนี้ ได้แก่ พระพุทธรูปนิมิตร์ประดิษฐานบริเวณหน้าประตูพระอุโบสถ พระพุทธธรรมมิตรราชโลกชาตุลลิก ที่เป็นพระประธานในพระอุโบสถ พระพุทธชัยกุนทุมหาอนุรุธลักษณะ ที่เป็นพระประธานในพระวิหาร พระอรุณ หรือเรียกว่า พระแจ้ง หรือหลวงพ่อรุณ ที่ประดิษฐานหน้าพระวิหาร ที่สำคัญคือ ศาสนาสถานที่

เรียกว่า พระปรางค์วัดอรุณ ได้รับการยกย่องว่าเป็นมรดกโลกและสัญลักษณ์ประเทศไทย ตั้งอยู่หน้าวัดทางทิศใต้ซึ่งเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศให้มาชมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพระปรางค์แห่งนี้มีความสูงถึง 67 เมตร

14.7 วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

14.7.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่ถนนหน้าพระลาน แขวง

พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

14.7.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “วัดพระแก้ว” สิ่งที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้ คือ ประวัติความเป็นมาและความงดงามแบบศิลปะชั้นสูงของศาสนสถานและสถาปัตยกรรม ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดแห่งนี้ขึ้นพร้อมกับการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2325 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2327 รัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าฯ ให้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหามณีรัตนปฏิมากร หรือ “พระแก้วมรกต” พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของไทย

14.8 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

14.8.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่ถนนสนามไชย แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

14.8.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดแห่งนี้เดิมชื่อ “วัดโพธาราม” ชาวบ้านเรียกกันสั้นๆ ว่า “วัดโพธิ์” เป็นวัดโบราณสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีระหว่างปี พ.ศ. 2231-2246 เป็นวัดประจำรัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรี เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาวัดนี้เป็นวัดหลวงข้างพระบรมมหาราชวัง ทั้งนี้ที่ได้พระแท่นพระพุทธรูปปฏิมากรพระประธานในพระอุโบสถ ยังเป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิของพระองค์ท่านไว้ด้วย ปัจจุบัน วัดแห่งนี้เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก นอกจากนี้ ยังมีพระพุทธรูปไสยาสน์ก่ออิฐถือปูนลงรักปิดทอง ด้านพระพักตร์สูง 15 เมตร ทอดพระองค์ยาว 46 เมตร ที่พระบาทสูง 3 เมตร ยาว 5 เมตร พระบาทประดับมุก “ภาพมลกล 108” ตรงกลางเป็นรูปกัจจกรตามตำรามหาปุริสลักษณะ นับเป็นพระพุทธรูปไสยาสน์ที่งดงามที่สุดในประเทศไทย

14.9 วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร

14.9.1 สถานที่ตั้ง วัดแห่งนี้ ตั้งอยู่ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

14.9.2 สิ่งที่น่าสนใจ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรมหาวิหาร เดิมชื่อ “วัดสลัก” สร้างมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระบวรราช เจ้ากรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท (พระอนุชาธิราช ในรัชกาลที่ 1) ทรงทำการบูรณปฏิสังขรณ์แล้วทรงเปลี่ยนนามวัดเป็น “วัดนิพพานาราม” ในช่วง

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 โปรดให้ทำการสังคยานา พระไตรปิฎกที่วัดนิพนพานารามและโปรดให้เปลี่ยนนามพระอารามเป็น “วัดพระศรีสรรเพชญ์” พระองค์ทรงใช้วัดพระศรีสรรเพชญ์นี้ เป็นที่สอบไล่พระปริยัติธรรมสำหรับพระภิกษุสามเณร จึงโปรดเกล้าให้เปลี่ยนนามพระอารามอีกครั้งเป็น “วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรมหาวิหาร” ตามแบบอย่างครั้งกรุงเก่า แต่ส่วนมากมักเรียกกันว่า “วัดมหาธาตุ” สิ่งที่น่าสนใจ คือ บริเวณด้านหน้าวัดมหาธาตุด้านสนามหลวง เป็นที่ตั้งของพระบวรราชานุสาวรีย์ของ “สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท กรมพระราชวังบวรสถานมงคล พระอนุชาธิราชในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ผู้ได้ทรงบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระมหาธาตุขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 2326 โดยที่ฐานพระราชานุสาวรีย์มีแผ่นดินโลหะจารึกพระเกียรติคุณของพระองค์ท่านว่า “ผู้อุทิศพระวรกายตลอดพระชนม์ชีพ เพื่อกอบกู้เอกราช ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไท ให้คงอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้” นอกจากนี้ยังมี หลวงพ่อนาค หรือเรียกกันว่า “พระนาค” ซึ่งเป็นพระพุทธรูปนั่งปางมารวิชัย สมัยสุโขทัยตอนต้น เป็นพระประธานอยู่ในพระวิหารโพธิ์ลังกา ซึ่งสมเด็จพระ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ก็ได้โปรดให้จัดหามาประดิษฐาน ณ วัดแห่งนี้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ของแซนด์เลอร์ (Chandler 1918-2007) และฮัมเฟรย์ (Humphrey 1926-2005)

1.1 ความหมายของการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์

แนวคิดการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในปัจจุบัน พัฒนามาจากแนวทางการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ของนักวิชาการในประเทศซีกโลกตะวันตกหลายท่าน แซนด์เลอร์ (Chandler 1918-2007) และฮัมเฟรย์ (Humphrey 1926-2005) ก็เป็นผู้นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในประเด็นต่างๆ เช่นกัน แซนด์เลอร์ (Chandler. 1926 : 35) ระบุว่า การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์นั้น คือ การตัดสินใจในการยกร่างแนวทางการดำเนินการ นำแนวทางไปลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล ซึ่งการตัดสินใจนั้นสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหน้าที่ของส่วนงานต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ระยะยาวในที่สุด ในกระบวนการตัดสินใจนั้น ต้องมีการกำหนดอย่างชัดเจนเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objective) และการกำหนดเป็นนโยบาย แผน หรือโครงการ (Policy, Plan or Project) ทั้งหมดนี้ ต้องนำไปสู่การจัดสรรงบประมาณเพื่อนำนโยบาย แผน หรือโครงการไปลงมือปฏิบัติ ในส่วนของการประเมินวัดผลสำเร็จนั้น ต้องอาศัยเครื่องมือในการวัดประเมินผล ทั้งนี้ ในภาคธุรกิจ มักใช้เทคนิค Balanced Scorecard มาเป็นเครื่องมือวัด

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539 : 9) กล่าวถึงความหมายของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยสรุปได้ว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์แตกต่างไปจากการพยากรณ์และการคาดการณ์แนวโน้มธุรกิจ หรือการประยุกต์เทคนิคเชิงปริมาณสำหรับการตัดสินใจ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ไม่ใช่เรื่องของการตัดสินใจที่จะกระทำในอนาคต แต่เป็นการตัดสินใจในปัจจุบันที่จะส่งผลต่อไปในอนาคต ซึ่งผู้บริหารสามารถชั่งน้ำหนักความเสี่ยงที่จะต้องตัดสินใจได้ โดยแผนกลยุทธ์เกี่ยวข้องกับ กระบวนการตัดสินใจในปัจจุบันอย่างเป็นระบบที่จะมีผลกระทบต่อองค์กรในอนาคต ทั้งนี้ ทศพร ศิริสัมพันธ์ ได้กล่าวถึงแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่กำหนดคำจำกัดความในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การวางแผนกลยุทธ์ เป็นกระบวนการซึ่งองค์กรพยายามที่จะสร้างอนาคตและพัฒนา แนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกรรมวิธีหรือแนวทางปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลที่กำหนดไว้

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (2550 : 18) ได้กล่าวถึงแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง กุศโลบายในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ภายใต้ข้อจำกัดของหน่วยงานและบุคลากร หรือหมายถึงแนวคิดหรือวิธีการที่แบบลอันบ่งบอกถึงลักษณะการเคลื่อนไหวขององค์กรที่จะก้าว ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตได้อย่างไร ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ จึงเป็นกรอบชี้แนะของชุด แผนงานที่บ่งบอกถึงขอบเขตของงานที่เกี่ยวข้องอันเป็นพื้นฐานของการจัดทำแผน และเป็นวิธีการเชิงรวมที่องค์กรเลือกไว้เพื่อเคลื่อนไปสู่วัตถุประสงค์ระยะยาวขององค์กร

1.2 การวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกองค์กรเพื่อการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์

การวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกองค์กรเพื่อการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์นั้น สามารถนำเทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) มาประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งเรียกว่าเทคนิค SWOT Analysis

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539 : 56) กล่าวถึง เทคนิค SWOT Analysis ไว้ว่า ผู้บริหารขององค์กรสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค อันเป็นผลจากการวิเคราะห์องค์กรมาพิจารณาและตัดสินใจหาทางเลือกเชิงกลยุทธ์ได้ โดยนำจุดแข็งและจุดอ่อน ภายในองค์กร มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับโอกาสและอุปสรรคอันเป็นปัจจัยภายนอกองค์กร เพื่อพิจารณาคำตอบว่า องค์กรกำลังเผชิญกับสถานการณ์เช่นไร และภายในสถานการณ์เช่นนั้น องค์กรควรจะทำอย่างไรในเชิงกลยุทธ์

นอกจากนี้ Hill และ Westbrook (1997 : 46-50) กล่าวถึงได้เทคนิค SWOT Analysis ของฮัมเฟรย์ (Humphrey 1926-2005) ว่า เทคนิคการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ต้องทำเป็น ประการแรกเพื่อการค้นหาเป้าหมายสุดท้ายที่พึงประสงค์ และการวิเคราะห์ดังกล่าวควรเป็นส่วนหนึ่งของตัวแบบการวางแผนเชิงกลยุทธ์ องค์กรประกอบแต่ละตัวตามแนวคิด ของฮัมเฟรย์ (Humphrey 1926-2005) มีรายละเอียดดังนี้ คือ

S (Strengths) คือ จุดแข็ง อันหมายถึง ศักยภาพภายในองค์กรที่รวมถึงบุคลากรที่เป็นสถานะสนับสนุน (Helpful) ต่อการทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์

W (Weaknesses) คือ จุดอ่อน อันหมายถึง ลักษณะบางประการที่เป็นจุดด้อยของศักยภาพภายในองค์กรที่เป็นอันตราย (Harmful) ต่อการทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์

O (Opportunities) คือ โอกาส อันหมายถึง เงื่อนไขภายนอกขององค์กรที่เป็นสถานะสนับสนุน (helpful) ให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์

T (Threats) คือ อุปสรรคจากภายนอกหรือภัยคุกคาม อันหมายถึง เงื่อนไขภายนอกขององค์กรที่เป็นอันตราย (Harmful) ต่อการทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์

ทั้งนี้ ฮัมเฟรย์ (Humphrey 1926-2005) ได้นำเสนอตารางที่ใช้ในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT Analysis ดังตาราง 1

ตาราง 1 วิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT Analysis ของฮัมเฟรย์

	สถานะสนับสนุน (Helpful)	สถานะอันตราย (Harmful)
ปัจจัยภายใน (Internal Origin)	จุดแข็ง (S : Strengths)	จุดอ่อน(W : Weaknesses)
ปัจจัยภายนอก (External Origin)	โอกาส (O : Opportunities)	อุปสรรค (T : Threats)

ปรับจาก Hill and Westbrook. Illustrative Diagram of SWOT Analysis. 1997 : 50

ทั้งนี้ Hill และ Westbrook (1997 : 51-52) ระบุถึงจุดเน้นของฮัมเฟรย์ (Humphrey 1926-2005) ว่า ผลจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis นั้น เป็นข้อมูลสำคัญที่ทำให้องค์กรทราบว่า มีประเด็นใดบ้างที่ต้องการการพัฒนา โดยกิจกรรมการพัฒนาดังกล่าวจะถูกระบุในกระบวนการวางแผน ซึ่งเป็นภารกิจที่องค์กรต้องดำเนินการในขั้นต่อไป

1.3 ประเภทของยุทธศาสตร์

หลังจากใช้เทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เรียกว่า เทคนิค SWOT Analysis แล้ว ผลที่ได้ก็นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและจับคู่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ 4 ด้าน โดยพิบูล ทิปะปาล (2551 : 100) กล่าวถึงแนวคิดการวิเคราะห์เปรียบเทียบและจับคู่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์โดยใช้ตารางที่เรียกว่า TOWS Matrix ทั้งนี้ TOWS Matrix เป็นการนำผลจากเทคนิค SWOT Analysis มาจับคู่จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เป็น 4 คู่ เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพรวมในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ง่ายขึ้น ดังตัวอย่างตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 การวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกแบบ TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	S1...เลือก 5 รายการสำคัญ....	W1...เลือก 5 รายการสำคัญ...
	S2.....	W2.....
	S3.....	W3.....
	S4.....	W4.....
	S5.....	W5.....
โอกาส (O)		
O1..เลือก 5 รายการสำคัญ...	SO	WO
O2.....	ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น
O3.....		
O4.....		
O5.....		

ตาราง 2 (ต่อ)

อุปสรรค (T)		
T1...เลือก 5 รายการสำคัญ...	ST	WT
T2.....	ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ	ยุทธศาสตร์การตัดทอน
T3.....		
T4.....		
T5.....		

ปรับจาก : David (พิบูล ทีปะปาล. 2551 : 100 ; อ้างอิงมาจาก David. 2001)

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า เมื่อนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคมาจับคู่กัน จะได้แนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ SO Strategy ประกอบด้วยจุดแข็งกับโอกาส ยุทธศาสตร์ WO Strategy ประกอบด้วยจุดอ่อนกับโอกาส ยุทธศาสตร์ ST Strategy ประกอบด้วยจุดแข็งกับอุปสรรค และยุทธศาสตร์ WT Strategy ประกอบด้วยจุดอ่อนกับอุปสรรค

นันทิยา หุตานูวัตร และรณงค์ หุตานูวัตร (2543 : 43-45) ได้นำเสนอตารางการจับคู่เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่เรียกว่า SWOT Matrix ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกแตกต่างจากตารางที่นำเสนอโดยพิบูล ทีปะปาล แต่ตารางทั้ง 2 ซื่อนั้น มาจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทั้ง 4 ด้าน (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) โดยใช้ SWOT Analysis เหมือนกัน และนำไปสู่การจับคู่เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม นันทิยา หุตานูวัตร และรณงค์ หุตานูวัตร ได้ระบุเพิ่มเติมว่า ควรเน้นการให้คะแนนแต่ละปัจจัยและเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ซึ่งหากเป็นการให้คะแนนปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง (S) และโอกาส (O) ต้องให้คะแนนเป็นบวก (+) หากเป็นการให้คะแนนปัจจัยที่เป็นจุดอ่อน (W) และอุปสรรค (T) ต้องให้คะแนนเป็นลบ (-) จากนั้นให้นำแต่ละปัจจัยที่มีคะแนนสูง 3-5 อันดับแรก มาจับคู่เป็นยุทธศาสตร์ 4 ด้าน (ได้แก่ ยุทธศาสตร์ SO Strategy ประกอบด้วยจุดแข็งกับโอกาส ยุทธศาสตร์ WO Strategy) ดังตัวอย่างตารางต่อไปนี้ (นันทิยา หุตานูวัตร และรณงค์ หุตานูวัตร. 2543 : 45)

ตาราง 3 การจับคู่ปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์แบบ SWOT Matrix

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	S1.....(+ 10).	W1!.....(-10)
	S2.....(+ 9)	W2!.....(- 9)
ปัจจัยภายนอก	S3.....(+ 8)	W3!.....(- 8)
โอกาส (O)	SO ยุทธศาสตร์จุดแข็ง-โอกาส	WO ยุทธศาสตร์จุดอ่อน-โอกาส
O1.....(+ 10)	1.....(S1, O2)	1.....(W1, O3)
O2.....(+ 9)	2.....(S2, S3,O2)	2.....(W2, W3,O2)
O3.....(+ 8)	3.....(S1, S3,O1)	3.....(W1, W3,O1)
อุปสรรค (T)	ST ยุทธศาสตร์จุดแข็ง-อุปสรรค	WT ยุทธศาสตร์จุดอ่อน-อุปสรรค
T1.....(-10)	1.....(S1, S3,T1)	1.....(W1, W3,T3)
T2.....(- 9)	2.....(S2, S3,T2)	2.....(W2, W3,T2)
T3.....(- 8)	3.....(S3,T3)	3.....(W1, W3,T1)

พินุล ทีปะปาล (2551 : 101-102) กล่าวถึงกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์แต่ละด้าน ดังนี้
 ยุทธศาสตร์ SO Strategy เป็นยุทธศาสตร์ที่เกิดจากการจับคู่ระหว่างจุดแข็ง
 และโอกาส หมายถึง หน่วยงานมีปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ดี หรือปัจจัยภายนอกและภายใน
 เป็นเชิงบวกทั้งหมด หรือภายนอกเอื้อและภายในเด่น ในกรณีนี้ ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้นเรียกว่า
 ยุทธศาสตร์เชิงรุก (Aggressive Strategies) หรือสถานการณ์ดาวรุ่ง (Stars) ซึ่งการกำหนด
 ยุทธศาสตร์สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวทางลักษณะต่างๆ เช่น การขยายงาน การรณรงค์

การส่งเสริม การกระจายงาน การสนับสนุน การเพิ่มเครือข่าย การเพิ่มเป้าหมาย การพัฒนา เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ ST Strategy เป็นยุทธศาสตร์ที่เกิดจากการจับคู่ระหว่างจุดแข็งและอุปสรรค หมายถึง หน่วยงานที่มีปัจจัยภายในดี แต่มีปัจจัยภายนอกไม่ดี หรือปัจจัยภายในเชิงบวก แต่มีปัจจัยภายนอกเป็นเชิงลบ หรือภายในเด่นแต่ภายนอกจืดชืด ในกรณีนี้ ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้น เรียกว่า ยุทธศาสตร์การรักษาเสถียรภาพ (Stability Strategies) หรือเรียกว่า สถานการณ์แม่วัวให้นม (Cash Cow) คือการใช้จุดแข็งของหน่วยงานให้เป็นประโยชน์ ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวทางในลักษณะต่างๆ เช่น การขยายงานที่เป็นจุดแข็ง การควบคุม การหลีกเลี่ยงอุปสรรค การคุ้มครอง การปกป้องรักษา เป็นต้น ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์ในด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับน้ำหนักความสำคัญของจุดแข็งและอุปสรรคของหน่วยงาน

ยุทธศาสตร์ WO Strategy เป็นยุทธศาสตร์ที่เกิดจากการจับคู่ระหว่างโอกาสและจุดอ่อน หมายถึง หน่วยงานมีปัจจัยภายในไม่ดีแต่มีปัจจัยภายนอกดี หรือปัจจัยภายในเป็นเชิงลบแต่ปัจจัยภายนอกเป็นเชิงบวก หรือภายในด้อยแต่ภายนอกเอื้อ ในกรณีนี้ ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้น เรียกว่า ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น (Turn Around Strategies) หรือสถานการณ์ที่ยังมีคำถามหรือข้อสงสัยอยู่ (Question Marks) ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวทางในลักษณะต่างๆ เช่น การปรับปรุง การเพิ่มช่องทาง การพัฒนา การสร้างเครือข่าย การร่วมทุน การเร่งรัด การหาแนวร่วม การร่วมมือ เป็นต้น ทั้งนี้ จะกำหนดยุทธศาสตร์ในด้านใดด้านหนึ่งนั้น จะขึ้นอยู่กับน้ำหนักความสำคัญของจุดอ่อนและโอกาสของหน่วยงาน

ยุทธศาสตร์ WT Strategy เป็นยุทธศาสตร์ที่เกิดจากการจับคู่ระหว่างจุดอ่อนและอุปสรรค หมายถึง หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในไม่ดี หรือ ปัจจัยภายนอกและภายในเป็นเชิงลบทั้งหมด หรือภายนอกจืดชืดและภายในด้อย ในกรณีนี้ ยุทธศาสตร์จะกำหนดขึ้นเรียกว่า ยุทธศาสตร์การตัดทอน (Retrenchment Strategies) หรือ สถานการณ์สุนัขจิ้งจอก (Dogs) ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์สามารถกำหนดในกรอบแนวทางลักษณะต่างๆ เช่น การทบทวน การลดกิจกรรม การชะลอการดำเนินงาน การถ่ายโอน การยุบรวม การปรับเปลี่ยนกิจกรรม การแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่เป็นจุดอ่อน เป็นต้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง จะขึ้นอยู่กับน้ำหนักความสำคัญของอุปสรรคและจุดอ่อนของหน่วยงาน

1.4 ขั้นตอนการวางแผนยุทธศาสตร์

ในส่วนขององค์กรในประเทศไทยนั้น ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539 : 10-11) ได้ระบุว่า การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Management) ควรครอบคลุมขั้นตอนการปฏิบัติภารกิจหลัก 3 ด้าน คือ

การจัดวางยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) ประกอบด้วย กิจกรรม 4 ด้าน คือ การพิจารณาวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร การกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและขีดสมรรถนะภายในองค์กร รวมทั้งการวิเคราะห์และการเลือกกลยุทธ์

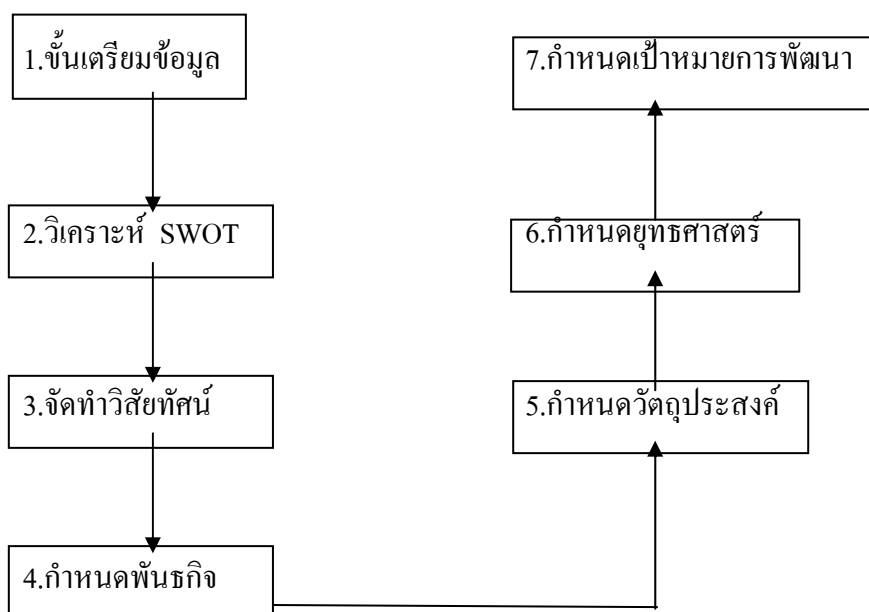
การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) ประกอบด้วย กิจกรรม 3 ด้าน คือ การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน การวางแผนปฏิบัติการ (Action Plan) และการกำหนดแนวทางสนับสนุนกลยุทธ์ด้วยการใช้ประโยชน์จากโครงสร้าง วัฒนธรรม บุคลากร เทคโนโลยีสารสนเทศ และกระบวนการทำงาน

การควบคุมและประเมินผลเชิงยุทธศาสตร์ (Strategy Control and Evaluation) ประกอบด้วย กิจกรรม 2 ด้าน คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการติดตามสถานการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ

นอกจากนี้ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (2550 : 19-20) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมข้อมูล
 - ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพด้วย SWOT analysis
 - ขั้นที่ 3 ขั้นจัดทำวิสัยทัศน์
 - ขั้นที่ 4 ขั้นกำหนดพันธกิจ
 - ขั้นที่ 5 ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์
 - ขั้นที่ 6 ขั้นกำหนดยุทธศาสตร์
 - ขั้นที่ 7 ขั้นกำหนดเป้าหมายการพัฒนา
- ซึ่งทั้ง 7 ขั้นตอน ปรากฏดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 18 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์แต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมข้อมูล (Data Collection) ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญต่อประเด็นการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรด้านการศึกษา อาชีพ รายได้ กิจกรรมในวันหยุด เป็นต้น ทั้งนี้ ควรแสดงข้อมูลที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละ เป็นต้น จากนั้น เป็นการรวบรวมปัญหาสำคัญของอันเป็นที่มาของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ครั้งนั้นๆ

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพ ขั้นตอนนี้เป็นการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง (Strength : S) และจุดอ่อน (Weakness :W) ของหน่วยงานหนึ่งๆ อันเป็นสถานะแวดล้อมภายใน รวมทั้งวิเคราะห์โอกาส (Opportunity : O) และข้อจำกัด (Threat : T) อันเป็นสถานะแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาต่างๆ ของหน่วยงานนั้นๆ ทั้งหมดเป็นการประเมินสถานภาพของหน่วยงานที่นำไปสู่คำตอบที่ว่า ปัจจุบันหน่วยงานมีสถานภาพการพัฒนาอยู่จุดใด ซึ่งผลการประเมินนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดการดำเนินงานในอนาคตต่อไป

การประเมินศักยภาพดังกล่าวจะใช้เทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือ ดังนี้

การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength : S) เป็นการพิจารณาปัจจัยภายในหน่วยงานว่ามีส่วนดี ความเข้มแข็ง ความสามารถ ศักยภาพ ส่วนที่ส่งเสริมความสำเร็จอย่างไรบ้าง

ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่างๆ เช่น การบริหาร ระบบข้อมูล กำลังคน การเงิน ภาพลักษณ์ และทรัพยากร เป็นต้น

การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness : W) เป็นการพิจารณาปัจจัยภายในหน่วยงานที่มีส่วนเสีย ความอ่อนแอ ข้อจำกัด ความไม่พร้อมอย่างไร ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับ การวิเคราะห์จุดแข็ง

การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน ควรมีการให้น้ำหนักของแต่ละประเด็นตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยเพื่อนำไปใช้กำหนดยุทธศาสตร์ในขั้นที่ 6 ต่อไป ซึ่งสามารถวิเคราะห์โดยใช้ตารางในลักษณะต่อไปนี้

ตาราง 4 การวิเคราะห์ศักยภาพภายในหน่วยงาน

ประเด็นการวิเคราะห์			
จุดแข็ง	น้ำหนักคะแนน	จุดอ่อน	น้ำหนักคะแนน
1.		1.	
2.		2.	
3.		3.	
ฯลฯ		ฯลฯ	

การวิเคราะห์โอกาส (Opportunity : O) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีสภาพอย่างไร เหตุการณ์ภายนอกที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อหน่วยงานนั้นๆ อย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงใดที่เป็นประโยชน์ หรือเป็นโอกาสอันดีต่อหน่วยงาน โดยจะต้องพิจารณาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง อาชญากรรม เทคโนโลยี เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อจำกัด (Threat : T) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคหรือสภาวะคุกคามก่อให้เกิดผลเสียหรือเป็นข้อจำกัดต่อหน่วยงาน โดยจะต้องพิจารณาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ปัญหาอาชญากรรม เทคโนโลยี เช่นเดียวกับ การวิเคราะห์โอกาส

การวิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัด ควรมีการให้น้ำหนักของแต่ละประเด็นตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยเช่นเดียวกับการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน ทั้งเพื่อนำไปใช้กำหนดยุทธศาสตร์ในขั้นที่ 6 ต่อไป ซึ่งสามารถวิเคราะห์โดยใช้ตารางในลักษณะต่อไปนี้

ตาราง 5 การวิเคราะห์ศักยภาพภายนอกหน่วยงาน

ประเด็นการวิเคราะห์			
โอกาส	น้ำหนักคะแนน	อุปสรรค / ภัยคุกคาม	น้ำหนักคะแนน
1.		1.	
2.		2.	
3.		3.	
ฯลฯ		ฯลฯ	

ขั้นที่ 3 การจัดทำวิสัยทัศน์ (Vision) โดยวิสัยทัศน์ หมายถึง ภาพในอนาคตที่หน่วยงานต้องการเห็น ต้องการเป็น โดยสิ่งที่จะเกิดขึ้นนั้นต้องเกิดประโยชน์ต่อผู้รับบริการหรือประชาชน สังคม ประเทศชาติ โดยทั่วไปแล้วจะพิจารณาในกรอบระยะเวลาประมาณ 4 ปี การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ดี ต้องมีลักษณะดังนี้ คือ มีความเป็นไปได้และเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้จริง มีความท้าทายสามารถใช้เป็นกรอบชี้้นำให้สมาชิกในหน่วยงานดำเนินกิจกรรมเพื่อบรรลุจุดยืนที่ต้องการ เป็นข้อความง่ายๆ ที่สามารถสื่อให้เห็นทิศทางในอนาคตของหน่วยงาน เป็นปรัชญาที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมที่ยึดถืออยู่ภายในใจของทุกคนในหน่วยงาน เป็นคำมั่นสัญญาของผู้บริหารที่แสดงถึงการตัดสินใจและความมุ่งมั่น ได้รับการสนับสนุนและเป็นที่ยอมรับจากผู้ปฏิบัติ ต้องตรวจสอบและวัดผลสำเร็จได้ และ สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร

ขั้นที่ 4 การกำหนดพันธกิจ (Mission) โดยพันธกิจ คือ กิจที่เป็นพันธะซึ่งหน่วยงานหนึ่งๆ ต้องทำ ไม่ทำไม่ได้ หากไม่ทำพันธกิจนั้นจะไม่บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด การกำหนดพันธกิจอาจเขียนเป็นข้อๆ หรือเป็นข้อความรวมกันก็ได้

ขั้นที่ 5 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives) เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือผลสำเร็จที่ต้องการ โดยดำเนินการหลังจากกำหนดพันธกิจแล้ว

ขั้นที่ 6 การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy) คือ การนำผลจากการวิเคราะห์สถานภาพหน่วยงาน (SWOT) จากขั้นที่ 2 มาให้น้ำหนักความสำคัญในแต่ละปัจจัย (ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก) เพื่อพิจารณากำหนดตำแหน่ง ณ ปัจจุบันของหน่วยงาน โดยตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานจะถูกกำหนดไว้ในมิติหรือควอดแดรน (Quadrant) ต่างๆ 4 ควอดแดรน ดังตัวอย่างตัวแบบตารางการวิเคราะห์ SWOT แบบ Matrix ต่อไปนี้

ตาราง 6 การวิเคราะห์ SWOT แบบ Matrix ในภาพรวม

	โอกาส O	โอกาส O	
จุดแข็ง S	SO	OW	จุดอ่อน W
จุดแข็ง S	ST	WT	จุดอ่อน W
	อุปสรรค T	อุปสรรค T	

นอกจากการจับคู่และให้นำน้ำหนักความสำคัญในแต่ละปัจจัยโดยใช้ตารางการวิเคราะห์แบบ 4 ควอดแดรนต์ (Quadrant) ข้างต้นแล้ว อาจใช้อีกตารางหนึ่งในการให้นำน้ำหนักและจับคู่ศักยภาพภายในและภายนอกซึ่งนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ 4 ด้านที่เรียกว่า แนวคิด TOWS Matrix ดังที่ พิบูล ทีปะपाल (2551 : 100) กล่าวไปแล้วในหัวข้อประเภทของยุทธศาสตร์

ขั้นที่ 7 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา (Targets) เป็นการกำหนดปริมาณหรือจำนวนสิ่งที่ต้องการให้บรรลุผลสำเร็จในแต่ละยุทธศาสตร์ หรือในแต่ละแนวทาง หรือมาตรการการพัฒนา ภายในเวลาที่กำหนด จึงต้องมีความเฉพาะเจาะจงในผลที่คาดว่าจะได้รับในเชิงปริมาณตามช่วงเวลาต่างๆ ของกระบวนการดำเนินงาน

เป้าหมายที่ดี ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้คือ ระยะเวลา ควรระบุว่าต้องการทำอะไรให้บรรลุผลเมื่อใด ปริมาณ ที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นเป็นจำนวนเท่าใด คุณภาพ เป็นการระบุถึงสภาพที่พึงปรารถนา สถานที่ เป็นการระบุถึงเขตพื้นที่ครอบคลุมที่ต้องการ ความเป็นไปได้ เป็นการระบุความเป็นไปได้ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จริง การแสดงผลลัพธ์ ซึ่งควรเป็นข้อความที่แสดงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นภายหลังโครงการสิ้นสุด และ การจัดลำดับความสำคัญหรือความเร่งด่วน ในกรณีที่มีเป้าหมายมากกว่า 1 เป้าหมาย ควรจัดลำดับความสำคัญหรือความเร่งด่วนไว้เพื่อให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วน

จากสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าในขั้นที่ 6 การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy) ส่วนที่ระบุถึงการนำศักยภาพทั้ง 4 คู่ ไปจัดทำยุทธศาสตร์ 4 ด้านนั้น มีการกล่าวถึงสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับยุทธศาสตร์แต่ละด้าน ดังเช่น ยุทธศาสตร์เชิงรุก (Aggressive Strategy) กับสถานการณ์ดาวรุ่ง (Stars) ยุทธศาสตร์การรักษาเสถียรภาพ (Stability Strategy) กับสถานการณ์แม่วัวให้นม (Cash Cow) ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น (Turn Around Strategy) กับสถานการณ์ที่ยังมีคำถามหรือข้อสงสัยอยู่ (Question Marks) และยุทธศาสตร์การตัดทอน (Retrenchment Strategy) กับสถานการณ์สุนัขจิ้งจอก (Dogs)

สถานการณ์ทั้ง 4 ด้านนี้ มีที่มาจากแนวคิดอัตราการเจริญเติบโตในองค์กรธุรกิจของกลุ่มที่ปรึกษาบอสตัน (The Boston Consulting Group)

คอตเลอร์ (Kotler. 2003 : 94-95) ได้กล่าวถึงแนวคิดอัตราการเจริญเติบโตในองค์กรธุรกิจของกลุ่มที่ปรึกษาบอสตัน โดยใช้ตัวแบบ The Boston Consulting Group's Growth-Share Matrix (BCG Matrix) ในการวิเคราะห์ตำแหน่งศักยภาพของธุรกิจ ตัวแบบดังกล่าวใช้การวิเคราะห์ตามแกนหลัก 2 แกน คือ แกนตั้ง ซึ่งเป็นแกนอัตราการเจริญเติบโต และแกนนอนเป็นแกนส่วนแบ่งทางการตลาด การใช้ตัวแบบดังกล่าว จะได้ผลการวิเคราะห์สถานภาพทางธุรกิจที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ทางธุรกิจเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขสถานการณ์ สำหรับธุรกิจต่อไป โดยผลการวิเคราะห์ จะระบุถึงสถานการณ์ที่ธุรกิจต้องเผชิญ 4 สถานการณ์ ดังนี้

สถานการณ์ดาวรุ่ง (Stars) หมายถึง สถานการณ์ที่ธุรกิจมีอัตราการเจริญเติบโตสูง และมีส่วนแบ่งทางการตลาดมาก สถานการณ์นี้ ธุรกิจจะอยู่ในฐานะผู้นำทางตลาด เพราะมีปัจจัยสนับสนุนทั้งภายในและภายนอกที่ดีทั้ง 2 ส่วน โดยองค์กรธุรกิจนี้ จะสามารถใช้จ่ายเงินลงทุนในการสร้างความเจริญทางการตลาดและสามารถแข่งขันกับบริษัทคู่แข่งได้ต่อไป

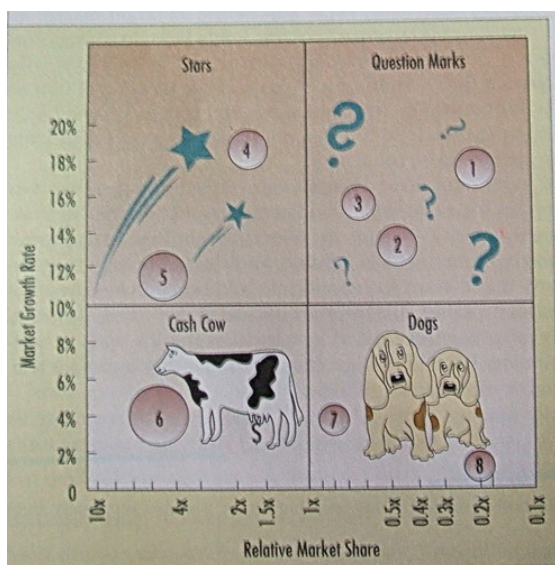
สถานการณ์แม่วัวให้นม (Cash Cow) หมายถึง สถานการณ์ที่ธุรกิจมีอัตราการเจริญเติบโตไม่สูงมากนัก แต่ยังมีส่วนแบ่งทางการตลาดมาก และสามารถสร้างรายได้ในระดับสูงอยู่ สถานการณ์นี้ ธุรกิจจะมีการชะลอตัวทางการตลาดจึงไม่จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนในการขยายตลาดในช่วงเวลาดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม ธุรกิจจะยังคงทำกิจกรรมเพื่อสร้างกำไรได้เป็นอย่างดี

สถานการณ์ที่ยังมีคำถามหรือข้อสงสัยอยู่ (Question Marks) หมายถึง สถานการณ์ที่ธุรกิจมีอัตราการเจริญเติบโตสูง แต่มีส่วนแบ่งทางการตลาดน้อย สถานการณ์เช่นนี้ ธุรกิจต้องระดมเงินทุนในการปรับปรุงเทคโนโลยี พัฒนาแรงงาน พัฒนาโรงงาน หรืออื่นๆ ให้มีศักยภาพมากขึ้นเพื่อทำธุรกิจสามารถขยายส่วนแบ่งทางการตลาดให้มากขึ้นต่อไป

สถานการณ์สุนัขจรอก (Dogs) หมายถึง สถานการณ์ที่ธุรกิจเผชิญกับอัตราการเจริญเติบโตต่ำและมีส่วนแบ่งทางการตลาดน้อย สถานการณ์เช่นนี้ ทำให้ธุรกิจต้องตัดสินใจว่าจะทำธุรกิจต่อไปหรือจะเลิกกิจการบนพื้นฐานการพิจารณาที่รอบคอบที่สุด

ตัวแบบ The Boston Consulting Group's Growth-Share Matrix (BCG Matrix) แสดงให้เห็นดังแผนภูมิดังต่อไปนี้ (Kotler. 2003 : 94)

ภาพประกอบ 19 ตัวแบบ BCG Matrix

1.5 ปัจจัยสำคัญต่อการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับ

ธงชัย สันติวงษ์ (2532 : 145-146) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการกำหนดแผนเชิงยุทธศาสตร์และได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการในองค์กร โดยสรุปได้ดังนี้

1.5.1 การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ในขั้นตอนการวางแผนยุทธศาสตร์ผู้บริหารระดับสูงจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการพิจารณากำหนดและระบุแผนงานพร้อมกับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ เพื่อระดมความคิดในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ ขอบเขตความรับผิดชอบ และผลสำเร็จที่ต้องการ

1.5.2 การจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่ทุกระดับขององค์กร เพื่อช่วยกันพิจารณาหาทางที่ดีที่สุดสำหรับการรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบ และแก้ปัญหาจากข้อเสียเปรียบขององค์กรสามารถถอดรูดต่อไปในลักษณะของแผนยุทธศาสตร์

1.6 แนวทางการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการจัดทำแผนเชิงยุทธศาสตร์

1.6.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) สำหรับแนวทางการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการจัดทำแผนเชิงยุทธศาสตร์นั้น ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของธงชัย สันติวงษ์ ที่กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่ทุกระดับขององค์กรในการร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ที่ช่วยรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบ และแก้ปัญหาจากข้อเสียเปรียบขององค์กร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ

(Workshop) เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมรม.

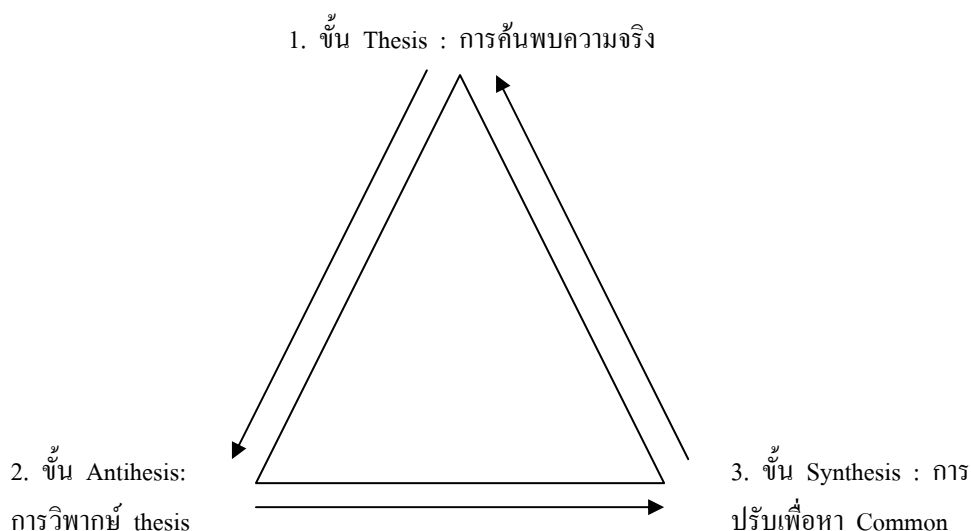
1.6.2 การประยุกต์ใช้ปรัชญาสาขาญาณวิทยา (Epistemology) ที่เน้นวิธีการแสวงหาความจริงบนโลก โดยเลือกแนวคิดของนักปรัชญาชาวเยอรมัน ชื่อ จอร์จ ดับบลิว เฟรดริช เฮเกล (Wikipedia-online. 2553 : เว็บไซต์ ; อ้างอิงมาจาก Georg W. Friedrich Hegel. 1831) โดยสรุปได้ว่า การแสวงหาความจริงบนโลกนั้น สามารถใช้การตรวจสอบ 3 มุม หรือเรียกว่า The Triad ได้ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการตรวจสอบ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้น Thesis หมายถึง ขั้นค้นพบความจริงและนำเสนอเป็นองค์ความรู้ที่ผ่านการทดสอบแล้วว่าสามารถนำไปพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ในวงกว้าง

2) ขั้น Antithesis หมายถึง ขั้นการวิพากษ์ข้อดีข้อเสียขององค์ความรู้ที่เป็น Thesis นั้น

3) ขั้น Synthesis หมายถึง ขั้นการปรับช่องว่างและข้อขัดแย้งระหว่างข้อมูลใน Thesis กับประเด็นการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียจากขั้น Antithesis โดยในขั้นที่ 3 นี้ เป็นขั้นตอนการประนีประนอมหรือหาจุดประสานร่วมกันให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นความจริงซึ่งสามารถยอมรับร่วมกันได้ (Common truths) และนำไปสู่การค้นพบความจริงหรือองค์ความรู้ (Thesis) ใหม่อีกครั้ง

การตรวจสอบ 3 มุม (The Triad) ตามแนวคิดเฮเกล ปรากฏในแผนภูมิต่อไปนี้ (Wikipedia-online. 2553 : เว็บไซต์)

ภาพประกอบ 20 แผนภูมิการตรวจสอบ 3 มุม (The Triad) ตามแนวคิดเฮเกล

แนวทางการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำแนวคิดการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรที่เรียกว่า SWOT Analysis แนวทางการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกแบบ TOWS Matrix ที่นำเสนอโดยของพิบูล ธิปะปาล และแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ตามตาราง SWOT Matrix ที่นำเสนอโดยนันทิยา หุตานุวัตร และรณงค์ หุตานุวัตร รวมทั้งขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม มาประยุกต์ใช้กับงานวิจัย เรื่อง การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานเดิมขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ใช้ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด มาศึกษาในประเด็นการประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ สิ่งดึงดูดใจ และความเชื่อของนักท่องเที่ยว รวมทั้งประเด็นปัญหา 4 ด้านที่เกิดขึ้น (การรับรองทางกฎหมายในการจัดการท่องเที่ยวระยะยาว การถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชน เงื่อนไขการต่อใบอนุญาต และปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น) จากนั้น ทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT Analysis เพื่อค้นหาศักยภาพภายในและภายนอกขององค์กรในลักษณะการจับคู่ 4 คู่ คือ มีโอกาสและจุดแข็ง มีโอกาสแต่มีจุดอ่อน มีจุดแข็งแต่มีอุปสรรค และมีจุดอ่อนและมีอุปสรรค และนำไปสู่การนำเสนอยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่นำเสนอโดยผู้วิจัยต่อไป

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวทางการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการจัดทำแผนเชิงยุทธศาสตร์ จากแนวคิดของธงชัย สันติวงษ์ โดยการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องในเขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) ภายใต้ต้องการขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ร่วมพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. โดยในช่วงการปรับแก้ตามความคิดเห็นของที่ประชุมจนถึงช่วงที่ยุทธศาสตร์เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจะประยุกต์ใช้วิธีการตรวจสอบ 3 มุม (The Triad) ตามแนวคิดเฮเกลควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ฉบับสมบูรณ์เป็นที่ความน่าเชื่อถือ และเป็นยอมรับขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และองค์กรดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมได้ต่อไป

2. ทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism)

บรอนิสลอฟ มาลินอฟสกี (Bronislaw Malinowski 1884-1942) นักมานุษยวิทยาชาวโปแลนด์ เป็นผู้ริเริ่มคนหนึ่งที่นำเสนอทฤษฎีการหน้าที่นิยม (Functionalism) โดยมีแนวคิดหลักที่เน้นว่า “วัฒนธรรม” ทำหน้าที่สนองความต้องการจำเป็นของปัจเจกบุคคล โดยมาลินอฟสกี

Malinowski (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2550 : 85 ; อ้างอิงมาจาก Malinowski. 1998 : 132-140) กล่าวว่า วัฒนธรรมเติบโตมาจากความต้องการจำเป็น 3 ชั้นของมนุษย์

ความต้องการจำเป็นชั้นที่ 1 หรือความต้องการขั้นพื้นฐาน หมายถึง ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการดำรงชีพเพื่อมีชีวิตอยู่ โดยวัฒนธรรมมีหน้าที่สนองความต้องการด้านชีววิทยา เช่น สนองความต้องการอาหารและความต้องการเจริญพันธุ์ ส่วนความต้องการชั้นที่ 2 หรือความต้องการด้านสังคม เกี่ยวข้องกับเรื่องความร่วมมือกันทางสังคม เป็นความผูกพันกับชุมชนเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานและทำให้ร่างกายได้รับการตอบสนองความจำเป็นเบื้องต้นได้ เช่น การแบ่งงานกันทำการแจกจ่ายอาหาร และการป้องกันภัย การผลิตสินค้าและบริการต่างๆ และการควบคุมทางสังคม โดยวัฒนธรรมมีหน้าที่สนองความต้องการด้านการคิดค้น เช่น วัฒนธรรมที่สนองความต้องการศึกษาและความต้องการกฎหมาย ส่วนความต้องการชั้นที่ 3 หรือความต้องการจำเป็นทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความต้องการจำเป็นด้านความมั่นคงทางด้านจิตใจ ความสงบทางใจ ความกลมกลืนกันทางสังคม และการบรรลุเป้าหมายของชีวิต โดยวัฒนธรรมมีหน้าที่สนองความต้องการด้านการรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียว เช่น วัฒนธรรมที่สนองความต้องการดังกล่าวในรูปแบบของศาสนา และศิลปะ ทั้งนี้ มาลินอฟสกีถือว่าวัฒนธรรมทุกด้านต่างก็มีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการจำเป็นของมนุษย์ชั้นใดชั้นหนึ่ง หรือทั้ง 3 ชั้น และทำให้ระบบสังคมเกิดสิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อมมนุษย์

นอกจากนี้ วัฒนธรรมยังมีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น ความรู้กฎหมาย ศาสนา พิธีกรรม นิยายปรัมปรา ศิลปะ และเวทมนต์คาถา ดังตัวอย่างเช่น เวทมนตร์คาถา จะทำหน้าที่สร้างความรู้สึกรอบอุ้มใจให้แก่มนุษย์ ทั้งนี้ เนื่องจากภาวะหรือสิ่งที่มนุษย์ต้องทำนั้น ในบางครั้งเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยากลำบาก นอกจากนี้ มนุษย์อาจไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่า จะเกิดผลอย่างไรบ้าง กรณีเช่นนี้ทำให้มนุษย์เกิดความไม่มั่นใจ จึงต้องพึ่งพาเวทมนต์คาถาเพื่อทำให้ตนเองรู้สึกรอบอุ้มใจมากขึ้น นิยายปรัมปรา มักถูกนำมาใช้เพื่อเสริมอำนาจชนชั้นปกครอง และนำไปสู่การสร้างค่านิยมแก่สังคมในลำดับต่อมา ศาสนา มาลินอฟสกี กล่าวว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ศาสนามีหน้าที่หลักในการตอบสนองทางจิตวิทยาโดยเฉพาะหน้าที่ในการลดความวิตกกังวลและอารมณ์ตึงเครียด อันเกิดจากความกลัวและความรู้สึกไม่แน่นอนในชีวิต รวมทั้งความปรารถนาและความกังวลของมนุษย์ต่อความล้มเหลวในกิจกรรมต่างๆ เพราะหากปล่อยให้มีความกลัวและความวิตกกังวลต่อความไม่แน่นอนในชีวิตนั้น ความรู้สึกเหล่านี้ อาจขัดขวางต่อการทำงานและความราบรื่นต่อเนื่องของปัจเจกบุคคลและสังคม ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงคิดค้นศาสนา หรือระบบความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ขึ้นเพื่อทำหน้าที่หลักในการให้ความยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และให้คำอธิบายต่อธรรมชาติรอบตัว พิธีกรรม เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในทุกศาสนาและในทุกสังคม ซึ่งคล้ายกับสัญลักษณ์ทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับทุกๆ ด้านของชีวิตของมนุษย์ แนวคิดทางพิธีกรรมของสังคมนักวิทยาศาสตร์และนักมนุษย

วิทยานั้นพิจารณาที่คุณค่าของพิธีกรรมที่มีต่อโลกโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเหตุผล การปฏิบัติต่อสังคม และการกระทำระหว่างกัน นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส เดอไคม์ (Emile Durkheim) กล่าวไว้ในหนังสือ *The Elementary Forms of the Religious Life* เมื่อปี ค.ศ. 1912 โดยระบุว่า ภาพพจน์ของสังคมจะปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ของพิธีกรรม ความศักดิ์สิทธิ์เป็นแนวคิดที่สำคัญของสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นไปอย่างลึกซึ้งอย่างมีโครงสร้าง และมีตำแหน่งทางจักรวาลนิยม สำหรับ Durkheim แล้วศาสนาไม่ได้เกี่ยวข้องกับเฉพาะช่วงสถานการณ์ผิดปกติของบุคคลเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับสังคมในยามปกติและธรรมชาติของชีวิต เช่น การเพาะปลูก การล่าสัตว์ สุขภาพ และระเบียบวินัยทางสังคม นอกจากนี้ แนวคิดทางสังคมและศาสนาจะอยู่ภายใต้จิตสำนึกแต่ละคน จึงจำเป็นต้องถูกย้ำ (Reaffirmation) เพื่อความต่อเนื่องทางสังคม เพราะฉะนั้น Durkheim จึงมองพิธีกรรมทางศาสนาในฐานะที่เป็นเหตุผลอันชาญฉลาดซึ่งรักษาอำนาจของกลุ่มสังคมไว้ได้

จากแนวคิดเหล่านี้ได้พัฒนามาเป็น “หน้าที่นิยม” (Functionalism) ของกลุ่มมนุษย์วิทยาในประเทศแองโกล-แซกซอน (Anglo-Saxon Countries) ภายใต้การนำของ A.R. Radcliffe-Brown และ Bronislaw Malinowski โดยเฉพาะ Redcliffe-Brown ที่ได้รับอิทธิพลค่อนข้างมากจากแนวคิดของ Durkheim ทั้งนี้ Brown มีแนวคิดว่า พิธีกรรมเป็นจิตนาการที่มีรูปแบบซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ของสังคม (Meta Social form) เป็นระบบที่ทำให้คิดแนวคิดกลายเป็นลักษณะรูปธรรมแบบหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกและทำให้ค่านิยมแพร่กระจายออกไปได้ นอกจากนี้ สัญลักษณ์ทางพิธีกรรมจะเป็นสิ่งที่ทำให้ค่านิยมทางสังคมคงที่โดยการสร้างรูปแบบที่เหมือนกับภาษา (Language like Form)

แนวทางการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีการหน้าที่นิยม (Functionalism) มาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ในประเด็นต่อไปนี้

2.1 การใช้สาระสำคัญของหน้าที่ของวัฒนธรรมในส่วนที่ระบุว่า “ศาสนาและพิธีกรรม” ทำหน้าที่สนองความต้องการขั้นที่ 3 หรือความต้องการจำเป็นทางด้านจิตใจของมนุษย์นั้น มาวิเคราะห์ว่า กิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และความเชื่อของนักท่องเที่ยว นั้น มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร และแนวทางการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. นั้น สนองความต้องการจำเป็นทางด้านจิตใจของนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

2.2 การใช้แนวคิดของมาลินอฟสกี ที่เน้นว่า “สาระสำคัญของศาสนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับขบวนการทางจิตใจ และทางความรู้สึกของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์

ในชีวิตไม่ว่าจะเป็นโรคภัยไข้เจ็บ ความตาย ภัยธรรมชาติหรือเคราะห์กรรมอื่นๆ ซึ่งมนุษย์เหล่านั้นไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นอีกเมื่อใด มนุษย์ย่อมมีความรู้สึกเศร้าโศกและวิตกกังวล พิธีกรรมจึงเป็นวิธีกระทำอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถเผชิญกับวิกฤตการณ์เหล่านั้น โดยการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ทักษะคติที่มีคุณค่าและความมั่นใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ซึ่งเป็นการสนองความต้องการทางด้านจิตใจมนุษย์” มาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวตามแพนทองเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นั้น เป็นไปเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และสร้างทักษะคติที่มีคุณค่าและความมั่นใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ จริงหรือไม่ และมีเหตุผลอื่นใดอีกหรือไม่ที่ร่วมเดินทางกับแผนการท่องเที่ยวดังกล่าว

2.3 ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีการหน้าที่นิยม (Functionalism) จะนำไปผนวกกับผลการวิเคราะห์ศักยภาพและอุปสรรคขององค์กรตามเทคนิค SWOT Analysis เพื่อสนับสนุนการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่นำเสนอโดยผู้วิจัยต่อไป

3. ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ของมีดด์ (Mead 1863 – 1931) และบลูเมอร์ (Blumer 1900-1987)

Mead และ Blumer (1990 : 145-150) กล่าวว่า ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ (Symbolic Interactionism Theory) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความหมายและการ แปลความของสัญลักษณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งมีความลึกซึ้งมากกว่าเพียงการศึกษาปฏิกิริยาตอบสนองของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าเท่านั้น แนวคิดนี้เน้นว่าบุคคลจะประพฤติปฏิบัติในเรื่องที่ตนตีความว่าสิ่งนั้นมีความหมาย และมีความสำคัญต่อตนเองเพียงใด การตีความว่าสิ่งใดมีความหมายหรือสำคัญนั้นย่อมเกิดจากการประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งเป็นโลกแห่งความจริงของคนๆ นั้น หัวใจของทฤษฎีสัญลักษณ์ทางสังคมอยู่ที่คิดการกระทำระหว่างกันและสัญลักษณ์หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) มีสมมุติฐานสำคัญว่ามนุษย์ติดต่อกัน หรือมีการกระทำระหว่างกันโดยอาศัยสัญลักษณ์เป็นสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจ มีดด์ (Mead 1863 – 1931) กล่าวว่า การกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคม กล่าวคือ ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลในสังคมนั้นอยู่ที่การมีและการใช้ความหมายร่วมกัน (Shared Meaning) การกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคมจนเกิดเป็นความสัมพันธ์กันขึ้นนั้นเป็นเพราะใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน มีดด์ กล่าวว่ามนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อกันมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งในสังคม และสังคมก็จำเป็นต้องมีมนุษย์อาศัยอยู่และมีการกระทำต่อกันทั้งมนุษย์และสังคมจึงพึ่งพาอาศัยกันแก้ปัญหาาร่วมกัน เพื่อความอยู่รอดของทั้งสองฝ่าย เพราะฉะนั้นกระบวนการของการกระทำระหว่างกัน (Social Interaction) จึงมีความสำคัญมากในทฤษฎีของสัญลักษณ์สัมพันธ์ นอกจากนี้ บลูเมอร์ (Blumer 1900-1987) เน้นถึงการตีความสัญลักษณ์เพื่อให้รู้

ความหมายที่แท้จริงในกระบวนการปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างบุคคล ทั้งนี้ ความเชื่อและพิธีกรรมของสังคมใดสังคมหนึ่งก็คือการวิเคราะห์ตีความสัญลักษณ์ต่างๆ เช่นกัน

นอกจากนี้ สไปโร (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2550 : 85 ; อ้างอิงมาจาก Spiro. 1987 : 287) กล่าวว่าควรนำทฤษฎีหน้าที่นิยมและทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์มาใช้อธิบายร่วมกันนั้น เพื่อให้การอธิบายปฏิกริยาระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับสังคม เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นกว่าการใช้ทฤษฎีหนึ่งเพียงอย่างเดียว

แนวทางการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ (Symbolic Interactionism Theory) มาประยุกต์ใช้กับงานวิจัย เรื่อง การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยจะนำสาระสำคัญเกี่ยวกับจุดเน้นของทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ที่เน้นว่า “บุคคลจะประพฤติปฏิบัติในเรื่องที่ตนตีความว่าสิ่งนั้นมีความหมายและมีความสำคัญต่อตนเอง” มาใช้ในการวิเคราะห์หาสิ่งที่ปรากฏในแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขสมก. ซึ่งได้แก่ การประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการของคณะผู้นำเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว รวมทั้ง ความเชื่อความศรัทธาของนักท่องเที่ยวเองนั้น เป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวตีความหมาย และเกิดปฏิกริยาโต้ตอบในลักษณะการเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวในโครงการดังกล่าว หรือไม่ อย่างไร

3.2 ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ (Symbolic Interactionism Theory) ผู้วิจัยจะนำมาผนวกกับผลการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีการหน้าที่นิยม (Functionalism) และนำไปผนวกกับผลการวิเคราะห์ศักยภาพและอุปสรรคขององค์กรตามเทคนิค SWOT Analysis เพื่อสนับสนุนการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่นำเสนอโดยผู้วิจัยต่อไป

4. ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของเฮเกล (Hegel. 1770 –1831)

เฮเกล (สกันธ์ กุ๋งามดี. 2547 : 16-20 ; อ้างอิงมาจาก Hegel. 1770 –1831) ระบุว่า ในทางวิชาการ มีองค์ความรู้ที่เรียกว่า สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ว่าด้วยเรื่องคุณค่าแห่งความงามที่อาจแฝงหรืออาจปรากฏชัดเจนจากสิ่งที่มนุษย์พบเห็น องค์ความรู้ดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในฐานะที่เป็นความรู้พื้นฐานก่อนการศึกษา หรือระหว่างการศึกษาวิชาว่าด้วยศิลปะทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นศิลปะบริสุทธิ์ (Pure art) หรือศิลปะประยุกต์ (Applied art) เนื่องจากสุนทรียศาสตร์ จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในความงามของสิ่งที่กำลังศึกษาได้มากขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปเป็นแนวความคิดส่วนหนึ่งของการลงมือปฏิบัติงานหรือสร้างสรรค์งานศิลปะประเภท

ต่างๆ เพื่อให้มนุษย์ผู้พบเห็นผลงานศิลปะเหล่านั้นได้รับรู้ถึงคุณค่าแห่งความงามของผลงานนั้นๆ ตามที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการ

คำจำกัดความของ คำว่า สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) นั้นไม่มีขอบเขตหรือคำตอบที่แน่นอนตายตัวเช่นเดียวกับการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับคำว่า “ศิลปะ” ที่หลากหลาย ทั้งนี้ สุนทรียศาสตร์จึงมีคำจำกัดความที่หลากหลายตามทรรศนะของผู้ให้คำจำกัดความนั้น เช่น

พจนานุกรมฉบับภาษาอังกฤษ Collins Cobuild : English Language Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า Aesthetics ซึ่งสามารถสะกดได้อีกอย่างหนึ่ง คือ Esthetics (ภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน : American English) ซึ่งแปลว่า สุนทรียศาสตร์ ไว้ว่า Aesthetics เป็นคำนาม (Noun) ที่หมายถึง สาขาวิชาหนึ่งภายใต้วิชาปรัชญา (Philosophy) โดย Aesthetics เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวความคิดหลักหรือสังกัป (concept) เรื่องความงาม (Aesthetics is a branch of Philosophy concerned with the study of the concept of beauty) ทั้งนี้ ในพจนานุกรมดังกล่าว ได้ให้ความหมายคำที่เขียนคล้ายกัน นั่นคือคำว่า Aesthetic คำดังกล่าวไม่มี “ s ” ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ (Adjective) ขยายคำนาม ความหมายของคำนี้ คือ สภาพที่เกี่ยวข้องกับความซาบซึ้งในความงามหรือในศิลปะ (Aesthetic means relating to the appreciation of beauty or art) (Collins Cobuild : English Language Dictionary. 1992 : 23)

พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ (อังกฤษ-ไทย) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2541 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 221) ระบุว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งงดงาม ไพเราะ หรือรื่นรมย์ ไม่ว่าจะ เป็นของธรรมชาติหรืองานศิลปะ มักกล่าวในลักษณะเป็นปรัชญา หรือทฤษฎี ทั้งในเชิงจิตวิทยา จริยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การวิจารณ์งานศิลปะ หรือแม้แต่เรื่องของรสนิยม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข อาจารย์วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล (สกนธ์ ภู่งามดี. 2547 : 17) ได้ระบุว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นเรื่องราวของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความสวยความงาม และความไพเราะ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา นอกจากนี้ ยังหมายถึง คุณสมบัติที่สามารถรับรู้ของหู ตา จมูก กาย และใจที่พึงปรารถนา เช่น ความสวยความงามที่สามารถรับรู้ได้ด้วยตา ความไพเราะที่สามารถรับรู้ได้ด้วยหู เป็นต้น

วนิดา จำเริญ (สกนธ์ ภู่งามดี. 2547 : 17) มีทรรศนะว่า สุนทรียศาสตร์ มาจากภาษาสันสกฤตสองคำรวมกัน คือ สุนทรียะ ที่แปลว่า “งาม” และคำว่า ศาสตร์ ที่แปลว่า “วิชา” ดังนั้น สุนทรียศาสตร์จึงแปลว่า “วิชาที่ว่าด้วยสิ่งสวยงาม” ซึ่งภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Aesthetics” อย่างไรก็ตาม สุนทรียศาสตร์ ไม่เพียงแต่จะศึกษาเฉพาะเรื่องความงามเท่านั้น ศาสตร์ดังกล่าวควรมีเนื้อหาที่รวมไปถึงปัญหาในการตีความ และแนวคิดในเรื่องความงาม และควรขยายการศึกษาไปในเรื่องกฎเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ที่นำมาใช้ตัดสินความงามด้วย

กิริติ บุญเจือ (2522 : 263) ให้ความหมายไว้ว่า สุนทรียศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยสิ่งที่สวยงาม หรือไพเราะ โดยภาษาอังกฤษเรียกว่า Aesthetics ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า Aisthetikos อันหมายถึง การรู้ได้ด้วยผัสสะ ทั้งนี้ สุนทรียศาสตร์มี 3 อย่าง คือ ความงาม (Beauty) ความแปลกหูแปลกตา (Picturesqueness) และความน่าทึ่ง (Sublimity)

สุชาติ สุทธิ (2540 : 32) ได้ให้ทรรศนะว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นความรู้ที่มาจากด้วยความงามที่มีการคิดเชิงเหตุผลอย่างเป็นระบบ มีการใช้ตรรก ปรัชญา หรือญาณวิทยา อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นวิธีการให้ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ หรือให้เกิดความเชื่อมั่นว่า ความรู้ที่ได้มานั้นถูกต้อง เป็นวิธีการคิดสรรหาความรู้อย่างมีสมมติฐาน หรือมีฐานความคิดที่ว่า ความงามนั้นใช้องค์ความรู้อะไรเป็นเกณฑ์

Hommer (ประเสริฐ ศีลรัตน์. 2542 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Hommer. 1999 : 45) จินตวิสัยกรีก ได้กล่าวถึงความงาม อันหมายถึง สุนทรียศาสตร์ ไว้ว่า ความงามเป็นความมหัศจรรย์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่ามันเป็นความรู้สึกที่แปลกไม่สามารถอธิบายได้

Plato (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2535 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Plato. 1992 : 56) ได้อธิบายความหมายของคำว่า ความงาม อันหมายถึงสุนทรียศาสตร์ ไว้ว่า มนุษย์ผู้ซึ่งถูกรอบงำด้วยความรักในความงาม (Love of Beauty) เขาจะก้าวจากความงามทางกายภาพ ไปสู่ความงามในจิตใจ ไปสู่ความงามที่มีเกณฑ์และเป็นวิทยาศาสตร์ด้วยตัวของมันเอง และท้ายที่สุด ไปสู่ความงามในตัวของมันเอง การอภิปรายได้นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า สรรพสิ่งความงามนั้น ได้รับการสร้างอย่างเอาใจใส่ในเรื่องของสัดส่วน ความสัมพันธ์ของส่วนหนึ่งสู่อีกส่วนหนึ่ง และโดยการตรวจสอบด้วยเหตุผลในเชิงคณิตศาสตร์ “จากคุณภาพในการตรวจสอบ (Measure) และความเหมาะสมกลมกลืนของสัดส่วน (Proportion) เป็นสภาพคงที่ ความงามและความเป็นเลิศ คือ รากเหง้าอันสำคัญ” ด้วยการที่ความงามขึ้นอยู่กับตรวจสอบเช่นนี้ ความงามจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งสูงส่งของความดีทั้งหลาย

Aristotle (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2535 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Aristotle. 1992 : 23) ได้กล่าวถึงความงามที่เชื่อมโยงกับศิลปะงานกวี อันหมายถึง การเลียนแบบอาการของมนุษย์ (Action/Praxis) โดยผ่านร้อยกรอง บทเพลง และนาฏศิลป์ โดยอริสโตเติล ได้กล่าวถึงนาฏศิลป์ที่เป็นโศกศิลป์กรรม (Tragic Art) ด้วยการตั้งคำถามว่า อะไรคือธรรมชาติของโศกศิลป์กรรม อะไรคือความโศกที่ดี อะไรทำให้มันดี อะไรเป็นเหตุปัจจัยของความเป็เลิศทางความงามในเชิงศิลปะ โดยอริสโตเติลได้เสนอว่า หน้าที่สำคัญของโศกศิลป์กรรม จะต้องเตรียมไว้ซึ่งประสบการณ์อันรื่นรมย์ (Enjoyable Experience) หรือความปิติอันแท้จริงของความโศก ในแง่ของการวินิจฉัยความปิติ ย่อมเป็นไปได้ที่จะมีเกณฑ์ตรวจสอบว่า ความโศกหนึ่งมีคุณค่ากว่าอีกความโศกหนึ่ง นอกจากนี้ อริสโตเติลได้กล่าวถึงความปิติในความงาม โดยอธิบายว่า ความโศกในงานศิลปะมีการเติบโต และเติบโตออกไปจากสภาพตามธรรมชาติ ทั้งทำนองและลีลา เป็นการเน้นไปสู่แรงกระตุ้น

ในเชิงตกแต่ง (Decorative impulse) ทั้งนี้ ความโศกหรือคุณค่าของโครงเรื่อง ก็คือ ความงาม
นั่นเอง

นอกจากนี้ นักปรัชญาสมัยกลาง (Middle Age) (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2535 : 10) เช่น
เฮเกิล (Hegel) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์เชิงจิตนิยม ไว้ว่า จิตภาพมีสภาพเป็น
รูปแบบของความรู้สึกสัมผัสกับความงาม ซึ่งมนุษย์จะแสดงออกอย่างแจ่มชัดต่อตนเองได้ว่า ตนเอง
เป็นเช่นไรเมื่อรู้สึกสัมผัสกับงานศิลปะโดยใช้จิตใจ จนทำให้สามารถเปิดเผยสภาพการรู้สึก
ในความเป็นจริงได้ ทั้งนี้ เฮเกิล เน้นว่า ความงามตามธรรมชาติสามารถสร้างจิตภาพในระดับหนึ่ง
แต่ในงานศิลปะของมนุษย์สามารถสร้างจิตภาพสูงสุด

ในทฤษฎีของสกนธ์ ภู่งามดี (2547 : 20) คำว่า สุนทรียศาสตร์ หมายถึง วิชาที่เน้น
ภาคทฤษฎีโดยมุ่งศึกษาเรื่องคุณค่าแห่งความงามของสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งมีผลต่อความรู้สึก
นึกคิดหรือจิตใจ ทั้งนี้ แนวทางในการศึกษาเรื่องคุณค่าของความงามจะเน้นที่ความเข้าใจอย่าง
ถ่องแท้เกี่ยวกับความหมายของคำว่าความงาม และเกณฑ์การประเมินความงามที่มีเหตุผลรองรับ

อย่างไรก็ตาม แม้คำจำกัดความของคำว่า สุนทรียศาสตร์ จะมีอย่างหลากหลายอัน
เนื่องมาจากประสบการณ์ มุมมอง และความชำนาญเฉพาะด้านที่ต่างกันของบุคคลผู้ให้ทฤษฎี
แต่มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ส่วนที่เป็นความคิดรวบเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ คือ สุนทรียศาสตร์
เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องของความงามที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดหรือจิตใจมนุษย์ ซึ่งมีใช้ความงาม
เพียงผิวเผิน แต่เป็นความงามที่ต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ด้วยเกณฑ์แห่งความมีเหตุผล

ในประเด็นความสัมพันธ์ของสุนทรียศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ นั้น โดยความเข้าใจทั่วไป
หากกล่าวถึงสุนทรียศาสตร์ก็ มักจะเข้าใจว่าศาสตร์ดังกล่าวสัมพันธ์กับเรื่องของศิลปะเพียงอย่างเดียว
อันแท้ที่จริงแล้ว สุนทรียศาสตร์ยังสัมพันธ์กับศาสตร์อื่นๆ ด้วย ทั้งนี้ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
(Natural Sciences) จะศึกษาความเป็นจริงจากสิ่งต่างๆ ที่เป็นสสาร รวมทั้งศึกษาพัฒนาการ
และวิวัฒนาการของสสาร ส่วนวิทยาศาสตร์สังคมจะศึกษาความเป็นจริงจากความสัมพันธ์
และวิวัฒนาการของสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้ง
มนุษย์กับจริยธรรมในสังคมเพื่อนำเสนอวิธีแห่งการสร้างสังคมที่สงบสุข ทั้งนี้ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
และวิทยาศาสตร์สังคม รวมเรียกว่า ปัญญาแห่งมนุษยชาติ

การรวมกันของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์สังคม เป็นปัญญา
แห่งมนุษยชาติ นั้น สมัยคร บราวาส (2542 : 2-6) ได้ให้ความเห็นว่า ปัญญา เป็นหลักวิทยาศาสตร์
อย่างกว้างที่สุด หรือเป็นปรัชญาเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Philosophy) หรือปรัชญาสากลที่มนุษย์
กำลังแสวงหา ทั้งนี้ ปัญญา คือ ความรอบรู้ในสรรพสิ่งทั้งหลายและปรากฏการณ์ของสรรพสิ่ง
เหล่านั้น ซึ่งเกิดเป็นพัฒนาการ (Development) และวิวัฒนาการ (Evolution) โดยผลของปัญญา คือ
ความเฉลียวฉลาด (Intelligence) และการมีปัญญาจะสามารถนำไปสู่การศึกษาหาความจริงและความ

มีอยู่ของสรรพสิ่งว่าเป็นอย่างไร ซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้เชิงปรัชญาที่เรียกว่า ภาววิทยา (Ontology) จากภาววิทยาสามารถนำไปสู่การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของสรรพสิ่งภายใต้องค์ความรู้ทางปรัชญาที่เรียกว่า คุณวิทยา (Axiology) ซึ่งเป็นปรัชญาที่ว่าด้วยคุณค่าของสรรพสิ่งนี้แบ่งเป็นคุณค่าทางความงาม (Beauty) ภายใต้องค์ความรู้ทางปรัชญาที่เรียกว่า สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) และคุณค่าทางศีลธรรม (Morality) ภายใต้องค์ความรู้ทางปรัชญาที่เรียกว่า จริยศาสตร์ (Ethics) นอกจากนี้ สมักร บุราวาส กล่าวไว้ว่า แม้กระทั่งศาสตราจารย์อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) นักวิทยาศาสตร์ชื่อก้องโลกก็ยังมีความเห็นเกี่ยวกับจุดเน้นของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และวิทยาศาสตร์สังคม โดยระบุว่า การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และโลกนั้น ไม่เพียงแต่จะใช้วิทยาศาสตร์ธรรมชาติเข้าแก้ปัญหาเพียงอย่างเดียว การแก้ปัญหาคงต้องใช้วิทยาศาสตร์สังคมเข้าช่วยเพื่อทำให้เกิดความสงบสุขในชีวิตมนุษย์และในโลก ทั้งนี้ ไอน์สไตน์ เน้นว่า ภายใต้วิทยาศาสตร์สังคม จะครอบคลุมศาสตร์ต่างๆ ไว้อย่างกว้างขวางได้แก่ มานุษยวิทยา (Anthropology) ภูมิศาสตร์ (Geography) ชาดิวงศ์วรรณา (Ethnology) ศาสนวิทยา (Theology) การเมือง (Politics) นิติศาสตร์ (Laws) ประวัติศาสตร์ (History) ปรัชญา (Philosophy) จิตวิทยา (Psychology) รวมทั้งวรรณคดี และศิลปะ (Literature and Arts)

จากข้อมูลข้างต้น จึงแสดงให้เห็นว่า สุนทรียศาสตร์สัมพันธ์กับวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาศาสตร์สังคม กล่าวคือ สุนทรียศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวิทยาศาสตร์สังคมและเป็นเครื่องมือประการหนึ่งของวิทยาศาสตร์สังคมที่สามารถสร้างความสงบสุขแก่สังคมมนุษย์ได้ เนื่องจากสุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยคุณค่าของความงาม ซึ่งหากมนุษย์สามารถรับรู้และเข้าใจคุณค่าของความงามของสรรพสิ่งได้จากปัญญาภายใต้กระบวนการปฏิสัมพันธ์กับสรรพสิ่งในสังคมนั้นๆ มนุษย์ผู้นั้นก็จะหลุดจากความหยาบกระด้าง หรืออาจได้รับการกล่อมเกลาจิตใจ จนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมากขึ้น ทั้งนี้ สุนทรียศาสตร์ คือ วิชาหนึ่งที่แยกออกมาจากวิชาคุณวิทยา และวิชาคุณวิทยา เป็นหนึ่งในสามวิชาภายใต้วิชาปรัชญา วิชาสุนทรียศาสตร์ ประกอบด้วยเรื่องความงามตามธรรมชาติ และความงามปรุงแต่ง โดยความงามปรุงแต่งจะประกอบด้วยศิลปะ 3 ประเภท คือ โสตศิลป์ คือ ศิลปะที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทางการฟัง โดยใช้หูรับรู้ความไพเราะ เช่น ศิลปะการบรรเลงดนตรีประเภทต่างๆ ศิลปะการร้องเพลงประเภทต่างๆ เป็นต้น โสตทัศนศิลป์ คือ ศิลปะที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสสองส่วน คือ ประสาทสัมผัสทางการฟังและการมองเห็น เช่น ศิลปะการร่ายรำของประเทศต่างๆ เป็นต้น (สกนธ์ ภูงามดี. 2547 : 18)

ในวิชาสุนทรียศาสตร์ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้มนุษย์เกิดประสบการณ์เกี่ยวกับความงาม ที่เรียกว่า องค์ประกอบที่เกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะ (Elements of having Aesthetic Experience) การเกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะ หมายถึง การเกิดเหตุการณ์ที่มีความงาม

แฝงอยู่ หรือการได้พบเห็นความงามจากสิ่งที่พบเห็น ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมนุษย์ผู้ได้รับ ประสบการณ์จะรับรู้และประเมินคุณค่าความงามนั้นได้หรือไม่ เพียงใด จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ ของมนุษย์ผู้นั้น เช่น วัย เพศ อายุ การศึกษา การเลี้ยงดูของครอบครัว อาชีพ ศาสนา เชื้อชาติ ยุคสมัย สิ่งแวดล้อม เป็นต้น มนุษย์ทุกคนย่อมมีประสบการณ์ทางความงามหรือทางสุนทรียะทั้งสิ้น ด้วยเหตุที่ว่า มนุษย์มีประสาทสัมผัสที่สามารถดู ฟัง รู้อรส ได้กลิ่น หรือรับรู้ได้จากกายสัมผัส การเกิดประสบการณ์ดังกล่าวนี้ สามารถเกิดขึ้นได้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว อาทิ สิ่งแวดล้อม โดยทั่วไป เช่น ทิวทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยว ผลงานศิลปะประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ผลงาน จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หรือแม้แต่ผลงานศิลปะประยุกต์ เช่น ผลงานการออกแบบ แผ่นพับ ปกนิตยสาร ใบปะปิดโฆษณา (Poster) เป็นต้น ในบางครั้ง มนุษย์อาจเกิดความรู้สึกต่อสิ่งที่พบเห็นในทางลบ เช่น เกิดความรู้สึกหุนหัน สะเทือนใจ ร้องไห้ตามสิ่งที่พบเห็น หรือโดดเดี่ยว ความรู้สึกดังกล่าวนี้ จะยังคงเรียกได้ว่าเป็นประสบการณ์ทางความงาม หรือประสบการณ์ทาง สุนทรียะก็ต่อเมื่อ สิ่งที่พบเห็นจนเกิดความรู้สึกในทางลบนั้นเป็นเหตุการณ์สมมติ เป็นการแสดง หรือเป็นเรื่องที่ไม่ใช่ชีวิตจริง แต่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น ผู้ฟัง หรือผู้ชม จนทำให้เกิด อารมณ์คล้อยตาม หรือมีอารมณ์ร่วมไปกับเรื่องสมมตินั้น ลักษณะเช่นนี้ เรียกได้ว่าเป็นความรู้สึก ในเชิงสุนทรียะประการหนึ่งนอกจากความสวยงาม และแนวคิดเรื่องความงามในเชิงสุนทรียะอันเป็น ความรู้สึกในทางลบนี้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้การสร้างสรรค์งานวรรณกรรม การหรือสร้าง ภาพยนตร์และละครที่เศร้าสะเทือนใจยังเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มอยู่โดยตลอด เนื่องจาก กลุ่มดังกล่าว มีความพึงพอใจและสุขใจที่ได้ดู ได้อ่าน ผลงานที่ประกอบด้วยความงามในเชิง สุนทรียะอันเป็นความรู้สึกในทางลบเหล่านั้น (สกนซ์ ภูงามดี. 2547 : 20)

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2543 : 19) กล่าวถึง องค์ประกอบของการเกิดประสบการณ์ ทางสุนทรียะ ซึ่งมี 3 ประการ คือ

สุนทรียวัตถุ (Aesthetic Objects) คือ วัตถุต่างๆ เกี่ยวกับความงามที่ทำให้เกิด ประสบการณ์ทางสุนทรียะของมนุษย์ผู้รับรู้ความงาม สุนทรียวัตถุมี 2 ลักษณะ ได้แก่

สุนทรียวัตถุที่เกิดเองตามธรรมชาติ (Natural Aesthetic Objects) เช่น สภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติ อาทิ กิ่งก้านของต้นไม้ ทิวเขา เกลียวคลื่น หदन้าค้างบนใบไม้ เมฆบนท้องฟ้า พระจันทร์ ดวงดาว แสงอาทิตย์ เป็นต้น สุนทรียวัตถุลักษณะนี้มีความงามที่เปลี่ยนแปลงไปตาม กาลเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงในรูปร่างรูปทรงของสุนทรียวัตถุนั้น

สุนทรียวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น (Created Aesthetic Objects) อาทิ ผลงานศิลปะของ มนุษย์ ที่เป็นทั้งศิลปะบริสุทธิ์ (Pure Art) และศิลปะประยุกต์ (Applied Art) เช่น ผลงานการวาด เส้น (Drawing) ผลงานประติมากรรม(Sculpture) เครื่องเรือน สิ่งทอประดับบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้

สุนทรียวัตถุลักษณะนี้ จะค่อยๆเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่ไม่รวดเร็วฉับพลันเหมือนสุนทรียวัตถุที่เกิดเองตามธรรมชาติ เว้นเสียแต่ว่ามนุษย์ผู้สร้างผลงานจะทำลายสิ่งนั้นเอง

มนุษย์ผู้รับรู้ (Human with Perception) หมายถึง มนุษย์ทุกคนซึ่งถูกแวดล้อมด้วยสิ่งต่างๆ ที่มีทั้งสวยงามและไม่สวยงาม และสิ่งเหล่านั้นมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ของมนุษย์ ทั้งนี้ การรับรู้ของมนุษย์จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย เมื่อประสาทสัมผัสส่วนหนึ่งส่วนใด หรือหลายส่วนได้รับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมอันถือว่าเป็นสิ่งเร้าภายนอกนั้น ก็จะเกิดการรับรู้และนำไปสู่การเกิดความรู้สึกต่างๆ ที่มีต่อสุนทรียวัตถุ นั้นๆ มนุษย์ผู้รับรู้ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

มนุษย์ผู้สร้างสุนทรียวัตถุ (Creating Human) คือ มนุษย์ผู้สร้างผลงานที่ทำให้ผู้ชม หรือผู้พบเห็นผลงานเกิดความรู้สึกต่างๆ โดยมนุษย์ผู้สร้างสุนทรียวัตถุ จะได้รับแรงกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น ความงดงามของท้องฟ้า ความหุดหู่จากสภาพสังคมในชุมชนแออัด ฯลฯ แล้วทำให้ประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนเกิดการรับรู้และนำไปสู่การเกิดความรู้สึกต่อสิ่งเร้า นั้น จนต้องถ่ายทอดความรู้สึกอันเกิดจากการรับรู้ นั้นเป็นสุนทรียวัตถุซึ่งอาจเป็นผลงานศิลปกรรม ประเภทใดประเภทหนึ่งก็ได้

มนุษย์ผู้ศึกษา สนใจ หรือผู้ให้การสนับสนุนสุนทรียวัตถุ (Studying, Attending or Supporting Human) หมายถึง มนุษย์กลุ่มที่เป็นผู้ชม หรือผู้พบเห็นสุนทรียวัตถุ แล้วเกิดการรับรู้ จนเกิดความรู้สึกต่อสุนทรียวัตถุประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น เมื่อประสาทสัมผัสทางการมองเห็น และการได้ยิน ได้รับการกระตุ้นจากความสะอาดและสวยงามของชายหาด ก็จะเกิดความสุข ผ่อนคลาย เพลิดเพลิน จนอาจกลับมาชื่นชมความงาม ณ สถานที่เดิมอีกครั้ง สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ คือ การให้การสนับสนุนสุนทรียวัตถุ นั้นในฐานะที่เป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางจิตใจของตน นอกจากนี้ งานศิลปะประเภทต่างๆ ก็เป็นสุนทรียวัตถุเช่นกัน เช่น บุคคลผู้หนึ่งได้ชมผลงานประติมากรรม สัมฤทธิ์ที่สื่อถึงความเข้มแข็งและเสียดสีของวีรบุรุษ โดยไม่เน้นความงดงาม เพลิดเพลิน สบายตา แต่สามารถแฝงความรู้สึกนึกคิดของประติมากรที่ต้องการสื่อถึงความแข็งแกร่งและเสียดสีของวีรบุรุษผู้นั้นได้ ประกอบกับบุคคลผู้ชมผลงานมีความสนใจในที่มาและเนื้อหาของผลงาน ประติมากรรมนั้นด้วยการใช้เวลาในการชมผลงานอย่างจดจ่อ นั้นหมายถึง บุคคลผู้ชมผู้นั้นคือ มนุษย์ผู้ศึกษา สนใจ หรือผู้ให้การสนับสนุนสุนทรียวัตถุ อย่างไรก็ตาม มนุษย์ผู้รับรู้ประเภทนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่อุทิศเวลาหรือจดจ่อกับสุนทรียวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างจริงจัง หรือเป็นเวลานาน เพียงแค่ มองผ่าน พบเห็น รับฟัง หรือสัมผัสจับต้อง เพียงเวลาสั้นๆ แต่สามารถเกิดการรับรู้และเกิดความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสุนทรียวัตถุ นั้น ก็ถือว่า เป็นมนุษย์ผู้ศึกษา สนใจ หรือผู้ให้การสนับสนุนสุนทรียวัตถุ เช่นกัน

สุนทรียรส (Aesthetic Feeling) หมายถึง ความรู้สึกของมนุษย์ผู้รับรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อได้ยิน ได้พบเห็น หรือสัมผัสจับต้องสุนทรียวัตถุ ทั้งนี้ สุนทรียวัตถุจะปรากฏให้เห็นอยู่เบื้องหน้าของมนุษย์ผู้รับรู้หรือไม่ก็ได้ เพียงแค่กล่าวถึง หรือนึกถึงสุนทรียวัตถุนั้น แล้วยังคงเกิดความรู้สึกต่อสุนทรียวัตถุนั้น ก็ถือว่าเกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะได้เช่นกัน อาทิ ผลงานวรรณกรรม ละคร ภาพยนตร์ หรือการแสดงผลงานศิลปะ Performance Art ที่มีเนื้อหาดิ้นเต้น หาดู สะเทือนใจ ปลุกจิตสำนึก ประทับใจ เป็นต้น

สกนธ์ ภู่งามดี (2547 : 21) กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จากการประยุกต์วิชาสุนทรียศาสตร์ซึ่งมีหลายประการ เช่น สุนทรียศาสตร์ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เข้าใจถึงคุณค่าของความงามของสิ่งที่ได้ยิน ที่พบเห็น หรือที่ได้สัมผัสจับต้อง เมื่อเข้าใจในความงามนั้นแล้ว ย่อมใช้สมองหรือความคิดมากขึ้น และในกรณีที่มนุษย์ผู้รับรู้มีฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์สุนทรียวัตถุ ก็จะใช้สมองสร้างสรรค์ให้มีขอบเขตกว้างออกไปเพื่อหาคำตอบและจินตนาการต่อไปว่าสิ่งที่เห็นซึ่งมีความงามนั้นเป็นเช่นไรในมุมมองของตน และต้องนำมาเปิดเผย ถ่ายทอด หรือแสดงออกให้ผู้อื่นได้รับรู้ในฐานะเพื่อนมนุษย์บนโลกใบเดียวกันโดยผ่านสื่อที่เป็นงานศิลปะประเภทต่าง ๆ หรือหากเป็นมนุษย์ผู้รับรู้ซึ่งเป็นผู้ศึกษา สนใจ หรือให้การสนับสนุน ก็อาจคิดต่อไปว่า ผลงานที่มีความงามนั้นใครเป็นผู้สร้าง และสร้างด้วยเหตุใด เรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ นั่นคืออะไร หรือต้องการแฝงความรู้สึกใด เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้สร้างสุนทรียวัตถุ ก็จะทำหน้าที่นำเสนอความงามของสุนทรียวัตถุด้วยความเข้าใจในความงามอย่างแท้จริง และมนุษย์ผู้ศึกษา สนใจ หรือให้การสนับสนุน ก็จะได้ใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างสัมผัสและรับรู้ความงามที่แท้จริงด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ สุชาติ เกาทอง (2545 : 159-164) กล่าวว่า สุนทรียศาสตร์ ยังมีประโยชน์ในแง่ของจิตใจ เช่น การเกิดความสุข (Pleasure) จากการได้สัมผัสความงามของสุนทรียวัตถุ ที่นำไปสู่การผ่อนคลาย การระบายความเครียด การเพลิดเพลิน ความอิมเมม หรืออื่นๆ อันจะนำไปสู่การมีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่การทำงานต่อไป รวมทั้งการเกิดจริยธรรม ที่เป็นคุณค่าทางความงามซึ่งมีค่าอย่างยิ่งต่อจิตใจอันเกิดจากการได้สัมผัสความงามของสุนทรียวัตถุ เช่น ผลงานทัศนศิลป์ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับจริยธรรมในสังคม หรือความดีงามในเชิงศาสนา และการมีเหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ ที่นำมาซึ่งเวลาแห่งสันติสุขและความดีงามระหว่างมวลมนุษย์ด้วยกัน

แนวทางการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ มาประยุกต์ใช้กับงานวิจัย เรื่อง การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยนำทฤษฎีสุนทรียศาสตร์มาวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในวัดเป้าหมายและในสถานที่อื่นๆ ที่อยู่ในเส้นทางโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด

กับ ขสมก. ว่าสิ่งต่างๆ เหล่านี้ สิ่งใดคือความงามตามธรรมชาติและปรุงแต่ง ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์สุนทรีย์ แล้วนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวในโครงการดังกล่าว ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ผู้วิจัยจะนำมาผนวกกับผลการวิเคราะห์ศักยภาพและอุปสรรคขององค์กรตามเทคนิค SWOT Analysis เพื่อสนับสนุนการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่นำเสนอโดยผู้วิจัยต่อไป

5. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของวิสเลอร์ (Wissler 1870-1947) และไกรเบอร์ (Kroeber 1876-1960)

นิยพรรณ วรณศิริ (2540 : 94-100) กล่าวว่า ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการแพร่กระจายของวัฒนธรรมจากที่หนึ่งหรือแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่งเกิดขึ้นตอนปลายศตวรรษที่ 19 และแพร่หลายในศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นช่วงที่ทฤษฎีวิวัฒนาการของ Edward B. Tylor และ Lewis H. Morgan กำลังได้รับความนิยม โดยเกิดจากการปฏิเสธแนวความคิดของทฤษฎีวิวัฒนาการในขณะนั้น ซึ่งมีหลายความคิด เช่น สำนักอังกฤษปฏิเสธแนวคิดที่ว่า วัฒนธรรมต่างเกิดได้ทุกเมื่ออย่างอิสระไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม สำนักนี้เชื่อว่า คนมีความต้องการพื้นฐานเหมือนกันแม้จะอยู่ต่างถิ่นกัน ดังนั้นวัฒนธรรมพื้นฐานก็จะเหมือน ๆ กัน ส่วนวัฒนธรรมที่ต่างกันย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ทั้งยังเชื่อว่า วัฒนธรรมที่ดีและเจริญที่สุดแล้วจะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่น ๆ ที่ยังไม่เจริญ ส่วนสำนักเยอรมันเชื่อว่า มนุษย์มักจะหยิบยืมวัฒนธรรมจากเพื่อนบ้าน จึงเน้นในเรื่องการหยิบยืมวัฒนธรรมมากกว่าการสร้างวัฒนธรรม สำหรับสำนักอเมริกันเชื่อว่า วัฒนธรรมจะแพร่กระจายจากจุดศูนย์กลางหรือจุดกำเนิดหนึ่งๆ ไปตามพื้นที่เท่าที่วัฒนธรรมนั้นจะแพร่กระจายไปได้ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกันและยุคสมัยใกล้เคียงกัน

สำนักอังกฤษ (British School) นักทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เช่น Elliot Smith และ William J. Perry โดย Smith เชื่อว่า วัฒนธรรมแพร่กระจายจากจุดกำเนิดซึ่งเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมแล้วแพร่กระจายเป็นรูปวงกลมไปทั่วโลก โดยจุดศูนย์กลางอยู่ที่อียิปต์

สำนักเยอรมัน (German School) นำโดยบาทหลวง Wilhelm Schmidt และ Fritz Graebner ซึ่งเชื่อว่า ปกติแล้วมนุษย์ไม่ชอบสร้างวัฒนธรรมขึ้นเองแต่ชอบหยิบยืมวัฒนธรรมจากเพื่อนบ้าน อย่างไรก็ตามสำนักอังกฤษและสำนักเยอรมันมีแนวความคิดเหมือนกันคือ เชื่อว่า วัฒนธรรมโลกมีศูนย์กลางที่อียิปต์ แพร่กระจายจากอียิปต์เป็นรูปวงกลม และการแพร่กระจายเกิดจากการอพยพย้ายถิ่นของมนุษย์

สำนักอเมริกัน (American School) นำโดย Clark Wissler และ Alfred Kroeber ซึ่งเชื่อว่า วัฒนธรรมจะแพร่กระจายจากจุดศูนย์กลางหรือจุดกำเนิดหนึ่งๆ ไปตามพื้นที่เท่าที่

วัฒนธรรมนั้นจะแพร่กระจายไปได้ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกันและยุคสมัยใกล้เคียงกัน สำนักอเมริกันเชื่อว่า คนสร้างวัฒนธรรมได้ทุกที่เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของตน

จุดเด่นของทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม คือ เป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาภาคสนามทางมานุษยวิทยา เป็นการยกระดับมาตรฐานของชาติพันธุ์วรรณาให้สูงขึ้น แนวความคิดของทฤษฎีนำไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมระหว่างสังคม การปรับตัวและการยอมรับทางวัฒนธรรมของสังคมที่ต่างกัน รวมทั้งเป็นกรอบแนวคิดในการนำทฤษฎีไปใช้ในการพัฒนาชุมชนด้วย

แนวทางการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัย เรื่อง การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยนำทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมาวิเคราะห์สิ่งที่ไม่ใช่ศาสนวัตถุทางพุทธศาสนา ซึ่งแพร่กระจายและปรากฏในวัดเป้าหมายในเส้นทางโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. เช่น รูปปั้นพระคเณศวร เจ้าแม่กวนอิม พระพรหม พระราหู องค์จุฬามารมเทพ ฯลฯ เพื่อวิเคราะห์ว่า สิ่งดังกล่าวทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อความศรัทธาและเป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวในโครงการดังกล่าวด้วยหรือไม่ ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยจะนำมาผนวกกับผลการวิเคราะห์ศักยภาพและอุปสรรคขององค์กรตามเทคนิค SWOT Analysis เพื่อสนับสนุนการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่นำเสนอโดยผู้วิจัยต่อไป

6. ทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ของแม็กซ์ลูฮาน (McLuhan, 1911 –1980)

แม็กซ์ลูฮาน (2002 : 125) นักปรัชญาวาดานาดา ได้กล่าวว่า “สาร” (Message) ที่ส่งผ่านสื่อโฆษณาต่างๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมายนั้น ควรทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามที่กำหนดไว้ จึงจะถือว่าเป็นการใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง “สาร” และ “สื่อ” ที่มีประสิทธิภาพนั้น ประกอบด้วย องค์ความรู้เรื่องการติดต่อสื่อสารเบื้องต้น และองค์ความรู้เรื่องการใช้สื่อโฆษณา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 องค์ความรู้เรื่องการติดต่อสื่อสารเบื้องต้น

การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการส่งและรับข้อมูลข่าวสารพร้อมทั้งความรู้สึคนึกคิดระหว่างมนุษย์นับตั้งแต่ยุคโบราณ ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารยังเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของการทำงานทุกสาขาอาชีพ ในทฤษฎีของดาลตัน (Dalton, 1974 : 563-568) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารคือ กระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมายระหว่างมนุษย์ (Human Beings) โดยมนุษย์จะรับรู้และทำความเข้าใจในการปฏิสัมพันธ์นั้น ทั้งนี้

การติดต่อสื่อสารไม่ใช่แค่การใช้ภาษาพูด (Verbal Language) และภาษาเขียน (Written Language) เท่านั้น การติดต่อสื่อสารยังใช้วิธีต่างๆ ทั้งหมดที่สามารถเป็นช่องทางการถ่ายทอดจากบุคคลสู่บุคคล หรือจากกลุ่มสู่กลุ่ม แม้แต่ “ความเงียบ” (Silence) ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่สื่อความหมายในการ ปฏิสัมพันธ์ได้ นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสาร ยังเป็นกระบวนการที่ส่งความรู้สึก (Feelings) ทักษะคติ (Attitude) และความปรารถนาต่างๆ (Wishes) ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ รวมทั้ง กระบวนการติดต่อสื่อสารยังเป็นกระบวนการที่ไม่สามารถแยกออกจากกระบวนการ การเปลี่ยนแปลง (Process of Change) ได้ องค์ประกอบของกระบวนการติดต่อสื่อสารนั้น ในทฤษฎีของวีริชและคุนท์ซ (Weirich and Koontz. 1998 : 141) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ ของกระบวนการติดต่อสื่อสาร ดังนี้

ผู้ส่งข่าวสาร (Sender) เป็นผู้เริ่มต้นกระบวนการติดต่อสื่อสาร ที่ส่งความคิด หรือข้อมูลอย่างใดอย่างหนึ่ง (Thought) ไปสู่ผู้รับข่าวสาร ทั้งนี้ ผู้ส่งข่าวสารเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แหล่งข่าวสาร (Source) ที่ทำหน้าที่ควบคุมรูปแบบ และประเภทของข่าวสาร รวมทั้งช่องทางของ การส่งข่าวสารไปยังผู้รับ นอกจากนี้ ผู้ส่งข่าวสารโดยส่วนใหญ่จะเน้นการติดต่อสื่อสารที่ทำให้ผู้รับ เกิดความพึงพอใจและมีปฏิริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งหลังจากที่ได้รับข้อมูลข่าวสารแล้ว

การใส่รหัส (Encoding) หมายถึง การแปลความคิดหรือความรู้สึกให้เป็น รูปแบบที่ใช้ส่งความหมายตามที่ตั้งใจ ซึ่งผู้ส่งข่าวสารจะนำความคิด (Thought) ไปใส่รหัสที่ทำให้ ทั้งผู้ส่งและผู้รับเกิดความเข้าใจก่อนเข้าสู่การส่งข่าวสาร (Transmission) ไปยังผู้รับ ทั้งนี้ นักวิชาการชื่อ เมกกินสัน และ มอสเลย์ (Megginson and Mosley) ได้กล่าวไว้ว่า การใส่รหัส เป็นการเลือกประเภทของการติดต่อสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างการติดต่อสื่อสารด้วยคำพูด (Verbal communication) กับการติดต่อสื่อสารที่ไม่ใช่คำพูด (Non-verbal communication)

การส่งข่าวสาร (Transmission) หมายถึง ช่องทางเชื่อมโยง (Channel) ระหว่าง ผู้ส่งกับผู้รับที่นำข่าวสารไปสู่ผู้รับตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข่าวสาร (Message) คือ สิ่งที่ประกอบด้วยสัญลักษณ์ทางถ้อยคำทั้งที่เป็นภาษา พูดและภาษาเขียน (Verbal oral and Written Symbols) และสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ถ้อยคำ (Non-verbal Symbols) ข่าวสารที่เป็นถ้อยคำ (Verbal Message) ประกอบด้วยภาษาพูด (Oral Language) และภาษาเขียน (Written Language) เป็นข่าวสารประเภทที่ถูกนำไปใช้มากเนื่องจากเป็นพื้นฐาน สำคัญของการติดต่อสื่อสารและเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ไม่มีในสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ข่าวสารที่ไม่ใช่ถ้อยคำ (Non-verbal Message) เกิดขึ้นเมื่อไม่ต้องการหรือไม่ได้ใช้การสื่อสารด้วยถ้อยคำ ข่าวสารประเภทนี้ มีผลต่อประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารเช่นกัน เช่น การใช้ภาษาภาพ เครื่องหมายและสัญลักษณ์ (Signs and Symbols) การใช้รูปลักษณะภายนอก (Personal Appearance) เพื่อส่งเสริม

การติดต่อสื่อสาร คำว่า รูปลักษณะภายนอก ยกตัวอย่างเช่น การแต่งกาย การใช้ภาษากาย (Body Language) ส่งเสริมการติดต่อสื่อสาร และการเปลี่ยนน้ำเสียง (Voice Inflections) เช่น น้ำเสียงที่แข็งกระด้างที่หมายถึง ความไม่พอใจ น้ำเสียงสั้น ที่แสดงถึงความตื่นเต้น หรือโกรธมาก กลัวมาก เป็นต้น

ช่องทางการติดต่อสื่อสาร (Channels of Communication) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก การติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Channel Communication) เช่น การสื่อสารในการทำงานขององค์กร ประเภทที่ 2 คือ การติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Channel Communication) เช่น การเผยแพร่ข่าวสารด้วยปาก (Grapevine) เป็นต้น

ผู้รับข่าวสาร (Receiver) เป็นเป้าหมายของผู้ส่งข่าวสาร (Sender) ที่สำคัญ เนื่องจากหากไม่มีผู้รับข่าวสารก็เปรียบเหมือนกับการพูดที่ไม่มีคนฟัง และทำให้การติดต่อสื่อสารนั้นไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ ลักษณะเฉพาะหรือข้อจำกัดของผู้รับข่าวสารจะเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่บ่งชี้ว่าการติดต่อสื่อสารนั้นสมบูรณ์หรือบรรลุเป้าหมายหรือไม่ เช่น ผู้รับข่าวสารเป็นมีข้อบกพร่องทางการได้ยินทางกายภาพ เป็นต้น

สิ่งแทรกแซงข่าวสาร (Noise) คือ สิ่งที่กระทบต่อการติดต่อสื่อสารอันเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ และเกิดขึ้นได้ในทุกองค์ประกอบในกระบวนการติดต่อสื่อสาร ตัวอย่างของสิ่งแทรกแซงข่าวสาร เช่น สภาพแวดล้อมที่ทำให้ “ความคิดของผู้ส่งข่าวสาร” (Thought) ไม่ชัดเจน การใส่รหัสสลับเคลื่อนเนื่องจากการกำหนดสัญลักษณ์ (Symbol) ไม่ตรงกับความหมายที่ต้องการสื่ออย่างแท้จริง หรือเกิดปัญหาระหว่างการส่งข่าวสารที่มาจาก การเชื่อมโยงระบบเทคโนโลยี การสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งความสนใจของผู้รับข่าวสารที่มีไม่มากพอจนทำให้การรับรู้บกพร่อง หรือ ความกลัวการเปลี่ยนแปลงที่อาจได้รับจากข่าวสารที่ส่งมานั้น เป็นต้น

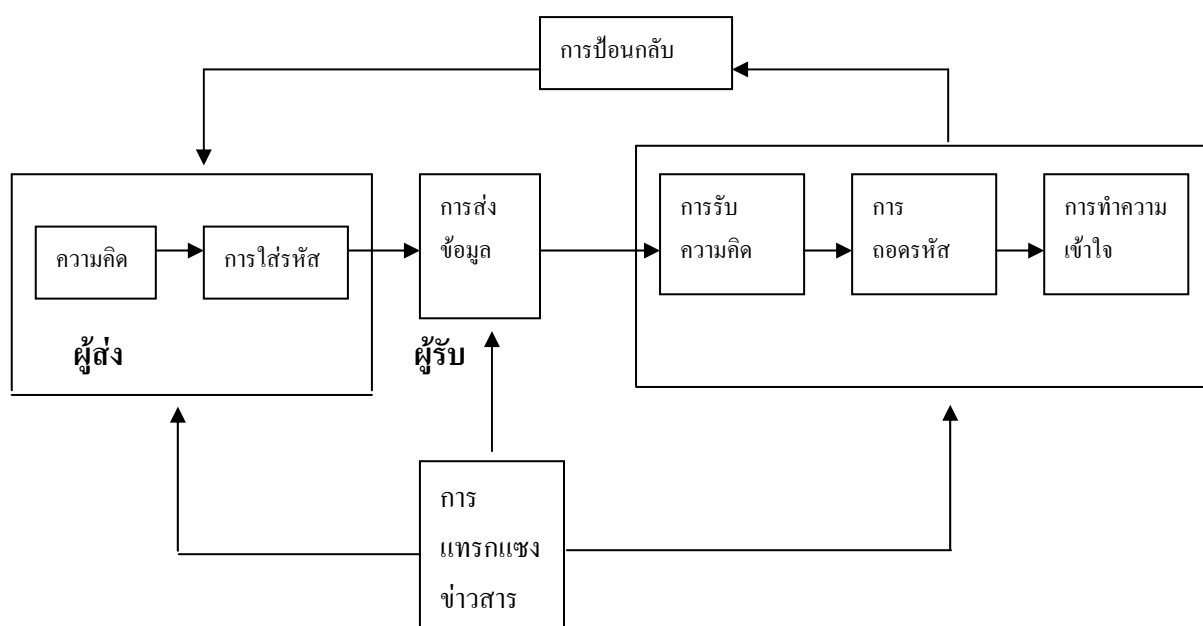
การถอดรหัส (Decoding) การรับความคิด (Reception) และการทำความเข้าใจ (Understanding) ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ เป็นส่วนที่ผู้รับข่าวสาร (Receiver) เป็นผู้กระทำโดยตรง แต่ละองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์กัน โดยเริ่มต้นจาก การถอดรหัสที่หมายถึง การแปลข่าวสารที่ได้รับให้กลายเป็นความคิด (Thought) ซึ่งผู้รับข่าวสารต้องมีความพร้อมในการรับความคิด (Reception) จากผู้ส่งข่าวสาร เพื่อถอดรหัสอีกครั้งไปสู่ความคิดของตน (Decoding into Thought) ส่วนการทำความเข้าใจ (Understanding) นั้น คือ ผลของการถอดรหัสและการรับความคิดของผู้รับข่าวสาร

การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสารที่ว่านี้ คือสิ่งทดสอบความมีประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) โดยสามารถสะท้อนปัญหาขององค์ประกอบอื่น ๆ ในกระบวนการสื่อสารได้ เช่น ปัญหาของผู้ส่ง

ข่าวสารที่ใส่รหัสคลาดเคลื่อน (Wrong Encoding) ปัญหาของช่องทางการติดต่อสื่อสาร (Channel) ที่ไม่ทันสมัย ปัญหาของผู้รับข่าวสารที่มีความไม่พร้อมทางประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่ง เป็นต้น ทั้งนี้ ในการออกแบบหรือการสร้างสรรค์สื่อเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ สิ่งต่างๆ ควรคำนึงถึงทุกองค์ประกอบในกระบวนการติดต่อสื่อสารเพื่อให้สื่อดังกล่าวสามารถสื่อข้อมูลข่าวสารสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

องค์ประกอบของกระบวนการติดต่อสื่อสาร ในทฤษฎีของวีริชและคุนทซ์ ปรากฏดังแผนภูมิดังนี้

ภาพประกอบ 21 แผนภูมิกระบวนการติดต่อสื่อสาร ของวีริชและคุนทซ์

หลักสำคัญของการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีดังนี้คือ ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (Context) ของการติดต่อสื่อสาร หมายถึงความเหมาะสมระหว่างข่าวสารทั้งที่เป็นถ้อยคำและที่ไม่ใช่ถ้อยคำกับสังคม วัฒนธรรม หรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ณ เวลาที่เกิดการติดต่อสื่อสารนั้น ความน่าเชื่อถือ (Credibility) หมายถึงความเชื่อมั่นของผู้รับข่าวสารที่มีต่อผู้ส่งข่าวสารและวิธีการส่งข่าวสาร แล้วโยงไปถึงความเชื่อมั่นในข่าวสาร ความชัดเจน (Clarity) หมายถึง ความชัดเจนของข่าวสาร ที่ต้องใช้ภาษาที่ผู้รับเข้าใจได้ง่าย และรวดเร็ว โดยใช้ภาษาที่เหมาะสมกับลักษณะและศักยภาพของผู้รับข่าวสาร การเลือกช่องทางข่าวสาร (Channels) โดยเลือกช่องทางของการสื่อสารที่ผู้รับสามารถรับรู้ข่าวสารที่เราจะส่ง เช่น ทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ และสามารถส่งข้อมูลข่าวสารนั้นถึงตัวบุคคลเป้าหมายโดยตรง เนื้อหาสาระ (Content) ข่าวสารที่ดีจะต้องมีความหมายต่อผู้รับข่าวสาร มีลักษณะน่าสนใจ และเป็นเรื่องเป็นราว

ที่อาจทำให้ทั้งความพึงพอใจ ความเพลิดเพลิน การกระตุ้นให้เกิดความคิดด้านต่างๆ รวมทั้งมีเนื้อหาที่แนะนำ หรือชี้แจง เพื่อให้ผู้รับข่าวสารเกิดการตัดสินใจได้ด้วย การย้ำให้เกิดความสม่ำเสมอ และต่อเนื่องกัน (Continuity and Consistency) การติดต่อสื่อสาร จะบรรลุเป้าหมายต้องมีการส่งข่าวสารอย่างสม่ำเสมอหรือบ่อยครั้งและต่อเนื่องกันเพื่อสร้างความทรงจำ หรือเปลี่ยนทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย จนนำไปสู่การโน้มน้าวจิตใจของกลุ่มเป้าหมายได้ ศักยภาพของผู้รับข่าวสาร (Capability of Receiver) เนื่องจากกระบวนการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้น ส่วนหนึ่งวัดได้จากการใช้ปัจจัยสร้างสรรค์ผลงานไม่ว่าจะเป็น เงินทุน เวลา หรืออื่นๆ ในจำนวนที่เหมาะสมกับการได้มาซึ่งการบรรลุเป้าหมายอย่างครบถ้วน ไม่ใช้การทุ่มเทพียงปัจจัยสร้างสรรค์จำนวนมากแต่ได้รับผลเพียงเล็กน้อย ดังนั้น ความพร้อมหรือศักยภาพของผู้รับข่าวสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งเสริมความมีประสิทธิภาพของกระบวนการติดต่อสื่อสารได้เป็นอย่างดี ศักยภาพของผู้รับข่าวสาร เช่น ระดับความรู้ อาชีพ ระดับรายได้ ทัศนคติ ค่านิยม เป็นต้น

ทั้งนี้ กระบวนการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการผลิตสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นช่องทางการสื่อสารอย่างหนึ่ง ดังนั้น การผลิตสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายทางการตลาดของผู้ผลิตสินค้าหรือบริการ จึงเท่ากับว่าเป็นการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการติดต่อสื่อสารที่มีคุณภาพมาประยุกต์ใช้นั่นเอง

6.2 องค์ความรู้เรื่องการใช้สื่อโฆษณา

ก่อนมีการใช้สื่อโฆษณา จะต้องมีการรอบการใช้สื่อโดยอาศัยแนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อเป็นหลักของการใช้สื่อครั้งนั้นๆ ซึ่งแนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อโฆษณา มีดังนี้

6.2.1 องค์ประกอบในการกำหนดวัตถุประสงค์สื่อโฆษณา

แผนการตลาด หมายถึง แผนงานที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับการโฆษณาทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของสินค้าหรือบริการทั้งเก่าและใหม่ ที่สามารถนำไปกำหนดตำแหน่งของสินค้าในตลาด (Positioning) และเลือกใช้สื่อในการโฆษณาต่อไป

กลุ่มผู้บริโภค หมายถึง กลุ่มเป้าหมายของการขายสินค้าและบริการที่ต้องการรับข้อมูลข่าวสารจากการโฆษณา การรับทราบข้อมูลดังกล่าว จะมีผลต่อพฤติกรรมการตลาด และพฤติกรรมผู้บริโภคต่อไป

พื้นที่ในการโฆษณา หมายถึง พื้นที่ที่แบ่งตามภูมิภาคซึ่งการนำเสนอสื่อโฆษณาต้องสอดคล้องกับอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในภูมิภาค และระยะทางระหว่างพื้นที่ภายในภูมิภาคที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้สื่อโฆษณา นอกจากนี้ พื้นที่ยังหมายถึงขนาดของสื่อ

สิ่งพิมพ์ที่ต้องการใช้เพื่อการดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย เช่น ใบปะปิดโฆษณา (Poster) ขนาดใหญ่ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ที่ลงในหนังสือพิมพ์ (Press Advertising)

ความถี่ในการโฆษณา หมายถึง ระยะเวลาที่ต้องการใช้ในการออกอากาศ โดยสื่อต่างๆ เช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ในรายการช่วงเย็นที่ครอบครัวอยู่พร้อมหน้า ที่มีการออกอากาศในความถี่ที่มากกว่าช่วงกลางวัน ซึ่งความถี่ที่มากนั้น จะให้ผลต่อการรับข้อมูลข่าวสารของทั้งครอบครัว ต่างจากการออกอากาศภาพยนตร์โฆษณาในช่วงกลางวันที่มีความถี่มากแต่กลับไม่ได้ผลเพื่อมีผู้ชมน้อย หรือนำเสนอภาพยนตร์โฆษณายาวที่ควรออกอากาศในวันหยุดด้วยความถี่ที่มากขึ้นเพื่อกลุ่มเป้าหมายจะได้รับรู้ข้อมูลอย่างเต็มที่

การเข้าถึงฤดูกาลขาย หมายถึง การนำเสนอสื่อโฆษณาสำหรับสินค้าบางชนิดที่ต้องเหมาะกับบางฤดู เช่น เสื้อผ้าสำหรับฤดูหนาว เครื่องปรับอากาศที่เหมาะสมสำหรับฤดูร้อน

รูปแบบการใช้สื่อโฆษณา หมายถึง การเลือกใช้สื่อโฆษณาที่ต้องมีค่าใช้จ่ายสมเหตุสมผล สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดี และ สื่อโฆษณามีลักษณะที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้

แผนการโฆษณา ต้องมีการทำวิจัยเพื่อสำรวจความต้องการของตลาด หรือสำรวจจุดดีจุดด้อยของกลุ่มแข่ง จากนั้น จึงกำหนดแนวทางการใช้สื่อในลำดับต่อไป

การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย คือ การพิจารณาช่องทางการส่งข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยพิจารณาที่ปัจจัยหลายด้านของผู้บริโภค เช่น อาชีพที่ต้องทำงานในสำนักงานก็มักจะฟังวิทยุ ดังนั้น ช่องทางการสื่อสารจึงควรเป็นสื่อวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น

6.2.2 หัวข้อในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อโฆษณา ได้แก่ กลุ่มเป้าหมาย ความต้องการในการสร้างสรรค์งานโฆษณา ระดับการเข้าถึงและระดับความถี่ รูปแบบการใช้สื่อโฆษณา และระยะเวลาในการโฆษณา

6.2.3 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายด้านสื่อโฆษณา

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายควรมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์การสร้างสรรค์โฆษณา (Creative Strategy) ในแง่ของสื่อโฆษณาที่จะใช้ โดยเริ่มจากการกำหนดกลุ่มเป้าหมายก่อนว่าเป็นกลุ่มใด อาจเป็นกลุ่ม A กลุ่ม B กลุ่ม C กลุ่มดังกล่าวจะสามารถรับรู้ข้อมูลจากสื่อโฆษณาได้พร้อมกันในบางสื่อ ทั้งนี้ หากมีการใช้สื่อโฆษณาหลายประเภทร่วมกันอย่างเต็มระบบ ก็จะเรียกว่า เป็นการโฆษณาแบบ Full Campaign นอกจากนี้ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการใช้กลยุทธ์ที่ต้องการใช้สื่อโฆษณาสินค้าตัวเดียวกันแต่นำเสนอ 8-10 ชิ้นงาน (pieces) สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ การสื่อสารข้อมูลที่ครบถ้วนไปสู่กลุ่มเป้าหมาย เช่น ก็ต้องมี

การใช้ตัวนำเสนอ (Presenter) หรือตราสัญลักษณ์ (Logo) ที่คล้ายหรือเหมือนกันภายใน 8-10 ชิ้นงานนั้น โดยต้องมีการนำเสนอจุดเด่นของสินค้าในลักษณะเดียวกันและนำเสนอควบคู่กับตราสัญลักษณ์เพื่อเป็นการตอกย้ำให้กลุ่มเป้าหมายจดจำสินค้าได้แม่นยำ ทั้งนี้ ต้องเลือกสื่อในการโฆษณาที่เหมาะสม เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายแขวน ชงราว ใบปิดโฆษณาหรือโปสเตอร์ โบรชัวร์ คู่มือ ฯลฯ

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายควรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการตลาด (Marketing Objective) ในแง่ของกลุ่มเป้าหมายและขอบเขตการขาย เช่น เมื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นนักธุรกิจ ก็ต้องพิจารณาว่า วัตถุประสงค์ทางการตลาดต้องกำหนดผลกำไรในระดับใด ทั้งนี้ กลยุทธ์ในการใช้สื่อโฆษณาจะสามารถส่งเสริมการขายตัวทางการตลาดได้ เช่น หากกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่ม A การใช้สื่อสิ่งพิมพ์อาจมีน้อยลง ซึ่งควรใช้สื่อทางวิทยุโทรทัศน์ที่สามารถสื่อสารได้ทั้งภาพและเสียงที่ทำให้การสื่อสารข้อมูลของสินค้าหรือบริการนั้น น่าสนใจ แม้จะมีค่าใช้จ่ายมากก็ตาม แต่ถ้าหากเลือกกลุ่มเป้าหมายในกลุ่ม C ก็อาจใช้สื่อโฆษณาที่ลงในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ เนื่องจากการสร้างสรรค์สื่อดังกล่าว ทำให้ค่าใช้จ่ายน้อยลง เช่น เลือกลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์บางประเภท ที่มีกลุ่มเป้าหมายระดับ C หรือระดับทั่วไปที่ไม่นิยมซื้อสินค้าหรูหรา แพงและขอบเขตการขายต่างจากการลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์อีกประเภท ที่เน้นข่าวธุรกิจและการลงทุนที่มักนำเสนอสินค้าราคาแพง เป็นต้น

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายควรมีความสอดคล้องกับงบประมาณการโฆษณาที่กำหนดไว้ เช่น งบประมาณในการโฆษณามีจำนวน 30 ล้าน จะต้องมีการวางแผนการใช้งบนั้นว่า ควรใช้สื่อประเภทใดให้เกิดผลทางการตลาดมากที่สุด ตัวอย่างเช่น การทำโฆษณาของห้างสรรพสินค้า อาจใช้ป้ายขนาดใหญ่ที่เรียกว่า Billboard ติดตามทางก่อนถึงตัวห้างโดยกระจายติดตั้งแต่ละป้ายในระยะห่าง 3-5 กิโลเมตรซึ่งสามารถตอกย้ำความจดจำของกลุ่มเป้าหมายได้ และเป็นการบอกทิศทางในการเข้าสู่บริเวณลานจอดรถ นอกจากนี้ อาจมีการลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ในพื้นที่ครึ่งหน้า เป็นภาพข่าวคำที่โฆษณาต่อเนื่องกัน 5 วัน

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายควรสามารถตอบคำถาม 5 ข้อ คือ 1) การใช้สื่อโฆษณานั้นต้องการเข้าถึงใคร (Who) หมายถึง ใครคือกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มเป้าหมายนั้นอยู่ในกลุ่มใด เช่น กลุ่ม A กลุ่ม B กลุ่ม C หรือกลุ่ม D 2) การใช้สื่อโฆษณานั้นต้องการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเมื่อใด (When) โดยพิจารณาที่พฤติกรรมการซื้อ (Purchasing Behavior) ของผู้บริโภคในช่วงเวลาต่างๆ 3) การใช้สื่อโฆษณานั้นต้องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ณ ที่ใด (Where) โดยพิจารณาที่ตลาดหลักของสินค้านั้นๆ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวกำหนด และให้ความสำคัญกับปัจจัยแวดล้อมอื่น เช่น ศาสนา วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น 4) การใช้สื่อโฆษณานั้นต้องการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

ในระดับความถี่เท่าใด (How Often) หมายถึง จำนวนครั้งที่เพียงพอสำหรับกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจและตัดสินใจซื้อสินค้านั้น ทั้งนี้ การใช้สื่อโฆษณาที่มีระยะห่างเกินไป จะมีผลทำให้ความจดจำ และความซื่อสัตย์ของลูกค้าที่มีต่อสินค้านั้นๆ ลดลง 5) การใช้สื่อโฆษณานั้นต้องการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีใด (How to Reach) คือ พิจารณาเลือกใช้สื่อโฆษณาที่เหมาะสม และเพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาด

6.2.4 การกำหนดโครงสร้างของกลุ่มเป้าหมาย คือ การเขียนรายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายที่ถูกต้องและครบถ้วน ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายของการวางแผนสื่อโฆษณามี 2 ประเภทคือ

กลุ่มเป้าหมายหลัก (Primary Target) คือ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ซื้อ
ผู้ใช้สินค้าหรือบริการโดยตรง

กลุ่มเป้าหมายรอง (Secondary Target) คือ กลุ่มเป้าหมายที่อาจเคยเป็นผู้ซื้อ
ผู้ใช้สินค้าหรือบริการ หรือยังไม่เคยซื้อหรือใช้สินค้าและบริการหนึ่งๆ แต่กลุ่มดังกล่าวเป็น
กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในขอบเขตของเป้าหมายทางการตลาดด้วยเช่นกัน

6.2.5 รายละเอียดในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย สิ่งที่ต้องระบุอย่างละเอียด
ครบถ้วนเมื่อต้องการกำหนดกลุ่มเป้าหมายนั้น มีดังนี้

ลักษณะทางกายภาพของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งข้อมูลทางประชากรศาสตร์
สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม (Physical, Demographic and Socio-economic Status) หัวข้อที่
ต้องระบุในรายละเอียด คือ เพศ และอายุของกลุ่มเป้าหมาย ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ
ตำแหน่ง ผลประโยชน์การทำงาน ข้อมูลพื้นฐานทางครอบครัว ศาสนา หรือเชื้อชาติ สถานะ
ทางเศรษฐกิจและสังคม โดย ข้อมูลส่วนนี้ ผู้วางแผนงานโฆษณาจะแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็นกลุ่ม
ใหญ่ ได้แก่ กลุ่ม A กลุ่ม B กลุ่ม C กลุ่ม D และเพิ่มสัญลักษณ์ (+) หรือ (-) ตามหลังกลุ่ม
เหล่านั้น โดย กลุ่ม A จะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการซื้อ (Purchasing Power) สูงมาก

ลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological Characteristics) เช่น ความเชื่อ
ค่านิยม อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย ความสนใจ ความชอบของ
กลุ่มเป้าหมาย ความคาดหวัง ความต้องการ การยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย ความมีอคติ
ความโน้มเอียงทางความคิด และปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจของกลุ่มเป้าหมาย

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย (Geographic
Characteristics) เช่น ถิ่นที่อยู่อาศัยในภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล เมือง โดยข้อมูลส่วนนี้
จะนำไปกำหนดขอบเขตและพื้นที่ในการโฆษณาเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioristic Characteristics) เป็นข้อมูล
เกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย เช่น วิธีการดำรงชีวิต และรูปแบบการใช้ชีวิต (Life Style)

ข้อมูลสำคัญที่ได้จากการกำหนดกลุ่มเป้าหมายด้านสื่อโฆษณา จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนสื่อโฆษณาที่ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

6.2.6 วิธีกำหนดงบประมาณโฆษณา

ความหมายของงบประมาณโฆษณา งบประมาณโฆษณา คือ การกำหนดราคาในจำนวนที่ใกล้เคียงที่สุดของการใช้จ่ายในแผนงานโฆษณา เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์การโฆษณาที่กำหนดไว้แล้ว

ผู้วางแผนงานงานโฆษณาสามารถกำหนดงบประมาณเพื่อการโฆษณาได้หลายวิธี ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่กำหนดงบประมาณในการโฆษณาอาจเป็นบริษัทผู้ผลิตสินค้า หรือบริษัทตัวแทนโฆษณา ก็ได้ขึ้นอยู่กับนโยบาย ข้อตกลงระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตงานโฆษณา วิธีการกำหนดงบประมาณในงานโฆษณา ยกตัวอย่างได้ดังนี้

วิธีการคำนวณเปอร์เซ็นต์จากยอดขาย (Percentage of Sales) วิธีการนี้เป็นที่นิยมในการกำหนดงบประมาณสำหรับงานโฆษณา เนื่องจากสามารถคิดคำนวณได้ง่าย และสะดวกต่อการจัดทำบัญชีของบริษัทเจ้าของผลิตภัณฑ์ที่มียอดขายรับในจำนวนที่ใกล้เคียงกันทุกปี

วิธีการคำนวณเริ่มจากการคำนวณจากยอดขายของปีที่ผ่านมา เป็นข้อมูลหลักของการคำนวณเปอร์เซ็นต์ ตัวอย่างเช่น กำหนดว่าสินค้าชนิดที่ต้องการโฆษณาในปีต่อไป จะใช้งบประมาณในการโฆษณา 5 เปอร์เซ็นต์ของยอดขายในปีที่ผ่านมา ดังนั้น หากยอดขายในปีที่ผ่านมาคิดเป็นมูลค่า 6,500,000 บาท ดังนั้นงบประมาณโฆษณาสำหรับสินค้าดังกล่าวจึงเท่ากับได้เป็น 3,250,000 บาท เป็นต้น

วิธีการคำนวณจากจำนวนผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยที่ผลิตขึ้น (Unit-of-sales Variation) วิธีการนี้คำนวณจากอัตราที่กำหนดเป็นค่าโฆษณาคูณเข้ากับจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในปีที่จะโฆษณาผลิตภัณฑ์นั้น วิธีการนี้ คือ วิธีการรวมค่าโฆษณาไว้ต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยในปีนั้น

วิธีการคำนวณจากการใช้งบประมาณโฆษณาของคู่แข่ง (Competitor Advertising Expenditures Method) เป็นวิธีการคำนวณงบประมาณโดยพิจารณาการใช้งบประมาณในการโฆษณาของคู่แข่ง อย่างไรก็ตาม มีข้อพิจารณาหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณงบประมาณด้วยวิธีนี้ เช่น สักยภาพทางการเงินของบริษัทสามารถใช้งบประมาณในการโฆษณาในจำนวนที่เท่ากับบริษัทคู่แข่งหรือไม่ บริษัทสามารถใช้งบประมาณในการโฆษณาที่มากกว่าบริษัทคู่แข่งและนำไปสู่ชัยชนะเหนือบริษัทคู่แข่งได้หรือไม่

6.2.7 การใช้กลยุทธ์ผลักหรือกลยุทธ์ดึง

กลยุทธ์ผลักและกลยุทธ์ดึง (Push or Pull Strategies) เป็นกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) ซึ่งใช้วิธีการในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกัน กลยุทธ์ผลัก (Push Strategies) หมายถึง การใช้กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นไปยังกลุ่มผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการ (Demand) ในสินค้าหรือบริการ แล้วผลักดันให้พนักงานขาย (Sales person) กระตุ้นการนำสินค้าเข้าสู่สถานที่จำหน่ายสินค้า (Place) หรืออาจใช้กิจกรรมส่งเสริมการขายประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ สินค้าที่ผู้บริโภคต้องการจะผ่านมือคนกลาง (Mediators) หรือพ่อค้าคนกลางไปสู่ผู้บริโภค ในที่สุด การใช้กลยุทธ์ดังกล่าวจะต้องใช้งบประมาณมากขึ้นตามกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหลายขั้นตอน ส่วนการใช้กลยุทธ์ดึง (Pull Strategies) คือการนำเสนอสินค้าในสถานที่จำหน่ายตามปกติ โดยไม่เน้นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการสินค้ามากขึ้นกว่าเดิม หรือเป็นการจำหน่ายสินค้าแบบธรรมดาระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายโดยไม่เน้นว่าจะต้องเพิ่มกิจกรรมการส่งเสริมการขายหรือเพิ่มคนกลาง เพื่อเพิ่มยอดการจำหน่ายให้มากกว่าเดิม ดังนั้น กลยุทธ์นี้จึงใช้งบประมาณในการโฆษณา น้อยกว่ากลยุทธ์ผลัก

6.2.8 กระบวนการวางแผนสื่อโฆษณา ภายใต้กระบวนการวางแผนสื่อโฆษณา ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

การรับข้อมูลจากบริษัทผู้ว่าจ้าง (Media Briefings from Client) ก่อนการวางแผนสื่อโฆษณา ผู้ทำการวางแผนต้องเริ่มจากการรับข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่ถูกค้าหรือบริษัทผู้ว่าจ้างเป็นผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้วางแผนสื่อโฆษณาที่นำไปสู่ความสำเร็จของสินค้าหรือบริการในเชิงการตลาด ข้อมูลที่ผู้วางแผนสื่อโฆษณาต้องได้รับการประกอบด้วยข้อมูลต่อไปนี้คือ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ (Product Background or History) ที่ต้องการโฆษณา ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ (Competitor's Product Background or History) ของบริษัทคู่แข่ง ข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทคู่แข่ง (Competitors) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภค กลุ่มเป้าหมาย (Target Market) ข้อมูลเกี่ยวกับส่วนแบ่งทางการตลาด (Market Share) ของสินค้าหรือบริการที่ต้องการโฆษณา ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่การกระจายสินค้า (Distribution Areas) เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับช่องทางในการจำหน่ายสินค้าหรือบริการสู่กลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาหรือฤดูกาล การขายสินค้าหรือบริการ (Sales Season) กิจกรรมทางการตลาด (Market Activities) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และงบประมาณ (Budget)

การศึกษาข้อมูลต่างทั้งหมดอย่างละเอียด เมื่อได้รับข้อมูลทั้งหมด นักวางแผนสื่อโฆษณาต้องทำการศึกษารายละเอียดของข้อมูลเหล่านั้นอย่างถี่ถ้วน เพื่อสกัดให้เหลือแต่ข้อเท็จจริงสำหรับนำมาวางแผนสื่อโฆษณาที่มีความน่าเชื่อถือต่อไป

ขั้นวางแผนสื่อโฆษณา หลังจากที่ได้ศึกษาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนแล้ว ผลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในขั้นตอนการวางแผนสื่อโฆษณา สิ่งที่ต้องทำประการแรกคือการเขียนโครงการเพื่อกำหนดแผนสื่อโฆษณาที่เรียกว่า Proposal โครงการเพื่อกำหนดแผนสื่อโฆษณา (Proposal) มีลักษณะเป็นรูปเล่มเพื่อเตรียมพร้อมในการนำเสนอแผนต่อบริษัทผู้ว่าจ้างและฝ่ายต่างๆ ของบริษัทผู้จัดทำผลงานสื่อโฆษณา หรือเรียกว่าเพื่อทำการ Pitching ต่อลูกค้านั่นเอง

ขั้นการวางแผนสื่อส่วนหลัก ๆ มีดังนี้

การเลือกกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) พิจารณาที่ปัจจัยต่อไปนี้

ลักษณะทางกายภาพของกลุ่มเป้าหมาย (Demographic Characteristics) ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ เพศ รายได้ การศึกษา สถานทางสังคม ขนาดของครอบครัว เชื้อชาติ ศาสนา และลักษณะทางภูมิศาสตร์ถิ่นฐานของกลุ่มเป้าหมาย (Geographic Location)

ลักษณะทางจิตวิทยาและวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย (Psychographic and Lifestyle) ลักษณะทางด้านจิตวิทยาจะเป็นตัวที่จะบอกถึง ทศนคติความสนใจ และความคิดเห็นของผู้บริโภค ส่วนวิถีการดำเนินชีวิต จะเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน กิจกรรมที่ทำเวลาว่างและพฤติกรรมการซื้อ (Purchasing Behavior) ของผู้บริโภค เป็นต้น

พฤติกรรมการใช้สินค้า (Product Consumption) คือ พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความถี่ในการใช้สินค้าหรือบริการหนึ่งๆ ที่แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ พฤติกรรมการใช้สินค้าของผู้ใช้สินค้าที่มีความถี่สูง (Heavy Users) พฤติกรรมการใช้สินค้าของผู้ใช้สินค้าที่มีความถี่ปานกลาง (Medium users) พฤติกรรมการใช้สินค้าของผู้ใช้สินค้าที่มีความถี่น้อย (Light Users) และพฤติกรรมการใช้สินค้าของผู้ใช้สินค้าที่มีค่าความถี่เป็นศูนย์ หรือไม่เคยใช้สินค้าเลย (Non-users)

การตั้งเป้าหมายในการสื่อสาร (Communication Goals) คือ การกำหนดจำนวนเปอร์เซ็นต์ของการเข้าถึงและความถี่ที่ใช้ในโฆษณาซึ่งสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้เป้าหมาย โดยการกำหนดดังกล่าว ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้ วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle) วงจรการซื้อสินค้า (Repurchase Cycle) สภาพการณ์แข่งขัน (Competitive Environment) ชนิดของสื่อ (Media Types) ความยืดหยุ่นของงบประมาณ (Available Budget) ระดับการใช้โฆษณาที่ผ่านมา (Historical Brand Reach and Frequency Levels) และระดับการใช้สื่อโฆษณาของกลุ่มแข่งขัน (Reach and Frequency Levels Employed by other Consumer Products)

การเลือกส่วนประสมของสื่อโฆษณา (Media Mix) คือ การตัดสินใจเลือกว่าในแผนสื่อโฆษณาจะประกอบด้วยสื่อโฆษณาใดบ้างที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุด โดยการเลือกสื่อดังกล่าว จะแบ่งตามลำดับความสำคัญและลำดับเวลาของการใช้ มีหลักสำคัญดังนี้

เลือกสื่อให้ตรงกับกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายให้มากที่สุด โดยศึกษา
อย่างเจาะลึกจากข้อมูลที่ได้จากบริษัทผู้ว่าจ้าง

เลือกสื่อให้เหมาะสมประเภทและภาพพจน์ของสินค้า เช่น สินค้าที่เน้น
ภาพพจน์แห่งความหรูหรา สินค้าที่เน้นภาพพจน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น

เลือกสื่อที่เหมาะสมกับงบประมาณ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการสื่อสาร
ข้อมูลของสินค้าหรือบริการ ไปสู่กลุ่มเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

เลือกสื่อให้มีความเด่นหรือเรียกว่า สื่อหลักอย่างน้อย 1 สื่อ และตามด้วย
สื่อที่มีความเด่นรองลงมา ที่เรียกว่า สื่อรอง ไปจนถึงสื่อสนับสนุน ในสัดส่วนที่เหมาะสมและมีผล
ต่อพฤติกรรมผู้บริโภคตามเป้าหมายต่อไป

แนวทางการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับงานวิจัย เรื่อง การท่องเที่ยว
วัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด
ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยนำทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์มาวิเคราะห์ประสิทธิภาพ
และประสิทธิผลการใช้สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก.
โดยวิเคราะห์ว่า ทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีการใช้สื่อประเภทใด มีความถี่
ในการใช้สื่ออย่างไร สื่อดังกล่าวทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้ข่าวสารและเกิดพฤติกรรมท่องเที่ยวตาม
โครงการนี้มากน้อยเพียงใด และสื่อดังกล่าวมีข้อดีข้อด้อยอย่างไร ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎี
ทางนิเทศศาสตร์ ผู้วิจัยจะนำมาผนวกกับผลการวิเคราะห์ศักยภาพและอุปสรรคขององค์กรตาม
เทคนิค SWOT Analysis ในข้อ 6.1.1 เพื่อสนับสนุนการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยว
ตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่นำเสนอ
โดยผู้วิจัยต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อนันต์ วิริยะพินิจ (2547 : 113-114) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา
ชุมชน โดยมุ่งศึกษาค้นคว้าบทบาทของสถาบันสงฆ์ที่มีต่อชุมชนและสังคมไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น
3 ประเด็น คือ ประเด็นแรก การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับสังคมไทยในอดีต
ที่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนากับชุมชนซึ่งมีความใกล้ชิดกันเพราะสังคมไทยนับถือ
พระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่และยึดมั่นในคำสอนที่เน้นคุณค่าทางจริยธรรมในสังคม โดยมี

สถาบันสงฆ์เป็นศูนย์กลางและมีพระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชน ประเด็นที่สองคือ การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับสังคมในปัจจุบัน ซึ่งให้เห็นถึงวิวัฒนาการการปกครองของสถาบันสงฆ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมที่รับอารยธรรมตะวันตก จนปัจจุบันสถาบันสงฆ์มีบทบาทต่อชุมชนน้อยลงจนเหลือเพียงแต่เป็นผู้นำทางด้านพิธีกรรมเท่านั้น และประเด็นการศึกษาถึงบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน โดยมองย้อนไปที่บทบาทของสถาบันสงฆ์ที่ยังหวังว่าจะสามารถกลับมามีบทบาทต่อสังคมเหมือนเดิมได้หากได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและประชาชน โดยส่งเสริมให้คณะสงฆ์เสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์ในด้านต่างๆ ทั้งด้านจริยธรรม ศาสนธรรมและวิชาการ

กริสุดา เทียรทอง (2547 : 128-129) ได้ศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของวัดที่มีต่อบ้านในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของวัดที่มีต่อบ้านในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพของวัด บุคลิกภาพของเจ้าอาวาส ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวน สภาพความเป็นอยู่ กิจวัตรและการศึกษาของพระภิกษุ บทบาทของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อชาวบ้าน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้าน ผลการวิจัยพบว่าลักษณะทางกายภาพของวัดส่วนใหญ่เป็นรูปแบบเดิม แต่มีการบูรณปฏิสังขรณ์มาตลอด บุคลิกภาพของเจ้าอาวาสทั้งรุ่นเก่าและปัจจุบันยังคงเหมือนเดิม คือสนใจใฝ่ธรรมะมาตั้งแต่เด็ก ศึกษาทั้งปริยัติและปฏิบัติ และมีการสังคมสงเคราะห์ให้กับประชาชนสม่ำเสมอ สภาพความเป็นอยู่มีพระภิกษุที่บวชในพรรษาน้อยลงกว่าเดิมเล็กน้อย วัดที่เป็นสำนักเรียนลดลงกว่าเดิม แต่ครูผู้สอนมีวุฒิสูงขึ้นกว่าเดิม ส่วนบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อชุมชนนั้น พระภิกษุสงฆ์ยังคงรักษาบทบาทตามรูปแบบเดิมอย่างเหนียวแน่น โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชน การให้คำแนะนำด้านการทำมาหากิน และด้านจิตใจ ทำให้ประชาชนเข้าวัดทำบุญ ด้วยเหตุนี้วัดและประชาชนจึงอยู่อย่างช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันและกันเช่นในอดีต

ทองพลุ บุญมาติก และคณะ (2547 : 132-133) ได้วิจัยบทบาทของวัดในเขตคูสิต งานวิจัยหัวข้อนี้เน้นการศึกษาในแง่ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสและพระภิกษุในวัดและความคาดหวังของชุมชนในเขตคูสิตและนอกเขตคูสิต เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรคือเจ้าอาวาสทุกวัดในเขต 15 รูป พระภิกษุในวัด 75 รูป ประชาชนในเขต 225 คน นอกเขต 150 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผลวิจัยสรุปว่า เจ้าอาวาสส่วนใหญ่เห็นว่าวัดในเขตคูสิตมีกิจกรรมครอบคลุมเกือบทุกบทบาทตามมติของคณะสงฆ์ ที่เด่นชัดคือการศึกษา ได้แก่ การจัดตั้งโรงเรียนสอนพระนวกะ และโรงเรียนในระดับประถมศึกษา ด้านศาสนามีกิจกรรมเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและแสดงธรรมทุกวันพระ ด้านวัฒนธรรมประเพณี

มีกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับด้านพัฒนาชุมชน เศรษฐกิจ และการเมืองนั้น วัดในเขตคูสิตมีปฏิบัติเป็นส่วนน้อย ส่วนความคิดเห็นของพระภิกษุต่อบทบาทของวัดนั้นสอดคล้องและใกล้เคียงกับความเห็นของเจ้าอาวาสวัดในทุกบทบาท กลุ่มสุดท้ายคือความเห็นของประชาชน ทั้งในเขตและนอกเขตคูสิต โดยระบุว่า บทบาทของวัดเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ วัดมีบทบาทต่อชุมชนต่ำกว่าที่ประชาชนคาดหวังไว้เกือบทุกกิจกรรม ประชาชนตั้งความคาดหวังไว้ในระดับสูงต่อบทบาทของพระสงฆ์ในเขตคูสิต เนื่องจากประชาชนมองบทบาทของพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา จึงหวังให้พระสงฆ์เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน ทั้งด้านศีล สมาธิ และปัญญา

นิमित นพรัตน์ (2548 : 120-121) ได้ศึกษาการจัดระบบสวัสดิการของวัด แก่ผู้ด้อยโอกาส งานวิจัยนี้มุ่งเพื่อศึกษาการจัดระบบสวัสดิการหรือกิจกรรมของวัดแก่ผู้ด้อยโอกาส ที่มาพึ่งวัด ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ และคุณภาพชีวิตของนักเรียนชาวไทยใหญ่ ที่เข้ารับบริการด้านการศึกษาในวัดป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าวัดได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำจังหวัด โดยส่งครูอาสาสมัครให้แก่นักเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ นักเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือมาจากชาวไทยใหญ่ที่มีอาชีพเป็นลูกจ้างหน่วยงานเอกชน เช่น พนักงานโรงแรม ยามรักษาการณ์ แม่บ้าน ซึ่งแต่ละคนต้องการความรู้ด้านภาษาไทยเพื่อใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ความเป็นอยู่ของนักเรียนไม่มีความมั่นคงในชีวิต พักอาศัยบริเวณใกล้วัด มักได้รับการดูถูกเหยียดหยามในฐานะที่ไม่ใช่คนไทย และมักถูกเอาเปรียบจากเพื่อนร่วมงาน นายจ้าง และคนของรัฐ นอกจากนี้ ยังรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในชีวิตจึงยึดวัดและครูเป็นที่พึ่งทางใจ เจ้าอาวาสจึงบรรจุความรู้เรื่องธรรมะเข้าไปในหลักสูตร เพื่อให้ให้นักเรียนนำไปใช้แก้ปัญหาชีวิตอย่างมีสติ ข้อเสนอแนะควรมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนโดยเสริมวิชาชีพและภาษาอังกฤษ เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ดีขึ้น

พระอุบล กตปุญโญ (2548 : 136-138) ได้ศึกษาการวิเคราะห์คุณค่าของศีลต่อสังคมไทย โดยผลการวิจัย พบว่า คุณค่าของศีลต่อสังคมไทยเกิดขึ้นจากหลักการประพฤติทางกาย วาจา และการเลี้ยงชีพสุจริต โดยมีเจตนาเป็นเครื่องประพฤติดังคเว่นจากสุจริต จากอบรมจิตใจให้ใฝ่อยู่ในกุศล ทั้งนี้ การมีคุณธรรมที่มีพื้นฐานมาจากศีลเป็นสิ่งทรงคุณค่าสามารถรักษาสภาพจิตใจมิให้ตกต่ำ สามารถควบคุมการประพฤติดันไม่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น สามารถป้องกันไม่ให้ทำชั่ว จิตใจสงบเป็นสมาธิ สนองปัญญาที่เกื้อกูลให้กำจัดอวิชชาจนหลุดพ้นถึงความบริสุทธิ์ได้ นอกจากนี้ ศีลเป็นหลักความประพฤติที่ต่อเนื่องกันตามเหตุและผล เป็นระบบจริยธรรม โดยการปลูกฝังให้มีการรักษาศีล คือ การสอนให้คนเข้าใจถึงเหตุและผลและเรียนรู้ประพฤติกปฏิบัติที่ดีต่อ

ผู้อื่นและสังคมที่อยู่ร่วมกันโดยยึดหลักการของความไม่ประมาทที่ใช้ในการปกครองตน ส่วนศีลในด้านสังคมนั้น เน้นในเรื่องของวินัยเพื่อการจัดระเบียบภายนอก อันเป็นกฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียม และข้อปฏิบัติของสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระหว่างด้านจิตใจของบุคคลกับสภาพสังคม คุณค่าของศีลทางสังคม คือ ศีลทำให้เกิดการปรับการแสดงออกทางกาย วาจาให้มีความเกื้อกูลกัน ทำให้จิตใจของสมาชิกในสังคมประกอบด้วยเมตตาและกรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ทั้งนี้เพียงการนับถือศีล 5 ที่ประพฤติอย่างถูกต้องครบถ้วนและเคร่งครัด ย่อมนับว่าเป็นผู้ที่ทำให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

พระมหาวิชัย ผลเจริญ (2548 : 147-148) ได้ศึกษาแนวคิดและขบวนการประชาสังคมของพุทธศาสนาในสังคมไทย (หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516-ปัจจุบัน) งานวิจัยดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและขบวนการประชาสังคมตามที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก และบทบาทของขบวนการประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในไทยในปัจจุบัน และเพื่อเสนอแนะการพัฒนาประชาสังคมในไทยตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมแล้วแนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงจิตสำนึกที่เห็นแก่ความถูกต้องดีงาม และความเจริญรุ่งเรืองของกลุ่มที่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ ฯลฯ เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่กลุ่มตนเองและต่อสังคมส่วนรวมซึ่งแนวคิดนี้ปรากฏอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ดังเช่นพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้าที่ทรงเสียสละเพื่อส่วนรวม หลักธรรมที่ทรงแสดงนัยมิตทางสังคม เช่นความเมตตากรุณาต่อกัน การช่วยเหลือเกื้อกูล การจัดตั้งคณะสงฆ์ที่เป็นชุมชนในอุดมคติมีทั้ง เสรีภาพ สมภาพ และภราดรภาพ อย่างกลมกลืนกัน ส่วนแนวคิดและบทบาทประชาสังคมในไทยในปัจจุบันนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น มีกลุ่มและองค์กรต่างๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ บางกลุ่มหรือองค์กรเกิดจากอิทธิพลตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา กลุ่มประชาสังคมแนวพุทธนี้มีแนวโน้มในการสร้างสรรค์สังคมโดยการพยายามนำเอาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามาผสมผสานกับภูมิปัญญาพื้นบ้านจัดกิจกรรมใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยมากขึ้น

สุภาพร มากแจ้ง (2548 : 150-151) ได้ศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรม 9 วัด ผลงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่องรูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมโดยสังเคราะห์ผลการวิจัยกรณีศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด จำนวน 9 วัดได้แก่ วัดไร่ลือลม จังหวัดตราด วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี วัดพระแท่น จังหวัดอุดรธานี วัดหนองป่าพง และวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่ วัดสวนแก้วและวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำ

องค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางของการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการการศึกษาและเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดและพระสงฆ์ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผลการวิจัยพบว่า ภารกิจที่วัดประสบความสำเร็จสูงสุดในทางปฏิบัติมี 2 ด้าน ได้แก่ งานเผยแผ่ศาสนธรรมและงานสาธารณสงเคราะห์ โดยมีงานด้านการปกครองและงานศาสนศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของศาสนธรรมและงานศึกษาสงเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งของงานสาธารณสงเคราะห์ ปัจจัยที่ทำให้ภารกิจของวัดประสบความสำเร็จ มี 3 องค์ประกอบคือ บุคลากร ทั้งเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณร เป็นผู้ทรงศีล มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ และมีคุณสมบัติเป็นนักพัฒนา ฯลฯ งบประมาณ ได้มีวิธีการจัดกองทุนและมูลนิธิเพื่อนำดอกผลมาสนับสนุนโครงการ และการบริหารจัดการ ที่มีรูปแบบการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจและประชาธิปไตยในรูปแบบคณะกรรมการและมีการประชุมเพื่อกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ติดตามประเมินผล และช่วยเหลือกันแก้ปัญหาในลักษณะของกัลยาณมิตร

เพทาย บำรุงจิตต์ และคณะ (2549 : 168-190) ได้วิจัยศึกษาภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เมื่อปี พ.ศ. 2549 ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มคือ เมืองโบราณผลิตภัณฑ์ ศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวมีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ชาวไทยสนใจเกี่ยวกับความงดงามของสถาปัตยกรรม กิจกรรม ความเก่าแก่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์และความอัศจรรย์ไมตรีของคนเชียงราย ในขณะที่กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจในเรื่องทัศนียภาพความงามตามธรรมชาติวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน วิถีชีวิตของคนจังหวัดเชียงรายตลอดจนสามเหลี่ยมทองคำส่วนด้านศักยภาพนั้นปรากฏว่ามีความพร้อมในด้านการจัดการบริหาร ผลิตภัณฑ์สิ่งแวดล้อมและการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ส่วนด้านการบริหารบุคลากร การตลาด การประชาสัมพันธ์ และการบริการยังมีส่วนที่จะต้องได้รับการปรับปรุง พัฒนา ฝึกอบรมเพิ่มเติมจากผู้มีความรู้และองค์กรต่าง ๆ

อารีรัตน์ โกสิทธิ์ และคณะ (2550 : 69-75) ได้ศึกษาปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจุบัน ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย คือ การบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบังคับใช้และปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรักษาโบราณสถาน ปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา คือ เกิดความไม่พร้อมด้านการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวซึ่งไม่เป็นไปตามสิทธิของนักท่องเที่ยวที่จะได้รับ วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนในพื้นที่ และแม้ว่าจังหวัดเชียงรายได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด

อยู่แล้ว แต่ควรสร้างจุดเน้นของแผนดังกล่าวด้วยการให้บริการแบบ One stop service ผสมผสานกับการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงรายต่อไป

ข้อสรุปจากผลการวิจัย 9 เรื่องข้างต้น จะพบว่า วัดมีความสัมพันธ์กับประชาชน และยังมีบทบาทสำคัญต่อการเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น หน่วยงานต่างๆ จึงจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ซึ่งการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ก็เป็นการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ แม้ว่าในผลการวิจัยข้างต้น จะพบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ที่ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ตาม การวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาปัญหาของการท่องเที่ยวในรูปแบบทั่วไป โดยยังไม่ศึกษาเจาะจงที่การท่องเที่ยวเชิงศาสนาในรูปแบบเฉพาะ อาทิเช่น โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาที่เจาะจงมากขึ้นในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เพื่อศึกษาหาข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวตามโครงการดังกล่าวต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Gunn (1987 : 229-249) ได้ศึกษาการวางแผนควรเริ่มจากกิจกรรมของคนที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และต้องการรวบรวมข้อมูลในการหากิจกรรมของนักท่องเที่ยว สิ่งสำคัญคือสามารถหาความชัดเจนของความสามารถรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ตลอดจนสามารถคาดการณ์ถึงแนวโน้มการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมได้ การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรตระหนักถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ควรมีการพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่เฉพาะเจ้าบ้านหรือคนในท้องถิ่นเท่านั้น ยังรวมถึงแขก หรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่อีกด้วย

Michael (1989 : 204-206) ได้ศึกษาแนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมี 9 ประการ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ และความต้องการของชุมชนว่า จะต้องการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด
3. วิธีและความถี่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว ควรได้รับความเห็นความชอบจากประชาชนในท้องถิ่น เพราะจะเป็นเครื่องวัดว่าท้องถิ่นนั้นต้องการนักท่องเที่ยวประเภทใด และจำนวนเท่าไร

4. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการที่จะทำให้อาคารเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพ

5. ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ควรให้มีผลกระทบ ต่อประชาชน ในท้องถิ่น ที่ผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวัง และต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้ เอาไว้ด้วยเพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่

6. เงินทุน แรงงาน รวมทั้งนักบริหาร การท่องเที่ยว ควรมาจากชุมชนเจ้าของท้องถิ่น เพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้

7. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และงานเทศกาลที่จัดขึ้น เพื่อนักท่องเที่ยว

8. เรื่องงานและเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพทางภูมิศาสตร์ท้องถิ่น

9. ก่อนที่จะลงมือการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพยายามขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

Eber (1992 : 269-270) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า หลักพื้นฐานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรแบบยั่งยืน เป็นการอนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรทั้งทรัพยากรธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรมแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางในการทำธุรกิจในระยะยาว

2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและลดของเสีย เป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

3. การรักษาความหลากหลาย เป็นการรักษา และส่งเสริมให้มีความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในระยะยาว และจะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. การผสมผสานการท่องเที่ยวเข้ากับการวางแผน เป็นการผสมผสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนงาน กลยุทธ์ทั้งระดับชาติและท้องถิ่น โดยการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยให้การท่องเที่ยวคงอยู่ต่อไปได้ในระยะยาว

5. การสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ทั้งเป็นการประหยัดและหลีกเลี่ยงที่จะทำให้อาคารถูกทำลายอีกด้วย

Maurizio (1999 : 161-162) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดึงดูดที่เป็นมรดกของประเทศไทยกับการจัดการท่องเที่ยวสำหรับต่างชาติและการท่องเที่ยวภายในประเทศ งานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษา คือ บทบาทของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของประเทศในการส่งเสริมมรดกของประเทศและการสืบสานความสำคัญทางจิตใจของมรดกเหล่านั้นที่สัมพันธ์กับการบอกเล่าประวัติศาสตร์ของประเทศ ผลจากการวิจัย พบว่า สิ่งที่หน่วยงานเน้นคือ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งนำเสนอมรดกของประเทศเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ ทั้งนี้ ผู้วิจัยระบุว่า ข้อมูลที่ศึกษาได้นั้น ได้นำเข้าสู่ระเบียบวิธีการวิจัยโดย “การตีความ” (Interpretation) ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมไทย นอกจากนี้ ภาคเอกชน ยังมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นท้าทายที่ว่าการจัดการของภาครัฐในการรักษาเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชาตินั้นมีปัญหาหรือไม่

Janette และ David (1999 : 142-145) ได้ศึกษาบทบาทของพุทธศาสนาในประเทศไทยพม่าในยุคร่วมสมัย ผลการวิจัย พบว่า พุทธศาสนาในประเทศไทยพม่า เป็นปัจจัยที่สร้างพลังของชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ ผู้บริหารประเทศมองเห็นความสำคัญของพุทธศาสนา ที่มีผลต่อพลังชีวิตของประชาชนและพยายามใช้อิทธิพลของพุทธศาสนาดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความชอบธรรมในอำนาจการปกครองของตน ตัวอย่างของผู้ปกครองประเทศที่เห็นได้ชัด คือ การส่งเสริมให้พุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่สัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นกับมรดกทางพุทธศาสนาของประเทศ การสร้างเอกลักษณ์และอิทธิพลของพุทธศาสนาที่ว่าเป็นได้ประสานกลมกลืนกับโลกยุคไร้พรมแดน โดยเฉพาะในภาคเศรษฐกิจของประเทศที่สามารถใช้เป็นปัจจัยดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติและใช้เป็นสิ่งดึงดูดในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทั้งนี้ ผลการวิจัยระบุว่า ประเทศไทยในปัจจุบัน พุทธศาสนากับการท่องเที่ยวนับวันจะมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นมากขึ้น ความสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจของพม่า

Yamauchi and Lee (1999 : 9-19) ได้ศึกษานโยบายการท่องเที่ยวของรัฐบาลลาว ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่รัฐบาลลาวใช้วัฒนธรรมชนเผ่า สิ่งแวดล้อมธรรมชาติทัศนียภาพสวยงาม ความหลากหลายทางชีวภาพ ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเป็นจุดขาย การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชนชาติและการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจโดยมีโครงการท่องเที่ยวแบบอะนุลักน้ำฮา เป็นโครงการหลัก และการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและให้คำแนะนำโครงการการท่องเที่ยวต่าง ๆ

Esther และ Josep (2008 : 133-137) ได้วิจัยระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวใช้ในการท่องเที่ยวราคาประหยัด ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างประหยัด คือ สิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ราคาของการบริการด้านต่าง ๆ เช่น หากราคาค่าบริการต่าง ๆ ก่อนข้างสูง หรือมีความเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้นกว่าที่คาดหวังไว้ จะทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลา น้อยในการท่องเที่ยวในสถานที่นั้น ปัจจัยด้านอายุ อาชีพ และรายได้ของนักท่องเที่ยวมีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในการท่องเที่ยว เป้าหมายและยุทธศาสตร์ของการใช้เวลาการท่องเที่ยวนั้น ควรจะเป็นการสร้างความคิดดึงดูดใจ การเสนอกิจกรรมที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวที่มีอายุและมีเวลาว่างมากพอที่จะตัดสินใจซื้อบริการการท่องเที่ยวที่ราคาค่อนข้างสูง ส่วนระยะเวลานั้นย่อมขึ้นอยู่กับความพอใจของการบริหารจัดการและการบริการ กล่าวคือ แม้การซื้อจะสูงแต่หากบริการดีมีคุณภาพ มีกิจกรรมที่มีประโยชน์และสร้างความพึงพอใจ ก็อาจจะทำให้นักท่องเที่ยวที่จะจ่ายและใช้เวลาในการท่องเที่ยวมากขึ้น

จากผลการวิจัยต่างประเทศที่น่าเสนอข้างต้น สรุปได้ว่า ในปัจจุบัน ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยภาคเอกชนมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนภาครัฐก็เห็นความสำคัญและกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเช่นกัน ดังที่ผลการวิจัยส่วนหนึ่งระบุว่า รัฐบาลพม่าให้ความสำคัญกับการสร้างเอกลักษณ์ของชาติและใช้พุทธศาสนาเป็นสิ่งดึงดูดใจในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการท่องเที่ยวกับการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว จะพบว่า การท่องเที่ยวที่ต้องใช้ระยะเวลานาน ณ แหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ นั้น มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการใช้งบประมาณเพื่อแลกเปลี่ยนกับบริการที่ได้รับ ซึ่งปัจจุบัน นักท่องเที่ยวยังมีทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยวในระยะเวลาสั้นและราคาประหยัด ดังที่ผลการวิจัยส่วนหนึ่งที่เน้นศึกษาเรื่องระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวใช้ในการท่องเที่ยวราคาประหยัด โดยพบว่า ข้อจำกัดด้านเวลา งบประมาณ และความแตกต่างระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งที่มีสิ่งดึงดูดใจต่างกันนั้นสัมพันธ์กับระยะเวลาการท่องเที่ยวหรือการเข้าพักในแต่ละแห่ง ซึ่งการท่องเที่ยวระยะเวลาสั้นสามารถกระตุ้นนักท่องเที่ยวใช้จ่ายจำนวนมากขึ้นแต่ก็ขึ้นอยู่กับประเภทของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ด้วย

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้น จะพบว่า การวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในรูปแบบทั่วไป โดยยังไม่ศึกษาเจาะจงที่การท่องเที่ยวเชิงศาสนาในรูปแบบเฉพาะ ดังเช่น โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทั้งนี้ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เป็นการท่องเที่ยวระยะสั้นที่สามารถนำเสนอเอกลักษณ์ของชาติและแนวคิดทางพุทธศาสนาได้ในเวลาเดียวกัน ซึ่งปัจจุบัน

ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของไทย ให้ความสนใจและจัดโครงการไหว้พระ 9 วัด ในโอกาสต่างๆ เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการศึกษาที่เจาะจงมากขึ้นในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เพื่อศึกษาหาข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวระยะสั้นดังเช่นโครงการ ดังกล่าวต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีลำดับหัวข้อเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตของเนื้อหา
 - 1.2 วิธีการวิจัย
 - 1.3 ระยะเวลาการวิจัย
 - 1.4 พื้นที่การศึกษาวิจัย
 - 1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีดำเนินการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.3 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา
 - 1.1 เนื้อหาที่มุ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานเดิมขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ใช้ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด โดยศึกษาในประเด็นการประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ สิ่งดึงดูดใจ และความเชื่อของนักท่องเที่ยว รวมทั้งประเด็นปัญหา 4 ด้านที่เกิดขึ้น ได้แก่ ปัญหาการรับรองทางกฎหมายในการจัดการท่องเที่ยวระยะยาว การถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชน เงื่อนไขการต่อใบอนุญาต และปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวได้จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ซึ่งใช้แนวคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ข้อมูลที่ได้จากข้อ 1.1 จะนำมาตีความและสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับความเป็นมา แนวทางการดำเนินงาน และสภาพปัญหาของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) รวมทั้งนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT Analysis เพื่อค้นหาศักยภาพและอุปสรรคขององค์กรในลักษณะการจับคู่ 4 คู่ คือ มีโอกาสและจุดแข็ง มีโอกาสแต่มีจุดอ่อน มีจุดแข็งแต่มีอุปสรรค และมีจุดอ่อนและมีอุปสรรค และนำไปสู่การนำเสนอ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชน กรุงเทพ (ขสมก.) ที่นำเสนอโดยผู้วิจัยต่อไป

2. วิธีการวิจัย

2.1 การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยผู้วิจัยเดินทางเข้าร่วม การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ในฐานะนักท่องเที่ยวที่ร่วมทำกิจกรรมระหว่าง การท่องเที่ยวเช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวคนอื่นๆ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้วิจัย มีประสบการณ์ด้วยตนเองว่า การทำกิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดเป้าหมายนั้น มีความหมายอย่างไรต่อนักท่องเที่ยว และสิ่งใดบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยว โดยระดับของการมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ อยู่ที่ระดับ 3 หรือระดับปานกลาง กล่าวคือ ผู้วิจัยเข้าร่วมการเดินทางในฐานะนักท่องเที่ยวซึ่งทำกิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวคนอื่นๆ และเข้าร่วมการเดินทางในฐานะผู้สังเกตการณ์เพื่อเก็บข้อมูล สำหรับการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อรักษาสมดุลของการเป็นคนนอก (Outsider) กับการเข้าร่วมและการสังเกต

2.2 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ที่เป็นการสัมภาษณ์ อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) โดยผู้วิจัยมีการวางแผนการสัมภาษณ์ การนัดหมาย และการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะใช้การสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ด้วยการใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแนวคำถาม ปลายเปิด (Open-ended Questions) วิธีการวิจัยในข้อนี้ ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ แนวทางการดำเนินงานเดิมขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ใช้ในโครงการท่องเที่ยว ไหว้พระ 9 วัด โดยศึกษาใน 6 ประเด็น คือ การประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรม การท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ สิ่งดึงดูดใจ และการตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว รวมทั้งประเด็นปัญหา 4 ด้านที่เกิดขึ้น ได้แก่ ปัญหาการรับรองทางกฎหมายในการจัดการท่องเที่ยว ระยะยาว การถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชน เงื่อนไขการต่อใบอนุญาต และปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น

2.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ผู้วิจัยจะนำวิธีการวิจัยดังกล่าวนี้มาใช้ บนพื้นฐานแนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างผู้นำเสนอยุทธศาสตร์กับผู้ใช้ยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ ของการประชุม คือ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมพิจารณาปรับปรุงยุทธศาสตร์ส่งเสริม

การท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่นำเสนอโดยผู้วิจัย ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) หัวหน้าฝ่ายพัฒนาบุคลากร หัวหน้าฝ่ายแผนงาน หัวหน้าส่วนตรวจการเดินรถสาย 29 ก. หัวหน้าส่วนตรวจการเดินรถสาย 34 หัวหน้าส่วนตรวจการเดินรถสาย 95 หัวหน้าส่วนตรวจการเดินรถสาย 107 หัวหน้าส่วนตรวจการเดินรถสาย 129 หัวหน้าส่วนตรวจการเดินรถสาย 543 พนักงานเก็บเงินที่ทำหน้าที่เป็นพนักงานต้อนรับของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดกับ ขสมก. และเจ้าหน้าที่ท่านอื่นๆ ที่ผู้บริหารเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) เห็นสมควรให้เข้าร่วมการประชุม โดยในการประชุมจะเน้นการลงมือปฏิบัติ ด้วยการร่วมพิจารณาและลงมือปรับปรุงแก้ไขร่างยุทธศาสตร์ที่นำเสนอโดยผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปการปรับแก้ที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับโดยฉันทมติของผู้ร่วมประชุมทั้งหมด ทั้งนี้ ข้อสรุปที่ได้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยจะนำไปปรับแก้เป็นยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ฉบับสมบูรณ์ ที่ทางเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) ให้การยอมรับและนำไปบรรจุไว้ในแผนดำเนินงานขององค์กร เพื่อใช้ประโยชน์จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

3. ระยะเวลาการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ซึ่งเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) เป็นผู้จัดการท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2551

4. พื้นที่การศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากจังหวัดในเส้นทางโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. โดยใช้เกณฑ์เลือกจังหวัดที่อยู่ทางทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตกของกรุงเทพมหานคร จึงได้พื้นที่การศึกษาวิจัย 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร จังหวัดสิงห์บุรี (ทิศเหนือ) จังหวัดเพชรบุรี (ทิศใต้) จังหวัดฉะเชิงเทรา (ทิศตะวันออก) และจังหวัดราชบุรี (ทิศตะวันตก) นอกจากนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษา 3 วัด จาก 9 วัดในแต่ละจังหวัดเป้าหมาย จึงรวมทั้งสิ้น 15 วัด

ทั้งนี้ เกณฑ์การเลือกศึกษา 3 วัด จาก 9 วัด สำหรับวัดในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยไม่ใช้เกณฑ์เกี่ยวกับสภาพภายนอกของวัด เนื่องจากทั้ง 9 วัดเป็นพระอารามหลวงที่มีสภาพสวยงามตระการตาอยู่ในเกณฑ์ดี ผู้วิจัย จึงใช้เกณฑ์พื้นที่ตั้งที่ต่างกัน คือ พื้นที่ตั้งในชุมชนนักท่องเที่ยวต่างชาติ พื้นที่ที่ไม่อยู่ในชุมชนการท่องเที่ยว และพื้นที่ใกล้ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนเกณฑ์การเลือกศึกษา 3 วัด จาก 9 วัดในแต่ละจังหวัดนอกเหนือจากกรุงเทพมหานครนั้น ผู้วิจัยจะเลือกวัด

ที่มีสภาพภายนอก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 วัดที่มีสภาพภายนอกโอ่อ่าหรูหรา กลุ่มที่ 2 วัดที่มีสภาพภายนอกไม่หรูหราแต่อยู่ในสภาพดีปานกลางไม่เก่าทรุดโทรม และกลุ่มที่ 3 วัดที่มีสภาพภายนอกเก่าทรุดโทรม ขาดการบูรณะ

จากเกณฑ์ที่ใช้สำหรับเลือกวัดในกรุงเทพมหานคร และวัดใน 4 จังหวัดข้างต้น จึงได้พื้นที่ศึกษาวิจัย ดังนี้

4.1 จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

4.1.1 วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร (พื้นที่ตั้งในชุมชนนักท่องเที่ยวต่างชาติ)

4.1.2 วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร (พื้นที่ที่ไม่อยู่ในชุมชนการท่องเที่ยว)

4.1.3 วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร (พื้นที่ใกล้ริมแม่น้ำเจ้าพระยา)

4.2 จังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วย

4.2.1 วัดอัมพวัน(หลวงพ่ोजรัญ) (อยู่ในกลุ่ม 1)

4.2.2 วัดพิศุทธทอง (หลวงพ่อแพร) (อยู่ในกลุ่ม 2)

4.2.3 วัดประโชติการาม (อยู่ในกลุ่ม 3)

4.3 จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย

4.3.1 วัดถ้ำเขาย้อย (อยู่ในกลุ่ม 1)

4.3.2 วัดเขามันไดอิฐ (อยู่ในกลุ่ม 2)

4.3.3 วัดเพชรพลี (อยู่ในกลุ่ม 3)

4.4 จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย

4.4.1 วัดหลวงพ่อโสธร (อยู่ในกลุ่ม 1)

4.4.2 วัดเสม็ดเหนือ (อยู่ในกลุ่ม 2)

4.4.3 วัดบางวัว (อยู่ในกลุ่ม 3)

4.5 จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย

4.5.1 วัดศรีอารย์ (อยู่ในกลุ่ม 1)

4.5.2 วัดอรัญญิกาวาส (อยู่ในกลุ่ม 2)

4.5.3 วัดมหาธาตุวรวิหาร (อยู่ในกลุ่ม 3)

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดประชากรไว้ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ในภาครัฐและเอกชน กลุ่มผู้ปฏิบัติในการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดที่จัดโดย ขสมก. และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดที่จัดโดย ขสมก.

ส่วนกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากวิธีการสุ่มตัวอย่างดังกล่าว จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 84 คน ดังนี้ คือ

5.1 กลุ่มผู้รู้ รวมทั้งสิ้น 14 ท่าน ได้แก่

5.1.1 ผู้อำนวยการ เขตการเดินรถเขตที่ 1 อุบลราชธานี จำนวน 1 ท่าน

5.1.2 หัวหน้าฝ่ายพัฒนาบุคลากร เขตการเดินรถเขตที่ 1 อุบลราชธานี
จำนวน 1 ท่าน

5.1.3 หัวหน้าฝ่ายแผนงานเขตการเดินรถเขตที่ 1 อุบลราชธานี จำนวน 1 ท่าน

5.1.4 เจ้าหน้าที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 1 ท่าน

5.1.5 เจ้าหน้าที่กรมศิลปากร จำนวน 1 ท่าน

5.1.6 เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 ท่าน

5.1.7 เจ้าหน้าที่สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 ท่าน

5.1.8 ผู้แทนสมาคมจัดการท่องเที่ยวภายในประเทศ ในฐานะสมาชิกสภา
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 ท่าน

5.1.9 ผู้แทนสำนักงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (โอท็อป) ในฐานะสมาชิกสภา
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 ท่าน

5.1.10 ดำรวจท่องเที่ยวที่ทำงานในพื้นที่จังหวัดเป้าหมาย จังหวัดละ 1 ท่าน
รวมทั้งสิ้น 5 ท่าน

5.2 กลุ่มผู้ประกอบการ จำนวนรวมทั้งสิ้น 5 จังหวัด 15 ท่าน ได้แก่

5.2.1 หัวหน้าคณะนำเที่ยว จำนวน 1 ท่าน ต่อเส้นทางท่องเที่ยว 1 จังหวัด

5.2.2 พนักงานต้อนรับ (พนักงานเก็บเงิน) จำนวน 1 ท่าน ต่อเส้นทาง
ท่องเที่ยว 1 จังหวัด

5.2.3 พนักงานขับรถ จำนวน 1 ท่าน ต่อเส้นทางท่องเที่ยว 1 จังหวัด

5.3 กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง จำนวนรวมทั้งสิ้น 5 จังหวัด 55 ท่าน ได้แก่

5.3.1 กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 5 ท่าน ต่อเส้นทางท่องเที่ยว
1 จังหวัด

5.3.2 กลุ่มพระสงฆ์ จำนวน 1 รูป ต่อเส้นทางท่องเที่ยว 1 จังหวัด

5.3.3 กลุ่มชาวบ้าน จำนวน 5 ท่าน ต่อเส้นทางท่องเที่ยว 1 จังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

- 1.1 แบบการจดบันทึกข้อมูล สำหรับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation)
- 1.2 แนวคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview)
- 1.3 แบบบันทึกข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)
- 1.4 แบบบันทึกน้ำหนักคะแนนตามเทคนิค SWOT Analysis และตารางการจัดคู่ปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์แบบ SWOT Matrix

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant Interview) โดยใช้แนวคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาจากหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถิติและข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวตามแผนการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และของหน่วยงานอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ขั้นที่ 1 การกำหนดเอกสารที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ เอกสารที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้แก่หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถิติและข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เอกสารเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และของหน่วยงานอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย รวมทั้งองค์ความรู้และทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ซึ่งใช้แนวคำถามแบบมีโครงสร้างเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

3.1.2 ขั้นที่ 2 การกำหนดเกณฑ์และหัวข้อในการวิเคราะห์ หัวข้อในการวิเคราะห์ จะเป็นไปตามประเด็นการศึกษาที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ ประเด็นการประชาสัมพันธ์ ราคายัตร์โดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ สิ่งดึงดูดใจและความเชื่อของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นประเด็นที่ปรากฏในแนวทางการดำเนินงานเดิมขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ใช้ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2551 รวมทั้งประเด็นปัญหา 4 ด้านที่เกิดขึ้นกับการดำเนินโครงการ ได้แก่ การรับรองทางกฎหมายในการจัดการท่องเที่ยวระยะยาว การถูกรื้อเรียนจากบริษัทเอกชน เงื่อนไขการต่อใบอนุญาต และปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น

3.1.3 ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีการตีความ

1) การอ่านข้อมูลที่เป็นข้อความที่ผู้วิจัยจดบันทึกได้ สนวกกับการถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ที่ละบรรทัดอย่างระมัดระวัง โดยถอดความที่เป็นส่วนสำคัญตามหน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งได้แก่ คำ ประโยค และใจความสำคัญ

2) การเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกและถอดข้อความให้ตรงกับ ความมุ่งหมายของการวิจัย และคำถามการวิจัย

3) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวทางการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ของสุกังก์ จันทวานิช (2547 : 31-33) เพื่อตรวจพิสูจน์ความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของข้อมูล โดยสุกังก์ จันทวานิช ระบุว่าตรวจสอบมี 4 ด้าน ดังนี้

ด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลด้านสถานที่ ด้านเวลา และด้านบุคคล เพื่อตรวจสอบว่า ข้อมูลจากสถานที่ต่างกันจะเหมือนกันหรือไม่ หากผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่ ในเวลาที่ต่างกันข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่

ด้านผู้ศึกษาวิจัย (Investigator Triangulation) เป็นการตรวจสอบว่า ผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้เก็บข้อมูลแต่กำหนดให้เก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกัน

ด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) เป็นการตรวจสอบว่า หากผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างกันจากเดิม จะทำให้การตีความหมายข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการใช่วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกต กับการสัมภาษณ์ เป็นต้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นการตรวจสอบข้อมูลด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกัน ประกอบด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

4) จากวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้องและความเที่ยงตรงด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากนั้นผู้วิจัยจะเรียบเรียงข้อมูลดังกล่าวเป็นหมวดหมู่ และสรุปข้อมูลทั้งหมด รวมทั้งตีความข้อมูลเหล่านั้นเพื่อนำไปสู่การตอบคำถามที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายการวิจัย โดยผลจากการตีความ จะนำเสนอเป็นผลการวิจัยในบทที่ 4 และนำไปสู่การวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT Analysis เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต่อไป

3.2 การจัดทำยุทธศาสตร์ มีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยใช้แนวคิดการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ดังระบุไว้ในบทที่ 2 ในการกำหนดขั้นตอนการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมข้อมูล ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพหรือเรียกว่า การวิเคราะห์ SWOT ขั้นที่ 3 ขั้นจัดทำวิสัยทัศน์ ขั้นที่ 4 ขั้นกำหนดพันธกิจ ขั้นที่ 5 ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นที่ 6 ขั้นกำหนดยุทธศาสตร์ และขั้นที่ 7 ขั้นกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

3.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมข้อมูล โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) มาพิจารณาและเตรียมวิเคราะห์ SWOT

ขั้นที่ 2 ดำเนินการวิเคราะห์ SWOT โดยนำข้อมูลจากขั้นเตรียมข้อมูล มาบันทึกลงในตารางวิเคราะห์เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ในลักษณะการจับคู่ 4 คู่ คือ มีโอกาสและจุดแข็ง มีโอกาสแต่มีจุดอ่อน มีจุดแข็งแต่มีอุปสรรค รวมทั้งมีจุดอ่อนและมีอุปสรรค

ขั้นที่ 3 ขั้นจัดทำวิสัยทัศน์ หลังจากการวิเคราะห์ SWOT ผู้วิจัยจะกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ซึ่งวิสัยทัศน์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้เบื้องต้น คือ “องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการจัดท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมด้วยรถประจำทางปรับอากาศ บริการคุณภาพและราคาเป็นธรรม”

ขั้นที่ 4 ขั้นกำหนดพันธกิจ จะพิจารณาและกำหนดจากผลการวิเคราะห์ SWOT และวิสัยทัศน์จากขั้นที่ 3

ขั้นที่ 5 ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ จะพิจารณาและกำหนดจากขั้นที่ 4

ขั้นที่ 6 ขั้นกำหนดยุทธศาสตร์ และขั้นที่ 7 ขั้นกำหนดเป้าหมายการพัฒนา จะกำหนดจากผลการวิเคราะห์ SWOT ผนวกกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์

3.2.3 หลังจากการดำเนินการในข้อ 3.2.2 ผู้วิจัยจะยกร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยพิจารณาตามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ว่ายุทธศาสตร์ที่ยกร่างนั้น ควรเป็นยุทธศาสตร์ลักษณะใดจากยุทธศาสตร์ 4 ประเภทตามแนวคิดที่ระบุในบทที่ 2 (ยุทธศาสตร์เชิงรุก ยุทธศาสตร์การรักษาเสถียรภาพ ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น และยุทธศาสตร์การตัดทอน)

3.2.4 เมื่อผู้วิจัยยกร่างยุทธศาสตร์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยเน้นแนวคิดการมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้ยุทธศาสตร์ได้ร่วมพิจารณาปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อสรุปการปรับแก้ที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับโดยฉันทามติของผู้ร่วมประชุมทั้งหมด ทั้งนี้ ข้อสรุปที่ได้ จะเป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยจะนำไปปรับแก้เป็นยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ฉบับสมบูรณ์ ที่ทางเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มางเขน) ให้การยอมรับและนำไปบรรจุไว้ในแผนดำเนินงานขององค์กรเพื่อใช้ประโยชน์จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างเป็นทางการต่อไป

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้มานำเสนอในรูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยที่ระบุไว้ในบทที่ 3 ซึ่งผลที่ได้นั้น ผู้วิจัยได้นำมาเสนอตามลำดับเนื้อหาที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
2. สภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
3. การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ที่จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2549-2551 รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) และหัวหน้าฝ่ายแผนงาน โดยทั้ง 2 ท่านเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) เพื่อศึกษาข้อมูลความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ผลการศึกษา มีดังนี้

1. ความเป็นมาขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เป็นรัฐวิสาหกิจ ที่ทำหน้าที่หลักในการจัดบริการรถโดยสารประจำทางวิ่งรับ-ส่งผู้โดยสาร ทั้งนี้ การจัดบริการรถโดยสารได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2450 ซึ่งเรียกว่า กิจการรถเมล์

กิจการรถเมล์ในกรุงเทพมหานครนั้น แต่เดิมเรียกชื่อตามเรือเมล์ รถเมล์ประจำทางที่มีครั้งแรกนั้นใช้กำลังม้าลากจูงแทน ไม่ต้องอาศัยน้ำมันเชื้อเพลิงให้เป็นภาระเดือดร้อนแก่ผู้ประกอบการเช่นในปัจจุบัน ซึ่งพระยาภักดีนรเศรษฐ (นายเลิศ เศรษฐบุตร) เป็นผู้ริเริ่มกิจการรถเมล์เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2450 ต่อมา ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2518 ในสมัยรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติของคณะรัฐมนตรี ให้รวมรถโดยสารประจำทางในกรุงเทพมหานคร เป็นบริษัทเดียว เรียกว่า “บริษัทมหานครขนส่ง จำกัด” เป็นรูปรัฐวิสาหกิจประเภทบริษัทจำกัด มีรัฐถือหุ้นร้อยละ 51 และเอกชนถือหุ้นร้อยละ 49 แต่การรวมและการจัดตั้งเป็นบริษัทมหานครขนส่งจำกัดในขณะนั้นมีปัญหาบางประการ โดยเฉพาะเรื่องกฎหมายการจัดตั้งและข้อบังคับการประกอบกิจการขนส่ง ดังนั้น ในสมัยรัฐบาลของหม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช จึงได้ออกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ พุทธศักราช 2519 โดยประกาศใช้เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2519 มีภารกิจและขอบเขตความรับผิดชอบในการจัดบริการรถโดยสารประจำทางวิ่งรับ-ส่งผู้โดยสารในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง 5 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม และนครปฐม มีผู้ใช้บริการ ประมาณกว่า 3 ล้านคนต่อวัน นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในด้านประกอบการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับหรือต่อเนื่องกับการประกอบการขนส่งบุคคล เนื่องจากกิจการเดินรถโดยสารประจำทางจัดเป็นสาธารณูปโภคชนิดหนึ่งของรัฐ ที่ให้บริการแก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย และปานกลางเป็นหลัก การดำเนินการจึงมุ่งสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มีรายได้น้อย โดยไม่หวังผลกำไร การจัดเก็บอัตราค่าโดยสารจึงอยู่ในอัตราต่ำกว่าต้นทุนตามที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย นอกจากนี้ การให้บริการขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มุ่งในด้านความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ประหยัดค่าใช้จ่าย ในการเดินรถของผู้โดยสารเป็นหลัก

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Bangkok Mass Transit Authority (BMTA) ในปัจจุบัน องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เป็นรัฐวิสาหกิจ ประเภทกิจการสาธารณูปโภค สังกัดกระทรวงคมนาคม ให้บริการรวม 118 เส้นทาง มีจำนวนรถทั้งสิ้น 3,526 คัน (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2551) แบ่งเป็นรถธรรมดา 1,665 คัน รถปรับอากาศ 1,861 คัน และมีรถของบริษัทเอกชน ที่ร่วมวิ่งบริการทั้งรถธรรมดา และรถปรับอากาศ จำนวน 3,535 คัน รถมินิบัสจำนวน 1,067 คัน รถเมล์เล็กในซอยจำนวน 2,325 คัน รถตู้จำนวน 6,504 คัน และรถตู้ใช้ก๊าซธรรมชาติ จำนวน 415 คัน รวมทั้งสิ้น 17,372 คัน 463 เส้นทางโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) (กระทรวงคมนาคม. 2551 : 10)

2. การดำเนินงานขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

2.1 การดำเนินงานภายใต้นโยบายของกระทรวงคมนาคม

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงคมนาคมในฐานะเป็นกระทรวงต้นสังกัด ทั้งนี้ กระทรวงคมนาคม มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ (กระทรวงคมนาคม. 2551 : 12) ดังนี้

วิสัยทัศน์ของกระทรวงคมนาคม คือ มุ่งมั่นพัฒนาระบบการขนส่งและจราจรให้สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ทันเวลา ทำให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงระบบการคมนาคมขนส่งสาธารณะได้อย่างเท่าเทียมกันพัฒนาให้เกิดการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมขนส่งทุกระบบเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการเสริมสร้างศักยภาพของประเทศ สู่การเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและจราจรในภูมิภาค

พันธกิจของกระทรวงคมนาคม คือ การพัฒนาระบบ กลไก และบุคลากรในองค์กร รวมทั้งวางแผนนโยบายการพัฒนา ก่อสร้างและควบคุมการขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ให้มีบริการที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพ ทัวถึง คู่มีค่า และยุติธรรม

ยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคม มีดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ใช้ประโยชน์จากภาคคมนาคมเพื่อเป็นเครื่องมือผลักดันในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และนำไปสู่ความเป็นศูนย์กลางการขนส่งของภูมิภาค รวมทั้งรองรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์รายพื้นที่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบการขนส่งที่มีมาตรฐาน สะดวก ปลอดภัย และเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 รักษาปริมาณและมาตรฐานคุณภาพของบริการพื้นฐานในการขนส่งและพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อเพิ่มปริมาณการใช้ขนส่งสาธารณะอย่างปลอดภัยและพอเพียง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบการขนส่งที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และรักษาสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 ให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการภาครัฐและการบริการ ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

จากนโยบายของกระทรวงคมนาคมข้างต้น ทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่ (กระทรวงคมนาคม. 2552 : เว็บไซต์) ดังนี้

2.1.1 ด้านบริหาร มีหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารบุคคล งานบัญชีและการเงิน งานด้านกฎหมาย งานจัดซื้อและบริการภายใน และประสานงานกับด้านต่างๆ โดยมีรองผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานมีหน่วยงานในสังกัด

2.1.2 ด้านปฏิบัติการ 1 มีหน้าที่เกี่ยวกับการสั่งการควบคุมกำกับ ดูแล วางแผน การเดินรถขององค์การ การซ่อมบำรุงรักษารถให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพตามนโยบาย และเป้าหมายที่องค์กรกำหนด ควบคุมและจัดการรายได้ให้เป็นไปตามเป้าหมายตามประมาณการ ที่กำหนดไว้ รวมทั้งควบคุมและกำกับดูแลการใช้จ่ายให้เป็นไปตามงบประมาณ

ภายใต้อำนาจหน้าที่ด้านปฏิบัติการ 1 นี้ มีภาระงานที่เกี่ยวข้องกับ การควบคุมดูแลเขตการเดินรถทั้ง 8 เขต แต่ละเขตการเดินรถมีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน และควบคุมการเดินรถ ขององค์การให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นโยบายและเป้าหมายที่องค์กรกำหนด วางแผนและควบคุมการหารายได้ รายจ่ายของเขตการเดินรถ ตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานในเขตการเดินรถ ควบคุมดูแลรักษาเงินค่าโดยสาร ทรัพย์สินขององค์การอื่นๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยประหยัดปลอดภัย โดยมีผู้อำนวยการเขตขึ้นตรงต่อรองผู้อำนวยการปฏิบัติการ 1 เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงาน และมีผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการเขตเป็นผู้ช่วยในการปฏิบัติงาน

แต่ละเขตการเดินรถจะมีกองเดินรถตามจำนวนที่อยู่ในดุลพินิจของ ผู้อำนวยการเขต แต่ไม่เกินเขตละ 3 กอง ในกองเดินรถกำหนดให้มีสายการเดินรถ ที่มีหน้าที่ เกี่ยวกับการเสนอแนะแผนการเดินรถ กำหนดเป้าหมายการดำเนินการต่างๆ แก้ไขปรับปรุงวิธีการ เดินรถของสายการเดินรถที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ ควบคุมคุณภาพของการบริการ กำหนด แนวทางเพื่อปรับปรุงการให้บริการ และที่สำคัญ คือ การดำเนินการหารายได้ ลดค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการของสายการเดินรถที่รับผิดชอบ

2.1.3 ด้านปฏิบัติการ 2 มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนการจัดระบบการเดินรถ ของรถเอกชนร่วมบริการทุกประเภท การควบคุม ดูแล และติดตามการเดินรถและการจ่าย ผลประโยชน์ตอบแทนของรถเอกชนร่วมบริการ ให้เป็นไปตามแผนและเงื่อนไขตามสัญญา

ภาพประกอบ 22 ตราสัญลักษณ์ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ในปัจจุบัน

2.2 ผู้บริหารระดับสูงขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก)

นับตั้งแต่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก) ก่อตั้งและดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) มีผู้บริหารระดับสูงในตำแหน่งผู้อำนวยการ จำนวน 17 ท่าน ดังนี้

ตาราง 7 รายชื่อผู้อำนวยการองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

รายชื่อ	เริ่มรับตำแหน่ง	พ้นจากตำแหน่ง
นายเฉลียว สุวรรณกิตติ	1 ตุลาคม พ.ศ. 2519	2 มีนาคม พ.ศ. 2522
นายมงคล สิมะโรจน์	3 มีนาคม พ.ศ. 2522	8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524
นายจำลอง สาลีคุปต์	13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524 (รักษาการ)	2 กรกฎาคม พ.ศ. 2524
พันเอกวัฒน์ กัจฉปานนท์	8 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 (รักษาการ)	30 กันยายน พ.ศ. 2524
นางวิมล สิริไพบูลย์	1 ตุลาคม พ.ศ. 2524	18 มกราคม พ.ศ. 2527
นายบรรเทง วัฒนศิริธรรม	19 มกราคม พ.ศ. 2527 (รักษาการ)	30 สิงหาคม พ.ศ. 2527
นายพิเชษฐ์ สติระवाल	1 กันยายน พ.ศ. 2527	26 กันยายน พ.ศ. 2531
นายอโนทัย อุเทนสุด	27 กันยายน พ.ศ. 2531	10 กันยายน พ.ศ. 2538
นายปรีชา ออประเสริฐ	12 กันยายน พ.ศ. 2538 (รักษาการ)	25 กันยายน พ.ศ. 2538
นายอรุณ จิระवाल	26 กันยายน พ.ศ. 2538	30 ตุลาคม พ.ศ. 2539
นายขรรยง คุโรวาท	31 ตุลาคม พ.ศ. 2539	30 กันยายน พ.ศ. 2542
นายขรรยง คุโรวาท	31 ตุลาคม พ.ศ. 2539	30 กันยายน พ.ศ. 2542
นายขรรยง คุโรวาท	1 ตุลาคม พ.ศ. 2542 (รักษาการ)	15 เมษายน พ.ศ. 2543
ดร.พีระพงศ์ อิศรภักดี	16 เมษายน พ.ศ. 2543	30 เมษายน พ.ศ. 2544
นายปิยะพันธ์ จัมปาสุต	1 เมษายน พ.ศ. 2544 (รักษาการ)	21 สิงหาคม พ.ศ. 2544
ดร.พีระพงศ์ อิศรภักดี	22 สิงหาคม พ.ศ. 2544	21 พฤษภาคม พ.ศ. 2546
นายปกศักดิ์ เศรษฐบุตร	22 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 (รักษาการ)	20 มกราคม พ.ศ. 2547
นายปกศักดิ์ เศรษฐบุตร	21 มกราคม พ.ศ. 2547	30 มกราคม พ.ศ. 2549

ตาราง 7 (ต่อ)

รายชื่อ	เริ่มรับตำแหน่ง	พ้นจากตำแหน่ง
นายโอภาส เพชรมณี	2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 (รักษาการ)	31 ธันวาคม พ.ศ. 2549
นายสุกรี คุ้มพันธ์	1 มกราคม พ.ศ. 2550 (รักษาการ)	28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550
นายพิณสวรรค์ พัวพัฒนกุล	1 มีนาคม พ.ศ. 2550	ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553)

2.3 สถานที่เก็บรถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก) องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก) มีอยู่เก็บรถโดยสารประจำทางจำนวน

25 แห่ง คือ

เขตการเดินรถที่ 1 ประกอบด้วย อุบางเขน อุประชาธิปไตย อุเพิ่มภูมิ
อุรังสิต

เขตการเดินรถที่ 2 ประกอบด้วย อุมีนบุรี อุสวนสยาม อุศรีนครินทร์
เขตการเดินรถที่ 3 ประกอบด้วย อุสำโรง อุแพรกษา อุฟาร์มจระเข้

อุสายลวด

เขตการเดินรถที่ 4 ประกอบด้วย อุคลองเตย อุสาธุประดิษฐ์ อุพระราม 9

เขตการเดินรถที่ 5 ประกอบด้วย อุราชประชา อุธารทิพย์ อุเสมดำ

เขตการเดินรถที่ 6 ประกอบด้วย อุบางแค อุพุทธมณฑลสาย 2

เขตการเดินรถที่ 7 ประกอบด้วย อุท่าอิฐ อุบัวทองเกษะ อุ อดก.3

อุศรีนครินทร์

เขตการเดินรถที่ 8 ประกอบด้วย อุกำแพงเพชร อุโพธิ์แก้ว

2.4 อัตราค่าโดยสาร

การจัดเก็บอัตราค่าโดยสารขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก) นั้น มีการจัดเก็บ 2 ประเภท โดยมีคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางเป็นผู้กำหนดอัตราการจัดเก็บ นอกจากนี้ ยังมีค่าธรรมเนียมในการบริการพิเศษ เช่น รถที่ใช้ทางพิเศษ รถบริการตลอดคืน เป็นต้น

การจัดเก็บค่าโดยสารแบบอัตราเดียวตลอดสาย ใช้สำหรับการโดยสารรถประจำทางสีครีม-แดง และรถโดยสารประจำทางสีขาว-น้ำเงิน ซึ่งเป็นรถโดยสารประจำทางธรรมดา

โดยรถโดยสารประจำทางสีครีม-แดง จัดเก็บค่าโดยสาร 7 บาทตลอดสาย และรถโดยสารประจำทางสีขาว-น้ำเงิน จัดเก็บค่าโดยสาร 8 บาทตลอดสาย

การจัดเก็บค่าโดยสารตามระยะทาง จะใช้สำหรับการโดยสารรถประจำทางปรับอากาศทุกประเภท โดยที่ไม่มีค่าธรรมเนียมอื่นๆ เพิ่มเติม รายละเอียดดังนี้

รถโดยสารประจำทางปรับอากาศสีครีม-น้ำเงิน จัดเก็บค่าโดยสาร 11-19 บาทตามระยะทาง

รถโดยสารประจำทางปรับอากาศขาว-เขียว-แดง (รถฟ่งปรับอากาศ) จัดเก็บค่าโดยสารตามระยะทาง อัตราระหว่าง 11-19 บาท

รถโดยสารประจำทางปรับอากาศสีขาว-เขียว-น้ำเงิน (รถใช้ก๊าซธรรมชาติ) จัดเก็บค่าโดยสารตามระยะทาง อัตราระหว่าง 11-19 บาท

รถโดยสารประจำทางปรับอากาศสีส้ม (ยูโรทู) จัดเก็บค่าโดยสารตามระยะทาง อัตราระหว่าง 12-24 บาท

รถโดยสารประจำทางสีครีม-แดง สายที่ 134 จัดเก็บค่าโดยสารตามระยะทางตามอัตราสำหรับรถโดยสารหมวด 3 และ 4 สำหรับการโดยสารในเขตจังหวัดนนทบุรี

รถโดยสารประจำทางสีครีม-แดง สายที่ 145 จัดเก็บค่าโดยสารตามระยะทางตามอัตราสำหรับรถโดยสารหมวด 3 และ 4 สำหรับการโดยสารในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

นอกจากนี้ ยังมีค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม โดยคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลาง ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการพิเศษ สำหรับรถโดยสารธรรมดาไว้ดังนี้

ค่าธรรมเนียมรถโดยสารที่ใช้ทางพิเศษ จัดเก็บเพิ่มจากค่าโดยสารปกติ 2 บาท

ค่าธรรมเนียมรถโดยสารบริการตลอดคืน จัดเก็บเพิ่มจากค่าโดยสารปกติ

1.50 บาท

ค่าธรรมเนียมรถโดยสารเข้าสถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพฯ บรมราชชนนี จัดเก็บเพิ่มจากค่าโดยสารปกติ 2 บาท

นอกจากนี้ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก) ได้กำหนดเงื่อนไขการยกเว้นหรือลดหย่อนค่าโดยสารรถโดยสารประจำทาง โดยผู้ได้รับการยกเว้นค่าโดยสาร ได้แก่ ผู้ตรวจการขนส่ง พระภิกษุ สามเณร บุรุษไปรษณีย์ในเครื่องแบบขณะปฏิบัติหน้าที่ ผู้ถือบัตรประจำตัวพนักงานองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ และผู้ถือบัตรหรือเหรียญตราของทางราชการที่ระบุไว้ว่ามีสิทธิยกเว้นค่าโดยสารประจำทาง

ส่วนผู้ได้รับการลดหย่อนค่าโดยสารครั้งราคา ได้แก่ ผู้โดยสารที่ใช้บริการรถเมล์ธรรมดาขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก) โดยมีสิทธิได้รับการลดหย่อนค่าโดยสาร

ในอัตราครึ่งราคาสำหรับบุคคลดังต่อไปนี้ คนตาบอดที่มีหนังสือรับรองของสมาคมคนตาบอด ทหารและตำรวจในเครื่องแบบ ผู้ถือบัตรหรือเหรียญตราของทางราชการที่มีระเบียบระบุไว้ว่ามีสิทธิ ได้รับการลดหย่อนค่าโดยสารรถประจำทางครึ่งราคา ซึ่งได้แก่ ผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่แสดงบัตรประจำตัวประชาชนเมื่อใช้บริการ ผู้ถือบัตรประจำตัวเหรียญชัยสมรภูมิ และทายาท ผู้ถือบัตรประจำตัวเหรียญงานพระราชสงครามในทวีปยุโรป ผู้ถือบัตรประจำตัวเหรียญ ราชการชายแดน ผู้ถือบัตรประจำตัวเหรียญพิทักษ์เสรีชน ผู้ถือบัตรประจำตัวทหารผ่านศึก นอกประจำการชั้นที่ 1 2 3 และ 4 ผู้ถือบัตรประจำตัวครอบครัวทหารผ่านศึก บัตรชั้นที่ 1 ผู้ถือบัตรประจำตัวครอบครัวทหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติราชการสนาม กรณีไปทำการรบในงาน พระราชสงครามในทวีปยุโรป กรณีพิพาทกับอินโดจีน กรณีสงครามมหาเอเชียบูรพา กรณีสงคราม เกาหลี และกรณีสงครามเวียดนาม และผู้ถือบัตรประจำตัวครอบครัวทหารผ่านศึกนอกประจำการ บัตรชั้นที่ 1

2.5 การขาดทุนสะสมขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีผลประกอบการขาดทุนสะสม อย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี พ.ศ. 2549-2551 มีการขาดทุนเดือนละประมาณ 500 ล้านบาทหรือปีละ ประมาณ 6,000 ล้านบาท ทั้งนี้ เฉพาะในปี พ.ศ. 2549 องค์การดังกล่าวมีภาระค่าใช้จ่ายสูง โดยโครงสร้างรายจ่าย ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทนสูงถึง 4,653 ล้านบาท ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 3,434 ล้านบาท ค่าเช่ารถยนต์โดยสาร 27 ล้านบาท ค่าซ่อมบำรุงรถ องค์การ 1,814 ล้านบาท ค่าเสื่อมราคา 737 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายอื่นๆ 596 ล้านบาท และดอกเบี้ย จากภาระหนี้ 2,091 ล้านบาท ส่วนในปี พ.ศ. 2550 ขาดทุนสุทธิ 5,935 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2551 มีสินทรัพย์ 5,260 ล้านบาท หนี้สิน 46,976 ล้านบาท และส่วนทุนติดลบ 41,716 ล้านบาท โดยมีหนี้สินเพิ่มขึ้นต่อเนื่องเฉลี่ยร้อยละ 15 ต่อปี และส่วนทุนติดลบเพิ่มขึ้นจากการดำเนินงาน ขาดทุนต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งเป็นผลจากค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากกว่ารายได้ สภาพการเงินตลอด 3 ปี ดังกล่าวนี้อาจแสดงให้เห็นว่า องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ไม่สามารถหารายได้เพียงพอกับ ค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ยังมีการคาดการณ์ว่า หากไม่มีการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ในอีก 10 ปี ข้างหน้านับจากปี พ.ศ. 2553-2563 องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะขาดทุนสะสมถึง 1.8 แสนล้านบาท

จากการวิเคราะห์แผนปรับโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูฐานะการเงิน ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งนำเสนอคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2551 (สศช. 2551 : 10-13) ระบุว่า ฐานะการเงินขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) อยู่ในสภาพ ขาดทุนเพิ่มทุกปี รวมทั้งขาดสภาพคล่องอย่างต่อเนื่อง โดยเงินสดปลายงวดน้อยกว่าความต้องการ

เงินสดเพื่อคงสภาพคล่อง และมีอัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียนต่ำกว่ามาตรฐาน คือ 1.5 เท่า นอกจากนี้ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีรายได้ค่าโดยสารต่ำกว่าต้นทุน ทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ โดยรถธรรมดามีผลขาดทุนมากกว่ารถปรับอากาศ แสดงให้เห็นว่า หากมีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นจะมีผลขาดทุนเพิ่มขึ้น ดังนั้น เมื่อองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้รับอนุมัติให้ปรับเพิ่มอัตราค่าโดยสาร ผลประกอบการขาดทุนลดลง แต่ข้อเท็จจริง มีการขาดทุนเพิ่มขึ้น หมายความว่า การปรับเพิ่มอัตราค่าโดยสาร ไม่ใช่ปัจจัยที่มีนัยสำคัญ ต่อผลประกอบการ ยังคงมีปัจจัยอื่น ได้แก่ ปริมาณผู้โดยสารและต้นทุนการดำเนินงาน โดยเฉพาะ ค่าใช้จ่ายเงินเดือนพนักงาน และต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติยังระบุว่า แนวโน้มผลประกอบการในอนาคตกรณีที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ดำเนินการในรูปแบบเดิม จะมีผลประกอบการขาดทุนเพิ่มทุกปี คาดว่าจะขาดทุนสุทธิเพิ่มขึ้น จาก 5,935 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2550 เป็น 9,334 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2554 โดยอัตราขาดทุนสุทธิเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11 ต่อปี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึง สาเหตุบางประการของการเกิดภาวะการขาดทุนอย่างต่อเนื่องดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ ปัญหาจากปัจจัย ภายในองค์กรด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการบริหารการเงินที่ไม่สามารถลดต้นทุน การดำเนินงานและการจัดสรรงบประมาณภายในองค์กรที่ไม่เหมาะสม

แนวทางการลดต้นทุนดำเนินการข้อหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอแนะ คือ การเปลี่ยนรูปแบบการใช้พลังงานเชื้อเพลิง ทั้งนี้ ปัจจุบัน รถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันใช้ประมาณ 126 ล้านลิตร ทั้งนี้ หากมีการเปลี่ยนรูปแบบการใช้เชื้อเพลิงจากน้ำมัน เป็นก๊าซธรรมชาติ (CNG) จะเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริม การใช้พลังงานทางเลือกทดแทนการนำเข้าเนื่องจากน้ำมันที่มีแนวโน้มราคาสูง และช่วยลดต้นทุนค่าเชื้อเพลิงเฉลี่ยปีละ 1,400 ล้านบาท หรือ 58 ล้านลิตร (กรณีน้ำมันดีเซลราคา 24 บาทต่อลิตร) โดยรถปรับอากาศและรถธรรมดาจะมีต้นทุนค่าเชื้อเพลิงลดลงจาก 12.56 และ 9.06 บาทต่อ กิโลเมตร เหลือประมาณ 4.75 และ 3.47 บาทต่อกิโลเมตร นอกจากช่วยลดต้นทุนแล้วยังช่วยลดมลพิษทางอากาศและเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศด้วย

3. การดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

เมืององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะมีหน้าที่หลักในการจัดการเดินรถประจำเส้นทางกรุงเทพมหานครสำหรับคนจำนวนมากที่อาศัยในกรุงเทพมหานครมายาวนาน แต่การที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดซึ่งเป็นภารกิจเพิ่มเติมจากหน้าที่หลักนั้น มีเหตุผล 3 ประการ คือ ประการแรก องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสนองตอบนโยบายรัฐบาล ประการที่สอง องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มองเห็นศักยภาพในองค์กรตนเองด้านการรับส่งกลุ่มคนในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้วยรถประจำทางปรับอากาศขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เอง และประการที่สาม องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้น เพื่อให้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

อนุวัฒน์ งามศิริ (2551 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการตอบสนองนโยบายรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (ระหว่างวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544-10 มีนาคม 2548) ที่มีนโยบายให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจไทย ประกอบกับต้องการตอบรับแนวคิดจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2547 ที่กำหนดให้ทุกวันอาทิตย์เป็นวันครอบครัวแข็งแรง (Healthy Family Day) ควบคู่กับการสนองตอบนโยบายรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ในปี พ.ศ. 2549 ที่เน้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุข ความต้องการในการสนองตอบนโยบายและมติคณะรัฐมนตรี ประกอบกับประสบการณ์เดิมที่ทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เคยรับภาระว่าจ้างให้รับส่งผู้โดยสารที่เดินทางไปเที่ยวงานวันลอยกระทงในลักษณะท่องเที่ยวแบบครอบครัวราคาประหยัดซึ่งประสบผลสำเร็จมาแล้วนั้น ทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จัดการประชุมระดมสมอง ผลจากการประชุมนำไปสู่แนวคิดที่ควรจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมสันติสุขควบคู่กับร่วมรณรงค์แนวคิดครอบครัวแข็งแรงดังกล่าวด้วย และนอกจากการสนองตอบนโยบายรัฐบาลและการมองเห็นศักยภาพขององค์กรแล้ว องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ยังต้องการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นจากการดำเนินโครงการขององค์กร โดยเฉพาะเพื่อทำให้องค์กรสามารถเลี้ยงตนเองได้มากขึ้น ทั้งนี้ ประสิทธิ์ สุขเกษม (2551 : สัมภาษณ์) ระบุข้อมูลรายได้ของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ซึ่งเป็นเขตหนึ่งจากหลายเขตการเดินรถภายใต้ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยข้อมูลด้านรายได้ส่วนที่สามารถเปิดเผยได้ของปี พ.ศ. 2548 จนถึงในช่วงปี พ.ศ. 2550 นั้น บ่งชี้ว่า ผลประกอบการในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีกำไรสุทธิน้อยมาก จะเห็นได้จากข้อมูลรายได้

จากการดำเนินงาน ซึ่งได้แก่ รายได้ค่าโดยสาร รายได้จำหน่ายตั๋วล่วงหน้า รายได้จำหน่ายคู่มือ และ รายได้อื่นๆ รวมทั้งสิ้น 2,105,803.34 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่าย จะพบว่า สรุปกำไรสุทธิต่อ 1 คัน รวม 60.08 บาท และสรุปกำไรสุทธิรถ 169 คัน รวม 10,153.52 บาท

ด้วยเหตุผลทั้ง 3 ประการข้างต้น ทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ริเริ่มโครงการท่องเที่ยวสำหรับครอบครัว ทั้งนี้ เขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) เป็นผู้ริเริ่มโครงการครอบครัวสุขสันต์ ไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2549 โดยเน้นการท่องเที่ยววัดในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ในภาคกลาง ซึ่งในเวลาต่อมา เขตการเดินรถอื่นๆ ได้นำโครงการดังกล่าวไปดำเนินการด้วยเช่นกัน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2551 เขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) เป็นเขตเดียวที่ดำเนินโครงการนี้ เนื่องจากให้บริการเรื่องบัตรโดยสารที่ไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก และได้จัดการโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์ จำนวน 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร

3.1 แนวทางดำเนินโครงการ

โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีแนวทางดำเนินโครงการที่ครอบคลุม 2 ประเด็นหลัก คือ การกำหนดแหล่งท่องเที่ยว และแนวทางการให้บริการ รายละเอียดมีดังนี้

3.1.1 แหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย เขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด โดยเน้นที่กิจกรรมการไหว้พระ 9 วัดในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงในภาคกลาง เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ ได้มีโอกาสทำกิจกรรมการไหว้พระ 9 วัด ตามความเชื่อทางพุทธศาสนาที่เชื่อว่าเป็นมงคลของชีวิต การค้นหาวัดที่เหมาะสมสำหรับโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ ทางเขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) ใช้การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ อสท. เป็นหลัก นอกจากนี้ ยังได้ข้อมูลจากพนักงานของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเป้าหมาย

เกณฑ์การเลือกวัดที่สามารถจัดไว้ในเส้นทางไหว้พระ 9 วัดนั้น เขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) กำหนดไว้ดังนี้ เป็นวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ ไม่ใช่วัดที่มีเพียงพระพุทธรูปและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประดิษฐานไว้ให้นักท่องเที่ยวสักการบูชาเท่านั้น ยกเว้นบางวัดที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) จำกัดจำนวนของวัดที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาให้อยู่ในเส้นทางจำนวนน้อยที่สุด เป็นวัดที่ยากจน ต้องการความช่วยเหลือจากฝ่ายฆราวาสอย่างแท้จริง เป็นวัดที่มีพระสงฆ์ซึ่งปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ไม่ประพฤติผิดทางวินัยสงฆ์หรือไม่มีเรื่องเสื่อมเสีย เป็นวัดที่พร้อมจะให้ความร่วมมือในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น ความสะดวกเรื่องความสะอาดห้องน้ำและบริเวณโดยรอบศาสนสถาน การไม่กำหนดราคาของดอกไม้ธูปเทียนเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้บริจาคทรัพย์ในการทำบุญตามกำลังศรัทธา การเปิดโบสถ์ให้

นักท่องเที่ยวเข้าสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของวัดพร้อมกับประกอบศาสนกิจ เช่น สวดมนต์ ถวายสังฆทาน และหากทางวัดเกรงว่าสิ่งมีค่าในโบสถ์จะสูญหายก็ให้ปิดโบสถ์ทันทีที่นักท่องเที่ยวจากขสมก. เดินทางกลับ ทั้งนี้ หากวัดใดไม่สามารถให้ความร่วมมือในเรื่องดังกล่าว เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) จะเปลี่ยนเส้นทางและนำไปยังวัดอื่นแทน

จากเกณฑ์การเลือกวัดข้างต้น จึงได้แหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย ดังนี้

เส้นทางการท่องเที่ยววันเสาร์

จังหวัดอ่างทอง-สามชุก ประกอบด้วย วัดลาดระโห่ง วัดนิเวศธรรมประวัติ วัดชุมพล วัดเกตุไชโย วัดโลกพุทรา วัดป่าโมก วัดจันทรังสี วัดม่วง วัดบ้านกร่าง ตลาดร้อยปี สามชุก

จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย วัดบางพลีใหญ่ วัดศิริเสาชง วัดบางวัว วัดเขาดิน วัดพุทธพ่อโสธร วัดโพธิ์บางคล้า วัดเสม็ดเหนือ วัดอุภัยภาติการาม วัดถวิลศิลามงคล

จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย วัดจันทาราม วัดหนองโรง วัดไร่แตงทอง วัดพระแท่นดงรัง วัดบ้านไร่จิตศรัทธาธรรม วัดตระครี่เอน วัดวังนายทวยการาม (บ่อน้ำแร่) วัดถ้ำเสือ วัดนางโน (วัดมโนธรรมาราม)

จังหวัดอยุธยา ประกอบด้วย วัดกลางคลองตะเคียน วัดท่าการ้อง วัดธรรมิกราช วัดราชประดิษฐฐาน วัดแม่นางปลื้ม วัดหน้าพระเมรุ วัดกลางคลองสระบัว วัดมณฑลบพิตร วัดใหญ่ชัยมงคล

จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย วัดสุวรรณคลองเก่า วัดประสิทธิ์เวช วัดวังบัว วัดช้าง วัดสันตยาราม วัดพราหมณี วัดโพธิ์งาม วัดอุดมธานี วัดธรรมปัญญา

จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย วัดตาลเอน วัดปราสาทนครหลวง วัดใหม่ชุมพล วัดสมุหประดิษฐาราม วัดสะตือ วัดพระพุทธบาทสระบุรี วัดถ้ำศรีวิไล วัดสูง (แม่นางตะเคียน) วัดพระพุทธฉาย

จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย วัดวังมะนาว วัดพวงมาลัย วัดถ้ำเขาย้อย วัดเขาตะเครา วัดมหาธาตุ วัดเพชรพลี วัดพระพุทธไสยาสน์ (วัดพระนอน) วัดเขานันไดอิฐ วัดท่ากระเทียม

เส้นทางท่องเที่ยววันอาทิตย์

จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย วัดกลางคลองตะเกียน วัดท่ากาห้อง
วัดธรรมิกราช วัดราชประดิษฐฐาน วัดแม่นางปลื้ม วัดหน้าพระเมรุ วัดกลางคลองสระบัว
วัดมงคลบพิตร วัดใหญ่ชัยมงคล

จังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วย วัดเสถียรวัฒนดิษฐ์ วัดประโชติการาม
วัดสาละโสดม วัดสะเดา วัดพระปรางค์มุนี วัดอัมพวัน วัดพระนอนจักรสีห์ วัดพิศุททอง วัดโบสถ์

จังหวัดสมุทรสงคราม (แม่กลอง) ประกอบด้วย วัดจันทร์เจริญสุข
วัดอัมพวาเจติยาราม วัดศรีทศาธรรม วัดบางกุ้ง วัดเพชรสมุทรวรวิหาร วัดจุฬามณี
วัดกุมนรินทร์กุฎีทอง วัดบางแคใหญ่ วัดบางแคน้อย

จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย วัดปราสาท วัดคอนหาวย วัดไร่จิง วัดสว่าง
อารมณ์ วัดพระราหู หรือวัดศรีชะทอง วัดกลางคูเวียง วัดพระศรีมหาโพธิ์ วัดพะเนียงแตก
วัดพระปฐมเจดีย์

จังหวัดสุพรรณบุรี-สามชุก ประกอบด้วย วัดเล่งเน่ยยี่ 2 วัดวัดไฟโรงวัว
วัดท่าเจดีย์ วัดบางซอ วัดสองพี่น้อง วัดป่าเลไลยก์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดแค วัดสารภี รวมทั้ง
ท่องเที่ยวตลาดร้อยปีสามชุก

จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย วัดสุวรรณคลองเก่า วัดประสิทธิเวช วัดวัง
บัว วัดช้าง วัดสันตยาราม วัดพราหมณี วัดโพธิ์งาม วัดอุดมธานี วัดธรรมปัญญา

จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย วัดสวนหลวง วัดสุนทราราม วัดโคกบ่ารุงราช
วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดอรัญญิกาวาส วัดเกาะตาพูด วัดถ้ำน้ำ วัดขนอนหนังใหญ่ วัดพระศรี
อารย

จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย วัดสระเกษ วัดมหานาม วัดโคกแก้ว วัดไผ่
วัดเกริ่นกฐิน วัดหนองเต่า วัดตองปุ วัดเขาแก้ว วัดป่าเวฬุวัน

3.1.2 แนวทางการให้บริการ

โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดยเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน)
นั้นจัดขึ้นทั้งวันเสาร์และอาทิตย์ โดยทั้ง 2 วัน จะมีบางวัดที่เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน)
จัดการท่องเที่ยวซ้ำกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวจะเลือกวันในการท่องเที่ยวตามอัธยาศัย ทั้งนี้
เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) กำหนดแนวทางการให้บริการด้านต่างๆ ดังนี้

1) การบริการบัตรโดยสาร เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) เน้นการจำหน่าย
บัตรที่ไม่มีขึ้นตอนยุ่งยาก กล่าวคือ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาซื้อบัตรโดยสารในตอนเช้า
ของวันที่ต้องการเดินทาง (เวลาก่อน 7 นาฬิกาของวันเสาร์ หรืออาทิตย์) และขึ้นรถเตรียมเดินทาง
ท่องเที่ยวได้ทันที ซึ่งต่างจากเขตการเดินรถอื่นๆ ที่เคยจัดโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว โดยมีขึ้นตอน

ในการจองบัตรโดยสารที่ต้องจองและโอนเงินผ่านธนาคารล่วงหน้าก่อนวันเดินทาง ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความยุ่งยาก

2) การจัดรถเพื่อการเดินทาง เขตการเดินทางที่ 1 (อุบลราชธานี) จัดรถยูโรโท ที่มีเครื่องปรับอากาศไว้บริการ โดยมีการตรวจสอบสภาพความพร้อมของรถและทำความสะอาดรถก่อนให้บริการ โดยเส้นทางจังหวัดต่างๆ จัดรถให้บริการ 3-5 คัน คันละไม่เกิน 35 ที่นั่ง และจัดเก้าอี้เสริมไม่เกิน 5 ที่นั่ง

3) กิจกรรมของการท่องเที่ยว แบ่งเป็นกิจกรรม 3 ช่วง คือ ช่วงเริ่มต้นการเดินทาง ระหว่างการเยือนศาสนสถาน และช่วงเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร โดยช่วงเริ่มต้นการเดินทางนั้น จะเป็นกิจกรรมการแนะนำคณะนำเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าสายการเดินทางประจำทาง 1 ท่าน พนักงานเก็บเงินที่ทำหน้าที่เป็นพนักงานต้อนรับ 1 ท่าน และพนักงานขับรถ ซึ่งหลังจากแนะนำคณะนำเที่ยวแล้ว พนักงานต้อนรับจะแจกบัตรห้อยคอเพื่อแสดงการเป็นนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. รวมทั้งแจกตะขอสำหรับใช้แขวนสัมภาระที่น้ำหนัก 1 อัน พร้อมกับให้แลกเงินเพื่อเตรียมบริจาคทำบุญที่เป็นเหรียญมูลค่า 10 บาท และธนบัตร 20 บาท

ส่วนกิจกรรมระหว่างการเยือนศาสนสถานนั้น เขตการเดินทางที่ 1 (อุบลราชธานี) ให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางศาสนา โดยเน้นว่า ต้องมีเจ้าอาวาส หรือพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่และพระสงฆ์จำนวนหนึ่งเป็นหลักในการประกอบพิธีทางศาสนาซึ่งเน้นการสวดมนต์แบบพุทธศาสนิกชน ไม่ใช่การทรงเจ้าเข้าผี รวมทั้งต้องเปิดโบสถ์ให้นักท่องเที่ยวเข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วน การต้อนรับนั้น เน้นให้ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงช่วยเหลือทางวัดโดยการจัดดอกไม้รูปเทียนสำหรับการสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งจัดเครื่องดื่มหรืออาหารตามอัธยาศัยต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยคณะนำเที่ยวจะประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางถึงวัดเป้าหมายให้ร่วมกันบริจาคเงินตามอัธยาศัยเพื่อใช้เป็นกองทุนแก่ชาวบ้านในการจัดทำอาหารบริการนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ครั้งต่อไป ในส่วนของวัดเป้าหมายนั้น ทางวัดต้องให้ความร่วมมือในการทำความสะดวกห้องน้ำและบริเวณโดยรอบเพื่อสร้างความสะดวกและประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและทำให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำได้ต่อไป (ประสิทธิ์ สุขเกษม, 2551 : สัมภาษณ์)

สำหรับกิจกรรมช่วงเดินทางกลับกรุงเทพมหานครนั้น คณะนำเที่ยวจะจัดกิจกรรมแจกของที่ระลึกหรือวัตถุมงคล เช่น พระผง สายสิญจน์ ภาพพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง เป็นต้น โดยการจับสลากเพื่อสร้างบรรยากาศสนุกสนาน และหากวันที่เดินทางเป็นวันคล้ายวันเกิดของนักท่องเที่ยวคนใดคนหนึ่ง ทางคณะนำเที่ยวจะจัดเค้กวันเกิดให้พร้อมกับร้องเพลงอวยพรในขณะเป่าเทียนด้วย ทั้งนี้ เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวโดยหวังว่านักท่องเที่ยวจะเดินทางท่องเที่ยวพร้อมกับ ขสมก. ในครั้งต่อไป

4) จุดขายของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก.

โครงการดังกล่าวนี้ ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 และยังเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติอย่างต่อเนื่อง จุดขายของโครงการนี้ คือ การเน้นความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนโดยกำหนดให้ “การสวดมนต์ไหว้พระ” เป็นกิจกรรมหลักเมื่อเดินทางถึงวัดต่างๆ การเน้นความสุขทางใจของนักท่องเที่ยวโดยนำไปยังวัดที่ยากจนที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสบริจาคปัจจัยช่วยเหลือวัดตามกำลังศรัทธาและความสุขนั้นยังคงอยู่ในใจของนักท่องเที่ยวแม้จะเดินทางกลับสู่กรุงเทพมหานครแล้ว การเคารพในความคิดความเชื่อทางพุทธศาสนาในเรื่องของการไหว้พระ 9 วัด หรือ 109 วัดจะทำให้ชีวิตรุ่งโรจน์และสามารถผ่านวิกฤตการณ์ต่างๆ ของชีวิตได้ การประสานให้วัดต่างๆ เปิดโบสถ์ให้นักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ได้เข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์และชมความงามภายในโบสถ์ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้เดินทางกับโครงการนี้และเดินทางไปวัดนั้นๆเอง อาจไม่มีโอกาสได้เข้าโบสถ์เนื่องจากทางวัดไม่สามารถเปิดโบสถ์ได้บ่อยครั้ง การเน้นให้วัดต้องมีเจ้าอาวาส หรือพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่และพระสงฆ์จำนวนหนึ่งเป็นหลักในการประกอบพิธีทางศาสนาเพื่อเป็นสิริมงคลแก่นักท่องเที่ยวโดยเน้นการสวดมนต์แบบพุทธศาสนิกชนไม่ใช่การทรงเจ้าเข้าผี การเน้นให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัดและสถานที่ตามเส้นทางของโครงการ การจัดกิจกรรมตามเหตุการณ์ที่น่าประทับใจ เช่น จัดเค้กวันเกิดและร้องเพลงอวยพรให้นักท่องเที่ยวบนรถ เป็นต้น การดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะผู้สูงอายุและการบริการรับฝากซื้อสินค้าบางอย่างแทนนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีเวลาเที่ยวเต็มที่ การเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การปลูกต้นไม้บริเวณวัด การได้รับอนุญาตให้เข้าพบพระสงฆ์ซึ่งเป็นที่นับถือและโด่งดังในเวลาที่ยืดหยุ่นกว่าคณะท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น การได้เข้าพบหลวงพ่ोजรัญ วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี นอกเวลาที่วัดกำหนดไว้ และการนับจำนวนและแจ้งยอดการบริจาคทรัพย์เพื่อทำบุญและช่วยเหลือวัด ให้คณะท่องเที่ยวทราบอย่างชัดเจนโปร่งใส

5) คุณภาพการให้บริการของคณะนำเที่ยว ฝ่ายบุคลากรของเขตการเดินทางที่ 1 (อุบลราชธานี) เป็นผู้จัดอบรมพนักงานที่สมัครใจเป็นคณะนำเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย พนักงานระดับหัวหน้า พนักงานขับรถ พนักงานต้อนรับ โดยการฝึกอบรมนั้น ไม่มีหลักสูตรอย่างเป็นทางการ ผู้อบรมจะใช้การอบรมแบบง่ายๆ ในเรื่องการใช้คำพูดที่เหมาะสมและไพเราะ การจัดการรถ สันทนการระหว่างเดินทาง การอธิบายและให้ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถาน การนำทางไปตามจุดต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมอย่างครบถ้วน และการสังเกตสีหน้าและอารมณ์ของนักท่องเที่ยวเพื่อการให้บริการและการนำเสนอกิจกรรมสันทนการในระดับที่เหมาะสมและไม่สร้างความรำคาญ (ประสิทธิ์ สุขเกษม, 2551 : สัมภาษณ์)

6) การประเมินคุณภาพการให้บริการ ผู้อำนวยการเขตการเดินทางที่ 1 จะร่วมเดินทางไปทุกเส้นทางเพื่อประเมินการให้บริการของพนักงาน และการให้ความร่วมมือของวัด

หากมีปัญหาการร้องเรียนของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับบริการของพนักงาน ผู้อำนวยการจะเรียกพบ เพื่อตักเตือนหรือเปลี่ยนพนักงานทันที หากมีปัญหาการร้องเรียนเกี่ยวกับวัด ผู้อำนวยการจะเปลี่ยนเส้นทางไปวัดอื่นแทน นอกจากนี้ มีการประสานงานกับวัดต่างๆ ที่คัดเลือกให้อยู่ในเส้นทางไหว้พระ 9 วัด เพื่อให้ทางวัดจัดเตรียมความพร้อมด้านการประกอบศาสนกิจ การต้อนรับตามอัตภาพ และความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบ ทั้งนี้ เพื่อให้วัดมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจ

3.1.3 จุดเด่นของวัดใน 5 เส้นทางภายใต้โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

เส้นทางเป้าหมาย 5 เส้นทางที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา คือ เส้นทางจังหวัด กรุงเทพมหานคร จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดราชบุรี ในแต่ละจังหวัด เลือกศึกษา 3 จาก 9 วัด โดยการศึกษาเน้นที่จุดเด่นของวัดแต่ละแห่ง และนำไปสู่การจัดกลุ่มวัด โดยกลุ่มวัดที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมี 6 กลุ่มได้แก่ กลุ่มวัดที่มีถาวรวัตถุสวยงาม กลุ่มวัดที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังเป็นที่เลื่อมใส กลุ่มวัดที่มีของขลังโด่งดัง กลุ่มวัดที่ตั้งในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และกลุ่มวัดที่มีการรักษาโรค ด้วยยาโบราณและคาถา

ผลของการศึกษาได้จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory observation) จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดมีดังนี้

1. เส้นทางจังหวัดกรุงเทพมหานคร วัดที่เลือกศึกษา คือ วัดชนะสงคราม วัดพระศรีมหาธาตุ และวัดอรุณราชวราราม

1.1 วัดชนะสงคราม เป็นวัดที่ตั้งในชุมชนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ใกล้ถนนข้าวสาร เขตพระนคร ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธุรกิจบันเทิง อย่างไรก็ตาม ภายในวัดชนะสงคราม กลับมีความสงบร่มเย็นซึ่งแตกต่างจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เต็มไปด้วยวัตถุสิ่งของและบริการด้านความบันเทิงแบบโลกวัตถุนิยม ภายในวัดมีทั้งพระพุทธรูปและอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ ที่สื่อถึงประวัติศาสตร์ของไทยในยุคดั้งเดิม ดังนี้

วัดชนะสงคราม เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรมหาวิหาร เป็นวัดโบราณขนาดเล็ก ซึ่งแต่เดิมเรียกกันว่า “วัดกลางนา” เพราะบริเวณล้อมรอบวัดเป็นทุ่งนา ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 1 สมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท ทรงรวมชาวรามัญและพระสงฆ์รามัญที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ให้ตั้งหลักฐานอยู่รอบวัดกลางนา และให้ก่อสร้างปฏิสังขรณ์วัดกลางนา เพื่อให้พระสงฆ์รามัญจำพรรษา แล้วตั้งนามใหม่ว่า “วัดตองปุ” โดยลอกเลียนนามวัดและขนบธรรมเนียมของวัดในกรุงศรีอยุธยาและลพบุรี ซึ่งเป็นวัดที่พระสงฆ์รามัญพำนักอยู่

และรัชกาลที่ 1 ทรงโปรดให้วัดตองปุเป็นวัดพระสงฆ์ฝ่ายรามัญ เพื่อตอบแทนคุณความดีและเชิดชูเกียรติทหารรามัญในกองทัพกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทที่เป็นกำลังสำคัญในการรบกับพม่า เมื่อบ้านเมืองสงบสุขสร้างศึกกับพม่าแล้ว สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ได้สถาปนาวัดตองปุใหม่ทั้งวัด โดยบูรณะพระอุโบสถและสร้างกุฏิสงฆ์พร้อมทั้งถาวรวัตถุอื่นๆ เมื่อสำเร็จแล้วจึงน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระอารามหลวง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดฯ พระราชทานนามใหม่ตามเหตุการณ์หลังจากทำสงครามชนะพม่าถึง 3 ครั้ง พ.ศ. 2328, 2329 และ 1220 ว่า “วัดชนะสงคราม” トラบเท่าทุกวันนี้

จุดเด่นของวัดชนะสงคราม สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีถาวรวัตถุสวยงาม พิจารณาจากวัดมีพระอุโบสถที่ตกแต่งสวยงาม

กลุ่มวัดที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ พิจารณาจากวัดดังกล่าวมีถาวรวัตถุที่สื่อถึงประวัติศาสตร์ชาติไทยสมัยรัชกาลที่ 1 จากชื่อเดิมของวัด คือ “วัดตองปุ” และจากการจัดตั้งศาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีในบริเวณด้านหน้าพระอุโบสถ

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังน่าเลื่อมใส พิจารณาจากพระประธานในพระอุโบสถนามว่า “หลวงพ่อบุ๊” หรือ “พระพุทธรูปสี่ศรีโลกเขมร มหัทธินันท์ ปุชนิยะชยันตะโคดม บรมศาสดา อนาวรญาณ” ที่เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และคนจำนวนมากต่างหลั่งไหลมาสักการบูชาอย่างต่อเนื่องทุกวัน

1.2 วัดพระศรีมหาธาตุ เป็นวัดที่ตั้งอยู่นอกชุมชนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ใกล้สถานที่ราชการ ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

วัดพระศรีมหาธาตุ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร เป็นพระอารามแห่งหนึ่งที่มีชื่อเสียง เพราะมีระเบียบ วิถีปฏิบัติ ที่สืบต่อจากครูบาอาจารย์ ตั้งแต่เจ้าอาวาสองค์แรก คือ สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) ได้วางรากฐานของการพัฒนาวางรากฐานของการศึกษาและปฏิบัติธรรม จึงเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน มีกุลบุตรผู้สนใจเข้ามาบรรพชา อุปสมบทเป็นจำนวนมากต่อปี สิ่งที่น่าสนใจ ของวัดแห่งนี้ คือ

พระพุทธรูปชินราช ที่มีความสวยงามมาก โดยเป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยสำริด ปางมารวิชัย ศิลปะสุโขทัยตอนปลาย หน้าตักกว้าง 5 ศอก 1 คืบ 5 นิ้ว สูง 7 ศอก หล่อในสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท) ซึ่งได้สร้างพระพุทธรูปชินราช พร้อมกับพระพุทธรูปชินสีห์ และพระศรีศาสดา เมื่อปี พ.ศ. 2146 พระพุทธรูปองค์นี้ เป็นพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามที่สุดในประเทศไทย เส้นรอบนอกพระวรกายอ่อนช้อย พระพักตร์ค่อนข้างกลม พระขนงโค้ง พระเกตุมาลาเป็นรูปเปลวเพลิง มีลักษณะพิเศษเรียกว่าที่มงกุฎคือที่ปลายนิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่นิ้วยาวเสมอกัน

องค์พระปรารักษ์ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ตั้งอยู่บริเวณ ศูนย์กลางของวัด เป็นพระปรารักษ์ประธาน และเป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดของวัด เป็นการ ก่อสร้างพระปรารักษ์ของพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระยาลิไท) ได้ทำตามคตินิยมของหัวเมืองราชธานี ของอาณาจักรสุโขทัยในสมัยนั้น คือประสงค์ให้พระปรารักษ์เป็นหลักเป็นประธานของวัด และเป็น ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ

จุดเด่นของวัดพระศรีมหาธาตุ สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้
 กลุ่มวัดที่มีถาวรวัตถุสวยงาม พิจารณาจากวัดมีพระพุทธรูปที่
 ชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามที่สุดในประเทศไทย
 กลุ่มวัดที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ พิจารณาจากถาวรวัตถุ
 และองค์พระปรารักษ์ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ที่สร้างเมื่อสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1
 (พญาลิไท)

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังน่าเลื่อมใส พิจารณา จากพระสงฆ์ในวัดมีระเบียบวิธีปฏิบัติสืบต่อจากเจ้าอาวาสรูปแรก ซึ่งเป็นที่น่าเลื่อมใสและกลายเป็น ชื่อเสียงของวัดจนถึงปัจจุบัน

1.3 วัดอรุณราชวราราม เป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นวัดโบราณ สร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี มีหลักฐานที่ปรากฏในปัจจุบันคือ โบสถ์ และวิหารเดิม ของวัด ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบอยุธยา มีชื่อตามตำบลที่ตั้งวัดว่า “วัดบางมะกอก” หรือ “วัดมะกอก” ซึ่งสันนิษฐานได้ว่า ตำบลบางมะกอกในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางของเมือง ธนบุรี และเป็นที่มาของคำว่า “บางกอก” ในภาษาไทย “Bangkok”

สิ่งที่น่าสนใจของวัดอรุณราชวราราม คือ เป็นวัดที่สื่อถึง ประวัติศาสตร์ชาติไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีและการส่งเสริมพระพุทธศาสนาของ พระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 2 นอกจากนี้ ยังมีถาวรวัตถุที่สวยงามและมีชื่อเสียงโด่งดัง คือ พระพุทธธรรมมิตรราชโลกชาตุคิลก พระประธานในพระอุโบสถที่พระพักตร์เป็นสีพระหัตถ์ รัชกาลที่ 2 รวมทั้งพระปรารักษ์วัดอรุณที่มีชื่อเสียงทั่วโลกจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ของกรุงเทพมหานคร

จุดเด่นของวัดอรุณราชวราราม สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้
 กลุ่มวัดที่มีถาวรวัตถุสวยงาม พิจารณาจากพระปรารักษ์วัดอรุณ
 กลุ่มวัดที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ พิจารณาจากถาวรวัตถุของวัด
 ที่สื่อถึงประวัติศาสตร์ชาติไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีและการส่งเสริมพระพุทธศาสนาของ พระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 2

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังนำเลื่อมใส
พิจารณาจากพระพุทธรูปมิตราราชโลกธาตุดิลก พระประธานในพระอุโบสถที่พระพักตร์
เป็นสีพระหัตถ์รัชกาลที่ 2 นั้น มีประชาชนเดินทางไปสักการบูชาอย่างต่อเนื่อง

2. เส้นทางจังหวัดสิงห์บุรี วัดที่เลือกศึกษา คือ วัดอัมพวัน วัดพิบูลทอง
และวัดประโชติการาม

2.1 วัดอัมพวัน เป็นวัดที่มีสภาพโอ่อ่าหรูหราอันเนื่องมาจากวัด
สามารถสร้างรายได้จำนวนไม่น้อยในแต่ละวัน วัดแห่งนี้ มีชื่อเสียงอย่างมาก โดยเฉพาะชื่อเสียง
การปฏิบัติธรรมและการช่วยเหลือสังคมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ หรือหลวงพ่ोजรัญ ผู้คนจาก
จังหวัดต่างๆ ได้หลั่งไหลไปกราบสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และกราบหลวงพ่ोजรัญอย่างแน่นขนัดเกือบ
ทุกวัน โดยเฉพาะวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ทั้งนี้ การเข้ากราบสักการะหลวงพ่ोजรัญ
ทางวัดจะกำหนดไว้เป็นช่วงเวลา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วง คือประมาณเวลา 10.00 น. และ เวลา
14.00 น. ของแต่ละวัน สำหรับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. นั้น คณะนำ
เที่ยวจะมีการประสานงานกับทางวัดเพื่อตรวจสอบว่า หลวงพ่ोजรัญท่านติดกิจนิมนต์ที่อื่นหรือไม่
หรือบางครั้ง เจ้าหน้าที่ของวัดจะโทรศัพท์มายังคณะนำเที่ยวเพื่อแจ้งว่า หลวงพ่ोजรัญกำลังรออยู่
ให้เร่งเดินทางมายังวัด การทำงานประสานกันเช่นนี้ เกิดจากความตั้งใจของทั้งคณะนำเที่ยวของ
ขสมก. และทางวัด ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวที่มากลับ ขสมก. มีโอกาสได้กราบสักการะหลวง
พ่ोजรัญท่ามกลางฝูงชนจำนวนมาก สิ่งนี้ ถือว่าเป็นจุดขายและข้อได้เปรียบของแผนการท่องเที่ยว
ไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. เมื่อเปรียบเทียบกับกรท่องเที่ยวที่จัดโดยองค์กรอื่น
หรือการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเอง ซึ่งในบางครั้ง อาจพลาดโอกาสในการกราบสักการะ
หลวงพ่ोजรัญเนื่องจากไปถึงวัดในเวลาทีหลวงพ่ोजรัญไม่อยู่หรือไม่ใช่เวลาที่วัดกำหนด ความเลื่อมใส
ศรัทธาของคนจำนวนมากนี้ ทำให้วัดมีการจัดสร้างวัดถมุงคลและสิ่งพิมพ์ที่หลากหลายรูปแบบ
ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวัดถมุงคลที่เกี่ยวข้องกับหลวงพ่ोजรัญ

จุดเด่นของวัดอัมพวัน สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังนำเลื่อมใส พิจารณา
จากพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงการปฏิบัติธรรมและการช่วยเหลือสังคม ซึ่งได้แก่ พระธรรมสิงหบุราจารย์
หรือหลวงพ่ोजรัญ โดยผู้คนจากจังหวัดต่างๆ ได้หลั่งไหลไปกราบสักการะหลวงพ่ोजรัญอย่างแน่น
ขนัดเกือบทุกวัน

กลุ่มวัดที่มีของขลังโด่งดัง พิจารณาจากการจัดสร้างวัดถมุงคล
และสิ่งพิมพ์ที่หลากหลายรูปแบบซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 วัดพิบูลทอง เป็นวัดที่มีสภาพศิปานกลางไม่ทรุดโทรม เรียกกันทั่วไปว่า
"วัดหลวงพ่ोजรัญ" สิ่งที่น่าสนใจ คือ มีพระพุทธรูปนั่งปางประทานพรใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือ

พระพุทธสุวรรณมณฑลหามุณี หรือหลวงพ่อบึงใหญ่ ขนาดหน้าตัก 11 วา 2 ศอก 7 นิ้ว สูง 21 วา 1 คืบ 3 นิ้ว พระวิหารมีวิหารคด เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางประจำวันต่าง ๆ มีสวนธรรมชาดิรมรรัน พิพิธภัณฑสถานหลวงพ่อบึงที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติและเครื่องอัฐบริวารของหลวงพ่อบึง (พระเทพสิงหนุราชจารย์) บริเวณหน้าวัดมีแม่น้ำน้อยไหลผ่าน เป็นที่อาศัยของฝูงปลาจำนวนมาก ส่วนวัดอุโมงค์ที่ขึ้นชื่อ คือ เจริญและยันต์หลวงพ่อบึง

จุดเด่นของวัดพิบูลทอง สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังน่าเลื่อมใส พิจารณาจากพระสงฆ์ชื่อดังซึ่งได้แก่ หลวงพ่อบึง ที่แม้ว่าท่านจะมรณภาพไปแล้ว แต่ผู้คนจำนวนมากจากจังหวัดต่างๆ ได้หลั่งไหลไปกราบสักการะหลวงพ่อบึงด้วยความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของท่าน

กลุ่มวัดที่มีของขลังโด่งดัง พิจารณาจากการจัดสร้างวัดอุโมงค์ โดยเฉพะอย่างยิ่งเจริญและยันต์หลวงพ่อบึงซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้ส่วนหนึ่งของวัด

1.3 วัดประโชติการาม เป็นวัดที่สภาพทรุดโทรมขาดการบูรณะอันเนื่องมาจากวัดไม่สามารถทำกิจกรรมเพื่อจัดหารายได้ในการบริหารจัดการวัดได้มากเท่าที่ควร วัดแห่งนี้เป็นที่ยากจนที่สุดในบรรดา 9 วัดตามเส้นทางไหว้พระ 9 วัดจังหวัดสิงห์บุรี วัดแห่งนี้มีศาสนสถานที่ไม่มีการประดับประดาใดๆแต่อย่างใด และมีพระพุทธรูปประดิษฐานในโบสถ์เช่นเดียวกับวัดทั่วไป แต่มีการค้าขายสินค้าของชาวบ้านในบริเวณวัดเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว สินค้าหลัก คือ น้ำพุทราฝีมือชาวบ้าน

แม้วัดประโชติการามจะเป็นวัดที่ยากจน แต่ก็มีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ 2 องค์ ที่สร้างคู่กัน คือ หลวงพ่อเสริม และหลวงพ่อบึง พระ 2 องค์นี้ สร้างคู่กัน และประดิษฐานด้านหลังประกบกันในซุ้มซีเมนต์ที่ทั้งเล็กทั้งแคบ ทำให้ดูภายนอกไม่สง่างาม ทั้งๆที่พระทั้ง 2 องค์ มีขนาดสูงใหญ่

ส่วนวัดอุโมงค์นั้น ได้แก่ เจริญพระผิงสีดา และพระกริ่ง วัดแห่งนี้มีพระสงฆ์จำพรรษาจำนวนน้อย และยังต้องการการบริจาครักษาเพื่อนำไปปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปและศาสนสถานจนถึงปัจจุบัน

จุดเด่นของวัดประโชติการาม สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังน่าเลื่อมใส พิจารณาจากพระพุทธรูปขนาดใหญ่ 2 องค์ คือ หลวงพ่อเสริม และหลวงพ่อบึง โดยสร้างคู่กัน และประดิษฐานด้านหลังประกบกันในซุ้มซีเมนต์ขนาดเล็กและแคบ ลักษณะเช่นนี้ กลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่คนทั่วไปรู้จักและเดินทางมาสักการะบนความเชื่อเรื่องการเสริมความสุขให้มีมากขึ้นตามชื่อของพระพุทธรูป 2 องค์ดังกล่าว

3. เส้นทางจังหวัดเพชรบุรี วัดที่เลือกศึกษา คือ วัดถ้ำเขาย้อย วัดเขابันไดอิฐ และวัดเพชรพลี

3.1 วัดถ้ำเขาย้อย เป็นวัดที่มีสภาพโอ่อ่าหรูหราในแง่ของการประดับประดาตกแต่งทั้งภายนอกและภายในวัดแม้ว่าจะตั้งอยู่บนเขาที่มีความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม วัดแห่งนี้มีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ พระนอนที่ประดิษฐานภายในถ้ำ รอยพระพุทธรูป นอกจากนี้ ยังมีรูปเคารพตามคติความเชื่ออื่น ได้แก่ รูปเคารพเจ้าแม่กวนอิม และพญางูใหญ่ รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ที่เรียกว่า ถ้ำท้าวอุทอง

จุดเด่นของวัดถ้ำเขาย้อย สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีถาวรวัตถุสวยงาม พิจารณาจากการตกแต่งทั้งภายนอกและภายในวัด

กลุ่มวัดที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ พิจารณาจากวัดดังกล่าวตั้งอยู่บนเขาที่มีสภาพเป็นภูเขาตามธรรมชาติและเชื่อมต่อกับถ้ำท้าวอุทองซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

3.2 วัดเขابันไดอิฐ เป็นวัดที่มีสภาพดีปานกลางไม่ทรุดโทรมแต่เดิม วัดแห่งนี้ เป็นสำนักสงฆ์เก่าแก่ตั้งแต่สมัยสุโขทัย ต่อมาในฐานะเป็นวัดในสมัยกรุงศรีอยุธยา ทั้งนี้ บนเขابันไดอิฐ มีถ้ำอยู่มากมาย นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานระบุว่า ในแผ่นดินพระบรมราชาที่ 2 พระเชษฐาธิราช พ.ศ. 2171 พระศรีศัลย์ ซึ่งเป็นเชื้อสายพระเจ้าทรงธรรม ได้ถูกจับกุมและถูกเนรเทศจากอยุธยาเข้ามาคุมขังอยู่ในถ้ำแห่งนี้ เพราะคิดคดข่มขืนผู้คนแย่งชิงราชสมบัติ

สิ่งที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้ คือ หน้าบันอุโบสถ ที่มีความงามด้วยศิลปะปูนปั้นชั้นครู ซึ่งเป็นช่างสกุลเพชรบุรี โดยเน้นลวดลายกนกเปลวพลีล้อมรูปครุฑ นอกจากนี้ ในบริเวณใกล้เคียงกับวัด ยังมีถ้ำที่ชื่อว่า ถ้ำประทุน ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไว้บริเวณผนังถ้ำทั้ง 2 ด้าน ส่วนลึกเข้าไป จะเป็นถ้ำพระเจ้าเสือ โดยมีตำนานเล่าว่า พระเจ้าเสือได้เคยเสด็จมาหาพระอาจารย์แสง และได้ถวายพระพุทธรูปยืน ปางห้ามสมุทร ให้ประดิษฐานในถ้ำแห่งนี้ด้วย ถัดไปเป็นถ้ำพระพุทธรูปไสยาสน์ที่มีพระนอนองค์ใหญ่ประดิษฐานอยู่ จะเห็นได้ว่า การไปเที่ยวชมวัดเขابันไดอิฐ เปรียบได้กับการเที่ยวชมความสวยงามตามธรรมชาติที่เป็นถ้ำพร้อมกับการสักการะพระพุทธรูปอันศักดิ์สิทธิ์ปางต่างๆ ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ

จุดเด่นของวัดเขابันไดอิฐ สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีถาวรวัตถุสวยงาม พิจารณาจากหน้าบันอุโบสถที่มีความงามด้วยศิลปะปูนปั้นชั้นครูซึ่งเป็นช่างสกุลเพชรบุรี

กลุ่มวัดที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ พิจารณาจากวัดนี้แต่เดิมเป็นสำนักสงฆ์เก่าแก่ตั้งแต่สมัยสุโขทัย ต่อมาในฐานะเป็นวัดในสมัยกรุงศรีอยุธยา

กลุ่มวัดที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ พิจารณาจากวัดดังกล่าวตั้งอยู่บนเขาที่มีสภาพเป็นภูเขาตามธรรมชาติและเชื่อมต่อกับถ้ำประทุนและถ้ำพระเจ้าเสือ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

3.3 วัดเพชรพลี เป็นวัดที่มีสภาพภายนอกค่อนข้างทรุดโทรม แต่มีสิ่งสำคัญและน่าสนใจเก็บไว้ในวัดแห่งนี้ สิ่งสำคัญดังกล่าว คือ สิ่งของเครื่องใช้ของสมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี หรือหลวงพ่โต เนื่องจากวัดแห่งนี้เป็นวัดที่สมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสีเดินทางมาจำพรรษาอยู่ระยะหนึ่ง และเป็นสถานที่ที่เก็บรักษาเรือที่สมเด็จพระพุฒาจารย์โตฯ ใช้พายในแม่น้ำตอนอกบิณฑบาตเป็นประจำ นอกจากนี้ ยังมีเสาชิงช้าจำลอง และต้นไม้ประวัตินิสาคร คือ ต้นจันทน์ที่สมเด็จพระพุฒาจารย์โตฯ ลงมือปลูกด้วยตนเอง และเป็นสถานที่เก็บพระธาตุของอรหันต์สาวกของพระพุทธเจ้า โดยพระธาตุดังกล่าว ถูกเก็บรักษาไว้ในเจดีย์แก้วที่เชื่อมติดกับลิฟท์ยก เมื่อมีนักท่องเที่ยวกลุ่มสำคัญมาเยี่ยมชม เจ้าอาวาสของวัดจึงจะอนุญาตให้เข้าชมโดยการกดลิฟท์เก็บพระธาตุลงมาให้ชมพร้อมบรรยายความเป็นมา ทั้งนี้ การชมพระธาตุดังกล่าว มีเวลาจำกัด เมื่อสมควรแก่เวลา พระผู้ช่วยจะกดลิฟท์กลับขึ้นไปไว้ในห้องชั้นบนที่เป็นเขตหวงห้าม ที่ต้องประดิษฐานพระธาตุและต้องมีวิธีการเก็บรักษาพระธาตุในลักษณะนี้ เพราะต้องการป้องกันการลักขโมยจากโจรผู้ร้าย โดยก่อนหน้านี้ ทางวัดได้สูญเสียทรัพย์สินบางส่วนจากการลักขโมยไปแล้วด้วยเหตุนี้ ทางวัดจึงต้องมีมาตรการป้องกันดังกล่าว และทำให้ถาวรวัตถุของวัดนี้ไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง อย่างไรก็ตาม คณะนักท่องเที่ยวของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ได้รับความกรุณาเป็นพิเศษ ในการเข้าชมพระธาตุดังกล่าว แต่ต้องมีการประสานงานล่วงหน้าเสียก่อน กรณีเช่นนี้ ถือเป็นจุดขายและข้อได้เปรียบของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เมื่อเปรียบเทียบกับการท่องเที่ยวที่จัดโดยองค์กรอื่น

จุดเด่นของวัดเพชรพลี สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ พิจารณาจากวัดนี้เป็นสถานที่ประดิษฐานพระธาตุของอรหันต์ รวมทั้งเป็นสถานที่จัดเก็บสิ่งของเครื่องใช้ของสมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี และมีต้นไม้ประวัตินิสาคร คือ ต้นจันทน์ที่สมเด็จพระพุฒาจารย์โตฯ ลงมือปลูกด้วยตนเอง

3.4 เส้นทางจังหวัดฉะเชิงเทรา วัดที่เลือกศึกษา คือ วัดพุทธโสธร วัดเสม็ดเหนือ และวัดบางวัว

3.4.1 วัดพุทธโสธร เป็นวัดที่มีสภาพโอ่อ่าหรูหราในแง่ของการประดับประดาตกแต่งทั้งภายนอกและภายในวัด เดิมชื่อวัดหงส์ โดยมีเสาใหญ่มีหงษ์อยู่บนยอดเสา ต่อมาหงษ์หล่นหักลงมา ประชาชนจึงนำผ้าฝืนใหญ่ไปแขวนไว้ และได้ชื่อวัดเสาธง ต่อมาพายุพัดเสาหักสองท่อน จึงได้ชื่อว่า วัดเสาทอน จนกระทั่งมีพระ 3 องค์ที่น่องลอยน้ำมาจากทางเหนือ จึงได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐาน 1 องค์ จึงพร้อมใจกันเปลี่ยนชื่อวัดเสียใหม่ว่า วัดโสธร

มีความหมายว่า พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ มาจนทุกวันนี้ ภายในวัดมีกรณมัสการหลวงพ่อโศธร เป็นพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ ปางขัดสมาธิเพชร หน้าตัก 1 ศอก วัดแห่งนี้ มีวิธีการเก็บด้วย ไข่มุขหรือละครชาตรี ส่วนวัดอุโมงค์ ได้แก่ รูปหล่อลอยองค์หลวงพ่อโศธร รวมทั้งเหรียญ และพระผงหลวงพ่อโศธร

จุดเด่นของวัดพุทธโศธร สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีถาวรวัตถุสวยงาม พิจารณาจากอุโบสถหลังใหม่ที่มีความงามด้วยการประดับประดาที่โอ้อ่าหรรษาทั้งภายนอกและภายในวัด

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังน่าเลื่อมใส พิจารณาจากพระพุทธรูปที่เรียกว่าหลวงพ่อโศธรทั้งดงาม ซึ่งนอกจากหลวงพ่อโศธรจะมีความงดงามแล้ว หลวงพ่อบุญนี้ ยังมีชื่อเสียงเรื่องการคลันดาลให้คนที่มีความทุกข์ร้อนได้ในสิ่งที่ปรารถนา ดังนั้น คนส่วนใหญ่มักจะเดินทางไปสักการะและบนบานศาลกล่าวเรื่องต่างๆ และเมื่อได้สิ่งที่บนบานแล้ว จะเก็บด้วยไข่มุขหรือละครชาตรี

กลุ่มวัดที่มีของขลังโด่งดัง พิจารณาจากความนิยมเกี่ยวกับ วัตถุมงคลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับหลวงพ่อโศธร ไม่ว่าจะเป็นพระพุทธรูป เหรียญ และของที่ระลึก ซึ่งคนจำนวนมากนิยมเข้าไปบูชา

3.4.2 วัดเสม็ดเหนือ เป็นวัดที่มีสภาพดีปานกลางไม่ทรุดโทรม วัดแห่งนี้ นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสพระประธานในพระอุโบสถ (โศกิตะ) รวมทั้งหลวงพ่อโศธร หลวงพ่อดโต พระสีวลี และอดีตเจ้าอาวาสในวิหาร วัตถุมงคลขึ้นชื่อของวัดนี้ คือ เหรียญหลวงพ่อบุญ วัดเสม็ดเหนือ ปี พ.ศ. 2512 ทั้งนี้ วัดเสม็ดเหนืออยู่ใกล้กับสถานที่ราชการสำคัญ คือ สำนักงานโครงการพัฒนาส่วนพระองค์ เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 ต.เสม็ดเหนือ อ.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา ติดถนน 304 ใกล้กับสี่แยกบางคล้า ที่จัดทำแปลงสาธิต การใช้ประโยชน์ที่ดินตามทฤษฎีใหม่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ วัดแห่งนี้ จึงได้รับอานิสงส์ จากการทำงานของหน่วยราชการแห่งนี้ คือ มีคนรู้จักวัดและเข้าเยี่ยมชมวัดมากขึ้น โดยเฉพาะเข้ามาทำบุญ ถวายสังฆทาน และหาข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุมงคลของวัด

จุดเด่นของวัดเสม็ดเหนือ สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีถาวรวัตถุสวยงาม พิจารณาจากอุโบสถที่มีความงามด้วยการประดับประดาแบบศิลปะไทยท่ามกลางทัศนียภาพที่ร่มรื่น

3.4.3 วัดบางวัว เป็นวัดที่ยากจนที่สุดในเส้นทางไหว้พระ 9 วัด จังหวัดฉะเชิงเทรา สร้างเมื่อ 223 ปีก่อน วัดแห่งนี้ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ รูปหล่อหลวงพ่อดิ่ง เกจิองค์แห่งวัดบางวัว ซึ่งตอนที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านสามารถรักษาโรคด้วยคาถาและยาแผนโบราณ และมีความสามารถในด้านโหราจารย์ รวมทั้งขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายทางคุณไสย ท่านมรณภาพเมื่อ ปี 2495

(อายุ 75 ปี) นอกจากนี้ ยังเปิดให้พุทธศาสนิกชนนมัสการรูปหล่อหลวงพ่อน้อย ปางมารวิชัย เนื้อทองสำริด สร้างสมัยอยุธยา อายุ 400 -500 ปี หน้าตัก 14 นิ้ว สูง 24 นิ้ว ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่องค์นี้ คือ เมื่อครั้งหนึ่งเกิดไฟไหม้ป่า แต่บริเวณโดยรอบที่ประดิษฐานหลวงพ่อน้อยไม่เกิดอันตราย และท่านยังคลั่งคลาให้สิ่งที่เคยถูกโจรกรรม ได้กลับคืนมา

วัดแห่งนี้ จัดสร้างวัดอุ้มงคลให้เชาบูชาจำนวนมาก เช่น รูปหล่อลอยองค์ เหริยญและ ยันต์หลวงพ่อดิ่ง เหริยญหลวงพ่อน้อย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำรายได้ไปทำนุบำรุงวัด

จุดเด่นของวัดบางวัว สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังน่าเลื่อมใสพิจารณาจากความนิยมในการสักการะรูปหล่อหลวงพ่อน้อย ด้วยความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของท่านที่ไม่เกิดอันตรายแม้ถูกไฟไหม้และทำให้สิ่งที่เคยถูกโจรกรรม ได้กลับคืนมา

กลุ่มวัดที่มีของขลังโด่งดัง พิจารณาจากวัดอุ้มงคลที่ให้เชาบูชาจำนวนมาก เช่น รูปหล่อลอยองค์ เหริยญและยันต์หลวงพ่อดิ่ง รวมทั้งเหริยญหลวงพ่อน้อย ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเชาบูชา

กลุ่มวัดที่มีการรักษาโรคด้วยยาแผนโบราณและคาถา พิจารณาจากความนิยมในการสักการะรูปหล่อหลวงพ่อดิ่ง ตามความศรัทธาที่ท่านสามารถรักษาโรคด้วยคาถาและยาแผนโบราณ โดยปัจจุบัน ยังมีการจำหน่ายยาแผนโบราณที่เชื่อกันว่าเป็นมรดกตกทอดมาจากหลวงพ่อดิ่ง

3.5 เส้นทางจังหวัดราชบุรี วัดที่เลือกศึกษา คือ วัดศรีอารย์ วัดอรัญญิกาวาส และวัดมหาธาตุวรวิหาร

3.5.1 วัดศรีอารย์ เป็นวัดที่มีสภาพโอ้อ่าหรรษาเนื่องจากมีฐานะทางการเงินดี และเป็นวัดที่ประดับตกแต่งสวยงามมากเนื่องจากรับการสนับสนุนทางการเงินจากบริษัทอาร์เอส โปรมอชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งบางครั้งจะเรียกว่า วัดอาร์เอส หรือวัดร้อยล้าน ภายในโบสถ์ จะมีพระพุทธรูปเป็นพระหยกขาวที่สวยงาม พระศรีอารย์ที่สง่างาม ประดิษฐานอยู่ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ต้องการสักการบูชา จึงต้องจูดรูปและเทียนปักไว้ภายนอกโบสถ์ แล้วจึงเข้าไปกราบพระในโบสถ์ นอกจากนี้ ทางวัดยังเป็นศูนย์การเรียนรู้ธรรมะและการนั่งสมาธิสำหรับโรงเรียนในชุมชนด้วย โดยโรงเรียนต่างๆ จะนำนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเข้ามาเข้าค่ายธรรมะที่วัดเพื่อเรียนรู้หลักการปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชนและฝึกนั่งสมาธิ รวมทั้งทางวัดยังเลี้ยงวัวไว้จำนวนมาก ซึ่งวัวเหล่านี้ มีความคุ้นเคยกับคนเหมือนสุนัขหรือแมวที่เดินมาขออาหารจากนักท่องเที่ยวอย่างน่าเอ็นดู วัดอุ้มงคลชื่อดังของวัดแห่งนี้ คือ เหริยญพระเจ้า 5 พระองค์

จุดเด่นของวัดศรีอารีย์ สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีถาวรวัตถุสวยงาม พิจารณาจากโบสถ์ที่สร้างโดยบริษัท อาร์เอส โปรโมชัน จำกัด ซึ่งมีความงดงามมากทั้งภายในและภายนอก โดยเฉพาะช่วงเย็น และกลางคืนที่โคมไฟจะส่องประกายสีทองสะท้อนแสงให้เห็นเด่นชัด

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังน่าเลื่อมใส พิจารณาจากความนิยมในการสักการะพระหยกขาวที่สวยงาม พระศรีอารีย์ที่สว่างงามภายในโบสถ์

3.5.2 วัดอรัญญิกาวาส เป็นวัดที่มีสภาพดีปานกลางไม่ทรุดโทรม

เป็นวัดที่มีพระธาตุของพระสาวกพระพุทธเจ้าประดิษฐานอยู่ นอกจากนี้ ยังมีพระปางไสยาสน์ ขนาดใหญ่มาก ทำด้วยปูนสีขาว ประดิษฐานบนแท่นยาวกลางแจ้ง อย่างไรก็ตาม วัดแห่งนี้ มีแม่ชีอาศัยอยู่ ซึ่งแม่ชีบางท่าน ได้จัดอาหารกลางวันและเครื่องดื่มเลี้ยงนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. แต่มีแม่ชีบางท่าน เดินตามนักท่องเที่ยวสอบถามว่าจะควงชะตาหรือไม่ หากไม่ควง ก็จะขอบริจาคเงินอย่างตรงไปตรงมา และแม่ชีท่านเดียวกันนี้ ได้เดินตามนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ขึ้นมาบนรถเพื่อมาพูดคุยในทำนองขอบคุณที่มาเยี่ยมชมวัดและพยายามช่วยเก็บขยะบนรถเพื่อขอค่าตอบแทนเป็นเงิน การกระทำเช่นนี้ นักท่องเที่ยวบางท่านไม่ถือสาและให้เงินเป็นค่าตอบแทน ส่วนนักท่องเที่ยวบางท่าน ไม่ค่อยชอบใจเท่าใดนักและมีความคิดเห็นว่าจะอาจเป็นสิ่งที่ทำให้ตัดสินใจไม่มาเที่ยววัดแห่งนี้อีกครึ่ง

จุดเด่นของวัดอรัญญิกาวาส สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังน่าเลื่อมใส พิจารณาจากความนิยมในการสักการะพระพุทธรูปปางไสยาสน์ขนาดใหญ่ ทำด้วยปูนขาว ประดิษฐานบนแท่นยาวกลางแจ้ง ซึ่งพระพุทธรูปองค์นี้ เป็นที่น่าเกรงขาม และทำให้เกิดบรรยากาศความศรัทธาต่อตัวแทนพระพุทธเจ้าได้อย่างมาก

3.5.3 วัดมหาธาตุวรวิหาร เป็นวัดที่มีสภาพทรุดโทรมขาดการบูรณะ

ปัจจุบันอยู่ระหว่างการซ่อมแซมบูรณะ โบสถ์และวิหารขนาดใหญ่ แต่มีพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่มีความสวยงามและแปลกตาเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว พระพุทธรูปองค์ดังกล่าว คือ พระมงคลบุรี ซึ่งมี 2 องค์ประกบหน้าหลัง บนความเชื่อที่ว่า การหันหน้าและหลังของพระ ก็เพื่อปกป้องเมืองจากภัยอันตรายที่มาจากด้านหน้าและหลังนั่นเอง นอกจากนี้ มีพระรูปหล่อหลวงพ่อดำ และพระรูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ที่มีตำนานเล่าว่า รูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ไม่ถูกไฟเผาแต่อย่างไรในเหตุการณ์ไฟไหม้กุฏิซึ่งพระพุทธรูปองค์อื่นๆ ถูกทำลายจากเปลวไฟทั้งสิ้น พระรูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) องค์นี้ จึงถูกนำไปประดิษฐานในเรือนปูนที่สร้างขึ้นใหม่ภายหลัง ซึ่งคนที่เข้าไปสักการะสมเด็จพระโตองค์นี้ จะจุดธูปเทียนและท่องพระคาถาชินบัญชร

บทเต็มอย่างน้อย 1 จบต่อหน้าท่านด้วยความเชื่อว่าจะเป็นสิริมงคล ทั้งนี้ มีเรื่องเล่าจากนักท่องเที่ยวคนหนึ่งว่า ระบุว่า ตนเอง ได้จุดธูปเทียนและท่องพระคาถาชินบัญชรบทเต็ม 1 จบต่อหน้ารูปหล่อของท่าน ได้ระยะหนึ่ง ไม่นานก็รู้สึกว่ สายตาของสมเด็จพระโตนั้น จ้องมองมาที่ตนเองด้วยความเมตตา ซึ่งตนเองพยายามหลับตาและลืมตาอีกครั้งเพื่อตรวจสอบว่าตนเองสร้างจินตนาการไปเองหรือไม่ แต่เมื่อลืมตาอีกครั้งก็ยั้งเห็นว่าสมเด็จพระโตจ้องหน้าด้วยสายตาที่เมตตาเช่นเดิม

จุดเด่นของวัดมหาธาตุวรวิหาร สามารถจัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มวัดที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ พิจารณาจากประวัติความเป็นมาและความเชื่อในการจัดสร้างพระมณฑป และเหตุการณ์รูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ที่ไม่ถูกไฟเผาในเหตุการณ์ไฟไหม้กุฏิ

กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังน่าเลื่อมใส พิจารณาจากความนิยมในการสักการะพระมณฑป และรูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ที่ไม่ถูกไฟเผาในเหตุการณ์ไฟไหม้กุฏิ

สรุปผลการจัดกลุ่มความโดดเด่นของวัดใน 5 เส้นทางภายใต้โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ปรากฏในตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 8 สรุปผลการจัดกลุ่มความโดดเด่นของวัดในเส้นทางทั้ง 5 จังหวัด

จังหวัด	การจัดกลุ่มความโดดเด่นของวัด					
	ถาวรวัตถุ สวยงาม	คุณค่าเชิงประวัติศาสตร์	พระพุทธรูป-พระสงฆ์- ถาวรวัตถุชื่อดังเป็นที่ เลื่อมใส	ของขลังโด่งดัง	ตั้งในแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ	รักษาโรคด้วยยา แผนโบราณ และคาถา
กรุงเทพมหานคร						
1. วัดชนะสงคราม (ในชุมชนนักท่องเที่ยว ต่างชาติ)	✓ พระ อุโบสถ	✓ เดิมชื่อวัดทองปูลุ สมัย รัชกาลที่ 1 และศาล สมเด็จพระราชวัง บรมมหาสุรสิงหนาท	✓ พระพุทธรูป “หลวง พ่อปู่”	-	-	-
2. วัดพระศรีมหาธาตุ (นอกชุมชน นักท่องเที่ยวต่างชาติ)	✓ พระพุทธ ชินราช	✓ ถาวรวัตถุและพระ ปรางค์สร้างสมัยพระ มหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท)	✓ พระสงฆ์ของวัดยึด ระเบียบปฏิบัติ ที่สืบต่อ จากเจ้าอาวาสรูปแรก	-	-	-
3. วัดอรุณราชวราราม (ใกล้ริมแม่น้ำ เจ้าพระยา)	✓ พระปรางค์ วัดอรุณ	✓ วัดโบราณสร้างตั้งใน สมัยกรุงศรีอยุธยา	✓ พระพุทธธรรมมิตร ราชโลกธาตุดิลก	-	-	-

ตาราง 8 (ต่อ)

จังหวัด	การจัดกลุ่มความโดดเด่นของวัด					
	ถาวรวัตถุสวยงาม	คุณค่าเชิงประวัติศาสตร์	พระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังเป็นที่เลื่อมใส	ของขลังโด่งดัง	ตั้งในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ	รักษาโรคด้วยยาแผนโบราณและคาถา
สิงห์บุรี						
1. วัดอัมพวัน (สภาพโอ่อ่าหรูหรา)	-	-	✓ พระธรรม สิงหนุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ)	✓ เจริญและ สิ่งพิมพ์เกี่ยวกับ หลวงพ่ोजรัญ	-	-
2. วัดพิศุทธอง (สภาพดีปานกลางไม่ ทรุดโทรม)	-	-	✓ หลวงพ่อแพ	✓ เจริญและ ยันต์หลวงพ่อแพ	-	-
3. วัดประโชติการาม (สภาพทรุดโทรมขาดการ บูรณะ)	-	-	✓ หลวงพ่อเสริม- หลวงพ่อสุข ที่มี เอกลักษณ์เฉพาะจึง เป็นที่รู้จักของคน ทั่วไป	-	-	-

ตาราง 8 (ต่อ)

จังหวัด	การจัดกลุ่มความโดดเด่นของวัด					
	ถาวรวัตถุ สวยงาม	คุณค่าเชิง ประวัติศาสตร์	พระพุทธรูป- พระสงฆ์-ถาวรวัตถุ ชื่อดังเป็นที่ เลื่อมใส	ของขลังโด่งดัง	ตั้งในแหล่ง ท่องเที่ยวตาม ธรรมชาติ	รักษาโรคด้วยยา แผนโบราณและ คาถา
เพชรบุรี						
1. วัดถ้ำเขาย้อย (สภาพโอ่อ่าหรูหรา)	✓ การตกแต่ง ภายนอกและ ภายในวัด	-	-	-	✓ ตั้งอยู่บนเขา และใกล้ถ้ำ ทำอุโมง	-
2. วัดเขามันไคอิฐ (สภาพดีปานกลางไม่ ทรุดโทรม)	✓ หน้าบัน อุโบสถ	✓ เป็นสำนักสงฆ์ เก่าแก่ตั้งแต่สมัย สุโขทัย	-	-	✓ ตั้งอยู่บนเขา โดยใกล้ถ้ำประทุน และถ้ำพระเจ้าเสือ	-
3. วัดเพชรพลี (สภาพทรุดโทรมขาดการ บูรณะ)	-	✓ สถานที่เก็บพระ ธาตของอรหันต์และ เครื่องใช้ของสมเด็จพระ พุทธาจารย์โต พรหม รังสี		-	-	-

ตาราง 8 (ต่อ)

จังหวัด	การจัดกลุ่มความโดดเด่นของวัด					
	ถาวรวัตถุสวยงาม	คุณค่าเชิงประวัติศาสตร์	พระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังเป็นที่เลื่อมใส	ของขลังโด่งดัง	ตั้งในแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ	รักษาโรคด้วยยาแผนโบราณและคาถา
ฉะเชิงเทรา						
1. วัดพุทธโสธร (สภาพโอ้อ่าหุหฺร)			✓ หลวงพ่อโสธร	✓ วัดมณฑลเกี่ยวกับหลวงพ่อโสธร		
2. วัดเสม็ดเหนือ (สภาพดีปานกลางไม่ทรุดโทรม)	✓ โบสถ์ศิลปะไทยทัศนียภาพร่มรื่น					
3. วัดบางวัว (สภาพทรุดโทรมขาดการบูรณะ)			✓ รูปหล่อหลวงพ่อดิ่งและหลวงพ่อน้อย	✓ เหริญญและยันต์หลวงพ่อดิ่ง		✓ หลวงพ่อดิ่งรักษาโรคด้วยคาถาและยาแผนโบราณ

ตาราง 8 (ต่อ)

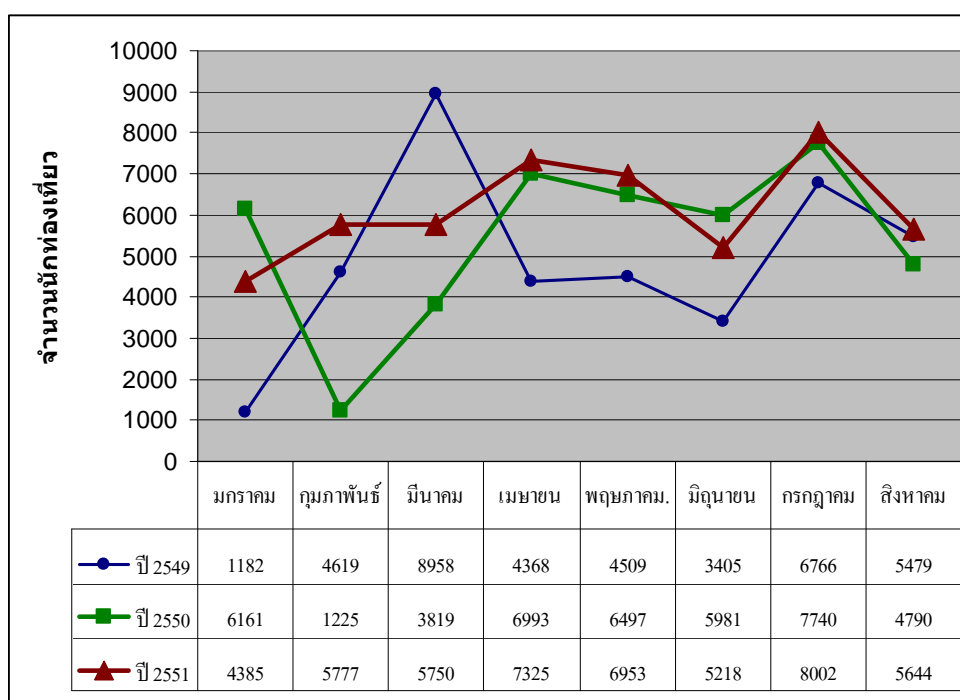
จังหวัด	การจัดกลุ่มความโดดเด่นของวัด					
	ถาวรวัตถุสวยงาม	คุณค่าเชิงประวัติศาสตร์	พระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังเป็นที่เลื่อมใส	ของขลังโด่งดัง	ตั้งในแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ	รักษาโรคด้วยยาแผนโบราณและคาถา
ราชบุรี						
1. วัดศรีอารย (สภาพโอ่อ่า หรรษา)	✓ โบสถ์สร้างโดยบริษัท อาร์เอส โปรโมชัน จำกัด		✓ พระหยกขาว และ พระศรีอารย			
2. วัดอรัญญิกาวาส (สภาพดีปานกลาง ไม่ทรุดโทรม)			✓ พระพุทธรูปปางไสยาสน์ ปูนขาว ขนาดใหญ่มาก			
3. วัดมหาธาตุ วรวิหาร (สภาพทรุดโทรม ขาดการบูรณะ)		✓ ประวัติของ พระมงคลบุรี และ รูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี)	✓ พระมงคลบุรี และ รูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี)			

3.2 ผลการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ผลการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่จะนำเสนอในส่วนนี้ ประกอบด้วย ผลการศึกษาด้านความนิยมของนักท่องเที่ยว รายได้จากการดำเนินโครงการ พฤติกรรมและการแสดงออกของกลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ ผลการดำเนินงานตามประเด็นการศึกษาในภาพรวม และผลการดำเนินงานตามประเด็นการศึกษาที่ปรากฏในแต่ละเส้นทาง รายละเอียดมีดังนี้

3.2.1 ความนิยมของนักท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) (อนุวัฒน์ งามศิริ. 2551 : สัมภาษณ์) พบว่า ความนิยมของนักท่องเที่ยวที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ซึ่งจัดโดย เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2551 นั้น แสดงให้เห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวซึ่งจัดเก็บข้อมูลโดย เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) สรุปได้ว่า ในเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2549 เป็นช่วงเริ่มต้นโครงการไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จึงมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อย แต่ต่อมา จำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น และมีจำนวนลดลงสลับกัน การเพิ่มขึ้นและลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวนี้ มีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ 3 ส่วน ได้แก่ ความพร้อมด้านบริหารจัดการของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) (อาทิ ความพร้อมด้านงบประมาณและบุคลากร) ความพร้อมของวัดและสถานที่ท่องเที่ยวเป้าหมาย และความพร้อมของนักท่องเที่ยวเอง โดยเฉพาะความพร้อมเรื่องค่าใช้จ่ายและการมีเวลาร่วมท่องเที่ยวในวัดหยุด อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับไม่ต่ำกว่า 3,000 คนในทุกเดือน เนื่องจากโครงการไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ที่จัดโดย เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) เป็นที่รู้จักของคนในวงกว้างมากขึ้นจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ 3 ช่องทาง คือ การบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” การตีพิมพ์ประกาศเชิญชวนในรถโดยสารประจำทาง และการตีพิมพ์ประกาศเชิญชวนที่อุ้งรถเมล์เขตบางเขน รวมทั้งทางเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ยังคงเน้นการรักษาคุณภาพในการให้บริการ ไม่ขึ้นราคาบัตรโดยสารสูงมากเกินไป มีการปรับปรุงข้อบกพร่องจากคำร้องเรียนของนักท่องเที่ยว และมีการปรับเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากขึ้น จำนวนนักท่องเที่ยวปรากฏดังแผนภูมิดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 23 แผนภูมิจำนวนนักท่องเที่ยวของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย
 เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลราชธานี) เดือนมกราคม-สิงหาคม ปี พ.ศ. 2549 ปี 2550
 และปี 2551

3.2.2 รายได้จากการดำเนินโครงการ รายได้หลักจากการดำเนินโครงการไหว้พระ
 9 วัดนั้น อนุวัฒน์ รามศิริ (2551 : สัมภาษณ์) ระบุว่า รายได้หลักมาจากค่าบัตรโดยสาร
 ซึ่งรวบรวมเป็นงบประมาณของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลราชธานี) ส่วนรายจ่าย มีการใช้จ่ายใน
 สิ่งที่เป็นสำหรับโครงการเท่านั้น อุปกรณ์บางอย่าง เช่น เครื่องขยายเสียงขนาดพกพาใช้การเบิก
 จากหน่วยงาน ป้ายชื่อโครงการสำหรับติดให้นักท่องเที่ยวที่พนักงานจัดทำเอง นอกจากนี้
 ของที่ระลึกหรือวัตถุมงคลที่ใช้แจกโดยการจับฉลากในช่วงเดินทางกลับกรุงเทพมหานครนั้น
 ได้รับการอนุเคราะห์จากวัดต่างๆ ส่วนการจ่ายค่าล่วงเวลาพนักงานนั้นไม่มีเนื่องจากเป็นงาน
 ที่พนักงานสมัครใจทำ โดยพนักงานได้รับเงินเดือนตามปกติ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลประกอบการจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด
 ของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลราชธานี) รวมทุกจังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2550 จะพบว่า
 เมื่อเปรียบเทียบเรื่องรายได้และจำนวนผู้ใช้บริการหรือนักท่องเที่ยวระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว
 จะเห็นได้ว่า ทั้งรายได้และจำนวนผู้ใช้บริการของปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2549
 อย่างเห็นได้ชัด (ประสิทธิ์ สุขเกษม. 2551 : สัมภาษณ์) ดังปรากฏตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 สรุปผลการเดินรถโครงการท่องเที่ยวไว้พระ 9 วัด เขตการเดินรถที่ 1
รวมทุกจังหวัด ปี พ.ศ. 2549-2550

เดือน	รถวิ่ง (คัน)	รายได้ (บาท)	น้ำมัน (ลิตร)	กม.	ผู้ให้บริการ (คน)
มค.49	35	228,185	2,870	6,685	1,182
กพ.49	134	970,709	11,924	25,882	4,619
มีค.49	260	1,916,276	24,742	52,134	8,958
เมย.49	126	1,063,261	12,303	26,610	4,368
พค.49	135	1,212,097	13,514	29,110	4,509
มิย.49	105	902,783	11,695	30,063	3,405
กค.49	200	1,800,530	21,909	45,906	6,766
สค.49	161	1,513,199	18,345	39,011	5,479
กย.49	181	1,734,376	21,111	45,263	6,249
ตค.49	76	718,537	8,792	19,891	2,449
พย.49	57	589,660	7,030	16,240	1,939
ธค.49	151	1,552,968	18,042	41,281	5,079
มค.50	147	1,790,892	17,336	38,851	6,160
กพ.50	142	1,503,820	0	0	1,225
มีค.50	185	2,055,963	19,610	23,254	3,819
เมย.50	208	2,318,148	26,100	55,510	6,993
พค.50	186	2,194,899	23,171	50,882	6,497
มิย.50	174	2,061,925	22,369	49,323	5,981
กค.50	219	2,872,105	28,379	63,673	7,740
สค.50	140	1,787,526	18,130	40,861	4,790

ตาราง 10 สรุปผลการเดินรถท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เขตการเดินรถที่ 1
รวมทุกจังหวัด ปี พ.ศ. 2549-2550 (ต่อ)

เดือน	รถวิ่ง (คัน)	รายได้ (บาท)	น้ำมัน (ลิตร)	กม.	ผู้ให้บริการ (คน)
กย.50	163	2,153,239	20,947	48,190	5,775
ตค.50	131	1,693,552	16,535	39,310	4,532
พย.50	108	1,313,925	12,964	31,894	3,510
ธค.50	199	2,561,500	24,275	58,082	6,893
รวม	3623	38,510,075	402,093	877,906	118,918
รวมปี 49	1621	14,202,581	172,277	378,076	55,002
รวมปี 50	2002	24,307,494	229,816	499,830	63,916

นอกจากนี้ แม้ว่าในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงกรกฎาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝน นักท่องเที่ยวก็ยังคงให้ความสนใจท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เช่นกัน ดังข้อมูลที่ปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 ข้อมูลการให้บริการเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2550

สาย	เดือน	รถวิ่ง (คัน)	รายได้ (บาท)	น้ำมัน (ลิตร)	กม.	ผู้ให้บริการ (คน)
แม่กลอง	พ.ค.50	29	371,441	3,265	7,428	1,030
สุพรรณบุรี	พ.ค.50	16	203,596	2,220	5,432	567
กาญจนบุรี	พ.ค.50	12	146,113	1,698	3,697	407
นครนายก	พ.ค.50	22	281,456	2,765	6,539	803
ราชบุรี	พ.ค.50	12	153,652	1,755	3,978	428
สิงห์บุรี	พ.ค.50	16	199,833	2,240	5,299	558
อยุธยา	พ.ค.50	44	437,891	4,780	8,925	1,489
เพชรบุรี	พ.ค.50	6	74,672	822	2,059	212

ตาราง 11 (ต่อ)

สาย	เดือน	รถวิ่ง (คัน)	รายได้ (บาท)	น้ำมัน (ลิตร)	กม.	ผู้ให้บริการ (คน)
สระบุรี	พ.ค50	8	101,294	1,092	2,572	282
อ่างทอง	พ.ค50	6	75,031	913	2,100	209
นครปฐม	พ.ค50	10	101,653	978	2,103	347
กรุงเทพฯ	พ.ค50	5	48,267	643	750	165

ตาราง 12 ข้อมูลการให้บริการเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2550

สาย	เดือน	รถวิ่ง (คัน)	รายได้ (บาท)	น้ำมัน (ลิตร)	กม.	ผู้ให้บริการ (คน)
แม่กลอง	มิ.ย50	33	414,701	3,995	8,733	1,150
สุพรรณบุรี	มิ.ย50	16	210,734	2,315	5,325	581
กาญจนบุรี	มิ.ย50	18	223,941	2,690	6,467	626
นครนายก	มิ.ย50	14	172,820	1,795	4,200	476
ราชบุรี	มิ.ย50	9	108,807	1,310	2,871	303
สิงห์บุรี	มิ.ย50	10	123,496	1,370	3,168	344
อยุธยา	มิ.ย50	35	355,073	3,849	7,135	1,177
เพชรบุรี	มิ.ย50	8	100,151	1,200	2,844	274
สระบุรี	มิ.ย50	9	112,729	1,152	2,823	311
อ่างทอง	มิ.ย50	9	110,009	1,374	3,233	301
นครปฐม	มิ.ย50	9	94,405	870	1,924	312
กรุงเทพฯ	มิ.ย50	4	35,059	449	600	126
รวม		174	2,061,925	22,369	49,323	5,981

ตาราง 13 ข้อมูลการให้บริการเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2550

สาย	เดือน	รถวิ่ง (คัน)	รายได้ (บาท)	น้ำมัน (ลิตร)	กม.	ผู้ใช้บริการ (คน)
แม่กลอง	ก.ค50	34	461,786	3,960	8,703	1,179
สุพรรณบุรี	ก.ค50	13	178,162	1,805	4,285	458
กาญจนบุรี	ก.ค50	20	271,900	2,870	7,110	705
นครนายก	ก.ค50	16	218,714	2,090	4,757	563
ราชบุรี	ก.ค50	16	228,343	2,450	5,359	587
สิงห์บุรี	ก.ค50	23	314,468	3,280	7,713	817
อยุธยา	ก.ค50	40	482,400	4,579	8,815	1,470
เพชรบุรี	ก.ค50	13	178,484	2,018	5,128	461
สระบุรี	ก.ค50	11	147,431	1,360	3,488	379
อ่างทอง	ก.ค50	11	150,176	1,741	4,023	386
นครปฐม	ก.ค50	15	169,904	1,480	3,092	510
กรุงเทพฯ	ก.ค50	7	70,337	746	1,200	225
รวม		219	2,872,105	28,379	63,673	7,740

นอกจากนี้ ผลการเดินรถท่องเที่ยวโครงการท่องเที่ยวไว้พระ 9 วัด เขตการเดินรถที่ 1 รวมทุกจังหวัด ณ เดือนสิงหาคม ปี 2551 ก็ยังแสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวยังคงสนใจท่องเที่ยวไว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากข้อมูลในตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 14 ข้อมูลการให้บริการเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2551

จังหวัด	รถวิ่ง (คัน)	รายได้ (บาท)	น้ำมัน (ลิตร)	กม.	ผู้ใช้บริการ (คน)
อยุธยา	22	273,917	2,098	4,471	763
สระบุรี	5	66,495	680	1,555	155
นครปฐม	7	90,637	625	1,390	234
สิงห์บุรี	17	250,536	2,145	5,339	584
สมุทรสงคราม	26	390,746	2,930	6,376	909
ชลบุรี	0	0	0	0	0
สุพรรณ	15	222,239	2,085	5,122	518
ฉะเชิงเทรา	6	92,664	685	1,545	216
ลพบุรี	7	99,528	975	2,550	232
นครนายก	7	100,815	825	1,867	235
เพชรบุรี	11	160,448	1,538	4,235	387
กาญจนบุรี	16	240,000	2,130	6,389	570
ราชบุรี	12	175,890	1,695	3,883	410
กรุงเทพฯ	4	41,285	351	600	115
ปทุมธานี	9	134,534	1,390	3,170	316
รวม	164	2,339,734	20,152	48,492	5,644

3.2.3 พฤติกรรมและการแสดงออกของกลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ

ผู้วิจัยทำการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและการแสดงออกของกลุ่มผู้ปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ คณะนาเทียว และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. อันประกอบด้วย นักท่องเที่ยว พระสงฆ์ และคนในชุมชนที่ร่วมกับวัดในการจัดบริการแก่นักท่องเที่ยว พบว่า ในภาพรวมทั้ง 4 กลุ่ม มีพฤติกรรมและการแสดงออก ดังนี้

1. คณะนาเทียวโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการแสดงออกในการให้บริการของที่เป็นกันเอง ขยันขันแข็ง ยิ้มแย้มแจ่มใส รวมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่เป้าหมาย และช่วยเหลือนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวสูงอายุ

2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. นั้น มีการแสดงออกของต่อบริการของคณะนำเที่ยว ขสมก. ในเชิงบวก กล่าวคือ มีการสนทนากับคณะนำเที่ยวด้วยความยิ้มแย้ม มีการให้ความร่วมมือเมื่อคณะนำเที่ยวขอให้ช่วยปฏิบัติตนตามระเบียบการเข้าวัดแต่ละวัด นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังมีการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งแสดงถึงความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งนักท่องเที่ยวบางคนยังกล่าวชมเชยคณะนำเที่ยวในระหว่างการเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวแสดงความกระตือรือร้นในการร่วมทำกิจกรรม คือ การสวดมนต์ ไหว้พระ และการถวายสังฆทาน โดยมีพระสงฆ์ของวัดเป้าหมายเป็นประธานในพิธี ส่วนกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวให้มีชีวิตชีวามากขึ้น คือ การขายสินค้าในบริเวณวัดเป้าหมายโดยคนในชุมชนเป็นผู้นำมาขาย ซึ่งนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเลือกซื้อสินค้าอย่างมีความสุขและแสดงความมีชีวิตชีวาที่ได้จับจ่ายซื้อสินค้าของคนในชุมชน

3. พระสงฆ์ในวัดเป้าหมาย มีการให้บริการและการต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการทำพิธีตามความเชื่อทางพุทธศาสนา การให้บริการด้วยการจัดอาหารและเครื่องดื่มเลี้ยงนักท่องเที่ยว การจัดรูปเทียนและดอกไม้ให้นักท่องเที่ยว โดยไม่กำหนดราคาตายตัวและปล่อยให้นักท่องเที่ยวบริจาคเงินตามกำลังทรัพย์ ทั้งนี้ วัดส่วนใหญ่ได้สร้างความประทับใจในการให้บริการด้วยการทำความสะอาดบริเวณวัดและห้องน้ำที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะอาดสบายตามสมควร อย่างไรก็ตาม มีวัดจำนวนหนึ่งที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยการทำพิธีตามความเชื่ออื่น เช่น การสะเดาะเคราะห์ มีการแจกวัตถุมงคล และจำหน่ายวัตถุมงคล ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่ง แต่ไม่ใช่ นักท่องเที่ยวจำนวนทั้งหมดของการเดินทางแต่ละเส้นทาง ทั้งนี้ เนื่องจากการเข้าร่วมทำพิธีตามความเชื่ออื่นที่นอกเหนือจากพิธีกรรมทางพุทธศาสนานั้น ขึ้นอยู่กับความเชื่อส่วนบุคคล

4. คนในชุมชนที่ร่วมกับวัดในการจัดบริการแก่นักท่องเที่ยว นอกจากวัดเป้าหมายแล้ว มีคนในชุมชนใกล้เคียง มาช่วยจัดการบริการและต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. โดยทำกิจกรรมต่างๆ เช่น จัดอาหารและเครื่องดื่มเลี้ยงนักท่องเที่ยว ทำความสะอาดบริเวณวัด และห้องน้ำ จัดรูปเทียนและดอกไม้ให้นักท่องเที่ยวโดยไม่กำหนด และ จำหน่ายวัตถุมงคล

3.2.4 ผลการดำเนินงานตามประเด็นการศึกษาในภาพรวม

ผู้วิจัยทำการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวกับโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ในเส้นทางจังหวัดสิงห์บุรี เพชรบูรณ์ ฉะเชิงเทรา และราชบุรี จังหวัดละ 5 คน รวมทั้งพระสงฆ์ของวัดในเส้นทางกรุงเทพมหานคร วัดละ 3 รูป (เนื่องจากมีเหตุการณ์ชุมนุมประท้วง จึงไม่สามารถสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวได้)

เพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นการศึกษา 6 ประเด็น อันได้แก่ การประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ สิ่งดึงดูดใจ และการตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว สรุปผล ในภาพรวม มีดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลราชธานี) มีการประชาสัมพันธ์ที่ใช้สื่อไม่หลากหลายและเผยแพร่ข่าวสารของโครงการในวงแคบ โดยสื่อที่ใช้มี 4 ประเภท คือ การเผยแพร่ข้อมูลจากการบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” การใช้แผ่นโฆษณาติดประกาศไว้บนรถโดยสารประจำทางของ ขสมก. การใช้แผ่นโฆษณาติดประกาศไว้บนบอร์ดภายในอุ้งรถประจำทางเขตบางเขน และการนำเสนอข้อความเกี่ยวกับ รายละเอียดการไหว้พระ 9 วัดแต่ละเส้นทางบนเว็บไซต์ www.polyboon.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของบริษัทเอกชนที่อาสาให้ความสนับสนุน ขสมก. ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวโดยไม่คิดมูลค่า ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวที่ร่วมท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดกับ ขสมก. นั้น ส่วนใหญ่เป็นคนไทย โดยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติร่วมเดินทางกับโครงการดังกล่าวในจำนวนน้อย ซึ่งเดินทางมาพร้อมกับเพื่อนหรือญาติที่เป็นคนไทย

2. ราคาบัตรโดยสาร โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลราชธานี) นั้น เป็นราคาที่นักท่องเที่ยวยอมรับได้ โดยเมื่อปี พ.ศ. 2549 มีราคา 199 บาท จนกระทั่งปี พ.ศ. 2551 ที่มีราคาระหว่าง ระหว่าง 349-429 บาท ราคาที่มีการปรับเปลี่ยนนี้ ยังคงทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเกิดความสนใจและซื้อตั๋วโดยสารเพื่อท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวแม้ว่าราคาบัตรโดยสารจะเพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมันเชื้อเพลิงก็ตาม

3. กิจกรรมการท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลราชธานี) จัดกิจกรรมหลักที่เน้นพิธีทางพุทธศาสนา โดยไม่เน้นกิจกรรมด้านการทรงเจ้าเข้าผี กิจกรรมหลักที่กล่าวถึงนั้น ได้แก่ การไหว้พระ สวดมนต์ และการนั่งสมาธิ โดยเจ้าอาวาสหรือพระผู้ใหญ่ของแต่ละวัดจะเป็นผู้นำคณะนักท่องเที่ยวสวดมนต์ หรือนั่งสมาธิ หากมีเวลามากพอ ส่วนกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่เพิ่มเติมในแต่ละวัด ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับ ธรรมะและประวัติของวัด การจัดรูป เทียน ดอกไม้ ให้แก่คณะนักท่องเที่ยวโดยร่วมบริจาคเงิน ตามกำลังทรัพย์และความศรัทธา การรับบริจาคปัจจัยในการทำบุญกระเบื้อง ทำบุญโรงศพ ทำบุญซื้อที่ดินถวายวัด การรับสังฆทาน กองผ้าป่า กองกฐินจากคณะนักท่องเที่ยว การรับบริจาคทรัพย์ ใส่ตู้รับบริจาคเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เพื่อบำรุงค่าน้ำค่าไฟ เพื่อสมทบทุนการศึกษาของสามเณร และภิกษุ เพื่อร่วมสร้างสิ่งปลูกสร้างจำเป็น เพื่อช่วยเหลือการรักษาพระอาพาธ การแจกวัตถุมงคล ให้แก่คณะนักท่องเที่ยว การจำหน่ายวัตถุมงคล คนในชุมชนจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกให้แก่ คณะนักท่องเที่ยว การรักษาโรค เช่น อาการปวดหลัง ปวดขา โดยพระสงฆ์ที่มีความรู้ตามแนวทาง

บริกรรมคาถาและยาสมุนไพรรไทย การนวดแผนไทย การจำหน่ายยาสมุนไพรร นอกจากนั้ คนในชุมชนยังช่วยจัดอาหารและเครื่องดื่มมาต้อนรับคณะนักท่องเที่ยว โดยร่วมบริจาคเงินตามกำลังทรัพย์และความศรัทธา ซึ่งกิจกรรมต่างๆ นั้ ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยพึงพอใจ ประทับใจ และเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวในครั้งต่อไป

4. คุณภาพการให้บริการ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

คณะนำเที่ยว เป็นพนักงานของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบ่างเขน) ที่ประกอบด้วย หัวหน้างานที่ดูแลคณะนำเที่ยว 1 คน พนักงานขับรถ 1 คน และพนักงานบริการ 1 คน โดยผลจากการศึกษา พบว่า บริการของคณะนำเที่ยวมีคุณภาพ เนื่องจากคณะนำเที่ยว มีอัสยาสัยและมารยาทดี มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ มีบริการนำดื่มฟรีบนรถ นอกจากนั้ คณะนำเที่ยว ยังอำนวยความสะดวกเรื่องการรับฝากชื่อของเพื่อการประหยัดเวลา และมีการแจกของที่ระลึก ด้วยการจับสลากในลักษณะเล่นเกมสั้ระหว่างการเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร รวมทั้งมีการประสานงานกับวัดและคนในชุมชนให้จัดสินค้ามาจำหน่ายแก่คณะนักท่องเที่ยว และขอความร่วมมือคนในชุมชนให้ช่วยจัดอาหารและเครื่องดื่มมาต้อนรับคณะนักท่องเที่ยว ซึ่งการให้บริการที่มีคุณภาพดังกล่าวนี้ มีผลทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเกิดความประทับใจและเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวในครั้งต่อไป

5. สิ่งดึงดูดใจ ผลจากการศึกษา พบว่า กิจกรรมทางพุทธศาสนา และถาวรวัตถุในวัดและสถานที่เป้าหมายในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมสมก. นั้น ทำให้การท่องเที่ยวเป็นที่สนใจของกลุ่มคนที่เป็นพุทธศาสนิกชน สังกัดได้จากความตั้งใจในการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างจริงจังในทุกสถานที่ และการเอ่ยมความงามของศาสนวัตถุ และศาสนสถานทีพบเห็น ทั้งนี้ กิจกรรมทางพุทธศาสนาและถาวรวัตถุในวัดและสถานที่เป้าหมายเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยอย่างยิ่ง พิจารณาได้จากการพูดคุยของนักท่องเที่ยวบางท่าน ทีระบุว่า นักท่องเที่ยวทีเดินทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทีจัดโดยเขตการเดินรถที่ 1 (อุบ่างเขน) เป็นครั้งแรก จะตัดสินใจร่วมท่องเที่ยวเพราะได้รับข้อมูลแบบปากต่อปากจากผู้ที่เคยท่องเที่ยวมาก่อน แล้วว่า การท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ มีกิจกรรมอะไรบ้าง และมีพระพุทธรูปและโบสถ์วิหารสวยงามอย่างไร สิ่งทีได้ยินจากปากต่อปากจึงทำให้นักท่องเที่ยวหน้าใหม่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวครั้งแรกและเกิดความประทับใจจากสิ่งดึงดูดดังกล่าวข้างต้น จนเกิดพฤติกรรมการตัดสินใจร่วมท่องเที่ยวซ้ำในครั้งต่อไปในเส้นทางอื่นๆ

6. การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว ผลจากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะตั้งใจสวดมนต์ไหว้พระอย่างจริงจัง และบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือวัด

เป็นหลัก โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มักจะบริจาคเงินให้แก่ทุกวัดที่เดินทางไปเยือน สิ่งที่น่าทึ่งเกี่ยวกับกลุ่มที่เดินทางมาด้วยกันตั้งแต่แรก เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อนนั้น มักสนทนากันคือ ให้ทำบุญไหว้พระและบริจาคเงินแก่วัดให้มากจะได้ทำให้มีร่างกายแข็งแรง ทำให้สบายใจ ทำให้มีโชคลาภ ทำให้แก้ปัญหาความทุกข์ใจ ทำให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่ และทำให้ศาสนาอยู่

3.2.5 ผลการดำเนินงานตามประเด็นการศึกษาที่ปรากฏในแต่ละเส้นทาง

1. เส้นทางกรุงเทพมหานคร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview) ในเส้นทางกรุงเทพมหานคร พบว่า เนื่องจากเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปี พ.ศ. 2551 ทำให้มีการปิดถนนประท้วงในเขตกรุงเทพมหานครหลายครั้ง นับตั้งแต่เหตุการณ์การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบและมีการประกาศกฏอัยการศึก จากนั้นมีกลุ่มต่างๆ ชุมนุมประท้วงทำให้ต้องปิดการจราจรบ่อยครั้ง โดยเฉพาะถนนราชดำเนินที่เป็นถนนสายหลักในการเชื่อมต่อกับถนนอื่นๆ ซึ่งเป็นเส้นทางไหว้พระ 9 วัดในกรุงเทพมหานครที่กำหนดไว้ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. จึงเป็นเหตุให้ทาง ขสมก. ไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดในกรุงเทพมหานครได้เป็นเวลานาน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสามารถสัมภาษณ์เพียงกลุ่มพระสงฆ์เท่านั้น

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์พระสงฆ์จำนวน 3 วัดในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ วัดชนะสงคราม เขตพระนคร วัดพระศรีมหาธาตุ เขตบางเขน และวัดอรุณราชวราราม เขตบางกอกใหญ่ สรุปผลการสัมภาษณ์ตามประเด็นการศึกษามีดังนี้

การประชาสัมพันธ์ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการประชาสัมพันธ์ไม่กว้างขวางมากนัก ดังจะเห็นได้จากความคิดเห็นของพระสงฆ์รูปหนึ่งของวัดชนะสงคราม ได้ให้ความคิดเห็นสรุปว่า ได้รับทราบว่ามีโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จากญาติโยมบางคนเท่านั้น ส่วนพระสงฆ์ของวัดพระศรีมหาธาตุ ให้ความคิดเห็นว่า ไม่ได้รับทราบเรื่องข่าวสารเชิญชวนท่องเที่ยวของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จนเมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางมา จึงได้รับทราบ ส่วนพระสงฆ์ของวัดอรุณราชวราราม ได้ระบุว่า การประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวยังไม่ทั่วถึงมากนัก หากไม่ได้รับการบอกเล่าจากญาติโยมหรือนักท่องเที่ยวชาวไทย ก็จะไม่ทราบว่า ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวลักษณะนี้ด้วย

ราคาบัตรโดยสาร ราคาบัตรของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นราคาที่ยอมรับได้ จากความคิดเห็นของพระสงฆ์รูปหนึ่งของวัดชนะสงคราม ได้ให้ความคิดเห็นสรุปว่า เท่าที่ทราบจากนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นว่า เป็นราคาที่ยอมรับได้ เนื่องจากหากเป็นบริษัทท่องเที่ยวอื่นที่ไม่ใช่ ขสมก. บัตรโดยสารจะมีราคาสูงกว่านี้ ในขณะที่พระสงฆ์ของ

วัดพระศรีมหาธาตุ ให้ความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวโครงการนี้จำหน่ายบัตรในราคาที่ยอมรับได้เมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทท่องเที่ยวอื่นที่ไม่ใช่ ขสมก. ส่วนพระสงฆ์ของวัดอรุณราชวราราม ให้ความคิดเห็นว่า ตามที่คณะนำเที่ยวแจ้งให้ทราบเรื่องราคาบัตรโดยสารของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว ก็มีความคิดเห็นว่า เป็นราคาที่ยอมรับได้

กิจกรรมการท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จัดกิจกรรมหลักสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเน้นพิธีทางพุทธศาสนา เช่น การไหว้พระ สวดมนต์ และการนั่งสมาธิ ส่วนกิจกรรมที่วัดมักกระทำเป็นประจำเพื่อต้อนรับคณะนักท่องเที่ยวจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. คือ การจัดเตรียมสิ่งจำเป็นสำหรับการสักการบูชา พระพุทธรูปและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ของวัด ดังจะเห็นได้จากความคิดเห็นของพระสงฆ์ของทั้ง 3 วัด คือ วัดชนะสงคราม วัดพระศรีมหาธาตุ และวัดอรุณราชวราราม ที่ให้ความคิดเห็นในลักษณะเดียวกันสรุปได้ว่า นอกจากจะนำนักท่องเที่ยวทำกิจกรรมการสวดมนต์นั่งสมาธิแล้ว ทางวัดได้จัดรูปเทียน ดอกไม้ให้แก่คณะนักท่องเที่ยว รวมทั้งรับบริจาคปัจจัยในการทำบุญกระเบื้อง ทำบุญโรงศพ ทำบุญซื้อที่ดินถวายวัด ฯลฯ การรับสังฆทาน กองผ้าป่า และกองกฐินจากคณะนักท่องเที่ยว การแจกวัดอุ้มงคลให้แก่คณะนักท่องเที่ยว และการจำหน่ายวัดอุ้มงคล

คุณภาพการให้บริการ ผู้ให้บริการหลักในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. คือ คณะนำเที่ยวซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของ ขสมก. เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้ารถสายต่างๆ 1 คน เพื่อให้ทำหน้าที่ดูแลภาพรวมการให้บริการ พนักงานเก็บเงิน 1 คนซึ่งทำหน้าที่ให้บริการทุกด้านแก่นักท่องเที่ยว และพนักงานขับรถ 1 คน ทั้งนี้ จากการที่พระสงฆ์ของทั้ง 3 วัด ได้พูดคุยกับนักท่องเที่ยวของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ทราบว่า นักท่องเที่ยวมีความประทับใจกับการให้บริการของคณะนำเที่ยว ขสมก. ซึ่งให้ความเห็นว่าเป็นการบริการที่มีคุณภาพระดับดีมาก เนื่องจากคณะนำเที่ยว ขสมก. ให้บริการด้วยอัธยาศัยที่ดี มีมารยาทที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยพระสงฆ์รูปหนึ่งของวัดชนะสงคราม ได้ให้ความคิดเห็นสรุปว่า คณะนำเที่ยวทุกคนมีอัธยาศัยและมารยาทดี

สิ่งดึงดูดใจ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีสิ่งดึงดูดใจหลักๆ คือ พระพุทธรูปและศาสนวัตถุทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ ยังมีรูปเคารพของแนวคิดศาสนาอื่น เช่น รูปเคารพพระพิฆเนศวร เจ้าแม่กวนอิม จตุคามรามเทพ พระอินทร์ ซ้างเอราวัณ พระราหู เป็นต้น ซึ่งรูปเคารพดังกล่าว เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ พระสงฆ์ในแต่ละวัดกล่าวถึงสิ่งดึงดูดใจหลักๆ ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาก โดยพระสงฆ์รูปหนึ่งของวัดชนะสงครามระบุว่า วัดแห่งนี้มีปูชนียสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่น่าสนใจอย่างน้อย 3 สิ่ง คือ พระอุโบสถหลวงพ่อบุ๊วัดชนะสงคราม และศาลสมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท ส่วนพระสงฆ์ของ

วัดพระศรีมหาธาตุ ให้ความคิดเห็นว่า ศาสนสถานและศาสนวัตถุภายในวัดที่สำคัญและน่าสนใจ ได้แก่ วิหารพระพุทธชินราช พระพุทธชินราช และพระบรมสารีริกธาตุ นอกจากนี้ พระสงฆ์ของวัดอรุณราชวราราม ระบุว่า ปุชณียสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้มีหลายสิ่ง แต่ที่มีเสียงมาก คือ พระปรางค์วัดอรุณ พระพุทธนฤมิตร พระพุทธธรรมมิตรราชโลกชาติดิลก และพระพุทธชัมภูนุทมหาบุรุษลักขณา เป็นต้น

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว จากการที่โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนาเป็นหลักนั้น ในความคิดเห็นของพระสงฆ์ของทั้ง 3 วัด ในฐานะที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกต้อนรับนักท่องเที่ยวจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า กิจกรรมของโครงการดังกล่าวตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ คือ ความเชื่อที่ว่า การทำบุญไหว้พระ 9 วัด ทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยแก้ปัญหาคาความทุกข์ใจได้ ทำให้มีร่างกายแข็งแรง ทำให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่ และช่วยทำให้มีโชคลาภ

2. เส้นทางจังหวัดสิงห์บุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant Interview) ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวไทยในเส้นทางจังหวัดสิงห์บุรีนั้น สรุปผลดังนี้

การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. นั้น มีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่หลากหลายและไม่กระจายข่าวสารไปในพื้นที่ที่กว้างขวางมากพอ โดยนักท่องเที่ยวทั้ง 5 คน มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน คือ ได้รับทราบข่าวสารจากโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวจากสื่อบางชนิดเท่านั้น นักท่องเที่ยวคนหนึ่งระบุว่า ได้รับทราบข่าวสารของโครงการ จากแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในรถโดยสารประจำทาง ซึ่งการประชาสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในวงแคบเกินไป นักท่องเที่ยวอีก 3 คน ระบุว่า ได้รับทราบข่าวสารจากการบอกปากต่อปากจากคนที่เคยเดินทางท่องเที่ยวก่อนหน้านี้และบอกต่อๆ กันมา ส่วนนักท่องเที่ยวอีกคนหนึ่ง ระบุว่า ได้รับทราบข่าวสารของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวจากข้อมูลบนเว็บไซต์ www.polyboon.com โดยไม่เคยได้รับข่าวสารของโครงการจากสื่ออื่นๆ

ราคาบัตรโดยสาร จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวทุกคนที่ผู้วิจัยมีโอกาสได้ทำการสัมภาษณ์นั้น สามารถสรุปได้ว่า ราคาบัตรโดยสารของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นราคาที่ยอมรับได้หากเปรียบเทียบกับราคาบัตรของการท่องเที่ยวลักษณะเดียวกันที่จัดโดยบริษัทเอกชนอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวทั้ง 5 คนที่มีความคิดเห็นสอดคล้องว่า บัตรโดยสารของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ ยังอยู่ในอัตราที่ตนเองสามารถจ่ายได้ ซึ่งนักท่องเที่ยวคนหนึ่งให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า แม้จะมีการขึ้นราคาจนเกือบถึง 500 บาท แต่ก็ยังยอมรับได้เมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวกับโครงการที่จัดโดยบริษัทเอกชน ซึ่งที่ผ่านมา

เคยจ่ายค่าบัตรโดยสารประมาณ 800-1200 บาท กับการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

กิจกรรมการท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมรม. เน้นกิจกรรมหลักสำหรับนักท่องเที่ยวในส่วนที่เป็นพิธีทางพุทธศาสนา ได้แก่ การไหว้พระ สวดมนต์ และการนั่งสมาธิ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยว 4 จาก 5 คน ระบุว่า ตนเองสนใจร่วมกิจกรรม ทุกอย่างทีละขณะเที่ยวและทางวัดจัดให้ เช่น การสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน เพื่อซื้อโลงศพแก่ผู้ยากไร้ ซื้อกระเบื้องมุงหลังคาโบสถ์ เป็นต้น ส่วนนักท่องเที่ยวอีกคนหนึ่ง ระบุว่า ไม่ได้ร่วมกิจกรรมทุกอย่างทีละขณะเที่ยวและทางวัดจัดให้ และจะเลือกทำกิจกรรมเฉพาะที่ เป็นการไหว้พระ สวดมนต์ เท่านั้น เนื่องจากสุขภาพไม่อำนวยให้ทำทุกกิจกรรมในเวลาสั้นๆ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวทุกท่านระบุว่า กิจกรรมที่ประทับใจมากที่สุด คือ การได้พบและสักการะหลวงพ่ोजรัญ วัดอัมพวา ซึ่งก่อนหน้านี้ เคยทราบมา หากเดินทางมาที่วัดนี้ด้วยตนเองในเวลาที่ไม่ตรงกับ กำหนดการของวัด ก็จะไม่มีโอกาสได้พบกับหลวงพ่ोजรัญ จึงถือเป็นข้อดีของการจัดโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ชมรม. รวมทั้งประทับใจกิจกรรมที่มีพระผู้ใหญ่มานำสวดมนต์ ไหว้พระ และให้ความรู้เกี่ยวกับวัด และการนั่งสมาธิอย่างถูกต้อง

คุณภาพการให้บริการ นักท่องเที่ยวทุกคนที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นั้น มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน สรุปได้ว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมรม. มีคุณภาพ การให้บริการที่ดี เนื่องจาก คณะนำเที่ยวของ ชมรม. ให้บริการด้วยอัธยาศัยและมารยาทดี และมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นการให้บริการที่มีคุณภาพ

สิ่งดึงดูดใจ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมรม. มีสิ่งดึงดูดใจ หลักๆ คือ พระพุทธรูปและศาสนวัตถุทางพุทธศาสนา ซึ่งนักท่องเที่ยวทุกคนที่ให้สัมภาษณ์ระบุว่า สิ่งดึงดูดใจมากที่สุด คือ พระพุทธรูปของแต่ละวัด อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวคนหนึ่งแสดงความคิดเห็นว่า นอกจากพระพุทธรูปแล้ว สิ่งที่ดึงดูดใจ คือ จิตรกรรมฝาผนังภายในโบสถ์ และสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ของวัด ส่วนนักท่องเที่ยวอีก 4 คน ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากพระพุทธรูป และศาสนวัตถุทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจอย่างมากของนักท่องเที่ยวแล้ว ยังมีสิ่งดึงดูดใจ อีกประการหนึ่ง คือ พระสงฆ์ชื่อดัง ซึ่งในจังหวัดสิงห์บุรี มีพระสงฆ์ที่เป็นที่นับถือของผู้คน จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลวงพ่ोजรัญ แห่งวัดอัมพวา

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมรม. มีการจัดกิจกรรมหลักที่เน้นพิธีทางพุทธศาสนา ซึ่งนักท่องเที่ยวทุกคนที่ให้สัมภาษณ์ นั้น มีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถตอบสนองความเชื่อของคน ไทยในเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ เป็นการช่วยทำนุบำรุงศาสนา และช่วยเหลือวัดที่ยากจน

3. เส้นทางจังหวัดเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยในเส้นทางจังหวัดเพชรบุรี มีผลสรุปดังนี้

การประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวทั้ง 5 คนที่ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การประชาสัมพันธ์ของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. นั้น มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อที่น้อยเกินไป โดยนักท่องเที่ยวคนหนึ่งระบุว่า ได้รับทราบข้อมูลของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จากการอ่านข้อมูลทางเว็บไซต์ www.polyboon.com และไม่พบเห็นสื่อประชาสัมพันธ์โครงการท่องเที่ยวของ ขสมก. ในสื่ออื่น จึงคิดว่าเป็นการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่น้อยเกินไป ส่วนนักท่องเที่ยวอีก 4 คน มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน คือ ได้รับทราบข่าวสารจากโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวจากสื่อบางชนิดเท่านั้น นักท่องเที่ยวคนหนึ่งระบุว่า ได้รับทราบข่าวสารของโครงการ จากแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในรถโดยสารประจำทาง ซึ่งการประชาสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในวงแคบเกินไป นักท่องเที่ยวอีก 3 คน ระบุว่า ได้รับทราบข่าวสารจากการบอกปากต่อปากจากคนที่เคยเดินทางท่องเที่ยวก่อนหน้านี้ และบอกต่อๆ กันมา

ราคาบัตรโดยสาร นักท่องเที่ยวทั้ง 5 คนที่ผู้วิจัยมีโอกาสได้ทำการสัมภาษณ์นั้น มีความคิดเห็นสอดคล้องกันและสรุปได้ว่า ราคาบัตรโดยสารของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นราคาที่ยอมรับได้หากเปรียบเทียบกับราคาบัตรของการท่องเที่ยวลักษณะเดียวกันที่จัดโดยบริษัทเอกชนอื่นๆ โดยนักท่องเที่ยวคนหนึ่งระบุว่า บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ เนื่องจากเป็นราคาที่ถูกลงกว่าการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดยบริษัทเอกชนอื่นๆ นักท่องเที่ยวอีกคนหนึ่ง ให้ความคิดเห็นว่า ราคาบัตรที่ไม่สูงดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวกับ ขสมก. ครั้งแรก ส่วนนักท่องเที่ยวอีก 3 คน ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องว่า บัตรโดยสารของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนั้น อยู่ในระดับราคาที่ตนเองสามารถจ่ายได้ และยอมรับได้

กิจกรรมการท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เน้นกิจกรรมหลักสำหรับนักท่องเที่ยวในส่วนที่เป็นพิธีทางพุทธศาสนา ได้แก่ การไหว้พระ สวดมนต์ และการนั่งสมาธิ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวทั้ง 5 คน ระบุว่า ตนเองสนใจร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่คณะนำเที่ยวและทางวัดจัดให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสวดมนต์ ไหว้พระ การนั่งสมาธิ ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ที่ทาง ขสมก. และ ทางวัด จัดให้เพิ่มเติมก็มีความสนใจและร่วมทำกิจกรรมเหล่านั้นเช่นกัน กิจกรรมเพิ่มเติมที่สนใจร่วมทำ ได้แก่ การถวายสังฆทาน การบริจาคเงินเพื่อซื้อโลงศพแก่ผู้ยากไร้ การซื้อกระเบื้องมุงหลังคาโบสถ์ และการบริจาคเงินซื้อแผ่นทองหล่อพระ

คุณภาพการให้บริการ นักท่องเที่ยวทั้ง 5 คนที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ นั้น มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยสรุปได้ว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีคุณภาพการให้บริการที่ดี โดยให้เหตุผลว่า คณะนำเที่ยวของ ขสมก. แต่ละคน มีธรรมาศัย และมารยาทที่ดีในขณะที่ให้บริการ รวมทั้งมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การให้บริการลักษณะดังกล่าว ทำให้เกิดความประทับใจและมีความคิดเห็นว่า คณะนำเที่ยวของ ขสมก. ให้บริการที่มีคุณภาพ

สิ่งดึงดูดใจ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีสิ่งดึงดูดหลักๆ คือ พระพุทธรูปและศาสนวัตถุทางพุทธศาสนา ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้ง 5 คนที่ให้สัมภาษณ์นั้น มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันโดยระบุว่า สิ่งดึงดูดมากที่สุด คือ พระพุทธรูปของแต่ละวัด ทั้งนี้ นักท่องเที่ยว 1 ใน 5 คนเน้นย้ำว่า ความสวยงามของถาวรวัตถุที่เป็นศาสนวัตถุและศาสนสถาน ภายในวัดเป้าหมาย รวมทั้งประวัติความเป็นมาของแต่ละสถานที่นั้น มีคุณค่าทางจิตใจ และดึงดูดใจ ให้ต้องการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งต่อไป

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ทั้ง 5 คน ในเส้นทางจังหวัดเพชรบุรีนี้ สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในเส้นทาง จังหวัดสิงห์บุรี กล่าวคือ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการจัดกิจกรรมหลัก ที่เน้นพิธีทางพุทธศาสนา ซึ่งโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถตอบสนองความเชื่อของคนไทย ในเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ เป็นการช่วยทำนุบำรุงศาสนา และช่วยเหลือวัดที่ยากจน

4. เส้นทางจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ในเส้นทาง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้

การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. นั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับการประชาสัมพันธ์ในเส้นทางจังหวัดสิงห์บุรี และเพชรบุรี กล่าวคือ มี การประชาสัมพันธ์ที่ไม่หลากหลายและไม่กระจายข่าวสารไปในพื้นที่ ที่กว้างขวางมากพอ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยว 4 คน มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน คือ ได้รับทราบ ข่าวสารจากโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวโดยการบอกปากต่อปากเท่านั้น นักท่องเที่ยวคนหนึ่งระบุว่า ได้รับทราบข่าวสารของโครงการ จากแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในตู้รถประจำทางเขตบางเขน ซึ่งการประชาสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในวงจำกัด

ราคาบัตรโดยสาร จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวทั้ง 5 คนพบว่า ความความคิดเห็นเกี่ยวกับราคาบัตรโดยสาร สรุปได้ว่า ราคาบัตรโดยสารของโครงการท่องเที่ยว ไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นราคาที่ยอมรับได้หากเปรียบเทียบกับราคาบัตรของการท่องเที่ยว

ลักษณะเดียวกันที่จัดโดยบริษัทเอกชนอื่นๆ โดยความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว 3 คน ระบุว่า บัตรโดยสารของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ ไม่แพงเกินไป สามารถจ่ายได้ แม้ว่า จะมีการขึ้นราคาจากเดิมประมาณ 100 บาทก็ตาม ทั้งนี้ คงเป็นเพราะราคาน้ำมันเชื้อเพลิงแพงขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยวอีก 2 คนระบุว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของบริษัทเอกชนมีราคาแพงมากกว่าโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. โดยโครงการของ ขสมก. เป็นราคาที่สามารถยอมรับได้

กิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว 3 จาก 5 คน ระบุว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เป็นพิธีทางพุทธศาสนา ได้แก่ การไหว้พระและ สวดมนต์ ส่วนนักท่องเที่ยวอีก 2 คน ระบุว่า กิจกรรมหลักของโครงการนี้นอกจากการไหว้พระและ สวดมนต์ จะมีการนั่งสมาธิที่เป็นหัวใจหลักของโครงการซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจและร่วมกิจกรรมอย่างตั้งใจ อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวทั้ง 5 คน ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า มีกิจกรรมอื่นๆ ที่อาจไม่ใช่กิจกรรมหลักของโครงการแต่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจร่วมทำกิจกรรมตามที่คณะนำเที่ยวและทางวัดจัดให้ เช่น การถวายสังฆทาน การบริจาคเงินเพื่อซื้อโลงศพแก่ผู้ยากไร้ ซื้อกระเบื้องมุงหลังคาโบสถ์ เป็นต้น รวมทั้งในบางวัดมีการนำนักท่องเที่ยวเข้ากราบสักการะพระสงฆ์ชื่อดังของวัดนั้นๆ ด้วย กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจและมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมดังกล่าว

คุณภาพการให้บริการ นักท่องเที่ยวทุกคนที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นั้น มีความคิดเห็นสอดคล้องกันกับนักท่องเที่ยวในจังหวัดสิงห์บุรีและเพชรบุรี โดยสรุปได้ว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีคุณภาพการให้บริการที่ดี เนื่องจาก คณะนำเที่ยวของ ขสมก. ซึ่งในแต่ละเส้นทางประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ 3 คนนั้น มีการให้บริการด้วยอัธยาศัยและมารยาทดี และมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นการให้บริการที่มีคุณภาพ

สิ่งดึงดูดใจ นักท่องเที่ยวทั้ง 5 คนในเส้นทางจังหวัดฉะเชิงเทราระบุว่า สิ่งดึงดูดใจมากที่สุด คือ พระพุทธรูปและถาวรวัตถุของแต่ละวัด โดยเส้นทางจังหวัดฉะเชิงเทรา ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีสิ่งดึงดูดใจหลักๆ คือ พระพุทธโสธร หรือหลวงพ่อโสธร ที่นักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจและมักเดินทางไปกราบไหว้ท่านพร้อมกับขอพรในสิ่งที่ต้องการ หากมากราบไหว้หลวงพ่อโสธรโดยเฉพาะในวันหยุด จะสังเกตเห็นว่ามีคนจำนวนมากนำใจตุ้มมาเก็บ ในขณะที่บางคนใช้การรำเป็นสิ่งเก็บ อย่างไรก็ตาม พระพุทธรูปและศาสนวัตถุทางพุทธศาสนาในวัดอื่นๆ ของจังหวัดฉะเชิงเทราก็ที่น่าสนใจเช่นกัน

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทุกคนที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นั้น มีความคิดเห็นสอดคล้องกันกับนักท่องเที่ยวในจังหวัดสิงห์บุรีและเพชรบุรี โดยสรุปได้ว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการจัดกิจกรรมหลักที่เน้นพิธีทาง

พุทธศาสนา ซึ่งนักท่องเที่ยวทุกคนที่ให้สัมภาษณ์นั้น มีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถตอบสนองความเชื่อของคนไทยในเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัด จะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ เป็นการช่วยทำนุบำรุงศาสนา และช่วยเหลือวัดที่ยากจน

5. เส้นทางจังหวัดราชบุรี

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ในเส้นทางจังหวัดราชบุรี มีดังนี้

การประชาสัมพันธ์ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการประชาสัมพันธ์ที่อยู่ในวงแคบและใช้สื่อไม่หลากหลาย ดังที่นักท่องเที่ยว 4 คนในเส้นทางจังหวัดราชบุรีมีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยสรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์ของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว ไม่แผ่ขยายในวงกว้างเท่าใดนัก โดยการบอกปากต่อปากและใบปิดประกาศในอุ้งรถประจำทางเขตบางเขน เป็นช่องทางการส่งข่าวสารของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวเพียงเท่านั้น ส่วนนักท่องเที่ยวอีก 1 คนระบุว่า ตนเองได้รับทราบข่าวสารของโครงการจากเว็บไซต์และจากการบอกปากต่อปาก ซึ่งตนเองมีความคิดเห็นว่า การประชาสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในวงจำกัด เนื่องจากตนเองไม่เห็นสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่กล่าวมา

ราคาบัตรโดยสาร ราคาบัตรโดยสารของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นราคาที่ยอมรับได้ โดยนักท่องเที่ยวทั้ง 5 คนแสดงทรรศนะที่ตรงกันว่า สามารถร่วมเดินทางท่องเที่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ได้ เนื่องจากราคาบัตรโดยสารไม่แพงเกินไปและอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ โดยเมื่อถึงช่วงเวลาสิ้นเดือนและได้รับเงินเดือนแล้ว การท่องเที่ยวที่นึกถึงในวันหยุดสุดสัปดาห์ คือ โครงการท่องเที่ยวของ ขสมก. ทั้งนี้ นักท่องเที่ยว 3 คน เน้นว่า บัตรโดยสารดังกล่าวเป็นราคาที่ยอมรับได้หากเปรียบเทียบกับราคาบัตรของการท่องเที่ยวลักษณะเดียวกันที่จัดโดยบริษัทเอกชนอื่นๆ

กิจกรรมการท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เป็นพิธีทางพุทธศาสนา ทั้งนี้ นักท่องเที่ยว 3 จาก 5 คน ระบุว่า กิจกรรมที่ทาง ขสมก. จัดให้นักท่องเที่ยวกระทำในทุกวัดอย่างสม่ำเสมอ คือ การไหว้พระและสวดมนต์ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวอีก 2 คน ระบุว่า กิจกรรมหลักของโครงการนี้มักเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาซึ่งการไหว้พระและ สวดมนต์ จะเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในทุกวัดที่ไปเยือน อย่างไรก็ตาม บางวัดได้จัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพิ่มเติมหากมีเวลามากพอ ซึ่งได้แก่ การนั่งสมาธิที่พระสงฆ์ของวัดเป็นผู้ให้คำแนะนำและฝึกให้นักท่องเที่ยวนั่งสมาธิอย่างถูกต้อง กิจกรรมหลักต่างๆ เหล่านี้ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจและต้องการร่วมเดินทางท่องเที่ยวกับ ขสมก. ในครั้งต่อไปด้วย นอกจากนี้ ทางวัดยังจัดกิจกรรมอื่นๆ ที่ใช้เป็นช่องทางในการระดมเงินทุนในการ

ปฏิสังขรณ์วัด เช่น การรับบริจาคเงินเพื่อซื้อกระเบื้องซ่อมแซมหลังคาโบสถ์ เป็นต้น
ซึ่งนักท่องเที่ยวก็สนใจร่วมกิจกรรมดังกล่าวตามอัธยาศัย

คุณภาพการให้บริการ นักท่องเที่ยวทั้ง 5 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันกับนักท่องเที่ยวในเส้นทางจังหวัดสิงห์บุรี เพชรบุรี และฉะเชิงเทรา โดยสรุปได้ว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีคุณภาพการให้บริการที่ดี โดยพิจารณาจากการให้บริการของคณะนำเที่ยวของ ขสมก. ที่ให้บริการด้วยอัธยาศัยและมารยาทดี มีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวอย่างแข็งขัน และมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าการให้บริการที่มีคุณภาพ

สิ่งดึงดูดใจ นักท่องเที่ยวทั้ง 5 คนในเส้นทางจังหวัดราชบุรีมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน สรุปได้ว่า สิ่งดึงดูดใจมากที่สุด คือ พระพุทธรูปและถาวรวัตถุของแต่ละวัด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในเส้นทางจังหวัดสิงห์บุรี เพชรบุรี และฉะเชิงเทรา ซึ่งวัดทั้ง 9 วัดในเส้นทางจังหวัดราชบุรีของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีสิ่งดึงดูดใจทุกวัด เนื่องจากทุกวัดมีพระพุทธรูปและถาวรวัตถุที่มีความสวยงามในแบบต่างๆ เช่น พระพุทธรูปปางไสยาสน์ขนาดใหญ่ทำด้วยซีเมนต์ขาวที่ประดิษฐานไว้พื้นที่กลางแจ้งนั้น มีความสวยงามแบบพระพุทธรูปเก่าแก่โบราณ โดยไม่มีการตกแต่งอย่างวิจิตรหรูหรา ทำให้นักท่องเที่ยวได้สักการะพระพุทธรูปท่ามกลางบรรยากาศของศาสนสถานยุคโบราณ ส่วนในวัดพระศรีอารีย์ มีพระพุทธรูปที่เรียกว่า พระหยกขาว และพระศรีอารีย์ ประดิษฐานในโบสถ์ที่ตกแต่งแบบวิจิตรหรูหราเนื่องจากเป็นวัดที่ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทอาร์ เอส จำกัด หรือแม่แต่วัดอื่นๆ ที่มีพระพุทธรูปและถาวรวัตถุที่สวยงามและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้มากเช่นกัน

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทั้ง 5 คนที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นั้น มีความคิดเห็นสอดคล้องกันกับนักท่องเที่ยวในจังหวัดสิงห์บุรี เพชรบุรี และฉะเชิงเทรา โดยสรุปได้ว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการจัดกิจกรรมหลักที่เน้นพิธีทางพุทธศาสนาที่ตอบสนองความเชื่อของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างดี ซึ่งนักท่องเที่ยว 3 คน เน้นว่า โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถตอบสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัด จะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ เป็นการช่วยทำนุบำรุงศาสนา และช่วยเหลือวัดที่ยากจน ส่วนนักท่องเที่ยวอีก 2 คน เน้นว่า โครงการท่องเที่ยวของ ขสมก. สามารถตอบสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญทำให้หายป่วยจากโรคร้ายได้

สภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ด้วยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา 3 ส่วนหลักๆ คือ สรุปสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับปัจจัยภายในของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สรุปสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และรายละเอียดสภาพปัญหาแต่ละเส้นทาง ดังนี้

1. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับปัจจัยภายในของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ผสมกับผลจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) เกี่ยวกับปัจจัยภายในที่เป็นปัญหาของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะพบว่าเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเด็นการศึกษาทั้ง 6 ด้าน (การประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ สิ่งดึงดูดใจ และการตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว) สามารถสรุปได้ว่า การดำเนินโครงการดังกล่าวยังคงมีปัญหาปรากฏในประเด็นการศึกษา 3 ด้านจาก 6 ด้าน คือ ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร และคุณภาพการให้บริการ สภาพปัญหาดังกล่าว มีดังนี้

1.1 การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในประเภทที่ไม่หลากหลายและไม่กระจายสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวในวงกว้าง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ได้รับรู้ข่าวสารเรื่องการชวนเชิญไปท่องเที่ยวกับโครงการนี้จากการสื่อสาร 3 ช่องทาง คือ การสื่อสารแบบ “ปากต่อปาก” การสื่อสารโดยใช้ป้ายประชาสัมพันธ์ภายในอุโมงค์ และ การสื่อสารแบบโดยใช้ป้ายประชาสัมพันธ์ภายในรถประจำทางของ ขสมก. ส่วนนักท่องเที่ยวส่วนน้อย ได้รับรู้ข่าวสารเรื่องการชวนเชิญไปท่องเที่ยวกับโครงการนี้จากการประชาสัมพันธ์ข้อมูลทางเว็บไซต์ www.polyboon.com เพียงเว็บไซต์เดียว และจากหนังสือเชิงท่องเที่ยวลักษณะพ็อกเก็ตบุ๊กชื่อเรื่องคล้ายๆ กัน เช่น ไหว้พระ 99 วัด หรือ 109 เพื่อสิริมงคลชีวิต เป็นต้น ซึ่งสาระในหนังสือดังกล่าว ได้กล่าวถึงเส้นทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. และหน่วยงานอื่นผสมผสานกัน ไม่ใช่เป็นหนังสือที่จัดทำโดย ขสมก.

เพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. โดยตรง ด้วยเหตุนี้ นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ จึงมีความคิดเห็นว่า ควรเพิ่มสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าว ให้มีประเภทของสื่อที่หลากหลายและเผยแพร่เข้าสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวในวงกว้างมากขึ้น

1.2 คุณภาพการให้บริการ คณะนำเที่ยวยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ และมีความรู้ไม่เพียงพอเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่แท้จริง ทางพุทธศาสนา เห็นได้จากบางครั้งเน้นพิธีสวดมนต์เสริมดวงชะตามากเกินไป รวมทั้งมีความรู้ ไม่เพียงพอเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับวัดเป้าหมาย นอกจากนี้ เวลาในการ ชมสถานที่แต่ละแห่งน้อยเกินไป ซึ่งในบางเส้นทาง มีการจำกัดเวลาในการเยี่ยมชมบางวัด ทำให้ต้องเร่งรีบ เกิดความเหนื่อย ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุที่มีข้อจำกัดเรื่องสุขภาพอยู่แล้ว เกิดความเหนื่อยและอาจพลาดโอกาสเข้าสักการบูชาพระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบางวัด หรือแม้แต่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สุขภาพยังแข็งแรงก็จะมีเวลาน้อยในการสัมผัสกับความสวยงามและความน่าสนใจ ของวัดและสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น นอกจากนี้ งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการ จัดการท่องเที่ยวยังมีไม่เพียงพอ ปัญหาอีกส่วนหนึ่งคือ คณะนำเที่ยว ยังไม่สามารถควบคุมให้วัด เป้าหมายบางวัดช่วยสอดส่องดูแลความสะอาดของวัดได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ เวลาออกเดินทาง เช้ามาก ทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนซื้อบัตรโดยสารที่อุ้งบางเงินไม่ทันเวลา และพลาดการเดินทาง ในวันนั้นๆ รวมทั้งทาง ขสมก. ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนเส้นทางเพิ่มเติมให้มีความแปลกใหม่มากขึ้น

1.3 ราคาบัตรโดยสาร โดยเหตุการณ์เดินทางที่ (ขสมก. อุ้งบางเงิน) ยังไม่มีการพิจารณาเรื่องการลดราคาบัตรโดยสารตามราคาน้ำมันที่ลดลง

2. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ผ�วนกับผลจากการ สังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่เป็นปัญหาต่อการ ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สรุปได้ว่าการดำเนินโครงการดังกล่าวยังคงมีปัญหาจากปัจจัยภายนอก ดังนี้

2.1 คุณภาพการให้บริการจากวัดเป้าหมาย

2.1.1 วัดเป้าหมายระบุจำนวนเงินบริจาค กล่าวคือ ในบางวัดและบางสถานที่ท่องเที่ยวตามเส้นทางโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการระบุว่า หากบริจาคเงิน จำนวนเงินเท่าใด จะได้รับวัตถุมงคลประเภทใด ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ระบุว่า การบริจาคเงิน ควรเป็นไปตามอัธยาศัยของนักท่องเที่ยวมากกว่า นอกจากนี้ บางวัดมีแม่ชีและเด็กพยายามเดินตาม นักท่องเที่ยวเพื่อพูดคุยและขอเงิน โดยอ้างว่าเป็นการทำบุญ ดังนั้น จึงควรปรับปรุงเรื่องดังกล่าว

2.1.2 ภายในวัดเป้าหมายบางแห่ง ยังมีข้อบกพร่องเรื่องความสะอาดของห้องน้ำ และบริเวณใกล้เคียง

2.1.3 สถานที่หรือศาสนสถานทีคณะนำเที่ยว ขสมก. บางเส้นทางพานักท่องเที่ยวไปนั้น บางวัดไม่เน้นการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งขัดกับจุดเน้นของโครงการ โดยวัดเหล่านั้นเน้นการทำพิธีกรรมแบบถาฬิ หรือพราหมณ์มากเกินไป เช่น พระบางรูปเป็นประธานหลักในการประกอบพิธีแบบถาฬิ บางรูปประกอบพิธีสะเดาะห้เสริมดวงชะตาโดยใช้รูปเคารพพระราหูเป็นหลัก การทำพิธีนอนในโลงศพเพื่อต่อดวงชะตาสะเดาะห้เคราะห์ หรือการบอกบุญด้วยการระบุนาคาวตลุมงคลที่ตายตัวซึ่งเป็นรูปเคารพอื่นที่ไม่ใช่ในแบบของพระพุทธศาสนากรณีเช่นนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปฏิบัติของพระพุทธศาสนาที่คลาดเคลื่อนซึ่งอันที่จริง การประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนา ควรเน้นการสวดมนต์ ไหว้พระ กล่าวสมათานศีล 5 การนั่งสมาธิ การฟังแก่นของธรรมะที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่า

2.2 ปัญหาจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ปัญหาเรื่องการรับรองทางกฎหมายในการดำเนินโครงการระยะยาว กล่าวคือ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ต้องต่อไปอนุญาตปีต่อปีซึ่งต้องขออนุญาตและต่อสัญญากับกระทรวงคมนาคม กรณีดังกล่าวนี้ ทำให้การจัดการท่องเที่ยวของ ขสมก. อยู่ท่ามกลางเงื่อนงำของความไม่แน่นอน

ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ สืบเนื่องจากความไม่สอดคล้องระหว่างหน้าที่หลักและหน้าที่รองขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ทั้งนี้ กระทรวงคมนาคม (2552 : เว็บไซต์) ระบุว่า องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เป็นรัฐวิสาหกิจ ประเภทกิจการสาธารณูปโภค สังกัดกระทรวงคมนาคมซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดบริการรถโดยสารประจำทางวิ่งรับ-ส่งผู้โดยสาร ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง 5 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม และนครปฐม จากข้อมูลของกระทรวงคมนาคม จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เป็นหน้าที่รองที่ดำเนินการเพื่อการสร้างรายได้เสริมให้แก่องค์กรซึ่งไม่สอดคล้องกับหน้าที่หลักของ ขสมก. ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ ขสมก. ต้องดำเนินการขอต่อไปอนุญาตปีต่อปีกับกระทรวงคมนาคม

2.2.2 ปัญหาเรื่องการร้องเรียนจากบริษัทเอกชน กล่าวคือ กระทรวงคมนาคมได้รับการร้องเรียนจากบริษัทเอกชนด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเส้นทางเดียวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. โดยมีข้อร้องเรียนว่า ขสมก. จัดการท่องเที่ยวทับเส้นทางโดยมีราคาบัตรโดยสารถูกกว่า ทำให้กระทบต่อรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวของบริษัทเอกชนเหล่านั้น ซึ่งข้อร้องเรียนดังกล่าว จะมีผลต่อการพิจารณาของกระทรวงคมนาคมในการต่อไปอนุญาตการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดให้แก่ ขสมก.

2.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไขการต่อไปอนุญาต กล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระบุว่า หากต้องการต่อสัญญาการดำเนินโครงการต่อไป ทาง ขสมก. ต้องส่งพนักงาน ขสมก. ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นคณะนำเที่ยวขึ้น เข้าฝึกอบรมด้านการให้บริการการท่องเที่ยวในหลักสูตรต่างๆ เงื่อนไขดังกล่าวนี้เป็นข้อจำกัดของ พนักงาน ขสมก. ที่ไม่สามารถรับการฝึกอบรมได้ เพราะมีปัญหาด้านเวลา เนื่องจากต้องปฏิบัติงานของตนตลอดเวลา ทั้งงานประจำตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ และงานในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ในวัดหยุดสุดสัปดาห์

ปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไขการต่อไปอนุญาตนี้ สะท้อนให้เห็นได้จากสาระสำคัญในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 (กฎหมายคอทคอม. 2552 : เว็บไซค์) ที่สรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

หมวด 2 ธุรกิจนำเที่ยว

มาตรา 14 ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบธุรกิจนำเที่ยว เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

หมวด 3 มัคคุเทศก์

มาตรา 39 ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นมัคคุเทศก์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์จากนายทะเบียน

การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต และแบบใบอนุญาต ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 40 ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

มีสัญชาติไทย

มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

เป็นผู้ได้รับวุฒิบัตรหรือหนังสือรับรองว่าได้ผ่านการฝึกอบรมวิชา มัคคุเทศก์ตามหลักสูตรที่คณะกรรมการรับรอง

จากสาระสำคัญในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ข้างต้น เมื่อพิจารณาพร้อมกับแนวทางดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จะเห็นได้ว่า เขตการเดินรถที่ 1 (อู่บางเขน) ภายใต้โครงการขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ ไม่ได้จดทะเบียนกับนายทะเบียนเพื่อขออนุญาตดำเนินธุรกิจนำเที่ยว นอกจากนี้ พนักงานของ ขสมก. ที่ทำหน้าที่เป็นคณะนำเที่ยวของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว ไม่ได้ได้รับวุฒิบัตรหรือหนังสือรับรองว่าได้ผ่านการฝึกอบรมวิชามัคคุเทศก์ตามหลักสูตรที่คณะกรรมการรับรอง ด้วยเหตุนี้ ขสมก. จึงประสบปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไขการต่อไปอนุญาต

2.2.4 ปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2551 เริ่มมีธุรกิจเอกชนที่ให้บริการรถประจำทางเส้นทางต่างๆ ด้วยรถปรับอากาศ และเพิ่มกิจกรรมในวันหยุดด้วยการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดในบางจังหวัด เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแม้ว่าธุรกิจเอกชนดังกล่าวจะจัดเส้นทางท่องเที่ยวเพียงไม่กี่จังหวัดซึ่งน้อยกว่าที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ดำเนินการอยู่ก็ตาม แต่ในระยะยาว บริษัทเหล่านี้ จะมีการเพิ่มเส้นทางและปรับคุณภาพการบริการให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

คู่แข่งที่เป็นรถประจำทางซึ่งเริ่มจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ในปัจจุบัน ได้แก่ รถประจำทางปรับอากาศสาย ปอ. 539 เส้นทางสายสี – อนุสาวรีย์ฯ ที่จัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ในจังหวัดอยุธยา ราคาโดยสารคนละ 450 บาท โดยผู้สนใจต้องโทรศัพท์จองที่นั่งล่วงหน้า 1 วัน และออกเดินทางเฉพาะวันอาทิตย์ บริษัทคู่แข่งนี้ กำหนดราคาบัตรโดยสารสูงกว่าราคาของ ขสมก. เล็กน้อย

นอกจากนี้ ยังมีบริษัทนำเที่ยวเอกชนอีกหลายแห่งที่จัดกิจกรรมท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เช่น บริษัท ทัวร์ แสบปี ทริปส์ ที่ได้รับใบอนุญาตถูกต้องตามกฎหมายโดยมีใบอนุญาตเลขที่ 11/4286 รับรองโดยสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ สังกัดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งจัดกิจกรรมท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ราคาบัตรโดยสารคนละ 999 บาทรวมค่าอาหารกลางวันและค่าธรรมเนียมต่างๆ แม้ว่าราคาบัตรโดยสารจะแพงกว่าราคาของ ขสมก. แต่บริษัทเอกชนดังกล่าว จัดบริการที่ครบถ้วนมากกว่า

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีปัญหาทั้ง 4 ด้านข้างต้น แต่ด้วยความนิยมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้ ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไป ประกอบกับ เขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) ภายใต้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) พิจารณาแล้วว่า องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพนั้น มีอำนาจหน้าที่หลายด้านที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ และภายใต้อำนาจหน้าที่ด้านปฏิบัติการส่วนที่ 1 ระบุถึงภาระงานหลายด้าน ซึ่งมีภาระงานด้านหนึ่ง คือ การดำเนินการหารายได้ ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของสายการเดินรถที่รับผิดชอบ (กระทรวงคมนาคม, 2552 : เว็บไซต์) ด้วยเหตุนี้ เขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) ภายใต้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จึงยังคงดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด จนถึงปัจจุบัน เพื่อการจัดหารายได้ในทางฟุ้งตนเองขององค์กรต่อไป

2.3 ปัญหาจากเหตุสุดวิสัย

ปัญหาจากเหตุสุดวิสัยที่กระทบต่อการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ในเส้นทางกรุงเทพมหานคร คือ วิกฤตการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปี พ.ศ. 2551 ที่มีการปิดถนนประท้วงในเขตกรุงเทพมหานครหลายครั้ง นับตั้งแต่เหตุการณ์การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทำให้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบและมีการ

ประกาศกฎอัยการศึก รวมทั้งมีกลุ่มต่างๆ ชุมนุมประท้วงทำให้ต้องปิดการจราจรบ่อยครั้ง ทั้งนี้ ถนนราชดำเนินที่เป็นถนนสายหลักในการเชื่อมต่อกับถนนอื่นๆ ซึ่งเป็นเส้นทางรถไฟหัวพระ 9 วัด ในกรุงเทพมหานครที่กำหนดไว้ในโครงการท่องเที่ยวหัวพระ 9 วัดของ ขสมก. จึงเป็นเหตุให้ทาง ขสมก. ไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวหัวพระ 9 วัดในกรุงเทพมหานครได้เป็นเวลานาน

3. รายละเอียดสภาพปัญหาแต่ละเส้นทาง

3.1 เส้นทางจังหวัดกรุงเทพมหานคร วัดที่เลือกศึกษา คือ วัดชนะสงคราม วัดพระศรีมหาธาตุ และวัดอรุณราชวราราม

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวหัวพระ 9 วัด ของ ขสมก. เส้นทางกรุงเทพมหานคร สรุปผลดังนี้

ในทุกวัดที่เป็นวัดเป้าหมายของโครงการท่องเที่ยวหัวพระ 9 วัดของ ขสมก. ในเส้นทางกรุงเทพมหานคร ต่างก็ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปี พ.ศ. 2551 ดังที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อปัญหาจากเหตุสุดวิสัยข้างต้น ทั้งนี้ การปิดถนนประท้วงในเขตกรุงเทพมหานครหลายครั้ง สร้างผลกระทบต่อการจราจรในถนนราชดำเนินที่เป็นถนนสายหลักและเชื่อมต่อกับถนนอื่นๆ ซึ่งเป็นเส้นทางรถไฟหัวพระ 9 วัด ในกรุงเทพมหานคร ดังแสดงให้เห็นไว้ในภาพต่อไปนี้ (ผู้จัดการ. 2553 : เว็บไซต์)

ภาพประกอบ 24 เส้นทางการประชุมประท้วงบริเวณถนนราชดำเนินที่กระทบต่อการจัดโครงการท่องเที่ยวหัวพระ 9 วัด ในกรุงเทพมหานครของ ขสมก.

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงไม่สามารถสัมภาษณ์กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงเวลาดังกล่าวได้ โดยผู้วิจัยสามารถทำการสัมภาษณ์พระสงฆ์ในวัดกลุ่มตัวอย่างเท่านั้นในแต่ละวัด ได้ระบุปัญหาดังนี้

3.1.1 วัดชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

พระสงฆ์รูปหนึ่ง จำนวนพรรษา 23 ปี ทำหน้าที่เป็นพระผู้นำให้พระ สวดมนต์ เจริญพระกรรมฐาน สอนหนังสือ และดูแลการทำมาหาเลี้ยงชีพที่พักอาศัย รวมทั้งให้ความรู้และตอบคำถามของนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. มีดังนี้

1. ปัญหาการประชาสัมพันธ์ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการประชาสัมพันธ์ไม่กว้างขวางมากนัก ได้รับทราบว่ามีโครงการนี้จากญาติโยมบางคน และได้เห็นว่าโครงการนี้มีจริงเมื่อทางคณะนำเที่ยว ขสมก. นำนักท่องเที่ยวมา
2. ปัญหาทางการเมือง ทำให้วัดไม่สามารถต้อนรับคณะนักท่องเที่ยวจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ซึ่งจัดขึ้นในช่วงที่มีการชุมนุมประท้วง ทำให้นักท่องเที่ยวแต่ละครั้งมีจำนวนน้อย ทำให้การท่องเที่ยวภายในวัดชบเซา
3. ปัญหาการแต่งกายไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม ให้ความเห็น สรุปได้ว่า แม้วัดชนะสงครามจะมีจุดเด่นหลายประการที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติแต่งกายไม่เหมาะสมรัดกุม เมื่อเข้ามายังศาสนสถานแห่งนี้ อาจเป็นเพราะว่า มัคคุเทศก์ที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาในวัดแห่งนี้ ไม่ได้ให้ความรู้เรื่องการแต่งกายที่เหมาะสมสำหรับการเข้ามายังศาสนสถานของไทย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการจราจรติดขัดบริเวณหน้าวัดเนื่องจากวัดมีที่ตั้งอยู่ท่ามกลางถนนขนาดเล็กแต่มีผู้คนทั้งผู้ประกอบการร้านค้าและนักท่องเที่ยวเดินทางไปมาอย่างคับคั่ง อย่างไรก็ตาม ปัญหาทั้ง 2 ด้านนี้ ยังไม่มีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงเนื่องจากโดยทั่วไปนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มแวะมาเยี่ยมชมเยือนวัดแห่งนี้ในระยะเวลาไม่นานนัก โดยนักท่องเที่ยวเหล่านี้ เข้ามาที่วัดเพื่อชมความงามของพระพุทธรูป ศาสนวัตถุ และบริเวณโดยรอบของวัดเท่านั้น จากนั้น จะเดินทางออกไปท่องเที่ยวในสถานที่อื่น เช่น ถนนข้าวสาร หรือเดินทางต่อไปยังวัดอื่นที่มีเส้นทางต่อกัน เช่น เดินทางต่อไปยังวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดอรุณราชวราราม เป็นต้น

3.1.2 วัดพระศรีมหาธาตุ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

พระลูกวัดรูปหนึ่ง จำนวนพรรษา 12 ปี การศึกษาทางธรรมชั้นเปรียญธรรม 4 ประโยค ทำหน้าที่ช่วยงานในกรณีวัดมีกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเป็นพระผู้ดูแลการจัดการต้อนรับด้านรูป เทียน ดอกไม้ ให้แก่นักท่องเที่ยว และเป็นพระผู้ดูแลการจำหน่ายวัตถุมงคล ได้ระบุถึงปัญหาของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ดังนี้

1. ปัญหาการประชาสัมพันธ์ ไม่ได้รับทราบเรื่องข่าวสารเชิญชวนท่องเที่ยวของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการประชาสัมพันธ์ไม่กว้างขวางมากนัก ได้รับทราบว่ามีการจัดท่องเที่ยวตามโครงการนี้เมื่อทางคณะนำเที่ยว ขสมก. นำนักท่องเที่ยวมา

2. ปัญหาราคาบัตรโดยสาร เมื่อได้ทราบจากคณะนำเที่ยวเรื่องราคาของบัตรโดยสาร จึงมีความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวโครงการนี้เป็นราคาที่ยอมรับได้ เพราะเท่าที่ทราบ มีบริษัทท่องเที่ยวอื่นที่ไม่ใช่ ขสมก. จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดเหมือนกัน แต่บัตรโดยสารจะมีราคาสูงกว่า อย่างไรก็ตาม หากสามารถลดราคาได้อีกระดับหนึ่ง ก็จะเป็นการดี เนื่องจากยังมีกลุ่มคนที่เป็นพ่อค้าแม่ค้าที่รายได้น้อยต้องการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อสร้างกำลังใจเช่นกัน

3. ปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของพ่อค้าแม่ค้า พระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดแห่งนี้มาประมาณ 5 พรรษา ระบุว่า ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการต้อนรับนักท่องเที่ยวของวัดแห่งนี้ คือ พ่อค้าแม่ค้าที่จำหน่ายอาหาร ดอกไม้ ธูป เทียน หรือวัตถุมงคล ในบางครั้งมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น ไม่ทอนเงินให้หากเงินที่ต้องทอนนั้นเป็นจำนวนเล็กน้อย เช่น เช่าบูชาพระราคา 199 บาท เมื่อนักท่องเที่ยวจ่ายเงิน 200 บาท พ่อค้าแม่ค้าบางคนจะไม่ทอนเงิน 1 บาทให้โดยสรุปเอาเองว่าอีก 1 บาท เป็นการทำบุญหรือผู้ซื้อไม่สนใจเงินทอนจำนวนน้อยนั้นหรือในบางครั้ง พ่อค้าแม่ค้าบางคนแสดงพฤติกรรมเข้าขู้นักท่องเที่ยวให้ซื้อของซึ่งบางครั้งสร้างความรำคาญให้กับนักท่องเที่ยวมาก อย่างไรก็ตาม ทางวัดได้รับการร้องเรียนปัญหาทั้ง 2 ด้านและทำการดักเตือนผู้ประกอบการเหล่านั้นแล้ว

3.1.3 วัดอรุณราชวราราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงและอาจารย์ใหญ่สำนักเรียน

วัดอรุณราชวราราม จำนวนพรรษา 22 ปี ซึ่งนอกจากหน้าที่ในวัด 13 ด้านแล้ว (กำหนดนโยบายทางการศึกษา สอนหนังสือพระภิกษุสามเณร ฝึกหัดนาคผู้ต้องการบวช เป็นกรรมการวาจาจารย์ (สวดนาค) ปกครองพระภิกษุสามเณร แสดงพระธรรมเทศนาและบรรยายธรรม หัวหน้ากองงานเลขานุการวัด เลขานุการพระอุปัชฌาย์ ประธานบริหารกองทุนการศึกษา รองประธานโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน รองประธานโครงการอบรมบาลี หัวหน้าครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้วัดอรุณราชวราราม) ท่านยังมีหน้าที่ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ดังนี้ คือ เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องธรรมะและวัดในบางโอกาส เป็นผู้ดูแลการจัดธูป เทียน ดอกไม้ น้ำดื่ม และอื่นๆ สำหรับนักท่องเที่ยว เป็นผู้จัดการรับบริจาคปัจจัยการทำบุญด้านต่างๆ ได้แก่ ทำบุญกระเบื้อง ตะเกียงน้ำมัน โปธิ์เงินโปธิ์ทอง ปัญญาบารมี ค่าน้ำค่าไฟ

ชำระหนี้สงฆ์ รวมทั้งเป็นโฆษกในการประชาสัมพันธ์และนําการทำบุญ โดยท่านมีความคิดเห็น ต่อโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ดังนี้

1. ปัญหาการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าว ยังไม่ทั่วถึงมากนัก หากไม่ได้รับการบอกเล่าจากญาติโยมหรือนักท่องเที่ยวชาวไทย ก็จะไม่ทราบว่า ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวลักษณะนี้ด้วย ส่วนใหญ่พบเห็นแต่บริษัทท่องเที่ยวเอกชนที่นำ นักท่องเที่ยวมาที่วัดพร้อมกับการแจกโบรชัวร์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตนเอง ดังนั้น ขสมก. ควรเพิ่มเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นด้วย

2. ปัญหาราคาบัตรโดยสาร ตามที่คณะนําเที่ยวแจ้งให้ทราบเรื่อง ราคาบัตรโดยสาร ก็มีความคิดเห็นว่า เป็นราคาที่ยอมรับได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ที่ประกอบอาชีพค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ที่ต้องการท่องเที่ยวตามวัดและศาสนสถานเพื่อไหว้พระ สวดมนต์ และขอพรที่ทำให้เกิดความสุขสบายใจและเกิดกำลังใจต่อสู้กับความเหนื่อยยากจากการทำงาน ดังนั้น ทาง ขสมก. จึงควรพิจารณาเรื่องการลดราคาบัตรโดยสารตามความเหมาะสม

3. ปัญหาสถานที่จอดรถภายในวัด ผู้ช่วยเจ้าอาวาสของวัดแห่งนี้ ระบุว่า ปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้มากเท่าที่ควร คือ ปัญหาสถานที่จอดรถภายในวัดซึ่งมีผลต่อ ความยากลำบากในการจอดรถของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากวัดมีพื้นที่จำกัด อยู่แล้ว การแก้ปัญหาดังกล่าวจึงต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการและสถาบันต่างๆ บริเวณใกล้เคียงในการระดมความคิดเห็นว่าแต่ละหน่วยงานจะช่วยเหลือในการจัดสรรพื้นที่จอดรถได้ อย่างไรบ้าง

3.2 เส้นทางจังหวัดสิงห์บุรี วัดที่เลือกศึกษา คือ วัดอัมพวัน วัดพิบูลทอง และวัดประโชติการาม

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ในประเด็นปัญหา เกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เส้นทางจังหวัดสิงห์บุรี สรุปผลดังนี้

3.2.1 วัดอัมพวัน นายพิภพ ทองรุ่ง เจ้าหน้าที่ของวัด ซึ่งทำงานช่วยเหลือวัด มาประมาณ 7 ปี ระบุว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดอัมพวัน คือ พื้นที่ของวัดในปัจจุบัน ยังไม่สามารถรองรับพุทธศาสนิกชน และนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึงในเวลาเดียวกัน เนื่องจากจุดเด่น ของวัดทั้ง 3 ข้อข้างต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดเด่นที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ หรือหลวงพ่ोजรัญ ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่คนส่วนใหญ่ต้องการมากราบสักการะนั้น ทำให้ผู้คนหลั่งไหลมาที่วัดกันอย่าง เนืองแน่น โดยเฉพาะวันหยุดสุดสัปดาห์ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อจำกัดด้านพื้นที่คือ ผู้คนที่เดินทางมา ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นมีการเบียดเสียดและทำให้พื้นที่เกิดความแออัด อย่างไรก็ตาม ทางวัด ได้ทำการแก้ปัญหาโดยการกำหนดเวลาให้ผู้คนได้เข้าพบหลวงพ่ोजรัญ 2 ช่วง คือ เวลา 10.00 น. และเวลา 14.00 น. การจัดเวลาดังกล่าว ช่วยบรรเทาปัญหาได้บ้างระดับหนึ่ง แต่ก็ต้องขอความ

ร่วมมือจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ในการประสานงานล่วงหน้าหากต้องการนำนักท่องเที่ยวมาพบหลวงพ่ोजรัญ ทั้งนี้ เพื่อให้ทางวัดเตรียมพื้นที่บางส่วนไว้ต้อนรับ มิฉะนั้น โครงการของ ขสมก. อาจไม่สามารถสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพบหลวงพ่ोजรัญได้

3.2.2 วัดพิศุทธทอง พระสงฆ์รูปหนึ่งที่ทำหน้าที่จำหน่ายวัตถุมงคลภายในวัดมาประมาณ 3 ปี ให้ความเห็นสรุปได้ว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดพิศุทธทอง คือ บริเวณรอบวัดมักมีสุนัขและแมวมาถ่ายมูลบ่อยครั้งซึ่งทางวัดไม่อาจสอดส่องดูแลได้อย่างทั่วถึง ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ต้องการใช้เวลาอยู่ในวัดนาน โดยนักท่องเที่ยวมีจุดมุ่งหมายเพียงแค่อะไรก็ได้กราบสักการะหลวงพ่อแพซึ่งเป็นพระสงฆ์ชื่อดัง และเช่าบูชาวัตถุมงคลเกี่ยวกับหลวงพ่อแพ จากนั้นก็เดินทางออกจากวัด อย่งไรก็ตาม ทางวัดได้พยายามขอความร่วมมือจากคนในชุมชนที่อาศัยใกล้เคียงบริเวณวัดให้ช่วยกันสอดส่องดูแลความสะอาดบริเวณวัดให้สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวให้มีมากขึ้นกว่าเดิม

3.2.3 วัดประโชติการาม นางพินพร แสงดี เจ้าหน้าที่ดูแลทำความสะอาดของวัดมาเป็นเวลาประมาณ 5 ปี ให้ความคิดเห็นสรุปได้ว่า แท้ที่สังเกต พบว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดประโชติการาม คือ ทางวัดมีปัญหาด้านงบประมาณในการนำมาบูรณปฏิสังขรณ์วัดและถาวรวัตถุ ด้วยเหตุนี้ วัดจึงยังไม่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมได้มากนัก แต่ทั้งนี้ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นโครงการที่ช่วยเหลือทางวัดได้มาก โดยเฉพาะช่วยพานักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมและกราบสักการะหลวงพ่อเสริม และหลวงพ่อสุขการที่นักท่องเที่ยวจากโครงการท่องเที่ยวของ ขสมก. เดินทางมาที่วัดแห่งนี้ ทำให้วัดได้รับเงินช่วยเหลือในลักษณะการบริจาคปัจจัยเพื่อทำบุญตามศรัทธา แม้ว่าเงินบริจาค่นั้นจะไม่มากพอสำหรับการบูรณะวัดให้สวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ในทันที แต่เงินจำนวนนั้น ทางวัดสามารถนำไปสมทบทุนใช้เป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของวัดได้ เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าดอกไม้ ธูป เทียน เป็นต้น

3.3 เส้นทางจังหวัดเพชรบุรี วัดที่เลือกศึกษา คือ วัดถ้ำเขาย้อย วัดเขานันไดอิฐ และวัดเพชรพลี

3.3.1 วัดถ้ำเขาย้อย พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่รับสังฆทานจากนักท่องเที่ยวซึ่งจำพรรษาอยู่วัดแห่งนี้มาประมาณ 4 พรรษา ระบุว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดถ้ำเขาย้อยที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจมากนัก คือ ปัญหาความไม่สะอาดของห้องน้ำและบริเวณรอบวัด แม้ว่าวัดจะมีศาสนสถานและศาสนวัตถุที่สวยงามในแบบของวัดในถ้ำ แต่ในบริเวณอื่น เช่น ห้องน้ำและบริเวณโดยรอบยังมีปัญหาด้านความสะอาดเรียบร้อย เนื่องจากทางวัดขาดบุคลากรที่จะช่วยเหลือดูแลปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง อย่งไรก็ตาม ทางวัดได้พยายามแก้ปัญหาด้วยการขอความร่วมมือจากลูกหลานของคนในชุมชนใกล้เคียงมาช่วยเหลือวัดในการทำความสะอาดบริเวณดังกล่าว

ซึ่งโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีส่วนทำให้ทางวัดเห็นความสำคัญของการสร้างความสะอาดและความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้วัดสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนนิยมมาเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่องต่อไป

3.3.2 วัดเขานันไดอิฐ พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่จำหน่ายวัตถุมงคลของวัดซึ่งจำพรรษาที่วัดแห่งนี้ประมาณ 3 ปี ให้ความคิดเห็นสรุปได้ว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดเขานันไดอิฐ คือ ปัญหาความไม่สะอาดของห้องน้ำ สาเหตุประการหนึ่ง คือ วัดที่อยู่บนเขาหรืออยู่ในถ้ำ ย่อมมีข้อจำกัดเรื่องการใช้น้ำ โดยเฉพาะการจัดการหาน้ำสะอาดจำนวนมากมาใช้ทำความสะอาดห้องน้ำ นอกจากนี้ วัดยังไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำวัดที่ทำหน้าที่ดูแลความสะอาดของวัดโดยตรง ปัญหาดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขได้เนื่องจากต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ซึ่งปัจจุบัน ทางวัดได้พยายามติดต่อประสานงานอยู่

3.3.3 วัดเพชรพลี เจ้าอาวาสของวัดซึ่งทำหน้าที่บรรยายประวัติความเป็นมาของวัดเมื่อมีคณะนักท่องเที่ยวมาเยือน ได้กล่าวถึงปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดเพชรพลี ที่เป็นผลทางอ้อมต่อการท่องเที่ยว สรุปได้ว่า วัดเคยประสบปัญหาถูกลักขโมยศาสนวัตถุอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง ด้วยเหตุนี้ วัดจึงต้องนำศาสนวัตถุสำคัญของวัดหลายชิ้นใส่ไว้ในห้องที่มีลูกกรงเหล็กกั้นโดยรอบ และนำพระบรมสารีริกธาตุเก็บไว้ในห้องที่เป็นเขตหวงห้ามโดยใช้ลิฟท์ยกขึ้นลงหากต้องการให้นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะเข้าชม มาตรการรักษาความปลอดภัยนี้ ทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวภายในวัดไม่ผ่อนคลายเท่าที่ควร จึงมีความเห็นว่า ปัญหาดังกล่าว อาจมีผลทางอ้อมต่อการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ได้ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับวัดเป็นอย่างดี ด้วยการประสานงานล่วงหน้าว่าจะพานักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชม ทำให้วัดได้เตรียมตัวล่วงหน้าในการต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ด้วยความสบายใจในความปลอดภัยของสิ่งล้ำค่าของวัด

3.4 เส้นทางจังหวัดฉะเชิงเทรา วัดที่เลือกศึกษา คือ วัดพุทธโสธร วัดเสม็ดเหนือ และวัดบางวัว

3.4.1 วัดพุทธโสธร พระสงฆ์ที่ดูแลการรับสั่งฆทานจากนักท่องเที่ยว ให้ความคิดเห็นสรุปได้ว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดพุทธโสธรแห่งนี้ คือ ความไม่ซื่อสัตย์ของพ่อค้าแม่ค้าบางรายที่นำไข่มุกร้ามาขาย ซึ่งเป็นการหลอกลวงนักท่องเที่ยว และมีผลต่อความศรัทธาของนักท่องเที่ยวที่มีต่อวัด อย่างไรก็ตาม ทางวัดได้พยายามแก้ปัญหาโดยการคัดเตือนผู้ประกอบการค้าลักษณะนี้ แต่ทั้งนี้ ได้รับทราบมาว่า ทางโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ได้ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักท่องเที่ยวระมัดระวังการหลอกลวงของพ่อค้าแม่ค้าบางราย การทำงานของคณะนำเที่ยว ขสมก. ดังกล่าวนี้นี้ ถือว่าเป็นการช่วยรักษาชื่อเสียงของวัดได้เป็นอย่างดี

3.4.2 วัดเสม็ดเหนือ นายศุภกิจ กิจจัน เจ้าหน้าที่ที่ดูแลงานของวัดประมาณ 3 ปีมาแล้ว ให้ความเห็นสรุปได้ว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดเสม็ดเหนือ คือ ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากนักเมื่อเทียบกับวัดชื่อดังภายในจังหวัด การที่โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ชมรม. นำนักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทำให้วัดเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ แม้ทางวัดจะไม่มีสิ่งดึงดูดใจที่เป็นศาสนวัตถุมากนัก แต่ทางวัดได้พยายามรักษาความสะอาดเรียบร้อยของบริเวณต่างๆ ของวัดอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวตลอดเวลา

3.4.3 วัดบางวัว พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่จำหน่ายวัตถุมงคลให้นักท่องเที่ยว ซึ่งจำพรรษาที่วัดแห่งนี้ประมาณ 2 ปี ระบุว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดบางวัว ที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจที่วัดแห่งนี้ คือ ความสะอาดของห้องน้ำและน้ำที่ใช้ภายในห้องน้ำ เนื่องจากวัดแห่งนี้ ยังมีระบบการจัดการน้ำเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันที่ไม่มีคุณภาพสูงนัก ทั้งนี้ ทางวัดต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกในการแก้ปัญหาดังกล่าว

3.5 เส้นทางจังหวัดราชบุรี วัดที่เลือกศึกษา คือ วัดศรีอารีย์ วัดอรัญญิกาวาส และวัดมหาธาตุวรวิหาร

3.5.1 วัดศรีอารีย์ นายสมศักดิ์ คีดาเนิน เจ้าหน้าที่ของวัดที่ทำงานภายในวัด มาประมาณ 2 ปี ระบุว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดศรีอารีย์ คือ ปัญหาความไม่สะอาดของห้องน้ำ ด้วยเหตุที่ทางวัดมีกิจกรรมช่วยเหลือสังคมด้วยการเป็นศูนย์การเรียนรู้ธรรมะและการนั่งสมาธิสำหรับโรงเรียนในชุมชน ทำให้ในแต่ละสัปดาห์ มีนักเรียนจำนวนมากเข้ามาเข้าค่ายธรรมะในวัดทำให้เกิดปัญหาความไม่สะอาดของห้องน้ำอย่างต่อเนื่องเพราะเจ้าหน้าที่ของวัดมีไม่เพียงพอ ปัญหาที่ทางวัดกำลังทำการแก้ปัญหาอยู่โดยการขอความร่วมมือจากคนในชุมชนให้ระดมความช่วยเหลือในการดูแลความสะอาดเรียบร้อยของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบให้มากขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้คนเสื่อมความนิยมต่อวัดและเลือกไปท่องเที่ยววัดอื่นๆ แทน

3.5.2 วัดอรัญญิกาวาส นางทองพิณ สีดา อายุ 52 ปี เป็นคนในชุมชนที่สมัครใจมาช่วยเหลือวัดในการเตรียมดอกไม้ ธูป เทียน ให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งช่วยเหลือวัดมานานประมาณ 7 เดือน ให้ข้อมูลว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดอรัญญิกาวาสที่สะท้อนมาจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือ ปัญหาจากแม่ชีท่านหนึ่งที่มีวิธีขอเงินจากนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การดูดวง การขอเงินค่าข้าวสาร เป็นต้น พฤติกรรมของแม่ชีท่านนี้สร้างความรำคาญให้นักท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการบริจาคเงินด้วยความศรัทธาตามอัธยาศัย และด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่บริจาคเงินเพราะตัดความรำคาญ ทั้งนี้ ตนเองไม่แน่ใจว่าทางวัดได้ดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ปัญหาแล้วหรือไม่ เนื่องจากยังได้รับเสียงสะท้อนถึงปัญหานี้จากนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3.5.3 วัดมหาธาตุวรวิหาร เจ้าหน้าที่ที่ทำงานภายในวัดมาประมาณ 3 ปี ให้ความคิดเห็นว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของวัดมหาธาตุวรวิหาร คือ วัดแห่งนี้ มีความชำรุดทรุดโทรมเพราะขาดเงินทุนในการบูรณปฏิสังขรณ์ ความทรุดโทรมนี้ อาจทำให้โบสถ์ วิหาร ศาสนสถานต่างๆ และศาสนวัตถุภายในวัดหักพังและเกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้

การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

1. สรุปจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threat) ของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ในการพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินการ และสภาพปัญหาของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ที่นำเสนอไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ มาวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threat) ของการดำเนินโครงการดังกล่าว เพื่อใช้เป็นข้อมูลหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต่อไป

สรุปจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threat) ของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) แบ่งตามประเด็นการศึกษา 6 ด้าน (การประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ สิ่งดึงดูดใจ และการตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว) มีดังนี้

1.1 จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วย

จุดแข็ง (Strength) ของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ที่แบ่งตามประเด็นการศึกษานั้น ประกอบด้วย จุดแข็ง 3 ด้าน คือ จุดแข็งด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ และการตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โดยจุดแข็งแต่ละด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 กิจกรรมการท่องเที่ยว

จุดแข็งด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มี 1 ข้อ คือ โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสวดมนต์ ไหว้พระ การนั่งสมาธิ

1.1.2 คุณภาพการให้บริการ

จุดแข็งด้านคุณภาพการให้บริการ มี 6 ข้อ คือ

- 1) การบริการในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีองค์ประกอบของการบริการคุณภาพ 4 มิติ คือ
 - (1) คุณภาพด้านจิตบริการ จากการบุคลิกภาพและการปฏิบัติงานของคณะนำเที่ยว ที่มีลักษณะต่อไปนี้เป็นที่ มีความเป็นกันเอง มีการจัดกิจกรรมสนุกสนาน เช่น การจับสลากเพื่อแจกวัตถุมงคลระหว่างการเดินทางกลับกรุงเทพฯ มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเป้าหมาย และมีการจัดเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ของรถ และอุปกรณ์สำหรับการท่องเที่ยว
 - (2) คุณภาพด้านความสะดวก โดยเหตุการณ์รถที่ 1 (ขสมก. อุบลางเขน) จัดบริการการซื้อบัตรโดยสารที่มีความสะดวกไม่ยุ่งยาก โดยไม่ต้องโอนเงินผ่านธนาคารล่วงหน้าก่อนวันเดินทาง รวมทั้งมีการจัดบริการน้ำดื่มฟรีไว้บนรถ และมีการรับฝากชื่อของเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาได้มากขึ้นกับการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา การชมพื้นที่โดยรอบของวัดเป้าหมาย และการทำธุระส่วนตัวก่อนเดินทางไปวัดเป้าหมายลำดับต่อไป
 - (3) คุณภาพด้านความคงที่ของบริการ โดยคณะนำเที่ยว ให้บริการแก่ทุกคนอย่างเสมอภาคและทั่วถึง และให้บริการด้วยความเต็มใจตลอดการเดินทาง
 - (4) คุณภาพด้านความถูกต้องของบริการ โดยเหตุการณ์รถที่ 1 (อุบลางเขน) จัดเก็บค่าบัตรโดยสารตรงตามที่แจ้งไว้ในป้ายบอกราคาบัตรและกำหนดราคาในอัตราที่นักท่องเที่ยวยอมรับได้ รวมทั้งคณะนำเที่ยว นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่แจ้งไว้ในเว็บไซต์ และป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ
- 2) คณะนำเที่ยวมีอิริยาศัยและมารยาทดี โดยใช้คำพูดที่ไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุภาพเรียบร้อยทั้งการใช้คำพูดและการแต่งกาย
- 3) โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีความยืดหยุ่นที่ให้อิสระแก่นักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมตามความสนใจที่นอกเหนือจากกิจกรรมหลักทางพุทธศาสนา
- 4) กิจกรรมของโครงการสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบเที่ยววัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งการท่องเที่ยวประเภทอื่น
- 5) โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวเน้นให้พระสงฆ์เป็นผู้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เกี่ยวกับธรรมะ คติสอนใจ และประวัติของวัด รวมทั้งวิธีการนั่งสมาธิที่ถูกต้อง
- 6) โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวเน้นให้ทางวัดอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเรื่องดอกไม้ ธูป เทียน อาหาร และเครื่องดื่ม

1.1.3 การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว

จุดแข็งด้านการตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว มี 1 ข้อ คือ กิจกรรมของโครงการสามารถตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยวเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดทำให้เกิดความสบายใจ เป็นการบำรุงพุทธศาสนา เป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน ช่วยทำให้มีโชคลาภ ทำให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นอยู่ เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเป็นกิจกรรมที่ทำให้ลูกหลานรู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนา

1.2 จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วย

จุดอ่อน (Weakness) ของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ที่แบ่งตามประเด็นการศึกษานั้น ประกอบด้วยจุดอ่อน 3 ด้าน คือ จุดอ่อนด้านการประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร และคุณภาพการให้บริการ ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับจุดแข็ง (Strength) ของโครงการดังที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น จะพบว่า ประเด็นคุณภาพการให้บริการ เป็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนเนื่องจากมีรายละเอียดในแง่มุมที่ต่างกัน จุดอ่อนแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 การประชาสัมพันธ์

จุดอ่อนด้านการประชาสัมพันธ์ มี 1 ข้อ คือ โครงการใช้สื่อไม่หลากหลายและไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กว้าง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการนี้ จากช่องทางการสื่อสารแบบ “ปากต่อปาก” จาก “ป้ายประชาสัมพันธ์ภายในอุโมงค์” จาก “ป้ายประชาสัมพันธ์ภายในรถประจำทางของ ขสมก.” และจากเว็บไซต์ www.polyboon.com เท่านั้น

1.2.2 ราคาบัตรโดยสาร

จุดอ่อนด้านราคาบัตรโดยสาร มี 1 ข้อ คือ เขตการเดินรถที่ (ขสมก. อุโมงค์) ยังไม่มีการพิจารณาเรื่องการลดราคาบัตรโดยสารตามราคาน้ำมันที่ลดลง

1.2.3 คุณภาพการให้บริการ

จุดอ่อนด้านคุณภาพการให้บริการ มี 5 ข้อ คือ

1) การให้บริการของคณะนำเที่ยว ขสมก. บางด้านต้องปรับปรุงเนื่องจากคณะนำเที่ยว ขสมก. ยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ แม้ปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวต่างชาติร่วมท่องเที่ยวในโครงการดังกล่าวจำนวนน้อย แต่ในอนาคตอาจมีนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวมากขึ้นเนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวไทยมักชักชวนเพื่อนต่างชาติให้ท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในไทยมากขึ้นตามกระแสการรณรงค์ของรัฐบาลไทย นอกจากนี้ คณะนำเที่ยว ยังต้องหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่แท้จริงทางพุทธศาสนา เนื่องจากบางครั้งยังเข้าใจว่า กิจกรรมบางอย่างเป็นกิจกรรมทางพุทธ เช่น พิธีสะเดาะเคราะห์

ซึ่งอันที่จริง พิธีนี้ไม่ใช่แนวปฏิบัติเชิงพุทธ นอกจากนี้ ต้องเพิ่มเติมความรู้ทางพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับวัดเป้าหมายให้มากกว่าเดิม ซึ่งปัจจุบันคณะนำเที่ยว ยังมีความรู้ดังกล่าวไม่พอเพียง ทำให้นักท่องเที่ยวที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เสียโอกาสในการได้รับความรู้ ระหว่างการท่องเที่ยว

- 2) คณะนำเที่ยว ยังไม่สามารถควบคุมให้วัดเป้าหมายบางวัด ช่วยสอดคล้องดูแลความสะอาดของวัดได้อย่างทั่วถึง
- 3) เวลาออกเดินทางเช้ามาก ทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนซื้อบัตรโดยสารที่อู่บางเขนไม่ทันเวลา และพลาดการเดินทางในวันนั้นๆ
- 4) อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการท่องเที่ยวบางอย่างใช้งานไม่ได้ไม่คืน เช่น กระบอกประชาสัมพันธ์
- 5) ควรปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเส้นทางให้มีความแปลกใหม่มากขึ้น

1.3 โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย

เมื่อพิจารณาปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ที่เรียกว่าเป็นโอกาส (Opportunities) ของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ หากแบ่งตามประเด็นการศึกษา จะพบว่า ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งความพร้อมและความร่วมมือจากวัดเป้าหมายและคนในชุมชน เป็นปัจจัยภายนอกที่สัมพันธ์กับประเด็นการศึกษา 5 ด้าน (ราคาบัตรโดยสาร คุณภาพการให้บริการ กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจ และการตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว) ยกเว้นด้านการประชาสัมพันธ์ รายละเอียดมีดังนี้

1.3.1 ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับราคาบัตรโดยสาร คุณภาพการให้บริการ กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจ และการตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว

- 1) นักท่องเที่ยวต้องการให้จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ต่อไปในระยะยาวและถาวร เนื่องจากมีความพึงพอใจต่อราคาบัตรโดยสารที่ยอมรับได้และบริการที่มีคุณภาพ
- 2) โครงการได้รับความนิยมนอย่างมากจากนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชอบเที่ยววัดและโบราณสถาน โดยในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากซึ่งเป็นกลุ่มที่ชอบท่องเที่ยวภายในวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ความชอบของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ทำให้โครงการท่องเที่ยว ของ ขสมก. เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวสำคัญที่นักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวสามารถร่วมท่องเที่ยวได้บ่อยครั้งด้วยราคาบัตรโดยสารที่ยอมรับได้

และด้วยความประทับใจในบริการที่มีคุณภาพ โดยจะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมท่องเที่ยวซ้ำได้ง่ายกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับบริการท่องเที่ยวที่จัดโดยบริษัทเอกชนซึ่งนักท่องเที่ยวต้องใช้งบประมาณสูงกว่า

3) นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมท่องเที่ยวซ้ำ พฤติกรรมดังกล่าวเกิดจากความพึงพอใจในบริการที่มีคุณภาพ ราคาบัตรโดยสารยอมรับได้ และได้ทำกิจกรรมตามความเชื่อด้านต่างๆ อย่างอิสระ

4) นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้เดินทางท่องเที่ยวกับเพื่อนชาวต่างชาติ เนื่องจากชาวต่างชาติบางกลุ่มชอบท่องเที่ยวในสถานที่ที่มีกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม

5) นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กได้ท่องเที่ยวกับญาติผู้ใหญ่ซึ่งทำให้เด็กได้สัมผัสกับกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น เป็นการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ของทั้งครอบครัว และทำให้เด็กเหล่านั้น ได้ทำความดีตามความเชื่อทางพุทธศาสนาด้วย

6) นักท่องเที่ยวพึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมตามความเชื่อด้านต่างๆ อย่างอิสระ โดยคณะนำเที่ยว ชสมก. ให้อิสระแก่นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมตามความสนใจที่นอกเหนือจากกิจกรรมทางพุทธศาสนา จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ทำกิจกรรมตามความเชื่อทางพุทธศาสนาและกิจกรรมด้านอื่นๆ ในคราวเดียวกัน

1.3.2 ความพร้อมและความร่วมมือของวัดเป้าหมายและคนในชุมชนที่สัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการ กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจ และการตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว

1) ความพร้อมและความร่วมมือของวัดเป้าหมาย โดยพระสงฆ์ในวัดเป้าหมายมีความพร้อมและให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ ตามที่คณะนำเที่ยว ชสมก. ประสานงานขอความร่วมมือเพื่อให้ร่วมกันสร้างคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว กล่าวคือ การนำนักท่องเที่ยวทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิ การทำสังฆทาน มีการจัดเตรียมดอกไม้ รูป เทียนให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ พระสงฆ์ในวัดเป้าหมายมีการให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมะ คติสอนใจ และประวัติของวัดเป้าหมาย รวมทั้งมีการประสานงานกับคนในชุมชนใกล้เคียงให้จัดเตรียมอาหาร และเครื่องดื่ม ต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยไม่คิดมูลค่า

2) คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดอาหาร เครื่องดื่ม ดอกไม้ รูป เทียนและมีการขายอาหารและสินค้าของคนในชุมชนเพื่อสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวเกิดจากการประสานงานระหว่างคณะนำเที่ยว ชสมก. พระสงฆ์ภายในวัดเป้าหมาย และคนในชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในคุณภาพการบริการของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชสมก.

3) ภายในวัดเป้าหมายมีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวนอกเหนือจากกิจกรรมและศาสนวัตถุทางพุทธศาสนา เช่น รูปเคารพพระพิฆเนศวร พระอินทร์ เจ้าแม่กวนอิม ท้าวจตุคาม

รามเทพ พระราหู ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความเชื่อและเคารพกราบไหว้ควบคู่กับการประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนา รวมทั้งภายในวัดเป้าหมายมีการรักษาโรคด้วยน้ำมันต์ ยาแผนโบราณ นวดแผนโบราณ ซึ่งสนองต่อความเชื่อส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวบางส่วน นอกจากนี้ ภายในวัดเป้าหมายยังมีการรับบริจาคทรัพย์เพื่อซื้อที่ดิน กระเบื้อง หรือบริจาคเงินช่วยซื้อโรงศพสำหรับผู้ไร้ญาติ รวมทั้งมีการจำหน่ายวัตถุมงคล ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถสนองต่อความเชื่อส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวได้

1.4 อุปสรรค (Threat) ประกอบด้วย

เมื่อพิจารณาปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค (Threat) ต่อการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. โดยแบ่งตามประเด็นการศึกษานั้น จะพบว่า ในประเด็นคุณภาพการให้บริการ มีส่วนหนึ่งที่เป็นอุปสรรค (Threat) ต่อการดำเนินโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคอื่น (Threats) ที่นอกเหนือจากประเด็นการศึกษานี้ซึ่งสัมพันธ์กับประเด็นคุณภาพการให้บริการ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจ รายละเอียดมีดังนี้

1.4.1 คุณภาพการให้บริการของวัดเป้าหมาย

ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคุณภาพการให้บริการ ซึ่งเป็นอุปสรรค (Threat) ต่อการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีดังนี้

- 1) บางวัดและบางสถานที่ท่องเที่ยวในเส้นทาง มีการระบุว่าหากบริจาคเงินจำนวนเท่าใด จะได้รับวัตถุมงคลประเภทใด ซึ่งขัดต่อบรรทัดฐานการบริจาคทรัพย์ตามอรรถภาพของพุทธศาสนิกชน
- 2) ภายในวัดเป้าหมายบางแห่ง ยังมีข้อบกพร่องเรื่องความสะอาดของห้องน้ำ และบริเวณใกล้เคียง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง น้ำที่ใช้ในห้องน้ำไม่สะอาด และบริเวณโดยรอบมีมูลสุนัขกระจัดกระจายและส่งกลิ่นเหม็น
- 3) ภายในวัดเป้าหมายบางแห่ง ให้ความเวลาในการชมสถานที่น้อยเกินไป เพราะเน้นการทำพิธีที่ไม่ใช่พิธีทางพุทธศาสนา จึงทำให้เป็นการท่องเที่ยวที่เร่งรีบซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวสูงอายุเกิดความเหนื่อยระหว่างเดินทาง
- 4) ในบางวัดมีแม่ชีและเด็กพยายามเดินตามนักท่องเที่ยวเพื่อขอบริจาคเงิน ซึ่งในบางครั้ง สร้างความไม่สบายใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจทำกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ หรือเดินชมความงดงามของวัดเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

1.4.2 อุปสรรคอื่นที่สัมพันธ์กับประเด็นคุณภาพการให้บริการ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจ

1) ปัญหาเรื่องการรับรองทางกฎหมายที่ทำให้ต้องต่อใบอนุญาตทุกปี ทำให้เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ต้องเผชิญกับปัญหาความไม่แน่นอนในการมอบนโยบายแก่พนักงานเรื่องการปรับปรุงคุณภาพการบริการและกิจกรรมการท่องเที่ยวในระยะยาว

2) ปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไขการต่อใบอนุญาตที่กำหนดให้พนักงานต้องผ่านการอบรมหลักสูตรต่างๆ ลักษณะเดียวกับงานมัคคุเทศก์ ในขณะที่พนักงานมีข้อจำกัดด้านเวลา จึงไม่สะดวกในการเข้ารับการอบรม เงื่อนไขดังกล่าวทำให้พนักงานเกิดความไม่มั่นใจในการให้บริการในปัจจุบันว่าควรมีขอบเขตเพียงใดที่เรียกว่าเป็น “บริการคุณภาพ” ในขณะที่ต้องระวังไม่ให้มีการกระทำใดๆ ที่ละเมิดข้อกำหนดของการจัดการท่องเที่ยวโดยพนักงานซึ่งยังไม่ผ่านการอบรม

3) ปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น เนื่องจากกระแสแรงจูงใจการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของรัฐบาลทำให้บริษัทเอกชนหลายแห่งริเริ่มจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดเพิ่มขึ้น แต่แม้ว่า บริษัทเอกชนเหล่านี้จะจำหน่ายบัตรโดยสารในราคาที่สูงกว่าราคาบัตรของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. แต่บริษัทเหล่านั้น ใช้รถตู้ที่มีความสะดวกสบายค่อนข้างมาก รวมทั้งจัดอาหารว่าง เครื่องดื่ม และของที่ระลึกที่มีรูปลักษณ์เหมือนสินค้าราคาสูงเพื่อใช้เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวสามารถจ่ายค่าบัตรโดยสารในราคาแพงเพื่อแลกกับบริการที่สะดวกสบาย บริษัทดังกล่าว จะสามารถเป็นคู่แข่งกับ ขสมก. ได้ นอกจากนี้บริษัทเอกชนที่ทำธุรกิจจัดการท่องเที่ยวโดยตรงแล้ว ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2551 เริ่มมีธุรกิจเอกชนที่ให้บริการรถประจำทางเส้นทางต่างๆ ด้วยรถปรับอากาศ ได้เพิ่มกิจกรรมในวันหยุดด้วยการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดในบางจังหวัด เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแม้ว่าธุรกิจเอกชนดังกล่าวจะจัดเส้นทางท่องเที่ยวเพียงไม่กี่จังหวัดซึ่งน้อยกว่าที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ดำเนินการอยู่ก็ตาม แต่ในระยะยาว ธุรกิจเอกชนเหล่านี้ จะมีการเพิ่มเส้นทางและปรับปรุงคุณภาพการบริการให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

4) ปัญหาการร้องเรียนจากบริษัทเอกชนเรื่องการเดินรถทับเส้นทางซึ่งบริษัทเหล่านั้น ระบุว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จัดการท่องเที่ยวในราคาที่ถูกลงและเดินรถทับเส้นทางที่บริษัทเหล่านั้นทำการเดินรถอยู่แล้วจึงทำให้บริษัทมีรายได้ลดลงและนำไปสู่การร้องเรียนดังกล่าว

5) ปัญหาจากเหตุสุดวิสัย ปัญหาจากเหตุสุดวิสัยที่กระทบต่อการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ในเส้นทางกรุงเทพมหานคร คือ วิกฤตการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปี พ.ศ. 2551 ที่มีการปิดถนนประท้วงในเขตกรุงเทพมหานครหลายครั้ง นับตั้งแต่เหตุการณ์การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทำให้ถนนราชดำเนินที่เป็นถนนสายหลักในการเชื่อมต่อกับถนนอื่นๆ ซึ่งเป็นเส้นทางรถไหว้พระ

9 วัดในกรุงเทพมหานครที่กำหนดไว้ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. ไม่มีความปลอดภัย จึงเป็นเหตุให้ทาง ขสมก. ไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดในกรุงเทพมหานครได้เป็นเวลานาน

2. กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 การให้นำนักคะแนนเกี่ยวกับศักยภาพการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ผู้วิจัยนำข้อสรุปทั้งหมดเกี่ยวกับจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threat) ของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่นำเสนอไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ไปจัดทำเป็นตารางให้นำนักคะแนน จากนั้น ผู้วิจัยจัดส่งจดหมายไปยังผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) หัวหน้าฝ่ายแผนงานเขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) คณะนาเที่ยวทุกคนของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) และนักท่องเที่ยวทุกคนที่เต็มใจให้ที่อยู่ติดต่อทางไปรษณีย์ ตั้งแต่ตอนให้สัมภาษณ์ในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยจดหมายดังกล่าวจัดส่งพร้อมตารางให้นำนักคะแนนเพื่อขอความร่วมมือในการให้คะแนนในประเด็นจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threat) ของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ผลจากการให้นำนักคะแนนดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำมาจัดลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย เพื่อเลือกเป็นประเด็นหลักสำหรับการจัดทำยุทธศาสตร์ต่อไป

การให้นำนักคะแนน แบ่งเป็นคะแนนด้านบวก (+) สำหรับประเด็นจุดแข็ง (Strength) และโอกาส (Opportunities) ส่วนคะแนนด้านลบ (-) นั้น สำหรับประเด็นจุดอ่อน (Weakness) และอุปสรรค (Threat) โดยความหมายของช่วงคะแนน มีดังนี้

คะแนนด้านบวก (+) ได้แก่

(+5) และ (+10) หมายถึง ประเด็นที่สำคัญมากและต้องให้การส่งเสริมเป็นอันดับแรก

(+4) และ (+1) หมายถึง ประเด็นที่ยังไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการส่งเสริม

คะแนนด้านลบ (-) ได้แก่

(-5) และ (-10) หมายถึง ประเด็นที่สำคัญมากและต้องแก้ปัญหาเป็นอันดับแรก

(-4) และ (-1) หมายถึง ประเด็นที่ยังไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ปัญหา

เมื่อผู้วิจัยได้รับผลการให้นำ้หนักคะแนนจากผู้ให้ข้อมูลหลักแล้ว ผู้วิจัยนำผลทั้งหมดมาประมวลและจัดทำเป็นตารางแสดงน้ำหนักคะแนนของประเด็นต่างๆ ที่เป็นจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threat) เพื่อเตรียมจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเฉพาะประเด็นที่มีน้ำหนักคะแนนระหว่าง (+5) ถึง (+10) และคะแนนระหว่าง (-5) ถึง (-10) มาจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ผลการให้นำ้หนักคะแนน ปรากฏตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 15 ผลการให้นำ้หนักคะแนน SWOT ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.

ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (Strengths : S)	น้ำหนักคะแนน
S1 โครงการท่องเที่ยว ของ ขสมก. เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา	(+10)
S2 การบริการในภาพรวมดีมาก	(+10)
S3 ความยืดหยุ่นของโครงการที่ให้อิสระแก่นักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมตามความสนใจ	(+ 9)
S4 คมนำ้เที่ยวมีอัยาศัยและมารยาทดี	(+ 9)
S5 กิจกรรมของโครงการสามารถตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ	(+ 8)
S6 โครงการเน้นให้พระสงฆ์เป็นผู้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	(+ 7)
S7 โครงการเน้นให้ทางวัดอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเรื่องดอกไม้ รูปเทียน อาหาร และเครื่องดื่ม	(+ 6)
S8 โครงการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบเที่ยววัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น	(+ 4)
ประเด็นที่เป็นจุดอ่อน (Weaknesses : W)	น้ำหนักคะแนน
W1 การประชาสัมพันธ์ของโครงการใช้สื่อไม่หลากหลายและไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กว้าง	(-10)
W2 การให้บริการของคมนำ้เที่ยว ขสมก. บางด้านต้องปรับปรุง	(- 7)

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (Strengths : S)	น้ำหนักคะแนน
W3 คณะนาเที่ยว ขสมก. ยังไม่สามารถควบคุมให้วัดเป้าหมายบางวัดดูแลความสะอาดของวัดได้อย่างทั่วถึง	(- 6)
W4 เวลาออกเดินทางเข้ามาทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนซื้อบัตรโดยสารไม่ทันเวลา	(- 4)
W5 อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการท่องเที่ยวบางอย่างใช้งานได้ไม่ดีนัก เช่น กระจบอกระชาสัมพันธ	(- 4)
W6 ควรปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเส้นทางให้มีความแปลกใหม่มากขึ้น	(- 4)
W7 เขตการเดินรถที่ (ขสมก. อุบลางเขน) ยังไม่มีการพิจารณาเรื่องการลดราคาบัตรโดยสารตามราคาน้ำมันที่ลดลง	(- 4)
ประเด็นที่เป็นโอกาส (Opportunities : O)	น้ำหนักคะแนน
O1 ความพร้อมและความร่วมมือของวัดเป้าหมายในด้านต่างๆ	(+10)
O2 นักท่องเที่ยวต้องการให้จัดโครงการต่อไปในระยะยาวและถาวร เนื่องจากพึงพอใจในบริการและราคาบัตรยอมรับได้	(+10)
O3 คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดอาหาร เครื่องดื่ม ดอกไม้ ธูป เทียน และขายสินค้าเพื่อสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว	(+ 9)
O4 นักท่องเที่ยวพึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมตามความเชื่อด้านต่างๆ อย่างอิสระ	(+ 8)
O5 นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมท่องเที่ยวซ้ำ	(+ 8)
O6 โครงการของ ขสมก. ได้รับความนิยมอย่างมากจากนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชอบเที่ยววัดและโบราณสถาน	(+ 7)
O7 นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้เดินทางท่องเที่ยวกับเพื่อนชาวต่างชาติ	(+ 4)
O8 นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กได้ท่องเที่ยวกับญาติผู้ใหญ่	(+ 3)
ประเด็นที่เป็นอุปสรรค (Threats : T)	น้ำหนักคะแนน
T1 วัดเป้าหมายบางวัดกำหนดจำนวนเงินในการบริจาคเพื่อรับวัดถ่มงกลมมูลค่าต่างๆ เป็นการแลกเปลี่ยน	(-10)
T2 ปัญหาการรับรองทางกฎหมายที่ทำให้ต้องต่อใบอนุญาตทุกปี	(-10)

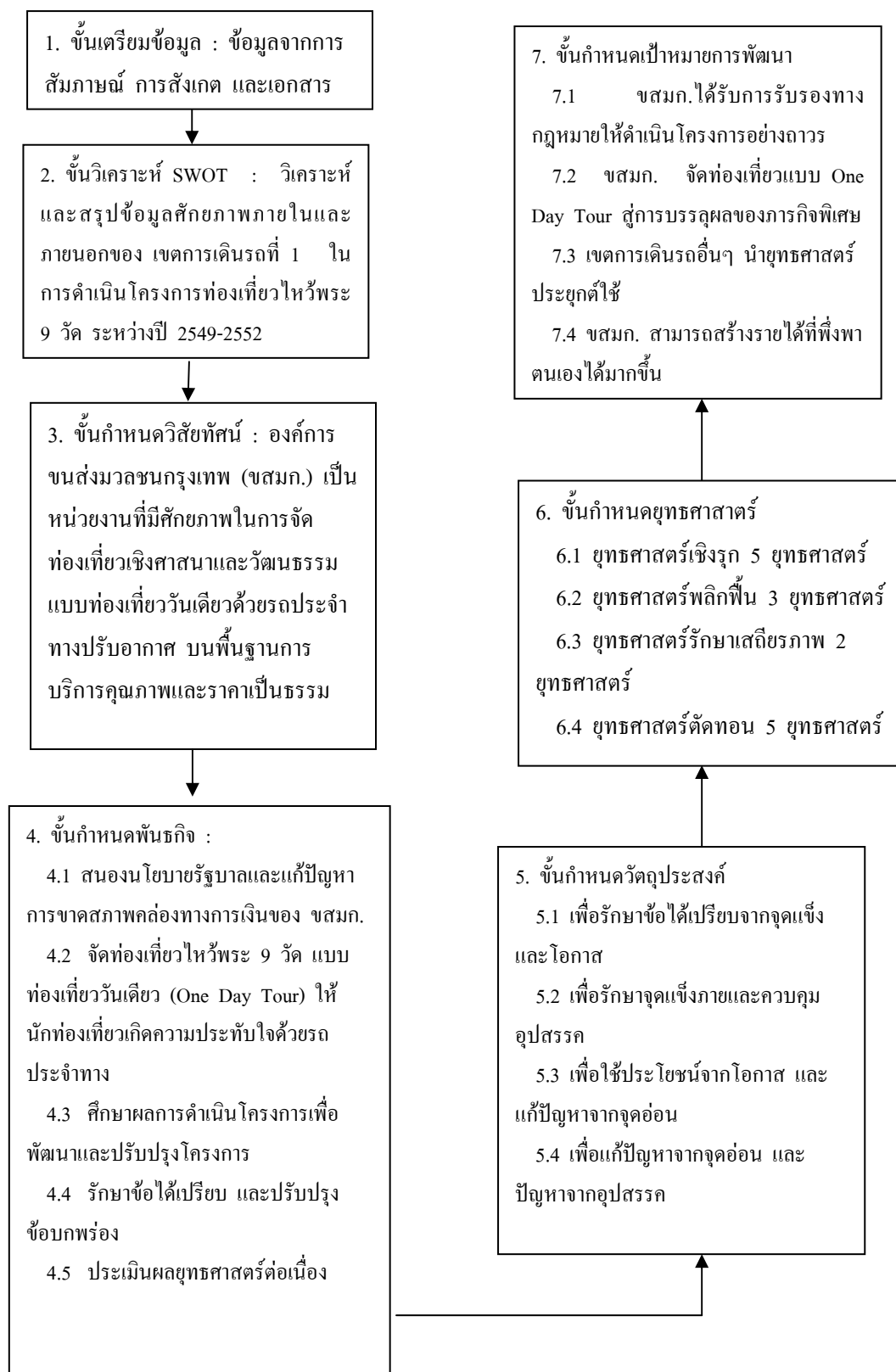
ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นที่เป็นโอกาส (Opportunities : O)	น้ำหนักคะแนน
T3 ปัญหาจากเงื่อนไขการต่อใบอนุญาตที่กำหนดให้พนักงานต้องผ่านการฝึกอบรม	(- 9)
T4 ปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น	(- 9)
T5 ปัญหาการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชนเรื่องการเดินรถทับเส้นทาง	(- 8)
T6 วัดเป้าหมายบางแห่งยังบกพร่องเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณใกล้เคียง	(- 4)
T7 วัดเป้าหมายบางแห่งให้เวลาในการชมสถานที่น้อยเกินไป	(- 3)
T8 บางวัดมีแม่ชีและเด็กพยายามเดินตามนักท่องเที่ยวเพื่อขอบริจาคเงิน	(- 3)
T9 วิกฤตการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นเหตุสุดวิสัย	(- 3)

2.2 ขั้นตอนการร่างยุทธศาสตร์

2.2.1 ผู้วิจัยนำผลการให้นำหนักคะแนนจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threat) ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมรม. หมายกร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ซึ่งผู้วิจัยจัดทำร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าวเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2552 ทั้งนี้ ภาพรวมของขั้นตอนการร่างยุทธศาสตร์นั้น ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แผนภูมิขั้นตอนของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (2550 : 19-20) ดังนี้

ภาพประกอบ 25 แผนภูมิขั้นตอนการยกวางยุทธศาสตร์โดยผู้วิจัย

2.2.2 การยกร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ก่อนจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

ผู้วิจัยใช้ผลการให้นำหนักคะแนนสำหรับจุดแข็ง(S) จุดอ่อน (W) โอกาส (O) และอุปสรรค (T) จากข้อ 2.1 เฉพาะช่วงคะแนนระหว่าง + 5 ถึง +10 และระหว่าง - 5 ถึง -10 โดยนำไปใส่ในตารางจับคู่ปัจจัยภายในและภายนอกแบบ SWOT Matrix เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ซึ่งประยุกต์ใช้จากแนวคิดของนันทิยา หุตานุวัตร และรณงค์ หุตานุวัตร (2543 : 45)

ผลการจับคู่ปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ปรากฏในตารางต่อไปนี้ (นันทิยา หุตานุวัตร และรณงค์ หุตานุวัตร. 2543 : 45)

ตาราง 16 การจับคู่ปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
	S1 เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา	W1 ประชาสัมพันธ์ไม่หลากหลาย/ไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กว้าง
	S2 การบริการในภาพรวมดีมาก	W2 คณะนำเที่ยวต้องปรับปรุงบางด้าน
	S3 ความยืดหยุ่นของโครงการ	W3 คณะนำเที่ยวไม่สามารถควบคุมบางวัดเรื่องความสะอาด
	S4 คณะนำเที่ยวมีอัตรายศและมารยาทดี S5 ตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว	
	S6 โครงการเน้นพระสงฆ์ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	
	S7 โครงการเน้นให้ทางวัดอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	

ตาราง 16 (ต่อ)

ปัจจัยภายนอก		
โอกาส (Opportunities : O) O1 ความพร้อม/ร่วมมือของวัดเป้าหมาย O2 นักท่องเที่ยวต้องการให้จัดโครงการ ต่อไปในระยะยาวและถาวร O3 คนในชุมชนให้ความร่วมมือ O4 นักท่องเที่ยวพึงพอใจได้ทำกิจกรรมตามความเชื่อด้านต่างๆ O5 นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมท่องเที่ยวซ้ำ O6 ได้รับความนิยมนอย่างมากจากนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชอบเที่ยววัดและโบราณสถาน	ยุทธศาสตร์เชิงรุก 1. การรณรงค์สืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนา (S1, O1) 2. การเพิ่มเครือข่ายวัดเพื่อสืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนา (S1, O1) 3. การเพิ่มคุณภาพการให้บริการให้ครบมิติการบริการคุณภาพ (S2, O2) 4. การส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวพร้อมสร้างเศรษฐกิจชุมชน (S3, O3) 5. การประชาสัมพันธ์เพิ่มกลุ่มเป้าหมาย (S5, O4)	ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น 1. การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ (W1, O2) 2. การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ของคณะนำเที่ยว (W2, O2,O5) 3. การหาแนวร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ (W3, O6)
อุปสรรค (Threats : T) T1 บางวัดกำหนดจำนวนเงินบริจาค T2 ปัญหาการรับรองทางกฎหมาย T3 ปัญหาจากเงื่อนไขการต่อใบอนุญาต T4 ปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น T5 ปัญหาการถูกร้องเรียน	ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ 1. การขอความร่วมมือในการกำหนดจำนวนเงินในการบริจาค (S1, S6,S7, T1) 2. การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองทางกฎหมายของโครงการ (S2, S3,T2, T3, T4, T5)	ยุทธศาสตร์การตัดทอน 1. ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 1 (W1, T1) 2. ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ยุทธศาสตร์ ที่ 1-3 (W1, W2, T2, T3, T4, T5) 3. ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 (W1, W2, T2, T3, T4, T5)

จากการจับคู่ปัจจัย 4 ด้าน (จุดแข็ง = S, จุดอ่อน = W, โอกาส = O, และ อุปสรรค = T) ตามตารางข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก 15 ยุทธศาสตร์ย่อย ดังนี้

ยุทธศาสตร์เชิงรุก

1. การรณรงค์สืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนา (S1, O1)
2. การเพิ่มเครือข่ายวัดเพื่อสืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนา (S1, O1)
3. การเพิ่มคุณภาพการให้บริการให้ครบมิติการบริการคุณภาพ (S2, O2)
4. การส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวพร้อมสร้างเศรษฐกิจชุมชน (S3, O3)
5. การประชาสัมพันธ์เพิ่มกลุ่มเป้าหมาย (S5, O4)

ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น

1. การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ (W1, O2)
2. การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ของคณะนำเที่ยว (W2, O2, O5)
3. การหาแนวร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(W3, O6)

ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ

1. การขอความร่วมมือในการกำหนดจำนวนเงินในการบริจาค (S1, S6, S7, T1)
2. การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองทางกฎหมายของโครงการ (S2, S3, T2, T3, T4, T5)

ยุทธศาสตร์การตัดทอน

1. ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 1 (W1, T1)
2. ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ยุทธศาสตร์ที่ 1 (W1, W2, T2, T3, T4, T5)
3. ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ยุทธศาสตร์ที่ 2 (W1, W2, T2, T3, T4, T5)
4. ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ยุทธศาสตร์ที่ 3 (W1, W2, T2, T3, T4, T5)
5. ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพยุทธศาสตร์ที่ 2 (W1, W2, T2, T3, T4, T5)

T3, T4, T5)

ทั้งนี้ รายละเอียดของแต่ละยุทธศาสตร์ ได้นำเสนอเป็นเอกสารเบื้องต้น ประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ทั้ง 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้ร่วมประชุมให้ข้อเสนอแนะ และพิจารณาปรับแก้ โดยรายละเอียดของยุทธศาสตร์ฉบับแก้ไขที่เสร็จสมบูรณ์ จะนำเสนอในหัวข้อต่อไป

2.2.3 การประสานงาน เมื่อผู้วิจัยร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เรียบร้อยแล้ว จากนั้น ผู้วิจัยกำหนดจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 จัดขึ้น วันที่ 14 สิงหาคม 2552 (จดหมายเชิญประชุม ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2552) และครั้งที่ 2 จัดขึ้น วันที่ 21 สิงหาคม 2552 (จดหมายเชิญประชุม ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2552)

ผู้วิจัยจัดส่งจดหมายเชิญประชุม ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2552 พร้อมกับเอกสาร ร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่จัดทำโดยผู้วิจัยไปยังเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการเขตและเจ้าหน้าที่ ขสมก. ที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. เข้าร่วมการประชุมเพื่อพิจารณารายละเอียดทั้งหมดของร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 1 ทางเขตการเดินรถที่ 1 มีหนังสือประทับตรา ขสมก. ลงวันที่ 12 สิงหาคม 2552 แจ้งมายังผู้วิจัยว่า ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ตามที่ผู้วิจัยประสานงานมานั้น ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 (นายอนุวัฒน์ งามศิริ) และหัวหน้าฝ่ายแผนงาน (นายประสิทธิ์ สุขเกษม) เนื่องจากทั้ง 2 ท่าน เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดและปฏิบัติหน้าที่ประจำวันซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านยุทธศาสตร์ต่างๆ อยู่แล้ว แต่ทั้งนี้ ทางเขตการเดินรถที่ 1 ไม่สามารถจัดเจ้าหน้าที่ ขสมก. ท่านอื่นๆ เข้าร่วมประชุมได้ เพราะเจ้าหน้าที่เหล่านั้นต้องปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นงานประจำตั้งแต่วันจันทร์-ศุกร์ และในวันเสาร์-อาทิตย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะนำเที่ยวตั้งแต่เช้าถึงช่วงเย็น ด้วยเหตุนี้ การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ทั้ง 2 ครั้ง จึงประกอบด้วยผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 และหัวหน้าฝ่ายแผนงาน เท่านั้น

2.3 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการจัดทำยุทธศาสตร์

2.3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 1 ในวันที่ 14 สิงหาคม 2552 เริ่มดำเนินการตั้งแต่เวลา 11.00 น. ณ ที่ทำการเขตการเดินรถที่ 1 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการประชุมพิจารณารายละเอียดทั้งหมดของยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 1 สรุปได้ว่า

ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 และหัวหน้าฝ่ายแผนงาน ให้ความสำคัญชื่นชมกับการศึกษาข้อมูล และข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นจริงจากกลุ่มตัวอย่างและการจัดทำเป็นข้อมูลลักษณะ SWOT ที่เข้าใจง่าย รวมทั้งเห็นด้วยกับยุทธศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำเสนอ อย่างไรก็ตาม มีข้อคิดเห็นว่า ควรเพิ่มตัวชี้วัด ในตอนท้ายของแต่ละยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับแก้ร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าว และจัดส่งให้ทางเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) พิจารณานำเสนอที่ปรับแก้อีกครั้งในการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 2

2.3.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 2 ในวันที่ 21 สิงหาคม 2552 เริ่มดำเนินการเวลา 10.00 น. ณ ที่ทำการเขตการเดินรถที่ 1 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการประชุมพิจารณาผลการปรับแก้ร่างยุทธศาสตร์ที่ผู้วิจัยดำเนินการตามข้อเสนอแนะจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 1 ผลการพิจารณา สรุปได้ว่า เขตการเดินรถที่ 1 เห็นชอบกับร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ฉบับแก้ไข และขอให้ผู้วิจัยผลิตเอกสารร่างยุทธศาสตร์ ฉบับแก้ไข จำนวน 5 เล่ม จัดส่งให้เขตการเดินรถที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากทางเขตการเดินรถที่ 1 ต้องการนำเสนอเอกสารร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปยังองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สำนักงานใหญ่ เพื่อให้รับทราบศักยภาพภายในและศักยภาพภายนอกที่เกี่ยวข้องกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ที่ปัจจุบันดำเนินโครงการ โดยเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) และเพื่อผลักดันให้มีการนำเสนอเรื่องต่อไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เพื่อให้พิจารณาเรื่องการรับรองโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ถูกต้องตามกฎหมายและดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องถาวรโดยไม่ต้องทำการต่อไปอนุญาตทุกปี ซึ่งการรับรองดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเรื่องการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชน และการมีบริษัทคู่แข่งได้ต่อไป ทั้งนี้ หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 2 ทางเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ได้ส่งหนังสือประทับตรา ขสมก. ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2552 แจ้งมายังผู้วิจัยเพื่อตอบรับและเห็นชอบอย่างเป็นทางการต่อร่างยุทธศาสตร์ที่ปรับแก้ไขแล้ว และระบุว่า จะพิจารณานำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมต่อไป

ภาพประกอบ 26 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 1 วันที่ 14 สิงหาคม 2552

2.3.3 การตรวจสอบ 3 มุม (The Triad) ตามแนวญาณวิทยา (Epistemology)

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบ 3 มุม (The Triad) ตามแนวคิดของจอร์จ

ดับบลิว เฟรดริช เฮเกล (Georg W. Friedrich Hegel. 1770-1831) ภายใต้ปรัชญาสาขาญาณวิทยา (Epistemology) มาใช้เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ดังนี้

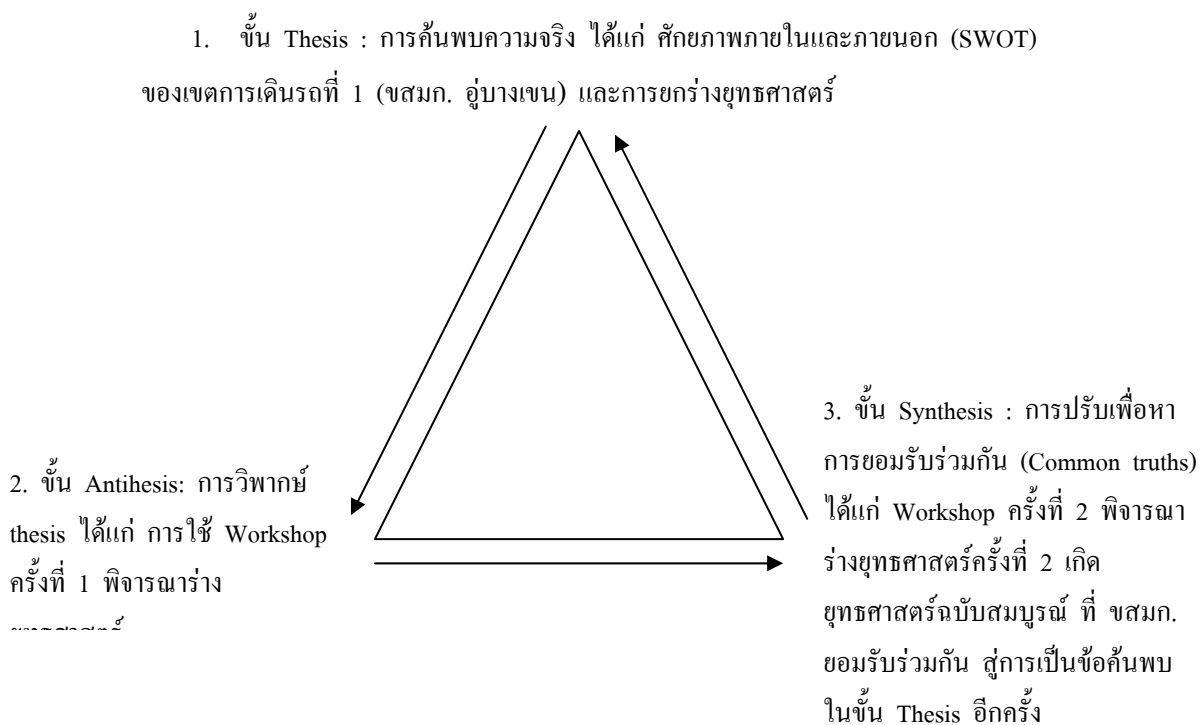
1. ชั้น Thesis ในที่นี้ คือ การนำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับศักยภาพภายในและภายนอก (SWOT) ของเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่ดำเนินการโดยผู้วิจัย จากนั้น ผู้วิจัยนำข้อค้นพบดังกล่าวไปวิเคราะห์และยกร่างเป็นยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เพื่อเตรียมนำเสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ให้ผู้เข้าร่วมได้วิพากษ์ข้อดีข้อเสียของร่างยุทธศาสตร์ในชั้น Antithesis ต่อไป

2. ชั้น Antithesis ในที่นี้ คือ การวิพากษ์ข้อดีข้อเสียของร่างยุทธศาสตร์และพิจารณาปรับแก้ร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าวซึ่งผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 1 เป็นผู้พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับแก้และนำเสนอร่างยุทธศาสตร์ ฉบับแก้ไข อีกครั้งในการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 2 ซึ่งผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งนี้ ได้พิจารณาและแสดงข้อคิดเห็นต่อร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าวอีกครั้ง เพื่อให้ผู้วิจัยนำไปปรับปรุงเป็นยุทธศาสตร์ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

3. ขั้น Synthesis ในที่นี้ คือ การปรับร่างยุทธศาสตร์ให้สมบูรณ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการหาข้อสรุปสำหรับการปรับแก้ยุทธศาสตร์ที่ต้องบูรณาการระหว่างประเด็น การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียรวมทั้งข้อเสนอแนะจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ทั้ง 2 ครั้ง กับวัตถุประสงค์หลักของยุทธศาสตร์ที่เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ เพื่อทำให้เกิด ยุทธศาสตร์ฉบับสมบูรณ์ที่ถือว่าเป็นข้อค้นพบซึ่งองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และผู้วิจัย สามารถยอมรับร่วมกันได้ (Common Truths) และนำไปสู่การนำยุทธศาสตร์ฉบับสมบูรณ์ไป ประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมตามสถานการณ์ต่อไป

การตรวจสอบ 3 มุม (The Triad) เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของการจัดทำ ยุทธศาสตร์ ปรากฏในแผนภูมิ ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 27 แผนภูมิการตรวจสอบ 3 มุม (The Triad) เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของการจัดทำ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก.

3. รายละเอียดของยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ฉบับที่ผ่านความเห็นชอบของเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้งบางเขน)

ผู้วิจัยจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ซึ่งประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก 15 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

ยุทธศาสตร์เชิงรุก 5 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น 3 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ 2 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ตัดทอน 5 ยุทธศาสตร์

ทั้งนี้ การเลือกใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในแต่ละวัดนั้น องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ควรพิจารณาจากข้อดี และข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นเฉพาะในแต่ละวัดเป้าหมาย แล้วเลือกยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมไปใช้ส่งเสริมข้อดีที่มีอยู่แล้วและแก้ปัญหาในส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ รายละเอียดของยุทธศาสตร์ มีดังนี้

เหตุผลและความจำเป็นของการกำหนดยุทธศาสตร์

แม้้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะมีหน้าที่หลักในการจัดการเดินรถประจำเส้นทางกรุงเทพมหานครสำหรับคนจำนวนมากที่อาศัยในกรุงเทพมหานครมายาวนาน แต่การที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดซึ่งเป็นภารกิจเพิ่มเติมจากหน้าที่หลักนั้น มีเหตุผล 4 ประการ คือ ประการแรก องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสนองตอบนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกลยุทธหนึ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจไทย ประการที่สอง องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสนองตอบนโยบายรัฐบาลที่รณรงค์กิจกรรมส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ประการที่สาม องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มองเห็นศักยภาพในองค์กรตนเองด้านการรับส่งกลุ่มคนในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้วยรถประจำทางปรับอากาศขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เอง และประการที่สี่ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นเพื่อให้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ด้วยเหตุผลทั้ง 4 ประการข้างต้น ทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ริเริ่มโครงการท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2549 ซึ่งกำหนดเป็น “โครงการครอบครัวสุขสันต์ไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก.” ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ในภาคกลาง โดยในปี พ.ศ. 2551 ได้จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์ จำนวน 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร (อนุวัฒน์ รามศิริ. 2551 : สัมภาษณ์)

แม้ว่าโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จะเป็นโครงการที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาล และเป็นช่องทางการสร้างรายได้เพิ่มเติมเพื่อให้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น รวมทั้งมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ที่ดำเนินการโดยเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ได้ประสบปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวที่กลายเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ (ประสิทธิ์ สุขเกษม, 2551 : สัมภาษณ์) เช่น ปัญหาเรื่องการรับรองทางกฎหมายในการดำเนินโครงการระยะ ปัญหาเรื่องการร้องเรียนจากบริษัทเอกชน ปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไขการต่อใบอนุญาต และปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า แม้โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จะตอบสนองนโยบายรัฐบาล และโครงการดังกล่าวยังช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินของ ขสมก. รวมทั้งมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่โครงการดังกล่าวยังคงประสบปัญหาอย่างน้อย 4 ด้านดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุนี้ จึงได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เพื่อทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานที่ส่งเสริมศักยภาพขององค์กรซึ่งมีอยู่แล้วให้สามารถจัดโครงการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และนำไปใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาในส่วนที่ยังเป็นจุดอ่อนและเป็นอุปสรรคต่อดำเนินโครงการ ทั้งนี้เพื่อทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สามารถดำเนินโครงการที่สนองตอบนโยบายรัฐบาลและช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินของ ขสมก. ได้ต่อไปในระยะยาว ทั้งนี้ผลกระทบทางบวกในขอบเขตที่กว้างขึ้นหากโครงการดังกล่าวสามารถดำเนินการต่อไปได้ในระยะยาวนั้น คือ จะเป็นโครงการท่องเที่ยวที่ช่วยทำนุบำรุงศาสนาและวัฒนธรรมท่ามกลางสังคมที่กำลังมีปัญหาด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วิสัยทัศน์ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการจัดท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมแบบท่องเที่ยววันเดียวด้วยรถประจำทางปรับอากาศบนพื้นฐานการบริการคุณภาพและราคาเป็นธรรม

พันธกิจ

1. จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดเพื่อทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สามารถดำเนินโครงการที่สนองตอบนโยบายรัฐบาลและช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินของ ขสมก. ในระยะยาว รวมทั้งทำให้ ขสมก. มีส่วนร่วมในการจัดโครงการท่องเที่ยวที่ช่วยทำนุบำรุงศาสนาและวัฒนธรรมท่ามกลางสังคมที่กำลังมีปัญหาด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด แบบท่องเที่ยววันเดียว (One Day Tour) ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำ เพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จของภารกิจพิเศษที่นอกเหนือจากภารกิจหลักด้านการขนส่งประชาชนด้วยรถประจำทาง

3. ศึกษาผลการดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ใน 6 ประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ สิ่งดึงดูดใจ และการตอบสนองพฤติกรรมและความเชื่อของนักท่องเที่ยว เพื่อนำผลการศึกษามา กำหนดแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงโครงการ

4. ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงโครงการด้วยการรักษาข้อได้เปรียบของโครงการให้คงอยู่และให้มีคุณภาพมากขึ้นต่อไป รวมทั้งปรับปรุงข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการดังกล่าวให้กลายเป็นจุดแข็งและโอกาสของการดำเนินโครงการต่อไป

5. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องปีละ 1 ครั้ง เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. ต่อไปในระยะยาว
วัตถุประสงค์

1. เพื่อรักษาข้อได้เปรียบของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ได้จากการวิเคราะห์โอกาสจากบริบทภายนอก ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ และจากจุดแข็งภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว ตามแนวคิดยุทธศาสตร์เชิงรุก

2. เพื่อรักษาจุดแข็งภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และควบคุมสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ รวมทั้งผลักดันให้เกิดความคุ้มครองทางกฎหมายสำหรับโครงการดังกล่าว เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืนต่อไปตามแนวคิดยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ

3. เพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสซึ่งเกิดขึ้นในบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และแก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว โดยเน้นกิจกรรมการหาแนวร่วมเพื่อการแก้ปัญหาคือตามแนวคิดยุทธศาสตร์พลิกฟื้น

4. เพื่อแก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และปัญหาจากอุปสรรคภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการดังกล่าวตามแนวคิดยุทธศาสตร์การตัดทอน

เป้าหมายการพัฒนา

1. องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้รับการรับรองทางกฎหมายให้ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด อย่างถาวร
2. เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) สามารถจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด แบบท่องเที่ยววันเดียว (One Day Tour) ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำ และนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จของภารกิจพิเศษที่นอกเหนือจากภารกิจหลักด้านการขนส่งประชาชนด้วยรถประจำทาง
3. เขตการเดินรถอื่นๆ ภายใต้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สามารถนำยุทธศาสตร์ฉบับนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม
4. องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สามารถสร้างรายได้จากการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ให้เพิ่มขึ้นและทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ในภาพรวมสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นต่อไป

สาระสำคัญของยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์เชิงรุก ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์
 - เพื่อรักษาข้อได้เปรียบของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็งภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการ และจากโอกาสในบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ จึงกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้
 - 1.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การรณรงค์สืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนา
 - 1.1.1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) และโอกาส (Opportunities)
 - 1) จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา
 - 2) โอกาส (Opportunities) ได้แก่ ความพร้อมและความร่วมมือจากวัดเป้าหมาย ประกอบด้วย ความพร้อมของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำนักท่องเที่ยวในการสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน ฝึกการทำสมาธิ ในการให้ความรู้ และจัดเตรียมดอกไม้ ธูป เทียน ทองคำเปลว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
 - 1.1.2 แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ประสานกับวัดเป้าหมายที่เน้นการเป็นผู้นำประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวอยู่แล้ว โดยใช้วิธีการต่อไปนี้

1) ใช้ความสัมพันธ์แบบคุ้นเคยไว้เนื้อเชื่อใจที่ทาง ขสมก. มีต่อวัด อยู่แล้ว เป็นโอกาสในการพูดคุยขอความร่วมมือให้ดำรงรักษาและสืบสานให้กิจกรรมดังกล่าวเป็น กิจกรรมหลักในการต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ต่อไป

2) ใช้การกำหนดกิจกรรมล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ ทางวัดและทาง ขสมก. แจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับกำหนดการด้านกิจกรรมสืบสาน ทางพุทธศาสนาในระยะต่อไป และเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวร่วมเดินทางกับโครงการท่องเที่ยวไหว้ พระ 9 วัด ครั้งต่อไป ตัวอย่างเช่น กิจกรรมร่วมถวายภัตตาหารเพลพระ-เณรที่จะสอบบาลี กิจกรรมการบวชพระเณรจำนวนมาก กิจกรรมการร่วมสมทบทุนบริจาคเพื่อสร้างและบูรณะศาสน วัตถุ ฯลฯ

1.1.3 ตัวชี้วัด วัดเป้าหมายเป็นผู้นำด้านกิจกรรมทางพุทธศาสนา และให้ความรู้ตลอดช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวจาก ขสมก. เข้าร่วมพิธี

1.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเพิ่มเครือข่ายวัดเพื่อสืบสานกิจกรรมทาง พุทธศาสนา

1.2.1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) และโอกาส (Opportunities) จุดแข็ง (Strength) และโอกาส (Opportunities) มีลักษณะเดียวกับ ที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การรณรงค์สืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนาดังกล่าวข้างต้น

1.2.2 แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ประสานกับวัดเป้าหมายที่ไม่เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนาโดยใช้ความสัมพันธ์แบบคุ้นเคยไว้เนื้อ เชื้อใจ พูดคุยขอความร่วมมือให้เพิ่มกิจกรรมทางพุทธศาสนาให้มากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มเครือข่ายวัด ที่ทำกิจกรรมหลักด้านพุทธศาสนาในการต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ให้มีมากขึ้นต่อไป การเพิ่มเครือข่ายทำได้โดยวิธีการประสานงานกับวัดทั้ง 9 วัด ในแต่ละจังหวัดตามโครงการให้เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนาเป็นหลัก เช่น ประสานงานให้ วัดเหล่านั้น ประกอบพิธีในแบบเดียวกัน โดยเริ่มจากพระผู้ใหญ่เป็นประธานในพิธี จากนั้น เล่าประวัติของวัด นำสวดมนต์ รับสังฆทาน และสวดให้พร ซึ่งวัดอื่นที่ยังไม่มีการประกอบพิธีการ เช่นนี้ ให้ปรับเปลี่ยนสู่แนวทางประกอบพิธีในลักษณะเดียวกัน

1.2.3 ตัวชี้วัด วัดเป้าหมายปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้นำด้านกิจกรรม ทางพุทธศาสนาตลอดช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ใช้เวลาอยู่ในวัด แทนการทำกิจกรรม ด้านอื่นๆ ที่ไม่อยู่ในแนวคิดพุทธศาสนา

1.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มคุณภาพการให้บริการให้ครบมิติของบริการ คุณภาพ

1.3.1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) และโอกาส (Opportunities)

1) จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ คุณภาพการบริการของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ที่ได้รับการยอมรับว่า บริการในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากเป็นบริการที่มีคุณภาพ 4 ด้าน คือ คุณภาพด้านจิตบริการ คุณภาพด้านความสะดวก คุณภาพด้านความคงที่ของบริการ และคุณภาพด้านความถูกต้องของบริการ

2) โอกาส (Opportunities) ได้แก่ นักท่องเที่ยวต้องการให้จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปในระยะยาวและถาวร

1.3.2 แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลางเขน) ควรดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการอีก 3 มิติ คือ คุณภาพบริการในมิติเวลา คุณภาพบริการในมิติความครบถ้วน และคุณภาพบริการในมิติการตอบสนอง

1) คุณภาพบริการในมิติเวลา คำนึงถึงควรจัดการเวลาที่ใช้ในแต่ละสถานที่เป้าหมายอย่างเหมาะสมโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยว เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมในแต่ละวัด และสิ่งดึงดูดใจอื่นๆ ภายในเส้นทาง

2) คุณภาพบริการในมิติความครบถ้วน คำนึงถึงควรเน้นการให้บริการในสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการนอกเหนือจากการจัดให้นักท่องเที่ยวพบกับพระสงฆ์เพื่อทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การแวะซื้อของฝากตามความเหมาะสมกับเวลาและเส้นทาง

3) คุณภาพบริการในมิติการตอบสนอง ทางเขตเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ควรลดราคาบัตรโดยสารตามราคาน้ำมันเชื้อเพลิงลดลง เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อยมีโอกาสท่องเที่ยวมากขึ้น และควรจัดการท่องเที่ยวในเส้นทางใหม่ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมที่เดินทางท่องเที่ยวครบทั้ง 13 จังหวัดรวมทั้งกรุงเทพมหานครแล้ว เนื่องจากในระยะยาว นักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมอาจรู้สึกจำเจต่อเส้นทางเดิม และทำให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำที่ลดลงเช่นกัน

1.3.3 ตัวชี้วัด นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากขึ้น และมีความต้องการในการท่องเที่ยวครั้งต่อไป รวมทั้งมีกลุ่มผู้มีรายได้น้อยร่วมเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น

1.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวพร้อมกับการสร้างเศรษฐกิจชุมชน

1.4.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดแข็ง (Strength)

1) จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ ความยืดหยุ่นของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ที่ให้อิสระแก่นักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมต่างๆ นอกเหนือจากกิจกรรมทางพุทธศาสนา

2) โอกาส (Opportunities) ได้แก่ ความร่วมมือของชุมชนที่ให้แก่วัด เป้าหมายในการจัดเตรียมดอกไม้ ธูป เทียน อาหาร และเครื่องดื่มให้แก่นักท่องเที่ยว โดยไม่คิดมูลค่า รวมทั้งนำสินค้าท้องถิ่นมาจำหน่ายในราคาข่อมเยา เพื่อสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว

1.4.2 แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ประสานงานกับวัดเพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางในการสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวด้วยการติดต่อกับคนในชุมชนให้นำสินค้าท้องถิ่นมาขายให้มีความหลากหลายมากขึ้น ตามวิธีการดังนี้

- 1) ออกแบบซุ้มจำหน่ายสินค้าในบริเวณที่เหมาะสม ไม่ทำลายทัศนียภาพของวัด
- 2) วัดและชุมชนทำงานร่วมกันในการคัดสรรสินค้ามาจำหน่าย โดยเน้นการไม่ใช้สารเคมีในผลิตภัณฑ์ และเป็นสินค้าที่ชาวบ้านผลิตด้วยวัตถุดิบจากธรรมชาติ
- 3) ออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีการบ่มตราสัญลักษณ์ของวัดร่วมกับโครงการไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. เพื่อให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของการค้าขายในโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว

1.4.3 ตัวชี้วัด

- 1) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด มีบรรยากาศที่มีชีวิตชีวามากขึ้น
- 2) นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและมีความสุขที่ได้ซื้อสินค้าเพื่อกระจายรายได้สู่กลุ่มชาวบ้าน และทำให้นักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป
- 3) โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีส่วนส่งเสริมให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเติบโตมากขึ้นกว่าเดิม

1.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมายควบคู่กับยุทธศาสตร์ที่ 3 (การเพิ่มคุณภาพบริการครบมิติ)

1.5.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดแข็ง (Strength)

1) จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. สามารถตอบสนองความเชื่อต่างๆ ของนักท่องเที่ยวได้ เช่น การไหว้พระ 9 วัด ทำให้สบายใจ เป็นการบำรุงพุทธศาสนา เป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน ทำให้หายป่วยจากโรคต่างๆ เป็นต้น

2) โอกาส (Opportunities) ได้แก่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมตามความเชื่อด้านต่างๆ ระหว่างร่วมกิจกรรมในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.

1.5.2 แนวทางดำเนินการ : เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากจากหลายกลุ่มอายุที่สนใจร่วมท่องเที่ยวกับโครงการนี้ เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) จึงควรรักษา

ข้อได้เปรียบด้านอุปสงค์ (Demand) ของนักท่องเที่ยวเอาไว้ด้วยการเพิ่มคุณภาพบริการ ควบคู่กับการใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการ ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป เพื่อเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการให้สื่อข้อมูลเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวในกลุ่มเดิมสนใจท่องเที่ยวในเส้นทางอื่นๆ ต่อไป และเชิญชวนนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ให้สนใจโครงการท่องเที่ยวนี้ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ คือ

1) เขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการที่นอกเหนือจากการบอกต่อแบบปากต่อปาก การปิดป้ายโฆษณาเฉพาะในอุบลราชธานี และในรถประจำทาง หรือการฝากข่าวในเว็บไซต์ polyboon.com เพียงเว็บไซต์เดียว สื่อที่ต้องเพิ่มเติมได้แก่ สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ ทางวิทยุ ทางสิ่งพิมพ์ และทางเว็บไซต์ของหน่วยราชการต่างๆ

2) ทำกิจกรรมเสริม เช่น กิจกรรมสะสมคะแนนการท่องเที่ยว หากเดินทางครบ 9 จังหวัด หรือกิจกรรมการตอบคำถามเกี่ยวกับวัดในเส้นทางต่างๆ ของโครงการ นักท่องเที่ยวที่ร่วมกิจกรรมจะได้รับรางวัลต่างๆ เช่น เสื้อยืด หรือกระเป๋าสะพาย ซึ่งมีตราสัญลักษณ์โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. เป็นต้น

1.5.3 ตัวชี้วัด โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นกิจกรรมวันหยุดที่ส่งเสริมให้คนทุกวัยและนักท่องเที่ยวทั้งครอบครัวร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วยกันมากขึ้น โดยมีทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิม และกลุ่มใหม่ ซึ่งนักท่องเที่ยวเหล่านั้นมีความพึงพอใจต่อโครงการของ ขสมก. ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมเพื่อทำนุบำรุงพุทธศาสนา และได้ทำกิจกรรมตามความเชื่อของแต่ละบุคคลในเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย

2. ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 3 ยุทธศาสตร์

เพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นในบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และแก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว จึงกำหนดยุทธศาสตร์ที่เน้นกิจกรรมการหาแนวร่วมเพื่อการแก้ปัญหามาตามแนวคิดยุทธศาสตร์พลิกฟื้น รายละเอียดมีดังนี้

2.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการ

2.1.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดอ่อน (Strength)

1) จุดอ่อน (Strength) ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ยังใช้สื่อที่ไม่หลากหลายและไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กว้าง โดยสื่อประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวมีเพียงการบอกต่อแบบปากต่อปาก การปิดป้ายโฆษณาเฉพาะในอุบลราชธานีและในรถประจำทาง และการฝากข่าวในเว็บไซต์

polyboon.com เพียงเว็บไซต์เดียว ซึ่งการใช้สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ดังกล่าวจัดว่าเป็นการใช้สื่อในจำนวนน้อยและอยู่ในวงแคบเกินไป

2) โอกาส (Opportunities) ได้แก่ นักท่องเที่ยวต้องการให้จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปในระยะยาวและถาวร

2.1.2 แนวทางดำเนินการ เขตการเดินทางที่ 1 (อุบลราชธานี) สร้างพันธมิตรด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเชิงวัฒนธรรม เพื่อขอความร่วมมือในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้มีสื่อที่หลากหลายประเภทและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ในวงกว้างมากขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

1) ประสานงานกับสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว ของ กรุงเทพมหานคร เพื่อขอเผยแพร่ข่าวสารของโครงการบนเว็บไซต์ของสำนักดังกล่าวในส่วนที่เป็น Banner ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแบบวันเดียว (One Day Tourism) ของกรุงเทพมหานคร

2) ประสานงานกับบริษัทห้างร้าน เช่น ห้างร้านที่จำหน่ายสิ่งพิมพ์เพื่อขอให้เป็นผู้สนับสนุนโครงการ (Sponsor) โดยของบประมาณจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ประชาสัมพันธ์โครงการในราคาประหยัด โดยจัดให้มีพื้นที่โฆษณาห้างร้านนั้นในสิ่งพิมพ์ด้วย ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์และวิทยุ นั้น ให้ประสานขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุและโทรทัศน์ของรัฐ

2.1.3 ตัวชี้วัด นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ได้รับข่าวสารของโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. และร่วมเดินทางมากขึ้น นักท่องเที่ยวกลุ่มเดิม ร่วมเดินทางในเส้นทางอื่นๆ ของ ขสมก. มากขึ้น

2.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ของคณะนำเที่ยว

2.2.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดอ่อน (Strength)

1) จุดอ่อน (Strength) ได้แก่ คณะนำเที่ยวยังต้องปรับปรุงศักยภาพในด้าน การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และด้านการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่แท้จริงทางพุทธศาสนา และความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัด เพื่อให้การท่องเที่ยววัดมีความสมบูรณ์และมีประโยชน์มากขึ้น

2) โอกาส (Opportunities) ได้แก่ นักท่องเที่ยวต้องการให้จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปในระยะยาวและถาวร และนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำ

2.2.2 แนวทางดำเนินการ เขตการเดินทางที่ 1 (อุบลราชธานี) สร้างพันธมิตรด้านการฝึกอบรมพนักงาน ขสมก. ด้านการสนทนาภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน และด้านความรู้ทางประวัติศาสตร์ ความรู้เชิงพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัดเป้าหมาย โดยดำเนินการดังนี้

1) ประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการจัดฝึกอบรม การสนทนาภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว

2) ประสานงานกับกรมศิลปากร ในการจัดฝึกอบรมเรื่องความรู้ ทางประวัติศาสตร์ ความรู้เชิงพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัดเป้าหมาย

2.2.3 ตัวชี้วัด ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ ที่นอกเหนือจากความสุขทางใจแล้ว การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ชมสมก. ยังได้รับความรู้ ด้านพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ศิลปะ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัดเป้าหมาย ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

2.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การหาแนวร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดอ่อน (Strength)

1) จุดอ่อน (Strength) ได้แก่ วัดเป้าหมายบางวัด ยังไม่สามารถ จัดการเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบได้ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความ สะดวกเท่าที่ควร

2) โอกาส (Opportunities) ได้แก่ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมสมก. มีนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชอบท่องเที่ยวภายในวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยว ประเภทอื่นร่วมเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการเป็นจำนวนมาก

2.3.2 แนวทางดำเนินการ โดยใช้วิธีการ ดังนี้

1) เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ประสานงานขอความร่วมมือ กับวัดเป้าหมายในการจัดการเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบให้มีมากขึ้น เพื่อทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและประทับใจมากขึ้น

2) เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ประสานงานขอความร่วมมือ จากชุมชนในการจำหน่ายสินค้าที่ปลอดสารพิษ เป็นผลผลิตในท้องถิ่น และมีราคาเหมาะสม

2.3.3 ตัวชี้วัด ห้องน้ำและบริเวณโดยรอบของวัดที่ยังมีปัญหาอยู่ ได้รับการปรับปรุง และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากขึ้น

3. ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 2 ยุทธศาสตร์

เพื่อรักษาจุดแข็งภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ชมสมก. อุบลางเขน) ในฐานะ ผู้ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ชมสมก.) และควบคุม สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ รวมทั้งผลักดันให้เกิดการรับรองและความคุ้มครองทาง กฎหมายสำหรับโครงการดังกล่าว เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืนต่อไปนั้น จึงกำหนดยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การขอความร่วมมือเพื่อควบคุมการกำหนดจำนวนเงินบริจาค

3.1.1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) และอุปสรรค (Threat)

1) จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. มีจุดเน้นที่กิจกรรมทางพุทธศาสนา มีการประสานงานให้พระสงฆ์เป็นผู้ให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว และเน้นให้วัดช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวด้านต่างๆ เช่น การจัดเตรียมดอกไม้ ธูป เทียน อาหาร เครื่องดื่ม และความสะอาดของห้องน้ำ

2) อุปสรรค (Threat) ได้แก่ วัดเป้าหมายบางวัดในเส้นทางท่องเที่ยวมีการระบุจำนวนเงินการบริจาคเพื่อแลกเปลี่ยนกับวัตถุมงคลในมูลค่าต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากแสดงความคิดเห็นว่า การบริจาคเงินควรเป็นไปตามอัธยาศัยของนักท่องเที่ยวมากกว่า

3.1.2 แนวทางดำเนินการ โดยวิธีการดังนี้

1) เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลราชธานี) ประสานงานกับวัดเพื่อขอความร่วมมือไม่ให้ระบุจำนวนเงินบริจาคเพื่อแลกกับวัตถุมงคลในมูลค่าต่างๆ โดยเน้นการบริจาคเงินตามอัธยาศัยของนักท่องเที่ยว และแจ้งให้วัดทราบว่า หากมีการระบุจำนวนเงินบ่อยครั้งมากขึ้น จะมีผลต่อความศรัทธาของนักท่องเที่ยวที่อาจแสดงออกด้วยการไม่ร่วมในพิธีต่างๆ ที่วัดจัดต้อนรับ หากเป็นเช่นนี้ต่อไป บรรยากาศการท่องเที่ยวจะไม่น่าสนใจ และมีจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวที่ลดลงต่อไปเช่นกัน

2) หากเป็นวัตถุมงคลเพื่อให้เช่าบูชา ควรมีใบรับรองการเช่าอย่างถูกต้อง หรือใบอนุโมทนาบัตร เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันว่า เงินที่ได้นั้น นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของวัดโดยตรง และยืนยันว่า เป็นวัตถุมงคลที่แท้จริง ไม่มีการปลอมแปลง

3.1.3 ตัวชี้วัด วัดเป้าหมายทุกวัดไม่มีการประกาศเชิญชวนว่า

หากบริจาคเงินจำนวนเงินเท่าใด จะได้รับวัตถุมงคลประเภทใด และทุกวัดเน้นการประชาสัมพันธ์เรื่องการบริจาคเงินช่วยเหลือวัดตามอัธยาศัยและกำลังศรัทธาของนักท่องเที่ยว

3.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก.

3.2.1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) และอุปสรรค (Threat)

1) จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ บริการโดยภาพรวมของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เป็นบริการที่อยู่ในระดับดีมาก และโครงการดังกล่าวมีความยืดหยุ่นที่ให้อิสระแก่นักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมตามความสนใจ

2) อุปสรรค (Threat) ได้แก่ ปัญหาจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ได้แก่ ปัญหาการรับรอง

ทางกฎหมายสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในระยะยาว ปัญหาเงื่อนไขการต่อไปอนุญาตปีต่อปี ปัญหาการมีบริษัทคู่แข่งเพิ่มขึ้น และปัญหาการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชน

3.2.2 แนวทางดำเนินการ เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลราชธานี) ดำเนินการยกเว้นเรื่องเพื่อพิจารณาเพื่อนำเสนอต่อองค์การขนส่งมวลชน (ขสมก.) เพื่อให้ ขสมก. นำเสนอเรื่องต่อไปยังกระทรวงคมนาคม ให้พิจารณาอนุมัติโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ให้ได้รับสิทธิคุ้มครองและรับรองทางกฎหมายในการดำเนินการต่อไปอย่างถาวร โดยในยกเว้นเรื่องเพื่อพิจารณานั้น ควรระบุถึงประเด็นต่อไปนี้

1) เหตุผลและความจำเป็นของการดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก.

2) บทบาทของ ขสมก. ในการมีส่วนร่วมส่งเสริมเศรษฐกิจไทยด้วยการจัดการท่องเที่ยวแบบวันเดียว (One Day Tourism) ด้วยการจัดเส้นทางท่องเที่ยวได้มากถึง 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร

3) ความต้องการของนักท่องเที่ยวจำนวนมากและพระสงฆ์ในวัดเป้าหมายที่ต้องการให้ ขสมก. จัดโครงการนี้ต่อไป

4) ผลการประเมินศักยภาพการจัดโครงการไหว้พระ 9 วัดของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลราชธานี) ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threat) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis

5) ศักยภาพการพึ่งพาตนเองทางการเงินของ ขสมก. และเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลราชธานี) ที่เพิ่มขึ้นจากการจัดโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว

6) วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายระยะยาวของการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2.3 ตัวชี้วัด

1) ได้รับการรับรองสิทธิทางกฎหมายจากกระทรวงคมนาคม ที่อนุมัติให้ ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดอย่างถาวร โดยไม่ต้องต่อไปอนุญาตปีต่อปี

2) การได้รับการรับรองสิทธิทางกฎหมาย ขสมก. จะสามารถดำเนินการอย่างเต็มที่ในการเจรจาเพื่อแก้ปัญหาจากข้อร้องเรียนของบริษัทเอกชน และสามารถพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการมีคู่แข่งได้ต่อไป

4. ยุทธศาสตร์การตัดตอน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์

การแก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ในฐานะผู้ดำเนินท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และปัญหาจากอุปสรรคภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการดังกล่าวนี้ สามารถนำยุทธศาสตร์เชิงรุก

ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น และยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ มาประยุกต์ใช้เพื่อกำจัดจุดอ่อนและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ ตามแนวคิดยุทธศาสตร์การตัดทอน โดยเลือกใช้ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับปัญหาจากจุดอ่อนและอุปสรรค ดังนี้

4.1 การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การขอความร่วมมือเพื่อควบคุมการกำหนดจำนวนเงินบริจาค

การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ข้างต้น แก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดที่ใช้สื่อไม่หลากหลายไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กว้าง ควบคู่กับการแก้ปัญหาจากอุปสรรคอันเกิดจากวัดเป้าหมายมีการระดมเงินบริจาคเพื่อแลกเปลี่ยนกับวัตถุมงคลตามมูลค่าต่างๆ ดังนั้น จึงควรใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การขอความร่วมมือเพื่อควบคุมการกำหนดจำนวนเงินบริจาค เพื่อแก้ปัญหาจากจุดอ่อนและอุปสรรคดังกล่าวให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

4.2 การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น 3 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.

ยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ของคณะนำเที่ยว

ยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การหาแนวร่วมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้นทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ข้างต้น ก็เพื่อแก้ปัญหาจากจุดอ่อน 2 ด้านอันเป็นปัจจัยภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ควบคู่กับการแก้ปัญหาจากอุปสรรค 4 ประการ อันเป็นปัจจัยภายนอกของ ขสมก. ทั้งนี้ จุดอ่อนทั้ง 2 ด้าน คือ การประชาสัมพันธ์ของโครงการที่ใช้สื่อไม่หลากหลายไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กว้าง และจุดอ่อนของคณะนำเที่ยวที่ต้องปรับปรุงศักยภาพด้านการใช้ภาษาอังกฤษและการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่แท้จริงของพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัดเป้าหมาย ส่วนอุปสรรค 4 ประการ ได้แก่ ปัญหาการรับรองทางกฎหมายสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในระยะยาว ปัญหาการต่อใบอนุญาตทุกปี ปัญหาการมีบริษัทคู่แข่ง และปัญหาการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชนในพื้นที่เดียวกับเส้นทางของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ดังนั้น จึงควรประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ

ขสมก. ยุทธศาสตร์ที่ 2 การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ของคณะนำเที่ยว และยุทธศาสตร์ที่ 3 การหาแนวร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.3 การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก.

การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. ก็เพื่อแก้ปัญหาจากจุดอ่อน 2 ด้าน คือ จุดอ่อนด้านการประชาสัมพันธ์ที่ใช้สื่อไม่หลากหลาย ไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กว้าง และจุดอ่อนของคณะนำเที่ยวที่ต้องมีการปรับปรุงบางด้าน ได้แก่ การใช้ภาษาอังกฤษและการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่แท้จริงของพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัดเป้าหมาย ควบคู่กับการแก้ปัญหาจากอุปสรรค 4 ด้านของ ขสมก. ได้แก่ ปัญหาการรับรองทางกฎหมายสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในระยะยาว ปัญหาการต่อใบอนุญาตทุกปี ปัญหาการมีบริษัทคู่แข่ง และปัญหาการถูกรื้อเรียนจากบริษัทเอกชน ในพื้นที่เดียวกับเส้นทางของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.

ทั้งนี้ การนำยุทธศาสตร์ทั้งหมดมาประยุกต์ใช้นั้น ให้นำแนวทาง ดำเนินการและตัวชี้วัดของแต่ละยุทธศาสตร์ดังกล่าวที่กำหนดไว้แล้วก่อนหน้านี้เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อกำจัดจุดอ่อนและอุปสรรคในการดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ให้สามารถ ดำเนินงานได้ยั่งยืนถาวรต่อไป

กลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

1. หน่วยงานหลัก เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) เป็นองค์กรหลักในการนำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ไปใช้โดยบรรจุยุทธศาสตร์ดังกล่าวไว้ในแผนการทำงานของเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ในฐานะที่ยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นแนวทางการสร้างรายได้ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเป็นกิจกรรมที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาล

2. หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงคมนาคมในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดผู้ออกใบอนุญาตการเดินรถเพื่อจัดโครงการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

3. การประเมินผล เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) เป็นผู้ประเมินผลการทำงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และรายงานผลต่อองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สำนักงานใหญ่ และกระทรวงคมนาคม

ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของยุทธศาสตร์

1. การได้รับการรับรองทางกฎหมายให้เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดอย่างถาวรโดยไม่ต้องต่อใบอนุญาตปีต่อปี

2. การดำเนินโครงการอย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่ระดับบริหารและพนักงานของเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลางเขน) และองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สำนักงานใหญ่ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.
3. การให้ความสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงคมนาคม
4. ความนิยมและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวไทย
5. การให้ความร่วมมือจากวัดเป้าหมายที่เป็นสถาบันหลักในการจัดกิจกรรม ที่เป็นพิธีทางพุทธศาสนาและเตรียมความพร้อมเรื่องความสะดวกของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบ
6. การให้ความร่วมมือของคนในท้องถิ่นใกล้วัดเป้าหมายที่จำหน่ายสินค้าราคามิตรภาพ และให้ความช่วยเหลือวัดด้วยการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยอัธยาศัยที่ดีตามแนวคิดการเป็นเจ้าบ้านที่ดีภายใต้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นั้น ในบทที่ 5 ผู้วิจัยขอเสนอเนื้อหาในหัวข้อต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
3. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

สรุปผล

1. ความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ความเป็นมาของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เริ่มจากเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) เป็นผู้ริเริ่มโครงการครอบครัวสุขสันต์ ไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2549 โดยเน้นการท่องเที่ยววัดในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่างๆ ในภาคกลาง ซึ่งในเวลาต่อมา เขตการเดินรถอื่นๆ ได้นำโครงการดังกล่าวไปดำเนินการด้วยเช่นกัน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2551 เขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) เป็นเขตเดียว

ที่ดำเนินโครงการนี้ เนื่องจากให้บริการเรื่องบัตรโดยสารที่ไม่มีขึ้นตอนยุ่งยาก และได้จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์ จำนวน 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร

ในปัจจุบัน แมื่่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะมีหน้าที่หลักในการจัดการเดินรถประจำเส้นทางกรุงเทพมหานครสำหรับคนจำนวนมากที่อาศัยในกรุงเทพมหานครมายาวนาน แต่การที่องค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ซึ่งเป็นภารกิจเพิ่มเติมจากหน้าที่หลักนั้น มีเหตุผล 3 ประการ คือ ประการแรก องค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสนองตอบนโยบายรัฐบาล ประการที่สอง องค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มองเห็นศักยภาพในองค์กรตนเองด้านการรับส่งกลุ่มคนในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้วยรถประจำทางปรับอากาศขององค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เอง และประการที่สาม องค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นเพื่อให้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

ส่วนแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นั้น เขตการเดินรถที่ 1 (อุบ่างเขน) มีการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย โดยกำหนดให้เป็นวัดในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงในภาคกลาง ซึ่งปัจจุบันมีเส้นทางท่องเที่ยวทั้งสิ้น 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร นอกจากการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายแล้ว เขตการเดินรถที่ 1 (อุบ่างเขน) ยังกำหนดเกณฑ์การเลือกวัดที่สามารถจัดไว้ในเส้นทางไหว้พระ 9 วัด เกณฑ์ที่สำคัญ คือ ต้องเป็นวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ เป็นวัดที่ยากจน เป็นวัดที่มีพระสงฆ์ซึ่งปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และเป็นวัดที่พร้อมจะให้ความร่วมมือในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกเส้นทางเป้าหมาย 5 เส้นทางเพื่อการศึกษาวิจัย ได้แก่ เส้นทางจังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดราชบุรี ในแต่ละจังหวัด เลือกศึกษา 3 จาก 9 วัด โดยการศึกษาเน้นที่จุดเด่นของวัดแต่ละแห่ง และนำไปสู่การจัดกลุ่มวัด โดยกลุ่มวัดที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมี 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัดที่มีถาวรวัตถุสวยงาม กลุ่มวัดที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ กลุ่มวัดที่มีพระพุทธรูป-พระสงฆ์-ถาวรวัตถุชื่อดังเป็นที่เลื่อมใส กลุ่มวัดที่มีของขลังโด่งดัง กลุ่มวัดที่ตั้งในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และกลุ่มวัดที่มีการรักษาโรคด้วยยาโบราณและคาถารายละเอียดของการศึกษาปรากฏในบทที่ 4

2. สภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) และสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) ผลจากวิธีวิจัยทั้ง 2 ส่วน ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ซึ่งสรุปสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในและภายนอกของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีดังนี้

2.1 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับปัจจัยภายในของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ปัจจัยภายในที่เป็นปัญหาของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับประเด็นการศึกษาทั้ง 6 ด้าน (การประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ สิ่งดึงดูดใจ และการตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว) สามารถสรุปได้ว่าการดำเนินโครงการดังกล่าวยังคงมีปัญหาปรากฏในประเด็นการศึกษา 3 ด้านจาก 6 ด้าน คือ ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร และคุณภาพการให้บริการ โดยปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ คือ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ในประเภทที่ไม่หลากหลายและไม่กระจายสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวในวงกว้าง ปัญหาด้านราคาบัตรโดยสาร คือ เขตการเดินรถที่ (ขสมก. อุบางเขน) ยังไม่มีการพิจารณาเรื่องการลดราคาบัตรโดยสารตามราคาน้ำมันที่ลดลง และปัญหาด้านคุณภาพการให้บริการ คือ คณะนำเที่ยว ของ ขสมก. ยังต้องปรับปรุงความรู้บางด้าน เวลาในการชมสถานที่แต่ละแห่งน้อยเกินไป งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการท่องเที่ยวยังมีไม่เพียงพอ คณะนำเที่ยวยังไม่สามารถควบคุมให้วัดเป้าหมายบางวัดช่วยสอดส่องดูแลความสะอาดของวัดได้อย่างทั่วถึง เวลาออกเดินทางเข้ามาทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนซื้อบัตรโดยสารที่อุบางเขนไม่ทันเวลา รวมทั้งทาง ขสมก. ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนเส้นทางเพิ่มเติมให้มีความแปลกใหม่มากขึ้น

2.2 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สรุปได้ว่า การดำเนินโครงการดังกล่าวยังคงมีปัญหาจากปัจจัยภายนอก 3 ประการ คือ 1) ปัญหาด้านคุณภาพการให้บริการจากวัดเป้าหมาย 2) ปัญหาจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยปัญหา 4 เรื่อง คือ การรับรองทางกฎหมายในการดำเนินโครงการระยะยาว การร้องเรียนจากบริษัทเอกชน เงื่อนไขการต่อใบอนุญาต และการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น และ 3) ปัญหาจากเหตุสุดวิสัยซึ่งหมายถึงวิกฤตการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปี พ.ศ. 2551 ที่กระทบต่อการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ในเส้นทางกรุงเทพมหานคร

3. การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ผลจากการศึกษาความเป็นมา แนวทางการดำเนินงาน และสภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ศักยภาพภายในของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) ในฐานะผู้จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. และศักยภาพภายนอกเขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. โดยผลการวิเคราะห์นำมาสู่ผลสรุปด้านจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threat) ของการดำเนินโครงการดังกล่าว โดยผลสรุปดังกล่าวมาจากการให้น้ำหนักคะแนนที่แบ่งเป็นคะแนนด้านบวก (+) สำหรับประเด็นจุดแข็ง (Strength) และโอกาส (Opportunities) ส่วนคะแนนด้านลบ (-) นั้น สำหรับประเด็นจุดอ่อน (Weakness) และอุปสรรค (Threat) ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเฉพาะประเด็นที่มีน้ำหนักคะแนนระหว่าง (+5) ถึง (+10) และระหว่าง (-5) ถึง (-10) มาจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยใช้วิธีการจับคู่ปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์แบบ SWOT matrix ผลจากการจับคู่แบบ SWOT matrix ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลในการร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าว เมื่อผู้วิจัยร่างยุทธศาสตร์เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำเสนอต่อการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ทั้ง 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้ร่วมประชุมให้ข้อเสนอแนะและปรับแก้รายละเอียดของยุทธศาสตร์

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 จัดขึ้นวันที่ 14 สิงหาคม 2552 (จดหมายเชิญประชุม ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2552) และครั้งที่ 2 จัดขึ้นวันที่ 21 สิงหาคม 2552 (จดหมายเชิญประชุม ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2552) โดยเชิญผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 และหัวหน้าฝ่ายแผนงาน ร่วมประชุมเพื่อพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าว ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2552 สรุปว่า ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 และหัวหน้าฝ่ายแผนงาน ให้ความชื่นชมกับการศึกษาข้อมูลและข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นจริงและการจัดทำเป็นข้อมูลลักษณะ SWOT ที่เข้าใจง่าย รวมทั้งเห็นด้วยกับยุทธศาสตร์ที่นำเสนอ อย่างไรก็ตาม มีข้อคิดเห็นว่า ควรเพิ่มตัวชี้วัดในตอนท้ายของแต่ละยุทธศาสตร์ ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2552 สรุปได้ว่า เขตการเดินรถที่ 1 เห็นชอบกับร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ฉบับแก้ไข และขอให้ผู้วิจัยผลิตเอกสารร่างยุทธศาสตร์ฉบับแก้ไข จำนวน 5 เล่ม จัดส่งให้เขตการเดินรถที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากทางเขตการเดินรถที่ 1 ต้องการนำเสนอเอกสารร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปยังองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

สำนักงานใหญ่ เพื่อให้รับทราบศักยภาพภายในและศักยภาพภายนอกที่เกี่ยวข้องกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ที่ปัจจุบันดำเนินโครงการโดยเขตการเดินรถที่ 1 และเพื่อผลักดันให้มีการนำเสนอเรื่องต่อไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เพื่อให้พิจารณาเรื่องการรับรองโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องตามกฎหมาย และดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องถาวรโดยไม่ต้องทำการต่อใบอนุญาตปีต่อปี ซึ่งการรับรองดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเรื่องการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชน และการมีบริษัทคู่แข่งได้ต่อไป ทั้งนี้ หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 2 ทางเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ได้ส่งหนังสือประทับตรา ขสมก. ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2552 แจงมายังผู้วิจัย เพื่อตอบรับและเห็นชอบอย่างเป็นทางการต่อร่างยุทธศาสตร์ที่ปรับแก้ไขแล้ว และระบุว่าพิจารณา นำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมต่อไป

ร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ฉบับที่ผ่านความเห็นชอบของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) นั้น ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก 15 ยุทธศาสตร์ย่อย ดังนี้

3.1 ยุทธศาสตร์เชิงรุก 5 ยุทธศาสตร์

เพื่อรักษาข้อได้เปรียบของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ได้จากการวิเคราะห์โอกาสจากริบภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ และจากจุดแข็งภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว จึงกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การรณรงค์สืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเพิ่มเครือข่ายวัดเพื่อสืบสานกิจกรรมทาง

พุทธศาสนา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มคุณภาพการให้บริการให้ครบมิติของบริการ

คุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวพร้อมกับการสร้าง

เศรษฐกิจชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมายควบคู่กับ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 (การเพิ่มคุณภาพบริการครบมิติ)

3.2 ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น 3 ยุทธศาสตร์

เพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นในบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

และแก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว จึงกำหนดยุทธศาสตร์ที่เน้นกิจกรรมการหาแนวร่วมเพื่อการแก้ปัญหาดังกล่าวตามแนวคิดยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ของคณะนำเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การหาแนวร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

มากขึ้น

3.3 ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ 2 ยุทธศาสตร์

เพื่อรักษาจุดแข็งภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และควบคุมสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ รวมทั้งผลักดันให้เกิดการรับรองและความคุ้มครองทางกฎหมายสำหรับโครงการดังกล่าว เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืนต่อไปนั้น จึงกำหนดยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การขอความร่วมมือเพื่อควบคุมการกำหนดจำนวนเงิน

บริจาค

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมาย

ของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก.

3.4 ยุทธศาสตร์การตัดทอน 5 ยุทธศาสตร์

เพื่อแก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ในฐานะผู้ดำเนินท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และปัญหาจากอุปสรรคภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการดังกล่าว จึงนำยุทธศาสตร์เชิงรุก ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น และยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ มาประยุกต์ใช้เพื่อกำจัดจุดอ่อนและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ ตามแนวคิดยุทธศาสตร์การตัดทอน โดยเลือกใช้ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับปัญหาจากจุดอ่อนและอุปสรรค

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์ที่ 1 การขอความร่วมมือเพื่อควบคุมการกำหนดจำนวนเงินบริจาค ภายใต้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ภายใต้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์ที่ 2 การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ของคณะนำเที่ยว ภายใต้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์ที่ 3 การหาแนวร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. ภายใต้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ

4. กลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

4.1 หน่วยงานหลัก เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) เป็นองค์กรหลักในการนำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ไปใช้โดยบรรจุยุทธศาสตร์ดังกล่าวไว้ในแผนการทำงานของเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ในฐานะที่ยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นแนวทางการสร้างรายได้เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเป็นกิจกรรมที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาล

4.2 หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงคมนาคมในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดผู้ออกไปอนุญาตการเดินทางเพื่อจัดโครงการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

4.3 การประเมินผล เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) เป็นผู้ประเมินผลการทำงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และรายงานผลต่อองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สำนักงานใหญ่ และกระทรวงคมนาคม

5. ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ มีดังนี้

5.1 การได้รับการรับรองทางกฎหมายให้เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดอย่างถาวรโดยไม่ต้องต่อใบอนุญาตปีต่อปี

5.2 การดำเนินโครงการอย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่ระดับบริหารและพนักงานของเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) และองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สำนักงานใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.

5.3 การให้ความสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงคมนาคม

5.4 ความนิยมและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวไทย

5.5 การให้ความร่วมมือจากวัดเป้าหมายที่เป็นสถาบันหลักในการจัดกิจกรรมที่เป็นพิธีทางพุทธศาสนาและเตรียมความพร้อมเรื่องความสะดวกของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบ

5.6 การให้ความร่วมมือของคนในท้องถิ่นใกล้วัดเป้าหมายที่จำหน่ายสินค้าราคา มีคุณภาพ และให้ความช่วยเหลือวัดด้วยการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยอัธยาศัยที่ดีตามแนวทางการเป็นเจ้าบ้านที่ดีภายใต้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

อภิปรายผล

มีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดนั้นมีเป้าประสงค์และแนวทางการท่องเที่ยวเพื่อการแสวงบุญโดยแท้จริง ส่วนผลพลอยได้จากการท่องเที่ยวที่จัดเป็นเป้าประสงค์รองคือ การพักผ่อนหย่อนใจทำให้ได้รับความสนุกเร้าใจ ได้รับความสุข อิ่มเอิบใจ จากการได้ประกอบกิจทางศาสนา ได้ทำบุญ ทำทาน ได้พบปะเพื่อนทั้งเก่าและใหม่ที่ร่วมขบวนเดินทาง ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ซึมซับกับศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของวัดและสถานที่ท่องเที่ยวตามเส้นทางที่คณะกรรมการท่องเที่ยวได้จัดสรรไว้ ซึ่งได้แก่ วัดที่ประกอบด้วยถาวรวัตถุสวยงามเต็มไปด้วยศิลปะและสถาปัตยกรรมโบราณที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นวัดที่มีชื่อเสียงโด่งดังในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้าน เช่น มีพระพุทธรูปเก่าแก่โบราณที่เป็นที่เคารพบูชาของคนทั่วไปมีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ใกล้เคียงหรือมีชื่อทางการรักษาโรคภัยด้วยสมุนไพรและเวทย์มนต์ คาถา มีความศักดิ์สิทธิ์ และมีพระภิกษุที่เป็นที่เลื่อมใส ศรัทธา มีชื่อเสียง สามารถทำให้ผู้ที่ได้กราบไหว้ ได้ฟังโอวาทและได้สนทนาธรรมเกิดความรู้สึกอบอุ่น เกิดขวัญและกำลังใจในการต่อสู้ชีวิตในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีหน้าที่นิยมของ Malinowski (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2550 : 85 ; อ้างอิงมาจาก Malinowski. 1998 : 132-140) ที่กล่าวถึงความสำคัญของศาสนาว่าเป็นเรื่องกระบวนการทางจิตใจและความรู้สึกของมนุษย์ เมื่อมนุษย์เผชิญกับปัญหาและวิกฤตการณ์ในชีวิตย่อมต้องการพึ่งพาพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ ทศนคติที่มีคุณค่าเพื่อเพิ่มพูนความมั่นคงของจิตใจให้ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร มาแจ้ง (2548 : 150-151) ได้วิจัยรูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนาธรรมซึ่งพื้นที่ที่วิจัย คือ วัดไผ่ล้อม จังหวัดตราด วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี วัดพระแท่น จังหวัดอุดรธานี วัดหนองป่าพง และวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี วัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่ วัดสวนแก้ว และวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า วัดทุกวัดดังกล่าวนี้เป็นวัดที่มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักของประชาชนทั้งประเทศในด้านความมีจริยธรรมอันงดงามนำศรัทธาเลื่อมใสยิ่งของพระภิกษุสงฆ์ผู้ใหญ่ผู้เป็นเจ้าอาวาสประกอบด้วยศาสนกิจและสาธารณสงเคราะห์ ผู้ที่มาเยี่ยมเยือนกราบไหว้จะได้รับการต้อนรับเสมอภาคเท่าเทียมกัน และได้รับความร่มเย็น ความสบายใจและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Maurizio (1999 : 161-162) ที่ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดึงดูดที่เป็นมรดกของประเทศไทยกับการจัดการท่องเที่ยวสำหรับต่างชาติและการท่องเที่ยวภายในประเทศ ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานการจัดการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มุ่งเน้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เพื่อดึงดูด

นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ ขณะเดียวกันภาคเอกชนยังได้เพิ่มบทบาทในการจัดการบริหาร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้นอีกจึงเป็นที่น่าสังเกตว่าการจัดการการบริหารการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมกำลังได้รับการพัฒนาและการแข่งขันในระดับหนึ่ง

2. ประเด็นปัญหาที่พบจากการวิจัย คือ ปัญหาการจัดการท่องเที่ยวซึ่งมีทั้งปัญหาที่เกิด จากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกองค์กร ปัญหาจากปัจจัยภายใน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ ที่ยังอยู่ในวงแคบไม่เป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยว บัตรราคาโดยสารถูกอยู่ในระดับสูงไม่มีการ ลดหย่อนตามอัตราการขึ้นลงของน้ำมัน และการบริการที่หย่อนคุณภาพและความชำนาญการ ทั้ง ผู้นำเที่ยวและสถานที่เป้าหมาย ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การรับรองทางกฎหมาย การร้องเรียน จากบริษัทเอกชน และปัญหาจากการเมือง ปัญหาต่าง ๆ ที่พบทำให้การจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ไม่ประสบผลสำเร็จตามความคาดหวังสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของอารีรัตน์ โกสินทร์ และคณะ (2550 : 69-75) ที่ได้รับปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันปัญหาส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัด เชียงราย คือ การบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น กฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวกับการรักษา ความสะอาด การสาธารณสุข โภค สิ่งแวดล้อม การรักษาคู่ครองโบราณสถาน จากปัญหาเหล่านี้ ทำให้เกิดปัญหาด้าน การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและเป็นการบั่นทอนศักยภาพของ การท่องเที่ยวด้วย

3. แนวทางในการส่งเสริมพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยว 9 วัดของ ขสมก. เป็นแนวทางของการปฏิบัติจากทั้งสองภาคส่วน คือ ส่วนของพื้นที่การท่องเที่ยว และส่วนองค์กร ผู้จัดการท่องเที่ยว คือ ขสมก. ในส่วนพื้นที่การท่องเที่ยว คือ วัดจะต้องมีการปรับปรุงพัฒนาหรือ เพิ่มศักยภาพองค์ประกอบในส่วนต่าง ๆ เช่น มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาที่ยิ่งใหญ่ เค้นช้ นำน่าสนใจมีความหลากหลาย มีการจัดสาธารณสุข โภคที่ถูกสุขลักษณะ ปรับปรุงการต้อนรับและ การบริการที่อบอุ่นเป็นกันเองรวมทั้งการควบคุมการจำหน่ายสินค้าหรือของฝากในราคายุติธรรม และมีคุณภาพส่วนภารกิจขององค์กรจัดการท่องเที่ยว คือ ขสมก. จะต้องมีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เข้ามากระตุ้นขับเคลื่อนให้ยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้ดำเนินการไปได้โดยราบรื่นและปฏิบัติได้จริง ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้ได้แก่ กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ เช่น การสนับสนุนการจัดระบบข้อมูล ข่าวสาร และการสื่อสารมวลชนเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้การท่องเที่ยวไหว้พระเป็นที่รู้จักกว้างขวาง ของคนทั่วไปกลยุทธ์การพัฒนาปรับปรุงกลไกในการนำเที่ยวมีความสำคัญเช่นเดียวกันกล่าวคือ ควรจะให้มีการจัดการอบรมผู้นำเที่ยวให้ทันสมัยมีความรู้หลากหลายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของ สถานที่ท่องเที่ยวและรู้จักจุดอ่อนจุดแข็งสามารถเติมเต็มความใคร่รู้ ใคร่เห็นของผู้ท่องเที่ยวได้ อย่างเป็นที่พอใจ นอกเหนือจากนั้นองค์กรควรจะดำเนินการทางด้านกฎหมายและสิทธิ ความชอบธรรมทุกกรณีในการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ภายใต้การควบคุมและ

มีความถูกต้องตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Michael (1989 : 204-206) ได้ศึกษาแนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ และความต้องการของ ชุมชนว่า จะต้องการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด วิธีและความถี่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว ควรได้รับความเห็นความชอบจากประชาชนในท้องถิ่น เพราะจะเป็นเครื่องวัดว่าท้องถิ่นนั้นต้องการนักท่องเที่ยวประเภทใด และจำนวนเท่าไร ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการที่จะทำให้อุตสาหกรรมเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพ ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ที่ผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวัง และต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วยเพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่ เงินทุน แรงงาน รวมทั้งนักบริหาร การท่องเที่ยว ควรมาจากชุมชนเจ้าของท้องถิ่น เพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว เรื่องงานและเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องสะท้อนให้เห็น ถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพทางภูมิศาสตร์ท้องถิ่น และก่อนที่จะลงมือการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพยายามขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yamauchi และ Lee (1999 : 9-19) ได้ศึกษานโยบายการท่องเที่ยวของรัฐบาลลาว ผลการวิจัยพบว่า การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่รัฐบาลลาวใช้วัฒนธรรมชนเผ่า สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติทัศนียภาพสวยงาม ความหลากหลายทางชีวภาพ ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเป็นจุดขาย การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและธรรมชาติและทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม กระบวนการตัดสินใจโดยมีโครงการท่องเที่ยวแบบอะนุลักน้ำฮา เป็นโครงการหลักและการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและให้คำแนะนำโครงการการท่องเที่ยวต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gunn (1987 : 229-249) ได้ศึกษาการวางแผนควรเริ่มจากกิจกรรมของคนที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ต้องการรวบรวมข้อมูลในการหากิจกรรมของนักท่องเที่ยว สิ่งสำคัญคือสามารถหาความชัดเจนของความสามารถรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ตลอดจนสามารถคาดการณ์ถึงแนวโน้มการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมได้ การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรตระหนักถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ควรมีการพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่เฉพาะเจ้าบ้าน หรือคนในท้องถิ่นเท่านั้น ยังรวมถึงแขก หรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่อีกด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eber (1992 : 269-270) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า พื้นฐานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนประกอบด้วย การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรทาง

วัฒนธรรมและทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างฉลาดเช่นการลดการบริโภคมากเกินไป มีการบูรณะฟื้นฟูผสมผสานกับการใช้กลยุทธ์ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น วางกรอบแผนงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ตลอดจนการสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานการท่องเที่ยวในจังหวัดอื่น ๆ ควรจะได้ศึกษายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวนี้ไปปรับใช้กับการท่องเที่ยวในชุมชน

1.2 หน่วยงานของรัฐ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดและองค์กรบริหารส่วนตำบล ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงดูแลรักษาศาสนสถาน โบราณวัตถุและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวทางนิเวศวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

1.3 บุคลากรในชุมชนท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรจะได้มีการฝึกฝนอบรมความรู้เรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเข้าใจถึงประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดที่จัดโดย ชมรม. ในเส้นทางกรุงเทพมหานคร ที่ดำเนินการในปี พ.ศ. 2552 เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเชิงวัฒนธรรมต่อไป

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดที่จัดโดย ชมรม. ในเส้นทางจังหวัดอื่นๆ ที่นอกเหนือจากเส้นทาง 4 จังหวัดและกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ โดยเส้นทางจังหวัดที่ควรทำวิจัยต่อไป คือ เส้นทางจังหวัดอ่างทอง-สามชุก จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดอยุธยา จังหวัดนครนายก จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสงคราม-แม่กลอง จังหวัดสุพรรณบุรี-สามชุก และจังหวัดลพบุรี

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดที่จัดโดย ชมรม. ในด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง เนื่องจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นช่องทางการสื่อสารที่ทำให้โครงการเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการส่งเสริมภาคบริการให้มีส่วนสร้างรายได้ของประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฎหมายคอทคอม. พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535. 2552.
<<http://www.kodmhai.com/m4/m4-7>> 1 พฤศจิกายน 2552
- กรมการศาสนา. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2528.
- กรมศิลปากร. พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์. พระนคร : คลังวิทยา, 2515.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. “วิธีการผ่อนคลายความเครียด,” สภาวะความเครียดของ
คนไทย. 2552. <<http://www.dmh.go.th/links/links.asp?catid=19>> 19 กรกฎาคม
2552.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริม
การเผยแพร่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2541.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ. จินตนาการความเป็นไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากร
และสังคม และศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล, 2551.
- กองบรรณาธิการข่าวสด. ไหว้พระประธาน 76 จังหวัด. กรุงเทพฯ : มติชน, 2542.
- กระทรวงคมนาคม. รายงานประจำปี พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ : กระทรวงคมนาคม, 2551.
- . ข้อมูลโครงสร้างองค์กร กระทรวงคมนาคม. 2552. <<http://www.mot.ac.th/>>
1 พฤศจิกายน 2552.
- กริสุดา เทียรทอง. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของวัดที่มีต่อบ้าน
ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. โครงการสำรวจสถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2545.
กรุงเทพฯ : ฝ่ายสถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,
2545.
- . นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ปี พ.ศ. 2538-2539. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538.
- . 36 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ดอกเบี๋ย, 2539.
- . อะเมซิ่งกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : บริษัทเชลล์แห่งประเทศไทยและการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย, 2542.
- . สรุปสถานการณ์และการยกร่างแผนการตลาดการท่องเที่ยวปี 2547. กรุงเทพฯ :
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกาญจนบุรี. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี.
กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551.

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกรุงเทพฯ. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัด กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นนทบุรี และปทุมธานี. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีและราชบุรี. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 8. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรี สระบุรี และสิงห์บุรี. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสมุทรสงคราม. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร และนครปฐม. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุพรรณบุรี. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง และชัยนาท. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552.
- กิติ สันธุเสก. การออกแบบภายในขั้นพื้นฐาน : หลักการพิจารณาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- กิริติ บุญเจือ. สารานุกรมปรัชญา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- เกษรา เกิดมงคล. “รูปแบบการดำเนินชีวิต,” การแสวงหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของคนวัยทำงาน. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ขวัญกมล ตรีสุคนธ์. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยว หมู่บ้านควาย อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.
- ขวัญสุดา ชันชวิทย์. การเปรียบเทียบการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสองแห่งในเมืองเก่าอยุธยาที่มีผลต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษา การจัดการแบบมูลนิธิกับแบบชุมชนดั้งเดิม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- เขตการเดินรถที่ 1 องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ. ข้อมูลโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. กรุงเทพฯ : เขตการเดินรถที่ 1, 2551.
- _____. รายงานสถิติเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก ปี พ.ศ. 2549. กรุงเทพฯ : เขตการเดินรถที่ 1, 2549.

- เขตการเดินรถที่ 1 องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ. รายงานสถิติเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก ปี พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : เขตการเดินรถที่ 1, 2550.
- . รายงานสถิติเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก ปี พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ : เขตการเดินรถที่ 1, 2551.
- คทา ชินบัญญัติ. ไหว้พระ 9 วัด : ศักดิ์สิทธิ์ อธิษฐาน ปาฏิหาริย์. กรุงเทพฯ : ยอดมาลา, 2551.
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา. สังคมวิทยาเบื้องต้น. 2551.
<<http://www.huso.buu.ac.th/cai/sociology>> 10 ธันวาคม 2551.
- คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. แผนปฏิบัติการการจัดการท่องเที่ยว บ้านคอนมุล อำเภอน้ำโง จังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545.
- จิราภา เต็งไธรัตน์. จิตวิทยาทั่วไป. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- จุฑาพรรษ์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงษ์. การวางแผนการพัฒนารถลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- ชมจันทร์ หังสสุติ. หลักและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุตสาหกรรมบริการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.
- ชยกร ทาระวรรณ. การศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพฯ ที่มีต่อบทบาทของสื่ออินเทอร์เน็ตของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในการจูงใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2548.
- ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. การจัดการการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ และการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชุดภูมิปัญญา ลำดับที่ 1. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งแอนพับลิชชิ่ง, 2540.
- ชาญวิทย์ พรุ่งโรจน์. สุนทรียศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ชาติ ภิรมย์กุล. ทำบุญไหว้พระ 9 วัด. กรุงเทพฯ : ยอดมาลา, 2551.
- ไชยวัฒน์ วรเชษฐาวาตร์. วัดและโบราณสถานที่น่าสนใจในอยุธยา. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ม.ป.ป.

- ดร.ชนิ เอ็มพันธ์ และสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : แนวคิด หลักการ และความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติ. เอกสารประกอบการสัมมนา อุทยานแห่งชาติกับนันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน, 2539.
- ทรงคุณ จันทจร. การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะ และวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. การวางแผนเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2539.
- ทองพุด บุญมาลิก และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทของวัดในเขตคูสิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.
- . การวางแผนเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2532.
- ธงชัย อิศรพันธุ์. การจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบล ปลาบโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. การศึกษาปัญหาพิเศษ รม.ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.
- ธนาภรณ์ เมทธิรสคดี. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการรับบริการสื่อ วิดีทัศน์ : ศึกษาเฉพาะวัดเชตุพนวิมลมังคลาราม. สารนิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- ธีรยุทธ บุญมี. โลก Modern and Post Modern. กรุงเทพฯ : สายธาร, 2546.
- นวลน้อย บุญวงษ์. หลักการออกแบบ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- นริศรา นางนุช. รูปแบบการสื่อสารในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนชาวมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- นันทิยา หุตานวัตร และระนอง หุตานวัตร. SWOT การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2543.
- นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ การศาสนา, 2535.
- นิพนธ์ เชื้อเมืองพาน. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ กรณีศึกษา : วนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา, 2542.
- นิमित นพรัตน์. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาการจักระบบสวัสดิการของวัดแก่ผู้ด้อยโอกาส. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

- นียบรรณ วรณศิริ. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.
- นุชศินี ยศปกรณ์. การบริหารจัดการของบริษัทท่องเที่ยวที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว :
กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. พระนครศรีอยุธยา :
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2547.
- บุญเกียรติ ชีวะตระกูลกิจ. การจัดการเชิงยุทธศาสตร์สำหรับ CEO. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2547.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และคณะ. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2548.
- ประทีป เฟื่องตะโก. ประวัติวัดท่ากร້อง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2528.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. “ความหมายของการมีส่วนร่วม,” แนวคิดการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนา. 2552. <www.nb2.go.th/~ktu/subject/1065113/files/paticipate>
15 กรกฎาคม 2552.
- ผู้จัดการ. เส้นทางชุมชนมั่งคั่งทั่วบริเวณถนนราชดำเนินที่กระทบต่อการจัดโครงการท่องเที่ยว
ไหว้พระ 9 วัด ในกรุงเทพฯ ของ ขสมก. 2552.
<www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=951000007> 15 กรกฎาคม
2553.
- ฝ่ายวางแผน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. “แหล่งท่องเที่ยวสำหรับพุทธศาสนิกชน พ.ศ. 2550,”
ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว. 2552. <<http://thai.tourismthailand.org>> 17 กรกฎาคม
2552.
- พงศธร เกษสำลี. วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา. โครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย
ชุดภูมิใจไทย นิยมไทย. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ ครั้งที่ 3 วันที่ 11
ธันวาคม 2539. กรุงเทพฯ : สำนักเสริมการศึกษาและบริการสังคม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- พจนาน สวนศรี. การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ
อาสาสมัครเพื่อสังคม, 2540.
- พรรณเพ็ญ นายปรีชา. การจัดสวน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : บ้านและสวน, 2545.

- พระมหาวิชัย ผลเจริญ. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวคิดและขบวนการประชาสังคมของพุทธศาสนาในสังคมไทย (หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516-ปัจจุบัน).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548.
- พระอุบล กตปุณฺโญ. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลต่อสังคมไทย.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548.
- เพ็ญทิพย์ ชัยพัฒน์. จิตวิทยาการจูงใจและการรับรู้. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.
- เพทาย บำรุงจิตต์ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (Tourism Products in Chiangrai Province: Potential Market for Religious Art and Culture Tourism).
กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.
- พัชรี บำรุงรัตนกุล. ประสิทธิผลของสื่อในโครงการปีท่องเที่ยวไทยปี พ.ศ. 2541-2542. (Amazing Thailand 1998-1999) กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2543.
- พิชญ์สิริ แสงขำ. การสื่อสารความหมายในการจูงใจนักท่องเที่ยวผ่านเนื้อหาในแผ่นพับเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ขององค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2539-2547.
วิทยานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- พินุด ทีปะปาล. การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2551.
- ภัทรา ไวทยกุล. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : พระพะยอม กล้วยาโณ แห่งวัดสวนแก้ว. ภาคนิพนธ์ พช.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.
- ภัทริยา งามमुख. การวิเคราะห์คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- . แนวทฤษฎีทางมานุษยวิทยา ก่อนสมัยใหม่ และสมัยใหม่กับการศึกษาสังคมไทย. 2551. <http://www.stou.ac.th/Thai/Grad_stdy/text/Content> 10 ธันวาคม 2551.
- . บทเรียนหน่วยที่ 15 การประเมินสารในงานนิเทศศาสตร์ ภาคการศึกษาที่ 2/2548. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชาความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547.
- . เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior) หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- . เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยรุ่น หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525.
- มิศรา สามารถ. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์. กรุงเทพฯ : สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2543.
- เมตตา เสวตเลข. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ ศึกษาเฉพาะกรณี สวนสัตว์ดุสิต. วิทยานิพนธ์ สค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- ยศ สันติสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- ยศ สันติสมบัติ และคณะ. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ทางความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากร. เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์, 2544.
- ยูดี นิรันดร์ตระกูล. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในประเทศไทย พ.ศ. 2548-2549. กรุงเทพฯ : จุลสารการท่องเที่ยว, 2547.
- ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บางกอกบล๊อค, 2534.
- รัชันัน เรื่องชัชวงศ์. ความคิดเห็นของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับลักษณะทางการสื่อสารการตลาดในเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้านการท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- รัชวิภา ตาลพันธ์. สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กองงานอนุรักษ์และฟื้นฟู การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.
- ราชบัณฑิตสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2525.
- . พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2546.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547.

- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. หลักการพัฒนากองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547.
- โรงพยาบาลมนารมย์. “การแก้ปัญหาความเครียด,” ปัญหาความเครียดกับสุขภาพจิต. 2552. <<http://www.manarom.com>> 17 กรกฎาคม 2552.
- ลำพอง ศรีทับทิม. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.
- ว. วิชญา. ไหว้พระศักดิ์สิทธิ์ 9 สถานที่มงคล. กรุงเทพฯ : บ้านมงคล, 2551.
- วนิดา จำเริญ. สุนทรียศาสตร์. กรุงเทพฯ : พรานนกการพิมพ์, 2543.
- วรัญญา เวียงอำพล. การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย. สารนิพนธ์ พท.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546.
- วัลลภ คล่องพิทยาพงษ์. เส้นทางบุญ 9 วัด ออยุธยา. กรุงเทพฯ : รักคนอ่าน, 2551.
- วัลลภพันธุ์ สถิตยยุทธการ (บรรณาธิการ). การท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สถาบันการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน, 2539.
- วิไลรัตน์ ยังรอด และรัชชัช องค์กรวิเวทย์. วัดในกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : แพลนริตเตอร์ส, 2551.
- วิไลลักษณ์ ชมพูศรี. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย. วิทยานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2544.
- วิวัฒน์ บุญยกักดี. วัฒนธรรมพื้นบ้าน : ทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง. เอกสารประกอบโครงการอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์พิทักษ์การท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 4 เรื่อง นิเวศน์สัญจร วิถีทางสู่การอนุรักษ์, 2537.
- วิระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. คุณภาพในการให้บริการ. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น, 2539.
- วุฒิชัย จานง. พฤติกรรมมการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.
- ศรีอรุณ ชื่นนางสี และหทัยกาญจน์ แม็คคลอลิน. “คุณภาพการให้บริการ,” การจัดการคุณภาพ. 2552. <<http://qa.nida.ac.th/fismain/thai/person/traindetail.asp?trid=1297>> 16 กรกฎาคม 2552.
- ศมา ณ ระนอง. การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น เฉพาะกรณีชุมชนศรีวังตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

- ศรัณยา วราภักดิ์. ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2546.
- สิวพร เรืองใจ. ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสะแกกรัง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี. ภาคนิพนธ์ พธ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546.
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานฉบับสมบูรณ์ แผนพัฒนาการท่องเที่ยว กรุงเทพฯ และปริมณฑล. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้. แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบชุมชนมีส่วนร่วมบริเวณเขานอจู้จี้ จังหวัดกระบี่. กรุงเทพฯ : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- ส. พลายน้อย. พระพุทธรูปสำคัญในประเทศไทย เล่ม 1. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2547.
- . พื้นฐานการออกแบบตกแต่ง. กรุงเทพฯ : บั๊กฟ้อยท์, 2548.
- สกนธ์ กุ๋งามดี. การวางแผนในงานโฆษณา. กรุงเทพฯ : บั๊กฟ้อยท์, 2547 ก.
- . จิตรกรรมสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์, 2545.
- . การออกแบบและผลิตงานโฆษณา. กรุงเทพฯ : มายบั๊ก ฟับลิชชิง, 2546.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สภาพแวดล้อมทางสังคมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. 2551. <<http://isc.ru.ac.th/data/ps000366.doc>> 26 พฤศจิกายน 2551.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2545.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศน์. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.
- สมบัติ กาญจนกิจ. นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สมักร บุรวาส. มองพุทธศาสนาด้วยทรรศนะทางวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศยาม, 2542
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. เอกสารการพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : ชุดโครงการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546.

- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดฉะเชิงเทรา. ข้อมูลการท่องเที่ยววัดโนฉะเชิงเทรา.
กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2550.
- _____. รายงานการวิเคราะห์แผนปรับโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูฐานะการเงินขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอคณะรัฐมนตรีวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2551
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. “ความหมายของการมีส่วนร่วม,” แนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา. 2550. <<http://www.opdc.go.th>> 5 พฤษภาคม 2550.
- สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี. ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2551
- สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา. ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2552.
- สำนักงานจังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2550.
- สำนักงานจังหวัดสระบุรี. วัดในจังหวัดสระบุรี. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2551.
- สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี. วัดในสิงห์บุรี. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2551.
- สำนักงานจังหวัดอ่างทอง. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอ่างทอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2552.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. คู่มือคำอธิบายการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ปี พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2550.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. “ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,” นโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552.
<<http://www.thaitourism.go.th>>. 16 กรกฎาคม 2552.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. “การรณรงค์โครงการครอบครัวแข็งแรง,” มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 10 กรกฎาคม 2550. 2550. <www.cabinet.thaigov.go.th> 16 กรกฎาคม 2552.

- สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี. นโยบายรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี, 2544.
- สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. คำแถลงนโยบายของคณะกรรมการรัฐมนตรี (พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี) วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2549.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี. ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม, 2550.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. เอกสารเรื่องบทบาทของการท่องเที่ยวจากชาวต่างชาติต่อเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2548.
- สินธุ์ สโรบล และอุดร วงษ์ทับทิม. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน : ประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546.
- สุชา จันทรเฒ. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2541.
- สุชาติ เกาทอง. หลักการทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์, 2539.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.
- สุนันทา พูนน้อย. บทบาทการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- สุพัตรา กลัปดี. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณีการท่องเที่ยวที่ตลาดริมน้ำดอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ภาคนิพนธ์ พช.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.
- สุภางค์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- สุภาพร มากแจ้ง. รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรม : กรณีศึกษา 9 วัด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2548.
- เสรี วังสัไพจิตร. การท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. เอกสารประกอบโครงการอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์พิทักษ์การท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 4 เรื่อง นิเวศน์สัญจร วิถีทางสู่การอนุรักษ์, 2537.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ตะเกียง, 2534.

- หม่อมหลวงศุภ ชุมสาย และฉวีพັນ พรหมโยธี. ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527
- อนันต์ วิริยะพินิจ. รายงานการวิจัย เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.
- อมรา พงศาพิชญ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนการทัศน์และบทบาทในประชาสังคม). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- อรรธรณ ปิณฑ์โอวาท. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- อรพิน บุญเยี่ยม. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการมาเที่ยวในวัดพระศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2544.
- อานันท์ ปันยารชุน. “การท่องเที่ยวเชิงลักษณะธรรมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน,” จุลสารการท่องเที่ยว. 1(3) : 4-9 ; เมษายน- มิถุนายน, 2543.
- อารีรัตน์ โกสิทธิ์ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2550.
- อำนาจ บัวศิริ. “สาระเกี่ยวกับศาสนสถานกับการควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์,” พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. 2551.
<<http://www.ddc.moph.go.th/showimg5.php?id=77>> 10 เมษายน 2551.
- อุดม เขยทิววงศ์ และวิมล วิโรจน์พันธุ์. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์. กรุงเทพฯ : แสงดาว, 2529.
- Abbinnett, Ross. Culture & Identity : Critical Theories. London : Sage Publications, 2003.
- Anongluk, Sripen. “The Spirit Shrine : Form of Conservation, Revival, Belief, Ceremony and Architecture in Bangkok Metropolitan,” European Journal of Social Sciences. 11(3) : 457-248 ; May, 2009.
- Applewhite, P.B. Organization Behavior. London : Englewood Cliffs Prentice Hall, 1993.
- Barry, R. and M.S. Ralph. Quantitative Analysis for Management. 6th ed. New York : Prentice-Hall, 1997.
- Bauhaus-Archiv, Museum. Bauhaus. Berlin : Taschen GmbH, 2002.
- Brandura, Albert. Social Learning Theory. New Jersey : Prentice-Hall, 1977.
- Bubpachat, Aupatummarakorn. “Nora : The Preservation of the Southern Thailand Performing Arts Development and Interitance,” Journal of Social Sciences. 6(1) : 14-17 ; October, 2010.

- Chanai, Lo-ngoen. "Lam-tat Performance in Central Thailand : The Application of Local Indigenous Knowledge and Commercial Approach," European Journal of Social Sciences. 10(3) : 45-49 ; January, 2009.
- Chandler, Alfred. Strategy and Structure : Chapters in the History of Industrial Enterprise, Doubleday. New York : McGraw Hill, 1962.
- Chaplin, J.P. Dictionary of Psychology. New York : Dell Publishing, 1973.
- Cohen, J. M. and N.T. Uphoff. Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation. New York : Prentice-Hall, 1977.
- Collins, Cobuild. Aesthetic Means Relating to the Appreciation of Beauty or Art. English : Language Dictionary, 1992.
- Dalton, MacFarland E. Management : Principles and Practices. New York : The Macmilan Company, 1970.
- Danesi, Marcel. Popular Culture : Introduction Perspectives. America : United States of America, 2008.
- David, G. Perry. Social Learning Theory. New Jersey : Prentice-Hall, 1984.
- Eber, S. Bhirkey Beyond the Green Horizon : Principles for Sustainable Tourism. World Wide Fund for Nature : United Kingdom, 1992.
- Edwards, Tim. Culture Theory. London : Sage Publications, 2007.
- Emphandhu, Dachanee. Ecotourism Study on The Upper Non Watershed Area. New York : Upper Watershed Management Project, 1992.
- Esther, Martínez-Garcia and Josep M. Raya. A Study on Length of Stay for Low-cost Tourism. Australia : Latrobe University, 2008.
- Everett, M. G. Communication of Innovation. 2nd ed. New York : Free Press of Glencoe, 1971.
- Fred, R. David. Strategic Management : Concept. 8th ed. New York : Prentice-Hall, 2001.
- Griswold, Wendy. Culture and Societies in a Changing World. 2nd ed. London : Sage Publications, 2004.
- Gunn, C.A. "Environment Design Land Use," in Travel Tourism and Hospitality Research. p. 229-249. Edited by J.R. Ritchie and C.R. Geoldner. New York : Wiley, 1987.

- Guin, Raiford and Cruz Zaragoza Omayra. Popular Culture : A Reader. London : Sage Publications, 2005.
- Hill, T. and R. Westbrook. "SWOT Analysis: It's Time for a Product Recall," Long Range Planning. 30(1) : 46–52 ; June, 1997.
- Irwin, R.D. A Handbook of Management. London : Penguin, 1976.
- Janette, Philp and David Mercer. A Study on Commodification of Buddhism in Contemporary Burma. Australia : Latrobe University, 1999.
- Jarvis, Perter and Parker Stella. Human Learning : An Holistic Approach. New Jersey : Routledge, 2005.
- Johnso, Richard and others. The Practice of Cultural Studies. London : Sage Publications, 2004.
- Koontz, F. and others. Test File for Essential of Management. 4th ed. New York : McGraw-Hill Book Company, 1986.
- Kotler, Philip. Marketing Management. America : Pearson Education, 2003.
- Lechner, J. Frank and Boli John. World Culture : Origins and Consequences. United Kingdom : T.J. International, Padstow Cornwall, 2005.
- Lefrancois, R. Guy. Theories of Human Learning. America : R.R Donnelley & Son, 1998.
- Marvasti, B. Amir. Qualitative Research in Sociology. London : Sage Publications, 2004.
- Maslow, Abraham. Motivation and Personality. 2nd ed. New York : Harper and Row, 1970.
- Maurizio, Peleggi. A Study on Thailand's Heritage Attractions to Both International and Domestic Tourism. Australian : Australian National University, 1999.
- McGregor, Douglas. The Human Side of Enterprise. New York : McGraw-Hill. Andragogy, 1960.
- McIntosh, Robert W. and Charles R. Goeldner. Tourism : Principle Practices. New York : John and Wiley, 1984.
- McRobbie, Angela. The Use of Cultural Studies. London : Sage Publications, 2005.
- Michael Coltman. Introduction to Travel and Tourism : An Internatinal Approach. New York : Abrams, 1989.

- Neal, Janet D. How Tourism Services Impact on Travelers' Quality of Life. 2009.
<<http://www.ttra.com/pub/uploads/024.pdf>> 19 July, 2009.
- Neuman, W. Lawrence. Basics of Social Research : Qualitative and Quantitative Approaches. 2nd ed. America : Pearson Education, 2007.
- Norton, Anne. 95 Theses on Politics, Culture & Methods. America : Vali-Ballou Press, 2004.
- Rogers, M. Everett. Diffusion of Innovations. 5th ed. America : Free Press, 2003.
- Ross, O. Alan. Psychological Disorders of Children : A Behavioral Approach to Theory. Japan : McGraw-Hill Kogakusha, 1974.
- Salkind, J. Neil. An Introduction to Theories of Human Development. United Kingdom : Sage Publication, 2004.
- Weirich, M. Heinz and Koontz Harold. Essentials of Management : An Asian Perspectives. Japan : McGraw-Hill Kogakusha, 1998.
- Wikipedia-online, Georg W. Friedrich Hegel : Hegelianism. 2009.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Georg_Wilhelm_Friedrich_Hegel> 19 July, 2009.
- Yamauchi, S and Lee D. Tourism Development in the Lao People's Democratic Discussion Paper the United Nations Department of Economic and Social Affairs. Singapore : Longman Group UK, 1999.
- Zirpoli, J. Thomas. Behavior Management : Application for Teacher. New Jersey : Pearson Merrill Prentice-Hall, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบการจดบันทึกสำหรับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

วันที่ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม.....เวลา.....

ชื่อวัด.....จังหวัด..... จำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 คันรถ.....

ประเด็นที่ต้องการสังเกตการณ์

1. การแสดงออกในการให้บริการของคณะนำเที่ยว ขสมก. เช่น เป็นกันเอง ขยันขันแข็ง ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่เป้าหมาย ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เมยเฉย เครื่องเครียด ฯลฯ **สิ่งที่ปรากฏจากการสังเกต :**

.....

.....

.....

.....

.....

2. การแสดงออกของนักท่องเที่ยวต่อบริการของคณะนำเที่ยว ขสมก. เช่น ยิ้มแย้ม พுகุ้ยด้วย ให้ความร่วมมือ สอบถามข้อมูล ชมเชย ไม่พุกุ้ยด้วย เมยเฉย แสดงความรำคาญ ไม่ให้ความร่วมมือ

สิ่งที่ปรากฏจากการสังเกต :

.....

.....

.....

3. กิจกรรมใดของโครงการฯ ที่นักท่องเที่ยว กระตือรือร้น ให้ความร่วมมือ เกื้อยชา ปฏิเสธ ไม่ร่วมกิจกรรม

สิ่งที่ปรากฏจากการสังเกต :

.....

.....

.....

.....

.....

4. วัดเป้าหมายให้บริการและการต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. อย่างไร เช่น จัดอาหารและเครื่องดื่มเลี้ยงนักท่องเที่ยว ทำความสะอาดบริเวณวัดและห้องน้ำ จัดรูปเทียนและดอกไม้ให้นักท่องเที่ยวโดยไม่กำหนดราคาขายตัวปล่อยให้นักท่องเที่ยวบริจาคเงินตามกำลังทรัพย์ มีการทำพิธีตามความเชื่อทางพุทธศาสนา การทำพิธีตามความเชื่ออื่น มีการแจกวัตถุมงคล จำหน่ายวัตถุมงคล ฯลฯ

สิ่งที่ปรากฏจากการสังเกต :

.....

.....

.....

.....

.....

5. นอกจากวัดเป้าหมายแล้ว มีชาวบ้าน มาช่วยจัดการบริการและต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. หรือไม่ และทำกิจกรรมใดบ้าง เช่น จัดอาหารและเครื่องดื่มเลี้ยงนักท่องเที่ยว ทำความสะอาดบริเวณวัดและห้องน้ำ จัดรูปเทียนและดอกไม้ให้นักท่องเที่ยวโดยไม่กำหนด จำหน่ายวัตถุมงคล ฯลฯ

สิ่งที่ปรากฏจากการสังเกต :

.....

.....

.....

6. นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นวัดเป้าหมายแล้ว มีมีสถานที่ประเภทอื่นหรือไม่ ที่ทาง ขสมก. จัดไว้ในโครงการไหว้พระ 9 วัด เช่น อุทยานพระพิมลธรรม เขื่อนขุนด่านปราการชล ทุ่งทานตะวัน ตลาดน้ำ ฯลฯ และนักท่องเที่ยวแสดงปฏิกิริยาอย่างไรต่อสถานที่ประเภทดังกล่าว เช่น แสดงความสนุกสนานเพลิดเพลิน แสดงความเบื่อหน่าย เป็นต้น

สิ่งที่ปรากฏจากการสังเกต :

.....

.....

.....

แนวคำถามปลายเปิดเพื่อการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
สำหรับผู้อำนวยการ และหัวหน้างานในหน่วยการเดินรถเขตที่ 1 อุบลราชธานี

วันที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....สถานที่.....
 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 ตำแหน่งงาน.....

1. ความเป็นมาของแผนการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด จัดโดย ขสมก.
2. ขสมก. จัดการประชาสัมพันธ์แผนการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด อย่างไร
3. ขสมก. มีแนวทางในการกำหนดราคาบัตรโดยสารของการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด อย่างไร และนำปัจจัยระดับรายได้ของนักท่องเที่ยวมาพิจารณาหรือไม่ อย่างไร
4. ขสมก. มีแนวทางในการกำหนดกิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยวอย่างไร
5. ขสมก. มีนโยบายด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวตามแผนการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด อย่างไร
6. สถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวประเภทใด และลักษณะใดบ้างที่ทำให้ นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติให้ความสนใจ
7. ในความคิดเห็นของคณะผู้จัดการท่องเที่ยว มีความเห็นว่าความเชื่อ และความศรัทธาทางพุทธศาสนาของนักท่องเที่ยว มีผลทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเกิดพฤติกรรมกรท่องเที่ยวตาม แผนการท่องเที่ยวดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
8. ในความคิดเห็นของคณะผู้จัดการท่องเที่ยว มีสิ่งใดบ้างที่เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทย ให้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด (เช่น นโยบายใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในวันหยุด ของนักท่องเที่ยว ฯลฯ)
9. ในความคิดเห็นของคณะผู้จัดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความนิยมต่อการท่องเที่ยว ตามแผนการท่องเที่ยวดังกล่าวอยู่ในระดับใด
10. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ และการให้บริการนักท่องเที่ยวตามแผนการท่องเที่ยว ไหว้พระ 9 วัด มีอะไรบ้าง (เช่น ด้านบุคลากร การเงิน และความปลอดภัยในการเดินทาง การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ)
11. ทาง ขสมก. ได้ประเมินผลการดำเนินงาน และจัดทำแผนแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น หรือไม่ อย่างไร และแผนดังกล่าวจัดทำและดำเนินการในช่วงเวลาใดบ้าง

แนวคำถามปลายเปิดเพื่อการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
สำหรับเจ้าหน้าที่ กระทรวงคมนาคม ที่ปฏิบัติงานด้านการต่อไปใบอนุญาตการจัดการท่องเที่ยว

วันที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....สถานที่.....
 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 ตำแหน่งงาน.....

1. เหตุใด การจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด จัดโดย ขสมก. จึงต้องดำเนินการขอต่อไปอนุญาตปีต่อปี และเหตุใดจึงไม่ให้ต่อไปอนุญาตระยะยาว เช่น 3 หรือ 5 ปีต่อ 1 ครั้งของการขอต่อไปอนุญาต
2. เกณฑ์ในการต่อไปอนุญาตการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ให้แก่ ขสมก. เป็นอย่างไร
3. ในความคิดเห็นของท่าน ระดับความสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. เป็นอย่างไร มากน้อยเพียงใด
4. ขสมก. ได้ปฏิบัติงานในการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด .ให้เป็นไปตามนโยบายและระเบียบของกระทรวงคมนาคมหรือไม่ เพียงใด
5. การจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. นั้น ได้ถูกภาคเอกชนร้องเรียนเรื่องใดบ้าง ด้วยสาเหตุใด กระทรวงคมนาคม มีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องนี้
6. กระทรวงคมนาคม ต้องการให้ ขสมก. จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปหรือไม่
7. กระทรวงคมนาคม มีแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือไม่ อย่างไร เพื่อสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ให้มีอยู่ต่อไป
8. มีข้อจำกัดใดบ้างที่เป็นอุปสรรคของการขอต่อไปอนุญาตการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.
9. มีหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ของไทยหรือไม่ ที่จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เช่นเดียวกับ ขสมก. และต้องขอใบอนุญาตจาก กระทรวงคมนาคม

แนวคำถามปลายเปิดเพื่อการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
สำหรับ เจ้าหน้าที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เจ้าหน้าที่กรมศิลปากร
เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ผู้แทนสมาคมจัดการท่องเที่ยวภายในประเทศ ผู้แทนสำนักงานโอทอป และตำรวจท่องเที่ยว

วันที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....สถานที่.....
 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 ตำแหน่งงาน.....

1. ท่านรู้จักโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด จัดโดย ขสมก. หรือไม่
2. ท่านเคยติดตามวิธีการจัดการ หรือการให้บริการ หรือร่วมเดินทางกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. หรือไม่ อย่างไร
3. หากท่านเคยติดตามวิธีการจัดการ หรือการให้บริการ หรือร่วมเดินทางกับโครงการดังกล่าว ในความคิดเห็นของท่าน ระดับความสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. เป็นอย่างไร มากน้อยเพียงใด
4. ท่านคิดว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีข้อดีหรือข้อได้เปรียบอย่างไรบ้าง และควรรักษาข้อดีหรือข้อได้เปรียบนั้นด้วยวิธีการใด
5. ท่านคิดว่า โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีข้อจำกัดหรือข้อเสียใดบ้าง และควรแก้ไขข้อจำกัดนั้นอย่างไร
6. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับประเด็นที่ว่า ขสมก. มีหน้าที่หลักในการเดินรถประจำทาง เพื่อบริการรับส่งคน แต่มีการปฏิบัติงานเพิ่มเติมในการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด
7. ท่านมีความคิดเห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ควรดำเนินการอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับบริษัทจัดการท่องเที่ยวเอกชน
8. ท่านคิดว่า หน่วยงานของท่าน สามารถให้การสนับสนุนแก่ ขสมก. ในจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด หรือไม่ อย่างไร

แนวคำถามปลายเปิดเพื่อการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
สำหรับกลุ่มผู้นำเที่ยวและให้บริการการท่องเที่ยว

วันที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....สถานที่.....
 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 ตำแหน่งงาน.....

1. เหตุใดท่านจึงเข้าร่วมเป็นคณะนำเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.
2. ท่านมีส่วนร่วมในเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลเพื่อการวางแผนงาน และเพื่อการปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. หรือไม่
3. ท่านมีความคิดเห็นว่าการประชาสัมพันธ์แผนการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. นั้นใช้ช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอหรือไม่ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากพอหรือไม่ และควรมีการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นหรือไม่ หรือควรมีการปรับปรุงการประชาสัมพันธ์อย่างไร
5. ท่านเดินทางในฐานะคณะนำเที่ยวในการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. บ่อยเพียงใด
6. ท่านคิดว่าลูกทัวร์ของท่านมีเหตุผลใดที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก.
7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับราคาบัตรโดยสารของการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.
8. ท่านมีแนวทางกำหนดกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยวพระ 9 วัด กับ ขสมก. อย่างไรบ้าง
9. ท่านคิดว่าการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. มีข้อดีอย่างไรบ้าง ควรปรับปรุงเรื่องใดมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง
10. ท่านต้องการให้ ขสมก.จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปอีกหรือไม่ เพราะเหตุใด
11. ท่านคิดว่าการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ควรปรับปรุงการบริหารจัดการด้านบุคลากร การเงิน และความปลอดภัยในการเดินทางหรือไม่ อย่างไร

แนวคำถามปลายเปิดเพื่อการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย

วันที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....สถานที่.....
 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 อาชีพ.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
 หมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

1. ท่านนับถือศาสนาใด และกิจกรรมทางศาสนาที่ท่านมักกระทำเป็นประจำคือกิจกรรมใด
2. ท่านใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในวันหยุดด้วยการท่องเที่ยวประเภทใดบ้าง
3. ท่านรู้จักและรับทราบข่าวการพาไปท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จากที่ใด
4. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับราคาบัตรโดยสารของการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.
5. เหตุผลที่ท่านร่วมเดินทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. (มีความเชื่อ ความศรัทธาอย่างไร ฯลฯ)
6. ท่านเดินทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. บ่อยเพียงใด และประทับใจกิจกรรมใดบ้างที่จัดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยวพระ 9 วัด กับ ขสมก.
7. ท่านประทับใจบริการด้านใดบ้างของการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. และท่านคิดว่าบริการดังกล่าว ถือว่ามีคุณภาพหรือไม่ อย่างไร
8. สิ่งใด เป็นสิ่งดึงดูดใจท่านในการร่วมเดินทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก.
9. ในความคิดเห็นของท่าน การจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ควรปรับปรุงเรื่องใด
10. ท่านต้องการให้ ขสมก. จัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปอีกหรือไม่ เพราะเหตุใด
11. ท่านต้องการให้ ขสมก. ยังคงเป็นหน่วยงานที่จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปหรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำถามปลายเปิดเพื่อการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
สำหรับกลุ่มพระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดเป้าหมาย

วัน / เวลาที่ให้สัมภาษณ์.....

ชื่อวัด.....เลขที่.....หมู่ที่.....หมู่บ้าน.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....จำนวนเณรและพระที่จำพรรษาทั้งสิ้น.....รูป

ชื่อพระผู้ให้สัมภาษณ์.....

สถานะ / ตำแหน่งทางสงฆ์ของพระผู้ให้สัมภาษณ์.....

1. ท่านทำหน้าที่ใดในการให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวจากคณะทัวร์ไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก.
2. กิจกรรมใดที่วัดของท่านมักกระทำเป็นประจำเพื่อต้อนรับคณะนักท่องเที่ยวจากแผนการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก.
3. ประโยชน์ที่วัดได้รับจากการต้อนรับนักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. คือสิ่งใด
4. แผนการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ทำให้คนในชุมชนใกล้วัดมีความเปลี่ยนแปลงใดเกิดขึ้นบ้าง (เช่น มีรายได้มากขึ้น มีโอกาสช่วยเหลือวัดมากขึ้น ฯลฯ)
5. ท่านคิดว่าคณะนักท่องเที่ยวจากแผนการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. มีเหตุผลใดที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก.
6. ท่านคิดว่าแผนการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ทำให้วัดปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการอย่างไรบ้าง
7. ท่านคิดว่าการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. มีข้อดีอย่างไรบ้าง
8. ในความคิดเห็นของท่านการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ควรปรับปรุงเรื่องใด
9. ท่านคิดว่า การมีสิ่งปลูกสร้าง เช่น ศาลเจ้า หรือรูปเคารพต่างๆ นอกเหนือจากพระพุทธรูป เช่น เจ้าแม่กวนอิม พระพิฆเนศวร พระอินทร์ พระพรหม องค์จตุคามรามเทพ ฯลฯ ที่มีอยู่ในวัดแนวพุทธศาสนานั้น เป็นสิ่งจำเป็นต่อการท่องเที่ยววัดแนวพุทธของนักท่องเที่ยวหรือไม่ เพราะเหตุใด
10. ปัญหาและอุปสรรคในการต้อนรับคณะนักท่องเที่ยวจากแผนการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. คืออะไรบ้าง
11. ท่านต้องการให้ ขสมก. จัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด มายังวัดของท่านต่อไปอีกหรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำถามปลายเปิดเพื่อการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

สำหรับกลุ่มชาวบ้านที่ทำกิจกรรมช่วยเหลือวัดหรือขายสินค้าพื้นบ้านบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย

วันที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....สถานที่.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

อาชีพ.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

หมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

1. ท่านนับถือศาสนาใด
2. กิจกรรมทางศาสนาที่ท่านมักกระทำเป็นประจำ คือ กิจกรรมใด
3. ท่านรู้จักและรับทราบข่าวการพานักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จากที่ใด
4. เหตุผลใด ท่านจึงมาร่วมทำกิจกรรมต้อนรับและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. (เช่น การจัดอาหาร เครื่องดื่ม ดอกไม้ รูปเทียน)
5. เหตุผลใด ที่ท่านมาจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.
6. ท่านได้รับการชักชวนหรือประสานงานจากใครหรือหน่วยงานใดให้เข้าร่วมทำกิจกรรมต้อนรับหรือร่วมจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.
7. ความถี่โดยเฉลี่ยเท่าใดที่ท่านร่วมทำกิจกรรมต้อนรับ หรือร่วมจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.
8. ท่านประทับใจในเรื่องใดบ้างจากการนำนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก.
9. เกิดความเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างจากการที่ท่านร่วมทำกิจกรรมต้อนรับ หรือร่วมจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. (เช่น ได้ใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ ได้ช่วยเหลือวัดมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น)
10. ในความคิดเห็นของท่านการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ควรปรับปรุงเรื่องใด
11. ท่านต้องการให้ ขสมก. จัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปอีกหรือไม่ เพราะเหตุใด

แบบบันทึกข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่..... วันที่ประชุม.....

สถานที่ประชุม.....รายชื่อเอกสารประกอบการประชุม.....

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

.....

.....

.....

.....

ผลการประชุมตามระเบียบวาระ

1. เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

.....

.....

.....

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด
ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

2.1 ข้อควรปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

2.2 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

3. สรุปผลการประชุม

.....

.....

.....

.....

**แบบบันทึกน้ำหนักคะแนนตามเทคนิค SWOT analysis
และตารางการจัดปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์แบบ SWOT matrix**

1. แบบบันทึกน้ำหนักคะแนนตามเทคนิค SWOT analysis สำหรับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด
ของ ขสมก.

ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (Strengths : S)	น้ำหนักคะแนน
S1	
S2	
S3	
ฯลฯ	
ประเด็นที่เป็นจุดอ่อน (Weaknesses : W)	น้ำหนักคะแนน
W1	
W2	
W3	
ฯลฯ	
ประเด็นที่เป็นโอกาส (Opportunities : O)	น้ำหนักคะแนน
O1	
O2	
O3	
ฯลฯ	
ประเด็นที่เป็นอุปสรรค (Threats : T)	น้ำหนักคะแนน
T1	
T2	
T3)
ฯลฯ	

หมายเหตุ : คะแนนด้านบวก (+) สำหรับประเด็นจุดแข็ง (Strength) และโอกาส (Opportunities)
คะแนนด้านลบ (-) สำหรับประเด็นจุดอ่อน (Weakness) และอุปสรรค (Threat)

2. ตารางการจัดคู่ปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์แบบ SWOT matrix

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
	S1	W1
	S2	W2
	S3	W3
	S4	W4
	S5	W5
ปัจจัยภายนอก		
โอกาส (Opportunities : O)	ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น
O1	1.(S1, O1)	1.(W1, O2)
O2	2.(S1, O1)	2. (W2, O2)
O3	3.(S2, O2)	3.(W3, O3)
O4	4.(S3, O3)	4. (W4, O4)
O5	5.(S5, O4)	5. (W5, O5)
อุปสรรค (Threats : T)	ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ	ยุทธศาสตร์การตัดทอน
T1	1.(S1, T1)	1.(W1, T1)
T2	2.(S2,T2,)	2.(W2, T2)
T3	3.(S3,T3)	3.(W3, T3)
T4	4.(S4, T4)	4.(W4,T4)
T5	5.(S5,T5)	5. (W5, T5)

ปรับจาก : นันทิยา หุตานุกัฏ และรณงค์ หุตานุกัฏ (2543 : 45)

ภาคผนวก ข
ข้อมูลภาคสนาม (Field Notes)

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview) เพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ตามประเด็นการศึกษาที่ปรากฏในแต่ละเส้นทางมีดังนี้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview) ในเส้นทางกรุงเทพมหานคร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview) ในเส้นทางกรุงเทพมหานคร พบว่า เนื่องจากเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปี พ.ศ. 2551 ทำให้มีการปิดถนนประท้วงในเขตกรุงเทพมหานครหลายครั้ง นับตั้งแต่เหตุการณ์การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบและมีการประกาศกฎอัยการศึก จากนั้นมีกลุ่มต่างๆ ชุมนุมประท้วงทำให้ต้องปิดการจราจรบ่อยครั้ง โดยเฉพาะถนนราชดำเนินที่เป็นถนนสายหลักในการเชื่อมต่อกับถนนอื่นๆ ซึ่งเป็นเส้นทางรถไหว้พระ 9 วัดในกรุงเทพมหานครที่กำหนดไว้ในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. จึงเป็นเหตุให้ทาง ขสมก. ไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดในกรุงเทพมหานครได้เป็นเวลานาน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสามารถสัมภาษณ์เพียงกลุ่มพระสงฆ์เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ผลการสัมภาษณ์ตามประเด็นการศึกษาวิจัย มีดังนี้

1. วัดชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

พระสงฆ์รูปหนึ่ง จำนวนพรรษา 23 ปี ทำหน้าที่เป็นพระผู้นำไหว้พระ สวดมนต์เจริญพระกรรมฐาน สอนหนังสือ และดูแลการทำความสะดวกบริเวณที่พักอาศัย รวมทั้งให้ความรู้และตอบคำถามของนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นดังนี้ ท่านมีความคิดเห็นต่อโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการประชาสัมพันธ์ไม่กว้างขวางมากนัก ได้รับทราบว่ามีโครงการนี้จากญาติโยมบางคน และได้เห็นว่าโครงการนี้มีจริงเมื่อทางคณะนำเที่ยว ขสมก. นำนักท่องเที่ยวมา

ราคาบัตรโดยสาร เท่าที่ทราบราคา มีความคิดเห็นว่า เป็นราคาที่ยอมรับได้ เนื่องจากหากเป็นบริษัทท่องเที่ยวอื่นที่ไม่ใช่ ขสมก. บัตรโดยสารจะมีราคาสูงกว่านี้

กิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมที่เน้นคือพิธีทางพุทธศาสนา เช่น การไหว้พระ สวดมนต์ และการนั่งสมาธิ ส่วนกิจกรรมที่วัดมักกระทำเป็นประจำเพื่อต้อนรับคณะนักท่องเที่ยวจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ได้แก่ การจัดรูปเทียน ดอกไม้ให้แก่คณะนักท่องเที่ยว การรับบริจาคปัจจัยในการทำบุญกระเบื้อง ทำบุญโรงศพ ทำบุญซื้อที่ดินถวายวัด ฯลฯ การรับสังฆทาน กองผ้าป่า และกองกฐินจากคณะนักท่องเที่ยว การแจกวัดอุ้มงคลให้แก่คณะนักท่องเที่ยว และการจำหน่ายวัดอุ้มงคล

คุณภาพการให้บริการ ในภาพรวมมีความคิดเห็นว่า โครงการดังกล่าวมีจุดเน้นที่การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เน้นกิจกรรมการช่วยเหลือวัดด้วยเงินบริจาค และคณะนำเที่ยว มีธรรมาศและมารยาทดี

สิ่งดึงดูดใจ วัดแห่งนี้มีปูชนียสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่น่าสนใจ คือ พระอุโบสถตั้งอยู่ตรงกลางด้านทิศตะวันออก ล้อมด้วยกำแพงแก้วเดิมในสมัยวัดกลางนาเป็นพระอุโบสถขนาดเล็ก ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 “หลวงพ่อบุ” วัดชนะสงคราม พระประธานในพระอุโบสถ และศาลสมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท ที่อยู่ด้านหน้าพระอุโบสถ

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว จากกิจกรรมที่วัดชนะสงคราม ดำเนินการเมื่อมีนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. มาเยือน กิจกรรมดังกล่าวสามารถตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยวที่ว่า การทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ใจได้ ทำให้มีร่างกายแข็งแรง ทำให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่ และช่วยทำให้มีโชคลาภ ความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากประเด็นข้างต้น ดังนี้

ประโยชน์ที่วัดได้รับจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. คือ วัดมีรายได้สำหรับการพัฒนาวัดเพิ่มขึ้น วัดมีคนรู้จักมากขึ้น นอกจากนี้ ยังทำให้วัดมีส่วนช่วยเหลือคนในชุมชนใกล้เคียง โดยทำให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้นจากการท่องเที่ยวดังกล่าว รวมทั้งคนในชุมชนใกล้เคียงได้ทำกิจกรรมช่วยเหลือวัดมากขึ้น ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้คนในชุมชน คือ การจำหน่ายสินค้าของท้องถิ่น ของที่ระลึก และสลากกินแบ่งรัฐบาล

การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการวัดที่ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากโครงการไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ซึ่งวัดชนะสงครามดำเนินการ คือ การปฏิสังขรณ์และสร้างพระพุทธรูป การปรับปรุงสิ่งปลูกสร้างทางพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น เช่น โบสถ์ วิหาร กุฏิ ศาลาการเปรียญ และการปรับปรุงบริเวณที่ให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ สถานที่รับประทานอาหาร ความสะอาดรอบบริเวณวัด การจำกัดบริเวณของสุนัขภายในวัด

ในส่วนของกรณีสิ่งปลูกสร้าง เช่น ศาลเจ้า หรือรูปเคารพต่างๆ นอกเหนือจากพระพุทธรูป เช่น เจ้าแม่กวนอิม พระพินณศวร พระอินทร์ พระพรหม องค์จตุคามรามเทพ ที่มีอยู่ในวัดแนวพุทธศาสนานั้น เป็นสิ่งไม่จำเป็นต่อการท่องเที่ยววัดแนวพุทธศาสนา

2. วัดพระศรีมหาธาตุ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

พระลูกวัดรูปหนึ่ง จำนวนพรรษา 12 ปี การศึกษาทางธรรมชั้นเปรียญธรรม 4 ประโยค ทำหน้าที่ช่วยงานในกรณีวัดมีกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเป็นพระผู้ดูแลการจัดการต้อนรับด้านรูป เทียน ดอกไม้ ให้แก่นักท่องเที่ยว และเป็นพระผู้ดูแลการจำหน่ายวัดอุ้มงคล มีความคิดเห็นต่อโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ไม่ได้รับทราบเรื่องข่าวสารเชิญชวนท่องเที่ยวของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีการประชาสัมพันธ์ไม่กว้างขวางมากนัก ได้รับทราบว่ามีการจัดท่องเที่ยวตามโครงการนี้เมื่อทางคณะนำเที่ยว ขสมก. นำนักท่องเที่ยวมา

ราคาบัตรโดยสาร เมื่อได้ทราบจากคณะนำเที่ยวเรื่องราคาของบัตรโดยสาร จึงมีความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวโครงการนี้เป็นราคาที่ยอมรับได้ เพราะเท่าที่ทราบ มีบริษัทท่องเที่ยวอื่นที่ไม่ใช่ ขสมก. จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดเหมือนกัน แต่บัตรโดยสารจะมีราคาสูงกว่า อย่างไรก็ตาม หากสามารถลดราคาได้อีกระดับหนึ่ง ก็จะเป็นการดี เนื่องจากยังมีกลุ่มคนที่เป็นพ่อค้าแม่ค้าที่รายได้น้อยต้องการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อสร้างกำลังใจเช่นกัน

กิจกรรมที่วัดมักกระทำเป็นประจำเพื่อต้อนรับคณะนักท่องเที่ยวจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. คือ การจัดรูป เทียน ดอกไม้ให้แก่คณะนักท่องเที่ยว การรับสังฆทาน กองผ้าป่า กองกฐิน จากคณะนักท่องเที่ยว และการจำหน่ายวัดอุ้มงคล

คุณภาพการให้บริการ ในภาพรวม ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. คือ โครงการดังกล่าวเน้นการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เน้นกิจกรรมการช่วยเหลือวัดด้านต่างๆ ที่ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมด้วย เช่น การบริจาคเงิน และคณะนำเที่ยวมีอัยยาศัยและมารยาทดี

สิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ ศาสนสถานและศาสนวัตถุภายในวัด ที่สำคัญได้แก่ พระ**วิหารพระพุทธรชินราช** ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรชินราช ที่นับถือกันว่าเป็นพระพุทธรูปที่งดงามที่สุดองค์หนึ่งในโลก **พระพุทธรชินราช** เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยสำริด ปางมารวิชัยที่สวยงามมาก พระปรารภ ซึ่งตั้งอยู่ ณ ศูนย์กลางของวัด เป็นพระปรารภประธาน และเป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดของวัด ก่อสร้างโดย**พระมหาธรรมราชาที่ 1** (พระยาสิทธิ) ซึ่งดำเนินการสร้างตามคตินิยมของหัวเมืองราชธานีของอาณาจักรสุโขทัยในสมัยนั้น คือประสงค้ให้พระปรารภเป็นหลักเป็นประธานของวัด และเป็นที่ประดิษฐาน**พระบรมสารีริกธาตุ**

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว จากกิจกรรมที่วัดพระศรีมหาธาตุ ดำเนินการเมื่อมีนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. มาเยือน กิจกรรมดังกล่าวสามารถตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยวลักษณะเดียวกับวัดชนะสงคราม กล่าวคือ กิจกรรมเหล่านั้นตอบสนองความเชื่อที่ว่า การทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยแก้ปัญหาคความทุกข์ใจได้ ทำให้มีร่างกายแข็งแรง ทำให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่ และช่วยทำให้มีโชคลาภ

ความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากประเด็นข้างต้น ดังนี้

ประโยชน์ที่วัดได้รับจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. คือ ทำให้วัดมีรายได้สำหรับการพัฒนาวัดเพิ่มขึ้น และทำให้วัดมีคนรู้จักมากขึ้น นอกจากนี้ ยังทำให้วัดช่วยให้นักในชุมชนมีรายได้มากขึ้น ได้ทำกิจกรรมช่วยเหลือวัดมากขึ้น และมีส่วนร่วมในการ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ซึ่งรายได้ของชุมชนนั้นมาจากการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก การขายสลากกินแบ่งรัฐบาล และการเช่าและจัดรถทำให้นักท่องเที่ยว

การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการวัดที่ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากโครงการไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. คือ วัดอินทรวีหรมมีการปรับปรุงสิ่งปลูกสร้างทางพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น เช่น โบสถ์ วิหาร กุฏิ ศาลาการเปรียญ มีการปรับปรุงบริเวณที่ให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ สถานที่รับประทานอาหาร ความสะอาดรอบบริเวณวัด การจำกัดบริเวณของสุนัขภายในวัด รวมทั้งมีการทำกิจกรรมด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวัดมากขึ้น เช่น การเชิญชวนให้ร่วมกันบริจาค ปัจจัยเพื่อสร้างพระพุทธรูป วัดอุโมงค์ สิ่งปลูกสร้างทางพุทธศาสนา โรงเรียนศึกษาธรรมะ

ในส่วนของกรณีสิ่งปลูกสร้าง และรูปเคารพต่างๆ นอกเหนือจากพระพุทธรูป เช่น เจ้าแม่กวนอิม พระพิฆเนศวร พระอินทร์ พระพรหม องค์ศุภคามรามเทพ ฯลฯ ที่มีอยู่ในวัดแนวพุทธศาสนานั้น มีความจำเป็นเพราะสิ่งปลูกสร้างหรือรูปเคารพต่างๆ นอกเหนือจากพระพุทธรูป เป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน

3. วัดอรุณราชวราราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงและอาจารย์ใหญ่สำนักเรียน วัดอรุณราชวราราม จำนวนพรรษา 22 ปี ซึ่งนอกจากหน้าที่ในวัด 13 ด้านแล้ว (กำหนดนโยบายทางการศึกษา สอนหนังสือพระภิกษุสามเณร ฝึกหัดนักผู้ต้องการบวช เป็นกรรมการวาจาจารย์ (สวดนาค) ปกครองพระภิกษุสามเณร แสดงพระธรรมเทศนาและบรรยายธรรม หัวหน้ากองงานเลขานุการวัด เลขานุการพระอุปัชฌาย์ ประธานบริหารกองทุนการศึกษา รองประธานโครงการบรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน รองประธานโครงการอบรมบาลี หัวหน้าครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และ กรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้วัดอรุณราชวราราม) ท่านยังมีหน้าที่ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ดังนี้ คือ เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องธรรมะและวัดในบางโอกาส เป็นผู้ดูแลการจัดรูป เทียน ดอกไม้ น้ำดื่ม และอื่นๆ สำหรับนักท่องเที่ยว เป็นผู้จัดการรับบริจาคปัจจัยการทำบุญด้านต่างๆ ได้แก่ ทำบุญกระเบื้อง ตะเกียงน้ำมัน โปธิ์เงินโปธิ์ทอง ปัญญาบารมี ถ่านน้ำค่าไฟ ชำระหนี้สงฆ์ รวมทั้ง เป็นโฆษกในการประชาสัมพันธ์แนะนำการทำบุญ โดยท่านมีความคิดเห็นต่อโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวยังไม่ทั่วถึงมากนัก หากไม่ได้ รับการบอกเล่าจากญาติโยมหรือนักท่องเที่ยวชาวไทย ก็จะไม่ทราบว่า ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยว ลักษณะนี้ด้วย ส่วนใหญ่พบเห็นแต่บริษัทท่องเที่ยวเอกชนที่นำนักท่องเที่ยวมาที่วัดพร้อมกับการ แจกโบรชัวร์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตนเอง ดังนั้น ขสมก. ควรเพิ่มเรื่องการประชาสัมพันธ์ ให้มากขึ้นด้วย

ราคาบัตรโดยสาร ตามที่คณะนำเที่ยวแจ้งให้ทราบเรื่องราคาบัตรโดยสาร ก็มีความคิดเห็นว่า เป็นราคาที่ยอมรับได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ประกอบอาชีพค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ที่ต้องการท่องเที่ยวตามวัดและศาสนสถานเพื่อไหว้พระ สวดมนต์ และขอพรที่ทำให้เกิดความสบายใจและเกิดกำลังใจต่อสู้กับความเหนื่อยยากจากการทำงาน ดังนั้น ทาง ขสมก. จึงควรพิจารณาเรื่องการลดราคาบัตรโดยสารตามความเหมาะสม

กิจกรรมที่วัดมักกระทำเป็นประจำเพื่อต้อนรับคณะนักท่องเที่ยวจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. คือ การจัดรูป เทียน ดอกไม้ น้ำดื่ม และการแจกธูปบัตรให้แก่คณะนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังรับบริจาคเงินในการทำบุญด้านต่างๆ ได้แก่ ทำบุญกระเบื้อง ตะเกียงน้ำมัน โปธิ์เงินโปธิ์ทอง ปัญญาบารมี ค่าน้ำค่าไฟ ชำระหนี้สงฆ์ รวมทั้งเป็นโฆษกในการประชาสัมพันธ์แนะนำการทำบุญ รวมทั้งการรับสังฆทาน การจำหน่ายวัตถุมงคล ในเทศกาลสำคัญ การประพรมน้ำพระพุทธรูป และ การอำนวยความสะดวกพื้นที่จอดรถ

คุณภาพการให้บริการ ในภาพรวม โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด นั้น มีคุณภาพในการให้บริการในหลายส่วน คือ นอกจากราคาบัตรโดยสารที่ยอมรับได้แล้ว คณะนำเที่ยวยังมีอริยาถัยและมารยาทดี และให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดแก่นักท่องเที่ยว โครงการดังกล่าว มีจุดเน้นที่การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ ซึ่งทั้งหมดนี้ ทำให้โครงการมีความน่าสนใจและส่งเสริมให้บริการมีคุณภาพ

สิ่งดึงดูดใจ ปูนียสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดอรุณราชวรารามที่น่าสนใจ คือ พระอุโบสถ ที่สร้างสมัยรัชกาลที่ 2 เป็นสถาปัตยกรรมจีนสำคัญและสวยงามการก่อสร้างประกอบด้วยช่างฝีมืออย่างวิจิตรงดงาม พระพุทธรูปฉลององค์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของเหล่าข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และข้าราชการ พระพุทธธรรมมิตรราชโลกธาตุดิลก เป็นพระประธานในพระอุโบสถ ที่กล่าวกันว่า “พระพักตร์เป็นสีพระหัตถ์รัชกาลที่ 2” ชุ่มประดู่ยอดมงกุฎ ที่เคยเป็นภาพสัญลักษณ์คู่กับยักษ์วัดอรุณราชวรารามปรากฏในธนบัตรไทยฉบับละ 100 บาท รุ่นเก่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 8 จนถึงรัชกาลปัจจุบัน พระพุทธชัมภูนุทมหามุรุษลักขณา เป็นพระประธานในพระวิหารสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 2 พระอรุณ (พระแจ้ง) เป็นพระพุทธรูปที่อัญเชิญมาจากเวียงจันทน์ ปี พ.ศ. 2401 และพระปรางค์วัดอรุณราชวราราม ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นมรดกโลกและสัญลักษณ์ประเทศไทย

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว จากกิจกรรมที่วัดมักกระทำเป็นประจำ เพื่อต้อนรับคณะนักท่องเที่ยวจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. นั้น กิจกรรมดังกล่าวสามารถตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ คือ ความเชื่อที่ว่า การทำบุญไหว้

พระ 9 วัด ทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ใจได้ ทำให้มีร่างกายแข็งแรง ทำให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่ และช่วยทำให้มีโชคลาภ

ความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากประเด็นข้างต้น ดังนี้

ประโยชน์ที่วัดได้รับจากโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. คือ ทำให้วัดมีรายได้สำหรับการพัฒนาวัดเพิ่มขึ้น และทำให้วัดมีคนรู้จักมากขึ้น นอกจากนี้ ยังทำให้วัดช่วยให้นักในชุมชนมีรายได้มากขึ้น พร้อมกับมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ซึ่งรายได้ของชุมชนนั้นมาจากการจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก และภาพงานจิตรกรรม รวมทั้งรายได้จากการขนส่งนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการเดินทางโดยทางเรือไปยังวัดระฆังโฆสิตาราม และวัดกัลยาณมิตรด้วยตนเอง

การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการวัดที่ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากโครงการไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดย ขสมก. คือ วัดวัดอรุณราชวรารามมีการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุอยู่ มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้สะอาดสวยงามโดยตลอด มีเจ้าหน้าที่ดูแลความสะอาดของห้องน้ำ บริเวณรอบวัด จำกัดบริเวณของสุนัขและแมวภายในวัด และตกแต่งต้นไม้ภายในวัดให้สวยงามเสมอ รวมทั้งมีการทำกิจกรรมด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวัดมากขึ้น

ทั้งนี้ ทางวัดอรุณราชวราราม ต้องการให้ ขสมก. มีการจัดโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ต่อไป เพราะเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่สิ่งล้ำค่าในพระพุทธศาสนาให้กระจายออกไปสู่สายตาชาวโลกมากขึ้น นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวเป็นช่องทางในการศึกษางานศิลปะประเภทประติมากรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม และอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้นโครงการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้มีการขยายตัวด้านรายได้และมีเงินหมุนเวียนในชุมชน รวมทั้งทำให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในวงกว้างมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเนื่องจากผู้ที่ได้ท่องเที่ยววัดจะเกิดความสงบทางใจ อารมณ์ดี จิตใจเยือกเย็น ส่งผลต่อความสงบของสังคมด้วย

ในส่วนของการมีสิ่งปลูกสร้าง และรูปเคารพต่างๆ นอกเหนือจากพระพุทธรูป เช่น เจ้าแม่กวนอิม พระพิฆเนศวร พระอินทร์ พระพรหม องค์จตุคามรามเทพ ฯลฯ ที่มีอยู่ในวัดแนวพุทธศาสนานั้น เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเพราะสิ่งดังกล่าวอาจทำให้ภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนาเสียหายเนื่องจากไปสอดคล้องกับความหมายทางพุทธศาสนา ทั้งนี้ พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์ทางปัญญาที่ต้องการสื่อความคิดด้านการพัฒนาตนในส่วนของการรู้ การตื่น และการเบิกบาน ไม่ใช่ส่งเสริมความหลงมกมายหรือการหวังพึ่งพิงสิ่งนอกตัวเสมอไป พุทธศาสนาสอนให้พึ่งตนเอง (อตฺตา หิ อตฺตะโน นาโถ) ด้วยการพึ่งปัญญาของตน สถิติปัญญาจะเกิดได้ต้องอาศัยการศึกษาพิจารณาด้วยเหตุผล และลงมือปฏิบัติด้วยความเพียรพยายาม อีกประการหนึ่ง หากมีสิ่งเคารพบูชา นอกเหนือจากพระพุทธรูปและพระสงฆ์ จะทำให้เกิดความเสื่อม กล่าวคือ ผู้รู้จะเสื่อมศรัทธา ผู้ไม่รู้หรือรู้แบบงูๆ ปลาๆ ก็จะหลงเดินทางผิดหรืออ้อมไปไกลจากเป้าหมายทางพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะที่ต้องการโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดนำไปพิจารณา คือ ควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้มากขึ้น เช่น การฟังบรรยายธรรมะช่วงสั้นๆ ประมาณ 10 นาที และควรเพิ่มเติมของที่ระลึกที่ใช้แจกนักท่องเที่ยวที่นอกเหนือจากวัตถุมงคล เช่น หนังสือสวดมนต์ หนังสือธรรมะ เป็นต้น

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview) ในเส้นทางจังหวัดสิงห์บุรี

นักท่องเที่ยวคนที่ 1 นางลัดดา มาเพิ่ม อายุ 37 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป นับถือศาสนาพุทธ และ ณ ปี พ.ศ. 2551 ได้ร่วมเดินทางกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดครบทุกเส้นทางแล้ว (13 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมก. จากแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในรถโดยสารประจำทาง ซึ่งการประชาสัมพันธ์ดังกล่าว อยู่ในวงแคบเกินไป

ราคาบัตรโดยสาร ราคาบัตรเป็นที่ยอมรับได้ และเป็นราคาที่ถูกลงกว่าราคาแพ็คเกจท่องเที่ยวที่บริษัทเอกชนจัด ราคาบัตรโดยสารของ ชมก. ในระดับนี้ แม้จะกำหนดให้สูงขึ้นจากเมื่อปี พ.ศ. 2549 และ 2550 แต่ก็ยังอยู่ในระดับราคาที่รับได้และเข้าใจดีว่า ต้องมีการปรับราคาตามภาวะเศรษฐกิจ

กิจกรรมการท่องเที่ยว ร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่คณะนำเที่ยวและทางวัดจัดให้ โดยเฉพาะการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น การสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน และการกราบสักการะหลวงพ่อจรัญ หลวงพ่อจรัญ วัดอัมพวาซึ่งหากเดินทางมาที่วัดนี้ด้วยตนเอง อาจไม่มีโอกาสได้พบกับหลวงพ่อจรัญ จึงถือเป็นข้อดีของการจัดโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ชมก.

คุณภาพการให้บริการ คณะนำเที่ยวให้บริการด้วยอัธยาศัยและมารยาทที่ดี มีความยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ เป็นอย่างดี อำนวยความสะดวกเรื่องการรับฝากชื่อของเพื่อการประหยัดเวลานักท่องเที่ยว มีการแจกของที่ระลึกด้วยการจับสลาก นอกจากนี้ยังมีบริการนำดื่มฟรีบนรถ และมีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ

สิ่งดึงดูดใจ ทั้ง 3 วัด อันได้แก่ วัดอัมพวัน(หลวงพ่อจรัญ) วัดพิบูลทอง (หลวงพ่อแพ) และวัดประโชติการาม มีสิ่งดึงดูดใจได้แก่ ศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีประวัติความเป็นมา และความงดงามอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละวัด รวมทั้งการค้าขายอาหารและสินค้าของคนในชุมชน

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว เหตุที่เดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เพราะมีความคิดว่า การทำบุญไหว้พระ 9 วัดเป็นการช่วยทำนุบำรุงศาสนา ช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ใจได้ นอกจากนี้ โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน เป็นการใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งทำให้ลูกหลานใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์และรู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนา รวมทั้งสนองความต้องการของตนเองที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ความคิดเห็นอื่นๆ คือ ต้องการให้โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดจัดต่อไป ไม่ควรยกเลิก เพราะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมวันหยุดด้วยการท่องเที่ยวไหว้พระที่วัดต่างๆ ได้ในราคาประหยัด และควรเพิ่มเส้นทางใหม่ๆ เพราะเส้นทางที่จัดอยู่เดิม (เส้นทาง 13 วัด และกรุงเทพมหานคร) ได้เดินทางร่วมกับโครงการครบทุกเส้นทางแล้ว

นักท่องเที่ยวคนที่ 2 นางพรรณิ เองชัย อายุ 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ทำงานบริษัทเอกชนระดับหัวหน้างาน มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป นับถือศาสนาพุทธ มักทำกิจกรรมทางศาสนา 3 ประการ คือ การสวดมนต์ไหว้พระ การถวายสังฆทาน และร่วมกิจกรรมในพิธีต่างๆ ตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือนิเวศน์ ฯลฯ และร่วมเดินทางกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ประมาณ 2 เดือนต่อ 1- ครั้ง โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับข้อมูลเชิญชวนให้ท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จากการประชาสัมพันธ์ 3 ส่วน คือ การบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” จากแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในรถโดยสารประจำทาง และจากแผ่นประกาศเชิญชวนที่บอร์ดแม่เหล็กขบวน

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ และคุ้มกับการเสียค่าใช้จ่าย เนื่องจากเป็นราคาที่ไม่แพงเมื่อเทียบกับการจัดการท่องเที่ยวโดยบริษัทเอกชน ซึ่งแม้จะมีการขึ้นราคาจนเกือบถึง 500 บาท แต่ก็ยังยอมรับได้เมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวที่จัดโดยบริษัทเอกชนซึ่งที่ผ่านมา เคยจ่ายค่าบัตรโดยสารประมาณ 800-1200 บาท ให้กับการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

กิจกรรมการท่องเที่ยว ร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่คณะนำเที่ยวและทางวัดจัดให้ โดยเฉพาะการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น การสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน เพื่อซื้อโลงศพแก่ผู้ยากไร้ ซื้อกระเบื้องมุงหลังคาโบสถ์ เป็นต้น ทั้งนี้ กิจกรรมที่ประทับใจมากที่สุด คือ การได้พบและสักการะหลวงพ่ोजรัญ วัดอัมพวา ซึ่งก่อนหน้านี้ เคยทราบมาหากเดินทางมาที่วัดนี้ด้วยตนเองในเวลาที่ไม่ตรงกับกำหนดการของวัด ก็จะไม่มีโอกาสได้พบกับหลวงพ่ोजรัญ

คุณภาพการให้บริการ นอกจากบัตรโดยสารจะอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ เส้นทางการท่องเที่ยวที่ ชสมก. จัดนั้นน่าสนใจ และเมื่อเดินทางถึงวัดเป้าหมาย มีการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน นอกจากนี้ คณะนำเที่ยวมีอัครยาชัยและมารยาทดีและมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ

สิ่งดึงดูดใจ ทั้ง 3 วัด อันได้แก่ วัดอัมพวัน(หลวงพ่อจรัญ) วัดพิศกุลทอง (หลวงพ่อแพร) และวัดประโชติการาม มีสิ่งดึงดูดใจได้แก่ ศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มึประวัติความเป็นมา และความงดงามอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละวัด รวมทั้งการค้าขายอาหารและสินค้าของคนในชุมชน

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชสมก. สามารถตอบสนองความเชื่อในหลายด้าน ได้แก่ ความเชื่อที่ว่า การทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะทำให้มีร่างกายแข็งแรง การทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยทำให้มีโชคลาภ ช่วยแก้ปัญหาคความทุกข์ใจได้ ทำให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่ ช่วยทำนุบำรุงศาสนา รวมทั้งการทำบุญไหว้พระ 9 วัดเป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน นอกจากนี้ ยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้ลูกหลานใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์ ทำให้ลูกหลานได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนา และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ท่านต้องการให้ ชสมก.จัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไป เพราะเป็นโครงการท่องเที่ยวช่วยประหยัดทั้งเวลาและค่าโดยสาร เนื่องจากการเดินทางเองทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณมากกว่า และนักท่องเที่ยวเองไม่รู้จักเส้นทางของวัดสำคัญครบถึง 9 วัด

นักท่องเที่ยวคนที่ 3 นายไพศาล วารุณสิน อายุ 41 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ไหว้พระ และการนั่งสมาธิ และเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ชสมก. เป็นครั้งแรก (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชสมก. จากหนังสือเรื่องไหว้พระ 9 วัดที่วางจำหน่ายในตลาด

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชสมก. อยู่ในราคาที่ยอมรับได้ และมีราคาถูกกว่าราคาค่าโดยสารที่จัดโดยบริษัทท่องเที่ยวเอกชน

กิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ได้ร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่คณะนำเที่ยวและทางวัดจัดให้ และจะเลือกทำกิจกรรมเฉพาะที่เป็นการไหว้พระ สวดมนต์เท่านั้น เนื่องจากสุขภาพไม่อำนวย

ให้ทำทุกกิจกรรมในเวลาสั้นๆ แต่ที่ประทับใจมากที่สุด คือ การมีพระผู้ใหญ่มานำสวดมนต์
ไหว้พระ และให้ความรู้เกี่ยวกับวัด และการนั่งสมาธิที่ถูกต้อง

คุณภาพการให้บริการ คณะนำเที่ยวมีอัธยาศัยและมารยาทดี และมีกรให้ข้อมูลเกี่ยวกับ
วัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นการให้บริการที่มีคุณภาพ

สิ่งดึงดูดใจ ทั้ง 3 วัด มีสิ่งดึงดูดใจมากมาย ที่ประทับใจ คือ ศาสนวัตถุ
และศาสนสถานที่มีประวัติน่าสนใจ และมีความสวยงามในแบบของถาวรวัตถุแบบโบราณ

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด สามารถ
ตอบสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ รวมทั้ง
เป็นการช่วยทำนุบำรุงศาสนา และช่วยเหลือวัดที่ยากจน

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวที่ ขสมก. ให้แปลก
ใหม่มากขึ้น และต้องการให้ ขสมก. จัดการท่องเที่ยวลักษณะนี้ต่อไปเพราะเป็นการเปิดโอกาสให้
นักท่องเที่ยวได้บุญไหว้พระในราคาข่อมเยา ซึ่งหากนักท่องเที่ยวเดินทางไปเองคงไม่สามารถเดินทาง
ได้ถึง 9 วัดภายในวันเดียว

นักท่องเที่ยวคนที่ 4 นายสมหมาย ทองพู่ อายุ 47 ปี การศึกษาระดับมัธยมตอนปลาย
นับถือศาสนาพุทธ ทำงานในบริษัทเอกชนระดับหัวหน้างาน มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป
มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ไหว้พระ ถวายสังฆทาน และร่วมในพิธีตามวันสำคัญ
ทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือศีล ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ
9 วัด กับ ขสมก. นานๆ ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็น
ต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ รับประทานข้อมูลการท่องเที่ยวของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด
ของ ขสมก. จากแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในรถโดยสารประจำทาง ซึ่งเป็นการโฆษณา
ประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่กว้างขวางมากนัก เนื่องจากตนเองยังไม่เห็นการประชาสัมพันธ์จากสื่ออื่นๆ

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ข่อมรับได้ และเหมาะสมกับการให้บริการ
โดยเฉพาะการจัดรถที่เครื่องปรับอากาศเย็นสบาย และเลือกที่นั่งได้ตามอัธยาศัย

กิจกรรมการท่องเที่ยว ร่วมทำกิจกรรมที่ทางคณะนำเที่ยวจัดไว้ให้ในโปรแกรม
การท่องเที่ยว โดยเฉพาะการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวาย
สังฆทาน บริจาคเงิน ที่ประทับใจ คือ การสวดมนต์ที่มีพระผู้ใหญ่เป็นผู้นำสวดมนต์ และการถวาย
สังฆทาน

คุณภาพการให้บริการ นอกจากบัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ข่อมรับได้แล้ว เส้นทาง
การท่องเที่ยวที่ ขสมก. จัดนั้นมีความน่าสนใจ มีบริการนำดื่มฟรีบนรถ รวมทั้งคณะนำเที่ยว

มีอัยยาศัยและมารยาทดีและมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการเตรียมความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งมีการแจกของที่ระลึกด้วยการจับสลาก สิ่งเหล่านี้ทำให้ประทับใจ และทำให้การให้บริการของโครงการท่องเที่ยวนี้มีคุณภาพ

สิ่งดึงดูดใจ ทั้ง 3 วัด มีสิ่งดึงดูดใจที่เป็นทั้งศาสนวัตถุและศาสนสถานซึ่งมีประวัติน่าสนใจ และมีความสวยงามทำให้นักถึงความเป็นอยู่ของพระในยุศโบราณ

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. สามารถตอบสนองความเชื่อได้หลายด้าน ได้แก่ ตอบสนองความเชื่อที่ว่าการทำงานบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำนุบำรุงศาสนา เป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน และทำให้ลูกหลานได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนา

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ต้องการให้ ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ต่อไป เนื่องจากมีราคาบัตรโดยสารสูงกว่าราคาบัตรของบริษัทเอกชนอื่นๆ และ ขสมก. ควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางการท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้น เพื่อให้เป็นทางเลือกใหม่สำหรับคนที่เดินทางครบทุกเส้นทางแล้ว (เส้นทาง 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร)

นักท่องเที่ยวคนที่ 5 นางสาวนริ บวชศรี อายุ 16 ปี การศึกษาระดับมัธยมตอนปลาย นับถือศาสนาพุทธ ยังอยู่ระหว่างการเรียน ไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่มีรายได้ประจำ มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ไหว้พระ ถวายสังฆทาน และร่วมในพิธีตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือน้ำศีล ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. นานๆ ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) และเดินทางกับแม่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของ ขสมก. มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับข่าวสารของโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จากการบอกและชักชวนของแม่ที่ทำงานใน ขสมก. อุบลราชธานี ส่วนการประชาสัมพันธ์โครงการจากแหล่งอื่นนั้น ได้ข่าวสารบางส่วนจากเว็บไซต์ www.polyboon.com และจากหนังสือพ็อกเก็ตบุ๊คส์เกี่ยวกับนำเที่ยวไหว้พระ 99 และ 109 วัด ที่เขียนโดยนักเขียนหลายคน ซึ่งวางจำหน่ายในร้านหนังสือทั่วไป นอกจากนั้น ไม่เห็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์อื่น ซึ่งคิดว่า ประชาสัมพันธ์โครงการนี้นี้น้อยเกินไป

ราคาบัตรโดยสาร แม้ว่าจะไม่ได้จ่ายเงินค่าบัตรโดยสารเอง แต่ก็มีความคิดเห็นว่าราคาบัตรเป็นที่ยอมรับได้ ไม่แพงเกินไปเมื่อเทียบกับบริษัทท่องเที่ยวอื่นๆ

กิจกรรมการท่องเที่ยว ร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่ทางคณะนำเที่ยวจัดให้ และชอบกิจกรรมการสวดมนต์และการสอนนั่งสมาธิของพระผู้ใหญ่ๆ เพราะเคยไปไหว้พระในวัดบางวัดของกรุงเทพมหานคร ไม่เคยมีพระสงฆ์มาสอนให้นั่งสมาธิ

คุณภาพการให้บริการ บริการที่คณะนำเที่ยวจัดให้นั้น มีคุณภาพ เนื่องจากคณะนำเที่ยวมีอัยยาศัยและมารยาทดี และมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สิ่งดึงดูดใจ ความสวยงามของพระพุทธรูปและภาพจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์วิหาร เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้ผลิตผลิตระหว่างการเดินทางวัด ส่วนประวัติความเป็นมาของวัดนั้น บางครั้ง ฟังแล้วไม่ค่อยเข้าใจ จึงสนใจแต่การสวดมนต์ ไหว้พระ และชมความสวยงามของพระพุทธรูป และภาพจิตรกรรมฝาผนังเท่านั้น

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. น่าจะสอดคล้องกับความเชื่อของคนไทยในเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิด ความสบายใจ เป็นการช่วยทำนุบำรุงศาสนา และช่วยเหลือวัดที่ยากจน

ความคิดเห็นเพิ่มเติม บางวัดหรือบางสถานที่ไม่ควรระบุจำนวนเงินว่าหากบริจาคเท่าใด จะได้อะไรบ้างชัดเจน นอกจากนั้น ต้องการให้ ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวต่อไป เพราะการ ท่องเที่ยว 9 วัด เป็นการท่องเที่ยวที่ดีมาก ราคาไม่แพง และทำให้คนรุ่นใหม่ได้ท่องเที่ยวและได้ สัมผัสกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น ซึ่งหากเดินทางเองคงไม่สามารถเดินทางได้ครบทั้ง 9 วัด ในวันเดียว นอกจากนี้ ควรมีการเปลี่ยนแปลงเส้นทางตามฤดูกาลท่องเที่ยวลักษณะคล้ายกับการจัด ท่องเที่ยวที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัด เพื่อทำให้โครงการท่องเที่ยวของ ขสมก. น่าสนใจ มากขึ้น

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview) ในเส้นทางจังหวัดเพชรบุรี

นักท่องเที่ยวคนที่ 1 นางยุพิน สุขเพิ่ม อายุ 48 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือ ศาสนาพุทธ ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป มักทำกิจกรรมทางศาสนา ด้วยการสวดมนต์ไหว้พระ ถวายสังฆทาน และร่วมในพิธีตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือน้ำ ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข้อมูลของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จากการอ่านข้อมูลทางเว็บไซต์ และไม่พบเห็นสื่อประชาสัมพันธ์โครงการท่องเที่ยวของ ขสมก. ในสื่ออื่น จึงคิดว่าเป็นการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่น้อยเกินไป

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ เนื่องจากเป็นราคาที่ถูกลงกว่า การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่จัดโดยบริษัทเอกชนอื่นๆ

กิจกรรมการท่องเที่ยว ประทับใจกิจกรรมที่คณะนำเที่ยวจัดให้ทุกกิจกรรม โดยเฉพาะ กิจกรรมที่เน้นพิธีทางพุทธศาสนา เช่น สวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงินตามกำลัง ศรัทธาของนักท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนพิธีกรรมหรือการเคารพบูชาพระพุทธรูปในความเชื่ออื่น เช่น การกราบไหว้พระพิมพ์เศวตฉัตร เจ้าแม่กวนอิม ฯลฯ นั้น แล้วแต่ความต้องการและความเชื่อ ของแต่ละคน ส่วนตนเอง เน้นการสักการบูชาพระพุทธรูปและพระสงฆ์มากกว่า

คุณภาพการให้บริการ การบริการของโครงการท่องเที่ยวนี้ มีคุณภาพ เนื่องจากคณะนำเที่ยว มีความตั้งใจและเต็มใจในการทำงาน มีอริยาสัยและมารยาทดี มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ มีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

สิ่งดึงดูดใจ ความสวยงามของถาวรวัตถุที่เป็นศาสนวัตถุและศาสนสถานภายในวัดเป้าหมาย รวมทั้งประวัติความเป็นมาของแต่ละสถานที่นั้น มีคุณค่าทางจิตใจ และดึงดูดใจให้ต้องการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งต่อไป

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ต้องการให้ ขสมก. จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ต่อไปอย่างถาวร เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางโดยไม่ต้องขับรถเอง แต่ควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ให้แปลกใหม่มากขึ้น

นักท่องเที่ยวคนที่ 2 นางแจ่มใส ชาวลำปาง อายุ 46 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ ราชการระดับหัวหน้างาน มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ไหว้พระ ถวายสังฆทาน นั่งสมาธิ และร่วมในพิธีตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถวายสังฆทาน ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. มาเป็นครั้งแรก (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้ข่าวสารของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จากการบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” ส่วนข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการในสื่ออื่นๆ นั้น ยังไม่พบเห็น จึงมีความคิดเห็นว่าการโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการนี้มีน้อยและอยู่ในวงแคบเกินไป

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ ซึ่งถือว่ามีราคาถูกกว่าบัตรโดยสารในการท่องเที่ยวของบริษัทเอกชนอื่นๆ ราคาบัตรที่ไม่สูงดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวกับ ขสมก. ครั้งแรก

กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมทางพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ตนเองประทับใจมากที่สุดสำหรับการเดินทางครั้งแรกกับ ขสมก. ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น การกราบไหว้รูปเคารพ พระสังกัจจายน์ เจ้าแม่กวนอิม พระพิฆเนศวร นั้น เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เสริมเข้ามาตามสถานการณ์ซึ่งขึ้นอยู่ด้วยความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคน

คุณภาพการให้บริการ การบริการของ ขสมก. ถือว่า มีคุณภาพ เนื่องจากกิจกรรมหลักของการท่องเที่ยวส่งเสริมความเป็นพุทธศาสนิกชนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงินช่วยเหลือวัด นอกจากนี้ คณะนำเที่ยวมีอริยาสัยและมารยาทดี

มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีบริการน้ำดื่มฟรีบนรถ

สิ่งดึงดูดใจ สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวดังกล่าว คือ ศาสนสถานและศาสนวัตถุที่มีความสวยงามและมีคุณค่าทางจิตใจ ซึ่งทำให้เกิดความสงบทางใจ และภูมิใจที่ประเทศไทยยังคงมีสิ่งเหล่านี้ให้เห็นอยู่จนปัจจุบัน

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมก. สามารถสนองตอบความเชื่อของนักท่องเที่ยวได้หลายด้าน ได้แก่ ความเชื่อที่ว่า การทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ใจ ทำให้หายจากโรคร้าย ใช้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่ ช่วยทำนุบำรุงศาสนา ช่วยทำให้มีโชคลาภ และทำให้ลูกหลานได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนา

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ชมก. ควรจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ต่อไป เพราะยังมีผู้ที่สนใจจะท่องเที่ยวลักษณะนี้อีกมากแต่ยังไม่มีโอกาส ดังนั้น ควรลดราคาของบัตรโดยสารลงตามความเหมาะสมเพื่อให้คนกลุ่มที่มีรายได้น้อยมีโอกาสท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้มากขึ้น นอกจากนี้ บางวัดหรือบางสถานที่ไม่ควรระบุจำนวนเงินว่า หากบริจาคเท่าใดจะได้วัตถุมงคลชิ้นใด ซึ่งการระบุจำนวนเงินดังกล่าว อาจทำให้คนที่เป็นพุทธศาสนิกชนอย่างแท้จริงเกิดความขัดแย้งในใจ และแสวงหาการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ตนเองพึงพอใจมากกว่า

นักท่องเที่ยวคนที่ 3 นายมนูญ สมหมาย อายุ 34 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ ทำงานในบริษัทเอกชนระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ไหว้พระ และร่วมในพิธีตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือนิคม ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ชมก. เดือนละ 1-2 ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับข่าวสารโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมก. จากการบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” และจากอ่านข้อมูลในเว็บไซต์ ซึ่งตนเองยังไม่เห็นสื่อประชาสัมพันธ์อื่นๆ ของ ชมก. จึงมีความคิดเห็นว่าการเพื่อสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ เมื่อเปรียบเทียบกับราคาการท่องเที่ยวที่จัดโดยบริษัทเอกชน

กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมที่ประทับใจคือ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน รวมทั้งการค้าขายอาหารและสินค้าของคนในชุมชน ซึ่งทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวมีชีวิตชีวามากขึ้น และเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนทางอ้อมด้วย

คุณภาพการให้บริการ การให้บริการของโครงการนี้ ถือว่ามีคุณภาพ เนื่องจากมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมทั้งคณะนำเที่ยวมีอัครยาศัยและมารยาทดี มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ

วัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ มีบริการน้ำดื่มฟรีบนรถ และมีการแจกของที่ระลึกด้วยการจับสลากที่ทำให้การท่องเที่ยว มีบรรยากาศที่สนุกสนานและเป็นกันเอง

สิ่งดึงดูดใจ ความสวยงามของวัด ความขลัง และความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธรูป รวมทั้งประวัติความเป็นมาของแต่ละสถานที่เป้าหมายนั้น เป็นสิ่งดึงดูดใจทำให้สนใจท่องเที่ยวครั้งต่อไป แทนการท่องเที่ยวกับบริษัทเอกชนอื่นๆ

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. สามารถสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ใจ ช่วยทำนุบำรุงศาสนา นอกจากนี้ ยังเป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน และเป็นการใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ต้องการให้ ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวลักษณะนี้ต่อไป เพราะทำให้นักท่องเที่ยวได้ทำบุญและได้ชมความสวยงามของวัด ซึ่งมีผลทำให้จิตใจของนักท่องเที่ยวสบายขึ้นและมีแรงที่จะทำงานหรือทำหน้าที่ของตนเองต่อไป อย่างไรก็ตาม ควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้น และควรลดราคาตามความเหมาะสมเพื่อให้กลุ่มคนมีรายได้น้อยได้มีโอกาสท่องเที่ยวเชิงศาสนาและเชิงวัฒนธรรมด้วย

นักท่องเที่ยวคนที่ 4 นางมลฤดี จันผล อายุ 49 ปี การศึกษาระดับปริญญาโท นับถือศาสนาพุทธ ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป มักทำกิจกรรมทางศาสนา ด้วยการสวดมนต์ไหว้ ถวายสังฆทาน นั่งสมาธิ พระ บวชชีพราหมณ์ตามโครงการของหน่วยงานต่างๆ และร่วมในพิธีตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือนิเวศน์ ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารของโครงการนี้ จากการบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” จากแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในรถโดยสารประจำทาง และจากแผ่นประกาศเชิญชวนที่อุ้งรถเมล์เขตบางเขน ซึ่งมีความคิดเห็นว่าการประชาสัมพันธ์มีน้อยเกินไป น่าจะโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ด้วย

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ ซึ่งหากเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับบริษัทเอกชนรายอื่น จะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่านี้ จึงถึงว่าเป็นข้อดีของโครงการ นอกจากนี้ ราคาของบัตรโดยสารที่ไม่แพงนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มคนมีรายได้น้อยได้มีโอกาสท่องเที่ยวเชิงศาสนาด้วย

กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมที่ประทับใจคือ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน ซึ่งเท่าที่สังเกต ทางคณะนำเที่ยวตั้งใจในการ

นำเสนอกิจกรรมทางพุทธศาสนานี้ให้เป็นกิจกรรมหลักของการท่องเที่ยว ส่วนเรื่องการกราบไหว้รูปเคารพอื่นๆ เช่น เจ้าแม่กวนอิมนั้น เป็นเรื่องธรรมดาของสถานที่ท่องเที่ยวและของวัดที่ต้องการสร้างสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวให้มีมากขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการและความเชื่อส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่จะแสดงความเคารพและให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด

คุณภาพการให้บริการ การจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ถือว่าเป็นที่น่าประทับใจและมีคุณภาพ พิจารณาจากปัจจัยหลายด้าน ได้แก่ คณะนำเที่ยว

สิ่งดึงดูดใจ สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นวัด พระพุทธรูป และโบราณสถานในสถานที่ท่องเที่ยวของซึ่ง ขสมก. กำหนดไว้ นั้น มีความสวยงามและทำให้เกิดความสบายใจที่ได้เห็นสิ่งมีคุณค่าเหล่านั้น สิ่งเหล่านี้ดึงดูดใจให้ตนเองร่วมท่องเที่ยวกับ ขสมก. อย่างไม่ลังเล

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. สามารถตอบสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยแก้ปัญหาคาใจ ช่วยทำนุบำรุงศาสนา นอกจากนี้ ยังทำให้ลูกหลานใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์ ทำให้ลูกหลานได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนา และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ขสมก. ควรจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปในระยะยาว เพราะการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ช่วยทำนุบำรุงพุทธศาสนา และเป็นการเผยแพร่พุทธศาสนาในประเทศไทย ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป รวมทั้งช่วยจรโลงไว้ซึ่งพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม ควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้น ควรเพิ่มการทำความสะดวกและความพร้อมของวัดและสถานที่ในเส้นทางให้มากขึ้น ที่สำคัญ บางวัดหรือบางสถานที่ไม่ควรระบุจำนวนเงินว่า หากบริจาคเท่าใดจะได้วัดดวงคลี่คลาย

นักท่องเที่ยวคนที่ 5 นางปราณี มีมานะ อายุ 51 ปี การศึกษาระดับอาชีวศึกษา นักร้องศาสนาพุทธ ทำงานบริษัทเอกชนระดับหัวหน้างาน มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาทขึ้นไป กำลังศึกษาพระอภิธรรมที่อภิธรรมโศภิตะวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการร่วมในพิธีตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือน้ำศีล ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. นานๆ ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารของโครงการนี้ จากการอ่านข้อมูลจากแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในรถโดยสารประจำทาง และจากแผ่นประกาศเชิญชวนที่อุ้งรถเมล์เขตบางเขน ซึ่งมีความคิดเห็นว่าการมีสื่อประชาสัมพันธ์ในประเภทต่างๆ และให้กว้างขวางมากขึ้น

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ เมื่อเปรียบเทียบกับการท่องเที่ยวกับราคาท่องเที่ยวที่จัดโดยบริษัทเอกชน

กิจกรรมการท่องเที่ยว ประทับใจการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น การสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงินช่วยเหลือวัด นอกจากนี้ ชื่นชอบการค้าขายอาหารและสินค้าของคนในชุมชน เนื่องจากเป็นการช่วยชาวบ้านให้มีรายได้มากขึ้น

คุณภาพการให้บริการ โครงการนี้ ถือว่าจัดบริการที่มีคุณภาพ เช่น การจัดเส้นทาง การท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมทั้งคณะนำเที่ยวมีอภิศาสตร์และมารยาทดี มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีบริการนำดื่มฟรีบนรถ นอกจากนี้ จากการสังเกตในช่วงเช้าก่อนออกเดินทาง พนักงานของ ขสมก. มีการเตรียมความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจในความสบายและความปลอดภัยในการเดินทาง

สิ่งดึงดูดใจ สถานที่ท่องเที่ยวในส่วนที่เป็นวัด มีสิ่งดึงดูดใจ คือ พระพุทธรูปเก่าแก่ในขนาดต่างๆ ภาพงานจิตรกรรมในโบสถ์ รวมทั้งลักษณะทางสถาปัตยกรรมของศาสนสถาน สิ่งเหล่านี้ มีความสวยงามทำให้เกิดความเพลิดเพลิน สบายใจ จิตใจสงบ มีความสุขทางใจ และเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามากกว่าเดิม นอกจากนี้ ยังประทับใจในกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่ทางคณะนำเที่ยวจัดให้ โดยเฉพาะการมีพระผู้ใหญ่เป็นผู้นำสวดมนต์ สอนการนั่งสมาธิ และรับสังฆทานจากนักท่องเที่ยว

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการนี้สามารถตอบสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะทำให้มีร่างกายแข็งแรง ช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยทำนุบำรุงศาสนา เป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน เป็นการใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ต้องการให้ ขสมก. จัดการท่องเที่ยวลักษณะนี้ต่อไปในระยะยาว เพราะสะดวกสำหรับคนที่วันหยุดน้อยหรือไม่มีรถส่วนตัว นอกจากนี้ เป็นการท่องเที่ยวที่สะดวกสบายเพราะการบริการที่ดีของคณะนำเที่ยว อย่างไรก็ตาม ควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทาง การท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้นต่อไปในอนาคต

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview) ในเส้นทางจังหวัดฉะเชิงเทรา

นักท่องเที่ยวคนที่ 1 นางสาวพรพิมล ทองสุกใส อายุ 30 ปี การศึกษาระดับปริญญาโท นับถือศาสนาพุทธ ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนา ด้วยการสวดมนต์ นั่งสมาธิ ถวายสังฆทาน และร่วมในพิธีตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือนิเวศน์ ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. เดือนละ 1-2 ครั้ง(ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารของโครงการนี้ จากการอ่านข้อมูลในแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในรถโดยสารประจำทาง และการบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” ซึ่งถือว่าเป็น

การประชาสัมพันธ์ในวงแคบเกินไป จึงควรมีสื่อประชาสัมพันธ์มากกว่านี้ เพื่อให้มีนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่เพิ่มขึ้น

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้สำหรับคนที่มียาได้ในกลุ่มปานกลางขึ้นไป

กิจกรรมการท่องเที่ยว คมนำเที่ยวเน้นกิจกรรมหลังคือ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น การกราบสักการบูชารูปเคารพอื่นๆ เช่น เจ้าแม่กวนอิม พระพินณศวร จตุคามรามเทพ นั้นแล้วแต่ความเชื่อส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่มีอิสระในการแสดงออก โดยทางคมนำเที่ยวให้อิสระและดูแลการใช้เวลาในแต่ละสถานที่ให้เหมาะสมเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจภายในวัดหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่ ขสมก. พาไป มีบริการรักษาโรคและการนวดแผนไทย รวมทั้งยาสมุนไพรจำหน่าย รวมทั้งมีการค้าขายอาหารและสินค้าของคนในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีสำหรับการท่องเที่ยว

คุณภาพการให้บริการ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีคุณภาพในหลายด้าน คือ มีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คมนำเที่ยวมีอัธยาศัยและมารยาทดี มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และอำนวยความสะดวกเรื่องการรับฝากชื่อของการประหยัดเวลาของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ มีบริการน้ำดื่มฟรีบนรถ และมีการแจกของที่ระลึกด้วยการจับสลากบนรถระหว่างเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร สิ่งเหล่านี้ เป็นบริการที่มีคุณภาพและสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

สิ่งดึงดูดใจ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน รวมทั้งประวัติความเป็นมาและความสวยงามของวัดและพระพุทธรูปเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เกิดความสุขและความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลอดระยะเวลาของการเดินทาง

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. สามารถตอบสนองความเชื่อด้านต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ความเชื่อที่ว่า การทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะทำให้มีร่างกายแข็งแรง ช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยแก้ปัญหาคาความทุกข์ใจ ทำให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่ ช่วยทำนุบำรุงศาสนา เป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจนเป็นการใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์ ทำให้ลูกหลานใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์และได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนา ช่วยทำให้มีโชคลาภ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

นักท่องเที่ยวคนที่ 2 นายประโยชน์ อินธรรม อายุ 38 ปี การศึกษาระดับมัธยมปลาย นับถือศาสนาพุทธ ทำงานบริษัทเอกชนระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ นั่งสมาธิ ถวายสังฆทาน และร่วมในพิธีตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือนิเวศน์ ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ชมก. เดือนละ 1-2 ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารของโครงการนี้ จากการบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” เพียงอย่างเดียว ไม่ได้พบเห็นสื่อประชาสัมพันธ์อื่นๆ ดังนั้น ควรมีการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางมากขึ้น

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ สำหรับคนที่มีรายได้มากกว่า 7,000 บาทขึ้นไป แต่สำหรับคนที่มีรายได้ประจำน้อยกว่านี้ ไม่น่าเชื่อว่า จะสามารถเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้ได้หรือไม่

กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมที่ทางคณะนำเที่ยวให้ความสำคัญ คือ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมเสริมที่น่าสนใจ คือ ภายในวัดหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่ ชมก. พาไป มีบริการรักษาโรคและการนวดแผนไทย รวมทั้งยาสมุนไพรจำหน่าย ซึ่งกิจกรรมเสริมนี้ เป็นสิ่งที่น่าสนใจกับกลุ่มผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุอย่างยิ่ง ส่วนกลุ่มผู้ใหญ่ตอนต้น น่าจะสนใจกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์มากกว่า

คุณภาพการให้บริการ บริการของโครงการที่จัดโดย ชมก. นี้ ถือได้ว่าเป็นบริการที่มีคุณภาพมากเมื่อเปรียบเทียบกับราคาบัตรโดยสาร เช่น เรื่องการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ หรือแม้แต่นับการบริการที่นำนักท่องเที่ยวทำกิจกรรมพุทธศาสนาโดยมีพระผู้ใหญ่ให้การต้อนรับและนำสวดมนต์ นอกจากนี้ คณะนำเที่ยวยังให้บริการด้วยอภัยและมารยาทที่ดี มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อำนวยความสะดวกเรื่องการรับฝากชื่อของเพื่อการประหยัดเวลา รวมทั้งมีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ และมีบริการนำดื่มฟรีบนรถ

สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรมทางพุทธศาสนา เป็นสิ่งดึงดูดใจอย่างยิ่ง เนื่องจาก การท่องเที่ยวที่จัดโดยหน่วยงานหรือบริษัทอื่นๆ ที่ไม่ใช่ ชมก. มักจะเน้นการทำพิธีทางความเชื่อของพราหมณ์ เช่น การกราบไหว้รูปเคารพต่างๆ โดยไม่มีการสวดมนต์ นั่งสมาธิ ที่มีพระผู้ใหญ่ของวัดเป็นผู้นำในการทำพิธีดังเช่นที่ ชมก. ดำเนินการอยู่ สิ่งดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นข้อดีประการหนึ่งของโครงการท่องเที่ยวที่จัดโดย ชมก. นอกจากกิจกรรมทางพุทธศาสนาแล้ว ความสวยงามและชื่อเสียงด้านความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนสถานและศาสนวัตถุในวัดเป้าหมาย เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุขและความสบายใจ และดึงดูดใจให้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ชมก. ได้เช่นกัน

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวคนที่ 2 มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวคนที่ 1 กล่าวคือ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมสมก. สามารถตอบสนองความเชื่อด้านต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ความเชื่อที่ว่า การทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะทำให้มีร่างกายแข็งแรง ช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ใจ ทำให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่ ช่วยทำนุบำรุงศาสนา เป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน เป็นการใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์ ทำให้ลูกหลานใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์และได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนา ช่วยทำให้มีโชคลาภ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้น และทางคณะนำเที่ยวควรแก้ปัญหาเรื่องที่บางวัดหรือบางสถานที่มีการระบุจำนวนเงินว่า หากบริจาคเท่าใดจะได้วัตถุมงคลชิ้นใด ปัญหาอื่น อาจมีผลต่อความศรัทธาและการกลับมาเที่ยวใหม่อีกครั้งของนักท่องเที่ยวบางคน

นักท่องเที่ยวคนที่ 3 นายทรัพย์ ศิริผล อายุ 45 ปี การศึกษาระดับมัธยมต้น นับถือศาสนาพุทธ อาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ และ ถวายสังฆทาน ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ชมสมก. นานๆ ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารของโครงการนี้ จากเสียงประกาศของเจ้าหน้าที่ในอุ้งรถเมล์บางเขน ส่วนแผ่นประกาศที่ติดไว้ภายในอุ้งนั้น ไม่ทันได้สังเกต คิดว่า ทาง ชมสมก. ควรทำการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ จะได้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ แต่ควรหาวิธีเพื่อลดราคาบัตรลงบ้าง เนื่องจากผู้มีรายได้ประจำน้อยและไม่มีความพิเศษ หรือไม่มีลูกหลานให้เงินใช้ อาจไม่มีเงินเหลือพอที่จะเดินทางกับโครงการนี้

กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมที่ดีและประทับใจของโครงการนี้ คือ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน

คุณภาพการให้บริการ ที่สังเกตเห็นได้ชัดเจน คือ การจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการจัดท่องเที่ยวในจังหวัดภาคกลางถึง 13 จังหวัด รวมทั้งกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ยังมีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ หากมีโอกาส จะร่วมเดินทางกับโครงการนี้อีก

สิ่งดึงดูดใจ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เป็นสิ่งดึงดูดใจให้ร่วมการท่องเที่ยวกับโครงการนี้ ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น การค้าขายของชาวบ้านนั้น ก็ทำให้การท่องเที่ยวน่าสนใจมากขึ้น แต่สำหรับตนเองให้ความสำคัญกับการทำพิธีทางพุทธศาสนามากกว่า

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้ สามารถตอบสนองความเชื่อหลายด้าน คือ ความเชื่อที่ว่า การทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำนุบำรุงศาสนา เป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน และช่วยทำให้มีโชคลาภ นอกจากนี้ ยังตอบสนองความต้องการของตนเองที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ต้องการให้ ขสมก. จัดการท่องเที่ยวลักษณะนี้ต่อไป เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทางขึ้นรถท่องเที่ยว เพราะอยู่รถเมล์บางเขนอยู่ใกล้บ้าน นอกจากนี้ การร่วมท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้ เป็นการพักผ่อนในวันหยุดที่ดี อย่างไรก็ตาม ควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้นต่อไป

นักท่องเที่ยวคนที่ 4 นางช่อเดือน พูนพิมล อายุ 36 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ ทำงานเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ และร่วมพิธีตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือศีล ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. นานๆ ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารของโครงการนี้ จากเสียงประกาศของเจ้าหน้าที่ในอุ้งรถเมล์บางเขน เนื่องจากบ้านอยู่ใกล้กับอุ้งรถเมล์แห่งนี้ ส่วนสื่อประชาสัมพันธ์อื่นไม่ได้สังเกตว่ามีหรือไม่ จึงไม่ทราบว่าสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทใดบ้าง

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้สำหรับคนที่มียาได้ระดับปานกลาง ส่วนคนที่มียาได้น้อย หรือคนที่ไม่มีรายได้ประจำ อาจไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้ได้

กิจกรรมการท่องเที่ยว เท่าที่สังเกตได้ คณะนำเที่ยวเน้นการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน ซึ่งตนเองมีความพึงพอใจกับกิจกรรมดังกล่าว ส่วนการกราบไหว้รูปเคารพเช่น เจ้าแม่กวนอิม ก็เป็นกิจกรรมเสริมที่ไม่จำเป็นมากนัก สิ่งสำคัญที่ต้องมีและขาดไม่ได้ คือ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา

คุณภาพการให้บริการ บริการของโครงการท่องเที่ยวนี้ จัดว่า มีคุณภาพที่ดีเมื่อเทียบกับราคาบัตรโดยสาร โดยเฉพาะการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และการจัดกิจกรรมหลักที่เน้นการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน

สิ่งดึงดูดใจ ในการโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ส่วนการจำหน่ายวัตถุมงคล และการกราบไหว้รูปเคารพอื่นๆ เช่น พระพิฆเนศวร องค์จุลศูรามเทพ เจ้าแม่กวนอิม ฯลฯ ตนเองไม่สนใจมากเท่าใดนัก ซึ่งกิจกรรมลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละคน

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ตอบสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำบุญบำรุงศาสนา และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ต้องการให้ทาง ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ต่อไป เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยในการเดินทาง และอุ้งรถเมล์บางเลนใกล้บ้าน ทำให้สะดวกในการเดินทางเมื่อต้องการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทาง การท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้น

นักท่องเที่ยวคนที่ 5 นางสาวจิตรา ทองไท อายุ 27 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ ทำงานบริษัทเอกชนระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ นั่งสมาธิ ถวายสังฆทาน และร่วมพิธีตามวันสำคัญ ทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือนิคม ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. นานๆ ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จากการบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” ส่วนการประชาสัมพันธ์อื่นๆ เช่น ทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือในหนังสือพิมพ์นั้น ยังไม่เห็นสื่อดังกล่าว จึงมีความคิดเห็นว่า ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ โครงการให้มากยิ่งขึ้น เพราะเท่าที่สังเกต มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้จำนวนไม่น้อย แต่หากยังไม่เพิ่มการประชาสัมพันธ์อาจทำให้ในอนาคต ไม่มีนักท่องเที่ยวหน้าใหม่รู้จักโครงการนี้ และอาจทำให้มีนักท่องเที่ยวลดลง

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ แต่ควรพิจารณาเรื่องการลดราคาบัตรโดยสารด้วย ซึ่งตนเองมีเงินเดือนไม่มากนัก จึงสามารถท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้ได้ไม่นานๆ ครั้ง หากลดราคาบัตรโดยสาร ก็จะทำให้ตนเองและคนที่ไม่มีเงินเดือนน้อยคนอื่นๆ สามารถท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้ได้บ่อยขึ้น

กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมหลักของโครงการเท่าที่สังเกตได้ คือ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน ซึ่งคณะนำเที่ยวได้ให้ความสำคัญและนำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ประกอบพิธีอย่างพร้อมเพียง ส่วนการทำพิธีอื่นๆ เช่น สะเดาะเคราะห์ กราบไหว้รูปเคารพอื่นๆ เช่น พระสังกัจจายน์ เจ้าแม่กวนอิมนั้น สังเกตว่า ก็มีนักท่องเที่ยวไม่น้อยที่สนใจเข้าพิธีและกราบไหว้รูปเคารพนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวลา แต่อย่างไรก็ตาม การมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ที่เน้นการทำพิธีทางพุทธศาสนานั้น ถูกต้องแล้ว

คุณภาพการให้บริการ การให้บริการของโครงการท่องเที่ยวนี้ ถือว่ามีคุณภาพ โดยพิจารณาจากการที่คณะนำเที่ยวมีอสังขสัยและมารยาทดีและมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานเป็นกันเองด้วยการแจกของที่ระลึกด้วยการจับสลาก กิจกรรมนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสุขสนุกสนาน และประทับใจ

สิ่งดึงดูดใจ การท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้ มีสิ่งดึงดูดใจ คือ บริการที่ดีของคณะนำเที่ยว และจุดเน้นของโครงการที่เน้นการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งดึงดูดใจนี้ ทำให้ต้องการมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ชมสมก. อีกครั้งในเส้นทางจังหวัดอื่นๆ

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดกับ ชมสมก. นี้ สามารถตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยวได้หลายด้าน คือ ตอบสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะทำให้มีร่างกายแข็งแรง ช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยทำให้มีโชคลาภ ช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ใจได้ ทำให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่ และช่วยทำนุบำรุงศาสนา

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ต้องการให้ทาง ชมสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวต่อไปเพื่อเป็นบริการการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มคนที่มียาได้ไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ควรลดราคาของบัตรโดยสารลงตามความเหมาะสม และควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้น นอกจากนี้ ทาง ชมสมก. ควรดูแลไม่ให้บางวัดหรือบางสถานที่ระบุจำนวนเงินว่าหากบริจาคเท่าใดจะได้วัตถุมงคลชิ้นใด เพราะการระบุจำนวนเงินที่เท่านี้ ทำให้นักท่องเที่ยวลดความศรัทธาในวัดและพระสงฆ์ลง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ในเส้นทางจังหวัดราชบุรี

นักท่องเที่ยวคนที่ 1 นายดำริ เป็นเหมือน อายุ 22 ปี กำลังการศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ ทำงานบริษัทเอกชนระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ มีรายได้ประมาณ 3,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ นั่งสมาธิ และถวายสังฆทาน ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ชมสมก. เดือนละ 1-2 ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ชมสมก. จากการบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” ส่วนในเว็บไซต์นั้น ไม่เห็นข่าวสารดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่า เลื่อนนำเสนอข้อมูลประชาสัมพันธ์เฉพาะในบางเว็บไซต์ที่เป็นที่นิยมของกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น ดังนั้น ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ แม้ว่าจะไม่ได้จ่ายเงินค่าบัตรโดยสารเอง แต่ในกลุ่มคนที่มียาได้น้อย เช่น ตนเองที่กำลังเรียนอยู่ ไม่ได้ทำงานพิเศษ และมีเงิน

ใช้น้อย อาจไม่สามารถท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้ได้บ่อยนัก ซึ่งจริงๆ แล้ว คนรุ่นใหม่ก็สนใจท่องเที่ยวลักษณะนี้เช่นกัน แต่อาจติดปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย

กิจกรรมการท่องเที่ยว แม้จะเป็นคนรุ่นใหม่ แต่ก็ชอบกิจกรรมหลักของโครงการนี้ โดยเฉพาะกิจกรรมการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน เนื่องจากในชีวิตประจำวันไม่ค่อยมีโอกาสทำกิจกรรมนี้บ่อยนัก กิจกรรมหลักของการท่องเที่ยวในโครงการนี้ จึงน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว

คุณภาพการให้บริการ คณะนำเที่ยวมีอริยาศีลและมารยาทดี และมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ ทั้งหมดนี้ คิดว่า เป็นการบริการที่มีคุณภาพที่น่าประทับใจ

สิ่งดึงดูดใจ ในโครงการนี้มีสิ่งดึงดูดใจ คือ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ และการได้เห็นพระพุทธรูปและโบสถ์วิหารอันสวยงามภายในวัด

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด สามารถตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยวในหลายด้าน คือ ความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำนุบำรุงศาสนา การทำบุญไหว้พระ 9 วัดเป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน และเป็นการใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ต้องการให้ทาง ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ต่อไป เพราะกิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นการทำนุบำรุงศาสนา และเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างคนในครอบครัวอีกด้วย ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน ขอให้มีการดำเนินการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไป อย่างไรก็ตาม ควรลดราคาของบัตรโดยสารเพื่อให้คนมีรายได้น้อยได้ท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้มากขึ้น และควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางการท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้น

นักท่องเที่ยวคนที่ 2 นางพร สุนศิริ อายุ 67 ปี กำลังการศึกษาระดับมัธยมปลาย นับถือศาสนาพุทธ เป็นข้าราชการทหารบำนาญ มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการ ถวายสังฆทาน และตักบาตร ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. เดือนละ 1-2 ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) ซึ่งขึ้นอยู่กับรายได้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. จากการอ่านข้อมูลที่แผ่นประกาศเชิญชวนในอุ้งรถเมล์เขตบางเขน และยังไม่เห็นการประชาสัมพันธ์จากสื่ออื่นๆ เช่น ทางโทรทัศน์ วิทยุ หรือ หนังสือพิมพ์

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้สำหรับคนที่มียาได้ระดับปานกลางหรือคนที่มีเงินเดือนประจำ ส่วนคนที่มียาได้น้อยหรือเป็นลูกจ้างรายวัน อาจไม่สามารถท่องเที่ยวกับโครงการนี้ได้

กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมหลักของโครงการเท่าที่สังเกตได้ คือ กิจกรรมการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน นอกจากนี้ บางวัดจะมีการค้าขายอาหารและสินค้าของคนในชุมชน ซึ่งทั้ง 2 กิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ดี โดยกิจกรรมการประกอบพิธีทางพุทธศาสนาเป็นกิจกรรม ที่มีประโยชน์มากต่อการจรโลงพุทธศาสนา ส่วนกิจกรรมการค้าขายของคนในชุมชน เป็นกิจกรรมที่ทำให้คนในพื้นที่มียาได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ในระหว่างการเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร ยังมีกิจกรรมการแจกของที่ระลึกด้วยการจับสลาก ซึ่งเป็นกิจกรรมย่อยๆ ที่ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินดี

คุณภาพการให้บริการ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นโครงการที่จัดบริการอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะการบริการที่ดีของคณะนำเที่ยวซึ่งมีอัยยาศัยและมารยาทดี มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และอำนวยความสะดวกเรื่องการรับฝากชื่อของการเพื่อประหยัดเวลา นอกจากนี้ ทาง ขสมก. ยังมีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ มีบริการน้ำดื่มฟรีบนรถ และจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

สิ่งดึงดูดใจ โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ มีสิ่งที่ดึงดูดใจมาก คือ กิจกรรมการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา ซึ่งหากไม่มีกิจกรรมดังกล่าว ก็ไม่ใช่การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดอย่างแท้จริง ทาง ขสมก. ดำเนินการถูกต้องและเหมาะสมแล้วที่นำกิจกรรมการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา มาเป็นกิจกรรมหลักและเป็นสิ่งดึงดูดใจของโครงการ

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้สามารถตอบสนอง ความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยให้เกิดความสบายใจ และโครงการดังกล่าวทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ในเส้นทางท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ขสมก. ควรจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไป โดยปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้น และลดราคาของบัตรโดยสาร นอกจากนี้ ควรประสานงานกับวัดเป้าหมายให้เพิ่มการทำมาความสะอาดและความพร้อมของวัดและสถานที่ในเส้นทางท่องเที่ยวให้มากขึ้น รวมทั้งประสานงานกับบางวัดหรือบางสถานที่ว่าไม่ควรระบุจำนวนเงินว่าหากบริจาคเท่าใดจะได้วัตถุมงคลชิ้นใด สุดท้าย ควรมีช่องทางการจองบัตรโดยสารที่หลากหลายมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบัน ต้องเดินทางมาถึงอุ้งรถเมล์บางเขนในเวลาเช้ามากจึงจะซื้อบัตรโดยสารและเลือกที่นั่งตามต้องการได้ หากมาไม่ทันเวลา บัตรโดยสารอาจหมด ทั้งนี้ การมีช่องทางการจองบัตรล่วงหน้าที่หลากหลายมากขึ้น จะได้ไม่ต้องเดินทางมาที่อุ้งเช้ามากเกินไป

นักท่องเที่ยวกคนที่ 3 นายศิริศักดิ์ คำดี อายุ 38 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ ทำงานบริษัทเอกชนระดับหัวหน้างาน มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ และตักบาตร ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดกับ ชมสมก. ประมาณ 2 เดือนต่อ 1- ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ชมสมก. จากการอ่านข้อมูลในแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในรถโดยสารประจำทาง ส่วนสื่อประชาสัมพันธ์อื่นๆ ที่ได้เห็น คือ แผ่นประกาศเชิญชวนที่อุ้งรถเมล์เขตบางเขน ซึ่งเพิ่งได้เห็นในช่วงเช้าที่มาซื้อบัตรโดยสาร

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ แต่หากจะลดราคาลงบ้าง ก็จะเป็นโอกาสที่ดีต่อคนที่มียาได้น้อยที่สามารถท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้มากขึ้น ดีกว่าใช้เวลาว่างกับสิ่งเป็นโทษต่างๆ

กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมหลักของโครงการนี้ที่คณะนำมาเที่ยวให้ความสำคัญ คือ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน บริจาคเงิน เป็นต้น ส่วนกิจกรรมเสริมเล็กๆ น้อยๆ เช่น การแจกของที่ระลึกหรือวัตถุมงคลด้วยการจับสลากระหว่างการเดินทางกลับกรุงเทพมหานครนั้น ก็ทำให้เกิดบรรยากาศการท่องเที่ยวที่สนุกสนาน แต่ตนเองให้ความสำคัญกับการประกอบพิธีทางพุทธศาสนามากกว่า

คุณภาพการให้บริการ การบริการของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ ถือว่า มีคุณภาพ โดยเฉพาะในส่วนของการอำนวยความสะดวกและมารยาทดี และมีบริการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีบริการนำดื่มฟรีบนรถ รวมทั้งมีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ

สิ่งดึงดูดใจ สิ่งดึงดูดใจในโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว คือ กิจกรรมการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา รวมทั้งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่สวยงามภายในวัดซึ่งเมื่อได้พบเห็นแล้ว ทำให้จิตใจสงบ สบายใจ และเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวดังกล่าว สามารถตอบสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ และเป็นกิจกรรมที่ช่วยทำนุบำรุงศาสนา นอกจากนี้ ยังตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ส่วนราชการหรือหน่วยงานรัฐควรให้ความสำคัญสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมสมก. ให้มากกว่านี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในไทยตามนโยบายรัฐบาล ที่สำคัญ โครงการท่องเที่ยวนี้ มีค่าใช้จ่าย

ไม่สูงและมีคนสนใจท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้จำนวนมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันผลักดันให้โครงการนี้ ดำเนินการได้อย่างถาวร ไม่ต้องต่อใบอนุญาตกับกระทรวงคมนาคม ปีต่อปี นอกจากนี้ ควรปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวให้แปลกใหม่มากขึ้น รวมทั้งเพิ่มการทำความสะอาดและความพร้อมของวัดในเส้นทางท่องเที่ยวให้มากขึ้น ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ควรประสานงานกับบางวัดว่าไม่ควรระบุจำนวนเงินว่าหากบริจาคเท่าใดจะได้วัดมุงกลชินใด อีกประการหนึ่ง คือ ควรเพิ่มเวลาชมสถานที่ต่างๆ ให้มีเวลาเที่ยวชมนานขึ้น ไม่ควรเร่งรีบจนเกินไป

นักท่องเที่ยวคนที่ 4 นางทองม้วน ทิมโพ อายุ 49 ปี การศึกษาระดับมัธยมปลาย นับถือศาสนาพุทธ รับราชการระดับหัวหน้างาน มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ ถวายสังฆทาน และร่วมพิธีตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน ฟังเทศน์ ถือนิคม ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ชมก. ประมาณ 2 เดือนต่อ 1- ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมก. จากการอ่านข้อมูลจากแผ่นประกาศเชิญชวนที่ติดในรถโดยสารประจำทางและจากแผ่นประกาศเชิญชวนที่อุรุเมตต์เขตบางเขน ซึ่งคิดว่า มีการประชาสัมพันธ์น้อยเกินไป

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ ไม่เป็นปัญหาสำหรับคนที่มียาได้ประจำ แต่หากราคาน้ำมันเชื้อเพลิงลดลง ราคาบัตรโดยสารควรลดลงด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้คนกลุ่มรายได้น้อยหรือลูกจ้างรายวันมีโอกาสได้ท่องเที่ยวด้วย

กิจกรรมการท่องเที่ยว คมนำเที่ยวเน้นกิจกรรมหลัก คือ การประกอบพิธีทางพุทธศาสนา เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน และบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือวัดในด้านต่างๆ กิจกรรมที่สำคัญรองลงมา คือ การค้าขายอาหารและสินค้าของคนในชุมชน ซึ่งกิจกรรมนี้ เป็นประโยชน์เนื่องจากทำให้คนในชุมชนที่รายได้เพิ่มขึ้น และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานและทำให้การท่องเที่ยวมีบรรยากาศที่คึกคักมากขึ้น คือ การแจกของที่ระลึกด้วยการจับสลาก

คุณภาพการให้บริการ คุณภาพในการให้บริการที่เห็นได้ชัด คือ คมนำเที่ยว มีอัธยาศัยและมารยาทดี มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอำนวยความสะดวกเรื่องการรับฝากซื้อของเพื่อการประหยัดเวลา นอกจากนี้ ยังมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ และมีบริการนำดื่มฟรีบนรถซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจในบริการ

สิ่งดึงดูดใจ ในโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวมีสิ่งดึงดูดใจ คือ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน อันสวยงามภายในวัด รวมทั้งกิจกรรมการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา ซึ่งเมื่อได้มีประสบการณ์จาก สิ่งดังกล่าวแล้ว ทำให้เกิดความสุขใจ เกิดความสงบทางใจ และสบายใจ

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ สามารถตอบสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำนุบำรุงศาสนา และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ควรผลักดันให้โครงการนี้ ดำเนินการได้ในระยะยาวโดยไม่ต้องต่อใบอนุญาตกับกระทรวงคมนาคมปีต่อปี นอกจากนี้ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการให้มากขึ้น และควรลดราคาบัตรโดยสารจามสถานการณ์บ้านเมืองและตามความเหมาะสม

นักท่องเที่ยวคนที่ 5 นายพินิจ ชูธรรม์ อายุ 48 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท มักทำกิจกรรมทางศาสนา ด้วยการสวดมนต์ ไหว้พระ และถวายสังฆทาน ร่วมเดินทางร่วมกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ชมก. ประมาณ 1-2 ครั้ง (ปี พ.ศ. 2551) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์ ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมก. จากการบอกต่อแบบ “ปากต่อปาก” และจากแผ่นประกาศเชิญชวนที่อุดรมลล์ เขตบางเขน ซึ่งคิดว่า ทาง ชมก. ทำการประชาสัมพันธ์ที่ยังอยู่ในวงแคบ

ราคาบัตรโดยสาร บัตรโดยสารอยู่ในราคาที่ยอมรับได้ แต่ราคาบัตรโดยสารควรลดลงตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ และควรมีช่องทางการจำหน่ายบัตรโดยสารที่มากกว่าเดิม

กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมหลัก คือ การที่คณะนำเที่ยวเน้นให้นักท่องเที่ยวร่วมพิธีทางพุทธศาสนา โดยมีพระผู้ใหญ่เป็นผู้นำการประกอบพิธี เช่น ร่วมกันสวดมนต์ ไหว้พระ ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และเป็นข้อดีของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมก.

คุณภาพการให้บริการ คณะนำเที่ยวมีอัยาศัยและมารยาทดี มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีความพร้อมและความปลอดภัยของรถและอุปกรณ์ต่างๆ และมีบริการน้ำดื่มฟรีบนรถ บริการดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการให้บริการ

สิ่งดึงดูดใจ ในโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวมีสิ่งดึงดูดใจ คือ กิจกรรมการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา และพระพุทธรูปของวัด รวมทั้งโบสถ์วิหารอันสวยงามภายในวัด สิ่งเหล่านี้มีผลต่อจิตใจมาก เนื่องจากเมื่อพบเห็นแล้ว เกิดความสบายใจ และมีกำลังใจในการต่อสู้กับความยุ่งยากในชีวิต

การตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ สามารถตอบสนองความเชื่อเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ช่วยทำบุญบำรุงศาสนา เป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจน เป็นการใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์ ทำให้ลูกหลานใช้เวลาว่างในวันหยุดที่เป็นประโยชน์ และทำให้ลูกหลานได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนา

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ทาง ขสมก. ควรจัดโครงการนี้ในระยะยาวต่อไปโดยไม่ต้องต่อใบอนุญาตกับกระทรวงคมนาคมปีต่อปี ทั้งนี้ ตนเองเชื่อว่า ยังไม่มีหน่วยงานใดจัดการท่องเที่ยวได้ดีในแง่ของความสะดวกสบายและความประหยัดได้เท่ากับที่ ขสมก. จึงไม่ควรระงับโครงการนี้ นอกจากนี้ ทางคณะนำเที่ยวควรประสานกับวัดบางวัดให้เน้นการให้ความรู้ทางพุทธศาสนามากกว่าการประชาสัมพันธ์มั่งคั่งวัดตุ

ภาคผนวก ค

เอกสารยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด
ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ฉบับที่มอบให้เขตการเดินรถที่ 1
(ขสมก. อุบลราชธานี)

บทนำ

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) (STRATEGY FOR TOURISM PROMOTION OF BANGKOK MASS TRANSIT AUTHORITY (BMTA)) ที่นำเสนอไว้นี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องการท่องเที่ยวภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ดำเนินการโดยนายสกันธ์ ภู่งามดี นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 5 หน่วยบริการวิชาการ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2551 โดยสาระสำคัญของการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อนำไปสู่การขยายยุทธศาสตร์ มีดังนี้

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวถือว่าเป็นภาคบริการในระบบเศรษฐกิจไทยที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยได้มากนอกเหนือจากรายได้จากการส่งออก นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาความตึงเครียดทางจิตใจของคนจำนวนมาก ซึ่งปัญหาความตึงเครียดดังกล่าวเกิดจากสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ ทั้งนี้ ปัญหาความตึงเครียดทางจิตใจ มีผลต่อสุขภาพทางกายและกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีส่วนช่วยบรรเทาความตึงเครียดทางจิตใจได้เป็นอย่างดี

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2548 : 13-14) กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจไทย ซึ่งการท่องเที่ยวขึ้นสำคัญต่อเศรษฐกิจทั้งในด้านการขยายตัวและด้านเสถียรภาพ โดยในด้านการขยายตัวพบว่าในปี 2548 สัดส่วนของการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง (Real GDP) คิดเป็นประมาณร้อยละ 6.3 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ขณะที่ด้านเสถียรภาพ พบว่าการจ้างงานของภาคโรงแรมและภัตตาคารในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวน 2.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของการจ้างงานรวมและเป็นแหล่งงานสำคัญในการรองรับการว่างงานนอกฤดูเก็บเกี่ยวของภาคการเกษตร ทั้งนี้ สถานการณ์การท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2549 นั้นนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น โดยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศขยายตัวร้อยละ 21.9 ต่อปี บ่งชี้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังมีความมั่นใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เช่นเดียวกับการใช้จ่ายรายหัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน สำหรับการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2550 นั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ต่อหัวจะขยายตัวจากปี พ.ศ. 2549

ที่ร้อยละ 8.4 และร้อยละ 5.0 ตามลำดับ จากการวิเคราะห์ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) พบว่า หากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 100,000 คน จะทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2550 เพิ่มขึ้นประมาณ 3,700 ล้านบาท ทำให้และดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลเพิ่มขึ้นประมาณ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และทำให้ GDP ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.15 ต่อปี ทั้งนี้ รายได้จากการท่องเที่ยวจากต่างชาติเป็นหนึ่งในภาคบริการที่สำคัญต่อระบบ เศรษฐกิจไทยโดยเป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และมีความเกี่ยวข้องกับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ภาคการส่งออกซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจของประเทศไทยมีแนวโน้มขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง รายได้จากการท่องเที่ยวที่ขยายตัวได้อย่างคึกคักนั้นน่าจะมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวได้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในสภาวะโลกยุคโลกาภิวัตน์มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว อีกทั้งพัฒนาการความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมถึงการพัฒนาการระบบข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารในยุคโลกไร้พรมแดน ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทย นอกจากนี้ ในสังคมไทยเองเกิดความวุ่นวายหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมือง ปัญหาสังคม และปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ทำให้คนในสังคมเกิดความตึงเครียดทางจิตใจ

องค์การอนามัยโลกระบุดผู้ป่วยจากความตึงเครียดทางจิตใจ โดยเฉพาะโรคซึมเศร้า จะพุ่งขึ้นเป็นอันดับ 2 รองจากโรคหัวใจ ปัจจุบันขณะนี้คนเป็นโรคซึมเศร้าถึง 154 ล้านคนทั่วโลก เฉพาะในประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 20 หรือ 12 ล้านคนจากประชากรทั้งหมด เฉลี่ยปีละ 2 หมื่นแพทย์หญิง จันทิมา องค์ไวยิต ไกรฤกษ์ ประธานกรรมการโรงพยาบาลมนารมย์ ระบุว่า สถานการณ์สุขภาพจิตในปี 2551 น่าเป็นห่วงเป็นอย่างยิ่ง และจากสถิติผู้ป่วยที่เข้ามารับการปรึกษาและรับการรักษาจากโรงพยาบาลมนารมย์ เฉลี่ยแล้วปีละ 2 หมื่นคน หรือ 2,000 คนต่อเดือน แนวโน้มของผู้ป่วยที่เข้ามารักษาจะเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 5 ในแต่ละเดือน ทั้งนี้ ปัญหาสุขภาพจิต มีความซับซ้อนมาก มีหลายปัจจัยประกอบด้วยกัน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ความไม่แน่นอนทางการเมือง ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านสังคมและวัฒนธรรม กลายเป็นภาวะความเครียดที่นำมาสู่โรคทางจิตเวช ทั้งนี้ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ระบุว่า วิธีการผ่อนคลายความเครียดมีหลากหลายวิธี วิธีหนึ่งได้แก่ การเปลี่ยนบรรยากาศชั่วคราว ด้วยการชักชวนคนในครอบครัวหรือเพื่อนฝูงออกไปท่องเที่ยว หลีกหนีบรรยากาศที่จำเจไปชั่วคราว หยุดงานชั่วคราว หยุดพักผ่อน เดินทางไปสถานที่ที่ทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายและเพลิดเพลินระยะหนึ่ง จะทำให้ความตึงเครียดลดลงและพร้อมที่จะกลับมาทำงานหรือเผชิญกับปัญหาต่างๆ ต่อไป (กรมสุขภาพจิต. 2552 : เว็บไซต์) นอกจากนี้ นายแพทย์ ไกรสิทธิ์ นฤขัตพิชัย จิตแพทย์โรงพยาบาลมนารมย์ ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่า การหาความรู้เพิ่มเติมด้านจิตวิทยาและศาสนาเป็นสิ่งสำคัญที่จะรับมือกับความเครียดได้ เพราะจะเป็นการเพิ่มมุมมองชีวิต

มุมมองปัญหาได้กว้างขึ้น เมื่อชีวิตจะต้องประสบกับปัญหาที่สามารถมองเห็นทางเลือกสำหรับทางออกได้มากขึ้นกว่าเดิม โอกาสจะรู้สึกว่าจะเกิดทางตัน ท้อแท้ หรือโกรธแค้นก็น้อยลง ความสามารถคิดหรือมองโลกแง่บวก และการให้อภัยก็ทำได้มากขึ้น เพื่อเป็นการตัดวงจรเครียดก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ (โรงพยาบาลมนารมย์. 2552 : เว็บไซต์)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า การผ่อนคลายความตึงเครียดตามองค์ความรู้ทางการแพทย์และทางจิตวิทยานั้น ทำได้หลายประการ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวหรือการประกอบกิจกรรมทางศาสนาที่เป็นหนทางลดความตึงเครียดทางจิตใจได้เช่นกัน ฝ่ายวางแผน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550 : 30) ระบุว่า ในปัจจุบัน นอกจากการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ชายทะเลภูเขาที่มีทิวทัศน์สวยงาม ยังมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่พุทธศาสนิกชนให้ความสนใจมากขึ้น ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อไหว้พระ 9 วัด ในจังหวัดต่างๆ ทั้งนี้ ในพื้นที่ภาคกลางก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งครอบคลุมถึงแหล่งท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดด้วย โดยในแต่ละจังหวัดจะมีศาสนสถานและแหล่งวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจจำนวนมากเช่นกัน

ชาติ ภิรมย์กุล (2551 : 14-15) กล่าวถึงความเชื่อของพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ที่มีความเชื่อว่า หากได้ท่องเที่ยวและไหว้พระ 9 วัด หรือ 109 วัด ก็จะเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ทั้งนี้คนไทยมีความเชื่อเรื่องสิริมงคลอันเกิดจากการไหว้พระ 9 วัด ตัวอย่างเช่น สิริมงคลจากการไหว้พระ 9 วัดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร ศาลหลักเมือง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์) วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร ศาลเจ้าพ่อเสือ วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร (วัดแจ้ง) และ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร คนไทยบางส่วนมีความเคร่งครัดมากและกำหนดว่าต้องเดินทางไปสักการะให้ครบทั้ง 9 แห่งในวันเดียว ซึ่งบางครั้งการเดินทางไหว้พระ 9 วัดดังกล่าวนี้ เรียกว่า "ทัวร์มงคล" โดยหน่วยงานต่างๆ ที่นอกเหนือจากบริษัททัวร์เอกชนแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และองค์การขนส่งมวลชน (ขสมก.) ก็ได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดด้วยเช่นกัน

แม้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะมีหน้าที่หลักในการจัดการเดินรถประจำเส้นทางกรุงเทพมหานครสำหรับคนจำนวนมากที่อาศัยในกรุงเทพมหานครมายาวนาน แต่การที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดซึ่งเป็นภารกิจเพิ่มเติมจากหน้าที่หลักนั้น มีเหตุผล 3 ประการ คือ ประการแรก องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสนองตอบนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจไทย ประการที่สอง องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มองเห็นศักยภาพในองค์การตนเองด้านการรับส่งกลุ่มคนในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้วยรถประจำทางปรับอากาศขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เอง และประการที่สาม องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ

(ขสมก.) ต้องการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นเพื่อให้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ด้วยเหตุผลทั้ง 3 ประการข้างต้น ทำให้องค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ริเริ่มโครงการท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2549 ซึ่งกำหนดเป็น “โครงการครอบครัวสุขสันต์ไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก.” ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ในภาคกลาง โดยในปี พ.ศ. 2551 ได้จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์ จำนวน 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร (อนุวัฒน์ รัมศิริ. 2551 : สัมภาษณ์)

ปัจจุบันโครงการครอบครัวสุขสันต์ไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ถูกเรียกชื่อโครงการให้ง่ายขึ้น คือ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. โดยเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) เป็นเขตการเดินรถเขตเดียวในปัจจุบันที่ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงในช่วงปี พ.ศ. 2552 โดยมีนักท่องเที่ยวให้ความนิยมเดินทางมาร่วมท่องเที่ยวเกี่ยวกับเขตการเดินรถนี้มากที่สุด ดังจะเห็นได้จากจำนวนผู้ใช้บริการ ในปี พ.ศ. 2549 ที่มีนักท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 55,002 คน และเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนทั้งสิ้น 63,916 คนในปี พ.ศ. 2550 (ประสิทธิ์ สุขเกษม. 2551 : สัมภาษณ์)

แม้ว่าโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จะเป็นโครงการที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาล และเป็นช่องทางสร้างรายได้เพิ่มเติมเพื่อให้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น รวมทั้งมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ที่ดำเนินการโดยเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ได้ประสบปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวที่กลายเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ (ประสิทธิ์ สุขเกษม. 2551 : สัมภาษณ์) ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องการรับรองทางกฎหมายในการดำเนินโครงการระยะยาว กล่าวคือ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ต้องต่อสัญญาปีต่อปีซึ่งต้องขออนุญาตและต่อสัญญากับกระทรวงคมนาคม กรณีดังกล่าวนี้ ทำให้การจัดการท่องเที่ยวของ ขสมก. อยู่ท่ามกลางเงื่อนไขของความไม่แน่นอน

2. ปัญหาเรื่องการร้องเรียนจากบริษัทเอกชน กล่าวคือ กระทรวงคมนาคมได้รับการร้องเรียนจากบริษัทเอกชนด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเส้นทางเดียวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. โดยมีข้อร้องเรียนว่า ขสมก. จัดการท่องเที่ยวทับเส้นทาง โดยมีราคาบัตรโดยสารถูกกว่า ทำให้กระทบต่อรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวของบริษัทเอกชนเหล่านั้น ซึ่งข้อร้องเรียนดังกล่าว จะมีผลต่อการพิจารณาของกระทรวงคมนาคมในการต่อใบอนุญาตการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ให้แก่ ขสมก.

3. ปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไขการต่อใบอนุญาต กล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระบุว่า หากต้องการต่อสัญญาการดำเนินโครงการต่อไป ทาง ขสมก. ต้องส่งพนักงาน ขสมก. ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นคณะนำเที่ยวขึ้น เข้าฝึกอบรมด้านการให้บริการการท่องเที่ยวในหลักสูตรต่างๆ เงื่อนไขดังกล่าวนี้เป็นข้อจำกัดของ พนักงาน ขสมก. ที่ไม่สามารถรับการฝึกอบรมได้

เพราะมีปัญหาด้านเวลา เนื่องจากต้องปฏิบัติงานของตนตลอดเวลา ทั้งงานประจำตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ และงานในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ในวัดหยุดสุดสัปดาห์

4. ปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2551 เริ่มมีธุรกิจเอกชนที่ให้บริการรถประจำทางเส้นทางต่างๆ ด้วยรถปรับอากาศ และเพิ่มกิจกรรมในวันหยุดด้วยการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดในบางจังหวัด เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแม้ว่าธุรกิจเอกชนดังกล่าวจะจัดเส้นทางท่องเที่ยวเพียงไม่กี่จังหวัดซึ่งน้อยกว่าที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ดำเนินการอยู่ก็ตาม แต่ในระยะยาว บริษัทเหล่านี้ จะมีการเพิ่มเส้นทางและปรับคุณภาพการบริการให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า แม้โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จะตอบสนองนโยบายรัฐบาล และโครงการดังกล่าวยังช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินของ ขสมก. รวมทั้งมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่โครงการดังกล่าว ยังคงประสบปัญหาอย่างน้อย 4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย จึงสนใจดำเนินโครงการวิจัย เรื่องการท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เพื่อทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สามารถดำเนินโครงการที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาลและช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินของ ขสมก. ได้ต่อไป ทั้งนี้ ผลกระทบทางบวกในขอบเขตที่กว้างขึ้นหากโครงการดังกล่าวสามารถดำเนินการต่อไปได้ในระยะยาวนั้น คือ จะเป็นโครงการท่องเที่ยวที่ช่วยทำนุบำรุงศาสนาและวัฒนธรรมท่ามกลางสังคมที่กำลังมีปัญหาด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาจากแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
3. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นำมาใช้ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2551 โดยองค์ความรู้ที่ได้นี้ จะประกอบด้วยความเป็นมา รายละเอียดของแนวทางการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรคในการใช้แนวทางดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ภายใต้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ในฐานะเป็นฐานข้อมูลเพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานที่ผ่านไปตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่ดำเนินการโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

2. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางการแก้ปัญหา รวมทั้งเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดด้านการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. แนวคิดการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ของแซนด์เลอร์ (Chandler 1918-2007) และเทคนิค SWOT Analysis ของฮัมเฟรย์ (Humphrey 1926-2005)

2. ทฤษฎีหน้าที่นิยมของมาลินอฟสกี (Malinowski 1884-1942)

3. ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ของมีดด์ (Mead 1863 – 1931) และบลูเมอร์ (Blumer 1900-1987)

4. ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของเฮเกิล (Hegel. 1770 –1831)

5. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของวิสเลอร์ (Wissler 1870-1947) และโครเบอร์ (Kroeber 1876–1960)

6. ทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ของแม็กซ์ลูฮาน (McLuhan, 1911 –1980)

สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นั้น ในส่วนของการวิเคราะห์ศักยภาพภายในของเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) ในฐานะผู้จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. และศักยภาพภายนอกเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์และให้นำหนักคะแนนสิ่งที่เป็นจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว โดยผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเป็นผู้ให้น้ำหนักคะแนน ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เฉพาะผลน้ำหนักคะแนน SWOT ในช่วงคะแนนระหว่าง +5 ถึง +10 และระหว่าง -5 ถึง -10 มาจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นอกจากนี้ ผลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 100 (จำนวน 154 คน) ต้องการให้จัดโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ต่อไปอย่างถาวร และมีความคิดเห็นว่า บริการของ ขสมก. และของคณะนำเที่ยวในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับดีมาก ส่วนสรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. พร้อมทั้งผลการให้น้ำหนักคะแนน ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. พร้อมทั้งผลการให้น้ำหนักคะแนน

ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (Strengths : S)	น้ำหนักคะแนน
S1 โครงการท่องเที่ยว ของ ขสมก. เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา	(+10)
S2 การบริการในภาพรวมดีมาก	(+10)
S3 ความยืดหยุ่นของโครงการที่ให้อิสระแก่นักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม	(+ 9)
S4 คณะนำเที่ยวมีอัตราสัขและมารยาดี	(+ 9)
S5 กิจกรรมของโครงการสามารถตอบสนองความเชื่อของนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ	(+ 8)
S6 โครงการเน้นให้พระสงฆ์เป็นผู้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	(+ 7)
S7 โครงการเน้นให้วัดอำนวยความสะดวกเรื่องดอกไม้ รูปเทียน อาหาร เครื่องดื่ม	(+ 6)
S8 โครงการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบเที่ยววัดและโบราณสถานมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น	(+ 4)

ประเด็นที่เป็นจุดอ่อน (Weaknesses : W)	น้ำหนักคะแนน
W1 การประชาสัมพันธ์ของโครงการใช้สื่อไม่หลากหลายและไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กว้าง	(-10)
W2 การให้บริการของคณะนำเที่ยว ขสมก. บางด้านต้องปรับปรุง	(- 7)
W3 คณะนำเที่ยว ขสมก. ยังไม่สามารถควบคุมให้วัดเป้าหมายบางวัตถุประสงค์ของวัดได้อย่างทั่วถึง	(- 6)
W4 เวลาออกเดินทางเข้ามาทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนซื้อบัตรโดยสารไม่ทันเวลา	(- 4)
W5 อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการท่องเที่ยวบางอย่างใช้งานได้ไม่ดีนัก เช่น กระจกประชาสัมพันธ์	(- 4)
W6 ควรปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเส้นทางให้มีความแปลกใหม่มากขึ้น	(- 4)
W7 เขตการเดินทางที่ (ขสมก. อุบลราชธานี) ยังไม่มีการพิจารณาเรื่องการลดราคาบัตรโดยสารตามราคาน้ำมันที่ลดลง	(- 4)
ประเด็นที่เป็นโอกาส (Opportunities : O)	น้ำหนักคะแนน
O1 ความพร้อมและความร่วมมือของวัดเป้าหมายในด้านต่างๆ	(+10)
O2 นักท่องเที่ยวต้องการให้จัดโครงการต่อไปในระยะยาวและถาวร เนื่องจากพึงพอใจในบริการและราคาบัตรยอมรับได้	(+10)
O3 คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดอาหาร เครื่องดื่ม ดอกไม้ รูป เทียน และขายสินค้าเพื่อสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว	(+ 9)
O4 นักท่องเที่ยวพึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมตามความเชื่อด้านต่างๆ อย่างอิสระ	(+ 8)
O5 นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมท่องเที่ยวซ้ำ	(+ 8)
O6 โครงการของ ขสมก. ได้รับความนิยมนอย่างมากจากนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชอบเที่ยววัดและโบราณสถาน	(+ 7)
O7 นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้เดินทางท่องเที่ยวกับเพื่อนชาวต่างชาติ	(+ 4)
O8 นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กได้ท่องเที่ยวกับญาติผู้ใหญ่	(+ 3)

ประเด็นที่เป็นอุปสรรค (Threats : T)	น้ำหนักคะแนน
T1 วัดเป้าหมายบางวัดกำหนดจำนวนเงินในการบริจาคเพื่อรับวัดอุ้มงกลมมูลค่าต่างๆ เป็นการแลกเปลี่ยน	(-10)
T2 ปัญหาการรับรองทางกฎหมายที่ทำให้ต้องต่อใบอนุญาตทุกปี	(-10)
T3 ปัญหาจากเงื่อนไขการต่อใบอนุญาตที่กำหนดให้พนักงานต้องผ่านการฝึกอบรม	(- 9)
T4 ปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น	(- 9)
T5 ปัญหาการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชนเรื่องการเดินรถทับเส้นทาง	(- 8)
T6 วัดเป้าหมายบางแห่งยังบกพร่องเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณใกล้เคียง	(- 4)
T7 วัดเป้าหมายบางแห่งให้เวลาในการชมสถานที่น้อยเกินไป	(- 3)
T8 บางวัดมีแม่ชีและเด็กพยายามเดินตามนักท่องเที่ยวเพื่อขอบริจาคเงิน	(- 3)
T9 วิกฤตการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นเหตุสุดวิสัย	(- 3)

หมายเหตุ การให้น้ำหนักคะแนน แบ่งเป็นคะแนนด้านบวก (+) สำหรับประเด็นจุดแข็ง (Strength) และ โอกาส (Opportunities) ส่วนคะแนนด้านลบ (-) นั้นสำหรับประเด็นจุดอ่อน (Weakness) และ อุปสรรค (Threat) โดยความหมายของช่วงคะแนน มีดังนี้

คะแนนด้านบวก (+) ได้แก่

(+5) และ (+10) หมายถึง ประเด็นที่สำคัญมากและต้องให้การส่งเสริมเป็นอันดับแรก

(+4) และ (+1) หมายถึง ประเด็นที่ยังไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการส่งเสริม

คะแนนด้านลบ (-) ได้แก่

(-5) และ (-10) หมายถึง ประเด็นที่สำคัญมากและต้องแก้ปัญหาเป็นอันดับแรก

(-4) และ (-1) หมายถึง ประเด็นที่ยังไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ปัญหา

ร่าง
ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด
ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

เหตุผลและความจำเป็น

แม้้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จะมีหน้าที่หลักในการจัดการเดินรถประจำเส้นทางกรุงเทพมหานครสำหรับคนจำนวนมากที่อาศัยในกรุงเทพมหานครมาช้านาน แต่การที่้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดซึ่งเป็นภารกิจเพิ่มเติมจากหน้าที่หลักนั้น มีเหตุผล 4 ประการ คือ ประการแรก ้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสนองตอบนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจไทย ประการที่สอง ้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสนองตอบนโยบายรัฐบาลที่รณรงค์กิจกรรมส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ประการที่สาม ้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มองเห็นศักยภาพในองค์กรตนเองด้านการรับส่งกลุ่มคนในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้วยรถประจำทางปรับอากาศของ้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เอง และประการที่สี่ ้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต้องการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นเพื่อให้้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ด้วยเหตุผลทั้ง 4 ประการข้างต้น ทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ริเริ่มโครงการท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2549 ซึ่งกำหนดเป็น “โครงการครอบครัวสุขสันต์ไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก.” ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ในภาคกลาง โดยในปี พ.ศ. 2551 ได้จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์ จำนวน 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร (อนุวัฒน์ รามศิริ 2551 : สัมภาษณ์)

แม้ว่าโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จะเป็นโครงการที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาล และเป็นช่องทางการสร้างรายได้เพิ่มเติมเพื่อให้้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น รวมทั้งมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ที่ดำเนินการโดยเขตการเดินรถที่ 1 (อู่บางเขน) ได้ประสบปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวที่กลายเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ (ประสิทธิ์ สุขเกษม. 2551 : สัมภาษณ์) ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องการรับรองทางกฎหมายในการดำเนินโครงการระยะยาว กล่าวคือโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ต้องต่อสัญญาปีต่อปีซึ่งต้องขออนุญาตและต่อสัญญากับกระทรวงคมนาคม กรณีดังกล่าวนี้ ทำให้การจัดการท่องเที่ยวของ ขสมก. อยู่ท่ามกลางเงื่อนไขของความไม่แน่นอน

2. ปัญหาเรื่องการร้องเรียนจากบริษัทเอกชน กล่าวคือ กระทรวงคมนาคมได้รับการร้องเรียนจากบริษัทเอกชนด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเส้นทางเดียวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. โดยมีข้อร้องเรียนว่า ขสมก. จัดการท่องเที่ยวทับเส้นทาง โดยมีราคาบัตรโดยสารถูกกว่า ทำให้กระทบต่อรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวของบริษัทเอกชนเหล่านั้น ซึ่งข้อร้องเรียนดังกล่าว จะมีผลต่อการพิจารณาของกระทรวงคมนาคมในการต่อไปอนุญาตการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดให้แก่ ขสมก.

3. ปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไขการต่อไปอนุญาต กล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระบุว่า หากต้องการต่อสัญญาการดำเนินโครงการต่อไป ทาง ขสมก. ต้องส่งพนักงาน ขสมก. ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นคณะนำเที่ยวขึ้น เข้าฝึกอบรมด้านการให้บริการการท่องเที่ยวในหลักสูตรต่างๆ เงื่อนไขดังกล่าวนี้เป็นข้อจำกัดของ พนักงาน ขสมก. ที่ไม่สามารถรับการฝึกอบรมได้ เพราะมีปัญหาด้านเวลา เนื่องจากต้องปฏิบัติงานของตนตลอดเวลา ทำงานประจำตั้งแต่วันจันทร์ ถึงวันศุกร์ และงานในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ในวัดหยุดสุดสัปดาห์

4. ปัญหาการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2551 เริ่มมีธุรกิจเอกชนที่ให้บริการรถประจำทางเส้นทางต่างๆ ด้วยรถปรับอากาศ และเพิ่มกิจกรรมในวันหยุดด้วยการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดในบางจังหวัด เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแม้ว่าธุรกิจเอกชนดังกล่าวจะจัดเส้นทางท่องเที่ยวเพียงไม่กี่จังหวัดซึ่งน้อยกว่าที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ดำเนินการอยู่ก็ตาม แต่ในระยะยาว บริษัทเหล่านี้ จะมีการเพิ่มเส้นทางและปรับคุณภาพการบริการให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า แม้โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. จะตอบสนองนโยบายรัฐบาล และโครงการดังกล่าวยังช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินของ ขสมก. รวมทั้งมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่โครงการดังกล่าว ยังคงประสบปัญหาถึง 4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุนี้ จึงได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เพื่อทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานที่ส่งเสริมศักยภาพขององค์กรซึ่งมีอยู่แล้วให้สามารถจัดโครงการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และนำไปใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาในส่วนที่ยังเป็นจุดอ่อนและเป็นอุปสรรคต่อดำเนินโครงการ ทั้งนี้ เพื่อทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สามารถดำเนินโครงการที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาล และช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินของ ขสมก. ได้ต่อไปในระยะยาว ทั้งนี้ ผลกระทบทางบวกในขอบเขตที่กว้างขึ้นหากโครงการดังกล่าวสามารถดำเนินการต่อไปได้ในระยะยาวนั้น คือจะเป็นโครงการท่องเที่ยวที่ช่วยทำนุบำรุงศาสนาและวัฒนธรรมท่ามกลางสังคมที่กำลังมีปัญหาด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก 15 ยุทธศาสตร์ย่อย ดังนี้

ยุทธศาสตร์เชิงรุก 5 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น 3 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ 2 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ตัดทอน 5 ยุทธศาสตร์

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิสัยทัศน์

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการจัดท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมแบบท่องเที่ยววันเดียวด้วยรถประจำทางปรับอากาศ บนพื้นฐานการบริการคุณภาพและราคาเป็นธรรม

พันธกิจ

1. จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดเพื่อทำให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สามารถดำเนินโครงการที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาลและช่วยแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินของ ขสมก. ในระยะยาว รวมทั้งทำให้ ขสมก. มีส่วนร่วมในการจัดโครงการท่องเที่ยวที่ช่วยทำนุบำรุงศาสนาและวัฒนธรรมท่ามกลางสังคมที่กำลังมีปัญหาด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต
2. จัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด แบบท่องเที่ยววันเดียว (One Day Tour) ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำ เพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จของภารกิจพิเศษที่นอกเหนือจากภารกิจหลักด้านการขนส่งประชาชนด้วยรถประจำทาง
3. ศึกษาผลการดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ใน 6 ประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ ราคาบัตรโดยสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการ สิ่งดึงดูดใจ และการตอบสนองพฤติกรรมและความเชื่อของนักท่องเที่ยว เพื่อนำผลการศึกษาไปกำหนดแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงโครงการ

4. ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงโครงการด้วยการรักษาข้อได้เปรียบของโครงการให้คงอยู่และให้มีคุณภาพมากขึ้นต่อไป รวมทั้งปรับปรุงข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการดังกล่าวให้กลายเป็นจุดแข็งและโอกาสของการดำเนินโครงการต่อไป

5. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องปีละ 1 ครั้ง เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. ต่อไปในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรักษาข้อได้เปรียบของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ได้จากการวิเคราะห์โอกาสจากบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ และจากจุดแข็งภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว ตามแนวคิดยุทธศาสตร์เชิงรุก
2. เพื่อรักษาจุดแข็งภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และควบคุมสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ รวมทั้งผลักดันให้เกิดความคุ้มครองทางกฎหมายสำหรับโครงการดังกล่าว เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืนต่อไปตามแนวคิดยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ
3. เพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสซึ่งเกิดขึ้นในบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และแก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว โดยเน้นกิจกรรมการหาแนวร่วมเพื่อการแก้ปัญหาตามแนวคิดยุทธศาสตร์พลิกฟื้น
4. เพื่อแก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และปัญหาจากอุปสรรคภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการดังกล่าวตามแนวคิดยุทธศาสตร์การตัดทอน

ผลลัพธ์สุดท้ายของการใช้ยุทธศาสตร์

1. องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้รับการรับรองทางกฎหมายให้ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด อย่างถาวร
2. เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) สามารถจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด แบบท่องเที่ยววันเดียว (One Day Tour) ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและเกิดพฤติกรรม

การท่องเที่ยว และนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จของภารกิจพิเศษที่นอกเหนือจากภารกิจหลักด้านการขนส่งประชาชนด้วยรถประจำทาง

3. เขตการเดินรถอื่นๆ ภายใต้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สามารถนำยุทธศาสตร์ฉบับนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม

4. องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) สามารถสร้างรายได้จากการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ให้เพิ่มขึ้นและทำให้้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ในภาพรวมสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นต่อไป

สาระสำคัญของยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์เชิงรุก ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์

เพื่อรักษาข้อได้เปรียบของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่ได้จากการวิเคราะห์โอกาสจากบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ และจากจุดแข็งภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว จึงกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การรณรงค์สืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนา

1.1.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดแข็ง (Strength)

1.1.1.1 โอกาส (Opportunities) ได้แก่ ความพร้อมและความร่วมมือจากวัดเป้าหมาย ดังนี้

1) พระสงฆ์ในวัดเป้าหมายโดยส่วนใหญ่เป็นผู้นำนักท่องเที่ยวในการสวดมนต์ไหว้พระ ถวายสังฆทาน ฝึกการทำสมาธิ

2) พระสงฆ์ในวัดเป้าหมายโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ให้ความรู้ทางธรรมะ คติสอนใจในการดำรงชีวิต ประวัติวัดและข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

3) วัดเป้าหมายโดยส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมดอกไม้ ธูป เทียน ทองคำเปลว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการสักการะพระพุทธรูปปฏิมากรในวัดโดยไม่คิดมูลค่า ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถบริจาคเงินช่วยเหลือตามกำลังศรัทธา

1.1.1.2 จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ จุดเน้นหลักในการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ดังนี้

1) เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา

2) เน้นให้วัดเป้าหมายให้ความรู้ที่จำเป็นต่อพุทธศาสนิกชน

3) เน้นให้วัดเป้าหมายช่วยอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวตาม
อัตรภาพของวัด

1.1.2 แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลางเขน) ประสานกับวัด
เป้าหมายที่เน้นการเป็นผู้นำประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวอยู่แล้ว
โดยใช้ความสัมพันธ์แบบคุ้นเคยไว้เนื้อเชื่อใจ พุศคยขอความร่วมมือให้ดำรงรักษาและสืบสานให้
กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมหลักในการต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ต่อไป

1.1.3 ตัวชี้วัด วัดเป้าหมายเป็นผู้นำด้านกิจกรรมทางพุทธศาสนาและให้ความรู้
ตลอดช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวจาก ขสมก. เข้าร่วมพิธี

1.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเพิ่มเครือข่ายวัดเพื่อสืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนา

1.2.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดแข็ง (Strength)

โอกาส (Opportunities) และจุดแข็ง (Strength) มีลักษณะเดียวกับที่ระบุไว้
ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การรณรงค์สืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนาดังกล่าวข้างต้น

1.2.2 แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลางเขน) ประสานกับวัด
เป้าหมายที่ไม่เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนาโดยใช้ความสัมพันธ์แบบคุ้นเคยไว้เนื้อเชื่อใจ พุศคยขอ
ความร่วมมือให้เพิ่มกิจกรรมทางพุทธศาสนาให้มากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มเครือข่ายวัดที่ทำกิจกรรมหลัก
ด้านพุทธศาสนาในการต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ให้มีมากขึ้นต่อไป

1.2.3 ตัวชี้วัด วัดเป้าหมายปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้นำด้านกิจกรรมทางพุทธศาสนา
ตลอดช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ใช้เวลาอยู่ในวัด แทนการทำกิจกรรมด้านอื่นๆ ที่ไม่อยู่ใน
แนวคิดพุทธศาสนา

1.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มคุณภาพการให้บริการให้ครบมิติของบริการคุณภาพ

1.3.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดแข็ง (Strength)

1.3.1.1 โอกาส (Opportunities) ได้แก่ ความพึงพอใจและความต้องการของ
นักท่องเที่ยวดังนี้

1) นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในบริการของคณะนำเที่ยว โดยระบุว่า
ในภาพรวม การบริการอยู่ในระดับดีมาก

2) นักท่องเที่ยวต้องการให้ ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไป
ในระยะยาวและจัดอย่างถาวร

1.3.1.2 จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ ข้อได้เปรียบด้านคุณภาพการบริการของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ดังนี้

1) คุณภาพด้านจิตบริการ จากการบุคลิกภาพและการปฏิบัติงานของคณะนำเที่ยว ดังนี้

(1.1) การมีอัธยาศัยดี เป็นกันเองและมารยาทสุภาพเรียบร้อย

(1.2) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเป้าหมาย

(1.3) การจัดกิจกรรมสนุกสนาน เช่น การจับสลากเพื่อแจกวัตถุมงคลระหว่างการเดินทางกลับกรุงเทพฯ

(1.4) การจัดเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ของรถ และอุปกรณ์สำหรับบริการท่องเที่ยว

2) คุณภาพด้านความสะดวก จากบริการของและเขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) และจากคณะนำเที่ยว ดังนี้

(2.1) เขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) จัดบริการการซื้อบัตรโดยสารที่มีความสะดวกไม่ยุ่งยาก โดยไม่ต้องโอนเงินผ่านธนาคารล่วงหน้าก่อนวันเดินทาง

(2.2) คณะนำเที่ยวได้จัดบริการนำดื่มฟรีไว้บนรถ

(2.3) คณะนำเที่ยวรับฝากชื่อของเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาได้มากขึ้นกับการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา การชมพื้นที่โดยรอบของวัดเป้าหมาย และการทำธุระส่วนตัวก่อนเดินทางไปวัดเป้าหมายลำดับต่อไป

3) คุณภาพด้านความคงที่ของบริการ

(3.1) คณะนำเที่ยว ให้บริการแก่ทุกคนอย่างเสมอภาคและทั่วถึง

(3.2) คณะนำเที่ยว ให้บริการด้วยความเต็มใจตลอดการเดินทาง

4) คุณภาพด้านความถูกต้องของบริการ

(4.1) เขตการเดินทางที่ 1 (อุบลราชธานี) จัดเก็บค่าบัตรโดยสารตรงตามที่แจ้งไว้ในป้ายบอกราคาค่าบัตร

(4.2) คณะนำเที่ยว นำท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่แจ้งไว้ในเว็บไซต์ และป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ

1.3.2 แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ควรดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการอีก 3 มิติ คือ คุณภาพบริการในมิติเวลา คุณภาพบริการในมิติความครบถ้วน และคุณภาพบริการในมิติการตอบสนอง

1.3.2.1 คุณภาพบริการในมิติเวลา คณะนำเที่ยวควรจัดการเวลาที่ใช้ในแต่ละสถานที่ เป้าหมายอย่างเหมาะสมโดยพิจารณาจากความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยว เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมในแต่ละวัด และสิ่งดึงดูดใจอื่นๆ ภายในเส้นทาง

1.3.2.2 คุณภาพบริการในมิติความครบถ้วน คณะนำเที่ยวเน้นการให้บริการในสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการนอกเหนือจากการจัดให้นักท่องเที่ยวพบกับพระสงฆ์เพื่อทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การแวะซื้อของฝากตามความเหมาะสมกับเวลาและเส้นทาง

1.3.2.3 คุณภาพบริการในมิติการตอบสนอง ทางเขตเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ควรลดราคาค่าบัตรโดยสารตามราคาน้ำมันเชื้อเพลิงลดลง เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวรายได้น้อยมีโอกาสท่องเที่ยวมากขึ้น และควรจัดการท่องเที่ยวในเส้นทางใหม่ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมที่เดินทางท่องเที่ยวครบทั้ง 13 จังหวัดรวมทั้งกรุงเทพมหานครแล้ว เนื่องจากในระยะยาวนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมอาจรู้สึกจำเจต่อเส้นทางเดิม และทำให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำที่ลดลงเช่นกัน

1.3.3 ตัวชี้วัด นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากขึ้น และมีความต้องการในการท่องเที่ยวครั้งต่อไป รวมทั้งมีกลุ่มผู้มียรายได้น้อยร่วมเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น

1.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวพร้อมกับการสร้างเศรษฐกิจชุมชน

1.4.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดแข็ง (Strength)

1.4.1.1 โอกาส (Opportunities) ได้แก่ ความร่วมมือของชุมชนที่ให้แก่วัดเป้าหมาย

1) ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงกับวัดร่วมมือกับวัดในการจัดเตรียมดอกไม้ ธูป เทียน อาหาร และเครื่องดื่มให้นักท่องเที่ยว โดยไม่คิดมูลค่า

2) ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงกับวัดนำสินค้าท้องถิ่นมาจำหน่ายในราคาย่อมเยา เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจและสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากขึ้น

3) ชาวบ้านและเด็กบริเวณใกล้เคียงกับวัดให้ร่วมมือกับวัดในการแนะนำการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และนำชมสถานที่สำคัญในลักษณะมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยไม่คิดมูลค่า

1.4.1.2 จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ ข้อได้เปรียบด้านความยืดหยุ่นของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมรม.

1) เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ไม่ได้กำหนดกฎเกณฑ์ในโครงการท่องเที่ยวที่เป็นการกีดกันชุมชน ในขณะที่เดียวกัน เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทร่วมกับวัด และ ชมรม. ในการต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ชมรม.

2) คณะนาเที่ยว ช่วยประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวช่วยซื้อสินค้าของชาวบ้าน ในทุกสถานที่ที่ทราบว่า มีสินค้าของชาวบ้านวางจำหน่าย

1.4.2 แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบ่างเขน) ประสานงานกับวัด เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางในการสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวด้วยการติดต่อกับคนในชุมชนให้นำ สินค้าท้องถิ่นมาขายให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยมีการออกแบบซุ้มจำหน่ายสินค้าในบริเวณที่เหมาะสม ไม่ทำลายทัศนียภาพของวัด

1.4.3 ตัวชี้วัด

1.4.3.1 การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด มีบรรยากาศที่มีชีวิตชีวามากขึ้น

1.4.3.2 นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและมีความสุขที่ได้ซื้อสินค้าเพื่อกระจาย รายได้สู่กลุ่มชาวบ้าน และทำให้นักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป

1.4.3.3 โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มีส่วนส่งเสริมให้เศรษฐกิจ ชุมชนมีความเติบโตมากขึ้นกว่าเดิม

1.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมายควบคู่กับยุทธศาสตร์ที่ 3 (การเพิ่มคุณภาพบริการครบมิติ)

1.5.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดแข็ง (Strength)

1.5.1.1 โอกาส (Opportunities) ได้แก่ นักท่องเที่ยวมีความเชื่อส่วนบุคคล และมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ในประเด็นต่อไปนี้

- 1) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทำให้เกิดความสบายใจ
- 2) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เป็นการบำรุงพุทธศาสนา
- 3) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจนที่พุทธศาสนิกชน ควรทำ
- 4) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทำให้โรคร้ายไข้เจ็บหายได้
- 5) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทำให้มีร่างกายแข็งแรง
- 6) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ทำให้มีโชคลาภ
- 7) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เป็นกิจกรรมที่ทำให้ตนเอง และบุตรหลานใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 8) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เป็นกิจกรรมที่สร้างและกระชับความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

9) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เป็นกิจกรรมที่ทำให้บุตรหลานได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น

10) การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยววัดและโบราณสถานมากกว่าสถานที่ท่องเที่ยวประเภทอื่น

11) หากมีความพร้อมเรื่องงบประมาณและเวลา จะเลือกท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มากกว่าโครงการที่จัดโดยหน่วยงานอื่น

1.5.1.2 จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. สามารถตอบสนองความต้องการและความเชื่อส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางกับโครงการ โดยพิจารณาจากจุดเน้นหลักของโครงการในประเด็นต่อไปนี้

1) จุดเน้นที่กิจกรรมทางพุทธศาสนา
 2) จุดเน้นให้วัดเป้าหมายให้ความรู้ที่จำเป็นต่อพุทธศาสนิกชน
 3) โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวไม่จำกัดอายุนักท่องเที่ยว แม้แต่เด็กและผู้สูงอายุที่สามารถดูแลตนเองได้ก็สามารถร่วมเดินทางได้ จึงมีนักท่องเที่ยววัยต่างๆ ร่วมท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้

4) คณะนำเที่ยวดูแลผู้สูงอายุเป็นพิเศษตลอดการเดินทาง

5) แม้โครงการจะเน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา แต่คณะนำเที่ยวให้อิสระแก่นักท่องเที่ยวได้เลือกทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากการสวดมนต์ ไหว้พระ ฯลฯ เช่น การเข้าวัดอุ้มงคล การขอให้พระสงฆ์รักษาอาการเจ็บป่วยด้วยน้ำมันต์ การสักการะรูปเคารพอื่นๆ อาทิ รูปเคารพพระพิฆเนศวร เจ้าแม่กวนอิม ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนี้ คณะนำเที่ยวให้อิสระในการเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสมของเวลา

6) เส้นทางท่องเที่ยวของโครงการมีความหลากหลาย ซึ่งรวมทั้งสิ้น 13 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร

1.5.2 แนวทางดำเนินการ : เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากจากหลายกลุ่มอายุที่สนใจร่วมท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการนี้ เขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) จึงควรรักษาข้อได้เปรียบด้านอุปสงค์ (Demand) ของนักท่องเที่ยวเอาไว้ด้วยการเพิ่มคุณภาพบริการ ควบคู่กับการใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการ ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป เพื่อเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการให้สื่อข้อมูลเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมสนใจท่องเที่ยวในเส้นทางอื่นๆ ต่อไป และเชิญชวนนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ให้สนใจโครงการท่องเที่ยวนี้ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ คือ เขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการที่นอกเหนือจากการบอกต่อแบบปากต่อปาก การปิดป้ายโฆษณาเฉพาะในอุบลราชธานีและในรถประจำทาง หรือการฝากข่าวในเว็บไซต์ polyboon.com เพียง

เว็บไซต์เดียว สื่อที่ต้องเพิ่มเติมได้แก่ สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ ทางวิทยุ ทางสิ่งพิมพ์ และทางเว็บไซต์ของหน่วยราชการต่างๆ

1.5.3 ตัวชี้วัด โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นกิจกรรมวันหยุดที่ส่งเสริมให้คนทุกวัยและนักท่องเที่ยวทั้งครอบครัวร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วยกันมากขึ้น โดยมีทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิม และกลุ่มใหม่ ซึ่งนักท่องเที่ยวเหล่านั้นมีความพึงพอใจต่อโครงการของ ขสมก. ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมเพื่อทำนุบำรุงพุทธศาสนา และได้ทำกิจกรรมตามความเชื่อของแต่ละบุคคลในเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย

2. ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 3 ยุทธศาสตร์

เพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสซึ่งเกิดขึ้นในบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และแก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว จึงกำหนดยุทธศาสตร์ที่เน้นกิจกรรมการหาแนวร่วมเพื่อการแก้ปัญหาตามแนวคิดยุทธศาสตร์พลิกฟื้นรายละเอียดมีดังนี้

2.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องการประชาสัมพันธ์โครงการ

2.1.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดอ่อน (Strength)

2.1.1.1 โอกาส (Opportunities) ได้แก่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและมีความต้องการให้จัดโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวในระยะยาว ดังนี้

- 1) นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจกับการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ที่จัดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2549-2551 ที่ผ่านมา โดยระบุว่า ในภาพรวม การบริการอยู่ในระดับดีมาก
- 2) นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปในระยะยาว

2.1.1.1 จุดอ่อน (Strength) ได้แก่ ศักยภาพสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. โดยสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวมีเพียงการบอกต่อแบบปากต่อปาก การปิดป้ายโฆษณาเฉพาะในอุบางเขนและในรถประจำทาง และการฝากข่าวในเว็บไซต์ polyboon.com เพียงเว็บไซต์เดียว ซึ่งการใช้สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ดังกล่าวจัดว่าเป็นการใช้สื่อในจำนวนน้อยและอยู่ในวงแคบเกินไป

2.1.2 แนวทางดำเนินการ เขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) สร้างพันธมิตรด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเชิงวัฒนธรรม เพื่อขอความร่วมมือในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้มีสื่อที่หลากหลายประเภทและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ในวงกว้างมากขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

2.1.2.1 ประสานงานกับสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว ของ กรุงเทพมหานคร เพื่อขอเผยแพร่ข่าวสารของโครงการบนเว็บไซต์ของสำนักดังกล่าวในส่วนที่เป็น Banner ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแบบวันเดียว (One Day Tourism) ของกรุงเทพมหานคร

2.1.2.2 ประสานงานกับบริษัทห้างร้าน เช่น ห้างร้านที่จำหน่ายสิ่งพิมพ์ เพื่อขอให้เป็นผู้สนับสนุนโครงการ (Sponsor) โดยของบประมาณจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ประชาสัมพันธ์โครงการในราคาประหยัด โดยจัดให้มีพื้นที่โฆษณาห้างร้านนั้นในสิ่งพิมพ์ด้วย ส่วนการประชาสัมพันธ์ทาง โทรทัศน์และวิทยุ นั้น ให้ประสานขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุและโทรทัศน์ของรัฐ

2.1.3 **ตัวชี้วัด** นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ได้รับข่าวสารของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. และร่วมเดินทางมากขึ้น นักท่องเที่ยวกลุ่มเดิม ร่วมเดินทางในเส้นทางอื่นๆ ของ ขสมก. มากขึ้น

2.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของคณะนำเที่ยว

2.2.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดอ่อน (Strength)

2.2.1.1 โอกาส (Opportunities) ได้แก่ นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มจะเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำ ดังนี้

1) หากนักท่องเที่ยวมีความพร้อมเรื่องงบประมาณและเวลา จะเลือกท่องเที่ยวกับโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มากกว่าโครงการที่จัดโดยหน่วยงานอื่น

2) นักท่องเที่ยวที่มีญาติหรือเพื่อนชาวต่างชาติ ได้ชักชวนกันมาท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มากขึ้น

3) ความเชื่อของนักท่องเที่ยวเรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดนำไปสู่พฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำ เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้เป็นตนเอง และบุตรหลานใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่สร้างและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเป็นกิจกรรมที่ทำให้บุตรหลานได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น

2.2.1.2 จุดอ่อน (Strength) ได้แก่ ศักยภาพของคณะนำเที่ยวบางด้านที่ควรได้รับการปรับปรุง ดังนี้

1) คณะนำเที่ยวยังไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้มากนัก จึงไม่สามารถสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มากเท่าที่ควร

2) คณะนำเที่ยวยังต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่แท้จริงทางพุทธศาสนา เนื่องจากบางครั้งยังเข้าใจว่า กิจกรรมบางอย่างเป็นกิจกรรมทางพุทธ เช่น พิธีสะเดาะเคราะห์ ซึ่งอันที่จริง พิธีนี้ไม่ใช่แนวปฏิบัติเชิงพุทธ รวมทั้งยังต้องเพิ่มความรู้เกี่ยวกับ

ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัดเพื่อทำให้การท่องเที่ยววัดมีความสมบูรณ์ และมีประโยชน์มากขึ้น

2.2.2 แนวทางดำเนินการ เขตการเดินรถที่ 1 (อุ้งบางเขน) สร้างพันธมิตรด้านการฝึกอบรมพนักงาน ขสมก. ด้านการสนทนาภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน และด้านความรู้ทางประวัติศาสตร์ ความรู้เชิงพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัดเป้าหมาย โดยดำเนินการดังนี้

2.2.2.1 ประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการจัดฝึกอบรมการสนทนาภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว

2.2.2.2 ประสานงานกับกรมศิลปากร ในการจัดฝึกอบรมเรื่องความรู้ทางประวัติศาสตร์ ความรู้เชิงพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัดเป้าหมาย

2.2.3 ตัวชี้วัด ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติที่นอกเหนือจากความสุขทางใจแล้ว การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ยังได้รับความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ศิลปะ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัดเป้าหมาย ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

2.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การหาแนวร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

2.3.1 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และจุดอ่อน (Strength)

2.3.1.1 โอกาส (Opportunities) ได้แก่ โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยววัดและโบราณสถานมากกว่าสถานที่ท่องเที่ยวประเภทอื่น

2.3.1.2 จุดอ่อน (Strength) ได้แก่ วัดบางวัด ยังไม่สามารถจัดการเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบได้ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร

2.3.2 แนวทางดำเนินการ เขตการเดินรถที่ 1 (อุ้งบางเขน) ประสานงานขอความร่วมมือกับวัดเป้าหมายในการจัดการเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบให้มีมากขึ้น เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและประทับใจมากขึ้น

2.3.3 ตัวชี้วัด ห้องน้ำและบริเวณโดยรอบของวัดที่ยังมีปัญหาอยู่ ได้รับการปรับปรุง และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากขึ้น

3. ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 2 ยุทธศาสตร์

เพื่อรักษาจุดแข็งภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุ้งบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และควบคุมสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ รวมทั้งผลักดันให้เกิดการรับรองและความคุ้มครองทางกฎหมายสำหรับ

โครงการดังกล่าว เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืนต่อไปนั้น จึงกำหนดยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การขอความร่วมมือเพื่อควบคุมการกำหนดจำนวนเงินบริจาค

3.1.1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) และอุปสรรค (Threat)

3.1.1.1 จุดแข็ง (Strength) ผลการวิเคราะห์จุดแข็งที่นำมากำหนดยุทธศาสตร์ข้อนี้เป็นจุดแข็งส่วนเดียวกับที่ระบุในยุทธศาสตร์เชิงรุกข้างต้น ดังนี้

1) โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีจุดเน้นที่กิจกรรมทางพุทธศาสนา

2) โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มีจุดเน้นให้วัดเป้าหมายให้ความรู้ที่จำเป็นต่อพุทธศาสนิกชน

3) โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เน้นให้วัดเป้าหมายต้องช่วยอำนวยความสะดวก ด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวตามอัตภาพของวัด

3.1.1.2 อุปสรรค (Threat) ได้แก่ ปัญหาบางประการจากวัดเป้าหมาย ดังนี้

1) บางวัดและบางสถานที่ท่องเที่ยวในเส้นทาง ระบุว่า หากบริจาคเงินจำนวนเงินเท่าใด จะได้รับวัตถุมงคลประเภทใด ซึ่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากแสดงความคิดเห็นว่า การบริจาคเงินควรเป็นไปตามอัตภาพของนักท่องเที่ยวมากกว่า

2) บางวัดยังมีความบกพร่องเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบ

3.1.2 แนวทางดำเนินการ เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ประสานงานกับวัดเพื่อขอความร่วมมือไม่ให้ระบุจำนวนเงินบริจาคเพื่อแลกกับวัตถุมงคลในมูลค่าต่างๆ โดยเน้นการบริจาคเงินตามอัตภาพของนักท่องเที่ยว และแจ้งให้วัดทราบว่า หากมีการระบุจำนวนเงินบ่อยครั้งมากขึ้น จะมีผลต่อความศรัทธาของนักท่องเที่ยวที่อาจแสดงออกด้วยการไม่ร่วมในพิธีต่างๆ ที่วัดจัดต้อนรับ หากเป็นเช่นนี้ต่อไป บรรยากาศการท่องเที่ยวจะไม่น่าสนใจ และมีจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวที่ลดลงต่อไปเช่นกัน

3.1.3 ตัวชี้วัด วัดเป้าหมายทุกวัดไม่มีการประกาศเชิญชวนว่า หากบริจาคเงินจำนวนเงินเท่าใด จะได้รับวัตถุมงคลประเภทใด และทุกวัดเน้นการประชาสัมพันธ์เรื่องการบริจาคเงินช่วยเหลือวัดตามอัตภาพและกำลังศรัทธาของนักท่องเที่ยว

3.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก.

3.2.1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) และอุปสรรค (Threat)

3.2.1.1 จุดแข็ง (Strength)

- 1) ข้อได้เปรียบด้านคุณภาพการบริการของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. ได้แก่ คุณภาพด้านจิตบริการ คุณภาพด้านความสะดวก คุณภาพด้านความคงที่ของบริการ และคุณภาพด้านความถูกต้องของบริการ
- 2) ข้อได้เปรียบด้านความยืดหยุ่นของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก.
- 3) โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. สามารถตอบสนองความต้องการและความเชื่อส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดกับ ขสมก.

3.2.1.2 อุปสรรค (Threat) ได้แก่ ปัญหาจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. มีดังนี้

- 1) ปัญหาการรับรองทางกฎหมายสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในระยะยาว กล่าวคือ โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดกับ ขสมก. ต้องต่อสัญญาปีต่อปีซึ่งต้องขออนุญาตและต่อสัญญากับกระทรวงคมนาคม กรณีดังกล่าวนี้ ทำให้การจัดการท่องเที่ยวของ ขสมก. อยู่ท่ามกลางเงื่อนงำของความไม่แน่นอน

- 2) ปัญหาเงื่อนงำการต่อใบอนุญาตปีต่อปี กล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระบุว่า หากต้องการต่อสัญญาการดำเนินโครงการต่อไป ทาง ขสมก. ต้องส่งพนักงาน ขสมก. ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นคณะนำเที่ยวขึ้น เข้าฝึกอบรมด้านการให้บริการการท่องเที่ยวในหลักสูตรต่างๆ เงื่อนงำดังกล่าวนี้เป็นข้อจำกัดของ พนักงาน ขสมก. ที่ไม่สามารถรับการฝึกอบรมได้ เพราะมีปัญหาด้านเวลา เนื่องจากต้องปฏิบัติงานของคุณตลอดเวลา ทั้งงานประจำตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ และงานในโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ในวันหยุดสุดสัปดาห์

- 3) ปัญหาการมีบริษัทคู่แข่ง กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2551 เริ่มมีธุรกิจเอกชนที่ให้บริการรถประจำทางเส้นทางต่างๆ ด้วยรถปรับอากาศและเพิ่มกิจกรรมในวันหยุดด้วยการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดในบางจังหวัด เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแม้ว่าธุรกิจเอกชนดังกล่าวจะจัดเส้นทางท่องเที่ยวเพียงไม่กี่จังหวัดซึ่งน้อยกว่าที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ดำเนินการอยู่ก็ตาม แต่ในระยะยาว บริษัทเหล่านี้ จะมีการเพิ่มเส้นทางและปรับคุณภาพการบริการให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

4) ปัญหาการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชนในพื้นที่เดียวกับเส้นทางของโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. กล่าวคือ กระทรวงคมนาคมได้รับการร้องเรียนจากบริษัทเอกชนด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเส้นทางเดียวกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. โดยมีข้อร้องเรียนว่า ขสมก. จัดการท่องเที่ยวทับเส้นทาง โดยมีราคาบัตรโดยสารถูกกว่า ทำให้กระทบต่อรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวของบริษัทเอกชนเหล่านั้น ซึ่งข้อร้องเรียนดังกล่าว จะมีผลต่อการพิจารณาของกระทรวงคมนาคมในการต่อไปอนุญาตการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ให้แก่ ขสมก.

3.2.2 แนวทางดำเนินการ เขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ดำเนินการยกวางเรื่องเพื่อพิจารณาเพื่อนำเสนอต่อองค์การขนส่งมวลชน (ขสมก.) เพื่อให้ ขสมก. นำเสนอเรื่องต่อไปยังกระทรวงคมนาคม ให้พิจารณาอนุมัติโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ให้ได้รับสิทธิคุ้มครองและรับรองทางกฎหมายในการดำเนินการต่อไปอย่างถาวร โดยในยกวางเรื่องเพื่อพิจารณานั้นควรระบุถึงประเด็นต่อไปนี้

3.2.2.1 เหตุผลและความจำเป็นของการดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.

3.2.2.2 บทบาทของ ขสมก. ในการมีส่วนร่วมส่งเสริมเศรษฐกิจไทย ด้วยการจัดการท่องเที่ยวแบบวันเดียว (One Day Tourism) ด้วยการจัดเส้นทางท่องเที่ยวได้มากถึง 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร

3.2.2.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวจำนวนมากและพระสงฆ์ในวัดเป้าหมายที่ต้องการให้ ขสมก. จัดโครงการนี้ต่อไป

3.2.2.4 ผลการประเมินศักยภาพการจัดโครงการไหว้พระ 9 วัด ของเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threat) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis

3.2.2.5 ศักยภาพการพึ่งพาตนเองทางการเงินของ ขสมก. และเขตการเดินรถที่ 1 (อุบลางเขน) ที่เพิ่มขึ้นจากการจัดโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว

3.2.2.6 วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายระยะยาวของการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2.3 ตัวชี้วัด

3.2.3.1 ได้รับการรับรองสิทธิทางกฎหมายจากกระทรวงคมนาคมที่อนุมัติให้ ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดอย่างถาวร โดยไม่ต้องต่อไปอนุญาตปีต่อปี

3.2.3.2 การได้รับการรับรองสิทธิทางกฎหมาย ขสมก. จะสามารถดำเนินการอย่างเต็มที่ในการเจรจาเพื่อแก้ปัญหาจากข้อร้องเรียนของบริษัทเอกชน และสามารถพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการมีคู่แข่งได้ต่อไป

4. ยุทธศาสตร์การตัดทอน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์

การแก้ปัญหาจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินงานท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และปัญหาจากอุปสรรคภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการดังกล่าวนั้น สามารถนำยุทธศาสตร์เชิงรุก ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น และยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ มาประยุกต์ใช้เพื่อกำจัดจุดอ่อนและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ ตามแนวคิดยุทธศาสตร์การตัดทอน โดยเลือกใช้ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับปัญหาจากจุดอ่อนและอุปสรรค ดังนี้

4.1 การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การขอความร่วมมือเพื่อควบคุมการกำหนดจำนวนเงินบริจาค

การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ข้างต้น เนื่องจากจุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลางเขน) ด้านศักยภาพสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการไหว้พระ 9 วัด มีน้อยและอยู่ในวงแคบเกินไป ประกอบกับอุปสรรคจากวัดเป้าหมายที่ระบุจำนวนเงินบริจาคกับการแลกวัดตามมูลค่า ให้ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การขอความร่วมมือเพื่อควบคุมการกำหนดจำนวนเงินบริจาค

4.2 การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น 3 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องการประชาสัมพันธ์โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.

ยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของคณะนำเที่ยว

ยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การหาแนวร่วมเพื่อดึงรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้นทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ข้างต้น เนื่องจาก จุดอ่อนภายในเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลางเขน) ด้านศักยภาพสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการไหว้พระ 9 วัด มีน้อยและอยู่ในวงแคบเกินไป และศักยภาพของคณะนำเที่ยวด้านการใช้ภาษาอังกฤษและด้านความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัดเป้าหมายไม่เพียงพอ ประกอบกับอุปสรรคจากภายนอก 4 ประการ ได้แก่ ปัญหาการรับรองทางกฎหมายสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในระยะยาว ปัญหาการต่อใบอนุญาตทุกปี ปัญหาการมีบริษัทคู่แข่ง และปัญหาการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชนในพื้นที่เกี่ยวกับเส้นทางของโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ดังนั้น จึงควรประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องการประชาสัมพันธ์โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ยุทธศาสตร์ที่ 2 การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุง

ความรู้ความสามารถของคณะนั้ทเี่ยว และยุทธศาสตร์ที่ 3 การหาแนวร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

4.3 การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก.

การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. เนื่องจากจุดอ่อนด้านการประชาสัมพันธ์ของ ขสมก. สักยภาพด้านภาษาอังกฤษของคณะนั้ทเี่ยวที่มีไม่เพียงพอ และอุปสรรคจากปัญหาภายนอก 4 ด้าน จึงจำเป็นต้องใช้ยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ทั้งนี้ การนำยุทธศาสตร์ทั้งหมดมาประยุกต์ใช้นั้น ให้นำแนวทางดำเนินการและตัวชี้วัดของแต่ละยุทธศาสตร์ดังที่กำหนดไว้แล้วก่อนหน้านี้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อกำจัดจุดอ่อนและอุปสรรคในการดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ให้สามารถดำเนินงานได้ยั่งยืนถาวรต่อไป

กลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

1. หน่วยงานหลัก เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบ่างเขน) เป็นองค์กรหลักในการนำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ไปใช้โดยบรรจุยุทธศาสตร์ดังกล่าวไว้ในแผนการทำงานของเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบ่างเขน) ในฐานะที่ยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นแนวทางการสร้างรายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองและเป็นกิจกรรมที่สนองตอบต่อนโยบายรัฐบาล

2. การประเมินผล เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบ่างเขน) เป็นผู้ประเมินผลการทำงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และรายงานผลต่อองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และกระทรวงคมนาคม

ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของยุทธศาสตร์

1. การได้รับการรับรองทางกฎหมายให้เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบ่างเขน) ดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดอย่างถาวรโดยไม่ต้องต่อใบอนุญาตปีต่อปี

2. การดำเนินโครงการอย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่ระดับบริหารและพนักงาน ขสมก. ที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.

3. การให้ความสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.

4. ความนิยมและพฤติกรรมกรท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวไทย

5. การให้ความร่วมมือจากวัดเป้าหมายที่เป็นหลักในเรื่องการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา และความพร้อมเรื่องความสะดวกของห้องน้ำและบริเวณ โดยรอบ

6. การให้ความร่วมมือของคนในท้องถิ่นใกล้วัดเป้าหมายที่จำหน่ายสินค้าราคามิตรภาพ และการให้ความช่วยเหลือวัดในการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยอัธยาศัยที่ดี

ร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ยุทธศาสตร์เชิงรุก : ขยี้จากการวิเคราะห์โอกาสที่เกิดขึ้นในบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และจุดแข็งของเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดแข็ง (Strength)		
<p>1. ความพร้อมและความร่วมมือจากวัดเป้าหมาย</p> <p>1.1 พระสงฆ์ในวัดเป้าหมายโดยส่วนใหญ่เป็นผู้นำนักท่องเที่ยวในการสวดมนต์ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน ฝึกการทำสมาธิ</p> <p>1.2 พระสงฆ์ในวัดเป้าหมายโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ให้ความรู้ทางธรรมะ คติสอนใจในการดำรงชีวิต ประวัติวัดและข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>1. จุดเน้นหลักในการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.</p> <p>1.1 เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา</p> <p>1.2 เน้นให้วัดเป้าหมายให้ความรู้ที่จำเป็นต่อพุทธศาสนิกชน</p> <p>1.3 เน้นให้วัดเป้าหมายช่วยอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวตามอัตภาพของวัด</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การรณรงค์สืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนา</p> <p>แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ประสานกับวัดเป้าหมายที่เน้นการเป็นผู้นำประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวอยู่แล้ว โดยใช้ความสัมพันธ์แบบคุ้นเคยไว้เนื้อเชื่อใจ พุดคุยขอความร่วมมือให้ดำรงรักษาและสืบสานให้กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมหลักในการต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ต่อไป</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1</p> <p>ตัวชี้วัด วัดเป้าหมายเป็นผู้นำด้านกิจกรรมทางพุทธศาสนา และให้ความรู้ตลอดช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวจาก ขสมก. เข้าร่วมพิธี</p>

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดแข็ง (Strength)		
<p>1.3 วัดเป้าหมายโดยส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมดอกไม้ รูป เทียน ทองคำเปลว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการสักการะพระพุทธรูปปฏิมากรในวัดโดยไม่คิดมูลค่า ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถบริจาคเงินช่วยเหลือตามกำลังศรัทธา</p>		<p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 :: การเพิ่มเครือข่ายวัด เพื่อ สืบสานกิจกรรมทางพุทธศาสนา แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ประสานกับวัด เป้าหมายที่ไม่เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนาให้เพิ่มกิจกรรมดังกล่าวให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มเครือข่ายวัดที่ทำกิจกรรมหลักด้านพุทธศาสนาในการต้อนรับนักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ให้มีมากขึ้นต่อไป</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 ตัวชี้วัด วัดเป้าหมาย ปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้นำด้านกิจกรรมทางพุทธศาสนาตลอดช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวจาก ขสมก. ใช้เวลาอยู่ในวัด แทนการทำกิจกรรมด้านอื่นๆ ที่ไม่อยู่ในแนวคิดพุทธศาสนา</p>

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดแข็ง (Strength)		
<p>2. ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยว</p> <p>2.1 นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในบริการของคณะนำเที่ยว โดยระบุว่า ในภาพรวม การบริการอยู่ในระดับดีมาก</p> <p>2.2 นักท่องเที่ยวต้องการให้ ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ต่อไปในระยะยาวและจัดอย่างถาวร</p>	<p>2. ข้อได้เปรียบด้านคุณภาพการบริการของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.</p> <p>2.1 คุณภาพด้านจิตบริการ</p> <p>1) คณะนำเที่ยวมีทัศนคติ เป็นกันเองและมารยาทสุภาพเรียบร้อย</p> <p>2) คณะนำเที่ยวให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเป้าหมาย</p> <p>3) คณะนำเที่ยวจัดกิจกรรมสนุกสนาน เช่น การจับสลากเพื่อแจกวัตถุมงคลระหว่างการเดินทางกลับกรุงเทพฯ</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มคุณภาพการให้บริการให้ครบมิติของบริการ</p> <p>คุณภาพ</p> <p>แนวทางดำเนินการ : เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลางเขน) ดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการอีก 3 มิติ คือ</p> <p>คุณภาพบริการในมิติเวลา</p> <p>คุณภาพบริการในมิติความครบถ้วน</p> <p>คุณภาพบริการในมิติการตอบสนอง</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 3</p> <p>การเพิ่มคุณภาพ 3 มิติ</p> <p>มิติเวลา คณะนำเที่ยวจัดการเวลาที่ใช้ในแต่ละสถานที่เป้าหมายอย่างเหมาะสมโดยพิจารณาจากความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยว เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมในแต่ละวัด และสิ่งดึงดูดใจอื่นๆ ภายในเส้นทาง</p> <p>ตัวชี้วัด นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากขึ้น และมีความต้องการในการท่องเที่ยวครั้งต่อไป</p>

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
	4) พนักงาน ขสมก. มี การจัดเตรียมความพร้อม ด้านต่างๆ ของรถ และ อุปกรณ์สำหรับการ ท่องเที่ยว		

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดแข็ง (Strength)		
	<p>2.2 คุณภาพด้านความสะดวก</p> <p>1) คมนาคมที่สะดวกบริการน้ำดื่มฟรีไว้บนรถ</p> <p>2) การซื้อบัตรโดยสารมีความสะดวกไม่ยุ่งยาก โดยไม่ต้องโอนเงินผ่านธนาคารล่วงหน้าก่อนวันเดินทาง</p> <p>3) คมนาคมที่รับฝากชื่อของเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาได้มากขึ้นกับการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา การชมพื้นที่โดยรอบของวัดเป้าหมาย</p>		<p>มิติความครบถ้วน : คมนาคมที่อำนวยความสะดวกให้บริการในสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ นอกเหนือจากการจัดให้นักท่องเที่ยวพบกับพระสงฆ์เพื่อทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การแวะซื้อของฝากตามความเหมาะสมกับเวลาและเส้นทาง</p>

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
	และการทำธุระส่วนตัวก่อนเดินทางไปวัด เป้าหมายลำดับต่อไป		ตัวชี้วัด นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากขึ้น และมีความต้องการในการ ท่องเที่ยวครั้งต่อไป

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดแข็ง (Strength)		
	<p>2.3 คุณภาพด้านความคงที่ของบริการ</p> <p>1) คมนาคมเที่ยว ให้บริการแก่ทุกคน อย่างเสมอภาคและทั่วถึง</p> <p>2) คมนาคมเที่ยว ให้บริการด้วยความ เต็มใจตลอดการเดินทาง</p> <p>2.4 คุณภาพด้านความถูกต้องของ บริการ</p> <p>1) คมนาคมเที่ยว นำท่องเที่ยวไปยัง สถานที่ที่แข็งแรงในเว็บไซด์ และป้าย</p>		<p>มาตรการตอบสนอง : ทางเขต เขตการเดินรถที่ 1 (อู่ บางเขน) ควบคุมราคาค่าบัตร โดยสารตามราคาน้ำมัน เชื้อเพลิงที่ลดลง เพื่อเปิด โอกาสให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อย มีโอกาสท่องเที่ยวมากขึ้น และเพิ่มเส้นทางใหม่อย่าง ต่อเนื่องเพื่อดึงดูดใจ</p>

ผลการวิเคราะห์	ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
<p>ประชาสัมพันธ์โครงการ</p> <p>2) เขตการเดินทางที่ 1 (อุบลางเขน)</p> <p>จัดเก็บค่าบัตรโดยสารตรงตามที่แจ้งไว้ใน</p> <p>ป้ายบอกราคาราคาบัตร</p>		<p>นักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมต่อไป</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <p>นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากขึ้น</p> <p>และมีความต้องการในการ</p> <p>ท่องเที่ยวครั้งต่อไป รวมทั้งมี</p> <p>กลุ่มผู้มีรายได้น้อยร่วม</p> <p>เดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น</p>

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดแข็ง (Strength)		
<p>4. นักท่องเที่ยวมีความเชื่อส่วนบุคคล และมีพฤติกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.</p> <p>นักท่องเที่ยวมีความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญไหว้พระ 9 วัดในประเด็นต่อไปนี้</p> <p>4.1 ทำให้เกิดความสบายใจ</p> <p>4.2 เป็นการบำรุงพุทธศาสนา</p> <p>4.3 เป็นการช่วยเหลือวัดที่ยากจนที่พุทธศาสนิกชนควรทำ</p> <p>4.4 ทำให้โรคภัยไข้เจ็บหายได้</p> <p>4.5 ทำให้มีร่างกายแข็งแรง</p> <p>4.6 ทำให้มีโชคลาภ</p>	<p>4. โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. สามารถตอบสนองความต้องการและความเชื่อส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางกับโครงการในประเด็น ต่อไปนี้</p> <p>1.1 จุดเน้นหลักของโครงการเน้นที่กิจกรรมทางพุทธศาสนา</p> <p>1.2 จุดเน้นหลักของโครงการเน้นให้วัดเป้าหมายให้ความรู้ที่จำเป็นต่อพุทธศาสนิกชน</p> <p>1.3 โครงการท่องเที่ยวดังกล่าวไม่จำกัดอายุนักท่องเที่ยว แม้แต่เด็กและผู้สูงอายุที่ดูแลตนเองได้ จึงมีนักท่องเที่ยววัยต่างๆ ร่วมเดินทาง</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมายควบคู่กับยุทธศาสตร์ที่ 3 (การเพิ่มคุณภาพบริการครบมิติ)</p> <p>แนวทางดำเนินการ เขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี) ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการที่นอกเหนือจากการบอกต่อแบบปากต่อปาก การปิดป้ายโฆษณาเฉพาะในอุบลราชธานีและในรถประจำทาง หรือการฝากข่าวในเว็บไซต์ polyboon.com เพียงเว็บไซต์เดียว สื่อที่ต้องเพิ่มเติมได้แก่ สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ ทางวิทยุ ทางสิ่งพิมพ์ และทางเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการต่างๆ</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 5</p> <p>ตัวชี้วัด โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. เป็นกิจกรรมวันหยุดที่ส่งเสริมให้คนทุกวัยและนักท่องเที่ยวทั้งครอบครัวร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วยกันมากขึ้น โดยมีทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิม และกลุ่มใหม่ นักท่องเที่ยวเหล่านั้นพึงพอใจต่อโครงการของ ขสมก. ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมเพื่อทำนุบำรุงพุทธศาสนา และได้ทำกิจกรรมตามความเชื่อของแต่ละบุคคลในเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย</p>

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์เชิงรุก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดแข็ง (Strength)		
<p>4.7 เป็นกิจกรรมที่ทำให้ตนเองและบุตรหลานใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์</p> <p>4.8 เป็นกิจกรรมที่สร้างและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว</p> <p>4.9 เป็นกิจกรรมที่ทำให้บุตรหลานได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น</p> <p>4.10 เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยววัดและโบราณสถานมากกว่าสถานที่ท่องเที่ยวประเภทอื่น</p> <p>4.11 หากมีความพร้อมเรื่องงบประมาณและเวลา จะเลือกท่องเที่ยวกับโครงการนี้มากกว่าโครงการที่จัดโดยหน่วยงานอื่น</p>	<p>1.4 คมนาคมที่สะดวกแก่ผู้สูงอายุเป็นพิเศษตลอดการเดินทาง</p> <p>1.5 แม้โครงการจะเน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา แต่คมนาคมที่เอื้อให้อิสระแก่นักท่องเที่ยวได้เลือกทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากการสวดมนต์ไหว้พระ ฯลฯ เช่น การเช่าวัดถ้ำมงคล การขอให้พระสงฆ์รักษาอาการเจ็บป่วยด้วยน้ำมันต์ การสักการะรูปเคารพอื่นๆ อาทิ รูปเคารพพระพิฆเนศวร เจ้าแม่กวนอิม ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนี้ คมนาคมที่เอื้อให้อิสระในการเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสมของเวลา</p> <p>1.6 เส้นทางท่องเที่ยวของโครงการมีความหลากหลาย ซึ่งรวมทั้งสิ้น 13 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร</p>		

ร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น : ยกร่างจากการวิเคราะห์โอกาสที่เกิดในบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และจุดอ่อนของเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดอ่อน (Weakness)		
<p>1. ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยว</p> <p>2.1 นักท่องเที่ยวพึงพอใจกับการจัดท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2551 ที่ผ่านมา โดยระบุว่าในภาพรวม การบริการอยู่ในระดับดีมาก</p> <p>2.2 นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ ขสมก. จัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดต่อไปในระยะ</p>	<p>1. ศักยภาพสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์</p> <p>สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. ยังมีน้อยและอยู่ในวงแคบเกินไป</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการ</p> <p>แนวทางดำเนินการ เขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) สร้างพันธมิตรด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเชิงวัฒนธรรม เพื่อขอความร่วมมือในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้มีสื่อที่หลากหลายประเภทและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ในวงกว้างมากขึ้น โดย</p> <p>1 ประสานงานกับสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร เพื่อ</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <p>1. นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ได้รับข่าวสารของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ขสมก. และร่วมเดินทางมากขึ้น</p> <p>2 นักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมร่วมเดินทางในเส้นทางอื่นๆ ของ ขสมก. มากขึ้น</p>

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
ยาว			

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดอ่อน (Weakness)		
		<p>ขอเผยแพร่ข่าวสารของโครงการบนเว็บไซต์ของสำนักดังกล่าวในส่วนที่เป็น Banner ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแบบวันเดียว (One Day Tour) ของกรุงเทพมหานคร</p> <p>2 ประสานงานกับบริษัทห้างร้าน เช่น ห้างร้านที่จำหน่ายสิ่งพิมพ์ เพื่อขอให้เป็นผู้สนับสนุนโครงการ (Sponsor) โดยของบประมาณจัดทำสิ่งพิมพ์ประชาสัมพันธ์โครงการในราคาประหยัด โดยจัดให้มีพื้นที่โฆษณาห้างร้านนั้นในสิ่งพิมพ์ด้วย ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์และวิทยุ นั้น ให้ประสานขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุและโทรทัศน์ของรัฐ</p>	

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดอ่อน (Weakness)		
<p>2. นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มจะเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำ</p> <p>2.1 หากนักท่องเที่ยวมีความพร้อมเรื่องงบประมาณและเวลา จะเลือกท่องเที่ยวกับโครงการนี้มากกว่าโครงการที่จัดโดยหน่วยงานอื่น</p> <p>2.2 นักท่องเที่ยวที่มีญาติหรือเพื่อนชาวต่างชาติ ได้ชักชวนกันมาท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก. มากขึ้น</p> <p>2.3 ความเชื่อของนักท่องเที่ยว เรื่องการทำบุญไหว้พระ 9 วัดที่นำไปสู่พฤติกรรมการท่องเที่ยวซ้ำ เนื่องจาก</p> <p>1) เป็นกิจกรรมที่ทำให้ตนเองและบุตรหลานใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์</p>	<p>2. ศักยภาพของคณะนำเที่ยว</p> <p>2.1 คณะนำเที่ยวยังไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้มากนัก จึงไม่สามารถสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มากเท่าที่ควร</p> <p>2.2 คณะนำเที่ยวยังต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่แท้จริงทางพุทธศาสนา โดยบางครั้งยังเข้าใจว่า กิจกรรมบางอย่างเป็นกิจกรรมทางพุทธ เช่น พิธีสะเดาะเคราะห์ ซึ่งอันที่จริง ไม่ใช่แนวปฏิบัติเชิงพุทธ รวมทั้งยังต้องเพิ่มความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัดเพื่อ</p> <p>ทำให้การท่องเที่ยววัดมีความสมบูรณ์และมีประโยชน์มากขึ้น</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของคณะนำเที่ยวแนวทางดำเนินการ เขตการเดินทางที่ 1 (อุบลางเขน) สร้างพันธมิตรด้านการฝึกอบรมพนักงาน ขสมก. ด้านการสนทนาภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน และด้านความรู้ทางประวัติศาสตร์ความรู้เชิงพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัดเป้าหมาย โดย</p> <p>1. ประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการจัดฝึกอบรมการสนทนาภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว</p> <p>2. ประสานงานกับกรมศิลปากร ในการจัดฝึกอบรมเรื่องความรู้ทางประวัติศาสตร์ความรู้เชิงพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัดเป้าหมาย</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 ตัวชี้วัด</p> <p>ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติที่นอกเหนือจากความสุขใจแล้ว การท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ขสมก. ยังได้รับความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ศิลปะ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัดเป้าหมาย ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง</p>

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
โอกาส (Opportunities)	จุดอ่อน (Weakness)		
<p>2) เป็นกิจกรรมที่สร้างและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว</p> <p>3) เป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรานได้รู้จักกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น</p> <p>3. นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าการโครงการดังกล่าวตอบสนองพฤติกรรมนักท่องเที่ยว</p> <p>โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ชมก. เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยววัดและโบราณสถานมากกว่าสถานที่ท่องเที่ยวประเภทอื่น</p>	<p>3. ศักยภาพของวัดเป้าหมายบางวัดเรื่องการบริหารจัดการ</p> <p>วัดบางวัด ยังไม่สามารถจัดการเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบได้ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความสะดวก</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 การหาแนวร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>แนวทางดำเนินการ เขตการเดินทางที่ 1 (อุบลราชธานี) ประสานงานขอความร่วมมือกับวัดเป้าหมายในการจัดการเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบให้มากขึ้น เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและประทับใจมากขึ้น</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 3</p> <p>ตัวชี้วัด ห้องน้ำและบริเวณโดยรอบของวัดที่ยังมีปัญหาคู่ได้รับการปรับปรุง และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากขึ้น</p>

ร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ : ขกร่างจากการวิเคราะห์จุดแข็งของเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และอุปสรรคที่เกิดจากบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และ

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
จุดแข็ง (Strength)	อุปสรรค (Threat)		
<p>1. จุดเน้นหลักในการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ขสมก.</p> <p>1.1 เน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา</p> <p>1.2 เน้นให้วัดเป้าหมายให้ความรู้ที่จำเป็นต่อพุทธศาสนิกชน</p> <p>1.3 วัดเป้าหมายต้องช่วยอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวตามอัตรภาพของวัด</p>	<p>1. ปัญหาบางประการจากวัดเป้าหมาย</p> <p>1.1 บางวัดและบางสถานที่ท่องเที่ยวในเส้นทาง ระบุว่า หากบริจาคเงินจำนวนเงินเท่าใด จะได้รับวัตถุมงคลประเภทใด ซึ่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากแสดงความคิดเห็นว่า การบริจาคเงินควรเป็นไปตามอัตรภาพมากกว่า</p> <p>1.2 บางวัดยังมีความบกพร่องเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณโดยรอบ</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 การขอความร่วมมือเพื่อควบคุมการกำหนดจำนวนเงินบริจาค</p> <p>แนวทางดำเนินการ เขตการเดินรถที่ 1 (อุบางเขน) ประสานงานกับวัดเพื่อขอความร่วมมือไม่ให้ระบุจำนวนเงินบริจาคเพื่อแลกกับวัตถุมงคลในมูลค่าต่างๆ โดยเน้นบริจาคเงินตามอัตรภาพของนักท่องเที่ยว และแจ้งให้วัดทราบว่า หากมีการระบุจำนวนเงินบริจาคบ่อยครั้งมากขึ้น จะมีผลต่อความศรัทธาของนักท่องเที่ยว บรรยากาศการท่องเที่ยว และพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ลดลงต่อไป</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 ตัวชี้วัด</p> <p>วัดเป้าหมายทุกวัด ไม่มีการประกาศเชิญชวนว่า หากบริจาคเงินจำนวนเงินเท่าใด จะได้รับวัตถุมงคลประเภทใด และทุกวัดเน้นการประชาสัมพันธ์เรื่องการบริจาคเงินช่วยเหลือวัดตามอัตรภาพ และกำลังศรัทธาของนักท่องเที่ยว</p>

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
จุดแข็ง (Strength)	อุปสรรค (Threat)		
<p>2. ข้อได้เปรียบด้านคุณภาพการบริการของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมสมก. ด้านจิตบริการ ด้านความสะดวก ด้านความคงที่ของบริการ และด้านความถูกต้องของบริการ</p> <p>3. ข้อได้เปรียบด้านความยืดหยุ่นของโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมสมก.</p> <p>4. โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ ชมสมก. ตอบสนองความต้องการและความเชื่อส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด กับ ชมสมก.</p>	<p>2. ปัญหาการรับรองทางกฎหมายสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในระยะยาว</p> <p>3. ปัญหาด้านเงื่อนไขในการต่อใบอนุญาตปีต่อปี</p> <p>4. ปัญหาการมีบริษัทคู่แข่ง</p> <p>5. ปัญหาการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชนในพื้นที่เดียวกับเส้นทางของโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ชมสมก.</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ชมสมก.</p> <p>แนวทางดำเนินการ เขตการเดินทางที่ 1 (อุบลราชธานี) ดำเนินการเสนอเรื่องเพื่อพิจารณาต่อองค์การขนส่งมวลชน (ชมสมก.) เพื่อให้ ชมสมก. นำเสนอเรื่องต่อไปยังกระทรวงคมนาคม เพื่อพิจารณาอนุมัติให้โครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ชมสมก. ให้ได้รับสิทธิคุ้มครองและรับรองทางกฎหมายในการดำเนินการต่อไปอย่างถาวร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 ตัวชี้วัด</p> <p>1. ได้รับการรับรองสิทธิทางกฎหมายจากกระทรวงคมนาคมที่อนุมัติให้ ชมสมก. จัดโครงการฯ อย่างถาวร โดยไม่ต้องต่อใบอนุญาตปีต่อปี</p> <p>2. การได้รับการรับรองสิทธิทางกฎหมาย ชมสมก. จะสามารถดำเนินการอย่างเต็มที่ในการเจรจาเพื่อแก้ปัญหาจากข้อร้องเรียนของบริษัทเอกชน และสามารถพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการมีคู่แข่งได้ต่อไป</p>

ร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

ยุทธศาสตร์การตัดทอน : ขร่างจากการวิเคราะห์จุดอ่อนของเขตการเดินทางที่ 1 (ขสมก. อุบางเขน) ในฐานะผู้ดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และอุปสรรคที่เกิดจากบริบทภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และ

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์การตัดทอน	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
จุดอ่อน (Weakness)	อุปสรรค (Threat)		
1. ศักยภาพสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการไหว้พระ 9 วัดมีน้อยและอยู่ในวงแคบเกินไป	1. ปัญหาบางประการจากวัดเป้าหมายที่ระบุจำนวนเงินบริจาคกับการแลกวัดตามมูลค่า ซึ่งการบริจาคเงินควรเป็นไปตามอัตราของนักท่องเที่ยวมากกว่า	การแก้ปัญหาอันเกิดจากจุดอ่อน (Weakness) และอุปสรรค (Threat) จากดำเนินโครงการไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) นั้นสามารถนำยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ที่กำหนดไว้แล้วก่อนหน้านี้ มาประยุกต์ใช้ ดังนี้	

ผลการวิเคราะห์		ยุทธศาสตร์การตัดทอน	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
จุดอ่อน (Weakness)	อุปสรรค (Threat)		
<p>2. ศักยภาพของคณะนำเที่ยว</p> <p>2.1 คณะนำเที่ยวยังไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ จึงไม่สามารถสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้</p> <p>2.2 คณะนำเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับแก่นพุทธศาสนาในเชิงลึก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัดเป้าหมายมากนัก</p>	<p>2. ปัญหาการรับรองทางกฎหมายสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในระยะยาว</p> <p>3. ปัญหาด้านเงื่อนไขการต่อบอนอนุญาตปีต่อปี</p> <p>4. ปัญหาการมีบริษัทคู่แข่ง</p> <p>5. ปัญหาการถูกร้องเรียนจากบริษัทเอกชนในพื้นที่เดียวกับเส้นทางของโครงการไหว้พระ 9 วัด ของ ชมสมก.</p>	<p>1. ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ : ยุทธศาสตร์ที่ 1 การขอความร่วมมือเพื่อควบคุมการกำหนดจำนวนเงินบริจาค</p> <p>2. ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น : ยุทธศาสตร์ที่ 1 การหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ โครงการ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การหาแนวร่วมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของคณะนำเที่ยว และยุทธศาสตร์ที่ 3 การหาแนวร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>3. ยุทธศาสตร์รักษาเสถียรภาพ : ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายของโครงการไหว้พระ 9 วัดของ ชมสมก.</p>	<p>กิจกรรมและตัวชี้วัดเป็นไปตามที่ระบุไว้ในแต่ละยุทธศาสตร์ที่ระบุไว้แล้วก่อนหน้านี้</p>

ภาคผนวก ง

สำเนาจดหมายที่ใช้ประสานงานขอความอนุเคราะห์จากเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. อุบลราชธานี)
ระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการไหว้พระ 9 วัด
ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก.)

7/82 การเคหะคลองจั่น
ถนนสุขาภิบาล 2 คลองจั่น
บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทร. 081-6172767
อีเมล sakon60@yahoo.com

4 สิงหาคม 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 เพื่อพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

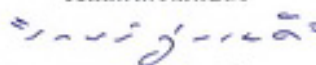
เรียน ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 (อู่บางเขน) องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) (STRATEGY FOR TOURISM PROMOTION OF BANGKOK MASS TRANSIT AUTHORITY (BMTA))

กระหม นายสกันธ์ กู่จามคี นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 5 หน่วยบริการวิชาการกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2551 ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องการท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) (CENTRAL THAILAND WAT TOURISM : STRATEGY FOR TOURISM PROMOTION OF BANGKOK MASS TRANSIT AUTHORITY (BMTA)) ทั้งนี้ ผมได้นำผลการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis ไปจัดทำเป็นร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เพื่อให้ทาง ขสมก. พิจารณานำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมต่อไป ในกรณีนี้ ผมใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อพิจารณาปรับแก้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวในวันศุกร์ที่ 14 สิงหาคม 2552 เวลา 11.00 น. ณ ที่ทำการสำนักงานเขตการเดินรถที่ 1 (อู่บางเขน)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสกันธ์ กู่จามคี)

7/82 การเคหะคลองจั่น
ถนนสุขาภิบาล 2 คลองจั่น
บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทร. 081-6172767
อีเมล sakon60@yahoo.com

4 สิงหาคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 เพื่อพิจารณาร่างยุทธศาสตร์
ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ
(ขสมก.)

เรียน หัวหน้าฝ่ายแผนงาน เขตการเดินรถที่ 1 (อู่บางเขน) องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การ
ขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) (STRATEGY FOR TOURISM PROMOTION OF
BANGKOK MASS TRANSIT AUTHORITY (BMTA))

กระหม นายสกนธ์ กุ๋งามดี นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ค.) สาขา
วัฒนธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 5 หน่วยบริการวิชาการกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา
2551 ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องการท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตาม
โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) (CENTRAL THAILAND
WAT TOURISM : STRATEGY FOR TOURISM PROMOTION OF BANGKOK MASS TRANSIT
AUTHORITY (BMTA)) ทั้งนี้ ผมได้นำผลการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis ไปจัดทำเป็นร่างยุทธศาสตร์
ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)
เพื่อให้ทาง ขสมก. พิจารณานำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมต่อไป ในกรณีนี้ ผมใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากท่านในการร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อพิจารณาปรับแก้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวในวันศุกร์ที่
14 สิงหาคม 2552 เวลา 11.00 น. ณ ที่ทำการสำนักงานเขตการเดินรถที่ 1 (อู่บางเขน)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เข้าร่วมประชุมดังกล่าวด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสกนธ์ กุ๋งามดี)

เขตการเดินรถที่ 1
 เลขที่ 113 ถนนพหลโยธิน
 แขวงอนุสาวรีย์ฯ กรุงเทพฯ 10220
 โทร. 02-5520888

12 สิงหาคม 2552

เรื่อง แจ้งให้ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตาม
 โครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

เรียน นายสมณธ์ กุ้งงามดี

ตามที่ นายสมณธ์ กุ้งงามดี นักศึกษาปริญญาเอก นวัตกรรมบริหารงานศึกษา (ปร.ศ.) สาขา
 วัฒนธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 5 หน่วยงานวิชาการบริหารกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา
 2551 ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องการท่องเที่ยววัดภาคกลาง : การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยว
 ตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) (CENTRAL THAILAND
 WAT TOURISM : STRATEGY FOR TOURISM PROMOTION OF BANGKOK MASS TRANSIT
 AUTHORITY (BMTA)) และได้นำเสนอเอกสารร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยว
 ไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เพื่อขอความอนุเคราะห์จากเขตการเดินรถที่ 1
 (ขสมก. ชุ่มบางเขน) ในการร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อพิจารณาปรับแก้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวใน
 วันศุกร์ที่ 14 สิงหาคม 2552 เวลา 11.00 น. ณ ที่ทำการสำนักงานเขตการเดินรถที่ 1 (ชุ่มบางเขน) นั้น

เขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. ชุ่มบางเขน) ขอแจ้งให้ทราบว่า ผู้แทนของสำนักงานที่สามารถเข้าร่วมการ
 ประชุมดังกล่าวได้มีจำนวน 2 ท่าน คือ ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. ชุ่มบางเขน) และหัวหน้าฝ่าย
 แผนงาน ซึ่งทั้ง 2 ท่าน เป็นผู้ดำเนินการและเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ
 ขสมก. ส่วนคณะนำเที่ยวและพนักงานขับรถของโครงการนั้น เป็นพนักงาน ขสมก. ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ประจำ
 ในวันจันทร์-ศุกร์ ส่วนวันเสาร์-อาทิตย์ ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะนำเที่ยวตั้งแต่เช้าถึงช่วงเย็น จึงไม่มี
 เวลาในการเข้าร่วมประชุม ด้วยเหตุนี้ ทางเขตการเดินรถที่ 1 (ขสมก. ชุ่มบางเขน) จึงไม่สามารถจัดพนักงาน
 ขสมก. เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวได้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

 (นายสมณธ์ กุ้งงามดี รามศิริ)

ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1
 องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

7/82 การเคหะคลองจั่น
ถนนสุขาภิบาล 2 คลองจั่น
บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทร. 081-6172767
อีเมล sakon60@yahoo.com

๒๗ สิงหาคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 2 เพื่อพิจารณาผลการปรับแก้ร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวความโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

เรียน ผู้อำนวยการเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวความโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) (STRATEGY FOR TOURISM PROMOTION OF BANGKOK MASS TRANSIT AUTHORITY (BMTA)) ฉบับปรับปรุงแก้ไข

ตามที่กระผม นายสกนธ์ ภู่งามศิริ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 5 หน่วยบริหารวิชาการกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ปีการศึกษา 2551 ได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวความโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เพื่อให้ทาง ขสมก. พิจารณาปรับแก้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ครั้งที่ 1 เมื่อวันศุกร์ที่ 14 สิงหาคม 2552 เวลา 11.00 น. ณ ที่ทำการสำนักงานเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) นั้น ในการนี้ ผมได้ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ร่วมประชุมทุกท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และได้แนบเอกสารร่างยุทธศาสตร์ ฉบับปรับปรุงแก้ไข มาพร้อมนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 2 วันที่ 21 สิงหาคม 2552 เวลา 10.00 น. ณ ที่ทำการสำนักงานเขตการเดินรถที่ 1 (อุ้มบางเขน) เพื่อพิจารณาเอกสารร่างยุทธศาสตร์ ฉบับปรับปรุงแก้ไขดังกล่าวด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสกนธ์ ภู่งามศิริ)

ภาคผนวก จ

สำเนาจดหมายแสดงความขอบคุณจากองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ

สำนักงานใหญ่ เลขที่ 131 ถนนวิภาวดีรังสิต เขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร 10310

โทร. 0-2246-0339 โทรสาร. 0-2247-2189 www.bmta.co.th

ที่ ขสมก. 5027 /2552

๒๓ กันยายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบขออนุมัติ

เรื่อง นายสมภรณ์ ภู่งามศิริ

อ้างถึง หนังสือลงวันที่ 17 สิงหาคม 2552

ตามที่ท่านได้จัดทำขอเสนอผลการวิจัยด้านศักยภาพของการจัดโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด พร้อมทั้งส่งร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ของ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) (STRATEGY FOR TOURISM PROMOTION OF BANGKOK MASS TRANSIT AUTHORITY (BMTA)) ซึ่งข้อสรุปผลการวิจัยนักท่องเที่ยวร้อยละ 100 เห็นว่าบริการของ ขสมก. และคณะนำเที่ยวในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับดีมาก และต้องการให้จัดโครงการดังกล่าวต่อไปอย่างถาวร นั้น

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพขอขออนุมัติ และจะนำผลการวิจัยของท่านไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางปราณี สุกระสร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร รักษาการในตำแหน่ง

ผู้อำนวยการองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ

สำนักผู้อำนวยการ

กองกลาง ส่วนธุรการและเลขานุการ

โทรศัพท์, โทรสาร 0 2247 2189

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายสกันธ์ ภู่งามดี
วันเกิด วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2503
สถานที่เกิด อำเภอคูสิต กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 7/82 การเคหะคลองจั่น ถนนสุขาภิบาล 2 คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
ตำแหน่งหน้าที่การงาน อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540 โทร. 02-312-6300 Fax 0-2312-6237 มือถือ 08-5099-8651

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2527 ประโยคประถมช่าง (ป.ป.ช.) และประโยคมัธยมช่าง (ป.ม.ช.)
สาขาจิตรศิลป์ วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร
- พ.ศ. 2530 ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกศิลปศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน
- พ.ศ. 2542 ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (ศป.ม.) สาขาวิชาทัศนศิลป์-ศิลปะสมัยใหม่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- พ.ศ. 2553 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

